

THE
TABAQÁTI NÁSIRI
OF
ABOO 'OMAR MINHÁJ AL-DÍN 'OTHMÁN,
IBN
SIRÁJ AL-DÍN AL-JAWZJANI.

EDITED BY
CAPTAIN W. NASSAU LEES, LL.D.
AND
MAWLAWIS KHADIM HOSAIN AND 'ABD AL-HAI.

Printed at the College Press.

CALCUTTA.

1864.

P R E F A C E.

I CANNOT better introduce this volume to the public, than by giving the following extract from a minute written by me for the Philological Committee of the Asiatic Society of Bengal about two years ago:—

“The present object of the Society in regard to the Persian Series of the *Bibliotheca Indica*, is to aid in working out an idea, which originated with the late distinguished Sir Henry Elliot, viz., to place in the hands of the future Historian, the best original materials for compiling a History of this country, and the plan proposed for accomplishing our task is, to publish texts of the most trustworthy authors, giving the preference, when possible, to writers contemporary with the events their histories chronicle.

“In this view, we have already published that portion of Abul-Fuzl Baihaki's *Tarikh-i ál-i-Soboktikín* which contains the biography of Mas'úd the son of Mahmúd* of Ghaznín; and it should be our endeavour, I think, to complete this period from other sources; because the kings of Ghaznín have exercised so material an influence on the progress of events in India, and the affairs of the two countries are so interwoven, that any History of India, without an account of the rise, progress, and decline, of the Ghaznín dynasty, would certainly be incomplete.

“I am not prepared to say that materials at present exist and are available for satisfactorily fulfilling this portion of our task; which embraces a period of about 200 years, commencing with Násir ol-dín Soboktikín, and ending with Khosraw Malik, who died A. H. 583.

“The succeeding, or second period of the History of India, treats of the Afghán dynasties, including the Ghori, the

* The poet Onsarf, a contemporary of Mahmúd and the great Firdawsi, wrote Mahmúd's life, and copies of the book were extant in India a century ago. Whether a copy exists anywhere now or not, I do not know. It would be most valuable, for the history of this period.

Slave, the Khilji, and Lodhi kings. It commenced with M'oziz ol-dín Mohammad Ibn i Sâm Ghorî, and concludes with Soltán Ibrahim Ibn i Sakandar Lodhi; or, including the interruption caused by the invasions of the Chaghatais, may be carried down to Mohammad Adil, in the year A. H. 963; in which year also Homayún died.

"In furtherance of our object in regard to this period, we have already published the history of Zia ol-dín Barni, which chronicles the reigns of eight kings of Delhi, from Ghaiâs ol-dín Balban, to the 6th year of the reign of Firoz Shah, a period of 92 years, Zia ol-dín took up his narrative of events from the point where the author of the *Tabaqât i Násiree* left off. This latter history we have for some time been desirous of publishing, and materials have now, fortunately, been placed at our disposal.

"The *Tabaqât i Násiree* is a general history, compiled by Minhâj ol-dín Jawzjáni. It commences with the birth of Adam, and concludes with the biography of Násir ol-dín Mahmúd b-Shams ol-dín Altimash, the eighth king of Delhi of the Ghorî dynasty.

"It must be evident that that portion of Minhâj ol-dín work which treats of ancient history, is of no value for illustrating the history of Mohammadan India. The account he himself gives of this part of his history is as follows:—

"He found, he says, a tabular chronicle compiled by the Imâm Mohammad Ali Abu l-Kâsim Imâdi, in the time of Násir ol-dín Soboktikín, containing, in a very concise form, some account of the prophets, the early and latter Khalífahs, and something of the life of Násir ol-dín Soboktikín. This he desired to enlarge; and by giving a more extended account of the kings of Arabia and Persia, including the Tobbas of Yaman, the kings of Himyar, the Khalífahs, the Búyahs, Tâhiryân, Saffâryân, Samâniyân, Saljúkyân, and Rúmyân, so make a complete history.

"But, for this portion of *general* history, we cannot expect to learn anything very new or instructive from Minhâj ol-dín; for, we have older, and better, and more numerous, authorities than those he used; and many of these works have been already printed and published.

"There is, however, a portion of his history which is of great value for our purpose, viz., that which contains the chronicle of his own times, commencing with the Ghorî dynasty, (of the Royal House of which he was himself a protégé,) and concluding with Násir ol-dín Mahmúd b-Soltán

Altimash. Of the contents of the work, the late Mr. Morley in his catalogue, has given a brief outline ; and from the examination I have made of the book, his remarks appear to me to convey an accurate impression of its value. Of the propriety then, of our publishing the portion mentioned, there cannot, I think, be a question.

"It might be thought that this author's account of the Kings of the house of Nâsir ol-dîn Soboktîkîn, (in whose time, and by whose order, the chronicle on which Minhâj ol-dîn professes to have based his account of this period was compiled) would be valuable. But it appears to be very meagre. The reigns of three or four kings, are sometimes discussed in half the same number of pages, three only, being allotted to Mahmud the Great, and his twelve invasions of India.

"What is related, however, is, doubtless, taken from the authorities considered most trustworthy at that early period, —authorities some of which are no longer extant ; and it will be interesting and satisfactory to this Society to hear that the author supports their opinion of Baihaki as a historian, for he opens his account of this period in the following words :— 'The Imâm Abu l-Fazl Baihaki relates as follows' and quotes Baihaki often, in preference to Mohammad Ali Abu l-Kâsim Imâdi, the compiler of the Court Chronicle and historian of the time, thus establishing, that he had in his possession the last portion of this valuable history, and leaving fair grounds for us to conclude, that he consulted it, as the best authority then extant, for the history of the early portion of this period.

"As I have serious doubts about our obtaining full materials for illustrating, satisfactorily, the history of this period ; and as under any circumstances, Minhâj ol-dîn's brief sketch will be valuable as a correct index of the truth of other works, I am in favour of commencing our edition of the *Tabaqât-i-Nâsir ol-dîn* from the rise of the Ghaznavide dynasty."

The course recommended in the above extract, has been pursued, and I think with advantage.

In regard to the materials we have had for making a correct text, I regret to say that they are somewhat defective. When I commenced the work we had three copies, one belonging to the Royal Asiatic Society, one to the India House Library, and one to the High Priest of the Parsis at Bombay. A little time afterwards Col. Hamilton, in reply to

a Circular of the Society, forwarded a copy from Delhi. These MSS. are all apparently good old copies ; and are written in very different hands. It was supposed, then, that we had four distinct copies to collate ; but before long it became apparent, that the four had been copied from two MSS. so, in reality, we had only two. The question then was, 'should I stop until another MS. turned up ?' The Society had issued hundreds of circulars to all parts of India ; and had failed to draw out more than two copies ; and the fact that the four old copies I had, had been copied from two MSS. seemed to indicate so clearly the great scarcity of MSS. of this work, that I decided to go on.

The only serious difficulty I have had to contend with, has been the proper names ; and as this difficulty existed rather in my own ignorance, or perhaps I should say the general ignorance of the history of the people and the geography of the countries of which the book treats, it did not seem a valid ground for withholding this very valuable work from the public. Of one thing I am certain, that even in this respect, it will be found very much more correct than other general histories, such as Abu l-Fida, Ferishtah, Siyar al-Motaqaddimin and other published works, which have included a narrative of the events herein recorded. I have, moreover, given the *variantes* of the MSS. wherever I was in doubt, and this will greatly assist readers in correcting the text where I may have made mistakes.

W. NASSAU LEES.

COLLEGE OF FORT WILLIAM, }
1st July, 1864.

خانى نبشته آمد *
 * قطعه *
 شهریار جهان الغخان آنکه * خان البرزیست و شاه سمک
 هرکه از حضرتش قبولی یافت * - پیش هرگز نگشت رو بفلک
 پیش ارکیست حاتم طائی * نزد او چیست یحیی برمک
 کرد از لوح خاطر منهاج * غصه دهر را با احسان حک
 بشنود این سخن زمن همه خالق * از طریق یقین نه از ره شک
 نود و نه مرا است قسم کرم * دیگرانرا همه ازان صد یک
 هر دعائی که گویمش از جان * کند آمین آن بصدق ملک
 کذب المنهاج السراج فی الخامس من شهر ربیع الاول سنه
 ثمان و خمسين و ستمائه *

تمت

۵۵ را خضر از جام ساقی باد * ایوان درش چو چرخ نه طاتی باد
 نام طبقات درجهان تا باقیست * محمود شهاب ناصر دین باقی باد
 آن قدر که در ومع و طاقت دائره سماع و نقل این داعی بود در قلم
 آمد و بتحریر پیوست اگر نظر بادشاه اهل ایمان خلد الله سلطانه
 یا خاقان معظم الغخان خلعت دولته با ملوک و اکابر و صدور و امثال
 و ارکان دولت و اعیان ملت را در حالت حیات و بعد از وفات
 مولف طبقات بر مهوی و یا غلطی و یا نقصانی و یا زیادتی اطلاع
 افتد بذیل لطف و عفو مستور گردانند که از غایت اکرام و نهایت
 انعام باشد الکافی لكل معافی سبحانک اللهم برحمتک یا ارحم
 الراحمین ارحمنا و صلی الله علی خیر خلقه محمد سید الانبیاء
 انضل اهل الارض و السماء و علی جمیع النبیین و المرسلین و آلهم
 اجمعین - ضعیف ترین بندگان ربانی منهاج سراج جوزجانی که
 مولف طبقات است عصمه الله تعالی چنین گوید که چون این
 تاریخ بخدمت سلطان ناصر الدنیا و الدین خلد الله سلطانه عرض
 افتاد خلعت بادشاهی فرمود و وثیقه^(۲) ممزوج با منجاب خاص که بر
 کتف مبارک او بود بداعی داد و مشروعی و هر سالی ده هزار
 چیتل و یکپاره دبه انعام فرمود و چون نسخه تاریخ بخدمت الغخان
 معظم رسانیده شد خان معظم الغخان خلعت دولته بیست هزار
 چیتل معدود و ماهی مباحی و یکدسته سنجاب و یکدسته
 روباه فرستاد و این قطعه در شکر آن انعام گفته شد و بر ظهر نسخه

از ادای فرض می زارید و می نالید و تضرع میکرد تا چهارم روز که سرناف ملعون بدان منزلگه رسید اورا اجل در رسید حقتعالی دره شکم را برومی موکل کرد و بدوزخ رفت - بعضی چنان روایت کردند که منکو خان چون سرناف را آثار فتنه در جبین او مرئی کرد معتمدان مخفی فرستاد تا سرناف ملعون را زهر دادند بدوزخ رفت بلکه خان زن با تو را در جداله خود آورد و پانزده پسر و پسر پسر بود از پشت ترشخان جمله بدوزخ رفتند و مملکت جمله در تصرف بلکه خان آمد و به برکت محلمانی مملک قبیچاق و سفین و بلغار و صقلاب و ورش تا شرقی شمال روم و جند و خوارزم در تصرف او آمد و در تاریخ منه ثمان و خمسین و ستمائه که اتمام این تاریخ طبقات است جماعت آیندگان از بلاد خراسان نقل کردند که منکو بدوزخ رفت در جمله شهرهای شرق و غرب و بلاد عجم و ما وراء النهر و خراسان خطبه بنام بلکه خان خواندند خطاب آن سلطان جمال الدین ابراهیم کردند واللہ اعلم بالحقیقة - و همدین سال یکی از اکابر عرب که او را امام شمس الدین مغربی میگویند از نزدیک خود بوجه رسالت بخدمت جهان پناه سلطان سلاطین ناصر الدنیا و الدین خلد الله سلطانه فرستاده است و خدماتی که لائق این درگاه باشد در تحریر آورده و خود را در ملک خدام این جناب همایون جهان پناه منخرط گردانید و این سعادت او را از همه دولتها شگرف تر است حقتعالی دولت پادشاه روی مین را تا نهایت حد امکان متضاعف و مترادف دارد و این

جمع شدند ایشان را بیکجا فرو گرفتند و همه را بدرزخ فرستادند
آن کلیسا را خشت باز کردند و این انتقام ببرکت آن پادشاه بود در
دین محمد صلی الله علیه و آله و سلم و ملت حنفی تقبل الله منه *

حدیث دوم

همین سید اشرف الدین روایت کرد چون باتو خان در گذشت
از وی پسری ماند سرناف در غایت تعدی و تعصب با مسلمانان
سرناف از ولایت قباچاق و سفین عزیمت خدمت منکو خان کرد
تا بذریعه منکو خان بجای پدر باتو بنشیند چون بلاد طمناج
منکو خان بر رسید او را با اعزاز باز گردانیدند چون بنزدیک
عم بلکا خان رسید اعراض کرد و راه بگردانید و بنزدیک عم خود
نیامد بلکا خان کهسان بنزدیک سرناف فرستاد که من ترا بجای
پدر باشم چرا بیگانه وار میگذاری و نزدیک من نمی آئی چون
فرستادگان نزدیک سرناف پیغام بلکا خان تبلیغ کردند سرناف
ملعون جواب داد که تو مسلمانی و من دین ترعائی دارم (وی
مسلمانان دیدن شوم باشد لعنه الله کثیره چون این حدیث نا صواب
بدان پادشاه مسلمانان بلکا خان رسید تنها در خرگاه رفت و من
در گردن خود کرد و یک زنجیر در خرگاه محکم گردانید و پای ایستاده
و بتضرع هرچه کاملتر و ابتهال هرچه تمامتر می گریست و می
زارید و میگفت خداوند! اگر دین محمدی و شریعت اسلام بحق
است انصاف من از سرناف بهستان سه شب روز همبرین منوال بعد

گردد جمله اتباع ما از دین ترمائی برگردند تدبیر کار ما بقهر و قوت بجای آر آن مغل فرمان داد تا آن جوان را که مسلمان شده بود حاضر کردند و با او از طریق لطف و مدارا وصال و نعمت در آمدند که از دین اسلام برگردد چند آنچه بآن صدیق نو مسلمان نگفتند که از دین اسلام برگردد برنگشت و آن لباس با طرارت دین محمدی را از دل و جان جدا نکرد آن مغل فرمان داد و ورق مزاج برگردانید و سخن سیامت تیز گفتن گرفت بهر سیاست که در تصرف قهر و استیلاى او آمد آن جوان را کرد بهیچ وجه از غایت حمیت دین اسلام ترک نگرفت و شریعت ایمان با ضرورت طغیان کائنات از دست نینداخت چون جوان بر دین حق ثبات نمود و بوعده و وعید آن جماعت گمراه التفات نکرد آن ملعون فرمان داد تا آن جوان را سیامت کردند و با دولت ایمان از دنیا نقل کرد رضی الله عنه و ارضاه - جماعه مسلمانان سمرقند را بدین انکساری بحاصل شد - اشرف الدین چنین روایت کرد که محضری پرداخته شد و بشهادت ثقات و اکابر اسلام که ساکنان سمرقند بودند موکد کرده آمد و با آن محضر بلشکرگاه بلکه خان رفتیم و حال خبرت و عده ترسایان سمرقند عرضه داشتیم و محضر بموقف عرض رسانیدیم حمیت دین محمدی در مزاج آن باد شاه با نیکو اعتقاد ظاهر شد و عظمت حق هر طبیعت او استیلا یافت بعد از چند روز این سید را اعزاز فرمود و جماعت ترکان و مفسدان بزرگ مسلمانان نامزد کرد و فرمان داد تا جماعت ترسایانی را که آن بی سعادت تعدی کرده بود بقتل رسانند و بدوزخ فرستند چون آن مثال حاصل شد نگاهداشته آمد تا آن طائفه بد بخت در کلیسا

حکایت دین مسلمانی بلکا خان

در شهر سنه سبع و خمصین و ستمائنه سیدی شریفی عزیزی
از شهر سمرقند بتجارت بحضرت جلال دهلی آمد و از درگاه بادشاه
اسلام و سلطان هفت اقلیم خلد الله ملکه و هلطانه تربیت و نواخت
یافت و باعزاز و انعام خسروانده سلطانی مخصوص گشت و اکبر آن
حضرت جلال که هر یک بر شهر مملکت اسلام کوکبی رخشنده اند
و چرخ دین را ستاره نور پاشنده هر یک در باب آن سید
بزرگوار اصناف خدمت واجب داشتند و آن سید بزرگ اشرف الدین
پسر سید جلال الدین صوفی بود که در شهر سمرقند خانقاه نور الدین
اعلی علیه الرحمة بخدمت او تعلق دارد عصبه الله ازین سید
بزرگوار دو حدیث جماع افتاد در صلابت دین مسلمانی بلکا خان
سلمه الله عز و جل و زاد نیه خیرا *

حدیث اول

چنین آوردند که آن سید بزرگوار گفت که یکی از ترسایان
سمرقند بدولت اسلام رسید و او را مسلمانان سمرقند که در دین اسلام
صلابتی دارند اعزاز کردند و نعمت بسیار دادند ناگاه یکی از
گردنگشان مغل و کفار چنین که دولت و مملکت داشت و میل
آن ملعون بدین ترسائی بود بسمرقند رسید ترسایان سمرقند نزدیک
آن مغل رفتند و مظلمت کردند که مسلمانان فرزندان مارا از دین
ترسائی و متابعت عیسی علیه السلام بدین اسلام می برند و متابعت
دین مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم میفرمایند و اگر آن باب مفتوح

و تحفهها آوردند چون آن بادشاه ابواب معرفت و محبت بهیچ وجه با خاندان مغل مفتوح نمیداشت و رسولان ایشان را نمیکشت و بطریق احسن دفع میکرد آن رسل بلکه را بمحروسه کالیوار فرستاد و آن جماعت مسلمانان بودند و هر جمعه در مسجد جامع کالیور حاضر شدند و در عقب نواب کاتب این طبقات منهاج سراج نماز گزارند تا در عهد سلطان رضیه علیها الرحمة چون این کاتب که منهاج سراج امت بعد از شش سال از محروسه کالیوار بحضرت جلال دهلی آمد بعنایت آن بادشاه مخصوص گشت آن رمل بلکه خان را هم فرمان شد تا از محروسه کالیوار بطرف قنوج بردند و شهر بند کردند و همانجا برحمت حق پیوستند چون بلکه خان بزرگی رسید از زمین قبیچاق بوجه زیارت اکابر و علمای اسلام که باقی مانده بودند و گذشته بشهر بخارا آمد و زیارتها کرد و بازگشت و معتمدان را بدار الخلافه فرستاد - و چنان تقریر کردند جماعت ثقات که دو کورت یا زیادت شریف دار الخلافه پوشید هم در حیات برادر خود باتوخان و جمله لشکر او بقدر سی هزار مسلمان بود و در لشکر او جماعت صلوة قائم بود - ثقات چنین گفتند که تمامت لشکر او را داب آنست که هر سوار را مصلی برابر خود باشد تا چون وقت نماز آید بادی آن مشغول شوند و در تمام لشکر او هیچکس خم نمیزد و مدام علمای بزرگ از مفسران و محدثان و فقها و مناظران در صحبت او باشند و او را کتب دین بسیار است و اکثر مجالست و محادثه او با علما باشد و پیوسته در بارگاه او بحث علم شریعت می باشد و در مسلمانی بغایت ملب و با جمعیت است *

این کتاب طبقات ناصری بر نرفته و بلای کفار نباشد و ازان جماعت
و خاندان ایشان یک تن بدولت ایمان و سعادت اسلام رسیده است
ذکر اسلام در قلم آورده شود و بران ختم افتد انشاء الله تعالی •

العاشر بلکا خان بن توشی بن چنگیزخان

ثقات چنین روایت کردند که ولادت بلکا خان بن توشی خان بن
چنگیزخان در زمین چین و قبیاق و ترکستان بود بوقتی که پدرش
توشی خان خوارزم بگرفت و لشکر بزمین سفید و بلغار و مغلاب
بود چون بلکا خان از مادر بزاد پدرش گفت من این پسر خود را
مسلمان کردم او را دایه مسلمان حاصل کند تا ناف او بر مسلمانان
برد و شیر مسلمان خورد که این پسر من مسلمان خواهد بود بحکم این
اشارت ناف او دایه بر مسلمانان برید و شیر مسلمان خورد و چون بحد
تادیب و تهذیب رسید از ائمه مسلمانان قومی را جمع کردند و یکی
را از ایشان اختیار نمودند تا او را تعلیم قرآن داد - بعضی از ثقات
چنین گفتند که تعلیم قرآن او در خجند بود پیش یکی از علماء
متقی آن شهر و چون بحد تطهیر رسید تطهیر او بجای آوردند و چون
بحد بلوغ رسید آنچه در لشکرگاه توشی خان مسلمان بوده است
همه در خیل او فرمود و چون پدرش توشی خان بزهردادن چنگیزخان
از دنیا نقل کرد و برادرش باتو خان بجای پدر بنشست بلکا خان را
همچنان بزرگداشت میکرد و او را فرمان و اتباع و اقطاع مقرر میداشت
و در سال سنه احدی و ثلاثین و ستمائه جماعه رسولان بلکا خان از
زمین قبیاق بخندمت حضرت سلطان سعید شمس الدین و الدین آمدند

این اسرار را شنیده باشد و باتفاق علمای تفاسیر امیرالمؤمنین و
 امام المتقین علی رضی الله عنه مخصوص بوده است از حدیث
 مصطفی صلی الله علیه و آله و علم بدانستن آن اسرار از جمله
 صحابه و اگر افترا بودی هرگز راست نیامدی و بصدق نه پیوستی
 چون حل بر وجه صدق ظاهر شد چنانچه در بیان فرار و فوت پادشاه
 ایران گفته است که در کنار دریا باشد همه عقلای عجم و ایران را
 معلوم است که فرار محمد خوارزمشاه از پیش مغل همچنان بود
 که فرار کبوتر از پیش باز و عقاب و موت او رحمه الله برکنار دریا
 سازندگان بود چون معلوم شد که و صف آن جماعت و وقت خروج
 ایشان و فرار پادشاه مسلمانان و غراب شدن شهرهای اسلام بصدق
 گفته است باید که آخر قصیده که مقصود است براندهای دولت
 کفار مغل هم صدق باشد چون در آخر قصیده که یقین کرده است
 هلاکت ایشان در کدام زمین باشد و آن زمین را خلق گفته اند و خلق
 زمین دمشق و شام و سرحد های آنست و آن جماعت درین زمان
 بدان زمین رسیده اند و قتال و هلاک ایشان هم بخوردن آب فرات
 هم بشهر بود قتال با لشکر حلب هم بنصف قران بود که آن سده
 تسع باشد یا سده اجدی یا کم و بیش بیک دو سال وقت آمده
 است که حق تعالی در نطفه آن جماعت را منقضی گرداند و آتش
 فساد ایشانرا بآب انتها منطفی گرداند و باد بیداد آن طائفه که در
 فضاء دور محمد مد هزار گرد برانگیخته است بقدرت بی شبهت
 بفشاند انشاء الله تعالی •

چون ذکر انقراض دولت کفار مغل ثبت افتاد خواستیم که ختم

گفته اند که این قرآن عاشر آن قرآن بود که علویین زحل و مشتری را از مثلثه ارضی بعد از ده قرآن نقل اقتاده بمثلثه هوائی و معهود قرانات آن است که در مثلثه دوازده قرآن باشد در دویست و چهل سال هر قرآنی بیست سال و علویین در شهر سده ثلث و عشرين نقل کردند از مثلثه ارضی بمثلثه هوائی اگر برقرار معهود بودی بایستی که قرآن در جدی بودی و اول قرآن دهم سده اثنی و ستمائه بود همان حال خروج چنگیزخان بود در زمین طمغاج و چین و قزاق او در آخر سده مت عشر و ستمائه بزمین عجم و خراسان رسید و الله اعلم - باز بعضی علما نقل چنین روایت کرده اند که مراد ازین قرآن قرن است و تمامت قرنی را هفتاد سال میگویند بحکم حدیث مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم که اعمار امتی ما بین الستین الی سبعین و کلمه الی نهایت و غایت را است پس تمام قرن هفتاد سال باشد و این قول موافق اهل نجوم است که تمام ترتیب کواکب سبعة هر مولودی را بهفتاد سال منتهی گردد باز دور ترتیب بقرن باز گردد و این طبقات بیان آن را احتمال نکند پس بنا برین قول اتمام دولت آن طائفه می باید که در سده تسع و خمسين و ستمائه یا در احدی و ستمین و ستمائه باشد چنانچه از کفار اثر نماند و آنچه آن امام ربانی گفته است رضی الله عنه از اسرار نبوی است و از معانی حروف قرآن مجید و یقین که اینچنین اسرار خود القا نتوان کرد پس یقین شد که چگونه شاگرد امیر المؤمنین علی رضی الله عنه بود از حضرت شنیده باشد و امیر المؤمنین رضی الله عنه از پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم

و باشد هنگام تیر ماه و تازگی گیاه ها که خلق مبتلا شوند ببلایهای
پیدایی از کفار *

و لربما ظهرت عليهم نفة * من آل صعصعة كرام عساكر
و باشد پیدا شوند از ایشان گروهی از فرزندان صعصعه یعنی
گردان شام *

هذا و يسقون الغرأة خيولهم * من باب طاري نوق ظهر الطامر
این گروهی باشد که آب دهند اسبان را بموضعی که آنرا باب
طاری گویند بر پشت اسبان *

او يلفهم حلب بجيش لوسرى * البحر كظلم كالغجاج الفائر
پیچند از حلب ایشان را لشکری اگر بروند بر دریا میاء کنند
از سم اسبان *

و اذا مضى نصف القران رأيتهم * في ارض خلق في عدد عساكر
چون بگذرد نیمی قران ایشان بینی در بلاد شام و دمشق در
شمار لشکر *

يفنيهم الملك المظفر مثل ما * فنيت ثمود في الزمان الفاجر
نیهت کند ایشانرا ملک مظفر مانند آنکه نیهت شدند قوم صالح
پیغامبر دران روزگار گذشته *

علماء منقول و امضاء معقول اقبال گفته اند در معنی قران عاشر
که در اول قصیده امام یحیی اعقب رضی الله عنه ذکر
کرده است که * احذر بني من القرآن العاشر * ازان قران
حذر فرموده است و نصف قران که در آخر قصیده ذکر آن کرده
است و آنرا علامت آخر شدن دولت کفار مغل نهاده بعضی

و زشتا و هلاک چون بسر بردند دیار ربیع را میان دجله و میان خازر
 کفران *

و یطبقون بلاد لدیک کلها * من شهر زور الی بلاد الامر
 فرا بگیرند شهرهای اردویل تمام از اینجا شهر زور است تا شهر شام *
 هذا وتغلق اریک من دونهم * یوما و تؤخذ عند قلعة ناصر
 بر بندند دروازه های شهر اردویل یکرز و گرفته شود از اندکی یاری
 کنندگان *

و یطون توتوة و ینهب ما لها * و یزورها من معشر و مشاجر
 و ببرند زمین توتورا و غارت شود جان آن قوم چنانچه زیارت کنند *
 و لربما ظهرت عساکر موصل * ترجو الامان من الخوون الکفر
 و باشد که یاری کند ایشان را لشکریهای موصل بامید امان از
 خیانت کفران *

و البویل ان حلوا بشاطی دجلة * و مضوا الی بلد بنیر تناکر
 زشتا و هلاک که بکنار دجله آیند کفران و بگذرند بشهری یعنی بغداد
 و کرخ *

و تری الی الثرثار نهبا واقعا * و دما یعیل و هتک ستر الصائر
 و بینلی تو برایشان گفتن بیهوده عادت باشد و خون روان شوند و در پس
 پرده های مسلمانان *

و کذلک الخابور ینهب بعضهم * بعضا و لیس لاهله من جابر
 و همچنین ولایت خابور غارت کنند و یکدیگر را بکشند و نباشد
 سرایشانرا کمی که شکسته بندد *

و یكون وقت خریف زهر نباتها * تلقی النفوس من البلاء المتواتر

بلد الدیلمیین جبالتها و قلاعها * تضحی خرابا مالها من عامر
بلاد دیلمیین یعنی مازندران و گیلان و کوهها و حصار الموت خراب
شود *

و الری فیها یقتلون عصابة * من آل احمد هم بسیف الکافر
در ری کشته شود گروهی بسیار از فرزندان مصطفی صلی الله علیه
و آله و سلم به تیغ کفار *

و یفر من سفک الدماء ملیکهم * نر الحمام من العقاب الکامر
و بگیرد از بیم ریختن خونها پادشاهان ایشان از کفر چنانکه کبوتر
گیرد از عقاب *

و یموت من حلق علی ما ناله * فی لجة من لیج بحر زاخر
و بمیرد آن پادشاه از خشم زخم آنچه در زرفی دریای بزرگ و آن
در مازندران *

و اخلاط ترجع بعد لهجة ملظر * قفر الذبابة باختلاف الحان
و اخلاط باز گردد پس از تازگی عمارتها بیابان پر گیاه از حجب
ایوان *

و دیار بکرسوف یقتل بعضهم * بالسيف بین اصاغرو اکبر
و زرد باشد دیار بکر چنانچه حلب و شام و اید و مار دین و
میا فاروقین کشته شود *

و الروم تغزع منهم و تخانهم * و لربما سلموا لذل الکافر
اهل بلاد روم بترسند از ایشان و در هم باشند و شاید که بسلامت
بمانند از خواری کفران *

و الویل ان رظنوا دیار ربیعة * ما بین دجلتها و بین الخازر

و ارام گیر بشهری از زمین عرب و آنجا بلش و شکیبائی کن بر زمین
سختی زمانه جور کننده *

لا تترکن الی العراق لانها * سیشیعها حد الحمام الباتر
میل مکن سوی عراق که زود باشد که فرارند آنرا تیزی تیغ برنده *
من فتنة الفطس الانوف کأنهم * میل طما او کالجراد الناصر
از فتنة گروهی هست بینی که لشکر ایشانست سیلی و یا ملخاند
پراکنده شده *

حرقت العیون ترونهم فی ذلّة * کم قد اذلوا من صلیک قاهر
تنگ چشمانی را که ایشان را در خواری بینی اما چندگاه خوار
کنند پادشاهان قاهر را *

ما قصدهم الا الدماء کأنها * تأرلهم من کل ناة آمر
نباشد پیش نهاد ایشان مگر خونهای خلق که از آدمیان کینه میکشد
از جمله کمتر و بهتر *

میریک خوارزما یعود منابنا * للعشب لیس لاهلها من قاهر
و زود باشد بنماید ترا خوارزم که گردد مرغزار پر گیاه و نباشد کسی که
خوارزمیان را در گور کند *

و کذا خراسان و بلخ بعدها * و هراة تؤخذ بعد اخذ نساور
و همچنین خراسان و بلخ پس ازان خراب شود و هرات گرفته شود
پس از گرفتن نساور *

(ن) در یک نسخه این اشعار بالکل نیست و در دیگر سه نسخه
چندان غلطیها است که از اصلاح آن عاجزیم *

پیغام فرستاد که من با محمد رسول الله صلی الله و آله وسلم جنگ
نتوانم کرد و حال من چنین بود و تمام خواب باز نموده و بطرف
دیگر بر رفتم و تا بدین تاریخ حال او و پدرش معلوم نشد و الله اعلم *

حدیث در تقریر بر افتادن کفار مغل الغنم الله

چنین میگوید داعی دولت قاهره منهاج سراج طیب الله عیسه
که این قدر بحکم قصیده یحیی بن اعقب که شاگرد امیر المؤمنین
علی بن ابی طالب رضی الله عنه و کرم الله وجهه بوده است
و استاد حسن و حسین رضی عنهما بود و در خروج ترک و ظهور
فتنه چنگیز خان و ظهور ترک چین قصیده گفته اند - ازال حال
ایشان تا وقت فتنی آن جماعت جمله بیان کرده اند از اول قصیده
دلیل بر افتادن ایشان است تمام آورده شد تا بنظر بزرگان گذر یابد
و ترجمه ابیات در زیر هر بیت بیارسی بیان کرده آمد تا بفهم
همگان برسد انشاء الله تعالی - بادشاه مسلمانان سلطان السلاطین
ناصر الدنیا و الدین را بر سریر ملکداری باقی و پاینده داراد آمین
رب العالمین *

لامام یحیی اعقب رضی الله عنه

احذر بنی من القرآن العاشر * و انفر باهلك قبل نفر الناصر
پیرهیزی پسر از قرآن دهم و بگریزو بیرون شوبا اتباع خود پیش
از گریختن دیگران *
واسکن بلاد بالحجاز و کن بها * و اصبر طی مضي الزمان الجائر

امت و یک کرت شکسته شده است تا عاقبت کار بجای آمد
انشاء الله تعالی فتح و نصرت مسلمانان را باشد - و یکی از بندگان
اطراف چنین روایت کردند که هارود روزی رفت و در شهر
ری پسر هارود بجای او نصب شده است و الله اعلم *

حدیث دیگر کرامت مسلمانان میا فارقین

ثقات چنین روایت کرده اند که پسر ملک بدر الدین لولو
موصلی در میان لشکر پسر هارود بود و آن جنگها و قهر مغل و نصرت
غازیان میا فارقین مشاهده میکرد و در تعجب آن حال می ماند
و از مدد اسمانی شگفتش می آمد تا شبی جمال مبارک خواجه
عالم صلی الله علیه و آله و سلم بخواب دید که پسر باره قلعه
میان فارقین ایستاده دمت و دامن مبارک خود گرد آن قلعه در کشیده
و میگوید هذه القلعة في امان الله تعالى و امانی معنی چنان باشد
که این قلعه در پناه خدایتعالی است و در حفظ نبوت من که
مجدم - پسر ملک بدر الدین لولو از هیبت این خواب بیدار شد
همه روز درین تفکر بود که این خواب عجب خوابیست حال تعبیر
این چه باشد شب دوم و شب سوم عین این خواب دید بغایت
رعب و مهم و هیبت بر ظاهر و باطنش غالب شد - روز سوم با
خواص خود بام شکار بنشست و از لشکر گاه کفار جدا شد و بطرف
بلاد خود رفت چون پدرش را معلوم شد فرمان فرستاد که مراد
بلاد مرا در هلاک و تلف انداختی این حرکت و مخالفت چرا کردی
بهیچ وجه ترا در پیش خود نگذارم پسر بدر الدین لولو بنزدیک پدر

یکشم سوگند خورد و گفت که من این قلعه را به سه روز بگیرم پس
 بتعجیل تمام بطرف میانرودین آمدم و بجنگ پیوست هر روز
 بقرار ما تقدم چند مرد سپید پوش دستار بند بیرون می آمدند
 و زیادت از دویست و سصد کافر بدوزخ میفرستادند سه روز جنگهای
 سخت کرد بعد از سه روز دیگر همانجا مقام کرد و جنگهای سخت
 فرمود چنانچه ده هزار کافر دیگر بدوزخ رفت هلاک گفت این قلعه
 از آن تنگبری است اکنون شمارا آزاد کردم اما یک التماس دارم
 و آن آنست که سواران سپید پوش را بمن نمایند تا در نظر آرم
 که ایشان چگونه مردانند چون این پیغام باهل قلعه رسید باتفاق
 سوگند غلیظ ذکر کردند که چنانچه شما ایشانرا نمیدانید ما نیز ایشانرا
 نمیشناسیم و ما را معلوم نیست که ایشان کیانند هلاک گفت که
 اکنون من از بهر تنگبری یک هزار اسب و یک هزار ستور و یک هزار گوسفند
 شما را صدقه میدهم معتمدان بیرون فرستید تا در تصرف خود
 در آورند اهل قلعه گفتند ما را بصدقه تو احتیاجی نیست و ما هیچ
 کس بیرون نخواهیم فرستاد اگر ترا می باید اینجا فرست و الا
 جمله بدوزخ فرست چنانچه تقریر کردند که آن قدر مواشی و اسب
 و ستور اینجا گذاشت و برخاست و بطرف موضعی رفت که مرغزار
 را صحرا میگویند آب سیاه و گل تیره - بعضی چنان تقریر
 کرده اند که او را با لشکر شام مصاف شد منبرم گشت و با همه
 لشکر نیست گشت و بدوزخ رفت - و بعضی روایت میکنند که ملک
 ناصر حلب از جمله لشکر شام و حلب و فرنگ استمداد نمود و با او
 لشکر گران جمع شد و تا بدین تاریخ هلاک ملعون بدیشان مشغول

جنگ آغاز نهادند و مدت سه ماه زیادت بر در آن قلعه جنگ سخت کردند و بسیار کشته و خسته شدند و بدوزخ رفتند و الله اعلم بالصواب *

حدیث کرامت مسلمانان میا فاروقین

ثقات عرب و عجم چنین روایت کرده اند که مدت سه ماه پسر هلاو بر در قلعه میا فاروقین جنگ کرد و هر منجذیق که از لشکر کفار بطرف حصار انداختند باز گشت و بر سر کفار فرود آمد تا از طرف موصل منجذیق نامدار بیادوردند و در روز اول از قلعه آتش و نبط در سنگ تعبیه کرده انداختند و آن منجذیق بسوخت درین مدت اند ماه که بر در قلعه جنگ بود هر روز بقدرت آفریدگار تعالی و تقدس یدک روایت هفت سوار و بیگ روایت شش سوار و بروایت دیگر کمتر ازین جامهای سپید پوشیده دستار بند از قلعه بیرون می آمدند و بر لشکر کفار میزدند صد و دریمت کتک را بدوزخ میفرستادند و هیچ تیرو تیغ و نیزه کفار آن سواران سپید پوش را مضرتی نمیبرمانید تا بقدر ده هزار مغل ازان جماعت بدوزخ فرستادند هلاو بر پسر ایلچیان فرستاد که من بغداد را بکمتر از یک هفته بگرفتم تو قلعه خرد را درین مدت دراز نمیتوانی گرفت پسرش جواب فرستاد که تو بغداد را بقدر گرفتی و اینجا مرا تیغ می باید زد هر روز چندین مرد هلاک میشود این موضع را بر بغداد قیاس نمی باید کرد چون این پیغام بر هلاو رسید فرمانداد که بصر را بگویند که از نظر من ترا دور می باید بود و الا هرائینه مرا

براند چنانچه هفت روز بولایت خود رسید و جمله شنگان مغل را فرمانداد تا پنج میخ بر دیوارها زدند یک میخ مهلک بر پیشانی و چهار میخ بر دست و پای چون از غیبت او سه روز بگذشت هلاو را از حال رفتن او معلوم شد سوار و لشکر در عقب او فرستاد او را در نیافتند و بازگشتند چون ملک الکامل پسر ملک شهاب الدین غازی بسر ولایت خود رسید نزدیک طبر^۱الملک الناصری کسان فرستاد و مدد طلبید تا بلشکر خود ضم کند و بدار الخلافه آید ملک الناصر موافقت بدو نمود پسر ملک شهاب الدین غازی با هشم خود تمامت موار و پیاده عزیمت بغداد کرد در اثناء راه از واقعه بغداد و شهادت امیر المؤمنین خبر یافت بتعجیل تمام بازگشت و حصار و شهرها را محکم کرد و صحرا نشینان ولایت خود را خبر داد تا جمله بمواقع حصین پناه جستند و خود بقلعه میا فارقین در آمد و مستعد غزو و جهاد بنشست و این قلعه میا فارقین شهرست محصور و بر شمال او کوهیست پس با رفعت و بر بالای آن کوه دیرست که آنرا مرقومه گویند و آن مرقومه موضع متبرک است و از بالای آن کوه آبی بزرگ بیرون می آید در شهر تگابی است که آب دران می رود و جنوبی آن شهر باغها است و شرقی آن مقابر است و این شهر تل ربض و فصیل دارد چون هلاو دل از کار بغداد نارغ کرد پسر خود را با جمیع لشکر مغل بولایت او فرستاد جماعه کفار بدر قلعه میا فارقین آمدند و حصار دادند و

غازی ملک الکامل عزیمت دریانت خدمت منکوخان کرد و از وی تشریف خاص یافت و محبب آن بود که در مجلس شراب خوردن پسر ملک شهاب الدین غازی را خمر فرمود و امتناع نمود و نخورد منکوخان سبب امتناع از پرسید جواب داد که در دین مسلمانی حرام است و من خلاف دین خود نکم منکوخان را این سخن خوش آمد قبائی که پوشیده بود هم در مجلس بوی داد و او را اعزاز کرد و ازین معلوم میشود که صلابت در دین مسلمانی بهمه مواضع مفید میباشد بنزدیک کافر و مسلمان القصه چون هلاو نامزد مملکت ایران شد منکوخان فرمان داد تا ملک الکامل با هلاو بطرف عجم باز آمد بدیار عراق رسیدند هلاو را بزرگوار دان بداد عزیمت مصمم شد ملک الکامل پسر ملک شهاب الدین غازی را فرمود که از ولایت خود هفت هزار سوار و بیست هزار پیاده بایده در بغداد بیاری و مدد نمائی پسر ملک شهاب الدین گفت حد لشکر من اینقدر نباشد که دوهزار یا سه هزار سوار و پنج شش هزار پیاده بیش حاضر نتوانم کرد هلاو در طلب سوار بیشتر غلو نمود ملک الکامل بر جواب اصرار کرد و با وزیر خود که مسلمان بود از معارف سمرقند در مرگفت مرا چنان می نماید که کامل عصبیه در سر دارد و با ما موافق نیست او را می باید کشت وزیر مسلمان سمرقندی را با ملک الکامل محبتی بود او را ازین قصد و اندیشه در سر خبر کرد ملک الکامل دیگر روز بنزدیک هلاو رفت و اجازت شکار خواست اجازت یافت ازان موضع بیرون رفت با هشتاد سوار خاص خود از لشکر کفار بتعجیل بیرون رفت و بطرف ولایت خود

ملاعین بدست آمد و ترسایان بغداد جمله را بگرفتند و بدوزخ فرستادند و آن قدر انتقام ازان ملاعین که دمت داد بجای آوردند و هر سبیل عجلت باز گشتند چون خبر بلشکرگاه مغل رسید سوار نامزد بغداد شد و بقیه اسلام که باز گشته بودند بتعجیل ازان معلمانان غازی کسی بدست نیامد - بعضی روایت می کنند که هلاو چون از کار بغداد و قتل معلمانان فارغ شد وزیر را فرمود که دولت تو از که بود وزیر گفت که از دار الخلافه هلاو گفت چون حق نعمت منعمان خود محافظت نکردی خدمت مرا هم نشائی فرمان داد تا او را بدوزخ رسانیدند و الله اعلم *

حدیث حادثه دار الخلافه

چون هلاو مغل دل از کار بغداد فلرغ کرد عزیمت طرف حلب و میا فاروقین و ایمد کرد و این ولایت را دیار بکر گویند و این ولایت پسر شهاب الدین ملک العادل شاه است او را ملک الکامل لقب است و مردی در غایت دینداری و تقوی تمام سبب رفتن دران دیار آن بود که پسر ملک شهاب الدین غازی ملک میا فاروقین و ماردین و ایمد بود و این سه باره شهر و قلعه ازان دیار تعلق یدو داشت و چون لشکر جرماعون و یاجو نوین که اران و اذربایجان و عراق را بگرفتند بسرحد های آن ولایت تاخندند ملوک آن حدود جمله شکنگان را طالب نمودند این پسر ملک شهاب الدین

کالمجان المطرقة قال بعض العلماء هم اتراک الاسلامیة و قال قوم هم کفرة الترك و قال قوم بل هم اهل الصين يستولون على هذه الاقالیم • معنی چنان باشد که عبد الله بن عباس رضی الله عنه موکند یاد کرد که خلافت فرزندان مرا باشد تا آنگاه که بر دولت و عزت ایشان غالب شوند ترکان سرخ روی که رویهای ایشان چون سپرهای آهن باشد علماء هرکس درین تاریخی گفته اند - بعضی گفته اند که ایشان ترکان مسلمانان باشند - و بعضی گفته اند که ایشان جماعت ترکان ممالک چین باشند که بر ایران و عراق و بغداد مستولی شوند و بر همه عقلاء عالم و علماء بنی آدم رضی الله عنهم سبزه گفت که تاریخی آخرین صدق بود و نکبت دار الخلافة بر دست کفار چین بود لعنهم الله بدان موجب که امیر المؤمنین المستعصم بالله بر دست آنجماعت شهادت یافت رضی الله عنه - دولت و ملک سلطان سلاطین اسلام را که الی یومنا هذا خطبه و سکه بر اسم آن امام و خلیفه بحق مزین میدارد در مسند سلطنت باقی و پاینده دارد بحرمة الشهداء من آل علی و عباس و ارواح المؤمنین برحمته و هو ارحم الراحمین - چون هلا بغداد را غارت کرد و خلق را شهید گردانید و باقی ماندگان را بوزیر سپرد و شکنجه مغل داد ادرا تا خلق را جمع کند چون وزیر ملعون ببغداد باز آمد و بعضی را ازان خلق جمع کرد و در بغداد ساکن گردانید و بعضی از بندگان خلیفه که بودی رفته بودند و زنده مانده بقدر ده هزار سوار جمع شدند و ناگاه از دجله عبور کردند و بر بغداد زدند و وزیر ملعون و شکنجه کفار را بگرفتند و هر دو را قطعه قطعه کردند و هر که از اتباع آن

پسر خرد امیر المؤمنین را و جمله خزائن بغداد که حصرو عد
 آن اموال در حوصله تحریر قلم و در دائرة تقریر بنی آدم نگنجد
 برگرفت از نقود و جواهر و طرائف و مرصعیه جمله را بلشکرگاه خود
 برد و آنچه از نقود لائق منکو خان بود با بعضی از جواری و حرم
 خلیفه و یک دختر خلیفه بطرف ترکستان روان کرد و بعضی بوجه
 تحفه و قسمت بنزدیک برکا مسلمان فرستاد و بعضی نگاه داشت -
 ثقات چنین روایت کردند که آنچه ببرکا رسید قبول نکرد و فرستادگان
 هلا و را بکشت و خصومت میان برکا و هلا و بدین سبب قائم شد
 و آنچه بنزدیک منکو خان فرستاد چون آن اموال و درمها بشهر
 سمرقند رسید دختر خلیفه رضی الله عنهما از فرماندهی که بر سر
 ایشان موکل بود اجازت طلبید که یکی از اجداد مرا روضه در سمرقند
 احث یعنی قثم بن عباس رضی الله عنهما تا ارا زیارت کرده آید
 این موکل فرمانده ارا اجازت داد تا آن معصومه رضی الله عنها
 بسر روضه قثم بن عباس آمد و شرائط زیارت بجا آورد و در رکعت
 نماز بگذارد و روی بر زمین نهاد و دعا کرد که خداوند! اگر این
 قدم بن عباس که جد من است در حضرت تو آبرویی دارد جان
 این بنده را بحضرت خود بری و از دست این نامحرمان مرا
 خلاص بخشی در اجابت کشاده شد و همدران سجده جان پاک
 را بحضرت باری تعالی فرستاد رضی الله عنها و عن اسلافها و عن
 جمیع المؤمنین و الشهداء - صاحب تاریخ مقدسی در فصل کوائن
 و خروج ترک از عبد الله عباس رضی الله عنهما روایت میکند انه
 قال و الله لتکونن الخلافة لوادی حتی یغلب علیهم الحمر الوجوه

لشکرهای روم و شام و مغرب با او جمع شوند و هرائینه انتقام خود
بکشد در عقب کسان خود فرستاد و او را باز آورده و شهید کرد رضی
الله عنهم اجمعین - بادشاه اسلام سلطان سلاطین دزدان پادشاهی
و عدل و داد گستری پیوسته باشد آمین رب العالمین *

حدیث شهادت امیرالمؤمنین المستعصم بالله رضی الله عنه

کفار چند روز امیرالمؤمنین المستعصم بالله رضی الله عنه را خواستند
تا نگاه دارند جماعت مسلمانان که در میان لشکر مغل بودند گفتند
که اگر هلاک خون این خلیفه بر زمین ریزد او و لشکر کفار مغل
بر زلزله بر زمین فرو شوند او را نباید کشت و غرض آن مسلمانان این
بود که امیرالمؤمنین زنده بماند جمله را در کشتن او توقف افتاد
مگر ملک موصل بدر الدین لولو لعنه الله و دیگر کفار با هلاک مغل
گفتند اگر خلیفه زنده ماند جمله مسلمانان که در میان لشکر اند
و این طائفه که بدیگر بلاد اند خروج کنند و او را خلاص دهند و ترا
که هلاک زنده نگذارند هلاک ازان ترسید که اگر خلیفه زنده بماند
خروج مسلمانان را باشد و اگر به تیغ کشته شود چون خون او بر
زمین برسد زلزله بر زمین افتد و خلق هلاک شوند قصد کشتن
امیرالمؤمنین بنوعی دیگر پیش گرفت و گفت تا او را در
محافظت جاسخانها پیچیدند و لکد برتن مبارک او میزدند تا هلاک
شی رضی الله عنه و ارضاء و امیر ابو بکر پسرش را و امیر اعظم
سلیمان شاه را شهید کردند با جمله ملوک حضرة خلافت مگر

سوار معروف از ملوک و صدر و علماء و اکابر و تجار و کار داران دولت بیرون رفت چون بلشکرگاه هلاکو مغل ملعور در رسید او را با آن موکب بموضعی پدیداشتند و جمله را از هم متفرق گردانیدند و امیر المؤمنین را بگرفتند و فرمانداد تا بقلم خود ببقایای معارف که در بغداد بودند فرمان می نبشت تا بیرون می آمدند تا تمام را بدست آورد و همه را شهید گردانید - و اینجا در گذشته شدن امیر ابو بکر بصر خلیفه چند روایت است و الله اعلم باصحاها - یک روایت آنست که او را و سلیمان شاه را و فتح الدین گور را و مجاهد الدین آیدک دواتی را جمله را شهید کردند - و بعضی روایت می کنند که چون از نزدیک هلاکو بخدمت پدر باز رفت در وقتی که امیر المؤمنین بیرون میرفت امیر ابو بکر بیرون رفت و از بغداد بطرف بادیه و جانب شام رفت - و بعضی میگویند که شهادت یحیی بسبب آنچه در حضور هلاکو کلمات درشت گفت و این کلمات آن بود که ما را گمان افتاد که چون ترا اصل بزرگ است تو مرد تمام باشی و بادشاه بزرگ بر قول تو اعتماد کردیم اکنون معلوم شد که تو نه پادشاهی و نه مردی چون غدر کردی که پادشاهان و مردان غدر نکنند هلاکو فرمود تا او را شهید کردند - و بعضی روایت میکنند که امیر ابو بکر را با یکی از مادات بزرگ فرمان داد تا بطرف اذربایجان برود و چندگاه همانجا با سید باشد تا در خلاص و اعزاز او بعد از فراخ بغداد فرمانی داده شود چون امیر ابو بکر را با آن سید بزرگ بطرف اذربایجان بردند چند منزل برفت جماعت مرتدان با هلاکو گفتند که خطا کرده ای اگر امیر ابو بکر سلامت باذربایجان رسد جمله

تا مزاج هلاو مغل معلوم کند امیر المؤمنین را این زای صواب افتاده
 بهر خواه امیر ابو بکر را بیرون فرستاد و وزیر ملعون در هر معتمدی
 را بر هلاو فرستاد که امیر ابو بکر را خدمت بهیار کن و اعزاز و اکرام
 دار و استقبال کن که خلیفه اعتماد کند و غرض تو بحاصل شود چون
 امیر ابو بکر بیرون آمد و بشکرگاه هلاو رسید جمله لشکر از از کثرو
 مسلمان استقبال کردند و شرط خدمت بجا آوردند چون بهارگاه هلاو
 رسید هلاو بقدر چهل گام استقبال کرد و شرط خدمت باقامت رسانید
 و بهر و بر جای خواه بنهاند و بزبانوی حرمت و خدمت امیر ابو بکر
 خدمت و گفت که من خدمت نمودن آمده ام بقدرگی خواهم کرد
 چرا که من من است و بر دست شیخ سیف الدین باخوری صاحبزوی
 مسلمان شده است من نیز مسلمان خواهم شد امرای خود را پرسیدم
 که یزیدترین مسلمانان کیست مرا بحضرت خلافت نشان دادند من
 آمده ام تا بر دست امیر المؤمنین مسلمان شوم چون این کلمات
 بشیرین در میان آوردن امیر ابو بکر بدین منذر غرات زهر آلود اعتماد کرد
 و از آنجا با عزاز تمام بخدمت امیر المؤمنین باز آمد و آنچه مشاهده
 کرده بود و شنیده تمام عرضه داشت وزیر ملعون گفت که صواب
 آنست که امیر المؤمنین با تعظیم هر چه تمامتر در مرکب خلافت
 بیرون رود تا هلاو مغل شرط استقبال و خدمت بجا آورد هر چند خلوک
 اسلام رضی الله عنهم امیر المؤمنین را گفتند اعتماد نمی شاید کرد
 تقدیر آسمانی و قضای سبحانی در رسیده بود بهیچ وجه منع آن
 مسلمانان قازی رضی الله عنهم معقد نیامد بعاقبت قضا تازه
 قهر از عجب مرکب خلافت میزد تا امیر المؤمنین باینگهزار و دو بیست

هزیمت بر لشکر کفار افتاد و بسیار بدوزخ رفتند و ملک عز الدین
 بسیار جهد نمود که هزیمت کفار را تعاقب باید کرد تا هم بدین
 فتح بقایای کفار را زیر تیغ گردانیده شود مجاهد الدین دراتی
 در تعاقب تانی نمود آن شب همانجا لشکرگاه مسلمانان شد و در
 جوار آن موضع شهر بست که آنرا شهر شیر گویند از آب فرات شق شود
 و زمین آن شهر رفعتی دازد و موضع لشکرگاه مسلمانان در پستی
 بود در آن شب وزیر رافضی ملعون جماعتی را فرستاد تا آب
 نهر بر لشکرگاه مسلمانان بکشادند تمام لشکر در زیر آب شد و صلاح
 شان تباہ گشت و عاجز شدند بامدادان لشکر کفار معاودت کردند و
 مصائب شد مسلمانان از غایت اضطراب و زحمت سپاه منهزم شدند
 ملوک اسلام شکسته از دجله عبیره کردند و پیغداد لشکرگاه کردند
 بموضعی که جامع و قصر سنجریمت چون لشکر ملاعین بدانجا رسید
 سلیمان شاه و ملک عز الدین و مجاهد الدین دراتی بخدمت
 خلیفه آمدند که خصم بدر شهر رسید و ما را در بغداد سوار
 اندکست و عدد کفار دروست هزار یا زیادتست صواب آن باشد که
 امیر المؤمنین در کشتی نشیند و خزائن و حریمها را در کشتی نشاند
 و ما هم در خدمت امیر المؤمنین در کشتی باشیم و در دجله
 برانیم تا حد بصره در آن جزائر مقام گذیم تا نصرت حق تعالی در رسد
 و کفار را مقهور گرداند خلیفه با وزیر ایلمعنی باز گفت وزیر ملعون
 امیر المؤمنین را رضی الله عنه گفت که من با ایشان طریق صلح کرده ام
 بدین حاجت نیست و ایشان بخدمت امیر المؤمنین می آیند
 اگر بر قول من اعتماد نیفتند امیر ابو بکر را با ایشان باید فرستاد

فرمانگی بغداد رسید سلیمان‌شاه که امیر علم بود و ملک عزالدین
 پسر فتح الدین گرد که پهلوان دارالخلافت بود و میمنه لشکر خلافت
 ایشان داشتند با سلطان مجاهد الدین ایبک سردواتی مستنصری
 مشورت کردند که کار از دست بشد و خصم زیر دست نزدیک آمد و وزیر
 مخالف با اعدا بساخت امیر المؤمنین را باز باید نمود تا تدبیر
 دفع کفار بسازد مجاهد الدین ایبک گفت هر سخن که درین باب
 امکان داشت من گفتم در جمع امیر المؤمنین جایگیر نیامد باقی
 شما را هم اجازت خلوتی طلب کنم شما هر دو عرضه داشت کنید
 بران طریق ملک سلیمان‌شاه و ملک عزالدین پسر فتح الدین گرد هر دو
 از رسیدن خصم و طلب دفع و تدبیر آن بخدمت خلیفه عرضه داشتند
 فرمود که با وزیر گفته شده است جواب از وزیر طلب باید کرد
 هر دو از بارگاه خلافت نومید بیرون آمدند و باجونوبین با هشتاد هزار
 سوار از طرف ایران و اذربایجان زیر دست بغداد جبری از ملک
 موصل حاصل کرد و نزدیک تکریت جبری بر بست غازیان تکریت
 از شهر و قلعه بیرون آمدند و جسر بسته کفار را تمام بسوختند و کثر
 بسیار در دوزخ فرستادند و اندک مسلمانان شهادت یافتند دیگر روز
 کفار منل باز جسر را عمارت کردند چنانچه بتحریر پیوست و یکدیگر
 بطرف کوفه و دجله و کرخ بدوانیدند و خلق را شهید کردند و
 ملک عزالدین پسر فتح الدین گرد و مجاهد الدین دواتی با
 بیست هزار سوار از بغداد بر دجله برگذشتند و جماعت ساکنان
 کرخ و قصبات دیگر را بمدد طلب نمودند با لشکر کفار مصاف
 کردند چون چشم اسلام را پیاده بسیار بود پیش حمله کفار جلاّت نمودند

جرماعون بعراق تا بدین عهد آن کارزار کرد که رستم دستان در ایام جاهلیت و علی مرتضی در عهد اعلام کردند رضي الله عنه چون يك كرت هلاک منهنم گشت دوم كرت از جمله خراسان و عراق سوار و پیاده از كفار و مرتد و اسیر جمع گرد و باستدعای وزیر رافضی علیه اللعنة رزی بغداد نهاد و در مدینة السلام بغداد لشکری که بود آن ملعون مدبر رافضی چون عصیان و ارتداد در مزاج و طبیعت داشت لشکر گرد بغداد اجازت کرده بود و گرمایان بغداد هم در سر با هلاک یار شده بودند و مکتوبات نبشته بودند و لشکرهای كفار را استدعا نموده و از حال احتیال وزیر ملوک و بغداد خلیفه را که حلاطین بودند معلوم شده بود و يك كرت مکتوب وزیر که بنزدیک هلاک ملعون نبشته بود بر خلیفه عرضه کردند بر نوع قصد ایشان حمل کرد و سبب آن بود که میان وزیر و سلطان مجاهد الدین ایبک مردوداتدار منازعتی و مخالفتی بود مردوداتدار مخالفت وزیر را با پسر خلیفه امیر ابو بکر بسبب کشتن روافض معلوم داشت و اینمعلی را بسمع مبارک امیر المؤمنین میرسانید وزیر را چون سعی مردوداتدار معلوم شد بخداست خلیفه چنان نمود که مردوداتدار میخواهد تا ترا از خلافت دور کند و امیر ابو بکر را بخلافت بنشاند امیر المؤمنین را چون سعی مردود طرف معلوم شده بود بسخن هیچکدامی در سعی یکدیگر التفات نمیکرد چون ملوک مکتوب وزیر که بنزدیک هلاک نبشته بود بخداست خلیفه باز نمودند جوابداد که این سعی ایبک مردوداتدار باشد و الا وزیر ازین بابت نکند ملوک از این جواب امیرده شدند تا چون هلاک

مهتر امیر المؤمنین که امیر ابو بکر نام بود بسبب غارت روافض
 که ساکنان کرخ و مشهد موسی جعفر رضی الله عنهما بودند
 خصوصتی افتاده بود و امیر ابو بکر پسر امیر المؤمنین ایشان را
 غارت کرده بود و بعضی را کشته بود بدان انتقام وزیر دار الخلافه که
 راضی و بد مذہب بود با امیر المؤمنین خلاف کرد در مرو
 خفیه نزدیک هلو مکتوبات نوشت و با ایشان بساخت و کفار
 را امتدعا کرد و لشکرهای گرد بر گرد عراق را بطریق اجازت از
 بغداد باطراف فرستاد و بر رای امیر المؤمنین چنان نمود
 که با کفار صلح افتاده است مارا بلشکر حاجت نیست بعد
 از آنکه بغداد از لشکر خالی گشت ناگاه لشکر کفار مغل بحوالی
 بغداد رسیدند و از ملک موصل خبر ستده بودند و بر زیر دست
 بغداد جسر بستند و از دجله بگذشتند و تکریت قلعه بود در غایت
 استحکام غازیان تکریت بیرون آمدند و آن جسر را بسوختند روز دیگر
 مغلان باز جسر راست کردند و مسلمانان را شهید کردند امیر المؤمنین
 ابو بکر پسر امیر المؤمنین و امیر علم دار الخلافه سلیمان شاه
 ایوانی ترکمانی که مدت سی سال با کفار مغل تیغ زده بودند و
 غزوها بسنت کرده هر دو بموافقت یکدیگر چند کت بر کفار زدند
 و لشکرهای کفار را منهزم گردانیدند و کت نخستین کفار مغل را
 از حدود بغداد تا باصفهان تعاقب نمودند و بسپیلر از لشکر کفار بدو رخ
 فرستاد و این امیر علم دار الخلافه سلیمان شاه ایوانی ملکی بود از
 قبائل انبوه و آنجماعت ترکمانان باشند در غایت جلالت و مبارزت
 و میسر امیر المؤمنین ایشان را بود در مدت سی سال از عهد رفتن

قتل میکردند و اهل صفهان درین مدت دروازه‌های شهر باز کرده بودند چنانچه شب و روز دروازه بسته نبودنی و از غایت جلالت غازیان صفهان مغل را مجال درون رفتن شهر نبودنی تا مردی را جماعت مرتدانی از راه بردند که قاضی را بپایند کشت که فتنه محافظت شهر در پی اوست چون قاضی را شهید کردند شهر بگرفتند تا در شهر سنه خمس و خمسین و ستمائه امیر علم خلیفه بحق الله معصم بالله امیر المؤمنین رضی الله عنه که اسم او سلیمان شاه ایوانی ترکمان بود رحمة الله علیه با لشکر دار الخلافه به عراق آمد و لشکر مغل را که در دیار اذربایجان و عراق بودند بشکستند و مغل بسیار را در دوزخ فرستاد چنانچه آنجماعت لشکر مغل را مجال مقاومت سلیمان شاه و لشکر دار الخلافه نبود مصرعان را نزدیک هلاک فرستادند بخرامان و از وی مدد طلبید و هلاک و لشکر خرامان را از مغل و غیر ایشان مرتب کرد و عزیمت عراق مصمم گردانید و روان شد و الله اعلم بالصواب *

حدیث حادثه دار الخلافه

چون هلاک بطرف عراق رفت و ملک موصل که او را بدرالدین لولو گفتندی لعنه الله تعالی شهنشاه کفار مغل قبول کرده بود اقبالک ابو بکر فارسی هم شهنشاه داشت و مال قبول کرده بود از هر دو لشکر بمدد کفار بیامدند و لشکرهای کفار با هلاک در عراق جمع شدند و روی ببغداد نهادند و امیر المؤمنین المعصم بالله را وزیر می بود بد مذهب و رافضی اسم او احمد العلقمی بود و میان او و پسر

انقرض حیات آدمیان باقی دارد آمین رب العالمین •

الناسع هلاو بن تولی بن چنگیز خان

هلاو برادر منکو خان است و پسر تولی بن چنگیز خان و این تولی پسر کهتر چنگیز خان بود و چون چنگیز خان از آب جیحون عبور کرد بطرف خراسان آمد تولی را بنشاپور و هرات و مرو فرستاد و آن شهرها همه تولی بگرفت و خراب کرد - ثقات چنین روایت کردند که تولی جوان خوبصورت بود چون از بلاد خراسان بطرف ترکستان باز رفت در گذشت و از وی چهار پسر ماند چنانچه بتقریر پیوسته است چون منکو خان پسر تولی بتخت بنشست هلاو را ببلاد ایران و عجم فرستاد و آن ممالک او را داه و لشکرها که بطرف عراق بود و آن طائفه که بترکستان و ختلان و طالقان و قندز بودند و لشکری که بطرف غور و خراسان و هرات و گرمسیر بودند گفتند جمله را تا فرمان بردار هلاو باشند چون هلاو بخراسان آمد جای مقام خود باده‌غیس اختیار کرد و ملوک اطراف عجم بخدمت او پیوستند و لشکر جرماغون مغل که بطرف عراق بود مدام آن جماعت را با لشکر امیر المؤمنین مقاتله و پرخاش می بود و بی‌پایه وجه بر لشکر دار الخلفه دست نمی یافتند و پیوسته بر کفار شکست می انداد خصوصا در گرفتن شهر صفاهان مدت پانزده سال بیایست تا شهر صفاهان را مسلم توانستند کرد اگر قاضی صفاهان شهادت نیامتی کفار را گرفتن صفاهان مسلم نشدی که لشکر جرماغون و خیانون مدت پانزده سال بر دو شهر صفاهان و حوالی آن جنگ و

جميع مسلمانان واجب نشود و دران ساعت غوغا يك امام
 بزرگوار عالم كه اورا نجم الدين سربارى رومى گفتندى بسبب
 آنچه اورا با ملحدى عداوت بود شهادت يافت باقى هيچ
 مسلمانى را المى نرسيده بعد ازان فرمان شد تا آن ملحد را كه امام
 را كشته بود برادر كردند فائده اينمعي آن بود كه بادشاهانرا مدام
 با حزم بايد بود و ملاح از حوالى خود دور نبايد داشت و با كس
 اعتماد و اعتقاد نبايد كرد - بسر تاريخ باز آيم ملكو خان را چون
 بتخت بنشازند يك برادر خرد هلاورا مملكت ايران و عجم داد
 و يك برادر ديگر قيلان را بعد ازانكه از گرفتن عراق بازگشته بود
 بر سر قبائل تركستان نصب كرد و يك برادر ديگر ارق بوقه را
 بتيابت خود در ممالك طمناج بنشانند و او لشكر بسيار جمع كرد و
 بر زمين چين رفت و بموضعى رسيد كه اسب لشكرش از مخالفت
 آب و هوا و عدم علف تلف ميشد مسرعان بتركستان و ماوراء النهر
 فرستاد و بجهت حشم اسب طلب نمود - ثقات چنين روايت كردند
 كه نواب و گماشتگان كه در زمين تركستان و ماوراء النهر بودند در مدت
 يك هفته هشتاد هزار اسب از سمرقند و بخارا بخريدند و با آنچه
 در تركستان بالا خريده بودند ضم كردند و بفرستادند و بعد از مدتى
 چنان تقرير كردند كه بادشاه چين چندان لشكر آورد كه در عدد و
 حد و حصر و شمار نيابد بعاقبت ملكو خان شكسته شد
 و در كوهى افتاد كه در تمام دوران كوه دريا و بورى بود ملكو خان
 با تمام لشكر مغل دران كوه از گرسنگى هلاك شد - و مدت
 ملكو خان نه سال بود - ملك تعالى سلطان احملا راتا

در اثنای عرضه داشت مصالح با هم نا مجرمی در آید و عرضه داشت من مخذل مانند اگر محترم فرماندهد تا در بارگاه را از درون یحیی کدم دل من از خوف ایمن باشد محترم گفت روا باشد در بارگاه از درون زنجیر باید کرد زاهد صادق برخاست و در بارگاه از درون بیست و پیش محترم آمد و بنشست و سنت و عادت آن محترم چنان بود که خنجر پلارک آبدار مدام در دست ایشان بودی گاهی بر کنار خود نهاده و گاهی پیش خود و گاهی بدست میگردانی زاهد روی به محترم کرد که بر من ظلم میبرد در شهر و مملکت تو این خنجر بدست تو برای چه داده اند بجهت آنچه تا ظلم و تعدی ظالمان از ضعیفان دفع کنی خنجر بدست من بده تا به بینم که تیر هست یا نی محترم بغفلت آنچه زاهد مردی ضعیف است و از وی خلائی نیاید خنجر بدست زاهد داد زاهد بدست کرد و در محترم گردانید و چند زخم محکمش بزد چنانچه اندام محترم چند جای مجروح کرد فصل زمستان بود محترم دو جامه سوی بر زیر بر هم پوشیده بود و زاهد پیرو ضعیف زخم چندان کاری نیامد اگر زاهد جوان بودی و فصل تابستان هر آینه محترم بدوزخ رفتی محترم زخم خورد و برخاست و با آن زخم خورده زاهد را گرفت و فریاد کرد جماعت ملاحظه که در دهلیز بارگاه بودند در بارگاه بشکستند و در آمدند و زاهد را شهید کردند رضی الله عنه فریاد در شهر افتاد و ملاحظه قصد مسلمانان کردند تا مسلمانان غریب را بکشند محترم بتعجیل فرمود تا ندا کردند که هیچکس مسلمانی را نباید که هیچ رحمت ندهند که از حرکت یک تن کشتن

حدیث حادثه که شمس الدین محتشم را افتاد

از زاهدی از زهاد اسلام آورده شد تا در نظر سلطان ملاطین آید که اعتبار را شاید داعی دولت قاهره منهاج سراج را که مولف این طبقات است کرت اول بقهستان مقرر بود محتشم شهاب حکیم مسلمان در سبک را دیده شد بنزدیک او زاهدی دیدم نساپوری از جمله مقربان محمد خوارزمشاهی و مادر او ملکه جهان بود رحمها الله تعالی، و در عهد دولت خوارزمشاه این زاهد چون بحضرت سلطان و مادر او قریب و قبولی داشت مصالح محتشم شهاب الدین پیش تخت سلطان لحفظ الغیبه تیمار داشتی میکردی و فرستادگان او را اعزاز کردی و مهمات ایشانرا که بحضرت بودی باتمام رسانیدی چون حادثه چنگیز خان ظاهر شد و اهل حضرت خوارزم و خراسان متفرق شدند و این زاهد بدان واسطه خود را بقهستان انداخت بنزدیک محتشم شهاب بهسبب حقوق ما تقدم قریب تام یافت و اعزاز و اکرام وافر دید چون محتشم شهاب از فرماندهی قهستان معزول شد و بالموت رفت و محتشم شمس بیامد و این زاهد ازین محتشم اعزاز نیافت چون با او سابقه نداشت غیبت محتشم شهاب در دل زاهد کار کرد خواست تا بقضای حق محتشم شهاب ازین محتشم شمس که نامش او بود انتقامی کشد و خود را بدولت شهادت رساند و غزائی بجا آورد روزی در بارگاه محتشم شمس درآمد و عرضه داشت کرد که مرا خلوتی می باید و مصالح کلی دارم در خلوت باز نمایم محتشم بارگاه خود را خالی کرد زاهد گفت من ایمن نیستم از آنچه نباید که من

میفرغ نیستیم من و این گونه کوه قاف
 بطوطی و حبس خوش نبود تا بسرمدی
 منهاج راه راست تو در ره کشاد به
 بر قلعه راه راست نیاید ز مسمدی

قصیده متوسطه و نسخت آن تمام موجود نه بدین قدر اختصار
 افتاد - ملک تعالی ذات بادشاه عالم را تا غایت حد امکان بانی
 داران * بسر تاریخ باز آیم در بلاد ملحدستان مد و پنج باره قلعه است
 هفتاد قلعه در بلاد قهستان و سی و پنج باره قلعه در کوهسار عراق
 که آنرا الموت گویند چون مدت مقام لشکر مغل و قتل اسپران
 جماعت بسیار شد پادشاه ملاحده علاء الدین محمود پسر جلال الدین
 حسن نو مسلمان این علاء الدین محمود را غلامی بود از غلامان
 در قلعه بسر بکشت و پسر علاء الدین از این قلعه بیرون آمد و بلشکر
 گاه مغل پیوست او را با اتباع نزدیک منکوحان فرستادند و نروان
 شد تا او را در میان راه بکشتند جمله قلاع ملحدستان خراب
 کردند و شهرهای ایشان را بگرفت و خراب کرد مگر قلعه گریه
 کوه را که در میان خراسان و عراق است و تا بدین غایت که
 شهر منه ثمان و خمسیں و ستمائه بآخر شد مدت ده سال شد تا
 این قلعه محصور است و بقدر سه و یا هریست مرد دران قلعه پناه
 گرفته اند تا بدین غایت هنوز بدست نیامده است دمر هم الله و
 تعالی و الله اعلم بالصواب *

قہستان برفت و پسر ملک رکن الدین خنسار ہم درین مہم با تو موافقت خواهد کرد ترا اسم و حالت و اورا اسم توسط باشد بنا برین التماس بطرف قہستان رفتہ شد و لشکر ملاحظہ دز پائی شہر نبسہ بود چون بحدود قہستان وصول افتاد بضرورت عطف کردہ آمد و بطرف شہر نبسہ رفتہ شد و آن صلح میان تاج الدین نیالتکین و محدثم ملحدان شمس الدین پیوست چون مراجعت بود ازان سفر نزدیک ملک تاج الدین نیالتکین باز آمدہ شد گفت کہ کرت دیگر ببايد رفت و از ملاحظہ جنگ طلب کرد داعي دولت سفر دوم را اجابت نکرد کہ عزیمت سفر هندوستان مصمم بود و بدین سفر التفات تمام داشت تاج الدین نیالتکین را امتناع این داعي موافق نیفتاد فرمانداد تا داعي را مدت چہل و نہ روز در قلعہ صف ہندوستان شہر بند کردند تا ملک رکن الدین خنسار طاب ثراہ از غور مکتوبات ارسال کرد و داعي نیز تصدیق حسب حال حبس خویش انشا کرد و بفضل اللہ تعالی ازان قلعہ خلاص یافت و ازان تصدیق پنج بیت آوردہ شد تا در نظر مبارک سلطان ملاطین اسلام افتد کہ سلطنتش پایندہ باد آمین رب العالمین * لمنہاج الحراج طاب ثراہ *

تا کی بلور اشک مرا چرخ زمردی

بر کبر بای روی دہد لون بھدی

آہم چو دود عود تماری است بی عجب

ای آب دیدہ گرتو گلاب مضعدی

نی سریرت سیہ و نی بدی چرا (۹)

محبوسم و اسیر بکوة صفھندی

از خانسار بطرف فراه رفته شد و از انجا بقلعه سیستان و از انجا بحصارکوه و از انجا بطبیس و از انجا بقلعه مؤمن اباد و از انجا بقاین محشم شمس الدین را آنجا دیده شد و او مردی لشکری پیشه بود و از انجا بطرف خانسار مراجعت افتاد چون شهر منده ثلث و عشرين و ستمائه در آمد این کاتب را که منهاج سراج است عزیمت سفر هندوستان مصمم گشت بجهت مایحتاج سفر هندوستان باجارت ملک رکن الدین محمد خنسار طاب ثراه بطرف فراه رفته شد تا قدری ابریشم خریده شود چون بحوالی فراه رسیده آمد ملک تاج الدین نیالتکین خوارزمی که در طبقه ملوک نیمروز ذکر او بتقریر پیوسته است بمملکت سیستان نشسته بود و او را با ملاحده بجهت قلعه شاهنشاهی که در حوالی شهر بنسه^(۲) است خصوصیت افتاد و از پیش لشکر ملاحده منهنم شد و بطرف فراه آمد و خوف بروی مسئولی گشت و آنجماعت معارف که با او بودند از هر که توقع میکرد که بطرف قهستان رود و میان او و فرمانده قهستان محشم شمس الدین مصالحه و معاهده کنده هیچ يك از معارف درگاه او نمی یازمت که آن مفر اختیار کند تا او را از رسیدن این داعی که منهاج سراج است بحوالی فراه خبر دادند جنیبت و مستدعیان و معارف باستقبال فرستاد و داعی را طلب فرمود چون بخدمت او رسیده شد التماس نمود که جهت صلح لطف باید کرد و بطرف

مریخت و جوار شیر^(۴) و فرمانده بلاد قهستان در آن وقت محتشم شهاب منصور ابی الفتح بود او را یافتیم در غایت دانائی بعلم و حکمت و فلامغه چنانکه در بلاد خراسان مؤل و فلسفی و حکمی در نظر نیامده بود غربا را بهیار تربیت میکرد و مسلمانان خراسان را که بنزدیک او رسیده بودند چون امام عصر افضل الدین بامیانی و امام شمس الدین خسرو شاهی و دیگر علمای خراسان که بنزدیک او رسیده بودند جمله را اعزاز فرموده بود و نیکو داشت کرده چنان تقریر کردند که در آن دو سه سال مدت نخست خراسان یک هزار هفصد تشریف و هفصد مر امپ تنگ بسته از خزانه فاخره او بعلم و غربا رسیده بود چون شفقت و انعام و مجالست و مکالمت آن محتشم شهاب با مسلمانان بسیار شد جماعت ملاحظه آن قصبا بالموت فرستادند که نزدیک است تا محتشم شهاب تمامت مال دعوت خانه را بمسلمانان دهد از الموت فرمان باز رسانیدند تا او بطرف الموت رود و محتشم شمس الدین حسن اختیار را بفرمان دهی قهستان فرستادند داعی دولت قاهره چون از نزدیک آن محتشم شهاب مراجعت کرد بجهت خریدن ما یحتاج جامها بشهرتون رفت و از آنجا بقاین و اسفرار و تولک باز آمد و بعد از چندگاه از تواک اتفاق خدمت ملک رکن الدین محمد عثمان مرعشی طاب ثراه در سال سنه اثنی و عشرین و ستمائه افتاد بخانهار غور - و باشارت این ملک سعید کرت دوم بطرف قهستان بوجه رسالت اتفاق افتاد تا راه کاروانها بکشایند و

و ضعف یاد کرد منکو خان گفت قاضی در مملکت ما چه عجز مشاهده کرده است که ازین جنس کلمات موحش بر زبان مبراند قاضی شمس الدین گفت عجز داری ازین چه باشد که جماعتی ملاحظه قلعه چند را پناه ساخته اند و دین آن جماعت برخلاف دین تراثی و خلاف دین مسلمانی و مغلی است بمال شما را غرور میدهند و منتظر آنکه اگر دولت شما اندکی فتور پذیرد آن جماعت از میان کوهها و آن قلاع خروج کنند و باقی ماندگان اهل اسلام را براندازد و از مسلمانی نشان نگذارند این معنی خاطر منکو خان را باعث و محرض آمد بر جمع قلاع ملحدستان و قهستان الموت فرمان فرمود تا لشکریهای ترکستان که در دیار ایران و عجم بودند از خراسان و عراق روی بدیار قهستان و قلاع الموت نهادند و در مدت ده سال یا زیادت جمله شهرها و قلاع بکشادند و تمامیت ملاحظه را بنزیر تیغ آوردند مگر عورت و اطفال نا رسیده و باقی تمام را بدوزخ فرستادند و آیت و کذابک نَوَلِّيْ بَعْضَ الظَّالِمِيْنَ بَعْضاً سر قدر ظاهر گردانید و این داعی را که منهاج مراج است و کاتب این طبقات و مولف این تاریخ سه کت بدان دیار بوجه رسالت سفر افتاده است - کت اول از حصار تولک در شهر هند اهدی و عشرین و مئمانه بعد ازان که خراسان از لشکر مغل خالی شده بود و بسبب نا یافت جامه و ما یحتاج اندک که از وقائع کفار خلاص یامته بودند و در ضیق معیشت مانده از قلعه تولک باشارت ملک تاج الدین حسن سالار خز هومت باسفرار رفته شد تا راه کلوانها بکشادند و از اسفرار بطرف قاین و از انجا بقلعه

خریده بود و کدیزکی حامله را ازان خود آنجا آورده و خلق را چنان
نموده که آن حمل از مستنصر مصری دارد و ادرا از پیش خصمان
گریزان بدین موضع آورده ام که امام الزمان و مهدی اوان از
نسب این حمل خواهد بود با کلمات لاطائلی که عاقل مثل
آن دروهم و خاطر خود گذر ندهد لعنه الله چون آن قلاع را بخیرین
و حصار بهر را عمارت کرد و مال بیکساب در عمارت و ذخیره آن
قلعه خرچ کرد و آن حصار بر کوهی است که در حوالی شهر
قزوین است و ساکنان شهر قزوین همه بقاء ده سنت و جماعت و پاک
مذهب و صافی اعتقادند و بسبب ضلال باطنان و ملاحده مدام
ایشانرا باهم مقاتله و مکارهت در میان می بود - ثقات چنین روایت
کرده اند که جمله خلق و ساکنان شهر قزوین را سلاح تمام مرتب
و آلات حرب مهیا باشد تا بعدی که اهل بازار هر یک را سلاح
دستی تمام در دوکان حاضر بودی و هر روز میان قزوینیان و میان
صاحبه الموت جنگی می بودی تا درین عهد که خرد چنگیز خان بود
و استیلائی لشکر مغل بر عراق و جبال و قاضی شمس الدین قزوینی
که امام صدیق و عالم با تحقیق بود چند کثرت از قزوین بجانب خطا
مغیر گزیده بود و رنج مفارقت اوطان تحمل کرده تا در وقت
پادشاهی منکوخان کثرت دیگر نزدیک او رفت و بطریقیکه دست
داد استمداد نمود و حال شرملاحده و فساد ایشان در بلاد اسلام
باز گفت و چنان تقریر کردند که در حضور منکوخان را از راه صلابت
مسلمانانی و دین کلمات دوشست گفت چنانچه غضب و تکبر ملکداری
بر منکوخان مسئولی شد و ضبط و تصرف پادشاهی او را بلفظ عجز

منکو خان رسید بعد از احتیاط تمام لشکرها مستعد گردانید و لشکر
پسران چغتای را بجنگ و دفع استقبال نمود و پیش از آنکه
ایشان بلشکر منکوخان رسیدندی منکو خان و لشکر باتوبران
جماعت زدند و بقدر ده هزار مغل بزرگ نامدار لشکرکش را بدوزخ
فرستادند و تیغ در نهادند و هر که از اتباع و لشکر چغتای بود جمله را
از پیش برگرفتند و دل فارغ کردند و بادشاهی بر منکو خان قرار
گرفت و بتخت چین و ترکستان بالا بنشست و چنان کرد که از
خیل چغتای بر روی زمین آثار نماند مگر یک در پسر چغتای
که بطرف چین به نزدیک التون^۲ خان طمغاچ رفتند بعد از آن منکوخان
لشکرها بطرف قهستان ملاحده فرستاد و در چند سال که در آن بلاد
بدوانید و لشکرگاه کرد و مقام ساخت اهل قهستان مضطر و عاجز
شدند و قلاع و شهرهای ایشانرا در ضبط آوردند و قلعهها را خراب کردند
و ملاحده بر افتادند و ذکر ایشان چنین بود که تحریر پیوسته است *

حدیث بر افتادن ملاحده لعنهم الله

سبب فرستادن لشکرها ببلاد و قلاع ملحدستان آن بود که از
اول حال و عهد حسن صباغ لعنه الله که قواعد مذهب ملاحده
نهاده است و قانون آن ضلالت وضع کرده و فضای قلاع الموت را معمور
کرده و حصار بسررا^۳ که دار الملک ملحدی بزرگ بود و اورا آن جماعت
مولانا گفتندی لعنه الله علیهم تتری بمیالغی مالهای خطیر از دیلمان

شده است و هر پادشاه کافر که بر تخت می نشیند مملکت او دوام
 نمی باید اگر میخواهید که دولت منکو را دوام باشد و امتداد
 پذیرد کلمه شهادت بگوید تا نام او در دفتر اسلامیان ثبت شود آنگاه
 بپادشاهی نشیند همچنان متفق شدند و منکو کلمه شهادت بگفت
 آنگاه بر کا بازاری او گرفت و او را بر تخت به نشاند و تمامت فرماندهان
 مغل او را خدمت کردند مگر خیل و اتباع پسران چغتای
 که تمر آغاز کردند و عصیان ظاهر گردانیدند و خواستند تا مخفی
 غدزی کنند و ناگاه مغانه بر لشکرگاه منکو خان زنند و او را
 بدست آرند و هلاک کنند معتمدان فرستادند به نزدیک منکو خان
 که چون بتخت نشستی ما را عزیمت آنست که برهم مبارکباد
 بخدست آئیم و شرط تهنیت بتقدیم رسانیم بدین بهانه سوار بهیاز
 با استعداد و صلاح بی اندازه از مقام خود کوچ کردند و عزیمت ایشان
 بهران مصمم شد که شنبخون بر منکو خان زنند و او را و باتورا هلاک
 کنند و مقهور گردانند و پادشاهی در ضبط آرند العبد یدبر و الله
 یقدر حکم و تقدیر آسمانی آن بود که شتربانی از لشکرگاه باتور منکو
 شترری گم کرده بود بطلب شتر خود روی در بیابان نهاد و بهر طرف
 میگشت ناگاه در میان لشکرگاه پهران چغتای افتاد چون حال آن
 لشکر او را معلوم شد هر که او را پرسید که از خیل و خدم کیستی صورت
 و لغت شتریانان و لشکر پسران چغتای چون یکی بود یکی از امرای ایشان
 خود را نصبت کرد تا شب درآمد شتریان فرست طلبید و خود را از
 میان لشکر پسران چغتای بیرون انگذد و بلشکرگاه باتور و منکو خان
 باز آمد و ازین حال ایشان را اعلام داد چون آن خبر بسمع

النامن منگوخان بن تولی خان بن چنگیز خان

ثقات چنین روایت کرده اند که تولی پسر کهنتر چنگیزخان بود و شهرهای خراسان را خراب کرد چنانچه ذکر او دو حادثه شهر هرات بتکریر پیوسته است و او را چهار پسر بودند مهتر منگوخان ددم هار سوم ارق^(۲) بوقه و چهارم قیلان چون کبک بدوزخ رفت پسران چغتای ملک طلب کردند و ایشانرا اتباع و سوار بسیار بود و بهادشاهی منگوخان رضا ندادند و ابتدای آن حال چنان بود که چون کبک از دنیا نقل کرد جمله مهتران لشکر مغل روی به باتو نهادند که پادشاه ما باید که تو باشی چون از پشت چنگیزخان هیچکس از تو بزرگتر نیست تخت و کلاه و فرماندهی بتو اولیتر بتو جواب داد که مرا و برادر مرا که برکا است درین طرف چندین پادشاهی و مملکت هست که ضبط آن با تصرف و ضبط ممالک چین و ترکستان و عجم دست ندهد صواب آنباشد که عم ما تولی پسر کهنتر چنگیزخان از دنیا در روز جوانی نقل کرده است و از مملکت تمتع نگرفته مملکت به پسر او دهیم و پسر مهتر او منگوخان را پادشاهی به نشانیم چون او را من که با توام بر تخت بفشانم بحقیقت فرمانده من باشم جمله برین رای منقرّر کردند چون منگوخان را پادشاهی می نهادند برکا مسلمان بود گفت دولت اهل کفر منقضی

(۲ ن) ارق بوقه و چهارم النج * در دیگر تواریخ نوشته که تولی را هشت پسر بود بدین تفصیل - منگو - تودای - ارتق بوا - هلاکو - توبوقتو - موکا - بوچک - * و کدای *

این حادثه متعجب بماند و دل بر مرگ نهاد چون دید که هیچ
مفری و دست آویزی ندارد جز حضرت غیاث المستغیثین
دست تضرع در حبل آمن یَجِیْبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَا زِد و غسل
پاک بیاورد و جامه پاک بپوشید و پای دران مطموره نهاد چون
آن موضع را بپوشیدند آن مسکین در گوشه آن موضع روی بقبله
آورد و دو رکعت نماز بگذارد و بذکر کلمه شهادت مشغول شد ناگاه
گوشه از آن موضع بشکافت و در شخص با مهابت که صد هزار شیر را از
منظر ایشان زهره آب گردد در آمدند هر یکی با حربه آتشین چنانچه
شعله آتش از حربه‌های ایشان گرد بر گرد تخت مغل درآمد و یک شر
ازان شراره آتش بقدر سر سوزنی بر رخسار آن جوان افتاد و
بشوخت و جراحت کرد یکی ازان در شخص گفت که درین موضع
مسلمانی مینماید و آن دیگری روی بدان جوان کرد که تو کیستی
جوان میگوید من گفتم عاجزی و اسیری و ضعیفی بدست این
مغل گرفتار گفتند تو از کجائی من گفتم از ترمذ سر حربه خود
در گوشه آن خانه بزدند گوشه آن خانه بشکافت بمقدار دری مرا
گفتند بیرون رو من پای بیرون نهادم و خود را در زمین ترمذ یافتیم
از آنجا که قراقرم مغل است تا ترمذ ششماه راه زیادت باشد تا
بکی وقت آن جوان در حدود ترمذ بر سر املاک و اسباب خود ساکن
است و هر مرهم که بر سر جراحت آن شر آتش میکند بهیچوجه
مندمل نمیگردد و همچنان بر قرار بقدر سر سوزنی می تراود و ترشح
میکند سبحان المقدر ما یشاء - ملک تعالی سلطان سلاطین زمان
ناصر الدنیا و الدین را بر تخت شهر یاری باقی و پاینده دارد *

و متعانه که از خراسان بپندروستان بتجارت آمده بود و با کاتب
 این طبقات منهاج سراج در سفر ملتان همراه بود بدین موضع
 آورده شد تا منظور نظر سلطان سلاطین اسلام گردد این خواجه
 رشید الدین حکیم چذین تقریر کرد که یکی از مہتران مغل که
 خیل و خدم و مال و حشم بسیار داشت در زمین قراقرم مغل بدو رخ
 رفت بجهت دفن آن ملعون موضعی بغایت با تکلف مرتب
 گردانیدند و سلاح و مال وافر و فرش و ادانی بسیار که با او بود
 نهادند و تخت آراسته مہیا گردانیدند و خواستند که دوست ترین
 کسان او را با او دفن کنند رای زدند که از خدم او کدام کس را
 دفن کنند تا مونس او باشد جوانی بود از حدود ترمنه خراسان
 در طفولیت اسیر آن گبر مغل شده بود در اوائل واقعہ خراسان و
 چون ببلوغ رسید و برنا و مرد شد و بمرتبہ رجولیت برآمد
 بغایت جلد و زبرک و کاروان و با کفایت گشت چنانچہ
 تمامت کلی و جزوی آن ملعون در تصرف او آمد و او را چون پسر
 خوانندہ بود بدین سبب همه اموال و مواشی و آنچه در ملک او
 بود در ضبط کرده بود و جمله خدم و تبع آن مغل در تحت فرمان
 او بودند کہ هیچ یکی را بی اجازت آن جوان بر هیچ چیز آن ملعون
 دست تصرف نبودنی در نفوق همه باتفاق گفتند و ہلاک آن
 جوان را میان بر بستند کہ آن مغل هیچکس را دوست تر ازین
 جوان نداشتی آن جوان را با آن مغل دفن باید کرد غرض
 ایشان آن بود تا او را ہلاک کنند و انتقام فرمان دہی او از باز
 خواهند برین معنی جمله اتفاق کردند و آن جوان محصلین در میان

چفتائی و این التماس بر باتو عرض کردند که تخت مغل قبول کند و او پادشاهی به نشیند تا جمله ممتاز فرمان او باشند باتو قبول نکرد منکو خان بن تولی بن چنگیزخان را بنشانند چنانچه بعد ازین بتقریر پیوندد - و بعضی از ثقات چنین روایت کرده اند که باتو در سر و خفیه مسلمان شده بود اما ظاهر نمیکرد و با اهل اسلام اعتقاد تمام داشت مدت بیست و هشت سال کم و بیش آن مقدار ملک راند و در گذشت - رحمه الله ان کان مؤمناً و خفف الله عنه العذاب ان کان کافراً - و او را بر رسم مغل دفن کردند و آن طائفه را معهود است که چون از ایشان یکی در می گذرد در زیر زمین موضعی بقدر خانه یا صفا بنسبت رفعت آن ملعون که بدرزخ رفته باشد مهیا کنند و آن موضع را آراسته گردانند بتخت و فرش و اوانی و مال بسیار همانجا با سلاح او و هرچه خاص او بوده باشد دفن می کنند و بعضی از زنان و پرستاران و کسی را که او دوست تر از همه دارد با او در آن موضع دفن می کنند آنگاه پشت آن موضع را می پوشند و بر زبر آن موضع استخوان می گردانند چنانچه هیچ اثر آن موضع نمی ماند و این معهود ایشان بنزدیک جمله اهل اسلام روشن است * و بدینجا حکایتی عجیب شنیده شده است بتقریر پیوست تا خوانندگان را اعتباری در کار آخرت بیفزاید و الله اعلم *

حکایت عجیب

روایت از حواجه مقبول القول که او را رشید الدین حکیم بلخی گفتندی سماع انتاده است در سال سده ثمان و اربعین

هیبت و قهر مشاهده کردند دیگر روز ازان امام عذرها خواستند
و رضا طلبی کردند رضي الله عنه و عن المؤمنين *

السابع باتو بن توشی بن چنگیزخان

پیش ازین بتقریر پیوسته است که توشی پسر مهتر چنگیزخان
بود چون او بقصد پدر از دنیا نقل کرد از وی پسران بسیار ماندند
مهتر همه ایشان باتو بود او را بجای پدر اوچنگیزخان بنشاند و ممالک
قبائل ترکستان از خوارزم و بلغار و برطاس و مقلاب تا حدود روم تمام
در ضبط او آمد و در آن دیار جمله قبائل قباچاق و قتلکی و یک
و انبری و ارس و چرکس و آس تا بحر ظلمات بر رفت و جمله او را
منقاد گشتند و او مرد بس عادل و مسلمان دوست بود و مسلمانان
بر پناه او مرفه الحال روزگار میگذاشتند و در لشکرگاه و قبائل او
مساجد با جماعت قائم و امام و مؤذن همه مهیا بودند و در مدت
ملک او و عهد حیات او هیچ ضرر از فرمان او و اتباع و لشکر او بداد
اسلام نرسید و مسلمانان ترکستان را در ظل حمایت او فراخ بهیار
و رامن بیشمار بود و هر ولایت که در ایران در ضبط مغل آمده بود
او را ازان نصیب مدین بود و گماشتگان او در آن مقدار که قسم او
بود نصب بودند و جمله بزرگان و لشکر کشان مغل او را منقاد بودند
و بنظر پدرش توشی می دیدند چون یک از دنیا نقل کرد و
بدوزخ رفت جمله در پادشاهی باتو متفق شدند جز فرزندان

برای دست از معارضه برداشتند و نقش تعدی و ایذا بر مخالفین
 معاملات نگاشتند از یک التماس نمودند که امام را بگوی تا بر وجه
 سنت و طریق شریعت محمدی دو رکعت نماز بگذارد تا مارا و ترا
 حرکات نامناسب از در آدنی آن عبادت ظاهر گردد کیک فرمان
 داد که بر خیز و دو رکعت نماز بگذار بجماعت چنانچه سنت دین
 شما است آن امام ربانی رضی الله عنه یکی از مسلمانان را که در
 حوالی او بود یغزدیک خود خواند و برخاست و سنت ائمه و
 اقامت بنماز جماعت وقتی باقامت رسانید و آیت ائمه و جبهت
 ائمه میان دل و جان خلیل وار بر خواند و بتحریم نماز و لذت الله
 اکبر در پیوست و در نماز شروع کرد و ارکان قیام و قرائت و رکوع و
 سجود باتمام فرائض و من و آداب بجای آورد و چون هر سجده
 نهاد کیک چند تن را از کفار حاضر کرد تا در وقت سجده آن امام
 ربانی و آن مسلمانان دیگر را که بوی اقتدا کرده بودند زحمت بسیار
 دادند و سر او بر زمین زدند بقوت و با ایشان حرکات فامد کردند
 تا بگر نماز ایشان قطع گرداند آن امام ربانی و عالم مجانی آن
 جمله تعدی و ایذا را تحمل میکرد و ارکان و شرائط نماز تمام بجای
 آورد و نماز را بیدیه وجه قطع نکرد چون سلام داد روی بآسمان
 آورد و شرائط ادعوا ربکم تضرعاً و حقیقه نگاهداشت و بجا از
 برخاست و بمنزل خود باز رفت حقیقاً و تقدس بقدرت
 کسله و قهر اعدا گداز خود دران مرشب درونی را بویک موکل فرمود
 که و گدانش بکارد اجل قطع کرد چنانچه هم در شب بدو رخ رنجد
 و مسلمانان از ظلم و تعدی او خلاص یافتند چون پسران کیک آن

علیه السلام قطب مدار عالیله شده و لقب او امام نور الدین خوارزمی
 بوده علیه الرحمة جماعت ترسایان و قسینان و طائفه نوپایان
 بت پرست از کینک التماس نمودند که آن امام مسلمانان را حاضر
 کند تا با او مناظره کنند و ترجیح دین محمدی و نبوت او ثابت
 گرداند و الا او را بقتل باید رسانید بحکم این التماس آن امام ربانی را
 حاضر آورد و حضرت و الله بمصمک من الناس در حوالی دین او
 بحراست و ان یجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا طوف
 میکرد چون دران مجلس بنفشست از وی پرسیدند که محمد
 چه کم بوده است بدان کن آن امام ربانی گفت محمد خاتم
 النبیین و سید المرسلین و رسول رب العالمین سرش پنج
 لبرکت آراسته و برش بدواج الم نشرح پیراسته موسی علق
 منقبه او اللهم اجعلني من امة محمد عیسی چارش کوبه او
 مبشرا برسول یاتني من بعدي اسمه احمد آنجماعت کفار گفتند
 پیغمبر آن باشد که روحانی محض بود و بشهوت نسوان تعلق نکند
 و بدان التفات نماید چنانچه عیسی بود محمد را نه حیره و
 چندین فرزند بوده است این چگونه باشد آن امام ربانی گفت
 داود پیغمبر را علیه السلام نود و نه زن بوده است ان هذا اخي له تسع
 و تسعون نكحة و سلیمان صاحب امكان را سیصد و شصت زن در
 نكاح بوده است و یکمزار کذیزک خدمت فراش او کردند آن
 جماعت کفار از راه تعمد و انکار و مکابره و اصرار نبوت داود و سلیمان
 را علیهما السلام انکار کردند و گفتند ایشان پادشاهان بوده اند آخر
 الامر چون شبته آن ملاعین فقور تمام داشتند و از حلیه صدق

بود. چنانچه گرگ در گوسفند و آتش در سپند افتد آن نوین بد کیش
 را فرو گرفت و بر زمین زده و آنگاه آن خاکسار را خایها بدندان از بیخ
 بر کند و بقوت آسمانی و بتائید ربانی در حال هلاکش کرد
 و حدیث دعای مصطفی علیه السلام که در حق پسر ابولهب کرده
 بود * اللهم سلط علیه کلبا من کلابک * در حق این خصیص بد فعل
 ملعون ظاهر شد و چنین کرامتی در دین اسلام و سعادت ملت
 حنفی و دولت امت محمدی و اعجاز متابعان سنت احمدی
 را ببخشید تا از شر آن ملعین در کنف عصمت بار بتهائی بسلامت
 ماندند چون کیک و نویزان مغل و حاضران کفار چنین هیبتی
 و سیاحتی مشاهده کردند از آن اندیشه فاسد رجوع نمودند و دست
 از تعدی مسلمانان برداشتند و آن طمعناج را پاره کردند الحمد لله طی
 نصره الاسلام و قمع الاصنام چون از مدت پادشاهی کیک یکسال و
 نیم گذشت قضای اجل در رسید و کیک بر خوان اجل لقمه مرگ
 در دهان حیات نهاده و سبب آن هم آورده شود *

حدیث فوت شدن کیک ملعون

عقبات چنین روایت کرده اند که کیک را مدام جماعت نویزان
 بر ایذای مسلمانان اغرا میکردند و بران میداشتند تا اهل ایمان را
 زحمت میداد امامی بود دران بلاد از علمای اهل اسلام بانواع علم
 طریقت موصوف و صوف عمل شریعت و فنون دقائق حقیقت
 آراسته ظاهرش بزیور علم و فضل محلی و باطنش بانوار مغوت
 و عمل مضفی در دین اسلام مشار الیه گشته و در سنت مصطفی

یکی از آن نویسان که در بلاد چین و ترکستان میثی و اعمی داشت بنزدیک کیک آمد و گفت اگر میخواهی تا تخت پادشاهی و لشکر مغل بر تو باقی ماند از دو کاری یکی بکن یا آنکه تمام مسلمانان را بقتل رسان و یا آنکه توالد و تناسل ایشان را قطع کن مدتی برین هیچ کیک را باز می نمود و بدین فساد اغرا می کرد و لطائف حیل می انگیزخت و کشتن مسلمانان بسبب کثرت در بلاد چین و ترکستان و تنگت دامت نمیداد و برین قرار دادند که جواب آن باشد که فرمان کیک نافذ گردد تا جمله مسلمانان را خیمی کنند و مجبوب گردانند چنانچه نسل ایشان منقطع گردد و مملکت مغل از خروج و فساد ایشان سلامت ماند چون آن تعمی و ظلم برین وجه در مزاج کیک قرار گرفت و برین وجه پیدارامید فرمادند تا مثالی بجمله اطراف ممالک مغل از اقصی چین و ما چین تا نهایت عجم و عراق و روم و شام اصدار کنند بر همه فرمان دهان مغلان که باطراف ممالک نصب اند تا برین جمله فرمان را انقیاد نمایند و امتثال واجب دارند چون آن مقال در قلم آمد بنزدیک کیک آوردند و نشان کرد بشنگرف که آنرا الطمغاج می گویند بلغت ترکی پس آن مقال بدان نویسن مغل داد که هم تو این مقال را بکل ممالک تبلیغ کن و درین باب جد تبلیغ نمایی چون آن ملعون خاکساز از بارگاه کیک بیرون می آمد سگی بود که مدام بر درگاه و حوالی تخت و اطراف موكب خاص و مركب اختصاص کیک می بود و داغ خامگی بطریق زیرین مرصع او ثبت بود سگی که بر هزار شیر غریب و ببر گزین بجمله و جرات تفضیل و ترجیح داشت این سگ در بارگاه کیک

گردیدند و سلطان علاء الدین علیه الرحمة و المغفرة بتصرف
وجه و جهد الفخاخ اعظم لشکرهاى هندوستان جمع کرد و بر عزمیت
دفع لشکر مغل بطرف بلال نهضت فرمود و کاتب این حروف
منهاج هراج دران سفر و غزر در خدمت رکب اهل بود چون رایات
اهل علائی بطرف آب پیاده رسید و بر شط آب پیاده متوجه
طرف اچه گشت چنانچه پیش ازین در تحریر آمده است و
بتقریر پیوسته حشم مغل را چون از آمدن لشکرهاى اسلام معلوم
شد و یزک غزاة بنزدیک آن بلاد رسید طاقت مقاومت نداشتند
از پلای حصار اچه ناصراد باز گشتند و بر رفتند و آن قلعه بدولت لشکر
اسلام و عنایت ربانی از شر آن سلاطین بسلامت ماند و الحمد لله
وب الاموالین علی ذلک ۵

حدیث کرامت مسلمانی

ثقات چنین روایت کرده اند که چون کیک در پادشاهی
قوت گرفت و بغوا امام خود را که پسران چغتای بودند هلاک
کرد و نوینان و بهادران مغل جمله او را مقتول شدند و چند کرب
لشکرهاى بی انداز بطرف چین فرستاد و او را دران بلاد نفوذ
پیر آمده جماعت زهاد کفار چین و بت پرستان تنگت و ظمناج که
ایشانرا نوینان میگویند بر کیک استیلا یافتند مدام آنجماعت در
ایفای مسلمانان میکوشیدند و اسباب رنج داشت اهل اسلام می
انگیختند تا مگر بنیاد اهل اسلام را بکلی قلع کنند و مستأصل
گردانند و نام و نشان مؤمنان را از صحائف آن بلاد محو کنند

پای حصار اچه در آمد و حصار داد و جنگ قائم شد و اطراف
و حوالی اچه خراب گرد و اهل حصار جد و جهد بلیغ نمودند و هر
محافظت حصار جهد بسیار کردند و مغل بسیار بدوزخ فرستادند و
هر چند لشکر مغل و نویدان و کفار کوشش میکردند غازیان حصار سر
رخنه نگاه میداشتند تا یکی از بهادران نامدار مغل که بطرفی رفته بود
چون بنزدیکه منکوته آمد منکوته را طعنه زدن گرفت که این چه
قلعه است و حصار که تو در گرفتن آن چندین توقف و تانی
میلورزی من بیک حمله آن قلعه را بگیرم شب آن مسند شد و
مغل بسیار در سلاح کرد و ناگاه در پاس سوم که وقت آسایش
پاسبان و مرد حصار بود بسر آن رخنه بر آمد فضل حقه تعالی
آن بود که اهل قلعه در پس آن رخنه آب و گل بسیار با هم آمیخته
بودند و لوری و گلزار ژرف کرده زیادت یک نیزه بالا چون بهادر
مغل پای در اندرون رخنه نهاد بزعم آنکه زمین است دران گلزار
افزاد و غرق شد اهل قلعه نعره زدند و مشعله بر آوردند و در سلاح
شدند مغلان دیگر باز گشتند و دیگر روز کسان در میان کردند این
بهادر که دوش گرفتار شده است باز دهید تا لشکر از پای قلعه
بر خیزد چون آن لعین بدوزخ رفته بود و آب سیاه و گل تیره فرو شده
باز دادن ممکن نبود اهل قلعه از گرفتاری او منکر شدند فی الجمله
بفضل آنریدگار تعالی امبابی مهیا گشت که مسلمانان اچه از
دست تعدی کفار در ضمان امان بماندند و یکی از ان اسباب آن
بود که چون لشکر مغل پای حصار اچه آمد مسلمانان حصار
قلعه بحضرت دار الملک دهلی حرسها الله بوجه استعانت رفع

بر پشت آن ملعون آمد و دوزخ رفت و خلق خدا بایستعالی خصوصاً
اعل اسلام از شر آن ملعون خلاص و مخلص یابند *

السادس کیک بن اکتای علیه اللعنة

ثقات چنین روایت کرده اند که اکتای را دو پسر بود - یکی
کتن دوم کیک اما کتن که بزرگ بود بعزت افلاج مبتلا گشته بود
و صلاحیت پادشاهی و ضبط ممالک و فرماندهی نداشت تخت
را بپدر خود کیک سپرد چون کیک پادشاهی بنشست جمله
گردنکشان مغل او را خدمت کردند و لشکرها باطراف چین و ایران و
هندوستان و خراسان و عراق نامزد کردند منکوته نوین را بر سر لشکرها
طخارستان و ختلان و غزنین بار دیگر لشکر کش گردانید و او پیری
بود کشیده بالا و یک چشم از جمله خواص چنگیز خان چون منکوته
بزمین ایران آمد بطالقان و قندز و لوایح مقام خرد ساخت و در
شهر سنده ثلث و اردبیین و ستمائه عزیمت ممالک سنده کرد و لشکر
آن دیار را بطرف اچه و ملتان آورد و درینوقت تخت هندوستان
بغزو بهاء سلطان علاء الدین مسعود شاه آراسته بود و شهر لوهور
خراب بود و ملک سیف الدین حسن قرغ بملتان بود و در شهر
و حصار اچه هندو خان مهتر مبارک خان فرمان ده بود و والی
از دست خود معتمدان در قلعه اچه نصب کرده بود چون خواجه
صالح کوتوال منکوته با لشکر مغل بکناره آب سنده رسید ملک
سیف الدین حسن قرغ حصار و شهر ملتان خالی بگذاشت و در
کشتی نشست و بطرف دیول و سنده و سیستان برفت و منکوته

حکایت درویشی

و آنچنان بود که درویشی عارفی صافی باطنی بود از حدود خراسان اورا شیخ محمود آتش خوار گفتندی شیخی بمس بزرگوار و درویشی نامدار از سر جان برخاسته و در غم حق بگاسته تن در مشقت داده و سر در جهان نهاده گرد بلاد طوف میکرد بموضعی رسید میان دو کوه که از زمین ترکستان ببلاد چین ازان راه می شوند و میان دو کوه در بندها محکم نهاده و نگاهبانان داشته و اصحاب رمد نصب کرده تا هر که بطرف چین رود یا ازان بلاد بترکستان آید آنجماعت تفحص حال بکنند و از حال ایشان باخبر باشند چون شیخ محمود آتش خوار بدانموضع رسید جماعت نگاهبانان شخصی دیدند از عادت خلق بیگانه و بصورت ظاهر چون دیوانه اورا بگرفتند که تو فدائی این شیخ محمود گفت آری من فدائی ام هر چند با او الحاح کردند که تو کیستی بگو گفت من همان که شما گفته اید فدائی ام چون بدان سخن قرار نمود اورا بزد یک چغتمای آوردند مسعود بیگ جمله الماک چغتمای بود شیخ محمود را بشناخت اما از خوف چغتمای ملعون هیچ نتوانست که حال شیخ محمود و بزرگی او باز گوید چغتمای ملعون شیخ محمود را گفت که تو کیستی گفت من فدائی ام چغتمای گفت که با توجه می باید کرد شیخ محمود گفت بفرمای تا مرا تیر باران کنند تا باز هم چغتمای فرمان داد تا اورا تیر باران کردند چون شیخ محمود بر خمت حقتعالی پیوست بعد از چند روز دیگر چغتمای در شکار گاه بر شکاری تیر باز گشته می انداخت هم

الخامس چغتای بن چنگیز خان لعنهما الله

چغتای ملعون پسر دوم چنگیز خان مغل بود و او مرد ظالم و سانس و قتال و بد کردار بود و هیچکس از فرماندهان مغل ازو مسلمانان را دشمن تر نبود بخواستی که هیچ آنریده نام مسلمان پیش از بر زبان نراندی مگر ببدی و در همه قبائل او اسکان نبود که هیچ کس گویند را بر منت مسلمانی ذبح کردی همه مردار کردند و گذاردن نماز مجال نبود هیچ مسلمانی را و پیوسته چغتای بران بودی که مسلمانان را بقتل باید رسانید و از ایشان باید که هیچ باقی نماند و هیچ یک از مسلمانان در نظر او نتوانستی آمد و او مهتر او اکتلی بود چون چنگیز خان را مزاج از که بس قتال و ظالم است معلوم بود او را وصیت بادشاهی نکرد و برادر کهنتر او اکتلی را پادشاهی وصیت کرد و جای باش چغتای هم دران موضع اصل مغل بودی و از ولایات چنگیز خان که در تصرف او آمد او را نصیب معین گردانید و لشکر او باطراف ماوراء النهر و فرغانه و ترکستان بهر موضع بود چنانچه ازان برادرانش توشی برادر مهتر را پیش پدر غمز کرده بود که توشی در مزاج آن دارد که چنگیز خان را در شکار گاه بکشد چون بسمع پدر رسانید چنگیز خان پسر خود توشی را زهر داد و هلاک کرد و چند سال این چغتای ملعون بر سر قبائل و لشکر هلی خود بود و چون قضای اجلش دور رسید حق تعالی ولی بزرگ از اولیای خود را بر دست او نوشت گردانید تا بسبب آن بدو رخ رفت *

پرسرگرمی در اکتای تذکیر در عهد دولت اکتای بسیار گفتی
 که خدایا لشکر مغل را بلوهوز زود تر برسان تا برسیدند و اینمعنی
 ظاهر شد چون لوهوز را فتح کردند در ماه جمادی الاولی سنه تسع
 و ثلثین و ستمائه دوم روز از فتح لوهوز جماعت وواة از تجار خراسان
 و ملوزاء الفهر گفتند که اکتای فوت شد و اودنیا نقل کرد بعد از
 فوت او چند کورت قبائل مغل تیغ در هم گرفتند و اکبر ملاءین ایشان
 اعم و اغلب بدوزخ رفتند و تفرقه بقبائل ایشان راه یافت و
 برادر زادگان چنگیزخان که ایشانرا پسران اوتکین میگویند
 بخدمت التونخان چین رفتند و چغقای و پسران او تهر آغاز کردند
 و بسیار بدست یکدیگر کشته شدند لعنهم الله و مدت پادشاهی
 اکتای بن چنگیزخان نه سال بود چون او فوت شد یکسال و نیم
 هیچکس از تکر آن ملاءین بتخت نشست و معهود مغل چغزین
 بود که چون پادشاهی فوت شود یک سال و نیم سوار نشوند و این
 مدت را سه سال شمرند یک سال نیم روز و یک سال و نیم شب
 چون مدت تمام شد زن اکتای ترکیفه خاتون مدت چهار سال بر
 ممالک مغل فرماندهی کرد و درین مدت حرکت عورت چغناچه
 از نقصان عقل و غلبان شهوات آید از وی ظاهر شد اکبر ممالک
 مغل آن حرکت را نگاه کردند و طلب پادشاه ضابط نمودند ترکیفه
 خاتون را در موافقت اکتای روان کردند و پسر او را یخت نشانند
 لعنهم الله *

صفت به بهشت خرامید فریق فی الجنة و فریق فی السعیر چون لشکر مغل شهر لوهور را بگرفتند و خراب کردند و باز گشتند ملک قراقش از حدود آب بیداه بطرف لوهور باز گشت که در شب گریز از لوهور مبالغ مال از زر عین و غیر آن جامداران ملکی در آب انداخته بودند و آن موضع را نشان کرده بطلب آن اموال باز گشت چون بشهر لوهور رسید آن اموال باز یافت که بدست مغل نیفتاده بود و بعد از رفتن کفار هندوان کوکهران و گبران نیز بلوهور آمده بودند و خرابی میکردند ملک قراقش ایشانرا دریانت و جمله را بدوزخ فرستاد و بسلامت بحضرت دهلی آمد - ملک تعالی اولیای دولت سلطان سلاطین اسلام را منصور و اعدای مملکتش را مقهور دازاد امین *

حدیث فوت شدن اکنامی و خرامیدن اوبدورخ

روایت از سلف چذین رسیده بود رضی الله عنهم که چون خروج ترک باشد و جهان را تذک چشمان بگیرند و بلاد عجم و ممالک ایران خراب کنند و لشکر ایشان چون بلوهور رسد دولت آنجماعت روی به نقصان نهد و قوت کفار بعد از آن کم گردد در آن ایام کاتب این حروف منهای سراج اصلاح الله حاله بقدر هفت ساله بود بجهت حفظ کلام الله بخدمت معلم امام عالی غزنوی رحمه الله علیه میرفت که این روایت ازو سماع افتاده بود - و جماعت ثقات از امام جمال الدین بستاجی رحمه الله روایت کرده اند که در شهر بخارا

خواص و حرم وی ازان حمله از وی جدا ماندند بعضی کشته شدند و شهادت یافتند و بعضی در تاریکی شب و غوغا خود را از پشت اسب درانگدند و در خرابها و گورستانها مخفی شدند و حرم ملک همدان غوغا بموضع پنهان شد و دیگر روز چون اهل شهر و لشکر مغل را از فرار ملک قراقش و بیرون شدن او معلوم شد دل اهل شهر و قلعه بکلی بشکست و مغل چیره شد و شهر را بگرفتند و در هر محلت قتال افتاد و مسلمانان جهاد بسیار کردند اما دو نوج از مسلمانان دران حادثه جان را کمروار بر میان بستند و دست بشمشیر بردند و تا آن لحظه که یک رگ بر اعضای مبارک ایشان بود و حرکت داشت تیغ بیدریغ می زدند و مغل را بدوزخ میفرستادند تا آنگاه که هر دو طائفه بعد از جهاد بسیار بدولت شهادت رسیدند یکی مبارز اقسنقر کوتوال لوهو بود که در مبارزت و کار زار بر هزار رستم دستان ترجیح داشت با اتباع خود و درم مبارز دیندار محمد امیر آخور که جهاد بسنت و غزا بوجهی دران روز نمودند که روح مطهر علی مرتضی رضی الله عنه از فرادیس جلمان در موافقت همه انبیا و رسل نثار رحمتش میفرستاد با اتباع و فرزندان خود رضی الله عنهم چون لشکر مغل شهر را بگرفت خلق را شهید کردند و اسیر گرفتند اما چندان مغل بدوزخ رفت که در حد و حصر نباید بقدر سی و چهل هزار مغل با هشتاد هزار اسب بلکه زیادت و هیچکس نبود از لشکر کفار که زخم تیر و تیغ و نارک نداشت و بیشتر از نوینان و بهادران مغل بدوزخ رفتند و طایر بهادر با اقسنقر کوتوال همینزه شد هر دو یکدیگر را زخم نیزه کردند طائر بهادر بدوزخ رفت و اقسنقر شیر

اختیار الهی قرائش مقطع لوهور بود و تحت سلطنت سلطان
 معز الدین رسیده بود درین وقت چون خبر وصول لشکریهای مغل
 بملتان رسید گیخان برای ناموس چتر بر گرفت و لشکرها جمع
 کرد و مستعد جهاد شد چون خبر جمعیت او بلشکرگاه مغل رسید
 عزیمت کفار بر سمت لوهور مصمم گشت و بدر شهر لوهور آمدند و در
 حصار لوهور استعداد فخیره و سلاح نمود و خلق لوهور باهم یکدل و متفق
 شدند و اکثر ساکنان آن شهر تیار بودند و بجانب بالای خراسان
 و ترکستان در عهد مغل مغرها کرده بودند و بر وجه عاقبت اندیشی
 هر یک از مغل فائده ستده و مثال امان حاصل کرده و بدین استظهار
 در محافظت و خشک حصار با ملک قرائش موافقت نمی نمودند
 و مدد و مدافعت و مقاتلت نمی کردند و لشکر اسلام بواسطه آنکه
 ملوک ترک و غوری از سلطان معز الدین بهرامشاه خائف می
 بودند با هم جمع نمیشدند بدین موجب از طرف دهلی لشکری بدفع
 مغل بزودی متوجه نشد و مدتی بر در شهر لوهور جنگ قائم
 گشت و لشکر مغل بر اطراف حصار لوهور منجذیق بسیار نهادند
 و بارها خراب کردند و بدان مقدار که ملک قرائش را دمت داد
 مقام نمود و جهاد کرد چون او را حال اختلاف و تفرقه خواطر اهل
 لوهور معلوم شد قاضی و معارف بر سر باره شهر در پایش داشتن
 تقصیر بسیار میکردند ملک قرائش دانست که عاقبت کار او وخیم
 است و محافظت آن شهر از وسع و طاقت او بیرون است با فوج و
 حشم خود برسم شبخون بیرون آمد و بر لشکر کفار زد و بیک حمله
 صف لشکر مغل را برهم درید و بطرف دهلی روان شد بعضی از

او در ورطه یکی بود از نوینان بزرگ و آن مغل در جنگ میستان
 بدوزخ رفت بفرمان انقای طایر بهادر مهتر و فرمان ده آن طائفه
 مغل شد بجای آن مغل بزرگ که بدوزخ رفت چون از میستان
 بخرامان آمدند اینان نوین و نکودر نوین و لشکرها که بطرف غور
 و خراسان بودند بطرف غزنین آمدند و پیش ازین ملک حسن
 قرلغ را از بدیان مستاصل کرده بودند و با او مالی قرار یافت
 و چند انکه میخواستند که ملک سیف الدین قرلغ را بدست آرند
 میسر نمیشد تا در شهر سده ست و ثلثین و ستمائه ناکاه بر ملک
 سیف الدین حسن قرلغ زدند و او منهزم از کرمان و غزنین و بدیان
 بجانب بلاد ملتان و زمین بلاد سده آمد و در آنوقت تخت
 هندوستان به سلطان رضیه طاب ثراها دختر سلطان شمس الدین
 نور الله مرقد آراسته بود پسر مهتر ملک حسن قرلغ بحضرت دهلی
 پیوست و از راه عاطفت ولایت برن بدو مفوض شد مدتی بود
 ناکاه عطف کرد و بی اجازت حضرت بجانب خدمت پدر خود
 باز رفت و چون ملک سیف الدین بدلان سده آمد بلاد غزنین
 و کرمان بدست گماشتگان مغل بماند تا در شهر سده تسع و ثلثین
 و ستمائه لشکریهای مغل و حشماهای غور نامزد لوهور گشت و طایر
 بهادر که متصرف هرات و بادغیس بود و دیگر نوینان که متصرفان
 بلاد غور و غزنین و کرمان و طخارستان بودند همه با لشکریهای خود چون
 بلب آب سده رسیدند کبخان ایاز که مقطع ملتان بود و ملک

ملفتی عورت گفت که من هیچ داورنی نداشتم و نکردم خدایتعالی
 صحت بخشید گفتند عالم عالم اقبال است آخر از تو چه حرکت
 وصل در وجود آمد آن عورت حنا بستن دختر باز گفت و حدیث
 تر کردن انگشت و رسیدن اثر حنا بدهان خود همگان اتفاق کردند
 که دافع آید علت حنا است و همچنان بود که آنحال در میان اهل قلعه
 افتاد و این حدیث منتشر گشت و کار بجائی رسید که هر کرا این
 علت ظاهر میشد حنا در دهان می افکند و صحت می یافت چنانکه
 یک من حنا بمبلغ دو ریست و پنجاه دینار زر سرخ رسید و هر که
 حنا داشت مال خطیر از بهای آن حاصل کرد حق تعالی را لطائف
 بسیار است با بندگان اما اهل را هیچ تدبیر نیست عاقبت ملک
 تاج الدین نیالتکین را بر چشم تیری آمد و یک چشم او برفت
 و بعد ازان ناگاه بر سر برجی جذک میفرمود پایش از جای بشد
 و از بالای قلعه بزیر افتاد و گرفتار گشت و شهید شد و قلعه ارک
 میستان بدست کفار افتاد و خلق را شهید کردند بعد آنکه کفار
 بسیار بدوزخ رفته بود چنانچه پیش ازین بتجربیر پیوسته است
 ملک تعالی سلطان اسلام را در مسند جهان داری بانی و پاینده
 دارک آمین رب العالمین *

حدیث نامزد کردن لشکرهاي

میل بطرف غزنین و لهار

اکنای چون بنخت نشست هشتاد و شش غور و غزنین
 نامزد کرد و طایر بهادر بر در شهر سیاهان جلالت بسیار نموده بود

فرمانده بچون بدان موضع آمد تمام هفتصد مرد را دید که بجای
 بحق تسلیم کرده بودند و در ایام هیچ اثر خیانت باقی نمانده بود
 نعوذ بالله منها . حق تعالی دولت سلطان مسلمانان را تا انقضای
 دور عالم پاینده دارد این حادثه بجهت آن تحریر آمد تا ناظران را
 معلوم و میرهن گردد که چون خشم خدایتعالی در آید چنین آثار
 هیامت ظاهر گردد نعوذ بالله من غضبه . ثقات چذین تقریر کرده
 اذن که اعم و اغلب واقعه ویای اهل ارک سیستان آن بود که دهان
 شان درد آغاز می کرد و دندانها جلجان میشد و سوم روز بر حسی
 حق تعالی می پیوستند حال ویای اهل قلعه برین منوال بود تا
 نگاه عورتی را از اهل قلعه درد دهان آغاز نهاد چون دم روز دندان
 جنبان شد دختری داشت خرد دختر را پیش خواند و بنشاند و گفت
 ماما امشب دست و پای ترا بدست خود حنا بدمم که فردا روز
 سوم است و هنگام رجعت مادر تو بدین نیت دست و پای دخترک
 را حنا بست و عورات را معهود است که چون حنا بر دست و پای
 کسی نهند انگشت خود را بزبان زنند تا به آب دهان انگشت
 ایشان ترمی شود و حنا را از آن موضع جلی دیگری برند چون
 دست و پای دخترک حنا بست دل بر اجل بلفاد و بخت
 بامداد دندانهای آن عورت بیخ محکم گرده بود و درد
 دهان تمام زایل شده چون روز سوم شد آشنایان و همسایگان او را
 بصحت یافتند و چهارم روز تمام تندرست گشت مردم بتعجب
 همانند و از وی تفحص و سبب داشتند که سبب حیات و زوال
 علت دهان و استعظام دندان تو چه بود و چه دارو کردی و کلام عوامان

میدستان احبت در بلدان دادند و مدت نوزده ماه در پهلای آن قلعه
مقام کردند هر چند که کفار مغل جد و جهد می نمودند بهیچ وجه
برای قلعه و شهر دست نیافتند تا رنجیزی و فایا بر جماعت مسلمانان
قلعه غالب شد و کار خلق بجائی رسید که صد مرد و دویست مرد
بیک موضع که جمع می بودند بیکبار حاشا عن النظرین برحمت
حق تعالی می پیوستند - ثقات روایت کرده اند که شبی اهل قلعه
تدبیر کردند تا در شب بجهت دفع لشکر مغل کمین سازند و در
بعضی از تنورهایی دروازه شمالی پنهان شوند و چون بامداد شود
از دروازه شرقی حصار مرد جنگ بیرون رود و بجهاد مشغول گردد
چون لشکر مغل روی بدان طائفه غازیان نهند از دروازه شرقی
بیرون آیند و بر بالای قلعه طبل بزنند چون آواز آن طبل بدان طائفه
برسد که در کمین اند از دروازه شمالی کمین بکشایند و از پس پشت
لشکر کفاری آیند و غزادست بکند بیرون قرار بقدر هفصد مرد لشکری
تولگی تمام سلاح از قلعه نیم شب بدان طرف که قرار بود بکمین جایی
برفتند و قرار گرفتند چون بامداد فرض گذارند و اهل قلعه سلاح
پوشیدند و از دروازه شرقی بیرون رفتند و جهاد آغاز نهادند و کفار
مغل از لشکرگاه خود روی بدان مسلمانان غازی آوردند و جنگ
بخت آغاز شد چون هر دو لشکر بزخم شمشیر و نیزه و تیر درهم
آمیختند بران قرار شبانه بجهت کشاده کردن کمین طبل حصار فرو
بکوبیدند يك كرت دو كرت هیچ یکی از مردان کمین بیرون نیامد
و از آن طائفه اثری پدید نشد ملک تاج الدین نیالتکین معتمدان
فرستاد که بروید و نگاه کنید که توقف اهل کمین بسبب چیست آن

امیر المؤمنین المستنصر بالله طاب ثراه بدفع طائفة مغل و لشکری
 کفار ملوک اسلام با حشمهای عجم و ترک و کرد و عرب نامزد شد و با
 کفار قتال و جهاد بسیار کردند و در همه اوقات فتح و نصرت مر لشکر
 اسلام را بود و بهیچ وجه دران عهد لشکر کفار بر اطراف و حوالی
 دار الخلافه دست نیافتند و جرماعون ماعون که لشکر کش کفار مغل
 بود در حدود قیم و کاشان مقام ساخت و بعضی را بطرف فارس و کرمان
 بدوانید از بابک ابو بکر فارس که بادشاه آن بلاد است و برادر براق
 حاجب خطائی که فرمان ده کواشیر و کرمان شده بود بطریق
 صلح با لشکر مغل بساختند و مال معین مقرر کردند که هر سال
 بپردازند و آن دو مملکت فارس و کرمان بسبب آن قرار و صلح آرام
 گرفتند و از لشکر کفار مغل سلامت ماندند و باقی جمله شهرهای
 عراق و آذربایجان و طبرستان خراب شد و همدین عهد لشکری
 مغل از طرف ترکستان نامزد بلاد کابل و غزنین و زاولستان شد و
 ملک میف الدین حسن قرغ رحمة الله علیه چند کثرت چون دید
 که استیلائی کفار را جز بطریق خدمت دفع نمیتوان کرد با ایشان
 بوجه خدمت پیش باز آمد و شنگان قبول کرد و ملوک غورو
 خراسان همه شنگان آوردند و از جانب ترکستان طایر بهادر نامزد
 بلاد هرات شد و لشکریهای مغل بطرف بلاد نیمروز رفت و درین
 حادثه سیستان و نیمروز کثرت دوم در عهد ملک تاج الدین فیالنگین
 خوارزمی که در سیستان مکنذت و قوت گرفته بود و ذخائر و انبار
 نهاده در شهر سده خمس و عشرین و ستمانه لشکر مغل بدلا در نیمروز
 رفت و قلعه ارک سیستان را که بر رکن شرقی و شمالی سیستان

و اقبال او دست از اینها و تعدی مسلمانان بدانند که ایشان برادران و یاران ما اند و قوت سلطنت ما از ایشان ظاهر شد و جهانیان بعد از ایشان مسخر ما گشتند خفف الله عنه العذاب - بعضی از ثقات چندی گفتند که اینچنین الطاف و اکرام دلیل آن بود که اکتای بر سر مسلمان شده بود و الله اعلم *

حدیث نامزد کردن لشکرها بطرف عراق و ترکستان

چون اکتای لشکرها بجانب خراسان و عراق فرستاد جرماعون نوین را بر سر آن لشکر فرمان ده کرد چون بطرف عراق آن لشکر برفت بقدر پنجاه هزار مغل و دیگر اجناس بزرگان ترکستان و اسیران خراسان که روی بدان دیار نهادند بقدر صد هزار سوار بود در شهر منة ثلث و عشرين و مئاته چون بدان دیار رسیدند خلق آن بلاد و اطراف را چندان قتل کردند که قلم را مجال تحریر آن نباشد جمله شهرهای عراق و جبال (۱) و آذربایجان و گیلان (۲) و ولایت و متماد که در اطراف بحر خزر است تا در بند روم و آذر بایجان همه نهیب شد و خراب گردانید مگر یک شهر اصفهان را که از اول ظهور چنگیز خان مغل و لشکر او بدیار عراق تا بوقتی که اصفهان کشاده شد مدت پانزده سال بایست چنانچه بعد ازین بتحریر پیوند نمود موضع خود و آن لشکر مغل بر عقبه حلوان بگذشت تا حوالی مدینه السلام بغداد را نهیب کردند و چند کت از حضرت

جمله عقلای عالم و اهل تمییز و خرد برین مزید نتوانند بود که چنین
 پادشاهانه و حدیث بزرگانه است که از کمال عقل و فرماندهی همین
 تقاضا کند و هیچ آفریده دست اعتراف بر ناهیده این فرمان نتواند
 نهاد اما می باید که اکتای فرمان دهد و اشارت کند که صدق
 و کذب و صحت و فساد این دعوی بسجده و رجه معلوم و مبرهن گردید
 اکتای روی بدان نوین بت پرست کرد و گفت که تو زبان مغلی
 دانی یا ترکی یا هر دو زبان بدانی آن نوین بت پرست گفت
 من زبان ترکی دانم و زبان مغلی ندانم اکتای روی بمنان بزرگ
 کرد که اهل و نسب ایشان مغل خاص بود گفت شما را یقین
 و روشن هست که چنگیز خان بجز زبان مغلی هیچ زبان دیگر
 ندانستی همه روی بر زمین نهادند و باتفاق گفتند که سخن همچنین
 است که چنگیزخان هیچ زبانی دیگر ندانستی مگر زبان مغلی اکتای
 روی بدان نوین کرد که چنگیزخان این فرمان بکدام زبان بتورسانید
 بمغلی یا ترکی اگر بمغلی گفت چون تو مغلی ندانی بسجده و رجه
 ترا معلوم شد که او چه میگوید و اگر او ترکی گفت چون
 او ترکی ندانستی چگونه فرمان رسانید جوابی که او
 راجحه صدق آید بازگویی تا بران رفته شود آن نوین بد کیخی
 زشت سرشت ملعون خاموش و خجل بماند چنانچه دم از زبان
 دروختی بر نیامد فصاحت شد جمله بزرگان مغل و ملوک ترکستان
 باتفاق روی بر زمین نهادند که آن فرمان دروغ است و از صدق
 عاری اکتای آن نوین را گفت ترا بجهت حرمت برادر خود
 چنگلی میاست نمیکنم بجای خود باز گرد و بگویی تا چنگلی

یقیناً از دقائق نیکو داشت فرو نگذاشت که آن کبر لعین در
 زمین ترکستان و طمغاج و چین اسمی وصیتی داشت چون مدتی
 معین برگذشت و اکبر مملکت مغل جمع شدند اکنای فرمان
 داد تا مجلسی بس با تکلف پادشاهانه چنانچه معهود آنجماعت
 بود با رسم نیکو ترتیب کردند و شرائط آن کار و بار بتقدیم رسانیدند
 پس اکنای بر تخت بقیشت و جمله بزرگان ممالک که حاضر
 آمده بودند پیش تخت کمر بستند و جماعتی که محل نشستن
 داشتند بزانوی خدمت در آمدند پس فرمان داد تا آن نوین را
 باعزاز تمام در بارگاه او حاضر کردند چون بیاورد و پیش تخت
 بقیشت اکنای فرمود وقت آنست که فرمان چنگیز خان تبلیغ
 کنی و آنچه فرمان است برسانی تا همه امتثال نمایند آن نوین
 برای برخاست و فرمان چنگیز خان بروجهی که دعوی کرده بود
 تبلیغ نمود و یاد رسانید همگان روی بر زمین نهادند و باتفاق
 گفتند که فرمان شنیدیم و گردن نهادیم فرمان پادشاه وقت اکنای
 چیست که این فرمان را برچه وجه انقیاد باید نمود و چگونه می
 باید کرد تا بر انجمله برویم اکنای فرمود که هر دعوی را حجتی و
 بیهانی بید تا صدق از کذب و صحت از سقم پیدا گردد این سخن
 را گواهی از شواهد احوال لازم است اگر راست گردد که فرمان خان
 است لازم باشد که همگان منقاد فرمان باشند و اگر کذب و دروغ
 و یا انقرا کرده است بگفته صاحب غرض خون خلق و رعایا و
 بندگان بدروغی ریخته نگردد چون اکنای این سخن بگفت
 حاضران روی بر زمین نهادند که آنچه بر لفظ خان میروند نزد

و ترکستان تا بزمین ایران و عجم تمام مسلمانانرا بقتل رمانی و از ایشان نام و نشان نگذاری اکنون من فرمان چنگیزخان رسانیدم و از گردن خود آن عهده بیرون کردم می باید که تو امتثال نمائی و فرمان برداری کنی و طوائف مسلمانان را مهلت حیات ندهی تا ملک ما زوال نیابد چون این فرمان برسانید اکتای پادشاه عادل و عاقل و دانا و هوشیار بود و مسلمان دوست بفرست پادشاهانه دریانت که این سخن کذب و دروغ است و روایت دروغ از ادای آن بمشام فرست میرسد و فرا کرده برادرم چغتای ظالم است لعنه الله تعالی حالی آن نوین بت پرست را فرمان داد تا منزلی بزرگانه با مراتب نزل و ما یحتاج آنچه از لوازم او باشد مهیا گردانند و فرمود که این فرمان بس بزرگمت و با هیبت و خون پیمیار خلق می باید ریخت و هیچکس نیست از ملوک و نوینان و بهادران و جزئیان^(۲) که نه مبالغ مسلمانان امیر دارد و در اطراف ممالک چین و طمغاج و ترکستان و ایران و عجم متفرق اند هرینه این فرمان بجمعه می بیاید رسانید تا همگان بر حکم این فرمان بروند اکنون ترا خبر باید کرد تا بجمعه ممالک مغل فرستاده شود و نوینان و جزئیان و بهادران و دیگر ملوک جمع شوند و آن فرمان با هیبت بدیشان رسانیده آید و بر همگان لازم گردد که فرمان با هیبت ترا انقیاد نمایند پس فرمان داد تا آن نوین بت پرست را بمنزلی که معین کرده بودند فرود آوردند چنانچه در اعزاز و اکرام او هیچ

منه مذکور طخارستان و قندرز و طالقان هواله او کرد و ملوک خراسان و غور و کرمان و پارس که در قلعهها و حصارها باقی بودند جمله بقراقرم بخدمت اکتای رفتند و شخصگان التماس نمودند و اطراف خراسان روی بعمارت نهاد - از مسلمان پروری اکتای حکایت دیگر نقل است آورده شد *

حکایت

ثقات چندی روایت کرده اند که چغتای ملعون مدام در ایدای مسلمانان جد می نمود و اسباب می انگلیخت تا بلائی و زحمتی باهل اسلام لاحق گردد و بقیه مسلمانان را قلع کند و مستاصل گرداند چنانچه از مسلمانان بهیچ موضعی علامتی و بقیه نماند در انتشار آن فتنه قصد و کوشش میکرد جماعت مغلق و دیگر نوپندان و بهادران را بران می داشت تا از مسلمانان کلماتی و حرکتی با اکتای میرماندند که موجب زحمت و ضرر اهل اسلام می بود و سبب قمع و هلاک ایشان میشد تا وقتی یکی را از رهبانان بت پرست که بزبان تورکان آن جماعت را نوپندان میگویند بران داشت تا بنزدیک اکتای آمد و گفت که من چنگیزخان را در خواب دیدم مرا فرمان داده است تا بتو رسانم و تو که اکتای پسر اولی و نصب کرده چنگیزخان بهیچ وجه آن فرمان را مهمل نگذاری و از آن پسر عدول و امتناع نه نمائی نباید که رضای چنگیزخان در نیابی و آن فرمان آنست که چنگیزخان فرموده است که مسلمان بسیار شده اند و بعاقبت بر اندادن ملک مغلق از مسلمانان خواهد بود اکنون می باید که تمامت مسلمانان را که در کل ممالک ما اند از آنجا که بلاد چین و طمفاج و تنگک

بالشت زر با نقره دارد یکی از خواص او خدمت کرد و گفت که با من یک بالشت نقره موجود است فرمود آن مسلمانرا بده و او را بکوبی تا در حوض اندازد و چون برادرم چغتای اینجا رسد و او را ببیند و مطالبه کند آن مسلمان گوید که بالشت نقره من درین حوض افتاده است بطلب آن بالشت نقره در حوض افتاده ام تا از کشتن خلاص یابد آن بالشت نقره بدان مسلمان داد تا در آب انداخت و خود براند چون چغتای آنجا رسید آن مسلمان را در آب دید فرمود تا او را بگیرند و از وی مطالبه کرد و گفت چون فرمان آتست که هیچ آنریده در آب نرود چرا فرمان را خلاف کردی بر تو کشتن واجب آمد آن مسلمان گفت یک بالشت نقره من در آب افتاده است بطلب آن بالشت درین حوض افتاده ام چغتای فرمان داد تا جماعت مغل در آب رفتند و آن بالشت را طلب کردند چون یافتند براند و آن مسلمان بدبیر و لطف آن بادشاه عادل کریم اکتای خلاص یافت خفف الله عنه العذاب و بسعی او مسلمانان بسیار از دست آن ظالم ملعون که چغتای بود خلاص یافتند - جماعتی از ثقات چنین روایت کرده اند که در تواریخ ما تقدم و ایام سالقه و قرون ماضیه در بلاد ترکستان و ممالک چین و تنگت و طمناج هرگز بادشاهی کریم تر و نیکو اخلاق ترا از اکتای پایی در رکاب نکرده است چون مملکت پدر بروی قرار گرفت و برادران و خانان ترکستان کمر بستند و لشکرها ساخته کرد باطراف ممالک فرستاده و جرماعون نوین را بطرف عراق فرستاد در شهر سنه خمس و عشرين و ستمائه و منکوته نوین را بطرف غزنین فرستاد و در شهر

فرمانداد تا دختران را بمسلمانان دهند اگر کسی بخطبت اولاد ایشان رغبت نماید منع نکند و در جمله بلاد مشرق نمازهای جمعه قائم شد و مسلمانان در آن بلاد ساکن شدند و تصبات و شهرهای خود را ماخفتند و هر کس بر سر شهر خود موضعی عمارت کرد و از مسلمانان درستی اکتای شنیده شده است آورده شد *

حکایت

ثقات چنین روایت کرده اند که چغتای مسلمانان را دشمن داشتی و پیوسته در مزاج او آن بود که خون مسلمانان بریزد و هیچ یک را زنده نگذارد و احکامی وضع کرده بود چنگیز خان که جزای بعضی ازان افعال کشتن بودی چنانچه زنا و دزدی و دروغ گفتن و خیانت کردن و هر کرا لقمه در گلو بگیرد او را بکشند و هر که در آب بزرگ و یا خرد در رود او را بکشند و هر که بر کناره آب روی شوید چنانچه آب روی شستند او در آن آب رود او را بکشند و هر گناه کمتر ازین جمله باشد عقوبت او سه چوب یا پنج چوب و یا ده چوب بزنند اما بشرطیکه او را تمام برهنه کنند و چوب زنند بغایت سخت و محکم این احکام را یسه نام نهاده بزبان مغلی یعنی حکم و فرمان - رزی اکتای و چغتای هر دو برادر براهی می رفتند در صحرائی اکتای پیشتر بود و چغتای در عقب او برقع فرسنگ ناگاه اکتای بحر حوض آبی رسید مسلمانان دران حوض سر و اندام می شست چون اکتای را نظر بران مسلمانان افتاد روی بخواص خود کرد و گفت که دروغ آن مسلمان بیچاره همین لحظه بر دست بردارم چغتای کشته خواهد شد تدبیر چیست بعد ازان فرمود از شما هیچ کس با خود

الله عذبه العذاب الجرم ببرکت این نیت بزرگ چون بزرگ عدد دزد
مسلمانی صلب آمد و تا بدین غایت که تاریخ این طبقات است
سده ثمان و خمسمین و ستمائه از فرزندان توشی همان یک پادشاه
مصلحان باقیست - حق تعالی سلطان اسلام را در ارتفاع مدارج شاهی
سالهای بسیار نامتناهی بقی دارد *

الرابع اکنای بن چنگیز خان

چون چنگیز خان درگذشت اکنای را بپادشاهی وصیت کرد
اگرچه چغتای از اکنای مهتر بود اما چغتای ظالم و قتال بود چون
اکنای بنخت بنشست وصیت چنگیز خان بجای آورد و تمامت
خلق تنگت را از زن و مرد بقتل رسانید و از آنجا بطرف ترکستان
باز گشت و ممالک ترکستان را ضبط کرد و باطراف خراسان و عراق
و طرف غور و غزنین انواع حشم نامزد گردانید و کارهای مملکت
بر جاده معدلت و حشم داری و رعیت پروری آغاز نهاد و اکنای
در ذات خود بغایت کریم و نیکو خلق بود و مسلمان دوست عظیم
بود بعهد او مسلمانانی که در ممالک او بودند مرفه الحال و با حرمت
بودند و در تعظیم و فراغت اهل اسلام جد تمام می نمود و در در
پادشاهی او در جمله شهرهای تنگت و طمغاچ و تبمت و بلاد چین
مساجد بنا شد و جمله قلاع و حصنهای زمین مشرق را بجماعت
امرای اسلام داد و امرائی را که از ایران و توران برده بودند
در شهرهای ترکستان بالا و زمین چین و طمغاچ و تنگت ساکن کرد
و فرمانداد تا مسلمانان را بلغظ یار و برادر یاد کنند و مغلان را

عورت جنگ مشت کفند آن عورت مسلمانان با چنان فضیحتی
 مشقت درهم گردانیدند و یکپاس روز همه مشقت می زدند و میخوردند
 تا بعاقبت شمشیر در ایشان گرفتند و جمله را شهید کردند رضی الله
 عنهن - و چون توشی و چغتای از کار خوارزم فارغ شدند روی
 قبیچاق و ترکستان آوردند و لشکرها و قبائل قبیچاق را جدا جدا
 مقهور و اسیر میگردانیدند و جمله قبائل را در تصرف آوردند چون
 توشی که پسر مهتر چنگیز خان بود هوا و آب زمین قبیچاق را بدید
 دانست که در همه جهان زمینی ازین نزه تر و هوایی ازین خوشتر
 و آبی ازین لطیفتر و مرغزارها و چرا گاهها ازین وسیع تر نتواند
 بود و در خاطرش خلاف پدر خود آمدن گرفت با معرمان خواه
 گفت که چنگیز خان دیوانه شده است که چندین خلق را هلاک
 میکند و چندین مملکتها را خراب میگرداند مرا صواب چنان می
 نماید که پدر را در شکار گاه هلاک کنم و با سلطان محمد قرابتی
 کنم و این مملکت را آبادان گردانم و مسلمانان را مدد کنم ازین
 اندیشه برادرش چغتای را خبر شد پدر را ازین غدر و اندیشه برادر
 و عزیمت او خبر داد چنگیز خان را چون معلوم شد معتمدان خود
 را فرستاد تا توشی را زهر دادند و بکشتند و او را چهار پسر بود - مهتر
 را نام باتو بود - و دوم را چغتای - و سوم را سبکین - و چهارم را برکا - ثقات
 چنین روایت کرده اند که ولادت این بوکا در وقت فتوح بلاد اسلام بود
 چون از مادر یزید توشی پدرش فرمود که این پسر را بدایه مسلمانان
 دهید تا ناف او مسلمان برد و شیر مسلمان خورد تا مسلمان بر آید
 که من پسر خود را مسلمان کردم اگر این روایت صدق است خفیف

الثالث توشی بن چنگیز خان

توشی پسر بزرگتر چنگیز خان بود و بغایت جلد و دلیر مردانه و مبارز بود و عظمت او تا بحدی بود که پدر او ازو خائف بودی - و در مال سده خمس عشر و ستمانه که محمد خوارزمشاه بنهب قبائل و درخان ترکستان که پسر ثقتن یمک بود رفته بود توشی از طرف طمغاج هم بدان طرف آمده بود و بالشکر خوارزمشاه یگشایان روز او را مصاف شده چنانچه پدش ازین در ذکر خوارزمشاه بتقریر پیوسته است درینوقت چون سلطان محمد از کنار جیحون و حوالی بلخ بهزیست شد چنگیز خان توشی و چغتای را بالشکر گران بطرف خوارزم فرستاد تا لشکر بدر خوارزم رفت و جنگ پیوست مدت چهار ماه اهل خوارزم با ایشان جنگ کردند و جهاد نمودند و بعاقبت شهر را بگرفتند و جمله خلق را شهید کردند و همه عمارتها خراب کردند مگر دو موضع یکی کوشک و اخچک^(۲) دوم مقبره سلطان محمد تکش - و بعضی چنان تقریر کرده اند که چون شهر خوارزم را بگرفتند و خلق را از شهر بصحرا آوردند فرمانداد تا زنانرا از مردان جدا کنند و آنچه از عورات ایشانرا در نظر آمد نگاهداشتند و باقی را گفتند تا دو فوج شدند و همه را برهنه کردند و گرد برگرد ایشان ترکان مغل شمشیرها برکشیدند و فرمود هر دو فریق را که در شهر شما جنگ مشیت نیکو کنند فرمان چنان است که از هر دو فریق

تنگریخان میان ما است اورا بکشیم و دل از کار او فارغ کنیم تا ما را در عقب خصمی نماند بدل فارغ روی ببلاد خطا نهیم دل چنگیز خان برین رای قرار گرفت تنگریخان را بگرفت و فرمانداد تا او را بکشند چون تنگریخان را یقین شد که او را بقتل خواهند رسانید گفت یک سخن من بچنگیز خان بفرمانید و آن سخن این است که من با تو غدر نکردم و بعهد نزدیک تو آمدم تو با من غدر کردی و عهد مرا خلاف کردی اکنون گوشدار چون مرا بکشی اگر از من خون سپید رنگ چنانکه بشیر ماند بیرون آید بدانکه تو بعد از من بسه روز بمیری چون این سخن بچنگیز خان رسید بخندید و گفت این مرد دیوانه شده است از زخم کشته هرگز خون چون شیر بیرون نیاید یا خود کسی خون سپید ندیده است زود تر او را بقتل باید رسانید چون جلا د تنگریخان را شمشیر زد خون سپید چون شیر از زخم او بیرون آمد و او هلاک شد چون خبر آن حال عجب بچنگیزخان رسید زود برخاست و آنجا آمد چون راقعه بران جمله دید دلش بزد و قوت از او ساقط شد و موم روز دلش بطریقید و بدوزخ رفت و وصیت کرده بود که می بابد که تا جمله خلق تنگریخان را از زن و مرد و خرد و بزرگ بکشند و هیچکس را زنده نگذارند چون چنگیزخان بدوزخ رفت اکنای را وصیت کرد ببادشاهی اکنای باز گشت و جمله خلق شهر و ولایت تنگریخان را بقتل رسانید - حق تعالی سلطان سلاطین اسلام را در مسند شاهی بر تخت شاهنشاهی تا غایت امکان پاینده دارد آمین رب العالمین *

و خبر دادند که تمام بلاد چین و طمغاچ و تنگت عاصی شدند و آن مملکت نزدیک است که بمسبب بعد مسامت از دست گماشتگان مغل بیرون رود بواسطه آن خبر دلنگران شد و هم از راه کوه و بلاد بست بازگشت چون بدان بلاد رسید خانی بود در بلاد تنگت مرد بغایت جلد دلیر اورا لشکر بسیار و آلت و عدت بی شمار بود و از غایت گذرت حشم و قوت خدم و رومعت ولایات و دفور نعمت و اموال و خزائن خود را تنگریخان نام کرده بود و چند کورت لشکر مغل بولایت او دوانیده و بروی و بر ولایت وی دست نیافته و چند بار مصاف چنگیزخان شکسته بود درینوقت چون چنگیزخان از بلاد عجم و دیار اسلام بازگشت آن تنگریخان با ملوک و امرای خود مشورت کرد که چنگیزخان آمد بارها پیشین با او جنگ کردیم و اورا بشکستیم درینوقت باز آمده است و لشکر او بسیار شده و روی بالتون خان طمغاچ دارد صواب آنست که ما با او صلح کنیم و موافقت نماییم و با او یکجا بولایت خطا رویم و التون خان را براندازیم رای او و ملوک او برین جمله قرار گرفت و با چنگیزخان صلح پیوست و عهد و وثیقت درمیان آورد چون دلش برین ایتلاف آزام گرفت نزدیک چنگیزخان آمد و لشکر او با لشکر چنگیزخان در آمیخت و روی ببلاد چین و خطا نهادند آبی بود قرا^۱ فرم نام ازان آب بگذشتند بر عزیمت نهب ولایت خطا جماعت نویزان و مغلان با چنگیزخان گفتند که لشکر ما بجانب خطا می رود اگر بر ما شکستی باشد لشکر تنگریخان همه خصم ما اند و ولایت او پس پشت ما باشد از مایکی بسلامت در ولایت خود نرسد صواب آنست که چون

که ایشانرا آورده بود آواز داد که من آورده ام گفت گناه ایشان چه
 بود باز گوی گفت ایشان هر دو بر پشت اسب بودند من میگویم
 و تفحص یثاقیان میکردم بدیشان رسیدم ایشانرا در خواب دیدم تازیانه
 بر مرا اسب ایشان زد که شما گناهکار شدید که در خوابیدید و بگذشتم
 امروز ایشان را حاضر کردم اقلان روی بدان دو مغل کرد که شما در
 خواب بودید هر دو اقرار کردند که بودیم فرمانداد که یکی را بکشند
 و مراد را در جعد دیگری بگندند و گرد تمام لشکر بگردانند آنگاه
 دیگری را بکشند ایشان همه خدمت کردند و در حال آن فرمان بجای
 آوردند من در تعجب بماندم اقلان جزئی را گفتم که گواه و حجت
 آن مغل را نبود چون میدانستند که جزای ایشان کشتن خواهد بود
 چرا اقرار کردند و اگر منکر میشدندی از کشتن خلاص یافتندی
 اقلان جزئی گفت چرا عجب می آید ترا شما تازیانید چنان کنید
 و دروغ گوئید مغل اگر هزار بار هر سر آن شود کشتن اختیار کنند
 و دروغ نگویند که دروغ گفتن کارتان باشد یعنی تازیگان از این
 چیزها است که خدایتعالی بلاما ما بر شما فرستاده است - باز آمدم
 بذکر تاریخ - چون چنگیز خان بکبری در عقب عراقیان بعد از شکسته
 شدن سلطان جلال الدین منگهنوی برفت مدت سه ماه دران کوهها
 مقام کرد و بشکار میرفت و بجهت آمدن بطرف هندوستان شانه
 می سوخت اجازت نمی یافت و علامات نصرت بر زمین هندوستان
 نمی دید و عزیمت آن داشت که مگر از راه لکنوتی و کسرود
 بر زمین چین باز رود و چون از علامت شانه اجازت نمی یافت
 توقف میکرد که ناگاه از طرف طمناج و تنکف مصرعان برسیدند

راست آمدی - و دیگر آنکه علم شانه گوسهند نیکو دانستی پیوسته
 شانه بر آتش نهادی و میسوختی و علامات شانه بر منطریق درمی
 یافتی بخلاف شانه شناسان بلاد عجم که در شانه نظر کنند - دیگر آنکه
 چنگیز خان در عدل چنان بود که در تمام لشکرگاه هیچکس را اسکن
 نبودنی که تازیانه افتاده را از راه برگرفتی جز مالک آنرا و دروغ
 دزدی در میان لشکر از خود گهن نشان ندادی و هر صورت را که
 در تمام خراسان و زمین عجم برگرفتندی اگر او را شوهر بودی هیچ
 آفریده بدو تعلق نکردی و اگر کدوری را بر عروقی نظر بودی که شوهر
 داشتی شوهر آن عورت را بکشتی آنگاه بدو تعلق کردی و دروغ اسکن
 نبودنی که هیچکس بگوید و این معنی روشن است *

حکایت

در شهر سمنان مشائخ کاتب این طبقات منهای
 مراجع را که از تملوای بطرف غور باز آمده شد در قلعه سمنان که
 آنرا خول مانی گویند ملک حسام الدین حسن عبد الملک و
 دیده آمد ناگاه برادرش ملک تاج الدین حبشی عبد الملک که او را
 خسرو غور لقب داده بودند و فکر او پیش ازین تحریر یافته
 است از طرف طالقان بایازت چنگیز خان بغور باز آمد این
 حکایت از وی سماع افتاد او گفت وقتی ما از نزدیک چنگیز خاص
 بیرون آمدیم و هر خرگهی نشستیم اقلان جزیی که من با او آمده
 بودم با چند نوین دیگر حاضر بودیم و بزرگتر آن همه اقلان جزیی بود و
 مغل را بیاد دارند که درین بوقت یتاق گرد بر گرد لشکر هر دو در خواب
 شده بود اقلان جزیی گفت ایشانرا کدام مغل آورده است آن مغل

حدیث مراجعت چنگیز خان بمحابب ترکستان و رقتن او بدوزخ

ثقات چنین روایت کرده اند که چنگیز خان بوقتی که در خراسان آمده بود پنجاه و پنج ساله بود مردی بلند بالا قوی بغیت شگرف جثه موی روی کشیده سپید شده گربه چشم در غایت جلالت وزیرکی و عقل و دانائی و هیبت و قتال و عادل و ضابط و خصم شکن و دلیر و خونریز و خونخوار و ایلمعنی بر همه عالمیان ظاهر است که او را چندین معنی عجیب بوده است - اول آنکه مکر و استدراجی داشت گویند بعضی از شیاطین با او یار بودند و هر چند روز او را غشی افتادی و دران بیهوشی هر خبری بر زبان راندی و آن حال چنان بودی که در اول ظهور این حادثه او را افتاده بود و آن شیاطین مسئولی او را از فتوح خبر دادندی آن جامه و قبا که در روز اول داشته بود و پوشیده همان جامه و قبا را در جامه دانی نهاده و مهر کرده با خود می گردانید و هرگاه که او را آن حال پیدا میشد و هر حادثه و فتوح و عزیمت و ظهور خصمان و شکست و گرفتن ولایت که خواسته بودی همه بر زبان اورفتی یک کس جمله در قلم گرفتی و در خریطه کردی و مهر بران نهادی چون چنگیز خان بهوش باز آمدی یکیک را بروی میخواندندی و بران جمله کار میکردی و اعم و اغلب بلکه تمام آن بودی که

پیاپی آن قلعه آمدند و بجنگ پیوستند و مدتها جنگ کردند چون دیدند
 که گرفتن آن حصار از غایت استحکام و مردان دلیر ممکن نیست مدت
 پانزده ماه بنشستند والله اعلم و کار بر اهل حصار بواسطه قلت علوفه
 تنگ آمد تا علوفه و گوشت بود خرج میکردند چون ازین بابت
 علوفه نماند کار بجای رسید که هر که کشته میشد و یا می مرد گوشت
 او میخوردند تا بحدیکه هر کس مرده و کشته خود بجهت قدید کردن
 و خوردن نگاه میداشتند - و بعضی چنان تقریر کردند العهده علی
 الراعی که در قلعه اشیار زن مطربی بود مادری داشت و کنیزکی
 مادرش بمرد مادر را قدید کرد و کنیزکش بمرد او را هم قدید کرد
 و گوشت هر دو بفروخت چنانچه او را ازین دو مردار دریهت و پلجاء
 دینار زر عین حاصل شد عاقبت او هم بمرد چون مدت پانزده ماه
 برآمد دران قلعه بقدر سی مرد ماندند محمد مرغزی را بگرفتند
 و شهید کردند و سر او را بنزدیک لشکرگاه مغل انداختند بر امید خلاص
 خود چون لشکر مغل آن حادثه را بدیدند بیکبار جنگ پیش بردند
 و قلعه را بگرفتند و جمله را شهید کردند و در یلمدت قلاع غرجستان
 را همه بکشادند و دل از قتال فارغ کردند چنانچه در شهر سده تسع
 عشر و ستمائه جمله قلاع غرجستان کشاده گشت - ملک تعالی ابواب
 نصرت و ظفر بر بندگان دولت سلطان ناصرالدین و الدین ابو المظفر
 محمود بن السلطان مفتوح داران بمحمد و آله اجمعین *

آنها باز گشت و طرف غور و خراسان آمد *

حدیث اشیار غرجستان و دیگر قلاع

نقات چنین روایت کرده اند که چون چنگیزخان از پشته نعمان طالقان عزیمت غزنین کرد و بقعه و ائقال و خزانه همالجا بگذاشت و بر ژرنها و درهائی غرجستان رفتن گردونها ممکن نبود بحسب جبلت و اسدات و مضائق راههای دشوار چون لشکر مغل بطرف غزنین آمد و با آن بلد و گردونها اندک سواری بود بجهت محافظت و قلاع غرجستان بخراسان نزدیک بود چنانکه قلعه رنگ و بغداد و قلعه بلروان و قلعه لغری و قلعه سناخانه و قلعه حنکه و قلعه اشیار و این قلاع بیشتر آنست که طاقها است در روی کوهها چنانچه بازاران بر اهل قلاع بیبارد و چشمهای آب از پیشگاه طاق قلعه بیرون می آید و در قلعه اشیار امیر غرجه بود بس عیار و جلد نام او امیر محمد مرغزی چون در لشکرگاه مال بسیار بود و اسیر بیحد و اسب بدشمار محمد مرغزی با مرد بسیار از قلعه اشیار برفت و چندانکه امکان داشت گردونههای زر و نعمت از لشکرگاه مغل بگرفت و اسیر بسیار را خلاص داد و اسب بسیار بدست آورد یکدو کرت ازین جنس دلیری می کرد و عیاری می نمود چون چنگیزخان از ولایت کبری بجانب ترکستان شد و پسر خود اگتای را بطرف غور فرستاد و اگتای میان فیروزه کوه و غزنین آن زمستان مقام کرد و لشکر بهر طرف فرستاد چنانچه بتقریر انجامیده است ایله نوین را که امیر ده هزار مرد منجیق بود نامزد حصار اشیار کرد و آن جماعت

بنود در سنه عשרین و مئمانه - روز یکشنبه از دوازده راه بر قلعه تولک
 کمین کشادند و جنگهای قوی کردند و درهای تولک در آنروز مرد
 بسیار از گفارگشته شدند و بازگشتند و چون کافر مغل از خراسان بازگشته
 بودند و جبال غور و خراسان از آنجماعت خالی شده ملک قطب الدین
 بر عزیزمیت هندوستان با دیگر ملوک غور چنانچه ملک سراج الدین
 عمر خروش از ولایت حار و ملک میف الدین همه با او موافقت
 کردند و با اتباع روان شدند از قضای آسمانی فوجی از حشم کفار
 مغل دویین حال نامزد تاختن خراسان شد و هر سر آن لشکر مغلی
 بود بزرگ نام او قزل منجق بخراسان در آمدند و از طرف هرات
 و احقرار پهای قلعه تولک آمدند و هر مسلمانانی را که در قلعه
 یافتند شهید کردند و اسیر گرفتند و خبر رفتن ملک قطب الدین با دیگر
 ملوک غور و اتباع و لشکر ایشانرا معلوم شد و در عقب لشکر غور برآمدند
 و بر لب آب ارغند لشکر غور را در یافتند که بر لب آب ارغند پل می
 بستند تا لشکر و اتباع و بنها بگذرانند ناگاه لشکر مغل بهیشان رسید
 ملک میف الدین با لشکر خود بدامن کوه پناه گرفت و سلامت پماند
 و بطرف کوه غور بازگشت و ملک سراج الدین عمر خروش بجنگ
 پایستاد شهید شد و ملک قطب الدین حسن بحیل بسیار با یک
 اسب خود را بر آب زد و با اندک مرد پیروی آمد و بقی جمله
 امرای غور و سرخیان و مبارزان و عورت همه شهادت یافتند و همشیرگان
 و خواهر زادگان ملک قطب الدین همه شهادت یافتند و لشکر مغل

سنگ و گارد میکشند تا جمله را شهید کردند رضی الله عنهم و دوم (روز)
 امتداد جنگ کردند و ملک قطب الدین در شب آن جنگ فرموده تا
 جمله سنگهای گران در حوالی خاکریز قلعه بر روی کوه چنان کرده بودند
 که با سیب بچه از موضع خود زائل شود و بغلطد زیادت صد سنگ
 آسیا و دست آس در سرچوبهای گران بر سر هر چوب یک
 دست آس کشیده بودند و بر همان آن چوبها بکنگرهای حصار باز
 بسته و جمله مرد حصار بدو قسم فرموده نصفی بر سر باره در پس
 کنگرها مخفی شده و نصفی بیرون قلعه در پای باره در پس
 سنگها پنهان گشته و فرموده بود تا آواز دمامه حصار بر نیاید می
 باید که هیچکس خود را ظاهر نکند همبرین قرار جمله مهیا شده
 بودند چون بامداد لشکر کفار بیکبار از خرد و بزرگ کافر مغل و
 مرقد با سلاح تمام از لشکرگاه روی بقلعه نهادند چنانچه زیادت
 از ده هزار سرکار بود که بالا آوردند و مسلمانان ایشانرا فرصت داده
 بودند تا زیادت دو تیر پرتاب بر روی قلعه بر آمدند و هیچکس از
 مسلمانان ظاهر نشدند چون میان کفار و مسلمانان بقدر صد گز زمین
 و کوه ماند از بالای قلعه دمامه بزدند غازیان و مبارزان و مفردان
 و سرهنگان نعره زدند و سنگها و دست آسها با چوب و رسن بیریدند و
 بغلطانیدند حق تعالی چنان خواست که از جمله لشکر کفار یک تن بسلامت
 نماند یا کشته شد یا خسته گشت از بالای قاعه تا پای قلعه از مغل و مرقد
 تمام بهم باز خفتند و مبلغی از اکابر نوینان و بهادران مغل بدو رخ
 رفتند و باقی برخاستند و از زیر پای حصار نقل کردند این نصرت
 بفضل حق تعالی و وعده کانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ روز پنجشنبه

مسلمانان بیع و شری میگرد همانجا آن مسلمانان را بگرفت و بکشت
مگر آنچه خدا بید تعالی کسی را حیات بخشیده بود و هر کسی که
با خود سلاح و کار ظاهر داشت اول سلاح او را میگرفتند آننگاه او را
میگرفتند - بدینجا حدیفی و پندی ناظران و عوانندگان راست و آن
امین است که - پهبالاری بود نشاپوری مردی تمام مبارز و جلد او را
فخرالدین محمد ارزش میگرفتند از جمله خدم حبشی نیز بر بود در وقت
بحصار سیفروند بخدمت ملک قطب الدین بود او نیز در میان لشکر
مغل زنده بود و خرید و فروخت میکرد و در ساق موزه خود کردی
داشت بر سر دهنه مغلی که با او سودا میکرد و آن فخرالدین را خواست
تا بگیرد فخرالدین دست در کار زد و از ساق موزه برگشید
آن مغل دست از وی برداشت و پای بکوه باز نهاد و بعد دست بحصار
باز آمد و عظمت آنست که مرد را در همه حال باید که از کار محافظت
نخود غافل نباشد خاصه در موضعی که با خصم همکلمه یا با دشمن
هم نشین باشد حزم خود نگاهدارد از جهت بکار آمدن خود بی سلاح
نباشد بانی معتبر عصمت حق تعالی است تا کرا نگاهدارد - ثقلت
چنین روایت کرده اند که دو یست و هشتاد مرد معروف هر خیل
مبارز بدست کفار مغل گرفتار شدند و چون چنین چشم زخمی باهل
اسلام رسید از غفلت در هیچ خانه نبود که غزائی نبود چون چنین
حادثه شد نویغان مغل رسل در میان کردند که مردان خود را باز
خرید ملک قطب الدین اجابت نکرد چون مغلانرا معلوم شد که
این غدار باهل قلعه در نخواهد گرفت دیگر روز جمله مسلمانان که
معبور شده بودند ده گان و پانزده گانرا برهم بستند و یزغم شمعیرو

و پیلده و امیر بی شمار پهای قلعه سیفروند آمدند و لشکرگاه کردند و جنگ پیوستند و چون ملک قطب الدین فرصتی یانته بود و حوضها عمارت کرده و غله ذخیره بسیار جمع آورده با لشکر مغل قتال بسیار کردند و کوشش وافر نمودند هر چند کفار جد و جهد بیشتر نمودند کار قلعه محکمتر و غازیان دلیر تر میگشتند درین کورت دو ماه دیگر قتال کردند و در بندان بداشت و بیپسوجه بر قلعه دست نیافت بعد ازان کفار روی بطرف مکر و خداع آوردند و از در صلح در آمدند و حدیف موافقت در میان انداختند و چون خلق مدتی زحمت حصار دیده بودند بطمع زر و جامه و مواشی ارزان بر صلح راضی شدند و ملک قطب الدین خلق را از صلح با کفار بسیار منع میکرد فاما خلق عاجز گشته بودند و بعضی را اجل رسیده بود ازان منع هیچ نائده نکرد بعاقبت صلح شد بران قرار که اهل قلعه سه روز در میان لشکرگاه آیند و بضاعتی که دارند بپارند و بفروشد و زر و نقره از بهای آن ببرند و آنچه باید از مواشی و جامه موپینه بخرند و به فروشند و بعد از سه روز لشکر کفار از پای قلعه کوچ کنند چون صلح مقرر شد و خلق قلعه بضاعتی که داشتند جمله بلشکرگاه ملاعین بردند و دو روز هر بیع و شری که بایست بکردند و هیچ یک از مغل کافر و غیر آن کس را زحمت ندادند چون شب سوم کفار مرد با سلاح در زیر سنگها و جامها و پالان های چاروا و در لورهای کهنه لشکر خود پنهان کردند چون بامداد شد سوم روز خلق از بالا فرود آمدند و در میان لشکرگاه با ایشان مختلط شدند بیکبار طبل و نعره زدند و هر مغل کافر و مرتد که با

قطب الدین چون آنحال معلوم کرد مردان اهل قلعه را نماز دیگر جمع کرد و قرار داد که فردا بامداد جمله عورات و اطفال را بدست خود بکشند و در قلعه بکشایند و هر مرد با یک شمشیر برهنه از اطراف درون قلعه پنهان شوند و چون کفار بقلعه در آیند جمله مسلمانان یکدل تیغ در نهند و میزنند و میخورند تا جمله بدولت شهادت برسند همبرین جمله عهد بستند و دل بر شهادت نهادند و این معنی در همه باطنها قرار گرفت و خلق یکدیگر را وداع میکردند تا نماز شام حق تعالی و تقدس در رحمت بکشد و بکمال کرم خود ابری فرماید تا بر بالا و اطراف و حوالی جبال تا نیم شب باران رحمت و برف ببارد چنانچه از لشکر کفار و غازیان حصار صد هزار فزاید و گریه از تعجب عنایت باری تعالی بر آمد خلق حصار که دل از جان برداشته بودند و دست امید از حیات شسته و تشنگی پلچاه روز کشیده و در بنمدت شربت آب سیر نچشیده از پشت خیمها و سایه بانها بطبخ ضروری چندان برف بخوردند که تا مدت هفت روز دود با آب دهان از حلق ایشان بر می آمد چون لشکر مغل آن مدد آسمانی بدیدند و عنایت آمریدگار مشاهده کردند دانستند که اهل قلعه ذخیره آب یکماه بلکه دو ماهه جمع کرده اند و فصل تیر ماه بآخر آمده است هرآنکه در فصل زمستان آمدن برفها متواتر خواهد بود دیگر روز از پای قلعه برخاستند و بدوزخ رفتند تا سال دیگر سده ثمان و عشرين و مئانه چون نوشد باز لشکر مغل از خراسان و غزنین و میستان باطراف جبال غور آمدند بعد از حادثه جلال الدین خوازمشاه فوجی از حشم مغل بامتعداد تمام سوار

و جمله مواشی غور از همه اجناس بدست کفار افتاد و اهل غور از درمی چهار دانگ شهادت یافت ملک قطب الدین با لشکر خود دران قلعه پناه جست منکوته نوین و قراچه نوین و الیر نوین^(۲) با لشکر انبوه بیای آن قلعه آمدند و چون ایشان را معلوم شد که اهل قلعه را آب اندک است در پای-میفرود لشکرگاه نصب گردانیدند و جنگ در آغاز بدند و مدت پنجاه روز بران قلعه جنگهای سخت کردند و از جانبین مسلمانان بسیار شهید شدند و کثرت بی‌شمار بخورخ رفتند و در حصار مواشی بسیار بود آنچه اسکن قدید داشت بکشتند و قدید کردند و باقی بقدر بیست و چهار هزار و چهار مید و اند از بی آبی بمردند همه را از باره قلعه بیرون انداختند بر خاکریز قلعه در روی کوه تمام روی بقدر چهل گز آن مردار چاروا بگرفتند که یک گز کوه پیدا نبود و اهل قلعه را فرمان شد تا از آب علوفه هر روزه وظیفه معین کردند میردی را نیم من آب و یک من غله و وظیفه ملک یک من آب بود نیم من بجهت خوردن و نیم من بجهت وضو ساختن و در قلعه هیچ اسپى نماند مگر یک اسپ خاصه ملک که آب وضوی ملک در وجه آن اسپ بود در طشت جمع شدی تا آن اسپ بخوردی چون مدت پنجاه روز تمام شد جماعتی که بر محافظت حوض آب نصب بودند خبر دادند که در حوض یکروزه آب بیش نمانده است شخصی از قلعه بیرون رفت و لشکر مغل را ازین حال خبر داد ملک

هندوستان کرد در سال سده عشرين و ستمائه و حصار تولك بمصلحت ماند و بعد ازان اين كتيب را دو كرت اتغاق سفر قهستان افتاده بوجه رسالت كرت اول در سده احدى و عشرين و ستمائه و كرت دوم در سده انتى و عشرين و ستمائه هم در شهر قلث و عشرين و ستمائه از جهت ملك ركن الدين بخديار نژديك ملك تاج الدين نيالتكين رفته شد و از جهت تاج الدين درين سال هم بر رسالت رفته شد نژديك بادشاه قهستان بطرف بنفسي سيمستان و بعد ازاى باطراف هندوستان آمده شد تاج الدين نيالتكين بتولكه آمده اهل قلعه تولك اورا خدمت كردند ايشانرا بسيمستان برد و در واقعه سيمستان همه شهادت يافتند و آن قوم آنجا بماندند امير تولك هنيرالدين محمد بن مبارك بود او نژديك كيلاخان رفت و تا امرو兹 آن قلعه فرزندان او دارند و الله اعلم *

ذكر و نافع قلعه سيفرود

حصار سيفرود كه محكمترين قلاع جبال است و بنياد آن قلعه سلطان بهاء الدين محمد سام بن حسين نهاده است پدر سلطان غياث الدين و ميرالدين طاب ثراهم - چون سلطان محمد خوارزمشاه از طرف بلخ بطرف مازندران رفت فرمانداد تا ملك قطب الدين آن قلعه را عمارت كند و فرصت اذيك بود بر بالاي قلعه يك حوض پيش عمارت نفوانست كرد بعد ازان فرمان بدو ماه لشكر مغل در آمده و پيش مجال عمارت نمايد دران حوض بقتدر چهل روزه آب بجهت اهل قلعه جمع كرد لشكر مغل باطراف غور در قلاخست

امام جمال الدین خاڑچی گوید رحمۃ اللہ علیہ *

گفتم حبشی نیزه در این خسران چیست

با تولکیان شکنجه و زندان چیست

گفتا که منم کفشگر و نیکو سگ

سگ داند و کفشگر که در انبان چیست

رحم الله الماضین و ادام دولته السلطانیة چون تولکیان از حشم و رعایا استزادات پذیرفتند و بروی خروج کردند و اورا بگرفتند و قلعه تولک و حبشی نیزه و را بدست ملک قطب الدین باز دادند و ملک قطب الدین بدان قلعه آمد و پسر خود ملک تاج الدین محمد را بران قلعه نصب کرد و خال این کاتب که منهاج سراج است و امم او قاضی جلال الدین مسجد الملک احمد عثمان حاکم نشاپوری بود خواجه و متصرف بود چون حبشی نیزه و بدست ملک قطب الدین آمد مدتی اورا مقید داشت بعاقبتش اجازت داد تا بقلعه فیوار رفت و آنجا ملک اصیل الدین نشاپوری بود اورا بگرفت و شهید کرد و چون قلعه کالیون بدست کفار آمد اهل قلعه تولک که قرابتیان خواجه بودند در شهر سنه سبع عشر و ستمائه پانزده سرخیل هم از قرابتیان با هم بیعت کردند و خواجه را شهید گردانیدند و پسر ملک قطب الدین را بخدست پدر باز فرستادند و در مدت چهار سال با کفار جهاد بعیار کردند و این کاتب که منهاج سراج است درین چهار سال درغزوات با اهل تولک موافقت می نمود که همه اقربا و اخوان بودند و بعاقبت از دست کفار سلامت ماند چون اهل تولک بر ملک قطب الدین عاصی شدند ملک قطب الدین عزیمت

قلعه را داشتند و بر بالای قلعه در سنگ خاره خانها است که آنرا ارشی گویند و امیر نصر تولکي بر پای قلعه چاهي بآب رسانیده است دور چاه بقدر بیست گز در بیست گز باشد در سنگ خاره هرگز آب آن چاه کم نشود بکشتش و پایاب هم ندارد و قلعه بس محکم است میان غور و خراسان چون سلطان بدر بلخ آمد حبشی نیزه و با لشکر تولک ببلخ باز آمد و خدمت درگاه اعلی دریافت او را فرمان شد تا بتولک باز رود و کار قلعه و استعداد جنگ مغل مرتب کند چون باز آمد اول سال سنه سبع عشر و ستمانه چند کورت سوار مغل پدای قلعه آمد و در حوالی بدوانید و در شهر سنه ثمان عشر و ستمانه فیقو نویں که داماد چنگیزخان بود و چهل هزار سوار مغل و دیگر اصناف داشت با لشکر پدای قلعه تولک آمد حبشی نیزه و از وی مالی قبول کرد و از قلعه فرود آمد و او را خدمت کرد و بقلعه باز گشت و حبشی نیزه و آن مال که قبول کرده بود براهل تولک قسمت کرد و بعنف بستد و آن حبشی نیزه و در جوانی اول عهد سلطان خوارزمشاه مردی مفرد بود نشاپوری مسیحی دوز در خراسان و خوارزم مدل او نیزه وری نبود و بکرات از لفظ او شنیده شده است که اگر بر روی زمین بر پشت باز خم و چوبی بدست گیرم چهار مرد نیزه و را از خود دفع کنم فی الجمله عظیم نیکو مرد بود و او را خیرات بسیار است و صدقات بدشمار در یلوقت جهت قسمت مال کل خلق تولک از وی مسترید شدند و در مطالبه آن زحمت دیدند یکی از افاضل دران وقت بیتی گفته است چون لطیف بود آورده شد تا در نظر پادشاه اسلام آید و اهل بلاد تولک را بدعا یان دارند خواجه

عشرو ستمانه که اقلان جزایی با حشم های مغل بدر شهر آمد و بیعت
و اند روز جنگ های قوی کردند و بی مراد باز گشتند خلق فیروزه کوه
با ملک مبارز الدین شیرازی خلاص و خروج کردند مبارز الدین
بضرورت بقلعه بالا رفت و آن قلعه بود بر شمالی مشرق شهر بر سر
کوه بلند و شامخ و بران موضع در عهد سلاطین غور یک قصر بزرگ
پیش نبود و رفتن ستور بران ممکن نبود اما درین عهد که ملک
مبارز الدین شیرازی آن قلعه را معمور گردانیده بود و در دور سر
آن کوه باره بر کشید و راه قلعه چنان کرد که شتر با بار بران قلعه بر
رفتی و مرد هزار را امکان مقام بودی چون میان اهل شهر فیروزه
کوه و ملک مبارز الدین مخالفت افتاد و مبارز الدین در قلعه بالا رفت
اهل شهر بخدمت ملک قطب الدین حسن طاب ثراه مکتوبات
نویشتند و آمدن او را استدعا نمودند ملک قطب الدین با لشکر خود
در فیروزه کوه رخت و پسر عم خود ملک عماد الدین زندگی فعلی را
در فیروزه کوه نصب کرد و این حال در شهر سنه ثمان عشر و ستمانه
بود چون لشکرهای کفار از غزنین با اکتای بطرف غور آمدند
بکفوج منافعه بر فیروزه کوه براند ملک عماد الدین زندگی را در
شهر سنه تسع عشر و ستمانه شهید کردند و خلق شهر را بشهادت
رسانیدند و مبارز الدین از قلعه بیرون شد و بطرف هرات آمد آنجا
شهید شد و شهر فیروزه کوه تمام خراب گشت اما قلعه تولک ملک
مبارز الدین حبشی نیزه و راز جهت سلطان محمد خوارزمشاه طاب
ثراه ملک تولک بود و قلعه تولک حصار است معلق با هیچ کوه
پیوند ندارد و بنیاد آن قلعه از منوچهر است و ارشن تیر اندازان

قیوار قلعه آمدند و این قیوار قلعه است در حصانت و متانیت
و استحکام از قلعه کالیون قوی تر و حال محکمی آن قلعه باندازه
است که ده مرد آن را محافظت تواند کرد و میان قلعه قیوار و
کالیون بعد صحت ده فرسنگ باشد چنانچه هر دو قلعه در نظر
یکدیگر بودند و اگر بپای کالیون سوار بیگانه آمدی بروز بود و
بشب آتش کردند اهل قلعه قیوار را معلوم شدی و اگر بپای
قلعه قیوار آمدی همین حکم داشتی طولن جزئی و ارسلانخان
فیالق مدت ده ماه در پای قلعه قیوار مقام داشتند و بجهت قلت
علوه نهایت تنگ آمدند آنجماعت را از ذخائر قلعه کالیون
ما بحتاج معاش آوردند تا چند روز در حوالی آن قلعه مجال
مقام یافتند و شخصی از قلعه قیوار در میان لشکر طولن جزئی
فرود آمد و از حال اهل آن قلعه خبر داد که تمام هلاک شدند
و در تمامی قلعه هفت مرد بیش زنده نیست و ازین هفت
چهار یا پنج رنجور اند آنگاه کفار سلاح پوشیدند و قلعه را بگرفتند
و آن هفت کس را شهید کردند رضی الله عنهم و رضوا عنه و این
حوادث در اواخر شهر سنه تسع عشر و ستمائه بود حال آن دو قلعه
که در خراسان و غور ازان محکم تر نبود این بود که بتقریر پیوسته -
ملك تعالى سلطان سلاطین اسلام را در مسند شهر یاری عالم باقی و
پاینده داراد آمین رب العالمین •

حدیث واقعات غور و غرجستان و فیروزه کوه

اما شهر فیروز کوه که دار الملک جلاطین غور بود در شهر سنه سبع

ثقات روایت کرده اند که در پاهای در پاهای منگ حصار کالیون در اندرون
 باره مغل مانده بود مدت هفتماه آن رویه را راه نبود که بیرون
 رفتی محافظت لشکر مغل بدین مقام رسیده بود چون مدت یکسال
 از در بندان حصار بگذشت معدی جزیری بلشکر مغل از در سیستان
 بخراسان آمد و پدای قلعه کالیون بار دیگر لشکر مغل ضم گشت و رنجوری
 و با بر اهل قلعه استیلا یافت و بیشتر از خلق هلاک شدند بصیب آنکه
 نخیله قلعه گوشت قدید و پسته بصیار بود که پسته خراسان همه از
 حوالی کالیون باشد بواسطه خوردن گوشت قدید و پسته و روغن
 آن خلق قلعه رنجور می شدند و پای و سر آماس میکرد و در
 میگذشت چون مدت در بندان حصار آن طائفه شانزده ماه بگذشت
 آدمی پنجاه بیش نماند ازینجمله بیست کس رنجور بیای
 آماسیده و می کس تند رست یکی ازان طائفه از قلعه بیرون رفت
 و بلشکر مغل پیوست و حال خلق قلعه باز گفت چون طائفه کفار
 را از حال اهل قلعه بتحقیق انجامید جمله لشکر مغل در سلاح
 شدند و روی بقلعه نهادند و اهل قلعه دل بر شهادت خوش کردند
 و تمامست نعمت قلعه از زر و سیم و جامهای ثقال و آنچه قیمت
 داشت همه را در چاههای قلعه انداختند و بصنگهای گران قلعه
 مر آنرا بینپاشتند و باقی آنچه بود پاتش بصوختند و در قلعه
 باز کردند و شمشیر بر کشیدند و خود را بکفار زدند و بدولت
 شهادت رسیدند و چون قلعه کالیون فتح شد جماعتی لشکریان که
 پدای قلعه و لخم طخارستان بودند چنانچه طولان جزیری و ارسلانخان
 فیالق بانواج لشکر مغل بحکم فرمان چنگیزخان پدای قلعه

ژسد که یارۂ حصار بر سر آن سنگ است و بلندی آن سنگ بقدر
 یکمزار ذرع یا زیادت باشد و روی آن سنگ بمثل دیوار است که
 بر رفتن هیچ جانور بران ممکن نکردد مگر حشرات ارضی را و بران
 سنگ صحن بقدر چهار تیر پرتاب یا زیادت باشد و هفت چاه آب
 دران قلعه در سنگ خارۂ حفر کرده اند و در هر یک چندان آب
 زاینده باشد که هرگز بخرچ نقصان نگردد و در میان قلعه میدانی بص
 بزرگ بود و پسران ابوبکر که پهلوانان سلطان محمد بودند و دو پهلوان
 نامدار با دو ژنده بیلان کارزار کوتوالان آن قلعه بودند - ثقات چنین
 روایت کرده اند که هر دو برادر در رجولیت و عیاری نامدار و امیران
 حصار بودند و هر دو برادر در بلندی قامت چنان بودند که وقتی که
 دست در رکب سلطان محمد زده بطوف میرفتند سر ایشان از سر
 سلطان محمد برابر بودی و درین حوادث اخذیار الملک
 دولتیار طغرانی که یکی از فرماندهان مملکت خوارزمشاهی بود
 هم در آن قلعه آمده بود چون سوار کافر بیای کالیون آمد در قلعه
 مرد و سلاح بسیار بود محمد خوارزمشاه ده یازده سال آن قلعه
 و قلعه فیوارکه در مقابل اوست در بندان و زحمت داده بود تا آنرا
 بدست آورده و از مرد و سلاح و ذخیره مشحون گردانیده چون با
 کفار جنگ آغاز کردند و مبالغ مغل بدوزخ رفت و شب و روز
 بقتال و دافع کفار مشغول شدند و کار دلیری اهل قلعه بجائی
 انجامید که لشکر مغل را بشب خواب از خوف ایشان ممکن نبود
 کفار گرد برگرد تمام حصار دو باره ساختند و دو دروازه نهادند و
 روی در قلعه و باره مقابل نهادند و مرد پاس بشب معین گردانیدند -

مراتب گفتندی خواجه در غایت ثروت و احترام درین کُرت از شهر هرات را چند روز نگاهداشت و ملک مبارز الدین شیرازی از حصار فیروزه کوه منهنز بهرات باز آمد اورا سر لشکر هرات ساخته بودند - چنین روایت کنند که چون هرات درین کُرت بکشادند این ملک مبارز الدین مرد خوب و پیر و خوش منظر بود در میان شهر موار شد و سلاح پوشیده با برگستوان و نیزه گرفته جهاد میکرد تا شهادت یافت و الله اعلم بحقائق الاحوال *

حدیث فتم قلعه کالیون و فیوار از لشکر مغل

چون از کار هرات فارغ شدند و هرات را خراب کردند لشکر مغل تفرج شدند یک فوج بطرف سیستان برنت سعدی خجری و دیگر نویمان بزرگ بر سر آن لشکرو یک فوج دیگر پهای حصار کالیون آمد و در دور قلعه لشکرگاه کرد و آن قلعه حصنی است که در دنیا با استحکام آن حصار موضعی نیست چه در بلندی و رفعت و چه در حصانت و لفظ کتب استادان که در علم مسالک و ممالک جمع کرده اند بدین وجه ذکر آن قلعه آورده اند که احصن حصون الدنیا و احسنها کالیون حصار است که از پای شهر هرات تا پهای آن قلعه هر که روان شود بیست فرسنگ روی در بالا و رفعت می باید رفت تا پهای آن حصار رسد و چون پهای آن حصار رسیده شود یک فرسنگ در بالا بیاید رفت تا پهای سنگ آن قلعه

فرمود تا برف . میرفتند و نیز پشته بلاد غزنین و کابل بطرف
 ترکستان و کاشغر باز رفت و از کیری پسر عین زمستان اکتای را
 با لشکرهای مغل بطرف غور و خراسان فرستاد و اکتای بموضع
 آمد میان غور و غزنین که آنرا پل آهنگران گویند نزدیک فیروزه کوه
 آنجا لشکرگاه کرد و سعدی جزبی و منکده جزبی و جند نوین
 دیگر را با لشکرگران نامزد سیستان کرد و ایکه نوین را که منجذیقی
 خاص چنگیز خان بود و ده هزار مغل منجذیقی در خیل او بوده
 اند نامزد حصار اشپار غرجستان کرد و الجی نوین را نامزد جبال
 غور و هرات کرد فی الجمله بهر طرف از اطراف غور و هرات
 و خراسان و سیستان شکنگان و حشما نامزد شد و تمامی زمستان
 این انواع حشم مغل که باطراف رفته بودند قتال کردند چون خبر
 کشتن شکنگان بچنگیز خان رسیده بود فرمان داد که آن خلق را
 من گشته ام از گجا زنده شدند درین کرت فرمان چنانست که هر
 خلق از تن جدا کنند تا زنده نشوند برین جمله همه شهرهای خراسان را
 بار دیگر خراب کردند و لشکری که بدر سیستان رفته بود سیستان را
 بجنگ بگرفتند و در هر کوئی و خانه جنگ بایست کرد تا بر خلق
 دست یابند که مسلمانان سیستان از زن و مرد و خرد و بزرگ جمله
 جنگ کردند از کار و تیغ تا همه کشته شدند و عورات همه شهادت
 یابند و لشکری که بدر هرات رفته بود در هرات خواجه بود چنانچه
 بتحریر پیوسته است اورا خواجه فخرالدین عبد الرحمن عیثانی^(۲)

حدیث وقائع بلاد خراسان کورت دوم

چون سلطان جلال الدین غوارزمشاه لشکر مغل را در حدود بامیان و غزنین چند کورت منہزم گردانید و چنگیزخان روی بجلال الدین آورد و بطرف سنده آمد و خبر آن فتح بجملة شهرهای خراسان برسد شنگن مغل بہر شهر و قصبہ کہ بودند ہمہ را بدوزخ فرستادند و در ہر موضعی متغلبی پیدا شد چون چنگیزخان سلطان جلال الدین را بلب آب سندہ منہزم گردانید و ماور بہادر را با اکتای بغزنین فرستاد تا شہر غزنین را خراب کرد و خلق را از شہر بیرون آورد و شہید گردانید و بعضی را اسیر گرفت و چنگیزخان از کنار آب سندہ در عقب عراقیان مسلمان کہ لشکر بسیار و مرد بیشمار بود بطرف کبری رفت و قلاع کبری و کوه پایہا را بکشد و مسلمانانرا شہید کرد و مدت سہ ماہ بولایت کبری مقام کرد و از انجا رحولان بخدمت سلطان سعید شمس الدنیا و الدین طاب ثراہ فرستاد و بدان عزیمت می بود کہ لشکر بطرف ہندوستان آورد و از راہ فراجل و کمرود بزمین چین بتزرد نامہ چند انچہ شانہ میسوخت و میدید اجازت نمی یافت کہ بزمین ہند آید اما اورا از طرف طمغاچ مسرعان خبر آوردند کہ خانان تنکت و طمغاچ عصیان آوردند و آن مملکت نزدیک است کہ از دست او برود بضرورت از کوهپایہ کبری مراجعت کرد و آن کوهہا ہمہ برف گرفتہ بود

بر لفظ مغلي دزد باشد و این معنی بر لفظ او بسیار میرفت که
 خوارزمشاه پادشاه نبود دزد بود اگر او پادشاه بودی رسولان و بازرگانان
 مرا نکشتی که بانزار آمده بودند که پادشاهان رسولان و بازرگانان را
 نکشند فی الجمله چون از من پرسید که قوی نامی از من بخواهد
 ماند من روی بزمین نهادم و گفتم که اگر خان مرا بجان امان دهد
 يك كلمه عرضه دارم فرمود که ترا امان دادم گفتم نام جانی باقی
 ماند که خلق باشد چون بددگان خان جمله خلائق را بکشند نام چگونه
 باقی ماند و این حکایت که گوید چون من این کلمه تمام کردم تیر
 و کمان که در دست داشت بینداخت و بغایت در غضب شد و روی
 از طرف من بگردانید و پشت بطرف من کرد چون من آثار غضب در
 ناصیه نامبارک او مشاهده کردم دست از جان بشستم و امید از حیات
 منقطع گردانیدم و با خود یقین کردم که هنگام رحلت آمد از دنیا
 بزخم تیغ این ملعون خواهم رفت چون ساعتی بر آمد روی من
 آورد و گفت که من ترا مرد عاقل و هوشیار میدانستم بدین سخن
 مرا معلوم شد که ترا عقلی کامل نیست و اندیشه ضعیف تو اندکی
 پیش نه پادشاهان در جهان بسیار اند هر کجا که پای اسپ لشکر
 محمد اغزی آمده است من آنجا کشش میکنم و خراب میکنم دانه
 بانی خلائق در اطراف دنیا و ممالک دیگر پادشاهانند حکایت
 من ایشان خواهند کرد و مرا پیش او قربت نماید و از پیش او
 دور اندام و از میان لشکر بگریختم و خدایتعالی را حمد و ثنا
 گفتم و از آنجا خلاص یافتم الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن ربنا
 لغفور شکور •

خسته و شکسته نشد چون بزمین رسیدم جمعی را بتعجیل بدوایت
 که آن شخص را زنده بیاورید و بهیچ وجه زحمت مدهید بحکم آن
 فرمان چون مرا نزدیک تولی بردند در من نظر کردند و فرمود که بنگرید
 تا هیچ زخمی دارد و چون هیچ زخمی نبود فرمود که توجه کسی از
 جنس آدمی یا پری یا دیو یا فرشته یا تعویذی از اسمای الغ تنگری
 داری بصدق بازگویی تا حال چیست من روی بر زمین نهادم و گفتم
 که من آدمی بیچاره ام از جنس دانشمندان و دعا گوین اما یک
 چیز با من بود گفت با توجه بود روی بر زمین نهادم و گفتم که
 نظر چون تو پادشاهی بر من افتاد بدان معادت در عصمت بمانم
 تولی را این عرض داشت من موافق افتاد و بنظر رضادر من نگریخت و
 فرمود که این شخص مرد عاقل است و دانا لائق خدمت چنگیز خان
 باشد او را تیمار می باید داشت تا بدان خدمت برده شود فرمان
 داد تا مرا بیکی ازان مغلان محترم سپردند چون از فتوح بلاد
 خراسان فارغ شد مرا با خود بخدمت چنگیز خان برد و قصه
 یازگفت و بخدمت چنگیز خان قربت تمام یانتم و مدام ملازم درگاه
 او بودم پیوسته از من اخبار انبیا و سلاطین عجم و ملوک ماضی می
 پرسید و میگفت محمد علیه السلام از ظهور من و جهانگیری
 من هیچ اعلام داده بود من عرض داشتم احادیثی که در خروج ترک
 روایت کرده اند بر لفظ او رفت که دل من گواهی میدهد که
 تو راست میگوئی تا روزی در انسانی کلمات مرا فرمود که از من تویی
 نامی باقی بخواهد ماند در گیتی از کین خواستن محمد اغزی
 یعنی سلطان محمد خوارزمشاه برین لفظ می گفت و اغزی

تا آن شهر را آبادان کند - حقتعالی سلطان اسلام را باقی دارد •

حکایت

حکایتی برین موضع لائق است آورده شد از وقائع آنوقت در شهر سنده
 الفی عشرین و ستمائنه کتب این طبقات منهاج سراج را اتفاق سفری
 افتاد که داعی دولت سلطان معظم است باسم رسالت از غور باشارت
 ملك سعيد ركن الدين محمد عثمان مراعي طاب مرقدہ بطرف تہستان
 برای اصلاح راه کاروانها و امن بلاد چون بشهر قاین وصول بود
 آنجا امامی دیده شد از اکبر خراسان که اورا قاضی و حید الدین
 پوشنجی گفتندی رحمه الله آن امام تقریر کرد کہ من در حادثہ شهر
 هرات بودم هر روز بر موافقت غازیان سلاح می پوشیدمی
 و بر سر بارہ رفتی و کثرت سواری نگاهداشتی روزی در میان
 جنگ و غوغا بر سر بارہ شهر هرات بودم با سلاح تمام از خود و
 جوغن و غیر آن ناگاه پای من از سر بارہ خطا کرد بجانب خندق
 در اندام چنانچه سنگی یا کوهی بر روی خاکریز می غلطیدم و
 بقدر پنجاه هزار مغل مرتد دست بد تیر و سنگ بر من میداشتند تا
 غلطان میان لشکر کفار اندام بدست جمعی کہ بجنگ در پای نصیل
 و روی خاکریز و میان خندق آمده بودند گرفتار شدم و این حادثہ
 بر موضعی بود کہ توی پسر چنگیز خان در مقابل آن خیمه نصب
 کرده بود بر کنار خندق و لشکر مغل در نظر او جنگ میکردند چون
 من از بارہ بقدر بیست گز بر روی خاکریز تا قعر خندق کہ چهل
 گز دیگر بود غلطان فرود آمدم حقتعالی بعصمت خود مرا
 نگاهداشت کہ هیچ زخم بمن نرسید و هیچ عضو از اعضای من

را با لشکر گران بطرف خوارزم و قبیلق و ترکستان فرستاد و
تولی را با لشکر بسیار بطرف شهرهای خراسان نامزد کرد و
اقتای را با خود نگاهداشت در شهر سده سبع و شصت و ستائنه تولی
از پشته کوه نعمان روی بطرف مرو نهاد و آن شهر را بگرفت و خلق را
شهید کرد و از آنجا بطرف نساپور رفت و شهر نساپور را بعد از جنگ
بسیار بگرفت و بانهقام آنکه داماد چنگیز خان بدان موضع کشته
شده بود خلق آن شهر را تمام شهید کردند و شهر را خراب کرد و
دیوارهای شهر را پست کرد و جفت گل بر بست و بر شهر براند
چنانچه آثار عمارت آن شهر باقی نماند چون ازان شهر و اطراف
و نواحی فارغ شد از آنجا بطرف هرات آمد و بر در شهر هرات
لشکرگاه کرد و جنگ پیوست و بر هر طرف منجذیق نهاد و ملکه
شمس الدین محمد جرجانی و ملک تاج الدین قزوینی و دیگر امرا
که در شهر بودند مستعد جنگ شدند - اما ثقات چندین روایت
کرده اند که هر سزگ منجذیق که از شهر بر لشکرگاه مغل راست
میکردند در هوا رفتی و بر همان شهر فرود آمدی شهری که سلطان
محمد خوارزمشاه در مدت یازده ماه بردران شهر مقاتله کرد تا فتح آن
او را مسلم شد در مدت هشت ماه لشکر مغل آنجا مقام گزید و آن
شهر را که سد سکندر بود بگرفت و خلق را شهید کرد - ثقات چندین
روایت کرده اند که شصدهزار شهید در ربع شهر در شمار آمد بدین
حساب بیست و چهار لکه در چهار طرف شهر از مسلمانان شهید شدند
رضی الله عنهم و رضوا عنه و چون تولی عزیمت بازگشتن کرد بعضی
را از اسیران آزاد کرد و ایشان را شصده داد و بگذاشت و فرمانداد

و شاخ می بریدند و در پای قلعه می انداختند و یا خلق چنان می نمودند که آن دود را انباشته خواهیم کرد و بعد مال آن دود انباشته نشود از ژرفی چون بلای آسمانی و قضای ربانی نازل شده بود پسر رئیس و پنج درمیان بشر منفل افتاد و ایشانرا دلالت و رهنمونی کرد بر راهی که یک پیاده سبک و توانستی رفت در میان کمرهایی آن کوه طاقهای سنگ است همان صفا در مدت سه شب روز مردم منفل را می برد و دوان طاقها پنهان میکرد تا چون مردم انبوه بر بالای قلعه برفت روز چهارم آن بوقت صبح نمره زدند و تیغ در جماعتی گرفتند که دروازه حصار را محافظت میکردند تا دروازه را از مردم خالی کردند و لشکر منفل بالای قلعه رفت و تمام مسلمانان را شهید کرد و دل ازان مهم نارغ گردانید و بالای قلعه و پنج ایشان را فرمان شد تا پهای قلعه فیوار قانس آمدند و در بندان داد نصر الله المؤمنین و دمر الکافریین •

حدیث کشاده شدن شهرهای

خراسان و شهادت اهل آن

لغات چنین روایت کرده اند که چنگیزخان را چهار پسر بود مهتر را توشی^(۲) نام برد و کهتر از او را چغتای نام بود و سوم را اگتای و چهارم را که کهتر از همه بود تولی نام بود چون چنگیزخان از ماوراء النهر عزیمت خراسان کرد توشی و چغتای

(۲ ن) توشی - تومی - در دیگر تواریخ جوچی نوشته

الدین پیش آن لشکر باز رفت و مصاف داد و ایشانرا بشکست و منهزم گردانید و کافر بسیار بدوزخ فرستاد و چند بار دیگر لشکر مغل می آمد و منهزم میشد و در لشکر سلطان جلال الدین اعراف بسیار بود همه مردان کار و سواران کارزار خونخوار. آن طائفه اعراف^(۹) را بجهت غنائم با عجمیان خوارزمی خصومت شد لشکر اعراف از سلطان جدا شدند و بطرف دیگر رفتند سلطان با لشکر ترک بماند چون نیکونویس مغل شکسته نزدیک چنگیز خان باز رفت چنگیز خان از هشته نعمان با فوج و حشم که با او باز بودند روی بغزنین نهاد و با سلطان جلال الدین منکبرنی و ملکخان هرات و دیگر ملوک خوارزمی که با او بودند بر لب آب سنده مصاف کرد سلطان جلال الدین و لشکر اسلام شکسته شد و بر لب آب سنده زدند مسلمانان بعضی فرق شدند و بعضی شهادت یافتند و بعضی اسیر گشتند و اندکی از آب سنده بسلامت بیرون آمدند *

حدیث کشاده شدن ولنج و طخارستان و قلعه های بامیان

چون بفرمان چنگیز خان ارسلانخان فیالق مسلمان بالشرک خود و طولان جزئی^(۱۰) مغل بدای قلعه ولنج رفتند مدت هشت ماه آنجا بنشستند و چون آن قلعه از هیچ طرف راهی نداشت لشکر مغل را فرمان داد تا از اطراف و حوالی آن کوه پایها درخت

(۴) اعراف - اعراب (۵ ن) حربی - خربی

رفته بود چون هوا گرم شد روی بطرف غزنین نهاد و خبر سلطان
جلال الدین منکبرنی از خراسان رسید که بطرف غزنین می آید
شهاب الدین الب وزیر با صلاح الدین کوتوال در خفیه غدیری اندیشه
کرد و بزمی مهیا گردانید و ملک محمد خن پوشت را بضیافت و
بزم طلب کرد و آن ملک غازی را صلاح الدین کوتوال بزم کرد
شهید کرد و آن لشکر که جمع کرده بود همه متفرق گشتند و در سال
سده سبع عشر و ستمائه ملک خان هرات از پیش لشکر مغل بغزنین
آمد و از آنجا بطرف گرمسیر باز آمد بر عزیمت سیستان و از میان
راه رضی الملک را ولایت پرشور داد چون رضی الملک بغزنین
آمد بر عزیمت پرشور اهل غزنین او را نگاه داشتند و بعد ازان رضی
الملک بطرف پرشور رفت و لشکر عراق که آنجا بود رضی الملک
را منہزم کردند چون از آنجا باز گشت سپہسالار اعظم پسر عماد الدین
بلخ که امیر لشکرها بود رضی الملک را بگرفت و نگاهداشت ناگاه سلطان
جلال الدین منکبرنی و ملک خان هرات بغزنین رسیدند و لشکر بسیار
از ترک و امرای غوری و تازی و خلج و غیره بخدمت ایشان جمع
شدند و از غزنین بطرف طخارستان راندند و لشکر مغل که در پای
حصار زارلستان بود آنرا منہزم گردانیدند باز چون خبر آمدن
سلطان جلال الدین منکبرنی و ملک خان و جمعیت لشکر اسلام
بچنگیز خان رسید فیقونوین را که داماد او بود از هرات و خراسان
بطرف غزنین نامزد کرد و چون بحدود بدوان رسیدند سلطان جلال

رضي الله عنهم و رضوا عنه - حق تعالی پادشاه ما را در مسند پادشاهی مخلصه داراد آمین •

حدیث آمدن سلطان جلال الدین خوارزمشاه

بغزنین و وقایعی که او را آنجا روی داد

چون سلطان محمد خوارزمشاه نزدیک ملک اختیارالدین محمد بن علی خز پوست غوری فرمان فرستاد تا از هرشور که اقطاع او بود بغزنین آید و او مرد گردان و دلاور و مبارز و ضابط بود و مدت ده سال نصرکوه طالقان را از لشکر خوارزم نگاهداشته بود و در خراسان و غیر مشهور و مذکور گذشته اهل او از ملوک کبار غوریان بود چون بغزنین آمد از اطراف لشکر اسلام روی بدو نهادند و در حضرت غزنین لشکر بسیار جمع کرد چنانچه بقدر صد و سی هزار سوار جرار تمام سلاح در عرض آمد و عزیمت بران مصمم گردانید که لشکر مرتب گرداند و منافعه بر چنگیزخان براند که در پشتة نعمان لشکرگاه داشت و او را مقهور گرداند مدام در تربیت لشکر و استعداد حشم می بود و اکابر و معارف خوارزم که از خدمت سلطان محمد جدا افتاده بودند نزدیک او آمدند و شهاب الدین (الب) که وزیر ممالک غزنین و غور بود و از جهت خوارزمشاه بغزنین آمد و در غزنین کوتوالی بود که او را صلاح الدین گفتندی از قصبه گردگان بفرمان سلطان محمد چون محمد علی خز پوست لشکر جمع کرده بود و ملک خان هرات در وقت فرار بطرف سیستان

که پدای آن قلعه آمده بودند و بر آن قلعه دست نمی یافتند و امکان
 نفع نبود چنگیز خان بجهت گرفتن آن قلعه از آب جیحون عبور کرد
 و در بشته نعمان و بیابان کعب که میان بلخ و طالقان است مقام
 نمود چون کار بر اهل نصر کوه تنگ شد دل بر شهادت نهادند و
 دست امید از حیات شسته پیش از حادثه نفع آن قلعه رسیدن
 بدرجه شهادت بسه ماه جمله باتفاق یکدیگر جامها کبود کردند و
 هر روز بمسجد جامع قلعه حاضر می شدند و ختم قرآن میکردند و
 تعزیت خود میداشتند و بعد از تعزیت و ختم یکدیگر را وداع
 میکردند و سلاح می پوشیدند و بجهاد مشغول میگشتند و مغل بسیار را
 بدوزخ میفرستادند و بعضی ازان طائفه بشهادت میرسیدند چون
 شدت مقاتلات آن غزاة چنگیز خان رسید از بشته نعمان پدای
 قلعه آمد و بجنگ پیوست و بر یکطرف قلعه که دروازه بالا بود خندقی
 در سنگ حفر کرده بودند بزخم سنگ منجذیق باره آن موضع را
 بگردانیدند و خندق را انباشته کردند و بقدر مد گز کشاده گردانیدند
 و لشکر مغل را محال گرفتن قلعه ظاهر شد اما چنگیز خان از غایت
 غضب سوگند بمعبود خود یاد کرده بود که آن قلعه را سواره بگیرم مدت
 پانزده روز دیگر جنگ کرد و راه راست کرد تا آن قلعه را بگرفت
 چون سوار مغل در قلعه راند از اهل قلعه بقدر پانصد مرد عیاره جنگی
 گره پیخته از طرف دروازه کوه طالقان بیرون آمدند و بر لشکر
 مغل زدند و صف ایشان برهم دریدند و بیرون رفتند چون دره و لورها
 نزدیک بود بعضی شهادت یافتند و بیشتر بسلامت بیرون رفتند
 چنگیز خان آن قلعه را خراب کرد و جمله خلائق را شهید گردانید

تاج الدین حبشی عبد الملک از کفار روی تافت و با ایشان
 بقتال مشغول شد و بغواب شهادت رسید همدین مال لشکر مغل
 با اقلان جزئی بدر شهر فیروزه کوه آمدند و مدت بیست و یکروز
 جنگهای سخت کردند و بران شهر دست نیافتند نامراد مراجعت
 کردند و چون فصل زمستان بود برف بر قبائل غور باریدن گرفت و
 لشکر مغل از خراسان روی بهاراء النهر نهادند و آن لشکر که در غور
 بود بقدر بیست هزار سوار بود در مدت هشت ماه و چند روز پدای
 قلعه نوجی از ایشان بتاختی غازیان قلعه تولک و این داعی که
 ملهاج سراج است در میان غازیان با کفار جهاد میکردند چنانچه کفار
 را امکان نزدیک شدن قلعه و حصار نبودی رحم الله الماضین مدت
 هشت روز آن بود که تمامت روز لشکر مغل زیر پای حصار می
 گذشت - ثقات چنین تقریر کرده اند که اسیران مسلمانان بدست
 کفار چندان بودند که برای خاصه چنگیز خان دوازده هزار دختر بکر
 برگزیده بودند و با خود میبردند خلصهم الله من ایدیهم و دستر
 الکفار بقهره و قدرته •

حدیث عبور کردن چنگیز خان

ملعون از آب جیحون

چون ربیع الاول سنه ثمان عشر و ستمائه در آمد لشکرهای مغل
 کرت دیگر نامزد اطراف خراسان و غور و غرجستان شد و چون لشکرهای
 مغل را گذر بر قلعه نصر کوه طالقان می بود و غازیان آن قلعه رجولیت
 و جان پاری می نمودند و این حدیث بسمع چنگیز خان میرسید و لشکری

کرد و از آنجا لشکرهایی مغل بطرف خراسان و غور و غزنین فرستاد و هر لشکر که بطرف خراسان و غور می فرستادند ممبر ایشان بر نصر کوه طالقان می بود عیاران از نصر کوه فرود می آمدند و بر انواع حشم مغل میزدند و اشتر و مواشی باز می ستدند و بسیار مغلانرا بدوزخ میفرستادند چون از جهاد طالقانیان فارغ شد مبالغ نوج از لشکر مغل نامزد حصار نصر کوه شدند و حصار را گرد پیچ کردند و جنگ قائم شد و اقلان جزئی و معدی جزئی با داماد چنگیز خان که فیقونویس نام آن ملعون بود و چهل و پنجهزار موار داشت نامزد شدند و باطراف غور و خراسان در تاخت و هرچه در اطراف شهر و قصبات و رستاق خراسان و غور و گرمسیر مواشی بود جمله بدست حشم مغل افتاد و تا در غزنین و بلاد طخارستان و گرمسیر فہب شد و اغلب مسلمانرا شهید کردند و بعضی را احیر گردانیدند و درین سال منہ مبع عشر و مئائہ مدت هشت ماه لشکر مغل اطراف میزدند و درین تاریخ کاتب این طبقات منہاج سراج در حصار تولک بولد و برادر کاتب در شهر و حصار فیروزه کوه بود درین سال لشکر مغل پدای حصار آستید غور آمد و مدت یازده روز جدک های سخت کردند و دران قلعه امیر و مقطع مدہساقر تاج الدین حبشی عبد الملک سرزاد بود ملک بزرگ با استعداد تمام فاما چون قضای آسمانی در آمده بود با ایشان صلح کرد و در میان ایشان رنت اورا بفزدیک چنگیز خان بردند چنگیز خان اورا خسرو غور لقب کرد و اعزاز نمود و باز فرستاد تا دیگر حصارها دست دهد چون باز آمد بعد از آنکہ چنگیز خان جلال الدین منکیرنی خوارزمشاه را بر لب آب منده بشکست

و در محاصرت آن بلاد جد بلیغ نماید و ملک العتاب (اختیار الملک) و دولتیار طغرائی را بقلمعه کالیوز فرستاد و دو پهلوان بزرگ خراسان که ایشان را پسران یوزیک گفتندی در آن قلمه بودند و ملک شمس الدین محمد جرهانی را در شهر هرات نصب فرمود و حصار فیوار را به پهلوان امید الدین تشاپوری داماد مبارک پهلوان مهر و قلمه نصر کوه طالقان را بمعتمدان ملک شمس الدین اتعز حسین حاجب داد و حصار رنگ کزروان را بخدم الغلانی ابنی محمد داد و قلاع غرجستان بمعید ابنی مهان شیران مهر و قلاع مجور بملک غور مهر و شهر فیروزه کوه بملک مبارز الدین بردلی داد و قلمه تولک بامیر حبشی نیزه ور مغوض فرمود و در هر قلمه و شهری یکی را از معارف ملوک ترک و غوری و تاجیک نصب کرد چون سلطان محمد خوارزمشاه بطرف مازندران بهزیمت رفت و لشکری اسلام پریشان شد چنگیزخان از ضبط ممالک بلاد سمرقند فارغ شد و موار در عقب سلطان محمد روان کرد و لشکرهای دیگر باطراف خراسان نامزد کرد و ارسلانخان خدایق را که مسلمان بود بقدر شش هزار مسلمانان داشت همه بمجمعی طوق و جزئی و لشکر مغل به پای حصار ولج تخارستان فرستاد و خود با لشکر قلب از سمرقند پناهی قلمه ترمذ آمد و بجنگ پیوست و بعد از چند روز که مسلمانان ترمذ جنگهای بسیار کردند و مغل بسیار را بدرخت فرستادند و مسلمانان بسیار شهید شدند اهل حصار ترمذ را یسنگ منجنیق عاجز گردانید و آن قلمه را بگرفت و جمله را شهید

شاید بخراسان نرسید بعضی گفتند چون سلطان خوارزمشاه را در
مازندران و عراق نیامند بر لشکر پسر سلطان که او را وکن الدین
غوری ^(۱) میگویند زدند او را و لشکر عراق را شهید کردند و از راه
آذربایجان بطرف قسحاق بیرون رفت والله اعلم بالصواب *

حدیث گذشتن لشکر جنگیز

خان برجیون بطرف خراسان

چون یمنه نوین و سوده بهادر با شصت هزار سوار بر خراسان
بگذشت و بطرف عراق رفت آشوب در خراسان افتاد و فتنه ظاهر
شد و هر کس از ملوک را بفرمان سلطان محمد بطرفی اتفاق افتاد
و حصارها عمارت کردند و شهرها را خندق ساختند و استعداد جنگ
و محافظت قلاع بقدر امکان مهیا گردانیدند که هر طرفی را بمملکی
مهریه بود و نامزد کرده و قلعه ترمذ را بلاشکر سیستان داد و مهتر
ایشان امیر زنگی ابی حفص بود و امیر مرهنگ نام از ستم پهلوان را
بحصار بلخ و طخارستان فرستاد که طول و عرض آن قلعه بقدر چهار
فرسنگ است و حصار بامیان بامیر عمر کردی ^(۲) حواله کرده بود و ملک
اختیار الدین محمد علی خرمومت علیه الرحمة را فرمان شد تا از پرشور
بضبط شهر غزنین آید و آن بلاد را محافظت کند و ملک حسام
الدین حسن عبد الملک سرزاد که بقلعه و شهر سنکه غور بود و ملک
قطب الدین حسن بن علی را فرمان داد تا قلعههای غور معمور گردانند

آمد و چون خبر رفتن خوارزمشاه از حوالی بلخ و تفرقه غلبه لشکرها بمحض چنگیز خان رسید از لشکرگاه مغل شصت هزار حوار در تبع دو مغل بزرگ یکی سوده بهادر و دوم یمه^(۵) نویں در عقب سلطان محمد خوارزمشاه از جیحون عبور فرمود و بطرف خراسان نرفتند آن طائفه هر ماه ربیع الاول سنه سبع عشر و مئتمانه از آب جیحون عبور کردند و بحکم فرمان چنگیز خان بیچ شهری از شهرهای خراسان ضرری نرسانیدند و تعلق نکردند مگر در ولایت هرات بموضعی که آنرا پوشنچ گویند یکی از اکبران لشکر در تاخت در آن موضع بدرزخ رفت و آن حصارک مختصر بود بجنگ بگرفتند و جمله مسلمانان را آنجا شهید کردند و از آنجا بطرف نساپور برآمدند و بدر شهر نساپور رسیدند و آنجا جنگ شد داماد چنگیز خان کشته شد بانتقام آن مشغول شدند و بطرف طبرستان و مازندران رفتند در طلب سلطان محمد خوارزمشاه و سلطان که برادر تمشه که راه مازندران است لشکرگاه داشت که ناگاه لشکر مغل بوی رسید سلطان اتهمز^(۶) حاجب را در زیر چتر در قلب لشکر بگذاشت و او را فرمانداد که لشکر را بطرف دامغان و عراق برد و خود بکوههای مازندران در رفت و بدریا نشست چنانچه پیش ازین بتقریر پیوسته است لشکر مغل دو فوج شد یک فوج که بیشتر بود در عقب لشکر خوارزمشاه بطرف عراق برانند و فوج دیگر اندکتر بدر تمشه مازندران فرو رفت و از هر دو فوج بیشتر خبری که آن تحقیق را

(۵) ایمه در جیب السیرجه نویان نوشته (۶) التسر - التز

لشکر چنگیز خان که از بیابان بیرون آمد و انزار بگرفت و بند
بخارا آمد و بگرفت ترکی بود نام او تموجی جزئی مردی
بغایت جلد و بلفظ مغلی جزئی حاجب را گویند چون بدر سمرقند آمد
باول آمدن لشکر مغل کمین ساختند و اهل سمرقند بجنگ بیرون
رفتند چون کمین بکشادند هزینهت بر لشکر اسلام و اهل سمرقند افتاد
و بقدر پنجاه هزار مسلمان شهید شدند و بعد ازان قریب ده روز
چیزی زیاده بر اطراف مقام کردند و در سمرقند از جهت ملطان
محمد خوارزمشاه شصت هزار سوار بود از ترک و غوری و تاجیک
و خلج و قرغ و جمله ملوک غور چنانچه خرزور ملکی و زنگی و
حریم و دیگر ملوک غور هم آنجا بودند - روز عاشورا دهم ماه محرم
سنه مبع عشر و ستمائه سمرقند بگرفت و شهر را خراب گردانید
و بسوخت و بعضی را اسیر کرد و اطراف ما وراء النهر و فرغانه
تا در بلا ماغون لشکرها نامزد کرد و شهرها جمله خراب کرد و خلق
را شهید گردانید و در ضبط اطراف ممالک افواج مغل فرستاد و
گشلو خان تنار که پادشاهزاده قبائل تنار بود و کورخان خطا را بگرفت
آورده لشکر در عقب او از بالای ترکستان نامزد کرد تا او را در
حدود جاب و قصبه کیکرب که غرجستان و کوهپایه سمرقند است
بگرفت و بگشت و چون خبر گرفتن سمرقند و شهادت و اسیر شدن
خلق و لشکر اسلام که آنجا بود بسطان خوارزمشاه رسید بدر
بلخ چنانچه بنقریر پیوسته است از آنجا ملهزم شد و بطرف نساپور

آوردی و بر بستر چنان بودی که خرمی بزرگ چون از خواب بیدار شد با هر کس از مقریان و ارباب دانش که با او بودند باز میگفت هیچ یک آنرا تعبیر نمیکرد که دل او بران قرار گرفتگی تا یکی از مقریان گفت که این لباس بازوگان است که از اطراف مغرب آیند بدین زمین ایشانرا طلب باید کرد تا این تعبیر از انجماعت معلوم گردد بحکم آن تدبیر جهت تعبیر طلب کردند در میان بازوگانان چند تن معدود یافتند از تجار عرب و دستاریند ایشانرا طلب کردند و شخصی که بهتر و عاقل تر آن طائفه بود خواب خود را با او باز گفت آن بازوگان تازی گفت عمامه تاج و اسر عرب است که العمام تیجان العرب و پیغامبر مسلمانان محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم دستاریند بوده است و خلفای اسلام دستاریند آن تعبیر خواب تو آنست که ممالک اسلام در تصرف تو آید و دیار اسلام را ضبط کنی این سخن موافق رومی چنگیز خان آمد و بدین سبب عزیمت او بر ضبط دیار اسلام مصمم گشت - پس تاریخ باز آمدیم چون انزار را بگرفت و خلق را شهید کرد از اینجا بطرف بخارا آمد غرقه ذی الحجه سنه ست و عشر و ستمائه بدر شهر بخارا لشکرگاه شد و از جهت سلطان محمد خوارزمشاه کشلو خان امیر آخر با دوازده هزار سوار در بخارا بود شهر را محصور کردند روز عید قربان سنه ست و عشر و ستمائه شهر بخارا و قلعه را بگرفت و جمله خلق از خواص و عوام و علما و اشراف از زن و مرد همه را از شهر بیرون کرد و شهید گردانید و جمله شهر و کتابها را تمام بسوخت و خراب کرد و اندک خلق را امیر کرد و از بخارا روی بطرف سمرقند نهاد و مقدم

واقعۀ بازرگانان و فرستادگان او باز گفت فرماندار تا لشکر ترکستان
و چین و طمناج جمع شدند هشتصد علم بیرون آورد و وزیر هر علم
یکهزار سوار و سیصد هزار اسب نامزد بهادران کرد و بهادر مبارز
را گویند هر ده سواری را سه گوسفند تغلی فرمود تا قدید کنند و
یکدیگ آهنبین را بردارند و یک مشک آب و قمیز و روی براه
نهادند و از اینجا که سرحد ولایت او بود تا بانزار سه ماه راه بیابان
ویران بود فرمان داد تا آن سه ماه راه بیابان بدین قدر توشه قطع
می باید کرد باقی بقمیز و شراب می باید ساخت گلهای اسب چندانکه
در حد و عد و احصا نیاید پیش کردند و روی بدیار اسلام آوردند و
در اواخر شهر سه صد و شصت و ستائمه بسرحد انزار که فتنه آنجا تولا
شده بود بیرون آمدند اگرچه کوفته راه و بی برگ بودند ناما از جلالت
و رجولیت و دلیری که حق تعالی در خلقت چنگیز خان و لشکر مغل
تعجبه گردانیده بود بمدت نزدیک انزار را گرفتند و خرد و بزرگ
را بزیر تیغ آوردند و هیچ آموده را زنده نگذاشتند و جمله را شهید
گردانیدند و بدینجا حکایتی عجب سماع افتاده است از یکی
بازرگانی که او را خواجه احمد وحشی گفتندی صادق القول بود
سلمه الله چنین تقریر کرد که از ثقات شنیدم که چنگیز خان در
بلاد طمناج بعد از آنکه ضبط کرده بود مدت چهارده سال دران بلاد فتنه
کرده و خون ریخته شبی بخواب دید که دستاری در غایت درازی
در سر می بندد چنانچه از درازی آن دستار و عقد کردن آن او را سامت

در ابریشم و ظریف چین و طمناج با بازرگانان خود روان کرد و
 بیشتر آن شتران زر و نقره بار بود چون بانزار وصول شد قدر خان
 انزار غدر کرد و از محمد خوارزم شاه اجازت طلبید و جمله تجار
 و ایندگان و رسل را بطمع آن زر و نقره بقتل رسانید چنانکه هیچ
 یک از آن خلاص نیافتند الا یک شتریان که در حمام بود و در آن
 واقعه از راه گلشن خود را بیرون انداخت و در محافظت خود
 بقیل انگیزخت و از راه بیابان ببلاد چین و طمناج باز رفت و چنگیزخان
 را از کیفیت آن غدر اعلام داد چون حق تعالی خواسته بود که آن
 غدر را عیب خرابی دیار اسلام گرداند سر دکن أَمْرَ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا
 ظاهر شد و اسباب الْمَقْدُورِ كَأَنَّهُ پدید آگشت نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ سَخَطِهِ - داعی
 دولت قاهره منهای سراج از پسر ملک رکن الدین خُدَسَاوَشْنِیْدَه و از شاه
 میستان که از جمله شاهزادگان نیمروز و خواص خوارزمشاهی بود که
 آن بادشاه سوگند یاد کرد که در هر خزانه که یک دانگ زر و یا نقره
 از آن بازرگانان چنگیزخان و لشکر مغل در آمد تمامت آن خزانه
 و مملکت بدست چنگیزخان و لشکر مغل افتاد - حق تعالی مملکت
 سلطان السلاطین ناصر الدنیا و الدین را از مقل آن حوادث و از
 عصمت خود محفوظ داراد بمحمد و آلّه الاسحاج *

حدیث و فائع اسلام

ثقات چنین روایت کرده اند که چون آن گریخته با چنگیز خان

ما را که فرستادگی خوارزم شاهي يوديم چنان ظن امتداد که مگر آن
 بلندي ميديد کوه برف است و از راهبران و خلق آن زمين پرسيديم
 گفتند آن جمله استخوانهاي آدميان کشته شده است چون یک
 منزل ديگر رفتيم چنان زمين از روشن آدمي چرب و سياه گشته
 بود که سه منزل ديگر دران راه بديامت رفته تا به زمين
 خشک رسيديم چنين تره از عفونت آن زمين بعضی رنجور و
 بعضی هلاک شدند چون بدر طمناج رسيديم يريک موضع در پهلوی
 برج حصار استخوان آدمي بسيار جمع بود که استفسار کرده آمد
 چنان تقرير کردند که در روز پنج اين شهر بست هزار دختر بکر
 را از اين برج بيرون انداختند و همانجا هلاک شدند تا بدست لشکر
 مغل نرفتند اين جمله استخوانهاي ايشانست چون چنگيز خلق را
 يديدیم پسر القو خان و وزير او را عقيد پيش ما آوردند در وقت
 مراجعت تحفه و هدايا بسيار با ما بخداست خوارزمشاه فرستاد
 و گفت محمد خوارزم شاه را بگويد که من بادشاه آفتاب
 پر آمديم و تو بادشاه آفتاب فرو شدنيده ميدان ما عهد و مودت
 و محبت و صلح مستحکم شد و از طرفين تيار و کزوانها بيايند
 و برونند و ظرايف و بضاعت که در ولايت من باشد بر تو اونه
 و از بلاد تو همين حکم دارد و در ميان تحف و هدايا که نزديک
 سلطان محمد خوارزم شاه فرستاد یک قطعه زر صاست چنانچه
 گردن شترى از کوه طمناج و چنين يفره يک او آورده و ده
 چنانچه آن قطعه زور را بر گردن نقل بياست کرده و با ما صد
 شتر بار از زر و نقره و حویر قرمز خطائی و قلندر و مور

چند زر و نقره طلب کردند و بدست آوردند چنانچه هیچ از آن
 مذهب نماند سید اجل بهاء الدین رازی علیه الرحمة میدی
 شریف ذات ظاهر نصب بود داعی دولت منهاج سراج که جمع
 کنند این طبقات است از وی سماع دارد که چون سلطان محمد
 خوارزم شاه علیه الرحمة و الغفران مرا فرستاد و مسبب آن رسالت
 آنکه چون حدیث ظهور چنگیز خان شاه علیه الرحمة آن مید
 بهاء الدین برحالة چنگیز خان و استیلاء لشکر مغل بر ممالک
 طمناج و تغر و تبت و اقالیم چین از اقصی مشرق بجمع خوارزم
 شاه رسانیدند میخواست تا تحقیق آن اخبار از معتمدان خود
 استطلاع کند و کیفیت و کمیت لشکر مغل و الة و عدة و عدد ایشان
 تحقیق گرداند و این کتاب که منهاج سراج است مال سنه مبع
 عشر و مئمایه که اول مال عبور لشکر مغل بود بر جیحون و خراسان
 در قلعه تولک شنید از لفظ عماد الملک تاج الدین دبیر جاتی که
 یکی از ارکان خوارزم شاهي بود که موداء ضبط ممالک چین در
 دماغ سلطان محمد خوارزم شاهي علیه الرحمة متمکن شده بود
 و مدام متفحص آن مملکت می بود و از آیندگان ممالک چین و
 اقصای ترکستان میپرسید و ما بندگان بوجه عرضه داشت میخواستیم تا
 ادرا از سران عزیمت ببریم بهیچ وجه آن اندیشه از خاطر او دفع
 نمیشد تا سید اجل بهاء الدین را بجهت آن مهم فرستاد و مید
 بهاء الدین چنان تقریر کرد که چون بحدود طمناج و نزدیک
 دار الملک التوتخان رسیدیم از مسافت دور پشته بلندی میدید در
 نظر آمد چنانچه تا بدان موضع بلند در سه روز منزل یا زیادت بود

تنگری نصرت بخشید اکنون ساخته شویم تا کینه خود را از التونخان باز خواهیم سه روز دیگر بدان موضع جشن کردند بعد از سه روز از آنجا لشکر کشید بر راهی که آن جعفر نام مسلمان گریخته آمده بود از میان کوهها بیرون آمدند بر ولایت طمناج زدند و دست کشاده کردند و بدو اندیند و خلقی را بزیر تیغ آوردند و چون خبر جنگیزخان منتشر گشت و التونخان رسید گمان برد که مکران بمیصد هزار سوار که محافظت آن دره سر راه میکردند منهنز شدند و بقتل آمدند دل التونخان و جمله اهل بلاد طمناج بشکست و چون خبر عزیمت و نهب و قتل و تاراج بدان لشکر رسید که محافظت آن سر راه میکردند از هیبت آن حال متفرق شدند و کشته و اسیر گشتند و جنگیزخان بر ولایت تفر و تب و طمناج استیلا یافت و بدو شهر طمناج و دارالملک التونخان آمد و مدت چهار سال برادر شهر بود منجنیق نهادند و بپنداختند چون منگ و خشت و غیره آن کم شده پس هر چه آهن و روی و مس و سرب و ارزیز بود همه در منجنیق بپنداختند پس بالشت زر و نقره بعموش منگ در منجنیق میگرداشتند و بیرون می انداختند ثقات چنین روایت کرده اند که در آن مدت جنگیزخان فرمان داده بود تا هیچکس از لشکر مغل بدان زر و نقره الثقات نه نماید و از آن موضع که افتاده است برنگیرد و بعد مدت چهار سال که آن شهر فتح شد و التونخان بگریخت و پسرش و وزیرش بدست جنگیزخان امیر گشتند فرمانداد تا از دواتر خازن و مشرفان خزاین التونخان تقریر نسخه زر ها حاصل کردند که چند بالشت زر و نقره بیرون انداختند بحکم آن نسخه ها

بطران را بقتل پسران فرماندهم جمله انقیاد نمایند برین جمله عهد
 محکم بستند و اول فرمان که داد آن بود تا پسران امیر بزرگ بیوز^{۱۲}
 که شریک پدر چنگیزخان بود بکشتند و جمله قبایل را در فرمان
 خود آورده در امتداد جنگ و پرداخت الت و عدت و سلاح مشغول
 گشت و چون عدد ایشان بسیار شده بود و کثرت گرفته حدیث
 آن عزیمت بسمع التون خان رسیده میصد هزار سوار نامزد کرد
 تا سر راه آن طایفه محل را محافظت کنند و آن دوه را نگاه دارند
 و چنگیزخان مسلمانی را که در میان ایشان بود جعفر نام بوجه
 رسالت نزد یک التون خان فرستاد بالتماس صلح یا جنگ التونخان
 فرمانداد تا آن فرستاده را مقید گردند و مدت ها نگاهداشتند آن
 شخص محبوس بطریقیکه میسر شد ازان قید بگریخت و بر راه
 مخفی خود را بغریک چنگیزخان انداخت و حال با او باز گفت
 و از راهی که آمده بود او را اخبار کرد چنگیزخان عزیمت خروج
 بهم گردانید و لشکرها ساخته کرد و نخست بغرمود تا جمله قبایل
 مغلی در پای کوهی جمع شدند و فرمان داد تا جمله مردمان را از زنان
 جدا گردند و فرزندان از مادران جدا گردند و تعامت سه روز و سه
 شب شرها برهته گردند و سه روز هیچکسی طعام نخورد و نگذاشتند
 که جانور بچه را شیر دهد و خود در خرگهی زنت و طناب در گردن
 خود کرد و درین سه شب از جمله نریا میگردند که تنگری تنگری
 بعد از سه روز بامداد روز چهارم از خرگاه بیرون آمد و گفت مرا

از آن بلاد بطرف شمال ترکستان بموضع حصین پناه جستند
چنانچه از هیچ طرف راهی نداشت الا یکا دیو و جمله آن موضع بجایان
راستات مسکون بود و آن موضع د چراغور را کُوران گویند و در میان
این مرغزار چشمه است پس بزرگ نام آن بللیق جاق دیو میان
آن مرغزار جایهای باش ساخته و آنجا مدتها مقام کردند و بمرور
ایام توالد و تناسل بسیار شد در میان ایشان مرد بسیار رسید و
جمله با هم مشورت کردند که سبب بر انداختن ما و نهب و تاراج و
اسیر گشتن و کشته شدن چه بود همه اتفاق کردند که آن حواله
و وقایع بسبب فساد بسیار افتاده بود از آن دست باز می باید داشت
تا خدا ایتمانی ما را نصرت بخشد و کین خود را از لشکر التون خان باز
خواهم و هراینه این عزیمت را فرمان دهی ضابط باید و امیری
مایمی لازم تا دفع متعدیان و ظلم متعلدان و مکانات خصمان و انتقام
التون خان تیسر پذیرد و چون چنگیز خان در میان انجماعت برجولیت
و جلالت و دلیری و مبارزت مذکور و مشهور شده بود و اسم گرفته
بر امارت او متفق شدند که چیز از هیچ کس را محل تکفل این
امور نتواند بود و از هیچ یک این کار راست نیاید و جز او را دست
ندهد چنگیز خان از جمله آن قبایل خود را بر انقیاد او امر و امتثال
فرمان و ثایق و عهد بستید و بآن طائفه بوجهی که معبود آن قوم
بود قاعده ان مهمانت را مستحکم گردانید و گفت اگر فرمان مرا
منقاد خواهید بود چنان می باید که اگر پسران را بقتل پدران و

(۴) کلان (۵) ابلق خاق - ابلیق جاق - بلیق خاق

چنین و طمناج نهاد آغاز نهاد و در جمله کذب مسطور است که
 اول علامت قیامت خروج ترک است و جماعت ثقات صادق
 القول چنین روایت کرده اند که پدر چنگیزخان را تمرچی تدار نام
 و مهتر قبایل مغل بود و در میان قوم خود فرمان ده بود و وقتی
 در شکار مرغی که طغرل نام آنست بدست او افتاد و او را طغرل
 بکین لقب شد و در همه اوقات هیچکس آن مرغ را نشان نداده
 است که بدست پادشاهی افتاده است او را بزرگ داشتند و در میان
 قبایل مغل يك ترک دیگر بود هم بزرگ و فرمانده و سرور و محترم
 و همه قبائل ترک در فرمان دو گس بودند و آن جماعت جمله
 مطیع و فرمان بردار خاندان التوئخان طمناج بودند و خراج گذاران
 در فرمان او اما در میان ایشان فساد و دزدی و زنا بسیار بود و
 بر قول و فعل ایشان جز کذب و فساد نرفتگی و همه اطراف قبائل
 ترک بدست فتنه و فساد ایشان فرمانده بودند بدین احباب و
 حرکت بر درگاه التوئخان برایشان مذلت بسیار کردند و زر و اسب
 فراوان التماس نمودند و چون پدر چنگیزخان بدو رخ رفت و مهتری
 بچنگیزخان رسید متمرعی و گردن کشی آغاز نهاد و عصیان ظاهر
 کرد و فوجی از حشم التوئخان بفریب و قمع قبایل مغل نامزد
 گشت و بیشتر را از ایشان بقتل رسانید چنانکه اندک عدد
 بماندند جماعتی که از زیر تیغ باقی مانده بودند باهم جمع شدند

(۲ ن) همچنین در هر چار نسخه بوده است اما در دیگر تواریخ
 نوشته که تیمورچی نام چنگیزخان بود

بر بنگاه خطا زد رجمله را بگرفت و کشلو خان منقرتار با کور خان مصاف
کرد و کور خان را بگرفت و دولت خطائیان در گذشت و آخر شده

الثانی جنگیز خان لعنه الله

جماعتی از ثقاپ چنین روایت کرده اند رضي الله عنهم
اجمعين که از مصطفى عليه افضل التحيلات جمعی از صحابه رضي الله
عنهم سوال کردند که متى الساعة يا رسول الله ما را اعلام فرمای
که قیامت بعد ازین بچندگاه باشد فرمود ششصد و اند سال باشد
و اند را که در زبان پارسیان است بعربیت در لفظ است یکی
نیف دوم بضع اما لفظ بضع در قران بدو جای است یکی در قصه
يوسف عليه السلام فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ و این هفت سال
بود و دوم در سوره روم وَ هُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ فِي بَضْعِ
سِنِينَ و آن هم هفت سال بود و این لفظ نیف در عربیت و اند
که معنی آنست در زبان پارسی کلمه است که میان دو عقد عشرات
ده افتد چنانچه ده و اند و بیست و اند و سی و اند چون بر لفظ مبارک
مصطفى رفت ستمانه و نیف پسر باید که ظهور علامت قیامت میان
ششصد و ده باشد صدق رسول الله و شهادت سلطان غازي محمد سام
طاب ثراه در شهرور سنه اثنی و ستمانه بود و او پادشاهی بود که
آخر ملاطین عادل و ختم پادشاهان گشت و دولت او مدی بود
فتنهای آخر الزمان را و ظهور علامت قیامت را دلیل بدین حدیث
آنچه در آن حال که پادشاه غازي شهادت یافت درین فتنه و وقایع
مفتوح گشت و جنگیز خان مغل درین سال خروج کرد و در ممالک

خانجانات گفتند: بعضی چنین روایت کرده اند که ابوذر مرز
مسلمان شده بود والله اعلم بالحقیقة اما باتفاق اول ایشان فرمای
دهان عادل بودند و بانصاف و جلالت و مصلحت را تعظیم بحیار
کردندی و علما را حرمت داشتندی و بهر هیچ آمریده ظلم و تعدی
جائز نمردندی و چندی گشت لشکر ایشان از آب جیحون و حدود
بلخ و ترمذ و آمو و طالقان و کزروان و غرجستان تا مرخند غور نهیب
کرده بودند و جمله ماوراء النهر و نرغانه و خوارزم بعضی از خراسان
همه اموال بدیشان میفرستادند و ازین مواضع چند گشت
مسلمانان را اسیر برده بودند جز سلاطین غور و بلخیان که ایشان را
منقاد نبوده اند باقی جمله ملوک مرخندها منقاد آن جماعت
گشته بودند و یکتا گشت لشکر پادشاهان غور که پهلوانان آن لشکر
سپهسالاران^(۲) حرجم و محمد خرنک علیهما الرحمة بودند لشکر خطا را
منهزم گردانیده بودند چه سالار حرجم در آن مصائب شهادت یافت
و آخرین لشکر ایشان که از آب جیحون عبور کرد بطرف خراسان
بگذشت آن بود که با سلطان غازی معز الدین محمد سام طایب
مرتده مصائب کردند و چون عهد سلطان غازی محمد سام مقتضی
شد سلطان محمد خوارزمشاه بر ممالک ترکستان استیلا یافت
تا نیکو طراز^(۳) با او مصاف داد و گرفتار شد و بر دست سلطان محمد
خوارزمشاه اسلام آورد ثقات چنین روایت کرده اند که تانیکو طراز
چهل و پنج مصاف داد که هیچکس او را نشکست بود و سلطان گشت سوم

(۲) حرجم - حرجم - خرنک - شف - صفحه ۳۴ - ۳۵ (۳) تانیکو طراز

از آل افراسیاب منقاد ملجوتیان از پشت ایلک ماضی زهمهم الله
 تعالی آن ضحاری و چرا خور را بدادن واجبات مراعی قبول کردند
 و مدتها چون اندک بودند بی فساد و فتنه آرام میگرفتند و چون
 عهد امن و فراغت ایشان امتداد پذیرفت و توالد و تناسل ایشان
 کثرت یافت نمود آغاز نهادند مدت ملک منجر باآخر نزدیک
 شده بود عصیان ظاهر کردند سلطان منجر روی بدفع ایشان آورده و تا
 نیکو طراز از طرف خطا با لشکر بسیار پیش سلطان باز آمد و میان
 آن جماعت کفار و سلطان منجر مصاف شد و انهمزام بر لشکر اسلام
 افتاد و ترکان خاتون که حرم سلطان بود اسیر شد چون سلطان
 مراجعت کرد ایشان صلح طلب نمودند و ترکان خاتون را باز
 فرستادند و امان گرفتند چون فتنه غزان ظهور پذیرفت و ملک
 منجر بزال آمد چنانچه بتحریر پیوسته است قره خطا قوت تمام
 گرفتند و ملوک ترکستان باستمداد ایشان یکدیگر را مقهور میکردند
 و اموال و تحف و هدایا بر امید مدد برایشان میفرستادند و در جمع
 و ازعاج همدگر میکوشیدند تا چنان شد که قره خطا جمله فرمانده
 گشتند و قریب هشتاد و اند سال مدت استیلای ایشان داشت
 و اول که ایشان فرمانده گشتند بزرگ تر ایشان متعائب یکدیگر
 چند کس بودند و آنچه بعهد ما نزدیک بود و از رادیان استماع کرده
 شده است ایما و سنگم و ارب و توما و تانیکو بودند و بادشاه ایشان
 زنی بود و درین آخر کار بعد ازان زن مردی بود گورخان و او را

فرمود که قیامت بیای نشود تا شمارا که اوسته منید مقاتله انتم یا
 قومی که از مشرق بیدری آیند بروز موئبله پوشند و در شب زیر موئبله
 باشند سرخرویان و تنگ چشمان پست بینی و رویهای ایشان چو
 سهرهای پهن و گوشهای امپان ایشان شکفته اما ابو الحسن فابی
 صاحب قصص و تواریخ در مجلد چهارم قصص چنین روایت میکند
 در فصل اخبار که این علامت قیامت که در عهد سلطان محمود
 مبتکین علیه الرحمة جماعت ترکمانان در حدود بادر و خراسان
 تهر آماز نهادند و رقبه انقیاد از رقبه طاعت سلطان بیرون بردند
 عمال و گماشتگان جماعت سلطانی که جلاده بیارگاه ملطنت رفع
 کردند بر لفظ آن پادشاه غازی رفت که گمان برم که آن جنس تهر
 و نصاد آن جماعت ترکمانان از مقدمات خروج ترک است در بلاد
 اسلام چنانچه مصطفی علیه السلام فرموده است از علامات قیامت -
 چون این مقدمات که مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم فرموده
 بود معلوم شد بعد ازین بیان در امت کفار کرده شود انشاء الله تعالی .

الاول منهم قرة خطا

نقات چنین روایت کرده اند که اول خروج ترک ان بود که
 قبایل قرة خطا از بلاد چین و دیار مشرق بحدود فنانق و بلاغون^(۴)
 بیرون آمدند و از بادشاه طمنج برگشتند و سرحداتی اسلام را منزل
 و چراخور کردند و ملوک امرا سیایی که پادشاهان مسلمان بودند و

وكتاب بدو تاريخ مقدسي و تاريخ ابن هيثم فابى رحمهم الله وكتاب
احداث الزمان دريفجمله كذب خروج آن طائفة مسطور و مرويت
اما آنچه در سنن ابى داود مجسّداني است روى عن القبي صلعم
انه قال لا تقوم الساعة حتى تقاتل المسلمون الترك قوما وجوههم
كالمجان المطرقة يلبسون الشعر و في رواية لا تقوم الساعة حتى تقاتلوا
قوما نعالهم الشعر و لا تقوم الساعة حتى تقاتلوا قوما صغار الاعين ذلف
الانوف كان وجوههم كالمجان المطرقة اما روايت صاحب مقدسي عن
ابى هريرة رضي الله عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال انه
لا تقوم الساعة حتى يقاتل المسلمين الترك قوم وجوههم كالمجان
المطرقة صغار الاعين خلس الانف يلبسون الشعر اما روايت
ابو الحسن الهيثم بن محمد الفابي رحمهم الله يقول عن النبي
صلى الله عليه وسلم انه قال ان مقدم خروج ياجوج و ماجوج
الترك و فسادهم اما روايت احداث الزمان من تصنيف ابى
عبد الله بن عبد الرحمن بن عبد الله ابى الليث الشيباني عن ابى
هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم و الذي
نفسى بيده لا تقوم الساعة حتى تقاتل الترك صغار الاعين
حمر الوجوة ذلف الانوف كان وجوههم كالمجان المطرقة و عن ابى مسعود
رضي الله عنه كفى بالترك قد اتاكم على براذين مخرقة الاذان يعنى
كوشاي اسچان ايشان شكافته باشد روايات كذب معتبرة اين بود كه در
قلم آمد و معني جمله اين احاديث آن باشد كه مصطفى عليه السلام

داور کفر گرفت مگر ممالک هندوستان که بغیض فضل ربانی و
 عنایت کرم آسمانی در ظل حمایت آل شمش و کنف رعایت
 دودمان التمشی حوزه اهل اسلام و دایره اصحاب ایمان گشت ذَلِكَ
 خَصَلَ اللَّهُ بِتَوَكُّفِهِ مِنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ و از ملوک اسلام
 در دیار مشرق از اقصای ممالک چین و ساوراء النهر و طخارستان
 و زاول و کبل و غور و غزنین و طبرستان و پارس و خوزستان و دیار
 یکر و موصل تا سرحد شام و روم بدست کفار مثل افتاد و از ملوک
 دین محمدی و سلاطین اسلام رحم الله الماضین و ادام بقاء دولة
 الناصریة مملكة الشمسية در جمله آن ممالک آثار نماند خواستیم تا
 از ظهور کفایت آن طایفه و امتیالی ایشان و حوادث و وقایع که از
 اول خروج ایشان تا تاریخ منه ثمان و خمسمین و همتانه که تحریر
 این طبقات اتمام پذیرفت و آنچه بمشاهده و آنچه باعلام مخبران
 صادق معلوم بود در قلم آرم تا متاملان را بدولت سلطان سلاطین
 اسلام خلد الله ملکه احوال دیار اسلام و انتقال دولت مثل که از
 یکی به دیگری روشن شود و از کاتب این طبقات منهاج سراج یادگار
 مانند رجائی واثق است که در حال حیات بدعای ایمان و بعد از
 وفات بدعای غفران و بررای جهان آرای بادشاه اهل اسلام و دیگر
 خوانندگان مخفی نماند و الله ولی الموفق بالا تمام * پیش از بیان
 اصل و وقت خروج ایشان فصلی در بیان احادیث که در خروج
 آن طایفه موعود بوده است تقریر می افند بتائید الله تعالی
 وحده - بدانکه ثقات در کتب معتبر حدیث اشتراط ساعت و علامت
 قیامت روایت کرده اند چنانچه صحیح سنن ابی داود سجستانی

بودورها و سرکوه را از وجود ایشان بزخم شمشیر انصار بحق پاک کرد
و غنائیم بسیار بدست آورد و الحمد لله علی نصره الاسلام و اعزاز اهل
آن قدر که ازان دولت مشاهده افتاده بود در قلم اخلاص آمد از خوانندگان
و ناظران امید دعا و ارباب دولت رجای اعزاز و عطا المأمول
من الله الکریم و المسؤول من رب الرحیم - التاريخ في شوال سنة ثمان
و خمسين و ستماية و الحمد لله و الصلوة علی نبیه و السلام
علی اله و اصحابه اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین *

الطبقة الثالثة والعشرون في وقایع الاسلام

و خروج الکفار دمرهم الله تعالى

و الحمد لله الذی قهر العتاة - و عفا عن الجفاة - و قدر الشمل و الشدة -
و الصلوة علی محمد صاحب المعجزات - و الايات البينات - و علی آله
الطیبین و اصحابه الطاهرین و سلم تسلیما کثیرا * اما بعد فهذه طبقة
اسباب الواقعات - و ظهور الفتن و خروج الکفار و استیلاء المغل علی
المسلمین و المسمات - دمرهم الله تعالى و رزق اهل الاسلام منهم النجاة *
چندین گوید دعاگوی همه مسلمانان و مسلمانی - منهاج سراج جوز
جانی - صلحه الله بالفضل الربانی - که چون اشارت انساب و احوال انبیا
و خلفا و ملوک و سلاطین اعلام و جبابره کفار که در هر عصر بر ممالک
دنیا و اطراف و اکناف ربع مسکون متصرف بوده اند در قلم آمد
و شمه از امور هر یک بموضع خود بتحریر پیوست و از تقدیرات
آسمانی و احکام سبحانی نوبت جهانانی بعد از ملوک ایران و توران
بچنگیز خان مغل و فرزندان او رسید و جمله زمین توران و مشرق
بحکم استیلاء کفار مغل حکم دار الاسلام ازان دیار برخاست و حکم

بمکانات و مجازات آن اعزاز که خدا و مغل خاجب حضرت را فرموده
 بپوشه در حق رمل ایشان بحکم هل جزاء الاغصان منبتول
 گشت آن بود سبب وصول رمل خرامان و لشکر ترکستان حق تعالی
 سلطان سلاطین ناصر الدنیا و الدین را بر تخت جهان داری
 سخله داران و دولت الغ خان معظم خاتان اعظم را برتزاید
 و تقاضای دانه بحق محمد و اله - بصر تاریخ باز آمدیم و این
 آخر احوال آنست که چون الغ خان معظم خلعت دولته غزو و جهاد
 کوه هایه بمران وجهه با هزار نیناشست بجای آورد جماعت بقا یا
 و اقربای آن محضدان که پیش از رفتن لشکر اسلام و انصار
 نفرهم الله از حدود کوه هایه باطراف گریخته بودند و بحیل
 بمبار جان میوشوم را در پناه فرار از تبع و تجر بلدگان دولت الغ خانی
 محافظت کرده گردت دوم فساد آغاز نهادند و قطع راه و
 ریختن خون مسلمانان بر دست گرفته اند و راهها بخیب فساد آن
 جماعت مخوف شد این حال بسمع مبارک الغ خانی رسید
 مهربان و صاحب خبران و جاسوسان بفرستاد تا مواضع بقایای
 مفسدان در نظر آورند و از حال باش ان اوباش بکلی تفحص
 واجب داشتند روز دو شنبه بیست چهارم ماه رجب حده ثمان
 و خمصین و ستمایه از حضرت دهلی باخشم خاص خود و لشکر قلب
 و دیگر امواج ملوک و مبارزان برنشست و براند بطرف کوهپایه
 چنانچه یکم منزل بقدر پنجاه گزوه زیادت برفت و بسر ان جماعت
 متقاضی در رسید و جمله را بدست آورد بقدر دوازده هزار آدمی
 از مرده زن و نوزنهان ایشان را بریر تیغ آوردند و جمله دره ها و

با او از آن کرد چون بحوالی عراق رسید و راه را بشهر تهریز اذریجان در یافت و راه او را بسیار اعزاز کرد و بزرگ داشت در وقتی که مکتوب را بر هلا و عرضه داشت بفروردت از زبان فارسی بزبان مغلی ترجمه بایست کرد اسم الخ خان معظم را در مکتوبات ملک نداشتند که قاعده ترکین این است که یک فرمانده بیش نباشد دیگران همه را اسم ملکی باشد چون مکتوب بر هلا خواندند گفت نام الخ خان را چرا تغییر کرده آید باید که اسم او همچنان خان باشد چنین اعزاز و اکرام در حق الخ خان معظم واجب داشت هر کس از خانان زمین هند و سند که یزدیک خانان و فرماندهان مغل رفت اسم او را تبدیل کردند و او را ملک گفتند الخ خان معظم را که اصل مقهور داشتند و این نیز یکی است از آثار فہل ربانی کہ دوست و دشمن و مومن و کافر اسم مبارک او را بزرگی بزبان می برانند ذَلِکَ نَضَّلَ اللّٰہُ یُوتِیْہِ مَن یَّشَآءُ وَ اللّٰہُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیْمِ چون حاجب علی را باز گردانید ششم خطہ بنیان را کہ پسر امیر نعوش بود مرد معروف مسلمان مہرم یا او نامزد کرد و لشکر مغل را کہ در خطہ ساری نوین^(۲) می باشند فرمان دادند کہ اگر ہم اسم شما در زمین ممالک سلطان السلاطین ناصر الدینا و الدین آمده باشند فرمان بر انجمله است کہ دست و پای آن اسم قطع کنند حق تعالی بدولت اصابه رای الخ خان چنین امنی ہر ممالک هندوستان را کرامت کرد چون رسل برسیدند از حضرت پادشاه اسلام

اجل جمال الدین علی خلجی گویند چون این خلجی برین شهر نامزد شد بجهت ما محتاج لابد و خرج راه و قطع منازل خود را از دیوان اعلی برده چند را پروانه حاصل کرد و چون پانی دلاراه نهاد در منازل و مرادم راهبانان بجهت مرمومات معهود و راجبات معین ازین حاجب التماس و توقعی میکردند و اردین وجه دفع میکرد که من رسولم چون منازل و مراحل مملکت را قطع کرد و بیلاک مندر رسید ملک عزالدین کشلو خان بلین عصبه الله نرمانده تا او را طلب کردند و مواخذه نمودند و ازین حاجب علی مکتوبات که منی برد در خواستند تا در کیفیت و معانی مضمون امثله رتوب باشد حاجب علی رساله را منکر شد چون کار بتشدید رسید در طلب اقرار کرد در حضور شهنشاه مغل که من رسولم و بالا میروم چون در حضور جماعت بگفت ملک عزالدین بلین کشلو خان [بضرورت دست از مطالعه او برداشت و فرمود که روان باید شد تا ترا بمقصد رسانم حاجب علی گفت مرا فرمان چنان است که بنزدیک سلطان ناصر الدین [بضرورت او را بدان جانب گسیل گردد چون بخطه بنیان رسید و حدیث رساله او از طرف دهلی در میان شهنشاه مغل و عوام و خواص آن بلاد شایع و منتشر گشته بود بضرورت ملک ناصر الدین قرغ او را بطرف عراق و اذربایجان بنزدیک هلاکو (بلا) مغل فرستاد و از خود بی اجازت حضرت مکتوبات از زبان مبارک الغ خان معظم در قلم آورد و اندک تحفه با او همراه کرد و معتمدان خود را

چو منهاج سراج از جان دعا گوی کمین گشته
راحت گفتنی آن جشن چون آسمانی بود پر ستاره یا فلکی بود
پر ستاره شاهجهان از تخت چنان می نمود که خورشید از فلک
رابع و الفغان در خدمتش بزانوی حرمت نشسته چون ماه لامع و
ملوک در سلاطین چون انجم سیاره و ترکان مرصع مناطق چون
کواکب بيشمار في الجملة این همه بترتیب و تهذیب و کز و بار
باستصواب و حسن رای صایب و ضمیر ثاقب الفغان معظم بود که اگرچه
سلطان سلاطین را بحکم حدیث نبوی منصب پذیر می داد اما از
هزار بنده نو خریده متمثل و منقاد ترست پس رسل را بعد از
بار بموضع معین مرتب کرده بانواع اصطناع و اصناف و الطاف
فرود آوردند و لازمست برین موضع که سبب وصول آن رسل از بلاد
خراسان و هلاکو خان مغل چه بود و از کجا افتاد و صورت حال این
بود که ملک ناصر الدین محمد حسن قزلغ رحمة الله را مگر سودای
آن افتاد تا دزی از صدف خانواد خود در سلک ازدواج شاه (۹) پسر
الفغان معظم منتظم گردانند تا بدان اتصال بر ملوک زمان و خسروان
کیهان افتخار نماید و آن پیوند سبب قوه و استظهار او گردد درین معنی
یکی از خدم بارگاه الفغان معظم در برده ستر و خفا خدمتی بنشست
و امکان اتصال را استعلامی گردد و خود را درین لباس بر رای
اعلی خانی بوجه اخلاص و خدمت عرضه دارد چون ملک ناصر الدین
محمد یکی از ملوک نامدار عصر خود بود جواب آن حال و اجابت
آن اتصال را بر جناب عالی خانی لازم آمد که یکی را از ارمات
خدم نامزد بودن جراب آن التماس فرمود و آن مرسل را حاجب

ملوک کز ام و امراء عظام و صدوز و اکابر نامدار و اثباتان ترک زرین
کمر و پهلوانان با کرد و فرو مجلس خانها و مرصع طبقها ملمع چون
خلد برین و نزدوس هشتمین گشته چنانچه آن نظر لائق امکان
آمد و در فصلی پیش تخت اعلی یکی از دعا گو زادگان از گفتار
این داعی ادا کرده بود اینجا نبهسته آمد *

شعر لمنهاج السراج

قد صانف الرضوان ایام الوری * من روح هذا البزم للسلطان
لزال یبقی فی جلالة ملکه * و مزید امکان و رفعة شان
زهی جنشی کز او اطراف چون خلد برین گشته
خهی بزمی کز او اکناف عدل راستین گشته
ز ترتیب نهاده و رسم و آئین و نشاط او
تو گفتی عرصة دهلی بهشت هشتمین گشته
ز فرمانر الدین شاه محمود بنی التمش
ملک نزدش دعا خوانده فلک پیشش زمین گشته
شاهشاهی که در عالم بغیض فضل ربانی
مرامی چتر شاهی لایق تخت و نگین گشته
چو خاقانان کین آور چو سلطانان دین پرور
بدل ماحی کفر است و بجان حامی دین گشته
میارک یاد بر اعلام این بزم شه عالم
کزین ترتیت هندوستان بسی خوشتر چین گشته
مهرین از جمله شاهان یاد هر بنده ز درگاهش

شهر که قصر سلطنت بود بیست صف مرد پشت بر پشت چون
 باغ درهم پانته کتف بر کتف نهاده صف در صف ایستاده راست
 گونی روز قیامت و محشر است و هنگام غوغا و حساب خیر و شر
 بکار دانی و شهادت و ملکداری و نیابت الخ خانی خلعت سلطنته
 و رامت کردن صفها و تعیین کردن مواضع هر یک از امراء و ملوک
 و اکابر و صدور یا خیل و اتباع خود و استعبداد اعلام و بیرقها و پوشیدن
 سلاح و محافظت و مراتب هریک را بموضعی که تعیین کرده بود نصب
 فرمود آن جمعیت و هیئت ظاهر شد که گوش فلک از آواز طبل و
 دمامه و نعره پیلان دهنده و امپان دهنده و غوغای خلق کر شد و چشم
 حسود بدخواه کور گشت چون رمل ترکمنان از شهر نو بر نشنند
 و نظر ایشان بران جمع افتاد خوف آن بود که از هیئت جمعیت
 درهول آن عدت و اهبت مرغ روح شان از قالب طیران گزیند و
 در غالب ظن بلکه یقین آنست که هنگام حمله پیلان دهنده بعضی
 ازان رسل از اسب خطا کردند و بیفتادند حق تعالی چشم بد ازین
 مملکت و سلطنت و لشکر حضرت و ملوک و دولته بدور داراد بمحمد
 و اله چون رسل بدر شهر رسیدند ملوک بحکم فرمان اعلی و احتضواب
 الخ خان معظم جمله رسم استقبال بجا آوردند و در توقیر طایفه رسل
 شرائط اعزاز بتقدیم رسانیدند و باگرام هرچه تمامتر ایشان را در قصر
 سبز پیش تخت آوردند آن روز قصر سلطنت را بانواع فرش و بساطها
 و اجناسی تجمل پادشاهی از زرینه و سیمینه ارامه بودند و بر
 اطراف تخت اعلی دو چیز سپاه و لعل مکرل بجواهر گران مایه
 بکشاده و تخت زرین را بمسند خلیفی تزیین داده و مساطین بارگاه

ابتدا بر کشیدند پس فرمان اعلی صادر شد تا دست سیاست
 بردند و بعضی اژان مغمضان در زیر پای پیل انداختند و سرهای
 هندوانرا در کلوکاه خراسان اجل دانه سبک دست پای آن کوه پیکر
 ساختند و تیغ ترکان خونریز و جلادان جان زبای هر دو هندوان
 چهار می شدند و بکار کفاسان که دیو از زخم ایشان هراسان بود
 مد و اند مفسد را از مر تا پای پوست کشیدند و از دست ملخان
 در کله سر خود شربت مرگ چشیدند فرمان شد تا جمله پوستها
 پرتاب کردند و بر هر دروازه شهر در آویختند فی الجمله سیاستی رفت
 که هرگز صحرای حوض زانی و محن میدان دروازه دهلی مثل آن
 سیاست یاد نداشت و گوش هیچ مستمع حکایتی مانند آن هیبت
 نشنیده بود از غزو و جهاد و غنیمت و اجتهاد بعز دولت الغ خانی
 برآمد الغ خان معظم پیش مسند رای اعلی عرضداشت که رسل
 خراسان را ضواب آن باشد که بحضرت آورده شود و دست بوس
 اعلی دریابند چون فرمان شد روز چهارشنبه هشتم ماه ربیع الآخر
 سنه ثمان و خمسین موکب همایون بکوشك سبز حرکت فرمود و الغ خان
 معظم فرمانداد تا از اطراف و حوالی حضرت اعلی صاحب دیوان
 عرض ممالک قسمت مرد باصلاح کردند بقدر دو لك پیاده تمام
 بحضرت آمد و بقدر پنجاه هزار سوار ماده با برگستوان و بیرق و تعبیه
 ساختند و خلق عوام شهر از معارف و اوصاف و اراذل چندان مرد
 باصلاح از سوار و پیاده بیرون رفت که از شهر نوکیلو گهری که درون

رسانید در مدت بیست روز چند کار بزرگ بقوت شهامت فرماندهی
 الغخانی دام عاليا بر آمد پیست و چهارم ماه ربیع الاول سنه
 ثمان و خمسين و ستمایه الغخان معظم خلعت دولته بحضرت باز
 آمد چتر همایون سلطنت و شاه جهان چون آفتاب خسروان در سایه
 چتر و جمله ملوک حضرت و صدور اکبر و معارف اهل شهر بصحرای
 حوض رانی آمد و از باغ تا حوض رانی صفها کشیدند و بر
 وجه استقبال و اعزاز رایات الغخانی همه بقدم اخلاص بشتافتند و
 سلطان سلاطین خلد الله سلطنته بر سر حوض رانی بر مسند اعلی
 تخت سلطنت بار داد الغ خان معظم با ملوک لشکر و امرا همه
 تشریف الغخانی پوشیده زمین بوس بارگاه اعلی دریافتند چنانچه
 گوئی از الوان اطلس و اکسون و البرون و شتری و علمهای زر کشیده
 و یادانی و چرخ و بفتاق این صحرا چون هزار گلستان شگفته شده
 بود و آنجمله اکابر و ملوک و امراء و افراد پهلوانان و مبارزان لشکر
 پیش از آن بیکروز در منزل خود از خزانه عالی الغخانی ازال مملوا
 من الاموال و الغنایم این تشریفات پوشیده بودند که همگنان مظفر
 و منصور و سالم و غانم بدرگاه شتابند و خرد و بزرگ دست بوس
 سلطانی با هزاران نواخت و تربیت و مواعید دریافتند خدایتعالی
 و تقدس را بران نصرت شکرها گفتند و بعد از دو روز موکب همایون
 بر عزیمت غزو از شهر بصحرای حوض رانی بیرون خرامید و فرمان شد
 تا پیلان کوه هیکل گردون کفل دیو دیدار باد رفتار که گوئی موکل اجل
 و خیل تا شان ملک الموت بودند بجهت سیامت کفار حاضر کردند
 و ترکان خونخوار مزین کردند از شمشیرهای آبدار آتش شرار از نیام

احکم گفتنی گرفت و نهیب شد و خلق آن موضع که زنود و هراق
 و قطاع طریقات بودند جمله بزیر تیغ آمدند و حکم فرمان افغانی
 دام نلفه در میدان لشکر غزات آن بود که هر که حری بیارد یک تنگه
 تنگه نقره و هر که مرد زنده بیارد دو تنگه از خزانه دار خاص بختانه
 انصار حق بحکم آن فرمان بتهمة بلندی و مضایق بورهای عمیق
 در رفتند و سر و برده بدست آوردند خصوصا جماعت افغانان که
 هریک از ایشان کوئی زنده پیلای است با دو غنچه و برگت نهاده یا
 برچی است از بازه برای هیبت بر فراز او بیرق کشاده مبلغ
 ایشان که در خدمت ركب افغانی مرتب بود بقدر سه هزار
 سوار و پیاده مردانه و دلیر و جانباز که هریک از ایشان صد
 هندو را در کوه و جنگل بچنگال بگرفتگی و دیورا در شب تاریک
 بگ عاجز آوردی فی الجملة جماعت ملوک و امرا و ترک و
 تازیگان جلادتی نمودند که بر صحایف ایام ذکر آن مخلد ماند و
 لایعنمت که رایت اسلام در دیار هند افراشته شده است بهیچ
 وقت لشکر اسلام بدانموضع نرسیده بود و نهیب نکرده حق تعالی
 افغان معظم را بدولت سلطان سلاطین ناصر الدنیا و الدین مسلم
 و میسر گردانید آن هندو متمدن که از نفرها اشتزیرده بود با پسر
 و اتباع بدست آمد و تقدیر آسمانی ایشان را در قید و اسیری
 بندگان افغانی دو آورد و جمله مہتران مفسد بقدر دوست و پنجاه
 مرد از معارف آن طائفه در زنجیر اسیر افتادند و صد و چهل و
 دوسر اسب باخر اعلی رسید و شش پدرة تنگه که عدد آن سی
 هزار تنگه بود از رانگان مواضع جبال و رایان سنده بخزانة اعلی

تفرقهها کردند و آن نفرهای شکر بردند هنگام لشکری بود و
 اهل لشکر و مبارزان حشم الغنجان معظم بفعل اقبال لشکری محتاج
 بودند چون آن متمردان حرکت کردند بر دل مبارک الغنجان معظم
 و سایر ملوک و امرا و مبارزان حشم اسلام نصیرهم الله حمل تمام
 آمد فاما تدایک آن فساد بواسطه دینگرانی دفع لشکر مغل که
 بهر حدتهای بلاد اسلام چنانچه رایت میده و لهور و طرف اب بیده
 می تلخند ممکن نبود تا در وقت رسل خراسان از طرف عراق
 نزدیک هلاکو مغل که پسر توای بن چنگیزخان بود نزدیک حضرت
 رسیدند بودند فرمان شد تا آن جماعت رسل را در منازل ماروته^(۲) و
 حوالی آن توقف فرمودند و الغنجان معظم با ملوک دیگر و حشموهای
 حضرت و لشکرهای ملوک ناگاه عزیمت کوه پایه کرد روز دو شنبه
 چهارم ماه صفر سنه ثمان و خمصین و ستمائیه رایت منصور خود
 را بطرف کوهپایه کشید و بلول کشش قریب پلجاء کروه منزل کرد
 و ناگاه بر متمردان کوهپایه زد هرچه بر شخموهای کوه و مضایق بهر قاعی
 عمیق و دره های شگرف بودند جمله را بدست آوردند و بزیارت
 اهل اسلام گذرانیدند و مدت بیست روز در اطراف کوهپایه بهر طرف
 حرکت می فرمود و مواضع سکونت و دیوهای آن کوهیان بر سرکوههای
 بلند بود و عمارت های ایشان همه بر شخموهای سنگ چنانچه گویی
 از رفعت با ستارگان همسر و با آسمان همعنان اند بفرمان الغنجان
 معظم تمامت آن موضع را که در حصانت از سد سکندر حکایت

داشت و پیش مصلحت اعلیٰ عرضداشت کرد تا تمامیت ولایت بدیانه و کول و جلیسر و مخروسه کالیور حواله او شد ان تفویض یکشنبه بیست و یکم ماه صفر سنه سبع و خمسين و ستمائه بود و باقی آن مال بواسطه آنکه دلنگرانی بحمد الله که نبود رایات اطلاق را زیادت نهضت شد روز چهار شنبه چهارم جمادی الآخر سنه سبع و خمسين و ستمائه از بلاد لکهنوتی خزانه و مال و ظرائف بسیار با دو زنجیر پیل بدرگه جلال رسید و الغخان معظم در آن باب حسن اهتمام و تربیت فرمود و مقطع لکهنوتی عز الدین بلبن اوزبکی را که فرستاده این مال و فیل بود از حضرت اعلیٰ مقال اقطاع دادند و آن بلاد بروی مقرر داشتند و بجهت اوتشریفات ارمال کردند چون سال سنه ثمان و خمسين و ستمائه نوشه ماه صفر در آمد الغخان معظم را عزیمت نهب کوه پائه اطراف حضرت مصمم گشت که درین کوه پایه جماعت فسخه بودند که مدام قطع طریق و نهب اموال مسلمانان و تفرقه رعایا و تاراج دیههای حوالی هریانه و سواک و بهیانه از لوازم فساد ایشان بود و پیش ازین تاریخ بسه سال گله های شتر از جمله بخدمت و مخلصان در گله الغخانی عز نصرهم از حوالی ولایات هانسی برده بودند و من مفسدان شخصی ملکا نام هندوی منمردی بود گبری چون دیو ستیمنده و عفریت ملود ان گلهای شتر و نفرها برده بودند و درین میان جمله کوه پایه تا حوالی رتلپور در میان هندوان تفرقه کرده و در چنان وقتی که آن

بدان دیار حمید ارسلانخان و قتلخان^(۱) تفرقه شدند بضرورت خیل و اتباعی را در میان مواسات فرستادند و معتمدان بخدمت النخان معظم ارسال کردند تا در پیش تخت اعلیٰ عرضداشت ضرورت تفرقه ایشان باز نماید و التماس کند تا رایات اعلیٰ بحضرت مراجعت فرماید بران قرار که چون بحضرت جلال رایات سلطنت را وصول باشد ارسلانخان و قتلخان^(۲) هر دو بخدمت درگاه جهان پناه پیونده و النخان معظم چون این عرضداشت بکرد رایات اعلیٰ بحضرت بازگشت دوشنبه دوم ماه رمضان سنه ست بدارالملک جلال وصل بود بیست و هفتم شوال سنه ست و خمسین و ستمائه ارسلانخان و قتلخان^(۳) بخدمت درگاه پیوستند با چندان مخالفت و تفرقه ولایات که از ایشان در وجود آمده بود النخان معظم تربیت و نواخت و اهتمام و حسن و عهد و تیمار داشت در باب ایشان چندان مبذول داشت از غایت کرم و نهایت حلم و تربیت ملکنه و عنایت خسروانه که بنان و بیان از تحریر و تقریران عاجز آید حق تعالی او را در عصمت خود باقی دارد بحمد صلی الله علیه و آله و سلم اجمعین از مدته دو ماه ممالک لکنوتی به قتلخان^(۴) و بلاد کره بارسلانخان بحسن تربیت النخان حواله شد چون سال سنه سبع و خمسین و ستمائه نو شد رایات اعلیٰ میزد هم ماه محرم سنه سبع از حضرت نهضت فرمود و سرا پرده جلال در ظاهر دهلی نصب شد النخان معظم خلعت دولته در حق شیرخان که پسر عم او بود تربیت واجب

معظم با لشکر آراسته و حشم بسیار در موافقت رکاب همایون
 سلطنت بیرون آمد و جمله ملوک موافقت نمودند و حشم ها جمع
 شد چون خبر آن جمعیت بلشکرگاه ملاعین مغل رسید بسرحد ها که
 تاخته بودند پیشتر نیامدند و جرات ننمودند و ثواب آن نمود که مدت
 چهار ماه یا زیادت در ظاهر شهر جمع بودند و بهر طرف از اطراف
 عزو مواسات سوار میرفت تا چون خبر مراجعت ملاعین رسید و
 دل از فتنه آنجماعت فارغ گشت جماعتی ملهیان بسمع اشرف
 الغخانی رسانیدند که مگر ارسلان خان سنجار از اوده و قتلغخان
 مسعود خانی بسبب آنچه در آمدن بلشکرگاه اعلی توقیعی
 کرده اند هراس می خوردند و اندیشه تمردی در مزاج ایشان
 میگردد و الغخان معظم بخدمت بارگاه اعلی عرض داشت که پیش
 از آن چه آن جماعت پروا بالی گیرند و در هوای تمرد بواسطه
 خوف خود پرواز کنند صواب آن باشد که فرصت داده نشود
 و این نایره را بزودی اطفاء فرموده آید بحکم رای مایب الغخانی
 اگرچه هنگام گرما بود و لشکر اسلام بواسطه آمدن ملاعین و
 محافظت سرحد ها زحمت دیده بود اما چون مصلحت در
 حرکت بود ریایات اعلی بطرف هندوستان روز سه شنبه ششم ماه
 جمادی الآخر سنه ست و خمسین و ستمائه نهضت فرمود و کوچ
 بر کوچ تا حدود کرة و مانیکپور رفت و الغخان معظم در مالش فساد
 هندوان و تعریک را نگان چندان جد فرمود که در وهم نیاید چون

مکتوبات شهر بریده و ملک بلبن با ملک قتلغخان روی بحضرت
 فهادند و بی مراد مراجعت نمودند بعد از دو روز عزیمت ایشان الغخان
 معظم را معلوم شد منقسم خاطر گشت تا حال بحضرت و تخت سلطنت
 چگونه باشد تا از شهر بعد از ظهور این حال عجب مکتوبات بخدمت
 الغخان رسید سالم و غانم در عصمت آفریدگار و حفظ و حیاطت
 ربانی روز دو شنبه دهم ماه جمادی الاخر سنه خمس و خمسين
 و ستمائه بحضرت رسید مدته هفتماه موکب اعلی در شهر بود تا در
 اوایل ذی الحجه سنه خمس و خمسين لشکر کفار مغل بزمین
 سنده رسید و سران ملائین ساری نوئین بود و ملک بلبن چون شجوه
 آنجماعت آورده بود بضرورت نزدیک ایشان رفت و کفرهای حصار
 ملتان فرو رفتند چون آنخبر بحضرت اعلی رسید خاقان معظم الغخان
 اعظم بر رای اعلی عرضداشت کرد که صواب آن باشد که رایات
 همایون حقت پالنصر و الظفر از حضرت حرکت کند سال سنه ست
 و خمسين و ستمائه نوشته بود رایات اعلی دوم محرم سنه ست
 بطالع سعد بیرون رفت و در ظاهر حضرت دهلی سرا پرده جلال نصب
 شد در حال با مستصواب الغخان اعظم باطراف ممالک و اکابر ملوک و
 و خاندان ولایت و سر حدها فرمانها اصدار یافت تا جمله باستعداد
 روی بخدمت درگاه نهند و روز عاشورا در سرا پرده سلطنت که
 همواره بنصرت و فیروزی نصب باد و اطباب دولتش بمسامیر ثبات
 منوط این داعی را بحکم فرمان عقد تذکیری بود مقصود بر تحریر
 جهاد و ثواب غزوات و جد نمودن در محافظت مراتب اسلام و خدمت
 درگاه اعلی بامثال اوامر اولوالعزمی زاده الله تعالی نفاذا الغخان

گزارند و از نفاق شان توبه دهاد و در اثناء اینحالت که هر دو لشکر
 بهم نزدیک شده امت شخص فلان نام که او را پسر فلان گفتندی
 از طرف ملک بلبن کشلو خان بجاموسی بیامد و خود را چنان نمود
 که بخدمت آمده است و از طرف ملوک و امرائی که در خدمت
 ملک بلبن بودند تقریر کرد که همگان خدمت الفخانی را خواهند
 و اگر خط امانی و دست راستی و عهدی بود و مرا که بخدمت
 آمده ام نانی و اطعایی معین شود جمله ملوک و امراء بلبن
 را به خدمت ارم و در سلک دیگر بندگان مرتب گردانم از
 حضرت الفخانی چون مزاج آن شخص در سر معلوم شده بود
 فرمان داد تا جمله لشکرها را بروی عرضه دارند چنانچه تمام
 حشما را با آلت و عدت و استعداد و پیلان با برگشتن در نظر آورد
 پس مکتوبی بر وجه سر در قلم فرمان آمد بنزدیک امرا و ملوک
 بلبن که مکتوبات شما در نظر آمده و آنچه مقصود بود بوقوف
 پیوست شک نیست اگرچه مطاوعت بخدمت پیوسته شود جمله
 را اقطاع و نان فراخور هریک بلکه زیاده ازان فرموده آید و اگر
 برخلاف آن باشد همدین روز جهانیان را معلوم و مبرهن گردد
 که کار هریک بزخم تیغ آبدار و سنان آتشبار یکجا رسد و سر
 گردان به بند و کمند تقدیر بسته پیلای علم و رایات اعلی چگونه
 آرند چون مکتوبات برین وجه شهد با سم و نیش با نوش و لطف
 با عنف مختلط در قلم آمد و آن شخص باز گشت و بخدمت ملک
 بلبن عصمه الله باز گفت و مکتوبات باز نمود عاقلانرا مزاج معلوم
 شد که حال مخالفت میان امرا و ملوک مامور یکجا رسد درین میان

هیطان ملمون میان ایشان چنین تفرقه ظاهر کرد جماعت دیو مردم برای غرض نفسانی و نزغات شیطانی در میان می انداختند و علم فتنه می افراختند و از برای رونق کار خود میان ن برادران کار دیگر می ساختند افغان معظم بحکم تدبیر صواب حشم خاص را با ملک شیرخان که برادر و پسر عم او بود از حشم قلب سلطانی جدا میفرمود و ملک کشلیخان امیر حاجب را که برادر صلبی او بود با ملوک درگاه و حشم قلب و پیلان جدا میفرمود چنانچه دو صف لشکر و دو سباطین شگرف می نمود و هر دو لشکر در حوالی سامانه و کیتل بنزدیک هم رسیده و همگنان منتظر مصاف شدند که بو الفضول دستار بند از حضرت دهلی بخدست ملک بلبن و ملک قتلخان مکتوبات در قلم آوردند و استدعا نمودند که دروازه بدست ماست شما را بطرف شهر بابد آمد که شهر خالی است از حشم و شما بندگان درگاه اعلی و بیگانگی در میان نی چون بدینجانب آمده شود و بخدست تخت سلطنت اعلی پیوسته آمد افغان با آن حشم بیرون نماند و کارها بمواد گردد آنچه عرضداشت جمله تیمر پذیرد و بحصول پیوندد و جماعتی از مخلصان حضرت سلطانی و هوا خواهان خدمت افغانی را این اندیشه و مخالفت چون معلوم شد بر سبیل تعجیل بخدست افغان عرضداشت در قلم آوردند و از حضرت افغان عرضداشت بخدست تخت رسید تا مخالفان را از شهر اخراج کند و تمامت این تصیه در میان دولت سلطانی نامری اعلاء الله شانہ بتقریر پیوسته امت موکیفیت آنکه آن نامها چه کسان در قلم آوردند حق تعالی از ایشان در

و خمهین و ستمائیه بر عزیمت ستور نهضت فرمود و افغان معظم با چشمهای خاص و ملوک حضرت دران جبال جد و جهد وافر نمود و غزوها بسنت واجب داشت و در مضایق جبال و شعاب راسیات بر شخهای کوه دستبرد نمود که چشم عقل حیران ماند و تا بحصار و خطه سلمور برفت که بتصرف آن رای بزرگست و جمله رانگان اطراف او را بزرگ داشت خدمت کند و او از پیش لشکر افغانی فرار کرد و بازار گاه و شهر سلمور تمام بدست اسلام نهب شد بر مواضعی استیلا یافتند بندگان افغانی که هرگز لشکر اسلام در هیچ عهدی بران موضع نرسیده بود و بغیض فضل انریدگار جل و غلا و تائید و نصرت ربانی غنایم بسیار بحضرت اعلی و دار الملک جلال در ظل همایون سلطنت بدست و پنجم ماه ربیع الآخر سنه خمس و خمسین و ستمایه وصول بود چون رایات بحضرت باز آمد قتلخان از کوه سلمور بیرون آمد و ملک کشلو خان بلبن بهم پیوستند و روی بطرف سامانه و کهرام نهاد و بولایه تعلق کردن گرفت و چون خبر ان جمعیت و جرات بسمع اطمی رسید ملک افغان معظم خلعت سلطنته را و ملک کشلیخان را با ملوک حضرت و چشمها نامزد دنع ان فتنه فرمودند روز پنجشنبه پانزهم ماه جمادی الاول سنه خمس و خمسین و ستمایه افغان معظم از دهلی حرکت فرمود و بر سبیل تعجیل تا حدود کیتهل براند و ملک قتلخان در ان اطراف بودند چون بهم نزدیک شدند همه برادران و جمله یاران یکدیگر و دو حشم از یکدولت در نوچ از یک حضرت و در لشکر از یک خانه دو جوف از یک بطانه هرگز حالی ازین بوالعجبتر نتواند بود همه با هم از یک کیسه و هم نمک بر یک کسه

بود از آوده بر اب سرو عبیره کردند و از پیشش رایات اعلی عظم
 نمودند بخکم فرمان اعلی در محرم سنه اربع و خمهین الخان معظم
 با لشکر بسیار ایشان را تغائب نمود چون تفرقه بدیشان راه یافت
 و جنگلهای هندوستان گشتن و مضایق پورها و التفات اشجار
 بسیار الخان معظم ایشانرا در نیافت و تا نزدیک بهن پور و
 سرخدهای تهرت بکشید و جمله آن مواصات و رانگان نهب فرمود
 و با غنایم بسیار بخدمت درگاه اعلی باز آمد سالما و غانما و چون
 از آوده الخان معظم با لشکرها از اب سرو عبیره کرد رایات اعلی
 بجانب حضرت مراجعت فرمود چون از تعاقب آن امرا روی بدرگاه
 اعلی نهاد خدمت سرا پرده سلطنت را بحد کسمندی دریافت
 روز سه شنبه شانزدهم ربیع الاول سنه اربع و خمهین و ستمائه بدار
 الملک جلال و صل بود چون قتلخان در هندوستان مجال مقام نیافت
 در میان مصاف بطرف سنتور آمد و در آن جبال تحصین ساخت
 و همکنان او را خدمت میکردند که ملک بهن بزرگ بود و از اکبر
 پندگان حضرت و ملوک ترک بود بر همگنان حقوق ثابت داشت
 هر جا که میرسید بجهت حقوق ما تقدم او و نظر بمواقب امور
 او عزیز داشت می نمودند چون بجبال سنتور تحصن کرد رانه
 دیبال هندی که در میان هندوان مهتری داشت و عادت آن
 جماعت محافظت ملتجیان بودی او را خدمت کرد و چون آن خبر
 بسمع اعلی رسید رایات همایون در اوائل ربیع الآخر سنه خمس

حادثه او در بهار ایچ در ماه رجب سنه ثلث و خمسین و هفتاد و نه بود چون
 ان فتنه ها در هندوستان قایم شد و بعضی از امراء مر از ریقه درگاه
 اعلی کشیدند بضرورت دنع ان فتنه و تسکین بندگان دولت قاهره
 ناصری را رایات اعلی روز پنجشنبه سلح ماه شوال سنه ثلث و
 خمسین بر عزیمت هندوستان از حضرت حرکت فرمود چون
 به تلپت^(۲) سرادق اعلی نصب شد لشکر سواک که اقطاعات افغان
 معظم بود بسبب مصالح استعداد لشکری توقفی انداده بود ملک
 افغان معظم خاتان اعظم خلعت سلطنته از مقام تلپت بطرف
 هانسی نهضت فرمود روز یکشنبه هفدهم ذی القعدة سنه ثلث و
 خمسین چون بخطه هانسی رسید بر سبیل تعجیل هرچه تمامتر
 فرمان داد تا جمله لشکرهای سواک و هانسی و سرستی و جیلند
 و براله و اطراف ان بلاد در مدته چهارده روز جمع شدند با استعداد
 تمام و الت و عدت و اهبت که گوئی کوه آهن در وقت سکون و
 دروایی پر جوش بهنگام حرکت بودند بحضرت دهلی و مولش بود
 سیوم ذی الحجه و هزده روز در حضرت بجهت زیادت استعداد و جمع
 فرمودن لشکر میوات کوه پایه مقام فرمود - نوزدهم ماه ذی الحجه
 با لشکر بسلاح آراسته و صفها بمبارزان پیراسته متوجه لشکرگاه اعلی
 شد و در ماه محرم باطراف اوده رسیدند قتل افغان و امرای که
 متابع او بودند اگرچه همه بندگان درگاه اعلی بودند اما چون
 بسبب و موانع ضروری ایام غباری بر چهره دولت ایشان نشسته

سند ثلث و خمستین و ستمائنه کرت سوم قضای ممالک و مسند
 حکومت برین داعی مخلص دنیا و ناشر ثنا مغرض گشت و عنایت
 اِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَّاٰ ذَكَ اِلٰی مَعَادٍ در حق این
 ضعیف ظاهر شد ملک تعالی سلطنت ناصری و مکنت الغفانی را
 تا غایت دوران آسمانی در جهانبنایی باقی و پاینده داراد بمحمد
 و اله - چون قتلغخان بارده متوجه گشت مدتی برآمد حوادث
 ایام باعث ان شد که مخالفتی ظاهر کرد و از حضرت چند کرت
 فرمانها ناند گشت دران باب اهمالی رفت و عماد الدین ریحان
 در اشتغال نوایر رفتن جد می نمود تا مگر بمکر و حیل انتاب
 دولت الغفانی را بگاه گل تدبیر ناسد خود اندیش کند و
 مهتاب عزت خانانی را بزراع تلبیس خود در طی آورد
 فاما عنایة الازلیه کفایة الابدیه دافع ان شرمی بود تا ملک
 تاج الدین سنجر ماه پیشانی دام اقباله که در قید و حبس
 ملک قتلغخان مازده بود و از حضرت ایالت بهرایج بدر مغرض
 گشته و بدین سبب در بند افتاده بود بحیل مردانه خود را از اوده
 و دست متعدیان خلاص داد و در کشتی از اب سرو عبیره کرد و بادک
 سواری بطرف بهرایج رفت تقدیر انبریدگار چنان بود که دولت ترکان
 قاهر طالع شد و منصب هندوان بنحت الثری مقهوری فرورفت
 و عماد الدین ریحان از پیش منہزم گشت و اسیر شد و انتاب حیات او
 بغروب ممات فرو شد و سبب فوت او کار ملک قتلغخان فتور پذیرفت

روز چهار شنبه افغان معظم با دیگر ملوک بخدمت درگاه اعلیٰ پیوستند و دستبوس حاصل کردند و الحمد لله علی ذالک و ریایات اعلیٰ مراجعت کرد و افغان معظم در موافقت رکب همایون روز چهار شنبه نهم ذی الحجه بحضرت دهلی باز آمدند و از فلون الطاق ربانی آن بود که درانمدت از اسمان باران رحمت نیامده بود بر قدم مبارک افغان در رحمت ربانی بکشد و بارانی که شنب حیات نبات و نامیات و خلق و حیوانات بود بزمین آمده و خلق جمله مقدم مبارک او را بر جهانیان بغال گرفتند و بوصول موکب همایون او همگان شادمان و مستبشر گشتند و حق تعالی را بدان مواهببت جسیم شکر گفتند - چون سنه ثلث و خمسین در آمد بواسطه حادثه که در حرم سلطنت ظاهر شد و هیچ یک را بران سر اطلاع نبود روز چهار شنبه هفتم ماه محرم سنه ثلث و خمسین قتلخان را ایالت اوده فرمودند و بر آن طرف روان شد و درانوقت ایالت بهرایچ مفوض بعماد الدین ریحان شده بود و چون دولت افغانی شعله انوار باظهار رسانید و باغ جهان نصارت گرفت و بمفتاح فضل ربانی درهای مدینه گوشه ماندگان را بکشد یکی ازان جمله داعی دولت سلطانی و دولتخواه جلالت افغانی منهاج سراج جوزجانی بود که بدست طعن خصمان و تعدی ظلم دشمنان در زرایع^(۲) عزل و محس و گوشه شدت و شماتت مانده بود تردیت و عاطفت افغانی که بر رای اعلیٰ اعلاء الله عرضداشت تا روز یکشنبه هفتم ربیع الاول

الحمد لله علی ذلك و سائر نعمایه ایالت بدادون حواله او شه و
 عزالدین بلبن نائب امیر حاجب بطرف لشکرگاه افغان رنت
 روز سه شنبه سوم ماه ذیقعدہ ملک بنخان ایبک خطائی علیہ الرحمۃ
 بلشکرگاه رسید بجهت اتمام صلح و اینجا حدیث عجیب است کہ این
 داعی بران حال مطلع بود و ان انست کہ عماد الدین ربحان
 با جماعت اتراک کہ اندک مایہ مخالفت افغان معظم در مزاج
 ایشان مرکب بود تدبیر کردند کہ بنخان ایبک خطائی را چون بدر
 مرای اعلی آید بدهلیز سرا پرده بزیر تیغ آرند تا چون آن خبر
 بلشکرگاه افغانی رسد ایشان عزالدین بلبن را بزیر تیغ آرند و
 آن صلح پیوستہ نگردد تا عماد الدین ربحان بسلامت بماند و
 افغان را بحضرت آمدن میسر نشود چون این مزاج ملک
 قطب الدین حسن را معلوم شد الغ^۲ خاص حاجب شرف الملک
 رشید الدین حنفی را نزدیک بنخان فرستاد کہ صواب آن است کہ
 بامداد بموضع خود ساکن باشد و بدر سرا پرده اعلی نرود چون بغیرین
 اعلام بنخان از در مرای بر نشستن توقف کره تدبیر عماد الدین
 ربحان با ان ترکان مخالف راست نیامد و اکابر را ازان حال علم
 حاصل شد عماد الدین ربحان را بحکم فرمان اعلی از لشکرگاه
 بطرف بدادون روان کردند و روز سه شنبه هفدهم ماه ذی القعدہ
 سلطان السلاطین و ملوک درگاه اعلی برای اصلاح جانبین داعی
 دولت منهاج سراج را فرمان داد تا جمعه را عہد داده آمد و دیگر

در شهر بر درگاه اعلی مقام می بود روز دوشنبه بست و ششم ماه رمضان سنه اثنان و خمسين بلشکرگاه اعلی رسید و شب قدر در بارگاه اعلی دعای گفت دوم روز چهار شنبه بست هشتم ماه رمضان در انقاي کوچ هر دو لشکر بهم نزديك شدند و بزرگ بهم پیوست و تشویش عظیم در لشکر ظاهر گشت عید فطر بسلام گذارده آمد روز شنبه هشتم شوال رايات اعلی بطرف هانسی مراجعت فرمود و ملک جلال الدین و الفغان معظم با ملوک مکرم بطرف کیتل حرکت کردند جماعت ملوک و امرا از جانبین در اصلاح حال طرفین سخن گفتند سپهسالار قره جماق که از بندگان خاص الفغانی بود و بر جوانیت معروف از طرف لشکرگاه الفغان برسد امیر علم پناه عساکر الدین قتلغ آن امیر فرشته صفت بسیار صداقت نیکو سیرت که از دیگر امراء بکبر سر من موصوف بود نام زد شد با سپهسالار قره جماق و ملک اسلام قطب الدین حسن علی طاب ثراه هر جرد و جحد که امکان داشت بجای آورد و التماس جمله ملوک از حضرت اعلی آن بود که ما همه سر بر خط فرمان درگاه جهان پناه داریم الا آنچه از کید و هرکات فاسد عماد الدین ریحان ایمن نیستم اگر او از پیش تخت اعلی بطرفی نام زد شود ما جمله به بندگی درگاه پیوندیم و سر خدمت بر خط امتثال او امر اعلی بذهیم چون رايات اعلی از ظاهر هانسی بطرف جیزد حرکت فرمود روز شنبه بست و دوم شوال سنه اثنی و خمسين و ستمائه عماد الدین ریحان از وکالت معزول شد

حق تعالی دعای خستگان و اقتراح شکستگان را بشرف اجابت مشرف گردادید و رایات منصور الغنخانی را از ناگور برسمت و عزیمت حضرت حرکت داد و سبب آن بود که ملوک و بندگان درگاه سلطنت همه ترکن پاک اصل و تازیکن گزیده وصل بودند و عماد الدین محبوب و ناقص بود و از قبائل هندوستان برسر مهتران گزیده نسب فرماندگی میکرد همکنان را ازان حال انفت می آمد و طاقت تحمل آن مذلت نمیداشتند حال این ضعیف برین جمله بود که از دست جور ان جماعت متعدیان که مخصوص بعماد الدین ریحان بودند مدت ششماه یا زیادت آن بود که از وثاق بیرون آمدن و بنماز جمعه رفتن مجال نداشت تا حال دیگران که هریک از قرکن و ملکان جهانگیر و فرمان دهان و خصم شکن بودند در تحت آن مذلت چگونه بوده باشد فی الجمله ملوک هندوستان از آنجا که بلاد کره و مانکپور و شهر اوده و بالا تر است تا بداون و از طرف تبرهنده و سنام و سامانه و سوا لک از خدمت الغنخان معظم التماس سرارجمه نمودند بحضرت ارسلانخان از تبرهنده لشکر بیرون آوردند و بدخان از سنام و منصور پور بیرون آمد و الغنخان معظم از طرف ناگور و سوا لک حشما جمع کرد و ملک جلال الدین مسعود شاه بن سلطان از طرف لوهو و بدیشان پیوست و روی باطراف حضرت نهادند عماد الدین ریحان بخدمت درگاه عرضداشت تا رایات اعلی عزیمت رفع بندگان خود کند لشکر از طرف دهلی بطرف سنام بردند و الغنخان معظم در دهالی تبرهنده بود با ملوک دیگر این داعی از حضرت عزیمت لشکرگاه اعلی که

بهرابی مغموس گشت و هفدهم شوال همین سال بحضرت باز آمدند و ملک سیف الدین کشلیخان ایبک طاب ثراء را که برادر الغخان معظم بود بطرب اقطاع کرده نامزد کردند و نیا بست امیر حاجبی بحواله عز الدین بلبن داماد قتلغخان را شد و هر شغلدارى که بتربیت الغخان اختصاص داشت جمله را تبدیل و تحویل فرمود و کار قرار ملک آرمیده را برای نا صواب عماد الدین ریحان مشوش گردانید و درینمدت که الغخان معظم خاقان اعظم خلدت سلطنته بطرف ناگور رفته بجانب ولایت رتنپور و هندی و چترور لشکر اسلام را ببره و رای رتنپور باهر دیو که اعظم رایان و اصیل و بزرگ ترین ملوک هند است لشکر کشید تا الغخان معظم را نکبتی تواند رسانید حق تعالی و تقدس چون خواسته بود که نام نیک بندگان دولت الغخانی بر صحائف ایام بفصرت و ظفر و فیروزی مخلصه ماند تمامت آن لشکر رای باهر دیو را اگرچه بس انبوه و عا صلاح و اسپ بودند منهنم گردانید و مردان مبارز بمیار ایشان را بدوزخ فرستاد و غنائم بسیار کرد و اسپ و برده بی حساب بدست آورد و سالم و غانم در عصمت افریدگار بخطه ناگور که بوجود بندگان دولت الغخانی حضرت بزرگ شده بود باز آمد چون سنه انبی و خمسین نوشد حال جماعت مظلوم که بدست تعدی و عزل بواسطه غیبت الغخانی درگوشه مانده بودند چنانچه ماهی بی اب و بیمار بخواب شبان تا روز و روزها تا شب از حضرت مقدس افریدگار میخواستند تا صبح درامت الغخانی سر از مطلع جلال برآورد و ظلمت ریحانی بنور انذاب دولت الغخانی متبدل گردد

را از دولت الغخان حسد تمام زحمت دادن گرفت و رونق حسد
 را ازان رونق جلال او تفارت ظاهر می شد قصد آن کردند تا مگر
 بشکار گاهی یا در مضیق توره یا در گذر آبی ذات مبارک و عنصر
 میمون الغخانی را زحمتی دهند یا المی رسانند یَریدونَ آن
 یُطغَفُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَبَيِّ اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ کلو دولت
 الغخان را بعصمت محافظت می نمود و خصمان را بر عرض
 شریف و طینت لطیف او دست نداد چون آنچه در ضمیر
 آنجماعت بود تیسیر نپذیرفت باهم اتفاق کردند و برادر سرا پرده
 اعلی جمع شدند و بر برای اعلی عرض داشتند که الغخان را فرمان
 باید رسانید تا بطرف اقطاع خود رود برین جمله رسانید از منزل
 میسره - روز شنبه سلج محرم سنه اهدی و خمسین و ستمائه بطرف
 هانسی با حشم و اتباع نهضت فرمود چون روایات اعلی بحضرت
 باز آمد خار خار حسد الغخانی باطن پر ظلمت ربحان را زحمت
 می داد تا بر برای اعلی عرض داشت کرد که صواب آن باشد که الغخان
 معظم را بطرف ناگور فرمان باشد تا برو و ولایت هانسی بیکی از
 شاهزادگان جهان طال عمره حواله فرمایند بحکم آن رای اعلی
 بطرف هانسی حرکت فرمود و الغخان معظم را بطرف ناگور رفته
 شد و آن نهضت در ماه جمادی الآخر سنه اهدی و خمسین بود
 چون بطرف هانسی وصول بود عماد الدین ربحان وکیلدر شد
 و فرماندهی سراق جلال در ضبط آورد و بحکم آن حسد و خفت
 شغل قضای ممالک از داعی دولت منهاج سراج در ماه رجب
 سنه اهدی و خمسین و ستمائه صرف شد و بتقاضی شمس الدین

سلطانی درین مدت نزدیک بیست دو لکه حاصل شده بود در وقت مراجعت از کائنجر ممر لشکر اسلام بدین رانده اجاری بود فی الجمله این رانه مر راه لشکر اسلام در مضائق از آب سندی بگرفت - این داعی از لفظ نصرت الدین تابهی شنید که هرگز در هندوستان هیچ خصمی پشت من ندیده آن همدوک اجاری چنان بر من حمله کرد که گویی گرگی است که در رمه گوسفندان می اندازد از پیش او مرا عطف بایست کرد تا از طرف دیگر درآمدم و او را بزنم و منهنم گردانیدم - این حکایت بجهت آن آورده شد تا خوانندگان را روشن گردانم که شہامت و جہادگیری الفغان معظم تا چه اندازه بود که این چذین خصمی را مقهور و منهنم گردانید و قلعه بزور را که حصن نامدار است از دست تصرف او بیرون کرد و در آن سفر و لشکر از شہامت و جہاد آن نمود که بر روی روزگار یادگار ماند - روز دوشنبه بیست و سوم ماه ربیع الاول سنه خمسین و ستمایه ریات اعلی بحضرت باز آمد مدت شش ماه بدار الماک جلال مقام افتاد تا روز دوشنبه دوازدهم ماه شوال سنه خمسین و ستمائیه ریات اعلی بجانب بالا جانب آب بیاه نہضت فرمود و درینوقت ملک باین مقطع بداون بود و ملک قتلخان مقطع بہیانہ ہردو ملک را استدعا بود از حضرت اعلی و ایشان ہردو ملک با کل ملوک درین لشکری بدرگاہ سراق جلال حاضر بودند چون ریات ہمایون باطراف اب بیاه رسید عماد الدین ریحان در سر با ملوک بساخت و ہمگنان

و میده شد در تن عهد قاضی القضاة جلال الدین کلشانی علیه الرحمة
 قاضی ممالک هندوستان بود چون مدت آیام آن یگانه عصر انقراض
 پذیرفت تربیت و عاطفت افغان در باب این مخلص دعا گو
 گردانید و برای اعلیٰ اعلا اله عرض داشت - روز یکشنبه دهم
 جمادی الاولی سنه تسع و اربعین و ستمائه کونت دهم قضای ممالک
 حواله این داعی شد حق تعالی سلطان سلاطین ناصر الدینا و الدین
 را در تخت سلطنت و افغان معظم و خاقان اعظم را در بارگاه
 مملکت و مکتب باقی و پاینده دارد - روز سه شنبه بیست و پنجم
 ماه شعبان سنه تسع و اربعین زیات اعلیٰ بطرف ولایات مالوه و
 کالجی نهضت فرمود افغان معظم با چشم اسلام چون بدان نواهی
 رسید جاهر اجاری را که رانۀ یس شگرف و با خیل و حشم و اتباع
 بسیار بود و استعداد تمام داشت از اسمی و سلاح منہزم گردانید و
 او را و ولایت او را مستاصل کرد و این رانۀ اجاری که جاهر نام بود
 مردی یس جلد و کردان بود و در عهد سلطان سعید شمس الدین
 طاب ثراه در سال سنه اثنین و ثلاثین و ستمائه که لشکرهای اسلام
 از پیدانه و سلطان کون و قنوج و مہر و مہار و کالیوار نامزد نہب
 ولایت کالجی و جمو شد و سر آن لشکر ملک نصرت الدین تابسی بود
 که بمردی و گفایت و شہامت و جلالت و کردانی و لشکر کشی از
 ابتدای جنس که ملوک آن عصر بودند ممتاز بود مدت پنجاه روز
 بدان لشکر از کالیوار برفتند و غنائم بسیار بدست آمد چنانچه خمس

تحریر نیاید داعی مخلص خود را که منهاج سراج است تشریفات
فرمود و یک سر اسب کمیت و یکتا جامه زر و یکپاره دینه انعام بقدر
سی هزار چیتل و تا این تاریخ آن انعام هر سال بدین مخلص
دعا گوی میرسد حق تعالی سبب مزید جاه و مملکت او گرداناد
و او را بر اعدای دین مظفر و منصور داراد و حال داعی و دلنگرانی
بحضرت اعلیٰ عرضداشت - روز یکشنبه دوم ماه ذی القعدة سنه
سبع و اربعین از بارگاه اعلیٰ چهل زنجیر (۴) برده و صد خروار بار
بجهت فرستادن خراسان بنزدیک همشیره این داعی فرمان شد
ملک سبحانه و تعالی دولت سلطنت ناصری را تا انقراض عالم باقی
داراد با چندین انعامات - روز دوشنبه بیست و نهم ماه ذی الحجه
سنه سبع از حضرت بروان کردن این انعامات بطرف خراسان
عزیمت ملتان افتاد در اثنای راه بهر قصده و شهر و قلعه که از
متعلقان و خدم انسخان معظم وصول بود خدم آن درگاه چندان اکرام و
تعظیم نمودند که چشم عقل در تحیر آن بماند حق تعالی از
همگنان قبول کفاد - روز چهارشنبه ششم ماه ربیع الاول سنه ثمان
و اربعین بملتان وصول بود و تالب آب جیللم رفته شد و چون آن برده
و بار بخراسان فرستاده شد مدت دو ماه در پای حصار ملتان در میان لشکر
ملك بلین مقام افتاد که هوا بغایت گرم بود چون موسم برشکل درآمد
و باران رحمت ببارید بیست و ششم ماه جمادی الاولی از ملتان
مراجعت بود بیست و دوم ماه جمادی الاخری بحضرت پادشاه

(۲) دهم (۳) چهل زنجیر پیل برده و چند خروار بار (۴)

منزلت افغان از منصب ملکی و امیر حاجبی بجاء و علو منصب خانجی رسید - روز سه شنبه سیوم رجب سنه سبع و اربعین و ستمائه از حضرت اعلی نیابت ملک داری و لشکر کشی و بختیاری با خطاب و اسم افغانی در حق آن ذات بی بدیل و عنصر مبمون صادر گشت و الحق این لقب گوئی که نتیجه القاب تنزل من السماء بود که از آئروز باز دولت نامری بعد خدمتی تهمتن افغانی طراوت زیادت گزنت چون خطاب آن افغان شد برادرش امیر آخر بود امیر حاجب گشت آن ملک کریم رحیم صافی میرت گزیده هریرت صیف الحق والدین کشلیخان ایبک طاب ثراه و ملک تاج الدین منجر تبرخان در آن وقت نائب امیر حاجب شده و امیر الحجاب علاء الدین ایاز تبرخان زنجانی نائب وکیلدر شد که فرزند و نور دیده من است و بهمه اوصاف حمیده آرامته و هیچ وصفی قوی تر از اخلاص خدمت افغان نیست اورا که زیادت باد و تفویض این مناصب روز جمعه ششم رجب سنه سبع و اربعین و ستمائه بود و نائب امیر حاجب آخر اختیار الدین ایتگین موی دراز امیر آخر شد - پس روز دو شنبه نهم ماه شعبان سنه سبع بر عزیمت جهاد از حضرت نهضت فرمود و گذاراه جون لشکرگاه شد بغزو و جهاد اطراف مواسات مشغول گشتند تا این داعی را خبر رسید از خراسان از همشیره و تلهاثی او در دل کار کرد بخدمت افغان معظم بلشکرگاه رفته شد و این معنی باز نموده آمد چندان تربیت و عاطفت فرمود که در حیز

آمد - و در پايي حصار رتنپور روز یکشنبه ماه ذي الحجه سنه ۱۲۸۵
واربعين ملك بهاء الدين ايکک شهادت يافت و الغخان معظم
بطرف ديگر از حصار بجهاد مشغول بود و بندگان او در مبارزت و
نمزر بودند و مرد بسيار از کفار بدوزخ فرستادند و غنائم زانمر گرد کرد
و لشکر اسلام را از غنائم پرمست گردانيد و بحضرت اعلى باز آمد -
روز دوشنبه سيوم ماه صفر سنه سبع واربعين و ستمائه بدرگاه اعلى
پيوسمت و درين سال راي اعلى اعلاء الله را باتصال خانواده
الغخان ميلي انتاد که هر سال در لشکرکشي و خدمت درگاه اعلى آثار
پستديده نمود تا حدي که هيچ بادشاهي را بند که بخاني و ملکی
رسيد از ذات مبارک و عنصر الغخاني شگرفترو با حرمت ترو باليکو
راي تر و در لشکرکشي دلير ترو در خصم شگني مظفر تر نبوده
است تا بتشریف اتصال حضرت اعلى سلطان اعظم ناصرالدنيا
والدين خلد الله ملکه و سلطانه مشرف باشد و باستظهار آن پيوند
در کوشش رونق ممالک و کشش خصمان اطراف بيفزايد الغخان
معظم بر سبيل تعظيم اوامر و امتثال فرمان برداری انقياد نمود و
حديث العبد و ما في يده ملك لمولاه بر خواند و آن اتفاق روز شنبه
بيستم ربيع الاخر سنه سبع واربعين و ستمائه بعقد مبارک پيوسمت
و آيت مَرَجَ الْبَجَرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ بآثار انوار شاهزادگان بحکم يَخْرُجُ
مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ظاهر گردانيد حق تعالی آن بادشاهزادگان
را در حيات سلطان اعظم و دولت الغخان معظم بدولت و سلطنت
شمسی وارث اعمار جمله بادشاهان دارد بمحمد و آله اجمعين •
چون چنين اتفاقی که نتيجه سعادت اتصالات فلکي بود ظاهر شد

چندان دار مدار کرد در محافظت خود و اتباع که از وقت صبح تا نماز شام بماند چون شب در آمد آیت قرار بر خواند و ازان موضع بجایهای حصین نقل کرد چون روز شد لشکر اسلام در آن مسکن و موضع در رفتند و او را تعاقب نمودند آن لعین بگوهرهایی شامیچ بر رفته بود و بموضعی نقل کرده که جز بحیل بهیاز و حبائل و نردبانها بدان مضائق درون نتوان رفت اتخان معظم حشم اسلام را بر جهاد تحریص فرمود باسنتهار او اصر و قوت اشارات او آنموضع را بگرفتند و جمله اتباع و متعلقان و نرزدان او را با مواشی و اسب و برده بسیار بدست آوردند و چندان غنائم بدست حشم اسلام افتاد که وهم محاسب از تقریر آن عاجز آید - سلخ شوال سنه خمس و اربعین و ستمائه با غنائم بسیار بخدمت درگاه اعلیٰ پیوست و رایات اعلیٰ بعد از عید اصفیٰ بجانب حضرت مراجعت نمود و جمله آن سفر و غزوات را جداگانه کتابی در نظم افتاده است و نام آن کتاب ناصری نامه نهاده شده - بدست و چهارم محرم سنه ست و اربعین و ستمائه بحضرت وصول بود - پس در شعبان سنه ست و اربعین رایات اعلیٰ بطرف بالا نهضت فرمود تا بسرحد کنار آب بیداء و از آنجا بطرف حضرت مراجعت افتاد اتخان با دیگر ملوک در موافقت خدمت او با لشکریهای بسیار بطرف رتاپور و نهب کوهپایه میوات و بلاد باهر دیو^(۱) که بزرگترین رایان هندوستان بود نامزد شد و تمامت ولایات و اطراف آن ممالک نهب کرد و غنائم بسیار بدست

و ملوک که در موافقت او بودند - روز پنجشنبه بیست و پنجم ماه ذی القعدة رایات اعلی بطرف دارالملک جلال مراجعت کرد - روز پنجشنبه دوم محرم سنه خمس و اربعین و ستمائه بحضرت وصول بود چون بمناات رای و اصابت عزیمت الغخان معظم لشکر ترکستان و مغل آن جرأت و لشکر کشی معاینه کرده بودند درین سال سنه خمس هجده از بالا بجانب ممالک منده نیامد تا شعبان سنه خمس و اربعین و ستمائه الغخان اعظم بر رای اعظم عرضه داشت کرد که صواب آن باشد که درین سال بنهب و غزو اطراف ممالک هندوستان رایات اعلی را نهضت باشد تا مواسات و رانگان که درین چند سال تعریک نیافته اند مالش یابند و غنائم بدست حشم اسلام آند و امتداد دنع مغل را اموال بحاصل آید بنا بران رای صائب رایات همایون بطرف هندوستان نهضت فرمود و میان دو آب گنگ و جون فرو رفت و قلعه نذنه بعد از غزو و جهاد بهیار بدست آمد و الغخان معظم با دیگر ملوک اسلام و حشما نامزد بدنع دلکی و ملکی شد و اورانه بود در حوالی آب جون میان کالنجر و کره که رایان اطراف کالنجر و مالوه را دست دروی نمی شد بسبب کثرت اتباع و وفور اموال و رزانت رای و حصانت جایی و استحکام مضائق شعاب و التفاف جنگلهای بسیار و کوههای محکم و مواضعی که هیچ وقت لشکر اسلام بدان طرف نرسیده بود الغخان معظم چون بموضع و مقام و جای سکونت او رسید ان رانه

بیست و سوم ماه محرم سنه اربع و اربعین و متمائه بحضرت رسید
 و بر تخت سلطنت بنهشت افغان اعظم عرضداشت که چون
 خطبه و سکه ممالک باسم همایون ناصری تزیین یافت و سال
 گذشته که ملائین گریخته از پیش لشکر اسلام بطرف بالا رفته اند
 صواب آن باشد که رایات اعلیٰ بطرف بالا نهضت فرماید بر حکم
 آن رای صواب عزیمت بالا مصمم شد - روز دو شبیه غره رجب
 سنه اربع و اربعین و متمائه از حضرت رایات اعلیٰ بیرون رفت
 تا چون لب آب سوده وصول بود افغان معظم با ملوک و امرای
 اسلام بر عزیمت نهب کوه جود از لشکر جدا شد تا رانگ کوه
 جود را که در سال گذشته راهبر لشکر کفار مغل بود انتقام کشد
 بران عزیمت بکشید و کوه جود و اطراف آب جیلیم را بزد و تالب
 آب سنده لشکر اسلام بتاخت چنانچه همه زنان و اتباع کفار که در آن
 حدود بودند آیت فرار بر خواندند و جماعتی که از لشکر کفار مغل
 گذار آب جیلیم آمدند و صف لشکر اسلام را که در خدمت افغان
 معظم بودند در نظر آوردند هیبتی در دل ایشان از کثرت صفهای
 لشکر و بسیاری سوار و برگستوان و سلاح رافر تعجبها کردند و رعب
 تمام بران جماعت مستولی شد و آن شهامت و لشکر کشی و خشم
 شکنی از تاخدن بر شخهای کوه و مضائق درها و گرفتن مواضع
 حصین و قطع جنگلها که افغان معظم کرد در حیز تقریر نگنجد و
 اسم آن غزا و جهاد تا زمین ترکستان برسید چون دران زمین زراعت
 و عمارت نبود علونه یانت نمی شد بضرورت مراجعت بایست کرد
 چون بخدمت درگاه پیوست مظفر و منصور و سلامت جمله لشکریان

جیاعنی پرمید که موجب عطف لشکر اسلام بر سمت کوهپایه
 چه باشد که راه درازی دارد و بطرف سرمستی و سروت نزدیک است
 جمعی اودا خبر کردند که لشکر اسلام را از کثرت جریر کنار آب
 راه نباشد بر لفظ منکوتی رفت که لشکری است که مارا طانت
 مقاومت نباشد مراجعت باید کرد خوف بروی و بر لشکر وی
 استیلا یافت که پیش مقام را روی نماید لشکر بسه فوج کردند
 و گریزان بر رفت و بسیار اسیران مسلمانان و هندو خلاص یافتند و
 سبب آن فتح جلالت و مبارزت و لشکر کشی و شهادت خاقان معظم
 الغخان بود اگر جلالت و شیر دلی و مبارزت او نبود ی هرگز چنان
 فتحی بر نیامدی حق تعالی اودا در عصمت خود محفوظ دارد
 بنده و جوده چون چنین فتحی بر آمد الغخان عرض داشت که صواب
 آن بود که بطرف آب سودره رایات اعلی را حرکت باشد تا خصم را
 از قوت و عدت و دلیری اسلام در مزاج و خاطر متمکن گردد بران رای
 تا لب آب سودره رفته شد رایات اعلی را تا روز بیست و هفتم ماه
 شوال سنه ثلث و اربعین و ستمائه از آب سودره بجانب حضرت
 مراجعت فرمود - دوشنبه دوازدهم ماه ذی الحجه سنه ثلث و اربعین
 بحضرت وصول نمود و درین چندگاه مزاج سلطان علاء الدین با ملوک
 تغیر پذیرفت و از لشکر بیشتر آن بود که غائب می بود و بی آن
 نبود که نسادی در مزاج او متمکن شده بود جمله ملوک باتفاق
 یکدیگر از حضرت دهلی بخدمت درگاه سلطان ناصر الدین و الدین
 طاب ثراه در سر و خفیه خدمتی نوشتند و حرکت رایات همایون
 او بر عزیمت جلوس بتخت سلطنت التماس نمودند - روز یکشنبه

کردن خاقان معظم خلد الله ملكه راهبران را بر راه آورد تا منازل
 بتعجیل قطع میکردند و با خلق چنان می نمودند که منزل هشت کرده
 خواهد بود و بقدر فوازه کرده و زیادت آن قطع میکردند تا لشکر
 بلب آب بیاه رسید و بر آب عهده کرد و بر لب آب راری لوهور بود
 بران منزیعت همچنان مصمم می بود و شیردلی میکرد و سلطان
 و ملوک را در دنج کفار مغل تحریط میفرمود. تا روز دوشنبه
 بیست و پنجم ماه شعبان سنه ثلث و اربعین خبر لشکرگاه اعلی رسید
 که لشکر کفار مغل از پای حصار آنچه برخاست و سبب آن بود
 که خاقان معظم چون بحوالی آب بیاه رسید قاصدان نامزد فرمود
 و فرمان داد تا مکتوبات از حضرت اعلی نزدیک اهل قلعه
 آنچه در قلم آوردند و از آمدن رایات اعلی و کثرت حشم و پیان
 و انبوهی سواد لشکر و دلیری مردان جانباز که در خدمت و کلب
 اعلی اند اعلام دادند و بجانب آنچه روان کردند و غوجی از حشم
 بر سبیل طلایه و مقدمه پیش روان گردانید چون آن قاصدان بحوالی
 آنچه رسیدند چیزی از مکتوبات بدست ملاعین حشم افتاد و بعض
 باهل محصار رسید چون در حصار طبل هادی زدند و حال مکتوبات
 و رضین حشم اسلام منگوتی لعین را روشن گشت و سوار مقدمه
 در حوالی ولایات سنده بر لب آب بیاه لوهور نزدیک شد خوف و
 هراس در دل ملاعین ظاهر گشت و فضل آمردگار مددگار آمد.
 ثقات چنین روایت کرده اند که منگوتی را چون از آمدن حشم اعلام
 و رایات اعلی معلوم شد که بر طرف آب بیاه رخت و نزدیک
 دامن کوه و از انجا همچنان بر کف آب می آید آن ملعون از

در ذمه این داعي و فرزندان و اتباع باتي باشد ملک تعالى حضرت
اعلى سلطان سلاطين جهان ناصر الدنيا و الدين را بفر و شکوه
مطوعت بحلي و حلل انقياد و خدمت این خاقان معظم تا نهايت
حد امکان دوران ملكي آراسته و مزین دارد بمحمد و آله - آمديم
بسر ذکر تاريخ اين ضعیف را در شهر سنه اربعین و ستمائه اتفاق مفر
لکهنوتي افتاد و درین سفر دوسال بماند با اتباع و اشیاع - ثقات چنین
روایت کرده اند که در شهر سنه اثنین و اربعین خاقان معظم الفغان
اعظم در حضرت اعلى علائی امیر حاجب شد چون رایات اعلى حفت
بالنصر و الظفر از دهلي حرکت کرد میان دو آب جون و گنگ
مفسدان جلالی و دیولی و آن مواسات را مالش تمام داد و غزوها
بسنّت کرد و راهها و حوالی ولایات از فساد متمدان خالی شد
و این کاتب را از طرف لکهنوتي با اتباع خود بحکم فرمان اعلى
علائی در موافقت طغانخان طغرل در شهر سنه ثلث و اربعین
بحضرت جلال آمده شد درین سال منکوتي لعین که از لشکر کشان
منل و ملوک ترکستان بود از حدود طالقان و قندز بیلاک سنده
لشکر آورد و حصن آنچه را که در قلاع نامدار بلاد سنده است و ارض
منصوره در بند ان داد در آن حصار خواجه مرثی بود از جمله خدم
تاج الدین ابوبکر کبیر خان اقسنقر نام امیر داد بود و مخلص الدین
کوتوال چون بحضرت رسید ملک الفغان بروای اعلى علائی
عرضداشت و لشکر بر عزیمت دفع ایشان مهیا کرد و هر کس از
امرا و ملوک در آن عزیمت استنکاري می آورد ملک الفغان آن
عزیمت را تصمیم می داد چون رایات اعلى بران سمت نهضت

آمدند و جمله امرا و ملوک با هم متفق شدند سلطان خلد الله ملکه که مقطع ریواری بود جلالت فراوان نمود و آثار شهابت در تحصیل عرض ممالک چندان ظاهر گردانید که هیچ یک از امرا و ملوک ترک و تازی یک بصد یک او نرسیدند و همگان بر قوت و مبارزت و تازندگی او اتفاق کردند که از همه زیادت است چون شهر فتح شد انطاخ هانسی حواله خدم او شد چون آنولایت در ضبط او آمد روی بعمارت نهاد و خلایق از آثار عدل و انوار بذل او مرفه الحال شدند و کار دولت سلطان بجائی رسید که دیگر ملوک را از طراوت وقبال او رشک آمدن گرفت و خار خار حسد در باطن هر یک زحمت دادن گرفت اما چون خدا تعالی خواسته بود که او از همه بزرگتر باشد هر چند آتش حسد ایشان زیادت می شد رائج عود دولت او در مجمر ایام مزید می پذیرفت *يُرِيدُونَ أَن يُطْفِئُوا نَوْرَ اللَّهِ بِأَنوَاهِهِمْ وَيَأْتِيَ اللَّهُ إِلَّا أَن يَتِمَّ نُورُهُ* ملک تعالی او را در منصب دولت مخله داراد و داعی دولت منهاج سراج را که موافق این طبقات است حق شناس انعام و انوار اکرام شامل این خاقان معظم کفاد که اگر هزار جزو کاغذ مقرمط در اوصاف پسندیده و اخلاق گزیده او در تحریر آید هنوز از دریای گران محیط قطره و از روائج گلستان فردوس شمع بمشام مستمعان و خوانندگان نرسیده باشد و اگر صد هزار چندین بتقریر رسانیده آید حقوق تربیت پادشاهان این شهریار کرام که در پیش تخت اعلی خدایگان روی زمین خلد الله ملکه در باب این داعی از تفویض مناصب و تقلید اشغال و ونور انعامات و شمول کرامات فرموده است و میفرماید هنوز حقوق آن ایادی

آنچه فرماید از زخم و سیاحت و دوانیدن و ایستادن باندازد
طاعت فرماید اما صاحب فرار و غیبت آن بود که چون رنجی
بنداشت شریف و بن لطیف شاهزاده رسید و بود نباید که شفقت
پدرانه پادشاه را بر او دارد که در حق بنده بمکافات آن حرکت
خطایی فرموده شود که همه رنج بنده ضائع گردد *

این حکایت لائق حال آنقدر رنج بود که در باز آوردن بحضرت
در میان اترک بر روی مبارک الغخان معظم رسید خلد الله ملطانه
تا چون بمنصب دولت و سلطنت رسید از حال شکستگی و مظلومان
باخبر باشد حق تعالی عدل و احسان را رزق افعال و احوال او گردانده
آمدیم بسر ذکر تاریخ * چون عهد دولت بسطان رضیه رسید او همچنان
خاصه دار بود تا دولت یاری گرامی امیر شکو شد گوئی تقدیر
میگفت جهانی شکار دولت او خواهد بود و عالمی صید مملکت
از پس اول منصب او امیر شکاری ماند چون مدتی در آن مرتبه بود
و خدمات کرد ناگاه آفتاب دولت رضیه بزوال رسید و خورشید
سلطنت معزالدین بهرامشاه طلوع کرد اقبال الغخان بر آمد چون
در آن مرتبه خدمات کرده بود و آثار پسندیده نمود امیر آخر شد و
مراکب ملک و سلطنت در لگام و تصرف او آمد و چون ملک
بدرالدین سنقر امیر حاجب شد او را در حق الغخان شفقت پدرانه
بود حسن اهتمامی از رانی داشت و او را از آن پایه بالا تر آورد و اقطاع
رواری بدر مغوض شد چون بدان طرف رفت و مواجات کوه را
بقوت شجاعت سالش تمام داد و آن نواحی را ضبط کرد و چون
سلطنت معزری روی بانحطاط نهاد و ملوک باتفاق یکدیگر بدر شهر

پادشاه را بر بخت و زیادت از صد چویش بزد و بضرب منیف
 تمامت اعضای او از کفرت زخم چوب مجروح گردانید و او را همچنان
 بسته گذاشت و آیت نزار بر خواند و غائب شد جماعت خدم و
 چون ازان حال معلوم شد پسر پادشاه را ازان بند بکشادند و استاده را
 طلب کردند نیافتند بخدمت پادشاه عرض داشتند فرمود تا پسر را
 حاضر گردانند و در هر هفتیکه از وی طلب کردند چنانش یافتند که
 عزیز علی الکمال وصف آن حال بود پادشاه فرمود که استاد در
 تعلیم و تفهیم و کمال گردانیدن شاگرد بگویند الله هیچ دقیقه مهمل
 نگذاشته است بایستی که معلوم شدی تا سبب این زخم و همه
 ایلام و موجب فرار چه بود فرمود تا در طلب استاد جد بلیغ
 نمودند بعد از مدت مدید و عهد بعید او را باز یافتند و بخدمت
 پادشاه آوردند در باب او اعزاز و اکرام رافر نمود و از سبب آن ضرب
 بلیغ و پیاده دوانیدن روز اول و ایستائیدن روز دوم و بسته گذاشتن
 روز سوم و موجب غیبت باز پرسید استاد گفت دولت پادشاه مخلص
 باد رای اعلی را مقرر باشد که ملک دلاری را اذراک احوال اصحاب
 رضا و احوال ارباب غضب باید که معلوم باشد تا هر چه فرماید باندازه
 و لائق آن باشد و در هیچ نوع از رضا و سختی از حد اعتدال تجاوز
 نکند بنده میخواست تا این شاهزاده را حال مظلومان و اسیران و
 جماعت که پیاده پیش سراپ دوند و قومی که ایستاده باشند و طائفه
 که مستوجب اقامت حدود و محل امضای سیاست شده باشند معلوم
 گردد که در حال راندن خشم پادشاهانه بر تن و دل ایشان چه مایه
 مشقت رسد چو از زنج تحمل آن شدائد اندکی معلوم کرده باشد

فصل و علم و اصناف عقل و هنر بر همه فائق و راجع بود برگزید
و ادرا بتعلیم آن قره عین خود نصب کرد و فرمود که می باید تا این
فرزند من بتفهیم و تعلیم و تلقین و تمکین توهبه حقائق ملت
و دقائق دولت و رموز عقل و کنوز نقل و شرائط ملکداری و طرائق
بختیاری و امور رعیت پروری و سذن عدل گستری را ضبط کند
و بر مجاری و مطاوی آن جمله وقوف یابد آن کمال روی قبول
بر زمین خدمت نهاد و بکار مشغول گشت چون مدت تعلیم بسر
آمد و زرع تعلیم برآمد و آن فرزند که ثمره شجره ملک بود بهمه
انواع تزیین ینامت بادشاه را از حال کمال فرزندش اعلام دادند فرمود
که آن استاد را فردا بامداد ببارگاه سلطنت حاضر باید شد و شاهزاده
را حاضر باید گردانید تا انواع در هنر که تعلیم گرفته اامت در ملک
عرض کشد چنانچه همه خواص و عوام را کمال عقل و جمال علم و
احوال کیاست و افعال فراغت پسر من ظاهر و روشن گردد چون
این فرمان صادر شد آن استاد سه روز از بادشاه مهلت خواست
چون باجابت مقرون گشت اول روز استاد سوار شد و شاهزاده را
بر عزیمت طرف شهر بیرون برد چون از آبادانی بیرون رفت
شاهزاد را پیاده کرده و در پیش اسب خود چند فرسنگ پیوسته اسب
بدوانید چنانچه تن نازک شاهزاده بغایت از رنج پیاده دیدن آزرده
گشت پس بشهرش باز آورد روز دوم بمکتب در آمد و شاهزاده را
فرمان داد که بر خیز و بر پای بباش و همچنان تمام روزش ایستاده
بداشت چنانچه رنج بسیار بتن نازنین شاهزاده رمید چون روز سوم
شد بمکتب در آمد و آنموضع را خالی فرمود و دست و پای پسر

تخت سلطنت بفرمایون سلطان سعید شمس الدین و الدین
طالب مرقدہ آراستہ بود اورا با چند ترک دیگر بخدمت سلطان
آوردند چون نظر مبارک سلطان سعید بروی افتاد در پناه فر
وشہامت او جملہ آن ترکان در بیع آمدند و بہ بندگی پیش تخت
مخصوص گشتند و چون نور سعادت و ہر تو دولت بر پیشانی او
طاہر بود اورا خاصہ داری فرمود گوئی کہ شہباز دولت بردست او
نہاد درینمعنی چنان بود کہ تا دشمنان مملکت را در عہد فرزندان
او از تعدی و طمع باز دارد و ہمچنان شد تا فر سلطنت شمس از مطلع
بختیاری تابان بود او در آن مرتبہ خدمت میکرد و از قضای
آسمانی برادر خود کشلیخان امیر حاجب را باز یافت و بدان
طلعت شادمانیہا کرد و قوتی ظاہر شد چون دولت سلطنت
بسلطان رکن الدین رسید در میان ترکان از حضرت بطرف ہندوستان
عزیمت کرد چون ترکان را باز آوردند او ہم در فوج ایشان بحضرت
باز آمد و روزی چند محبوس بود و نامرادی بروی مبارک او رسید
و حکمت در اینمعنی آن تواند بود واللہ اعلم تا اندازہ رنج محنت
زدگان بشناسد چون بدولت فرماندہی برسد بدان جماعت مرحمت
فرماید و شکر نعمت فرماندہی بگذارد *

* حکایت *

آورده اند کہ باد شاہی بود در اوج سلطنت و شرف دولت اورا
پہری بود در نہایت جمال و کیاست و رشد و نزاہت آن بادشاہ
فرمان داد تا ہر کجا کہ دانائی و زیرکی و عالمی و کاملی بود بہت
تعلیم آن پسر جمع کردند و یکی را از ان کاملان کہ در ہمہ انواع

و مقتدائهم - ملک تعالی سلطان السلاطین ناصر الدینیا و الجندین
را وارث اعزاز و کرامت ملوک و سلاطین گرداناد . بحق مسجد
و آله اجمعین •

الخامس والعشرون الخاقان المعظم بهاء الحق والدين الغخان بلبش السلطاني

خاقان معظم الغخان اعظم از تخته خاتان البری با نام بود پدر
شیرخان و پدر سلطان از یک مادر و پدر بودند و پدر ایشان هر دو
از نسل خاتان البری بود بقدر ده هزار خانه . را خان بودند و نسبت
ایشان در البری ترکستان میان قبائل ترک معروف است و در بوقت
پنوا اعمام او در آن قبائل بر قزار اسم بزرگی دارند این معنی از
کربنخان . سنجر سماع افتاده است رحمهم الله اما حق تعالی چون
خواسته بود که قوت اسلام و مکتب دین محمدی را پناهی بخشد
و در آخر الزمان ظل همایی بارزانی دارد و هندوستان را در دایره
صفایت و حرور عصمت خود نگاه دارد الغخان را در برثانی از
ترکستان جدا کرد و از تخته و تبار و میان قبائل و اقربا بواسطه
امنیتی منحل بدان دیار جدا افکند تا او را ببغداد آورند و از بغداد
بکجرات با خواجه جمال الدین بهرجی طاب ثراه که بتقوی و دیانت
و همت و امانت موصوف بود او را بخیرید و چون فرزندان در حجر
شفقت می پرورید چون آثار رشد و شهادت در ناصیه بزرگ او لایق
و جامع بود بنظر لطف و احترام او را مخصوص میبداشت و در شهر
مکه ثلاثین و ستمائه او را بحضرت دهلی آورد و در این وقت

السلطین ناصرالدین خلد الله ملکه مزین گشت چون
 الغخان اعظم خلعت دولته را اسم و لقب خانی دادند و ملک امیر
 حاجب را از مرتبه امیر آخری بمنزلت امیر حاجبی رسانیدند و
 ناگور از ملک بلبن صرف کردند و حواله کشلیخان امیر حاجب
 شد در مرتبه امیر حاجبی چندان رضا طلبی اکبر و اوساط و اصغر
 کرد که در قلم نتوان آورد و ملوک ترک و معارف تازیک و امرای
 خلیج را چندان حمایت و عنایت فرمود که در حیز تحریر ننگند
 همه دلا خواهان او گشت و همه تنها مننون عواطف او شد و چون
 الغخان اعظم بطرف ناگور رخت ملک امیر حاجب را شهر کوه
 دادند بدان طرف رخت چون الغخان اعظم بحضرت باز آمد امیر
 حاجب هم بحضرت باز آمد و کرت دوم امیر حاجب شد بعد از
 مدتی چون ملک قطب الدین حسن طاب ثراه بدار آخرت نقل
 کرد و در ماه ربیع الخرسنه ثلث و خمسین و ستمائه ولایت و شهر
 میرت حواله ملک امیر حاجب شد تا دامن کوه پندیاران مدت
 چند مال آن اطراف و نواحی را در ضبط آورد تا درون کوهستان
 پندیاران را و درکی و میاپوز جمله در تصرف گرفت و اموال بستمه
 و رایگان و مواسات را مالش داد و منقاد گردانید تا در شهر مینه
 مت و خمسین و ستمائه ضعف بر تن عزیز و قالب لطیف او امنیت
 یافت و مبطون شد و از غایت حیا و کثرت شرمساری علت
 خود با کسی نگفت چند ماه رنج کشیده و چون اجل در رسید جان
 مبارک در مغفرت با بدرقه ایمان صادق بحضرت عزت و قربت
 جلال فرستاد روز یکشنبه بیستم ماه رجب سنه مبع و خمسین

امیر حاجب در شب از گردون پیفتاد در میان گل و مغل در عقب
 کس را مجال نبود که او را از میان گل بردارد گردونها برانندند
 و او همانجا همانند الفغان معظم بسر او رسید او را برگرفت و کورت دوم
 در عقب مغل بر مید ملک امیر حاجب بدست مغل افتاد و از
 تقدیرات آسمانی او را بازرگان بخريد و شهرهای اعلام آورد اختیار
 الملک رشید الدین ابو بکر حبش که از حضرت برسالت مصر بغداد
 رفته بود ملک امیر حاجب را ازان بازرگان بخريد و آثار رشد در
 ناصیه او لایم بود از انجا بحضرت دهلي آورد سلطان سعید از اختیار
 الملک بخريد انوار عقل و کیاست در ناصیه او لامع بود این کلمات
 از راه انصاف و صدق در قلم می آید ملکی از ترکان عاقلتر و با
 حیا تر و با وفا تر از چشم پیلنده در نظر نیاورده است حق تعالی
 او را بانواع مردی و مردانگی مزین گردانیده بود و باخلاق حمیده و طرائق
 رشیده آراسته کرده در عقل و کیاست دست از همه وزرای مملکت
 و خلف برده و در شجاعت و حمایت پای رجولیت از جمله پهلوانان
 ایران و توران بالا تر نهاده حق تعالی او را در صدر جنان بلوائ
 فقران و رحمت و رضوان مخصوص گرداناد و خاقان معظم را که بادشاه
 این زمان و شه شاه این اوان است در ملک داری و شهریاری و تلجداری
 مغلد و باقی داراد - آمدیم بسرمخن تاریخ ملک امیر حاجب را
 چون سلطان بخريد مدتی خدمت میکرد درگاه خاص را تا در عهد
 سلطان رضیه نائب سرجامدار شد بعد از مدتی در عهد معزی
 سرجامدار شد پس در عهد سلطان علاء الدین امیر آخر شد همچنان
 دران مکنه می بود تا تخت سلطنت بفر همایون سلطان

و ملک ارسلانخان هم بحضرت آمد اوده نامزد ارسلانخان شد و تبرهنده حواله شیر خان شد با جمله ولایت و اقطاعاتی که در معتمدیم داشته بود چندگاه بدان مرحد می بود میان او و میان ملک یلبن برقرار ما تقدم خصوصیت قائم می بود از حضرت اعلیٰ لزال اعلیٰ فرمان شد تا شیرخان بحضرت آمد بجهت دفع خصوصیت مرحد تبرهنده حواله نصرت خان سنقر صوفی شد و ولایت کل و بهیانه و بلارام و جلیسر و مهر و مهاون و قلعه کالیوار که از حصون نامدار اسلام است حواله او شد و تا این غایت آنجا است که تاریخ این اوراق در قلم آمد و ذلک فی رجب سنه ثمان و خمسين و هتمائه - ملک تعالیٰ سلطان معظم را پاینده دارد *

الرابع والعشرون الملک کشلیخان سیف

الدین ایبک السلطان ملک الحجاب

کشلیخان ایبک طاب ثراه برادر ایبی و امی خاقان معظم الغخان اعظم بود هر دو در از یک صدف بودند و دو خورشید و ماه از یک شرف و دولعل از یک کان و دو ملک از یک دیوان و دو گل از یک چمن بختیاری و دو تهمتن از یک انجمن شهریاری اصل ایشان از خانان البری بود و چون کافر مغل بلاد ترکستان و قبائل قبیچاق امپلا آورد بضرورت ایشانرا با اتباع و اشیاع خود از موضع معهود نقل بایست کرد ملک کشلیخان ایبک برادر کهنتر بود و خاقان معظم الغخان برادر مهتر ملک امیر حاجب در آن عهد در مغرمن بود چون از پس مغل کوچ کردند در اثنای راه زمین خلاب بود ملک

الغنخا اعظم گفته شود انشاء الله تعالى شیر خان بنده سلطان معینه
 بود او را بخیرید و در پیش تخت خدمات بسیار کرد و آثار رشد در
 ناصیه او ظاهر بود در هر مرتبه سلاطین آن دودمان را خدمت بسیار
 کرد و چون بزرگ شد سلطان علاء الدین بوقتی که لشکر از حضرت
 برسمت لوهو برد بعزیمت دفع لشکر مغل که بپای قلعه آنچه
 بودند قلعه تبرهنده و لوهو اقطاع او فرمود با تمامت مضامینات
 محرومه تبرهنده حواله او شد بعد ازان چون قریغیان ملتان را از دست
 ملک بلبن بیرون کردند از محرومه تبرهنده لشکر بطرف ملتان برد و
 ملتان را از دست قریغیان مستخلص کرد ملک اختیار الدین
 کریر را آنجا بنشانید پس چند کورت میان او و میان ملک بلبن
 بسبب حوادث جوار خصومت شد چنانکه بقریر کرده آید حصار
 آنچه از دست ملک بلبن بیرون کرد و تمامت ممالک منده در
 ضبط او آمد چون ملک اعظم الغنخا لشکرها بطرف ناگور برد و با
 ملک شیر خان ایشان را مکاوحت رفت در حوالی آب منده ملک
 شیر خان از آنجا عزیمت ترکستان کرد و بطرف اردوی مغل رفت
 و درگاه منکو خان پیوست و از آنجا باعزاز باز گشت و چون بحوالی
 لوهو رسید با ملک جلال الدین مسعود شاه بن سلطان پیوست و
 بعاقبت میان ایشان مکاوحت رفت و ملک جلال الدین بنا مرادی
 باز گشت و اتباع او بدست حشم شیر خان افتاد و بعد ازان ملک
 شیر خان بعزیمت تبرهنده کرد چون ارسلانخان از قلعه بیرون آمد
 شیر خان بضرورت مراجعت کرد و از حضرت مسرعان رفتند از
 اکبر و عهد و وثائق در میان آمد شیر خان بخدمت درگاه پیوست

بازخوانند و چون بخدشت درگاه اعلیٰ شمسی رسید و سلطان او را
 بخیرید قربت و مکنت یادت و آثار جلالت و و صرامت که در
 ناصیه او بود سلطان معید طاب ثراه او را بهمات بزرگ باطراف
 ممالک میفرستاد و خدمات میفرمود تا در عهد سلطان رضیه
 شهم الحشم شد و در عهد سلطان معزالدین بهرامشاه امیر داد کره
 گشت و چون تخت بسطان علاء الدین رسید - در شهر سنه اربعین
 و ستمانه امیر داد حضرت اعلیٰ دهلی شد اقطاع امرا داد و مسند
 بدو رسید بعد از چندگاه چون تخت به سلطان سلاطین ناصرالدین
 و الدین رسید اقطاع پلول و کامه با مسند داد بدو مقوض شد بعد از
 مدتی ولایت برون یافت و در آن حدود متمردان را مالش داد بعد از
 چندگاه کرگ^(۲) با امیر دادی اقطاع او شد و بعد از دو سال کرت
 دوم برون یافت تا بدین غایت برون او را بود والله اعلم بالصواب *

الثالث والعشرون الملك نصرت

الدنيا والدين شیر خان سنقر

ملک شیر خان ملک بغایت مردانه و فرزانه است و همه
 اوصاف ملکانه و اخلاق مهترانه موصوف و معروف بود و پسر عم او الغخان
 اعظم بود و پدران ایشان در ترکستان بزرگ بوده اند و در قبائل
 البری اسم خانی داشتند و با خیل و اتباع بسیار معروف و مشهور
 بوده اند چنانچه تقریر هریک از ان در ذکر ملک ملوک العالم

اوصاف دینداری درست در فعال و اقوال صادق برجاده امانت
 و عدل راسخ و موافق مدت هژده سال باشد تا مسند مظالم و عدل
 گستری بشکوه اوتزیین یافته است در جمیع اوقات طریق عدل و
 انصاف مسلوک داشته است و منقاد احکام شریعت بوده بدانچه
 حکم شرع است حرنی نیفزوده کاتب این طبقات منهاج سراج
 عصمه الله دو کرت قریب هشت سال بحکم فرمان عاطفت سلطان
 سلاطین ناصرالدین و الدین خلد الله ملکه و سلطانه هم بالشت
 این ملک عادل است در مظالم حضرت اعلیٰ دهلی اعلا الله همه حرکات
 و سکانات و اشارات او موافق دین و سنت مشاهده افتاده است و
 بشکوه و سیاست و فرمودات او زمره متمدنان اطراف حضرت و
 طبقه مفسدان و عراق جمله دست تعدی در آستین ترک و سکون
 کشیده اند و در کفج خوف و هراس آرامیده و ازان عهد که دولت
 سلاطین بندگان درگاه جهان پناه شمسی مندرج گشته است همه
 اوقات موقر بود و هر ناحیت و اقطاع ولایت که بتصرف او مقوض
 بوده است بسبب عدل و کیماست او آن طرف عمارت پذیرفته
 است و عامه رعایا آموده بوده اند و از تعدی و ظلم ایمن و ساکن
 گشته و درینمدت که امیرداد ممالک دهلی شده است بطریق
 ده یازده موسومات که دیگر امیردادان که پیش او می ستند
 نعتده است و تعلق نکرده و جائز نشمرده و در اوائل احوال که از
 قبائل قبیچاق و وطن اصلی خود افتاده و امیر طغا گشت بخدمت
 خواجه منعم شمس الدین عجمی افتاد که ملک التجار بلاد عجم
 و عراق و خوارزم و غزنین بوده است و تا بدین عهد او را بدان بزرگ

اقطاعا دیگرایافت و در عهد دولت سلطان سلاطین ناصر الدین
و الدین ولایت بهیانه اقطاع او شد مدتی در آن دیار بود و مفسدان
را مالشها داد در وقتیکه ملک عزالدین بلبن کشلو خان از ولایت
سنده بدر شهر دهلی آمد ملک سنقر صوفی با حشم بسیار از بهیانه
بشهر رسید و اهل شهر و اکابر حضرت را از وصول او با حشم
استظهاری بود - بعد ازان در شهر سده تسع و خمستین و سنبانه
از غایت اعتمادی که حضرت اعلی سلطان اسلام را خلد الله ملکه
و سلطان بروی بود و نهایت تربیتی که الغخان اعظم را در باب
او بود محروم تهرنده و سنام و جهر و لکھوال و جمله مرحدات تا کذا
آب بیاه همه او را فرمودند و لقب او نصرت خان شد و در آن حدود
آثار پسندیده نمود و حشماهی بسیار جمع کرد تا تاریخ این
کتاب بحکم فرمان اعلی همدران مرحدات است بآلت و عدت تمام
و لشکر بهیار - ملک تعالی سلطان سلاطین را در تخت بادشاهی
پاینده داراد بمحمد و آله اجمعین *

الثانی والعشرون ارکلی دادبک

سیف الدین شمس عجمی

ملک سیف الدین ارکلی دادبک شمس عجمی از اصل قبیله
است ملک عادل با سیاست و کیاست و فراست و بهمه انواع جلالت
و هراست موصوف و معروف و در شعار مسلمانی چست و در

که در شهر بخدست درگاه اعلیٰ پیوستند و ملک بلین سلمه الله بازگشت و از طرف راه موالک باندک هواری کمتر از دویست و سیصد باز باچه رسید و پس ازان عزیمت سفر خراسان کرد و بطرف عراق رفت نزدیک هلاکو مغل که شاهزاده ترکستان است و از آنجا بازگشت و بمقام خود باز آمد و تا تاریخ این ذکر که شهر سنه ثمان و خمصین و ستمائه بود رسل خود با شحنة ممالک منده که از جهت لشکر مغل بود بحضرت فرستاده است انشاء الله تعالی عاقبت بخیر و صلاح و هلاکت باشد - ملک تعالی سلطان اسلام ناصرالدینیا والدین را بر تخت سلطنت سالهای غرادران باقی دارد *

الحادی والعشرون الملک نصرت

خان بدرالدین سنقر صوفی رومی

ملک نصرت خان سنقر صوفی رومی اصل است و ملکی بغایت متوده خصال و گزیده اوصاف و شجاع و مبارز و خوب سیرت بهمه انواع مردی و مردانگی آراسته بنده سلطان سعید بود و در عهد هر یک از سلاطین در هر مرتبه خدمات گزیده کرده بود اما در عهد دولت علاءالدین مسعود شاه در شهر سنه اربعین و ستمائه که امرای ترک خروج کردند و خواجه مذهب وزیر را شهید کردند این ملک یکی از امرای سرغوغا بود بعد ازان امیرکول شد و آنولایت را ضبط کرد و با حشم و رعایا بطریق انصاف و عدل روزگار گذرانید و در آن سال کتب این حروف منهاج سراج را اتفاق سفر لکهنوتی افتاد چون بخطه کول رسید این امیرنیکو سیرت بسیار دلداری و لطف کرد و بعد ازان

بود ملک قتلغخان جدا شده و بمالک بلبن پیوسته و روایات اعلی
 بحضرت باز آمده ملک بلبن در شهر سنه خمس و خمسين
 و ستمائه با لشکر آنچه و ملتان عزیمت سرحد های ممالک دهلی
 کرد و چون آن عزیمت و مزاج پیش تخت اعلی عرضه افتاد فرمان
 اعلی قزاقان را بدفع آن طائفه صادر شد ملک الغخان اعظم
 خلعت دولته با کل ملوک و امرا پیش آن لشکر باز رفتند و پانزدهم
 جمادی الاولی سنه خمس و خمسين در حدود کهرام و سامانه چون
 نزدیک رسیدند از حضرت دهلی جماعت مخالفان از دستار بلدان
 و کلاه داران بنزدیک ملک بلبن مکتوبات در قلم آوردند و او را استدعا
 نمودند که ما شهر بتو تسلیم میکنیم بطرف شهر باید آمد ملک بلبن
 بطرف شهر حرکت کرد - روز پنجشنبه ششم ماه جمادی الاخری سنه
 خمس و خمسين باطراف و حوالی شهر رسید آن اندیشه راضی
 نیلند و آن جماعت که این مکتوبات در قلم آورده بودند بحکم
 فرمان اعلی از شهر بیرون رفته بودند چون ملک بلبن بیابان جور که
 در حوالی شهر است رسید با ملک قتلغخان و ملکه جهان حدیث
 اخراج آن جماعت ایشان را روشن شد آن شعله آتش بآب نامرادی
 انطفایافت بعد از نماز پیشین بدر شهر آمدند و در دور شهر طواف
 کردند و شب آنجا بودند و عزیمت مراجعت مقرر گردانیدند -
 پامداد روز آدینه که بیست و هفتم ماه بود لشکر آنچه و ملتان جمله
 از ملک بلبن جدا شدند و فوج فوج باطراف رفت و اکثر آن بودند

منه ثمان و اربعمین و ستمائنه از آنچه بر عزیمت ضبط ملتان پیاپی حصار ملتان آمد و کاتب این حرف از حضرت جلال دهلی بر عزیمت روان کران غلامان بطرف خراسان پیاپی ملتان رسید بعد ازان مدت دو ماه آنجا مقام کرد و حصار بدستش نیامد بطرف آنچه مراجعت کرد ملک شیرخان از طرف تبرهنده و لوهور پیاپی حصار آنچه آمد و آنچه را محصور کرد و مدتی آنجا بنشست ملک بلبین بیرون بود ناگاه باعتمدا آنکه هر دو از یک خانه و یک آشپانه اند بلفکر گاه ملک شیرخان در آمد و بعسرا پرده او فرو نشست ملک شیرخان حالی او را مراعات ظاهری بکرد و بزخامت و از پس سرا پرده بیرون آمد و بفرمود تا ملک بلبین را محافظت کنند و نگذارند که از آنجا برآید تا آنگاه که اهل قلعه آنچه حصار تسلیم کنند چون ملک بلبین مضطر شد اهل قلعه را فرمان داد تا حصار تسلیم کردند چون قلعه در ضبط شیرخان آمد ملک بلبین را اطلاق کرد ملک بلبین بحضرت باز آمد چون بخدمت درگاه پیوست شهر بدلون با مضافات حواله او شد چون رایات اعلی عزیمت طرف بالا کرد و محصوره تبرهنده مستخلص گشت لشکرها بطرف آنچه و ملتان نامزد شد و میان شیرخان و ملوک حضرت مناقشتی برفت ملک شیرخان عزیمت ترکستان کرد ملتان و آنچه کرت دیگر حواله ملک بلبین شد و چون آن دیار در ضبط آورد از حضرت رومی موافقت بتفاوت و ملک شمس الدین کرت غوری را واسطه ساخت و از هلاکو مغل که شاه ترکستان بود سخنه التماس نمود و سخنه بیارود و پسر را گرد فرستاد و پس ناگاه چون افغان معظم خلد الله دولته بدرگاه پیوسته

سلطان اعظم خلد الله ملكه و سلطانہ با ملوك اسلام عز نصرهم
 خصوصاً الغنجان اعظم خلدت سلطنته از حضرت عزيمت سمت ناگور
 مضمم فرمود چون بدان طرف وصول نمود بعد از مكاوحت
 و مضايقت بسيار بطريق خدمت پيش آمد و ناگور تسليم كرد
 و بطرف آنچه برفت چون از حضرت اعلى ولايت ملتان و آنچه
 حواله ملك بلبن شد ملك حسن قرغ از طرف بلبن لشكر بهار
 ملتان آورد تا ضبط كند و ملك بلبن از آنچه بدنع او بيامد چون
 هر دو لشكر با هم مقابل شدند جماعتي از مبارزان و مردان كار كه
 در خدمت ملك بلبن بودند بقدر پنجاه سوار گزيده و گره بر
 بسته بر ملك حسن قرغ حمله كردند و بر قلب او زدند و ملك
 حسن قرغ شهيد شد و ديشترازان مردان مبارز كه آن جلالت نموده بودند
 دران حمله بيفتادند و ملك بلبن بقلعه ملتان درون رفت و لشكر
 قرغ فوت ملك خود را مخفي داشتند و بر قرار بر در شهر ملتان
 لشكرگاه كردند و رسل درميان هر دو فريق بطريق صلح و تسليم ملتان
 بقرغيان سخن گفتند آن صلح به پيوست و ملك بلبن ملتان را
 تسليم كرد و بطرف آنچه رفت و قرغيان ملتان ضبط كردند ملك
 بلبن را چون معلوم شد كه ملك حسن قرغ شهادت يافته است
 از تسليم ملتان ندامت آورد اما سود نداشت بعد از مدتي ملك
 شيرخان ملتان از دست قرغيان بيرون كرد و در ضبط آورد و ملك كر^(۲)نرزا
 آنجا بنشانند ملك بلبن از آنچه روز دوشنبه دوم ربيع الاول در شهر

گردانید چنانچه بتقریر پیوسته است و پیش ازین جمله امرا و ملوک
بیمت کردند باخراج معز الدین از تخت در سنه اربعین و ستمائه
جمله بموافقت یکدیگر بیای شهر دهلی آمدند و مدت پنج ماه
با زیلات این خصوصیت و مکلوحات بداشت چون شهر ضبط
شد و مرغوغای آن ملوک ملک بلبن بود پس در اول روز که لشکر او
در شهر آمد ملک بلبن بدولتخانه رفت و یکبار بفرمان او منادی
در شهر بگشت هر حال اختیار الدین اینکین کهرام و تاج الدین
منجر قتل و نصرة الدین ایتمرو چند امیر دیگر بر روضه سلطان
شمس الدین طاب ثراه جمع شدند و آن منادی را اشکارا کردند و
بافتاق فرزدان و شهزادگان سلطان را که دریند بودند بیرون آوردند
چون ملک بلبن را معلوم شد با ایشان موافقت نموده علاء الدین
را به تخت نشاند و ولایت ناگور و یک زنجیر پیل بملک بلبن
فرمود او بدان طرف رفت بعد از مدتی بموضع لشکر کفار چین
بیای حاصل آچه آمد و سلطان علاء الدین با لشکر اسلام بدفع ایشان
از حضرت بر مصطفی آب بیاور و آن شد ملک بلبن از ناگور با لشکر پیامند
چون آن مهم بکفایت شد و لشکر کفار بهزیمت از آچه برخاستند و
ملک بلبن بطرف ناگور رفت ملتان حواله او شد چون سلطان
سلاطین ناصر الدنیا و الدین بتخت سلطنت به نشست که جاوید باد
بعد از پیختن کزت که ملک بلبن آمده بود ولایت آچه و ملتان التماس
نمود بران قرار که ولایت سواک و ناگور به بلندگان دیگر که ملوک
دراگاه اند باز گذارد تا از حضرت نامزد یکی شود از ملوک درگاه
چون آچه در ضبط آورد ناگور را محافظت کرده و دست باز نداشت

عز الدین بلبن را فرمان و مثال ایالت لکنوتی صادر فرموده بودند
بعد از آن جنگ دوزنجیر فیل و اموال و نفائس بسیار بخدومت درگاه
فرستاده بود و اسباب ارسالخان آنچه بود عز الدین برده ارمالخان
اسیر شد - و بعضی همچنان تقریر کردند که شهادت یافت این قدر که
از حال آن بلاد و خرابات آن اطراف معلوم بود بتقریر پیوست
ملک تغائی سلطان السلاطین ناصر الدین و الدین را برتضاعف
و ترادف مملکت دراد آمین *

العشرون الملك عز الدين بلبن گشلو خان

ملک عز الدین بلبن باصل قبیحاق است و مرد جلد و مبارز
و نهگو میرت و علما و صلحا و اهل خیر و زهاد را معتقد بود او را
سلطان در پامی حصار مندور از بازارگانی بخیرد اول ساقی شد چون
سلطان را مدتی خدمت کرد در پامی حصار کالیوار شرایدار شد پس
برعمون اقطاعش فرمود پس از مدتی بزن بدر حواله شد چون عهد
فرستادمسی منقرض گشت در غوغای امرای ترک دولتشکرگاه رکفی
بترایی سر غوغا بود چون عهد رکفی در گذشت و مخالفت ملک
جانی و کوچی برادر شهردهلی با سلطان رضیه قائم شد و امرای
مرکب که بندگان شمسی بودند در خدمت درگاه سلطان رضیه بودند
در آن محاربات ملک بلبن بدست مخالفان اسیر گشت و خلاص
یافت و باعزاز و احرام مخصوص گشت و چون عهد رضیه برگذشت
و تخت سلطنت بمعز الدین رسید همچنان مکرم بود تا چون خواججه
مہذب وزیر میلان سلطان معز الدین و امرای ترک مخالفین ظاہر

و خود را امان طلبید بران قرارى که چون رایات اعلی مراجعت کند
 ارسلانخان با قتلغخان پسر ملک جانی بخدمت آیند اقتراح ایشان
 بمنز اجابت مقرون گشت چون مرکب اعلی بمقر سلطنت و
 دارالملک جلال باز آمد بعد از چندگاه بار دیگر ارسلانخان بخدمت
 درگاه پیوست و باعزاز و اکرام و انر مخصوص گشت بعد از مدتی
 که بحضرت بود خدمت شهر کره او را اقطاع فرمودند پس
 در شهر سده سبع و خمسين و ستمائه از کره بر عزیمت
 نهب ولایت مالوه و کالنجر لشکر کشید و چون چند منزل
 برنت عطف کرد و بطرف بلاد لکهنوتی رنت و مقطع لکهنوتی
 بطرف ولایت بنگ رفته بود و شهر لکهنوتی خالی گذاشته و
 ارسلانخان با هیچ یک از فرزندان و امرا این سرکشف نکرده بود که
 او را عزیمت بلاد لکهنوتی می باشد و درین عزیمت او را از حضرت
 اعلی اذن و فرمان نبود چون بدان سرحد برسید جماعتی از
 فرزندان و امرا او را از آنچه در ضمیر متمکن داشت معلوم شد از
 موافقت از ابا نمودند فاما چون مراجعت را روی نبود بضرورت
 موافقت کردند چون بدر شهر لکهنوتی برسید متوطنان آن شهر
 محصر شدند راویان چنان تقریر کردند که سه روز جنگ کردند بعد
 از سه روز شهر را فتح کرد و غارت فرمود و اموال و مواشی و برد مسلمانان
 بدست حشم او انتاد مدت سه روز آن نهب و غارت و تاراج بداشت
 چون آن فتنه بیارامید و شهر در ضبط آورد ملک عزالدین بلخی
 را که مقطع لکهنوتی بود ازین حادثه بدان طرف که او بود معلوم
 شد و مراجعت کرد میان او و ارسلانخان مصاف شد و از حضرت اعلی

ناصرالدین خلد ملکه بهیانه اقطاع ارسلانخان شد بعد از چند سال
 شغل وکیلداری حواله او شد پس محروسه تبرهنده از دمت
 متعلقان شیرخان مستخلص گشت و حواله او شد در ذی الحجه
 سنه احدی و خمسين و ستمائه و چون الغخان اعظم بعد از آنکه
 بحکم فرمان اعلی لزال کذلک بطرف ناگور رفته بود چون عزیمت
 خدمت درگاه کرد ارسلانخان با خدمت او موافقت نمود و چون
 بحضرت رسید از درگاه جهان پناه اعزاز یافت و بطرف تبرهنده
 مراجعت نمود و چون ملک شیرخان از طرف ترکستان باز
 آمد عزیمت ضبط تبرهنده کرد از طرف لوهور سوار و پیاده بسیار
 باخود بطرف تبرهنده آورد و در شب پدای حصار آمد و مرد
 لشکری شیرخان در شهر و اطراف حصار متفرق شدند چون
 صبحدم جهان از نور آفتاب روشن گشت ارسلانخان سنجر با خواص
 و فرزندان خود از قلعه بیرون آمد و حمله کرد چون سوار شیرخان
 متفرق شده بود بضرورت شیرخان مراجعت کرد بعد ازان چون
 شیرخان بحضرت اعلی آمد بحکم فرمان ارسلانخان نیز بدرگاه آمد
 مدتی بحضرت مقام کرد بعد ازان اوده حواله او شد و چند کرت
 قتلغخان با امرائی که با او موافقت داشتند حوالی اوده و کوه را
 زحمت دادن گرفت ارسلانخان زحمت ایشانرا دفع کرد و لشکر بطرف
 ایشان برد و آن طائفه را متفرق گردانید و بعد ازان اندک تفاوتی
 در مزاج او بخلاف حضرت ظاهر شد رایات اعلی بدفع آن اندیشه
 بطرف اوده و کوه نهضت فرمود چون رایات اعلی سایه بدان دیار
 انگند ارسلانخان از پیش لشکر قلب عطف کرد و معتمدان فرستاد

پس و پیش بگرفتند در موضع تنگی دو پهل را در پیش صفت
 باهم جنگ شد لشکر بهم در افتاد هندوان از اطراف برآمدند و
 مملان و هندو درهم آمیخت ناگاه ملک یوزک بر پشت پیل بود
 تیری بر سینه آمد و بیفتاد و اسیر شد و فرزندان و اتباع و لشکرش
 همه اسیر گشتند چون او را پیش رای بردند التماس نمود که پسر
 را بپارید چون پسرش را بدادند روی بروی پسر نهاد و جان بحق
 تعلیم کرد حق تعالی سلطان عهد را در رعیت پروری و عدل
 گستری در تخت مملکت باقی دارد امین رب العالمین *

الناسع عشر الملك تاج الدين

ارسلانخان سنجر خوارزمی

ارسلانخان مرد جلد و مبارز بود و در فرزنگی و دلیری بر سر
 آمده سلطان سعید او را از اختیار الملک ابوبکر حبش بخبرده بود
 و اختیار الملک او را از طرف عدن و مصر آورده بود - و بعضی چنین
 روایت کنند که از اهنای امرای خوارزمی بود در دیار شام و مصر
 از آن طرف اسیر گشت و او را فروخته چون سلطان او را بخبرید اول
 خاصه دار شد مدتی سلطانرا در آن مرتبه خدمت کرد چون دین
 سلطنت شاهی منتهی شد و عهد رکن الدین انقراض پذیرفت او
 در عهد رضیه چاشنی گیر شد پس از مدتی اقطاع بلارام یافت و
 سلطان سعید شهید در عهد حیات خود فرزند ملک بهاء الدین
 طغرل بهیانه را در حبالة او فرموده بود و آن ولایت و اطراف آن
 در اول عهد اسلام عمارت کرده او بود بدین وسیله در عهد سلطان

و دهائش تصرف نکرده بودند آن جمله بدست لشکر اسلام افتاد و خطبه و نماز جمعه در کمرود وضع شد و علامات اهل اسلام پیدا گشت اما چه نائده که آن جمله از جنون بباد داد که عقلا چنین گفته اند غایت کار طلب کردن بر هیچ طالب مبارک نیامده است

دولت آن به که انت و خیز بود * دولت تیز رستخیز بود

چون کمرود فتح شد چنان تقریر کردند که رای بکرات منعقدان فرستاد که آن بلاد ترا فتح شد و هیچ ملک را از اهل اسلام این فتح نبود اکنون تو باز گرد و مرا بر تخت بنشان که هر سال چندین پیلوار زر و چندین زنجیر پیل بدست تو فرستم و خطبه و مکه همچنان بر قرار بدارم ملک یوزبک بهیچ طریق بدان راضی نشد رای فرمود جمله رعایا را که نزدیک ملک یوزبک دوید و دست راست بستانید و بهر نرخ که او را باید غله که در کمرود دست دهد بخیرد تا لشکر اسلام را علوفه نمازد همچنان کردند تمامت غله از وی بنرخ گران بخردند و او باعتماد آبادانی و عمارت ولایت هیچ علوفه و ذخیره نگاه نداشت چون وقت غله فصل ربیع شد رای با جمله رعایا خروج کرد و اطراف را بندهای آب بکشد و ملک یوزبک و لشکر اسلام را عاجز گردانید چنانچه از وی برگی بهلاک نزدیک شدند رای زدند جمله با یکدیگر که بپاید رفت و الا از گرسنگی هلاک خواهیم شد بر عزیمت مراجعت از کمرود بطرف لکهنوتی روان شدند راه صحرا و آب هم هندو گرفته بود راهبر حاصل کردند که بطرف کوهپایه ایشانرا ازان بلاد بیرون آرد چون منزلی چند برفتند در مضائق درها و راه های تذک افتادند هندوان از

لشکر کشید و مغنصه بدار الملک رای رسید که آن شهر را از مردن
گویند رای آن موضع از پیش او عطف کرد و تمامت بنده و اتباع
و نیاوران رای بدست لشکر اسلام افتاد چون بلکنوتی باز آمد و
مخالفت حضرت آغاز نهاد و سه چتر بر داشت لعل و میاه و سپید
و لشکر از لکنوتی بطرف اوده آورد و در شهر اوده در آمد و خطبه
بنام خود فرمود و خود را سلطان مغیث الدین خطاب کرد و بعد از
دو هفته از حشم بادشاه که در حوالی اوده بودند امیری را از جمله
امرای ترک مغنصه بلزیک اوده روانید که لشکر بادشاه رسیده
ملک یوزیک بشکست و در کشتی نشست و بطرف لکنوتی باز رفت
و این حرکت مخالفت جمله اهل مملکت هندوستان از اهل
دستار بند و کلاه پوش و مسلمانان و هندو از ملک یوزیک
ناپسند داشتند که در بادشاه خود عاصی شد و خلاف و عصیان
ظاهر کرد لجرم شوم آن حرکت در وی رسید و از اهل و بیخ
بر افتاد چون از اوده بلکنوتی باز گشت عزیمت کسرود
مصمم گردانید و لشکر از آب بکندی بگذرانید چون رای
کسرود را طاقت مقاومت او نبود بهزیمت بطرفی برقت ملک
یوزیک شهر کسرود را فتح کرد و اموال و خزائن بیشمار بدست آورد
چنانچه در حیز تقریر عدد و وزن آن در نیاید و این داعی را بوقتی
که در لکنوتی مقام بود از بندگان که تقریر ایشان اعتماد را شاید
سماع انتاده بود که از عهد گرشاسپ شاه عجم که بطرف چین رفته
بود و بدان راه بطرف هندوستان در آمده تا بدین وقت یک هزار و
دویست خزانه بود همه در مهر که هیچ یک از آن رایان در آن اموال

القمعة سنة تسع ملك يوزبك مخلص شد - سلطان علاء الدین چون
 بتخت نشست تبرهنده اقطاع اوگشت بعد ازان لوهور یکچند اقطاع
 او شد اورا آنجا با ملک نصیرالدین محمد بددار مکارحت افتاد
 و بعد ازان با حضرت مخالفه آغاز نهاد که در نهاد و مزاج له قهر
 و احتیة مرکب بود باز الغخان معظم اورا ناکاه بحضرت آورد و
 نوازش یافت و الغخان معظم بر رای همایون سلطان عرضه داشت
 تا یوزبک را بقربیت بادشاهانه مخصوص گردانید و حرکت مخالفت
 اورا عفو نمود بعد از مدتی قتلوج اقطاع او شد بار دیگر ترمز آغاز
 نهاد از حضرت ملک قطب الدین حسن طاب ثراه با لشکر نامزد
 شد اورا بخدمت و مطاوعت باز آورد و بعد از چندگاه لوده حواله
 او شد باز بحضرت آمد و مملکت لکهنوتی حواله او شد چون بدان
 طریف رفت و آن ولایت را ضبط کرد اورا با رای جاجنکر خصوصت
 افتاد و لشکرکش جاجنکر شخصی بود نام او سابتغر داماد رای در
 وقت طغانخان طغرل بلب آب لکهنوتی آمده بود و جرأت بسیار
 نموده لشکر اسلام را بدو لکهنوتی برانده در وقت طغانخان یوزبک
 بقیاس ما تقدم جرأت نمود و شکسته شد و ملک یوزبک را بارای
 جاجنکر کرت دیگر مصاف افتاد هم فیروز آمد سیوم یار اندک
 شکستگی افتادش و پیلی سپید که دران اطراف ازو شگرفتر نبود مست
 بود در میان مصاف از دست او برفت و بدست کفار جاجنکر افتاد
 پهن دیگر سال ملک یوزبک از لکهنوتی بطرف ولایت ارمردی

باز آمد بتشریفات فرادان مخصوص گشت و بطرف اوده مراجعت نمود - حق تعالی بندگان دولت حضرت اعلیٰ را در جهان داری باقی و پاینده داراد بمنه و کرمه •

الثامن عشر الملك اختيار الدين يوزبك طغرلخان

ملک اختیار الدین یوزبک از اصل قبیاق بود و بنده سلطان شمس الدین در پای کالیوار نائب چاشنی گیر بود چون تخت مملکت بسطان رکن الدین رسید شغل امیر مجلسی بدو حواله شد و مقرر گشت و بعد ازان شهننگی پیدان او را فرمود و بغایت قربتش مخصوص گردانید چون در صحرای ترین بندگان سلطانی خروج کردند و جماعت اکابر چون ملک تاج الدین و بهاء الملک و کریم الدین زاهد و نظام الدین شرقانی شهادت یانند از سر غوغاییان آن طائفه یکی ملک یوزبک بود چون تخت به سلطان رضیه رسید او امیر آخر شد و چون سلطان معز الدین بتخت نشست و جماعت ملوک و امرای دهلی را در بندان دادند ملک یوزبک باملک قراقش بخدمت سلطان معز الدین در شهر آمدند روز سه شنبه سلخ ماه شعبان سنه تسع و ثلثین و ستمائه و چندگاه خدمت پسندیده کرد مهتر مبارکشاه فرخی که بر سلطان معز الدین استیلا یافته بود ملوک و امرای ترک را از حضرت مستنزد گردانیده سلطانرا بدان تحریض نمود که ملک یوزبک را با ملک قراقش بگرفت و مقید گردانید - روز چهارشنبه نهم ماه رمضان سنه تسع و ثلثین و ستمائه چون شهر کشاده شد روز سه شنبه هشتم ماه ذی

بمردمی و لشکر گشی موصوف و به نیکو میرتی معروف سلطان معبد
 اورا بخريد و در عهد سلطان معزالدين امير آخر شد پس در عهد
 سلطان ناصر الدين نائب امير حاجب شد و جنگانه اقطاع او گشت
 چون الغخان اعظم بطرف ناگور بسعادت برفت ملک تاج الدين
 سبجرتبر خان بخدمت و هواداري او مخصوص بود اقطاع کسمندی
 و مندiane از ولايت هندوستان حواله او شد و مدتی آنجا بود چون
 خان اعظم بخدمت درگاه اعلی پيوست ملک تبرخان بحضرت
 آمد برن اقطاع او شد و مدتی آنجا بود - و در سال سنه اربع و خمسين
 بحضرت بادشاه اسلام وکیلدر شد و بداون اقطاع او بود - چون ملک
 قتلغخان در اوده بود بخلاف فرمان اعلی بطرف بداون با لشکر
 هندوستان پیامد ملک تبرخان بر سر لشکرها ازحضرت با ملک بکتم
 اور خان بدفع لشکر هندوستان نام زد شد چون بحدود ممرامو هر دو
 لشکر را ملاقات بود بضرورت ملک تبرخان عطف کرد و بحضرت باز
 آمد و اوده نامزد او شد بدان طرف رفت و آن ولایت را ضبط کرد و
 مواسات کفار هندوستان را مالش تمام داد و مال بستد و چند کرت
 بحضرت اعلی بحکم فرمان پیامد و وقیة خدمت را همه اوقات در
 ريقه طواعیت داشت - و درین مال که تحریر این تاریخ بود سنه
 ثمان و خمسين و ستمائه بحضرت اعلی آمد بحکم فرمان اعلی
 و استصواب خاقان معظم بر لشکر قلب و حضرت بطرف کوهپایه
 میوات رفت و آثار پسندیده نمود و بخدمت درگاه باز آمد و در
 خدمت رکب همایون الغخان معظم کرت دوم بغزو و جهاد هندو
 کوهپایه میوات برفت و مبارزت و جلالت بسیار نمود چون بحضرت

کرد و آثار غزو بسیار نمود مواسات فرادان قهر کرد و از اوده بطرف
بهار رفت آنولایت را نهیب کرد و ناگاه در پای حصار بهار او را تیری
بر مقتل آمد و شهادت یافت علیه الرحمة *

السادس عشر الملك سيف الدين بنخان ابيك خطائي

ملک سيف الدين بنخان ابيك خطائي بغایت نیکو سیرت و حلیم
و مقواضع و خوب اعتقاد بود و در جلالت و مبارزت بر سر آمده و
بمردانگی و شهامت معروف شده سلطان سعید او را بخیرید اول سر
جامدار شد پس در عهد سلطان علاء الدین سر جاندار شد و کهرام
و سامانه اقطاع او شد پس برن اقطاع او شد و از حضرت پیر لشکرها
بضبط ولایت آنچه و ملتان نامزد گشت و دران لشکری یک پسر او
که در جلالت و مردانگی باول جوانی بر سر آمده بود با اسپ در آب
سند غرق شد چون از انجا باز آمد بعد از مدتی در عهد سلطان
السلطین ناصر الدنیا و الدین وکیلدر شد و آثار پسندیده در خدمت
درگاه بجای آورد و مدتی در دولت بود و در لشکر منتور ناگاه از
اسپ خطا کرد و بر حمت حق پیوست بادشاه اسلام را در سلطنت
باتی داراد و الله الباتی *

السابع عشر الملك تاج الدين سنجر تبر خان

تاج الدين سنجر ترک گرجی است و بغایت جلد و مردانه و
شهم و فرزانه و او را اوصاف پسندیده بسیار و احوال گزیده بی شمار

(۲) سبحان - سبحانک (۳) در دو نسخه لفظ جامدار مکرر است

الخامس عشر تاج الدين منجر كرتخان

گرتخان ترك قبچاق بود در غایت مرهبي و مردانگي و جلال
و فرزاني و در ميان مبارزان و مبارزت يگانه همه صفهاي لشكر اعظم
بود و در سلاح و مواري خود را ثاني نداشت چنانچه دو سرامپ
در زير زين بودي بر يكي ازان دو اسب سوار شدي و ديگر تو
گرفته بناختي و در ميان تگ اسپان ازين يك اسب بر ديگري مي
جستي بچايكي و باز هم برين اسب نخست آمدني چنانچه چند كرت
در يك تگ بر دو اسب سوار شدي و در تير اندازي چنان بود كه
هيچ خصم در جنگ و هيچ جانور در شكار از زخم پيلك اخلاص
نيافتني و در هيچ شكار گاه با خود يوز و باز و سگ شكري
نبردي همه بزخم تير انداختي و در هر مواشي^(۲) كه صياد بودي
خود پيش از همه چشم خود بودي و شخته بجر و كشتيها هم بود
و با اين داعي اذراي غايت مودت و ارادت بود حق تعالى او را غريق
غفران گرداناد الا كه تركان سلطاني با خواجه مذهب وزير خروج كردند
دوم جمادى الاولى سنه اربعين و ستمائه سر غوغاي آن طائفه بود
غلام خواجه مذهب مهتر حنا خراش اذرا بر زوي زخم شمشيري زد
چنانچه اثر آن زخم بر زوي او بماند چو خواجه مذهب شهادت
يافت كرتخان شخته پيل شد و بعد ازان حرج افراز شد و بعد ازان
مقطع برن شد و بعد ازان مقطع لوده گشت و در آن ديار جهاد بمبار

(۲ ن) كرتخان (۳ ن) و در حواس - در هر مواس

بچند موضع مساجد جامع ساخت و ملبر و خطبه نهاد و حشم بسیار
 جمع کرد هشت هزار سوار و پیاده و پایک با اسب مرتب گردانید
 و عزیمت بران مصمم کرد که بطرف ولایت کالنجر و مهبوبه لشکر
 کشیده آن ولایت را در ضبط آورد و جماعتی را از کثرت حشم و
 زور آلت و عدت و بسیاری قوت و هیبت و دلیری او در لشکرکشی
 حمد آمدن گرفت و نفس و شیطان بتحویل ایشانرا بران داشتند که
 در تنبول ژهر تعبیه کردند و بوی دادند مبطون گشت و بعد از
 چند روز برحمت حق پیوست ملک سبحانه و تعالی حقوق آن ملک
 نیکو سیرت را بدعا از ذمه این ضعیف دوخته گرداناد - و یکی از
 حقوق ملک نیکو سیرت آنست که در شهر سنه اربعین و متمائه چون
 از حضرت دهلی عزیمت بر سفر لکنوتی مصمم شد اتباع را پیش از
 خود بطرف بداون فرستاده آمد آن ملک نیکو سیرت اتباع و فرزندان
 این داعی را علوفه فرمود و انواع اکرام ارزانی داشت و چون بعد
 از پنج ماه داعی در عقب اتباع به بداون رسید چندان انعام فرمود و
 اعزاز واجب داشت که در حیز تحریر نیاید و اقطاع معین کرد و بمقام
 بداون و نور الطاف تشریف واجب داشت اما چون تقدیر و رزق
 بطرف بلاد لکنوتی جذب می کرد و قضای آسمانی می برد
 رفته شد حق تعالی آن الطاف را ازان ملک نیکو سیرت قبول
 گرداناد و سلطان معظم را در مسند سلطنت پاینده داراد و الله
 الباقی و الدائم *

الرابع عشر الملك تاج الدين سنجر قتل^۲

ملک تاج الدین سنجر قتل^۲ مرد تمام بود و باصل از قبیله قزلباش^۳ بود در غایت جلالت و مردانگی و شهامت و مهابت و مبارزت و شجاعت در همه اوصاف بغایت رسیده و در نهایت صلاح و پاکدامنی و هیچ منکری را برو گذر نبود سلطان سعید او را از خواجه جمال الدین کریمان خریده بود اول جامدار شد بعد از مدت^۴ها شهنشاه^۵ آخر شد در هر مرتبه سلطان را خدمات گزیده کرد چون عهد دولت شمعی منقرض گشت و تخت برضیه رسید تاج الدین سنجر مقطع^۶ بداون^۷ شد و بر مرلشکرها بطرف کالیور نامزد گشت - و در شعبان^۸ سنه خمس و ثلثین و متمائه کتب این حروف داعی دولت قاهره منهای سراج در موافقت او از محروسه کالیوار بیرون آمد و بخدیم^۹ درگاه رضیه پیوست در راه چندان لطف فرمود که در وصف نیاید و در وقت نقل از کالیوار دو صندوق کتب خاص این داعی را برهنه خود نقل کرد و بمهاری برسانید و دیگر اوقات الطاف فراوان ارزانی داشت حق تعالی از وی قبول گرداناد و بر وی رحمت کند و چون بحضرت باز آمد مقطع ولایت مرمتی شد چون تخت بمعز الدین رسید خدمات وافر^{۱۰} کرد و چون عهد معزی انقراض پذیرفت در تخت بعلاء الدین رسید مقطع بداون^{۱۱} شد - و در شهر^{۱۲} سنه اربعین و متمائه موامات کاتمهیره^{۱۳} بداون را بر انداخت و چهارک بسیار کرد و

(۲) فیقلق - نلیق (۳) برن (۴) کاتمهیر

چون عهد دولت به سلطان رضیه رسید بداورن اقطاع او شد در شهر
 منه ست و ثلثین و ستمائه چون اختیار الدین ایذگین در عهد
 معزالدین شهادت یافت بدر الدین منقر را از بداورن طلب فرمود
 و امیر حاجب شد چون اختیار الدین التونیة تبرهنده با سلطان
 رضیه عزیمت حضرت کردند و بحدود دهلی رسیدند بدر الدین
 منقر در دفع آن فتنه آثار پسندیده نمود بعد از مدت نزدیک
 میان او و خواجه مہذب وزیر نفاثی پیدا آمد باندک سببی که
 تقریر را نمی شاید آن غبار زیاده می شد بدین سبب خواجه
 مہذب الدین مزاج سلطان را با او متغیر گردانید و اعتماد سلطان
 از وی برخاست و او را بر سلطان نیز اعتماد نماند بر انقلاب ملک
 بسرای سید تاج الدین موسوی اکبر حضرت را جمع کرد - روز
 دوشنبہ دهم ماه صفر سنہ تسع و ثلثین و ستمائه خواجه مہذب
 سلطان را ازان حال اعلام داد و سلطان بر نشست و بدر الدین منقر
 را از ان اندیشه باز بخواند بخدمت سلطان آمد و همان روز بطرف
 بداورن نامزد شد و بعد از مدتی قضای اجل او را بحضرت باز آورد
 بی آنکه فرمان آمدن بودی در شهر دهلی آمده بوثاق ملک
 قطب الدین علیہ الرحمة نزول کرد تا مگر پناه و امانی حاصل کند
 از درگاه فرمان صادر شد تا او را بگیرند و قید کردند و مدتی در قید
 و حبس ماند بعاقبت شب چهارشنبه چهاردهم ماه جمادی الاولیٰ^{۲۱}
 سنہ تسع و ثلثین و ستمائه شهادت یافت علیہ الرحمة والغفران *

چند کرت در خفیه قصد او کرد دفع ممکن نگشت - تا روز دو شنبه هشتم ماه محرم سنه ثمان و ثلثین و ستمائه چنان تقریر کردند که مهندسار احمد سعید علیه الرحمة در خفیه بخدمت سلطان رفت و عرض داشت تا چند ترک را خبر داد و بفرمود تا آن ترکان مهست از بالای قصر سپید پیش صفه بار فرود آمدند و اختیار الدین اینکین را بزخم کارد شهید کردند و خواجه مذهب الدین را که وزیر است چند زخم زدند او از پیش ایشان با زخم بگریخت و خلاص یافت والله اعلم بالصواب *

الثالث عشر بدرالدین سنقر رومی

بدرالدین سنقر رومی اصل بود - و بعضی از ثقات چنین روایت کرده اند که او مسلمان زاده بود و به بندگی افتاده اما مردی بغایت خوب سیرت و با جمال و شکوه بود و پسندیده اخلاق و متواضع و با شفقت و گزیده او صاف مردم ساز اول که سلطان او را بخزیند طشت دار شد بعد از مدتی که آن خدمت بجای آورد بهله دار شد پس شهنشاه زرادخانه بداون شد بعد از مدتی نائب امیر حاجب شد در هر مرتبه سلطان را خدمت پسندیده بسیار کرد چون نائب امیر آخر شد يك نفس الا بحاجت ضروری از پایگاه اعلیٰ نمائش نبود و در سفر و حضر ملازمت آستان درگاه سلطنت کردی و در پای محروسه کالیوار در حق کاتب این حروف چندان لطف و مرحمت فرمود و اکرام و اعزاز بجای آورد که صورت آن شفقت ها هرگز از خاطر محو نشود حق تعالی بروی رحمت کند

چنین او را مع بود ملصور پور اقطاع او فرمود پس مدتی کوجاه
و نندنه بدو مفروض گشت و دران سرحد خدمات شایسته بجای آورد
چون نوبت سلطنت بسطان رضیه طاب ثراها رسید او را بحضرت
طلبید و بداون اقطاع فرمود بعد از چندگاه بمرتبه امیر حاجبی رسید
در پیش تخت خدمات گزیده بجای آورد اما بسبب قریب
جمال الدین یاقوت حبشی جمله ملوک و اسرای ترک و غوری
و تازی یک از خدمت درگاه متفرق می شدند و کوفته خاطر می بودند
خصوصا اختیار الدین اینکین که امیر حاجب بود چنانچه در ذکر
سلطان رضیه تحریر پیوست بدین سبب جمال الدین یاقوت شهادت
ناقص چون اژین سبب دولت از سلطان رضیه روی تافت خوش
طبعی منسوبی گوید *

عنان تافت دولت زبیرامنش * چو گرمی میه دید بردامنش
و تخت بمعزالدین رسید در روز بیعت بکوشک دولت خانه
چون سلطان را بنخت به نشاندند ملوک و اسرا و علما و صلور و
اکبر لشکر حضرت را بجهت بیعت عام در بارگاه اعلی حاضر کردند
همگان را بر سلطنت معزالدین و ذکر نیابت او بیعت داند
و با سلطان معزالدین مقرر شد که چون پادشاه در صفر من
هست یکسال مصالح مملکت به بند باز گذارد سلطان برین جمله
فرمان داد چون التماس بونا رسید در موافقت خواجه مذهب الدین
وزیر پرداخت مصالح ملک پیش گرفت و از سلطان نوبت و پیل
در خواست و یک همشیره سلطان را در عقد خود آورد و تمام امور
مملکت بوی عائد شد سلطان را از این حال غیرتی در مزاج آمد

وقت ایار^(۴) از حضرت بطرف تبرهنده متوجه شد چنانچه تقریر
 یافته است چون سلطان رضیه مقید گشت و ملوک و امرا
 بحضرت باز آمدند و تخت مملکت بمعز الدین سعید اختیار الدین
 التونیه سلطان رضیه را که مقید و محبوس بود در عقد و حبالة
 خود آورد و بسبب آن اتصال تمرد آغاز نهاد و چون ملک اختیار
 الدین اینکین شهادت یافت و بدر الدین سنقر رومی امیر حاجب
 شد و چون ملک اختیار الدین التونیه از تبرهنده سلطان رضیه را
 بیرون آورد و لشکرها جمع کرد و زوی بحضرت نهاد در ماه ربیع
 الاول سنه ثمان و ثلاثین و ستمائه چون از حضرت نادرک باز گشته
 و سلطان رضیه در حدود کیتهل گرفتار شد اختیار الدین التونیه در
 حدود منصور پور گرفتار شد - و روز سه شنبه بیست و پنجم ماه
 ربیع الاول سنه ثمان و ثلاثین و ستمائه شهادت یافت و الله اعلم
 بالصواب *

الثانی عشر الملک اختیار الدین اینکین علیه الرحمة

ملک اختیار الدین اینکین قره خطائی بود ترک آراسته و مرد
 نیکو سیرت و خوب صورت و با مهابت و عقل و کیاست تمام
 سلطان سعید او را از امیر اینک نسائی بخیرد در هر مرتبه سلطان
 را خدمت بسیار کرده بود و مستحق عواطف پادشاه و مراتب
 بزرگی شده اول سر جاندار شد بعد از مدتی آثار رشد چون در

مرجععت کرد و چون تخت ملک بفر همایون سلطان جهان ناصرالدین و الدین زیب و بها گرفت - در سال سنه اربع و اربعین و مئتمائه در حدود کوه قراقرش خان شهادت یافت علیه الرحمة و الرضوان *

الحادی عشر الملک اختیار الدین التونیه تبرهنده

ملک اختیار الدین تبرهنده ملک بزرگ بود در غایت شجاعت و مبارزت و رجولیت و شیر دلی جمله ملوک آن عهد بر مردانگی و دلیری او متفق بودند و در عهد در بندان ؟ سلطان رضیه طاب ثراها با لشکر مخالف در آریزها کرده بود و مبارزت نموده اول که سلطان سعید او را بخیرید سر آبدار شد بعد از مدتی چون آثار رجولیت در ناصیه او مشاهده فرمود او را سر چتر دار گردانید و چون عهد شمشلی انقراض پذیرفت در دولت رضیه برن اقطاع او شد پس تبرهنده بوی دادند چون مزاج ملوک و امرای ترک که بندگان دولت شمشلی بودند بسبب قرابت جمال الدین یاقوت حبشی بسطان رضیه تغیر پذیرفت و ملک اختیار الدین ایتگین امیر حاجب را با ملک اختیار الدین التونیه تبرهنده عقد محبت و عهد مودت مستحکم و بنای اتحاد استوار بود ازان تغیر او را اعلام داد و در خفیه اختیار الدین التونیه در قلعه تبرهنده عصیان آغاز نهاد و سر از ربه مطامعت سلطان بکشید سلطان با حشم قلب در

بغایت نیکو سیرت و جوانمرد و صافی باطن و بانواع مردمی و شجاعت
 آراسته و از بندگان قدیم سلطان طاب ثراه او را بخبریده ساتی
 خاص شد بعد از مدتی مدید چون خدمت کرد اقطاع برپهن^(۲) و
 درنکوان یافت و بعد از چند سال شحنة خالصات تبرهنده شد
 بعد ازان هم در عهد سلطان سعید ملتان اقطاع او شد و بعد از
 کبخان^(۳) خطاب او قراقش خان شد چون عهد شمسی انقراض پذیرفت
 سلطان رضیه لوهور از کبخان صرف کرده ملتان حواله کبخان شد
 چنانچه بتقریر رسیده است وقائع قراقش ملک بلوهور و بیرون
 آمدن او در حوادث کفار واقعه قراقش ملک بلوهور تحریر خواهد
 یافت انشاء الله تعالی قراقش خان را ولایت بهیانه داد مدتی
 بدان طرف بود چون عهد سلطان معز الدین شد امر او خروج کردند
 ملک قراقش با ملک یوزبک بحضرت پیوست و چون مهتر مبارک
 شاه فرخی قصد ملوک و امرای ترک میکرد و سلطان معز الدین
 را بر ملک قراقش و ملک یوزبک متغیر گردانید هر دو را قید کردند
 چون شهر فتح شد و بخت بسطان علاء الدین رسید قراقش خان
 امیر حاجب شد - و بعد از مدتی نزدیک روز جمعه بیست و پنجم
 ماه جمادی الاولی سنه اربعین و ستمائه بهیانه اقطاع ازان او شد
 و بعد از مدتی گره بدو مفوض شد و ازانجا در موافقت ملک
 قیران تمر خان با لشکر بطرف لکهنوتی آمد و با طغانخان یک جا

(۲) برلهن - برپهن (۳ ن) در نکون - شف صفحه ۱۸۷

(۴ ن) اکتخان - کیخان

مبارک مرد هندو را بهیچ مشعله بینداخت و بدوزخ فرستاد سلطان
 از طشت داری فرمود مدتها در آن مرتبه خدمت کرد چون کار مملکت
 بدولت شمس مرتب شد مهتر مبارک خزانہ دار شد و هرگز تا
 آخر عمر دمت از طشت داری نداشت و همچنان خدمت طشت
 خاص میکرد و در عهدی که سلطان سعید پدای محروسه کالیوار فرود
 آمد و آن قلعه را فتح کرد داعی دولت قاهره منهاج هراج در آن لشکر
 در مدت هفت ماه بدر سرا پرده سلطانی بحکم فرمان در هفته دو نوبت
 تذکیر عقد میکرد و در ماه رمضان و عشر ذی الحجه و عشر محرم
 هر روز میگفت چون حقوق دعا گوئی نابت گردانیده بود بعد از
 نتج کل امور شرعی آن قلعه حواله این داعی فرمود - و این تفویض
 در شهر سنه ثلثین و ستمائه بود و غرض آنکه آنچه در وقت تشریفات
 اشغال شرعی مهتر مهتران هندو خان خود بخزانہ عالیہ حاضر شد
 و چندان لطف و دل داری فرمود که داعی ممنون اکرام او گشت
 حق تعالی از وی قبول گرداناد و بروی رحمت کناد و چون عهد
 شمس منقرض شد در عهد سلطان رضیه ولایت قلعه آچه بدو
 مفوض شد چون تخت به سلطان معزالدين رسید ازان بلاد بحضرت
 آمد و ولایت جالندر حواله او شد و همانجا برحمت حق تعالی
 پیوست علیه الرحمة *

العاشر الملک اختیار الدین

قراش خان ایتکین

ملک اختیار الدین قراش ایتکین از قره خطا بود مردی

و اموال بستند - و هر شهرومنه افنی و ازمین و ممانه چون بطرف
لکهنوتی رفتند جان او با طغانخان پیش ازین به بحر پر پیوسته است
که یکجا رسید در و تئیکه طغانخان بحضرت بود از لکهنوتی
چیریده در تابش بپامد و ینه خود را جمله از اوده بلکهوتی نقل
کرد و مدت دو سال در لکهنوتی لشکر کشی و کامرانی کرد پس
برجست حق پیوست همدوان شب که فوت طغانخان بود در اوده
چون ملک یغان تخت در حکم او بود حسن عهد نگهداشت و اندک
از لکهنوتی بطرف اوده آورد و آنجا دفن کرد رحمه الله علیه
و حق تعالی سلطان اسلام را بر تخت سلطنت بقی داوره *

التاسع الملك هندو خان مبارک الخازن السلطانی

هندو خان مهتر مبارک باصل از مهر بود چون بخدمت سلطان
افتاد سلطان سعید او را بخیرد از فخر الدین صفهانی بغایت
مردی نیکو سیرت و گزیده اخلاق و صافی اعتقاد بود و دو خدمت
سلطان قربتی تمام داشت و محل اعتقاد کلی یافته بود از اول حال
تا آخر عهد دولت شمسی و رضوی محترم و موثر بود و خزینه دار و
خدمتهای پسندیده کرده بود و جمله بندگان سلطنت که بمناصب
ملکی و مراقب بزرگی میدند در اهتمام و شفقت او بوده اند
و همگنان را بمنزلت پدر مشفق و مهربان بود اول که بخدمت
سلطان افتاد یوزبان شد بعد از آن مشعله دار شد و در آن مرتبه
در حدود ولایت برن که سلطان مقطع برن بود در عهد سلطان
قطب الدین بر قبیلۀ مهران هندو بدو افتاد و در آن غرض هندو خان

و در آخرت بوده باشد و الله اعلم بالصواب •

الثامن الملك قمرالدین قیران تمرخان

ملک تمرخان ترک نیکو میرت و گزیده اخلاق بود بغایت جلد و شهم و تازنده و دلیر اصل او از قباچاق بود صورت خوب داشت و محاسن کشیده در اول او را سلطان از اسد الدین منکلی برادر ملک فیروز بمداغ پنجاه هزار چیتل بخرد و در لشکر چندوار ناگاه پهری از چندوار مدته نام بدست او افتاد چون بخدمت سلطان آمد محل قبول بیانت پس نائب امیر آخر شد و در آنوقت امیر طغانخان بود چون تمرخان قیران نائب امیر آخر شد خدمات پسندیده نمود چون طغانخان را بداند فرمود امیر آخر شد و در عهد سلطان رضیه علیها الرحمة مقطع قنوج شد دران عهد بر سر لشکریهای اسلام بطرف کالیواز و مالوه بحکم فرمان نامزد شد و در آن لشکری آثار پسندیده نمود و بعد ازان چون بحضرت باز آمد اقطاع کنه حواله او شد و در انطرف غزوات بسیار کرد و شرائط لشکر کشیهای با نام بجای آورد و چون نصره الدین تابسی که مقطع اوده بود برحمت حق تعالی بدوست ولایت اوده و مضانات حواله تمرخان قیران شد و دران بلاد تا سرحد ترهت کارهای بزرگ کرد و غنائم بسیار بدست آورد و از رایان و رانگان و ولایات و موامالت آندیا اموال وافر گرفت و چند کرت ولایت بهتکور را نهیب کرد

(۲۴۷) مشکلی - منکلی (۳ ن) هر (۴ ن) نهکوره

آمان میان هر یک مستحکم شد بران قرار که لکهنوتی بتمر خان تسلیم کند و طغانخان با خزائن خود و اتباع و پیلان و اشیاع بحضرت اعلی رود برین قرار لکهنوتی تسلیم شد و ملک طغانخان در موافقت ملک قرائش خان و ملک تاج الدین سنجر ماه پیداشانی و امرای حضرت بدرگاه اعلی آمد و این داعی با اتباع در موافقت او بحضرت دهلی باز آمد - روز دو شنبه چهاردهم صفر سنه ثلث و اربعین و ستمانه بدرگاه اعلی وصول بود چون طغانخان بحضرت اعلی رسید باعزاز و اکرام وافر مخصوص گشت و ولایت اوده در ربیع الاول همین سال بدو مقوض گشت و چون تخت سلطنت بفر همایون سلطان معظم ناصر الدین ثریزین یافت - در شهر سنه اربع و اربعین طغانخان باده مراجعت کرد و بعد از مدت نزدیک در شب آدینه برحمت حق تعالی پیوست - و از عجائب تقدیرات آسمانی یکی آن بود که چون میان طغانخان و طفل و تمر خان قیران خصوصیت و منازعت افتاده بود ولایت یکدیگر شده تمر خان در لکهنوتی برحمت حق تعالی پیوست^{۲۱} [دربین معنی سید الاکابر و الصاغر شرف الدین بلخی بیتی کرده •

آدینه و سلخ ماه شوال لقب • خ بود و همین دال از تاریخ عرب شد کوچ تمر خان و طغانخان ز جهان • [اول شب گذشت و این آخر شب] و طغان خان در اوده چنانچه هیچ یکی را از ایشان در دنیا از فوت یک دیگر خبر نشد و هرائنه دیدار ایشان بدرگاه عزت

گذشته شده بود و بتقریر زمیده امت روی بلکهنوتی نهادند - روز سه
شنبه سیزدهم ماه شوال سنه اثنی و اربعین و متمائه لشکر کفار
جاجنکر با پیلان و پایک و سوار بسیار برابر لکهنوتی رسیدند و
طغانخان در مقابل ایشان از شهر بیرون آمد و جماعت کفار که از
هر حد ولایت جاجنکر بیرون آمدند اول لکور را بگرفتند و نضر الملک
کریم الدین لغزی را که مقطع لکور بود با جماعت مسلمانان
شهید کردند و بعد از آن بدر لکهنوتی آمدند - دوم روز آن
از طرف بالا مسرعان رسیدند و اعلام لشکر اسلام دادند که نزدیک
رسیده اند هیبتی بر لشکر کفار مستولی گشت مراجعت کردند چون
لشکر بالا بکوه لکهنوتی رسیدند میان طغانخان و تمرخان وحشتی ظاهر
شد و بمصاف کشید و برادر لکهنوتی میان هر دو فریق اسلامیان مقاتله
رفت از بامداد تا چاشتگاه جمعی در میان سخن گفتند هر دو لشکر از هم
باز شدند و هر یک بلشکرگاه خود مراجعت کردند طغانخان چون
بدو شهر بود تا بهنگام آنکه بسرا پرده خود نزول کرد جمله خشم
بروز شهر بوئاتهای خود باز گشتند طغانخان تنها بماند و تمرخان
بلشکرگاه مراجعت کرد همچنان با حلاج مستعد می بود چون فرصت
یافت و معلوم شد که طغانخان در لشکرگاه و سرا پرده خود خالی است
تمرخان قیران با تمام لشکر بر نشست و بر لشکرگاه طغانخان
و اند بصورت طغانخان بر نشست و منتهزم شده به شهر در آمد - و این
حادثه در روز سه شنبه پنجم ماه ذی القعدة سنه اثنی و اربعین
و متمائه بود چون طغانخان به شهر در آمد داعی دولت ملهاج
سراج را در میان آورد و بطلب صلح و امان بیرون فرستاد و عهد و

طغانخان در شوال سنه احدى و اربعين و ستمائه عزیمت واپست
 جاجنگر کرد داعي دولت در موافقت او بدان غزو برنت چون
 بکناس^(۱) که مرحد جاجنگر بود وصول افتاد - روز شنبه ششم ماه
 ذی القعدة سنه احدى و اربعين لشکر بر نشاند و جنگ پیش برد
 و مبارزان مسلمانان از دو خندق بگذشتند و کفار هندو روی
 بهزیمت نهاده بودند تا بحدی در نظر این داعي بود که آن علفی که
 پیش پیلان ایشان بود چیزی بدست پیداکان لشکر اسلام افتاد ناما
 از طغانخان فرمان بوده که پیلان را کسي رحمتي ندهد بدین سبب
 آتش تیز جنگ بنشست چون جنگ تا نیم روز بداشت پیداکان
 لشکر اسلام بجهت طعام خوردن هر کس باز گشتند و هندوان از
 طرف دیگر جنگ کردند و پنج پیل بگرفتند و بقدر دویمت پیداه
 و پنجاه سوار از پس پشت بعضی از لشکر اسلام در آمدند و هزیمت
 بر مسلمانان افتاد و مبلغ مسلمانان شهادت یافتند و طغانخان
 نامراد ازان موضع مراجعت کرد و بلکهوتی باز آمد شرف الملک
 اشعري را بحضرت علائي فرستاد بطلب مدد و از حضرت قاضي
 جلال الدین کلشانی علیه الرحمة با تشریف و چتر و اعزاز وافر
 و اکرام شامل نامزد شد با شرف الملک و علم و سرا پرده و لشکرهای
 هندوستان در موافقت تمرخان قمر الدین قیران که مقطع لاده بوه
 برای دفع کفار جاجنگر بحکم فرمان اعلی بطرف لکهوتی حرکت
 کردند و همدین شهر زای جاجنگر بانتهام نهب کناس^(۱) که در حال

ایبک نام که او را (۲) اورخان خطاب شده بود و ترک بغایت جلد بود. خصومت ظاهر شد و با هم شان در برابر شهر بسکوت (۳) لکهنوتی مصاف شد طغرل طغانخان هنگام مقاتله او را تیرنی زد شهادت یافت اسم طغرل بزرگ شد و هردو لشکر بلاد لکهنوتی یکی را رال گویند که برطرف 'لکور' است و دزم را برند نام که بر طرف دیو کوت است او را مسلم شد چون تخت مملکت بسطان رضیه رسید طغانخان معارف بزرگه اعلیٰ فرستاد و بتشریف چتر و رایت لعل مشرف گشت و اعزاز و اقریافت و از لکهنوتی بطرف بلاد ترهت رفت و اموال ناخر بدست آورد و چون تخت بسطان معزالدین بهرامشاه رسید طغانخان همچنان مقرر بود و مدام بخدمت بارگاه خدمت های گرانمایه می فرستاد چون عهد معزی منقرض شد در اوائل عهد علانی او را کد خدای او بهاءالدین هلال سودانی بر ضبط ولایت اوده و کره و مانکپور و اندیشه بالا تر تحریر کرد و در شهر سنه اربعین و ستمائه که این داعی با اتباع و فرزندان از حضرت دهلی عزیمت لکهنوتی کرد چون باوده وصول نمود طغانخان بولایت کره و مانکپور رسیده بود داعی از اوده بخدمت او پیوست مدتی در آن حوالی نزدیک اوده بود پس بطرف لکهنوتی مراجعت کرد و داعی با او موافقت نمود و در شهر سنه احدی و اربعین و ستمائه رای جاجنکر ولایت لکهنوتی را زحمت دادن گرفت -

(۲) کور (۳) بسکوت - شف صفحه ۱۹۱

(۴) لکورت

فرستاد و چتر و رایات رای کالنجری گرفت و بسلامت ازان لشکر باز آمد و بعد ازان چون عهد سلطان در گذشت و ملک غیاث الدین محمد شاه بن السلطان صاحب واقعه شد سلطان رضیه اوده بنصره الدین تابسی داد و در وقتی که ملک جانی و ملک کوچی بدر شهر آمدند و مخالفت آغاز نهادند از اوده بوجه خدمت بدرگاه سلطنت متوجه شد ملک کوچی ناگاه او را استقبال کرد و او را بگرفت و نجوری بر روی غالب شد در آن مرض برحمت حق تعالی پیوست و السلام *

السابع الملك عز الدين طغرل طغانخان

ملک طغانخان ترکی خوبروی و نیکو سیرت بود اصل او قره خطا بود بانواع مروت و شهامت آراسته و باخلاق حمیده و اوصاف پهنه دیده پذیرامته بود و در بذل و مروت و مردم سازی خود را در لشکریان ثانی نداشت چون سلطان او را بخیرید اول ساقی خاص شد چون مدتی در آن مرتبه خدمت کرد دوات دار شد ناگاه دوات مرصع خاص گم کرد سلطان او را ادب بلیغ فرمود پس تشریفش داد و چاشنی گیر شد بعد از مدتی مدید امیر آخر شد پس در شهر سنه ثلاثین مقطع بدادون شد پس در وقتی که لکهنوتی اقطاع یغان تبت شده ولایت بهار طغانخان را فرمود چون یغان تبت برحمت حق پیوست (و مقطع بلاد لکهنوتی شد و آن بلاد را ضبط کرد و بعد از فوت سلطان سعید طاب ثراه میان او و مقطع لکهنوتی لکوز^(۱۴)

غائب شد چندگاه قریب یک ماه و نیم روزی در میان لشکرگاه و خیمها بعد آنکه هفتده آنجا مقام شده بود و هرکس برای خود مایه ساختن طوف می کرد ناکه در اثنای گشت آواز گوسفندی بسمع او رسید خواص خود را گفت آواز گوسفند من است بر آن سمت پرفتند همه پنا بود که آن امیر غازی رحمة الله علیه گفت آن گوسفند را باز آوردند - و دیگر درین لشکری از کیمت و کاردانی او بسیار آثار بود از جمله آن اثار یکی آورده شد - و آن آنست که در وقت آنکه راهی کلنجر از پیش او عطف کرد و منهزم شد نصره الدین تابسی او را تعاقب نمود راهبری هندو بدست آورد و در عقب هزیمتی روان شد در شبانروز تا شب دوم را بقدر آنکه نصفی از شب گذشته بود راه بر هندو گفت من راه غلط کردم و پیش نمی دانم فرمان داد تا او را بدو رخ فرستادند نصره الدین تابسی خود راهبری کرده بسر پلی رسید و هزیمتیان آن جا آبدار کرده بودند و متور لشکر آب و ثقل انداخته لشکریان اسلام هرکس سخنی گفتند که شب است شاید که خصم نزدیک نباید که در میان لشکر دشمن افتیم و لشکرگاه نزدیک باشد نصره الدین تابسی از اسب پیاده شد و گرد آن موضع برآمد و آب انداخته اسبان کفار را در نظر آورد و گفت یاران خوشدل باشید این فوج که اینجا است و آبدار کرده اند ساقه دم دار لشکر اند بدلیل آنکه اگر قلب یا مقدمه بودی این موضع پی سپر بافی لشکرایشان شدی بدین موضع هیچ پی سپر نیست مردانه باشید که ما در عقب خصم هم بدین عامت نصرت بر نشست و با صدان بدان کفار رسید و جمله را بدو رخ

مفوض فرمود با شخصگی ولایت کالیوار و او را فرمان داد تا مقام و سکونت بکالیوار کند و لشکریهای قنوج و مهر و مهلون جمله نامزد او شد تا در حدود کالنجر و جندیر لشکری کند - و در شهر سغه احدی و ثلثین و ستمائه از کالیوار لشکر بطرف بلاد کالنجر برد و رای کالنجر از پیش او منهنز شد و قصبات آن ولایت را نهیب کرد و در مدت نزدیک غنائم بسیار بدست آورد چنانچه در مدت پنجاه روز بیست و پنج لکھ خمس سلطانی در قلم آمد و بوقت مراجعت رانۀ اجار که جاهر نام بود سر راه لشکر اسلام بگرفت و در مضائق لورهای عمیق راه بند کرد و بر سر راه مستعد جنگ بایستاد و اندک ضعفی برتن نصرة الدین تابسی مستولی بود لشکر ها را سه فوج کرد و بر سر سه راه یک فوج سوار جریده و یکفوج بنه و اتباع لشکر و امیری با ایشان و یک فوج مواشی و غنائم و یک امیر با ایشان از لفظ او شنیدم که هرگز در هندوستان بفضل ربانی هیچکس پشت من ندیده بود و در آنروز هندوی چنان در من افتاد که گرگ در رمۀ گوسفند من لشکر بسه فوج کردم تا اگر هندو با من و سوار جریده مقابل شود بنه و مواشی بسلامت برود و اگر بطرف بنه یا مواشی میل کند من با انصار عقب او در آیم و شر او کفایت کنم آن هندو برابر لشکر او بر آمد حق تعالی او را نصرت بخشید و هندو منهنز شد و مبالغی بدورخ بفرستاد و بسلامت با غنائم بحصار کالیوار باز آمد و درین لشکری از کمال کیاست او حکایتی معلوم شده بود آورده شد تا خوانندگان را فائده باشد - و آن آن است که درین لشکری گوسفندی شیر داری از جمله مواشی او

امزاد ملوک و خواص امپی بدادندش و بدان انعام انتظارهای
و توتی ظاهر شد - و در سال منہ خمس و عشرین و ستمائے که این
داعی بولایت اچہ و ملتان خدمت درگاه اعلیٰ دریانت ملک سیف
الدین ایبک مقطع سرمتی بود و در خدمت سلطان قربت و
مکنت تمام داشت و چون مدتھا خدمات گزیده کرد اقطاع بہار بدو
مفوض فرمود و چون ملک علاء الدین جانی از اقطاع لکھنوتی
معزل شد بملک سیف الدین یغان تہ مفوض گشت و دران
بلاد جلالت بسیار نمود و چند زنجیر پیل از ولایت بنگ بدست
آورد و بخدست درگاه اعلیٰ فرستاد و از حضرت اورا لقب یغان تہ
خطاب شد و نام او بزرگ شد مدتی بلاد لکھنوتی داشت - در
سال منہ احدی و ثلثین برحمت حق تعالی پیوست علیہ الرحمة
و الرضوان و اللہ اعلم *

السادس الملك نصرۃ الدین تابسی المعزی

ملک نصرۃ الدین تابسی بنده سلطان سعید شہید معز الدین
محمد سام بود ترکی بود مختصر دیدار فاما حق تعالی اورا
بہمہ انواع مردی و مردمی آرامدہ بود و در غایت رجولیت
و جلالت و مردانگی و عقل کامل داشت و در عہدی کہ نویسندہ
این سطور منہاج سراج بحضرت اعلیٰ شمس پیوست نصرۃ الدین
تابسی مقطع جیند و بروانہ و ہانسی بود بعد از مدتی
چون خدمتہای پسندیدہ کرد بعد از فتح حصار کالیوار بدو سال
سلطان سعید شہید طاب ثراہ اقطاع بہیانہ و سلطان کوت بدو

حق تعالی پیوست ملک سیف الدین حسین قرلغی را طمع ولایت اچه انتاد از طرف بنیان^(۲) لشکر گران بدر شهر اچه آورده و سیف الدین ایبک با حشم آراسته از شهر اچه بیرون آمد و با ایشان مقابل شد نصرت حق تعالی در رسید و لشکر قرلغیان منهزم شدند و بی مراد باز گشتند و الحق دران وقت آن فتح بحسب بزرگ بود بدانچه فرومهابت مملکت هندوستان بسبب فوت سلطان طاب ثراه در خاطرها نقصان پذیرفته بود و خصمان را از اطراف ممالک طمع خام بضبط ولایات در دماغ زحمت میداد و را حق سبحانه و تعالی این نصرت بخشید و از وی در آن بلاد آن رسم باقی ماند و در بلاد هندوستان آن ذکر منتشر گشت بعد ازان فتح بمدت نزدیک از اسب خطا کرد و اسب اورا لکدی زد بر مقتل و هلاک کرد علیه الرحمة و الغفران و الله الباقي و الدائم .

الخامس الملك سيف الدين ايبک

ملک سیف الدین ایبک یغان تم ترک خطائی بود و ملک آراسته و ظاهرو باطن بانواع رجولیت موصوف سلطان سعید اورا از ورثه اختیار الدین چمت قبا خریده بود اورا بقربت خود مخصوص فرموده و اول امیر مجلسی فرمود چون مدتی دران شغل خدمات پسندیده بجای آورد او را بزرگ گردانید و ولایت سرمتی اقطاع داد و در وقت آن اعزاز فرمان داد که هرکس از

در بافت بولایت منبر نمک و اکرام بسیار واجب داشت و الحق
 نیکو اعتقاد ملکی بود رحمه الله ناگاه بولایت بندی بر عزیمت
 غزو و جهاد برفت و با کفار هندو در موضع تنگی افتاد و بگذشتن
 آبی که در آن موضع بوده محتاج شد چون صلاح گران داشت از جوشن
 و برگستان در آن آب غرق شد و برحمت حق تعالی پیوست
 رحمه الله علیه *

الرابع الملك سيف الدين ايبک

سيف الدين ايبک بنده سلطان شمس الدين بود و ترکی
 باشاهست و جلالت و حسن اعتقاد او را از جمال الدين خوبگو
 خرید در بداون اول مرجاندار شد و در آن شغل او را دخلي فرمود
 از وجوه مصادره سه لکه چیتل یدان وجوه التفات نکرد چون
 بسمع اعلی رسید سبب عدم التفات از وی پرمید عرضداشت کرد
 که خداوند سلطان بنده را اول شغل مصادره میدفرماید و از بنده
 چور کردن و مصادره مسلمانان و رعایا نیاید بنده را وجه دیگر فرماید
 سلطان را در باب او اعتقاد ظاهر شد نارنول او را داد مدتی در آن
 ایالت خدمت کرد پس اقطاع برن او را فرمود پس از آن منامش
 داد چون لشکری لکهنوتی کردند و بلکه خلجی را مقهور گردانیدند
 و بحضرت مراجعت نمود کز لکخان باچه برحمت حق پیوسته
 بود سلطان سعید طاب ثراه شهر و حصار اچه اقطاع ملک سيف
 الدين حسين ايبک فرمود مدتی در آن بلاد داورى و رعیت
 پروری کرد و آن بلاد در ضبط آورد و چون سلطان برحمت

ناگاه در روز جوانی و عنفوان شباب برحمت حق تعالی پیوست
نخدایتعالی بر هر دو رحمت کذاب و سلطان سلاطین ناصرالدین و
الدین را در مسند سلطانی باقی و پاینده داراد آمین رب العالمین *

الثالث ملک نصیرالدین ایتمر البهائی

ملک نصیرالدین بنده بهاء الدین طغرل سلطانی معزی بود -
و بعضی چنین روایت کرده اند که سلطان سعید شمس الدین
طاب ثراه او را از ورثه بهاء الدین طغرل خریده بود و او مردی
یغایت شه و کار دان و دلیر و شجاع بود و ضابط و عادل و عاقل
اول که بخدمت سلطان مخصوص شد سر جاندار گشت پس از
مدتی خدمات پسندیده کرد اقطاع لوهورش فرمود - چون در سال
سنه خمس و عشرين سلطان سعید بضبط ولایت سنده و آنچه و ملتان
آمد و بحکم فرمان نصیرالدین ایتمر از لوهور پدای حصار ملتان
آمد و در فتح آن خطه آثار پسندیده نمود بعاقبت آن حصن و
شهر را بطریق صلح فتح کرد و چون سلطان از بلاد سنده بطرف
حضرت دهلی مراجعت فرمود ولایت سواک و اجمیر و بویه^(۴)
و کابل و سنبهر نمک حواله او شد و او را یک زنجیر پیل داده بود
و از ملوک دیگر بدان تشریف مخصوص بود چون ولایت اجمیر
رفت در غزل و نهب ولایات کفار هندو بسیار آثار جلالت و شہامت
نمود و کارهای بزرگ کرد و در آن ایالت یک کورت این داعی او را

و حوالی را زحمت دادند و با بندگان دولت درگاه سلطنت مقالاتت کردند تا سلطان رضیه بمواعید خوب در سر او را ازان طائفه جدا انگند و او بموافقت ملک عزالدین محمد مالاری بخدمت درگاه پیوست و بآمدن ایشان سلطان را و بندگان درگاه او را و اهل شهر را قوت تمام ظاهر شد و ملک جانی و ملک کوچی منہزم گشتند و سلطان رضیه کبیرخان را اعزاز و اثر نمود لوهور با تمامت مضامین و اطراف آن مملکت بدو مفوض کرد و مدتی آنجا بود و بعد از چند سال اندک تغییری در مزاج حضرت با او ظاهر شد - و در شهر سنده مت و ثلثین و ستمائے رایات اعلیٰ رضوی بطرف لوهور نهضت کرد و کبیرخان از پیش برفت و از آب راوی لوهور عبور کرد تا حدود سوده برفت و رایات او را تعاقب نمود و چون دید که جز خدمت طریق دیگر ممکن نیست مطامعت کرد و ملتان حواله او شد چون مدتی برآمد و لشکر مغل در موافقت منکوتہ نوئین و طائر بہادر روی بطرف لوهور نہاد کبیرخان در ولایت سنده چتر برگرفت و آنچه در ضبط آورد و در مدت نزدیک بعد از مخالفت برحمت حق تعالی پیوست - و در شهر سنده تسع و ثلثین و ستمائے پسر او ملک تاج الدین ابو بکر ایاز مرد جلد و جوان و نیکو سیرت بود بغایت تازنده و دلیر بعد از فوت پدر ولایت سنده را در ضبط آورد و چند کرت لشکر قرغیان را بر در ملتان بزد و منہزم گردانید و جلالت و شہادت بہیار نمود چنانچہ بمردی و مبارزت مذکور شد

مالك و مخدوم او بود در كل بلاد غور و غزنين و خراسان و خوارزم
 بمبارزت و جلالت مذکور همه لسانها بود و ملك كبيرخان در همه
 احوال ملازم خدمت مالك خود بود و هر نهاي جلالت و جنگ
 آوري از وی تعليم گرفته و بر سر آمده چون ملك نصير الدين
 حسين بدست ترکان غزنين شهادت يافت پسران او چنانچه شير
 سرخ و برادر او بخدومت درگاه سلطان رسيدند سلطان ملك عز الدين
 كبيرخان را از ايشان بخريد - و بعضی چنين روايت كنند كه چون
 سلطان سعيد بلاد ملتان در شهر سنه خمس و عشرين و ستمائه در ضبط
 آورد و شهر و حصار ملتان و قصبات اطراف و نواحی آن بملك عز الدين
 كبيرخان اياز داد و او را بايالت آن خطه نصب فرمود و او را بلقب
 كبيرخان منگيرنی^(۲) مشرف كرد او را در میان خلق اياز هزار مرده گفتندی
 بلقب كبيرخان منگيرنی مشرف كرد چون رايات اعلى بحضرت دهلي
 مراجعت كرد كبيرخان آن ولايت را در ضبط آورد و تصرف كرد و معمور
 گردانيد و بعد از مدت دو سال يا چهار سال او را بحضرت باز طلبيد
 پلول بدو داد بوجه ما يحتاج حال و چون عهد دولت شمسي انقراض
 پذيرفت و سلطان ركن الدين حوالی سنام بدو مضاف كرد و چون
 ملك جاني از لاهور و ملك کوچي از هانسي بجهت مخالفت
 حضرت با هم جمع شدند كبيرخان با ايشان موافقت نمود و مدتی
 حشم سلطان ركن الدين را تشويش دادند بعاقبت چون سلطان
 رضيه به تخت نشست ايشان بدر شهر آمدند و مدت مدید شهر

هو شهر منہ خمس و عشرين و ستمائہ کزلکخان را در خدمت وزیر مملکت نظام الملک محمد جنیدی بطرف قلعه تهنکر روان کرد بعد از مدتی چنانچه بتقریر پیوست آن قلعه فتح شد و ملک ناصر الدین قباچه علیه الرحمة در آب منده غرق گشت و حصار آنچه بدست آمد قلعه و شهر آنچه و مضافات و نواحی بتمام حواله ملک کزلکخان فرمود و چون رایات اعلیٰ بطرف دار الملک جلال دہلی مراجعت فرمود کزلکخان آن بلاد را در ضبط آورد و معمور گردانید و خلق متفرق را جمع کرد و با خلق از خواص و عوام روزگار بانصاف و الطاف گذرانید و طریق عدل و احسان با همه مسلوک داشت و در امن و امان و فراخ رعایا و رنهایت ماکنان کوشید و بعد از مدتی با خاتمت خیر و عصمت ایمان و صدقات و احسان و خیرات و مبرات از منزل دنیا بمراحل آخرت در شهر منہ تسع و عشرين و ستمائہ نقل کرد علیہ الرحمة *

الثانی ملک کبیرخان ایاز المعزی هزار مرده

کبیرخان ایاز ترک رومی بود و او بنده ملک نصیرالدین حسین امیرشکار بود چون او شہادت یافت با فرزندان او ببلاد ہندوستان افتاد و منظور نظر عاطفت سلطان معید شد و در ہر مرتبہ سلطان را خدمت کرد و او ترک دانا و عاقل و کاردان بود و در جلالت و مبارزت بی نظیر عصر خود بود و ملک نصیرالدین حسین کہ

درگاه را که دیده شد ملک تاج الدین کزلخان بود - روز چهار
 شنبه شانزدهم ماه صفر سنه خمس و عشرين و ستمائه چون از شهر
 آنچه بلشکر گاه منصور وصول بود این داعی را آن ملک نیکو سیرت
 تعظیم فرمود و از مسند خود برخاست و شرط استقبال بجای آورد
 و پیش باز آمد و داعی را بر جای خود بنشانند و بیست لعل
 بدست داعی داد و بر لفظ او رحمة الله علیه رفت که مولانا این
 را بستان که شگون باشد حق تعالی بروی رخمت کفاد ملک
 تاج الدین کزلخان را ملکی یافتیم پس با منظر مهیب و صورت
 با عظمت و اعتقاد با صفوت حشم بی شمار و خدم بسیار - ثقات چنین
 روایت کرده اند که سلطان سعید او را در وقت ایالت بداون در عهد
 سلطان بخزید از خواجه علی ناسنابادی و او را به پسر مهتر خود ملک
 ناصر الدین محمود سعید بخشید علیه الرحمة و طاب ثراه و با او
 یکجا در حجر دولت پرورش یافت و بعد از مدتی چون آثار رشد
 در ناصیه او بدید او را از خدمت ملک ناصر الدین بخدمت خاص
 خود باز آورد و چاشنی گیری فرمود پس یک چند چون خدمت
 کرد امیر آخر شد پس در سالی که بطرف ملتان رفت در شهر
 سنه ثمان و عشرين و ستمائه ولایت گجرات و ملتان حواله او شد
 چون از آنجا مراجعت کرد اقطاع کهرام بدو مفوض شد بعد از مدتی
 محرسه تبرهنده بدو داد درین سال داعی بران درگاه رسید سلطان
 سعید بر حبیل مقدمه او را بر سر حشمها در موافقت ملک عزالدین
 محمد سالاری علیه الرحمة از سرحد ولایت سنده پهای آنچه
 فرستاد و چون رایات اعلی شمس پهای حصار آنچه لشکرگاه کرده

نه نگاشت و دست اعلام ایام هیچ رایت عالی تر از لوای بهای او
نیفراشت و حضرت هیچ بادشاه را در شرق و غرب بنده که پای
بر مسند تخت بخت نهاده است از شه تر نبوده و هیچ گوش
تصه مکنش شهریاری از حکایت ولایت او زیبا تر نشنوده که هم
عهد عدلش صورت میراث عمری دارد و هم احسانش بیان عطای
حاتمی دارد و هم تیغش حدیث ضربت رستمی می نماید و هم
تیرش نفوذ بازوی ارشی نصر الله لواء و اید اولیاء و کب اعداء
پس از راه ادای حقوق آن ملوک نامدار بر سبیل عموم خصوصاً
ذکر دولت این شهریار این طبقه در قلم آمد تا متأملان را
بوقت نظر درین صحائف از حال هر یک بر صفحه خاطر موجب
دعای زنتگان و بقای ماندگان ظاهر گردد و این طبقه را بترتیب
آنچه بعضی مقدم بودند در عهد و بعضی موخر آورده شد از آن
ایام که این داعی بدین حضرت رسید - حق تعالی سلطان سلاطین
جهان را و الغخان معظم را در ایوان امکان باقی دارد *

الاول منهم تاج الدین منجر کزلخان

بدرگاه جهان پناه سلطان سعید طاب ثراه وصول این داعی روز
چهار شنبه غره ماه ربیع الاول سنه خمس و عشرين و ستمائه بود
و در پای محروسه آنچه بوقتی که رایات اعلی شمس بضمط منالک
سند از حضرت دهلی روی بدان دیار نهاده بود و پیش از آن
به پانزده روز حشم منصور آن بادشاه در فوج ملک تاج الدین کزلخان
منجر علیه الرحمة در پای آنچه رسید اول کسی که از ملوک آن

یومنا هذا که شهر سده ثمان و خمسين و ستمائه است اکرام و انعام
و عواطف و عوارف و اصناف الطاف و انواع اصطناع بادشاهانه آن
سلطان سلیمان مکان و شاهان و فرزندان و مملوک و خانان و بندگان او
طیب الله مضاجع الماضین منهم و ادام دولة الباقین در باب این
ضعیف و فرزندان و اتباع و اشیاع او روز بروز و ساعت بساعت
متضاعف و مترادف و متوالی و متسالی بوده است از تفویض
مناصب و ارتفاع مراتب و بذل تشریفات گرانمایه و انعامات و
اشغال بلند پایه و بکرات قضای ممالک و مرات ریاست هر ناسک
و مالک جعل الله تلك الایادی سببا لبقاء ملکهم و اگر بشرح و بسط
هر یک ازان اشتغال افتد از کثرت آن ایادی و عطایا این طبقه که
مینمی بر اختصار است بعد تطویل انجامد آمدم بسر مقصود
چون حق تعالی دولت سلطانی التمشی را بفضل خود امتداد
بخشید و رایات ولایت بندگان او در فضای بقا بر انراخت این
ضعیف خواست تا باه ای بعضی ازان حقوق یا ذکر مملوک و خانان
بندگان آن درگاه جهان پناه در ملک تقریر و سمط تحریر کشد خصوصا
ذکر توأثر نعم و تضاعف کرم خاقان معظم شهریار اعدل اکرم خسرو
بنی آدم بهاء الحق و الدین مغیث الاسلام و المسلمین ظل الله
فی العالمین عضد السلطنة یمین المملكة قطب المعالی رکن الاعالی
الخ قتلغ اعظم الخان بلبن السلطان بن السلاطین ظهیر امیر
المؤمنین اعز الاله انصاره و ضاعف اقتداره که تا قلم دائر گردد چرخ
زنگاری بر صحائف شهر شهر یاری نقش بخند یاری و صورت
کامکاری می نگارد هیچ چهره اقبال زیبا تر از صورت دولت او

الطبقة الثانية والعشرين في ذكر ملوك الشمسية

الحمد لله الذي ابدأ وانشأ - و الملك الذي تؤتي الملك
من تشاء - و الصلوة على خير خلقه افضل من قام ومشى - والسلام
على آله واصحابه كل غداة وعشا - وهلم تسليما كثيرا - چنين
می گویند کمترین بندگان درگاه سبحانی منهاج سراج جوزجانی
عصمه الله تعالى عن الميل الى الغثي که شکر نعمت منعم از لوازم
تضایای عقول سلیمه و طبائع مستقیمه است و این معنی ارباب علوم
را معقول و مکشوف است و این قاعده در مسائل اوائل اصول معروف
و نقله اخبار و ثقات آثار سید ابرار ازان منبع سعادت و سید
سادات علیه من الصلوات افضلها و من التحیات اکملها روایت کرده
اند که من لم يشکر الناس لم يشکر الله پس بر قضیه این دو اصل
معقول و منقول شکر انعام و اکرام سلطان سلاطین اسلام بادشاه سعید
نیکونام شمس الدین طاب ثراه و شاهانی که از دودمان ملطنت او
پای تفاخر بر مسند شهر یاری نهاده اند و حق الطاف و عواطفی
که ملوک و خاندان بندگان او که بایوان بختیاری و میدان جهانداری
رسیده اند در ذمه این داعی دولت قاهره و فرزندان او فرض عین
و فرض دین است که از شهر سنه خمس و عشرين و ستمائه الی

ایشان آید بذیل عفو پوشند و در اصلاح و تصحیح کوشند که آنچه
در تواریخ ما تقدم از قصص و اخبار انبیا و ملوک مطالعه افتاده بود
نقل کرده شده است. و آنچه برای العین در حضور مشاهده افتاده
نیشته گشت. ملک تعالی دولت سلطان معظم شهنشاه اعظم
سلطان السلاطین ناصر الدینا و الدین ابو المظفر محمود بن السلطان
را در مسند تاجداري و متکلي شهر یاری تا غایت حد امکان پاینده
دارد و نویسنده و خواننده و جمع کننده این طبعات را در دنیا و
آخرت نیکنام کند بمحمد و آله اجمعین *

ماه رمضان سنه سبع و خمسين و ستمائة فيض و فضل آنريدگار اصل
سلطاني را از صدف شرف خاني پسری بخشيد و چندان انعام
اژان اکرام بخاص وعام رسيد که بقلم محرر تحرير و دم قادر تقرير آن
نبايد - ملک تعالى آن بستان سلطاني و چمن جهان باني را باشجار
واثمار بقا همواره آراسته دارد - و در سلخ شوال همين سال ملک
نمرخان منجر با لشکر آراسته بفرمان اعلى بحضرت رسيد *

السنه الخامسة عشر سنه ثمان و خمسين و ستمائة

چون سال نو شد آفتاب کامگاري از مطالع بختياری بنازگی
طالع و ماه جهانباني از برج کامراني لامع گشت - سيزدهم ماه صفر
خان معظم الغخان اعظم برطرف جبال دهلي برای دنغ فساد
متمردان ميوات که دیو از ايشان درهراس باشد نهضت فرمود و بقدر
ده هزار سوار برگستوان جراره و مبارزان خونخواره در موافقت رکب
همايون او روان شدند و ديگر روز غنائم بيشمار و مواشي بسيار رسيد
شعب صعب را نهب کرد و کوههای حصين را بزد و هندو بي
آندازه در زیر تيغ بيدريغ غايزيان آمد و چون پرداخت اين تاريخ
بدین موضع رسيد برين فتح و غزا و نصرت خدا ختم شد اگر در
حيات امتداد و در بقا تطويل و امتداد باشد بعد ازین آنچه
حادث شود در قلم آيد رجای واثق است بجماعتي که درین
طبقات و تواريخ نظر کنند و درین اخبار و حکايات تامل نمايند
و شمه ازين احوال و رمزي ازين اقوال بسمع ايشان رسد اگر
هفتوني يا زلتي يا سهوي يا سقطي در خاطر عاطف و سمع جمع

مسعود ملک جانی مغوض گشت *

السنة الرابعة عشر سنة سبع وخمسين وستمائة

چون سال نو شد روز پنجشنبه سیزدهم ماه محرم سنه سبع و خمسين و ستمائة رايات اعلى بر عزيمت غزوات حرکت کرد - و در روز يکشنبه بيست و يکم ماه صفر همين سال ولايت بيانه و کل و بلا رام و کاليوار بملک شير خان مغوض شد و ملک النواب ايک با انواع حشم بطرف کفار رتنپور نامزد شد و رايات همايون بمقرر عز سلطنت باز آمد - و در روز چهارشنبه چهارم ماه جمادى الاخرى همين سال دو زنجير فيل و خزانه از ديار لکنوتى بخدمت درگاه اعلى رحيد - و ششم ماه مذکور شيخ الاسلام جمال الدين بسطامي بر حمت حق تعالى پيوست - و بيست و چهارم ماه قاضى کبير الدين در گذشت رحمهم الله و مناصب ايشان بفرزندان ايشان بعاطفت بادشاهانه مغوض شد - و در ماه رجب سنه سبع و خمسين و ستمائة ملک کشليخان اعظم باريک ايک بدار الخلد جنت خراميد و شغل امير حاجبي بفرزند او ملک علاء الدين محمد مغوض گشت و در غره رمضان امام حميد الدين مار يکله بر حمت حق تعالى پيوست و انعامات او بر فرزندان او مقرر گشت بعاطفت سلطنت و بعد از چندين بغازي چون دولت و سلطنت و مملکت فرمان دهى سلطان اعظم روى بتضاعف داشت شکستگيا جبر شد و همه خستگيا مرمه يانت و دوحه بادشاهي را بر شاخ بقا گلي نوشگفت و شگونه تازه بدميد و ميوه با نصارت برست - و در بيست و نهم

نالما و غانما منصور و مظفر روز سه شنبه یازدهم ماه جمادی الثری
 بحضرت باز رسید ملک تعالی این دولت را با اهل اسلام بفر
 سلطنت سلطانی و دولت خانی باقی و پاینده دارد - و بعد ازان
 در روز چهارشنبه هفتم ماه رمضان همین سال مسند وزارت
 بضیاء الملک تاج الدین مغوض شد و در آخر این سال کفار مغل از
 طرف خراسان بر زمین آچه و ملتان رسیدند و ملک کشلو خان
 با ایشان عهد بست و بلشکر گاه سالین نوین مغل پیوست *

السنة الثالثة عشر سنة ست وخمسين و ستمائة

چون سال نو شد و محرم سده ست و خمسين و ستمائة تجدید
 یافت - روز یکشنبه ششم ماه محرم سده ست و خمسين و ستمائة
 رایات همایون بر عزیمت غزو و دفع کفار مغل از حضرت حرکت
 کرد و در ظاهر دهلی لشکر گاه شد - و ثقات چنین روایت کرده اند
 که روز چهارشنبه نهم همین ماه هلاکو که سر کفار مغل بود بدر بغداد
 از پیش لشکر امیر المؤمنین المعتمد بالله منهزم گشت چون
 رایات اعلی سلطانی بر عزیمت غزو بیرون رفت بهر طرف ملوک
 و امرا بانواج حشم نامزد شدند و قلب سلطانی غرق ماه رمضان
 المبارک بحضرت باز آمد و مدت پنجماء در حضرت مقام فرمود
 و در هزدهم ذی القعدة همین سال ملک لکهنوتی بملک جلال الدین

(۲ ن) در هر چار نسخه موجوده نوشته که هلاکو منهزم گشت
 لیکن جمهور مورخین خلاف آن گفته *

بدر شهر آمدند و در حوالی شهر طوف کردند و شب را ظاهر دهلی میان جود و کیلو کهری و شهر لشکرگاه ساختند و چون آن ملوک و لشکر بر امید و عده آن مکتوبات بباغ جود رسیدند فضل خدایتعالی آن بود که پیش از آن بدر روز جماعت مخالفان را از شهر روان کرده بودند چون آن ملوک را از نقل ایشان معلوم شد در کار خود متانی شدند و از حضرت بادشاه فرمان شد تا دروازه‌های شهر بر بستند و چون لشکر از شهر غائب بود استعداد جنگ کردند امیر الحجاب علاء الدین ایاز زنجانی^(۱) نائب امیر حاجب و الغ کوتوال بک جمال الدین نشاپوری و دیوان عرض ممالک عز نصرهم در محافظات شهر و استعداد مرد جنگ آثار پسندیده نمودند و در آن شب بر باره شهر امرا و سرخیان و معارف شهر را نامزد کردند چون بامداد روز جمعه شد حق تعالی لطیفه نمود ملک کشلو خان عزیمت مراجعت کرد و ملوک دیگر و والده سلطان ملکه جهان چون مشاهده کردند جمله بر باز گشتن اتفاق کردند و بیشتر حشم ایشان در مراجعت موافقت نمودند و در حوالی شهر مقلم کردند و بسیار از اکابر و معارف دست راست طلب کردند و بخدمت درگاه پیوستند و آن ملوک بی مراد باز گشتند بر طرف سواک چون خبر عزیمت ایشان بالغخان معظم و ملوک و امرای لشکر سلطانی عز نصرهم رسید از آن موضع که بودند بر طرف شهر عطف کردند چون نزدیک رسیدند کیفیت الغخان معظم را روشن شد

پیوستند و بخدود منصوره سامانه بود چون خبر حرکت آنجماعت
بسمع اعلی رسید الغخان معظم را بالشکرها نامزد فرمود - روز
پنجشنبه پانزدهم ماه جمادی الاولی سنه خمس و خمسين و ستمائه
از حضرت نهضت فرمود و چون نزدیک آن لشکر رسیدند و میان
هر دو فریق بقدره کرده ماند از حضرت جمعی درخفیه مکتوبات در قلم
آوردند چنانچه شیخ الامام قطب الدین وقاضی شمس الدین بهراجی
بنزدیک ملک قتلغخان و ملک کشلو خان بلبین فرستادند تا
بحضرت آیند و دروازاها بر ایشان دهند و در شهر هر کس را بدان
حرکت موافقت و بیعت می دادند و بدست راست عهد می
شدند از حضرت ملهیان مخلص این مخالفت را بخدومت الغخان
معظم در قلم آوردند و از لشکرها بنابرین مخالفت بخدومت بارگاه
اعلی باز نمودند که حال مخالفت دستار بندان براین جمله
است اگر صواب باشد فرمان اعلی اعلاه الله بجاواب ایشان ناند
شود تا ایشان که در حوالی شهر اقطاع دارند بر سر اقطاع خود روند
تا این فتنه آرام گیرد بشهر باز آیند از حضرت اعلی بنفی ایشان
فرمان شد - روز یکشنبه دوم ماه جمادی الاخری سنه خمس و
خمسين و ستمائه فرمان شد تا سید قطب الدین و قاضی
شمس الدین بهراجی از حضرت بهر اقطاعات خود روند مکتوبات
ایشان از شهر بملک قتلغخان و ملک کشلو خان بلبین رسید در حال
و ساعت از موضع خود با تمامت لشکر بطرف شهر زانند که در دو
روز و نیم بعد مصافت صد کرده را قطع کردند - و روز پنجشنبه
ششم ماه جمادی الاخری بباغ خود نزل کردند بامداد بعد از نماز

فتنه روز سه شنبه بیستم ذی الحجه سنه اربع و خمسين و ستمائه
 از حضرت دهلي حرکت کرد و چون مال سنه خمس و خمسين
 نوشد لشکر درین سال بطرف ^(۱)متنور رفت و قتال میان لشکر اسلام
 و هندو کوه پایه قائم شد و قتلغخان میان آن طائفه بود از امرای
 اسلام جمعی که خائف بودند بسبب اهتمام بدو پیوستند و چون طاقت
 مقاومت نداشتند بمسبب آن پشت دادند و الغخان معظم تمامت
 آن جبال را بتیغ زیر و زبر کرد و تا سلمور در اندرون شعاب و مضائق
 جبال برآمد و قصبه سلمور را که هیچ پادشاه بران دست نیافته
 بود و لشکر اسلام بدان فرمیده نهب کرد و غزاهای بسنت بجای آورد
 و چندان هندو متمرّد را بقتل رسانیده که در احدی تحضر نیاید
 و بتقریر و تحریر ننگد *

السنه الثانيه عشر سنه خمس و خمسين و ستمائه

بعد از مراجعت روز یکشنبه ششم ماه ربیع الاول سنه خمس
 و خمسين و ستمائه ملک ^(۲)منجان ایبک خطائی از اسب خطا کرد
 و برحمت حق تعالی پیوست و رایات همایون روی بحضرت نهاد
 روز یکشنبه بیست و ششم ماه ربیع الاخر سنه خمس و ستمائه
 جلال رسید و چون لشکر منصور مراجعت کرد ملک عزالدین
 کشلو خان بلبن با لشکر آنچه و ملتان در حوالی آب بداه پیشتر
 آمد و ملک قتلغخان و امرای که با او بودند بملک کشلو خان

و بحضرت باز آمد و روز چهار شنبه نوزدهم ماه ذی الحجه آخر این سال ببلشکر گاه اعلی پیدوست و پیش از آن فرمان نماند شده بود تا ملک قتلغخان از اوده باقطاع بهرایج رود او این مثال را انقیاد نمود و از حضرت ملک بگتم^(۱) رکنی نامزد دنع او شد و در حدود بدان هر دو لشکر را با هم ملاقات شد و بگتم^(۲) شهادت یافت و زیات همایون بدارک این حادثه بر سمت اوده نهضت فرمود و چون بدان حدود رسید قتلغخان از پیش برنت و زیات همایون بطرف کالجیکشید و الفغان معظم او را تعاتب نمود او را در نیامست با غنائم بسیار بخدست سلطانی پیوست *

السنة الحادي عشر منه اربع وخمسين و ستمائة

بدولت و نصرت در زمان عصمت آنریدگار ثعالی چون سال نو شد و محرم منه اربع و خمسين و ستمائة در آمد زیات همایون را آن فتح بر آمد روی بحضرت نهاد - و در روز سه شنبه چهارم ماه ربیع الآخر منه اربع و خمسين بحضرت وصول نمود و چون قتلغخان را معلوم شد که زیات اعلی بر سمت حضرت انصراف نمود بولایت کرد مانکپور تعلق کردن گزنت میان او و ارسلان خان سنجر چغتای مقاتله آنداد و نصرت ارسلان خان را بود چون قتلغخان را بهندوستان مکنوت میسر نشد در میان سواس عزیمت بالا کرد و بطرف سغور^(۳) آمد و در آن قبائل و جبال پناه چغتای زیات اعلی برای دنع آن

ظاهر گشت و آنچنان بود که تقدیر آسمانی مزاج مبارک سلطانی
 با والده ملکه جهان تغیر پذیرفت و چون او در حباله قتلخنان بود
 هردو را فرمان شد تا اوده اقطاع ایشان باشد و بر سر اقطاع بروند
 بحکم فرمان ایشان برنفتند و این حادثه در روز سه شنبه ششم ماه
 محرم سنه ثلث و خمسين و ستمائه بود چون ماه ربیع الاول در آمد
 سلطان اسلام - روز یکشنبه بیست و نهم ماه ربیع الاول این سال
 قضای منالک و حکومت حضرت دهلوی برقرار ما تقدم حواله
 داعی دولت منهاج سراج کرد که بلاشاه او را در سلطنت سالهای
 فرادان بقا باد و در ربیع الآخر از ملک قطب الدین حسین علی
 که نائب مملکت بود سخنی برخلاف رای اعلیٰ بسمع مبارک
 پادشاه رسانیدند - روز سه شنبه بیست و سیوم ربیع الآخر همین سال
 ملک قطب الدین را مخاطب کردند و مقید و محبوس گشت و
 شهادت یافت بلاشاه را بقا باد - روز دو شنبه هفتم جمادی الاولی
 اقطاع میرت حواله ملک کشلیخان الخ اعظم باریک سلطانی شد بعد
 از آنکه از کوره بخدمت درگاه پیوسته بود رحمه الله - و در روز سه شنبه
 سیزدهم ماه رجب سنه ثلث و خمسين و شینح الاسلامی حضرت
 بشینح الاسلام جمال الدین بسطامی مغرض شد و همدین ماه ملک
 تاج الدین سنجر سیوستانی از اوده بکشید و عماد الدین ریحان را
 از بهرایج آزعاج کرد و از دنیا رحلت کرد و همدین سال ماه شوال
 ریات اعلیٰ از حضرت بطرف هندوستان نهضت فرمود - و در روز
 یکشنبه هفدهم ماه ذی القعدة همین سال الخان معظم بجهت
 انتظام امور حشم سوالک بطرف هانسی رفت و حشم مرتب فرمود

را بلقب صدر جهان تشریف فرمود حق تعالی در سلطنتش باقی
 دارد - روز سه شنبه بیست و هشتم ماه ربیع الاول بحضرت دهلی و مول بود
 و مدت پنج ماه در شهر مقام بود که خبر جمعیت ملوک با ملک
 جلال الدین بر رسید زایات اعلی در ماه شعبان بطرف سنام و تبرهنده
 حرکت فرمود و عید فطر در سنام کرد و لشکرهای ملوک چنانچه
 ارسلان خان تبرهنده و ^{۱۲۱}مَنجَان ایدک خطائی و الفخان اعظم از
 ناگور در موافقت ملک جلال الدین در حوالی تبرهنده بودند زایات
 اعلی از سنام بهانسی آمد آن ملوک بطرف کهرام و کیتل حرکت
 کردند سلطان بدان سمت از هانسی حرکت فرمود و جماعت امرا
 در میان هر دو تن سخن صلح گفتند و تنه هر دو طرف عماد الدین
 ریحان بود تا روز پنجشنبه بیست و دوم ماه شوال همین سال سلطان
 اسلام فرمان داد تا عماد الدین ریحان بطرف بداون برود و آن
 ولایت اقطاع او باشد و آن صلح تمام شد - روز سه شنبه هفدهم ماه
 فی القعدة بعد از موکند و عهد و موافقت جمله امرا و ملوک
 بخدمت سلطان پیوستند و لوهو اقطاع ملک جلال الدین شد و در
 فرمان عصمت و دولت زایات همایون روز سه شنبه نهم ماه
 ذی الحجه بطالع سعد در حضرت دهلی آمد ملک تعالی زایات
 همایون را بایات فتوح مطرز دارد آمین رب العالمین *

السنة العاشرة سنة ثلث وخمسين وستمائة
 چون سال سده ثلث و خمسين و ستمائة نو شد حال عجیبی

ترکستان رفته و آنچه و ملتان و تپره‌نده در تصرف متعلقان او مانده روز دو شنبه بیست و ششم ماه ذی الحجه سنه احدى و خمسين سنج گشت و حواله ارسلان خان سنجر چست شد و رایات اعلی اعلاء الله از آب پیاه مراجعت فرمود *

السنة التاسعة سنة اثنی و خمسين و ستمائه

چون سال سنه اثنی و خمسين و ستمائه نوشد در حدود کوه پایه بردار و پنجور فتوح و غنائم بهیزار بدست افتاد و بر جون عبیره فرمود روز پنجشنبه سیزدهم ماه محرم سنه اثنی و برگذک پیش میاپور عبیره افتاد و همچنان دامن کوه تا لب رهب^(۳) رفته شد و در اثنای آن غزوات در تنگه بالی روز یکشنبه پانزدهم ماه صفر سنه اثنی و رضی الملك عز الدین در مشی شهادت یافت - روز دوشنبه شانزدهم ماه صفر سلطان اسلام بانتقام آن حرکت کفار کایتهر را دست بردی نمود که تا باقی عمر آن بلاد یادگار بماند و بر طرف بداون نهضت فرمود - روز پنجشنبه نوزدهم ماه صفر خطه بداون بفرو شکوه چتر و رایات همایون آراسته شد نه روز آنجا مقام فرمود و پس عزیمت حضرت مصمم شد - روز یکشنبه ششم ربیع الاول وزارت مملکت بصدر الملك نجم الدین ابوبکر کرت دوم تفویض افتاد و در حدود کول روز یکشنبه بیستم ربیع الاول سنه اثنی و خمسين داعی دولت

(۲ ن) بغرایند و پتجوق (۳ ن) رهیت - رعت (۴ ن) تکیه مانی -

تکیه بانی (۵ ن) تهیهر

السنة الثامنة سنة احدى و خمسين و ستمائة
 چون سال نو شد روز شنبه غره محرم سنة احدى و خمسين و
 ستمائة الفغان را فرمان داد تا بسر اقطاع خود بطرف هوالک و هانسی
 برود از منزل رهنک چون خان معظم بحکم فرمان بطرف هانسی رفت
 و ایالت اعلیٰ نیز لوائل ربیع الاول همین سال بحضرت باز آمد و مزاج
 اکبر و شغلها بگشت و در ماه جمادی الاولیٰ مسند وزارت حواله عین
 الملک محمد نظام جنیدی شد و ملک کشلیخان امیر حاجب الغ
 مبارک ایبک را که برادر خان معظم بود اقطاع کره دادند و بدان
 طرف روان کردند و در ماه جمادی الاولیٰ همین سال عماد الدین
 ربحان وکیلدر شد و ایالت اعلیٰ بر عزیمت از عاج خان معظم الفغان
 خلد ملکه از حضرت بطرف هانسی حرکت کرد و عماد الدین
 ربحان قاضی شمس الدین بهرائیجی را بیاورد و در بیست و هفتم
 ماه رجب سنة احدى و خمسين و ستمائة قضای ممالک بدو
 مفوض کرد و خان معظم از هانسی بطرف ناگور رفت و اقطاع
 هانسی با شغل امیر حاجبی بشاهزاده رکن الدین مفوض شد و
 زیات اعلیٰ در ماه شعبان بحضرت باز آمد و در اوائل شوال همین
 سال بر عزیمت فتح آچه و ملتان و تبرهنده از دهلی حرکت کرد و چون
 بحوالی آب بیا و وصول بود لشکر بطرف تبرهنده نامزد شد و پیش
 ازین شیر خان از مصاف کفار آب سنده عطف کرده بود و بجانب

و در لک پیاده داشت مهنرم گشت و قلعه بلور که عمارت کرده بود
فتیج شد و نهیب گشت و افغان معظم در آن سفر آثار جلالت بسیار
نمود و غذائ و برده بدست حشم اسلام افتاد و بسلامت و عصمت
رایات اعلیٰ بحضرت باز آمد *

السنة السابعة سنة خمسين و ستمائة

رایات اعلیٰ بحضرت دهلی روز دو شنبه بیست و سیوم ماه
ربیع الاول سنة خمسين و ستمائة باز آمد بعد از آن با بخت فرخنده
و دولت افزاینده مدت هفت ماه در دار الملک جلالی مقام افتاد
و درین مدت بانتشار احسان و اقامت مراسم عدل مشغول گشت -
روز دو شنبه بیست و دوم شوال سنة خمسين و ستمائة رایات اعلیٰ
بر سمت لوهور و غزنین از راه آچه و ملتان نهضت فرمود و در وقت
وداع از حدود کیتهل داعی دولت را تشریف خاص امپ بامانخت
و ز با تمام ستام و زین بارزانی داشت و درین سفر جمله ملوک
و خانات اطراف در رکب اعلیٰ جمع شدند قتلخان از ولایت
بینانه و لشکرخان عزالدین از بداون بلحشمهای خود در موافقت
و ایات همایون تاحد آب بیاه برنفتند و عماد الدین و ساجان
در خفیه مزاج سلطان و ملوک بالغان اعظم متغیر گردانیدند و
مزاج دیگر کرد *

(۲ ن) قلعه بزرگ - بکور - در دیگر تواریخ - بنور - نوشته

(۳ ن) گنگ (۴ ن) کشکوخان

زمید و در شوال همین سال اختیار الدین گریز از ملتان کفار منکر را بهیار اسیر کرد و بحضرت فرستاد و بشهر دهلی بدولت ناصری آئین بستند و درین سال روز جمعه هفدهم ماه ذی القعدة قاضی جلال الدین کشانی زندگانی به بندگان دولت اعلی پادشاه عالم داد رحمة الله علیه *

السنة السادسة سنة تسع واربعین و ستمائة

ملک عزالدین بلبن بناگور تهر آغاژ نهاد درین سال ریات همایون اعلی برحمت ناگور رفت و او بخدمت پیش آمد ریات اعلی باز گشت و بعد ازان شیرخان از ملتان عزیمت آنچه کرد و ملک عزالدین بلبن از ناگور بر سمت آنچه برفت و بشیرخان پیوست و ماخوذ شد و قلعه آنچه بشیرخان تسلیم کرد و از الجاری بحضرت نهاد. روز یکشنبه هفدهم ماه ربیع الخرسنه تسع واربعین و ستمائة بخدمت درگاه اعلی پیوست و خطه بدرون نامزد او شد و همدرین سال روز یکشنبه دهم ماه جمادی الاولی سنه تسع کرت دوم قضای ممالک و حکومت حضرت بامر اعلی اعلاء الله بدین داعی دولت منهاج سراج مفوض گشت و روز سه شنبه بست و پنجم ماه شعبان سنه تسع ریات اعلی بطرف کالیور و چندیری و بزوال و مالوه حرکت فرمود و در آن سفر تا نزدیک مالوه برفتند و جاهر اچار که بزرگ ترین رانگان آن بلاد و بقاع بود و بقدر پنج هزار موار

(۲۱) جاهر اجاد - جاوار جار در دیگر تواریخ - جاهر دیو نوشته

این ضعیف برמיד برزای اعلیٰ عرضه افتاد تشریف ومثال صد برده
 و صد خروار انعام فرمود بتربیت افغان معظم خلعت سلطنته
 حق تعالی هر دو را باقی و پاینده دارد و رایات همایون روز
 چهارشنبه بیست و چهارم ماه ذی الحجه بحضرت باز آمد و روز
 دوشنبه بیست و نهم ماه ذی الحجه این داعی بر عزیمت
 ملتان و فرستادن برده بخراسان از دهلی روان شد و بخط هانسی
 چون وصول بود بحکم فرمان عالی خان معظم و خاقان اعظم دبه
 انعام او در ضبط آورد و بطرف ملتان بر راه ابوهر اتفاق
 ملاقات افتاد *

السنة الخامسة سنة ثمان و اربعین وستمائة

ملاقات شیر خان بر لب آب منده و بیداه روز یکشنبه یازدهم ماه
 صفر سنة ثمان و اربعین و ستمائة حاصل شد و از آنجا بطرف ملتان
 رفته آمد - روز چهارشنبه ششم ماه ربیع الاول سنة ثمان و ملتان
 وصول افتاد ملک عز الدین لشکر خان بلبن از آنچه بگرفتند ملتان
 همین روز رسید اتفاق ملاقات او بود تا بیست و ششم ماه ربیع الآخر
 آنجا مقام افتاد و فتح ملتان که در دست خدم شیر خان بود
 میسر نشد داعی بحضرت باز آمد و ملک عز الدین بلبن بطرف
 آنچه رفت داعی از راه قلعه مروت بسرستی و هانسی بحضرت باز
 آمد - بیست و دوم ماه جمادی اولی سنة ثمان و اربعین بحضرت

و حادثه ظاهر شد - اول آنکه قاضی عماد الدین شقورقانی متهم
 بخدعه بود - روز جمعه نهم ماه ذی الحجه در قصر پدید از قضا معزول
 شد و از شهر بحکم فرمان بطرف بداون روان شد روز دوشنبه دوازدهم
 ماه ذی الحجه یحیی عماد الدین ریحان شهادت یافت و ملک
 بیله الدین ایبک خواجه در حوالی حصار رانه رتپور روز یکشنبه
 یازدهم ماه ذی الحجه بر دست کفار هندو شهادت یافت *

السنة الرابعة سنة سبع و اربعین و ستمائة

روز دوشنبه سیزدهم ماه صفر سده سبع و اربعین و ستمائة الغخان
 معظم در زمان سعادت با لشکر اسلام و رایات اعلیٰ بعضرت باز
 رسید و بتغلق جملة انجیر و سلوک مملکت چون پناه دولت سلطان
 و پشت لشکر و روی مملکت الغخان معظم بود فرزند او ملکه جهان
 گشت اتفاق این عقد روز دوشنبه بیستم^(۲) ماه ربیع الآخر سده سبع
 و اربعین و ستمائة بود حق تعالی هر سه پشت و پناه دین محمدی
 را در سلطنت و محکمات و دولت باقی دآورد - و همدین سال روز
 دوشنبه نهم ماه جمادی الاخری قاضی جلال الدین کلشانی از اوده
 بموسید و قاضی مملک شد - و روز دوشنبه بیست و دوم ماه شعبان
 همدین سال رایات اعلیٰ از دهلی حرکت فرمود و روز یکشنبه چهارم
 ماه شوال همدین سانی از آب چون عبور فرمود و بر غزیمت غزو
 هندو لشکرها بران طوط نامزد کرد و از خراسان مکتوبات همشیره

اتباع آن زمین را و عورت و فرزندان او را بدست آورد و غنائم بسیار گرفت و از یک جنس اسب یک هزار و پانصد سربدست هشم اسلام افتاد و دیگر غنائم برین قیاس میباید کرد و چون بخدست درگاه پیوست همگان بدین نفوس شادینیا کردند و رایات اعلیٰ روز پنجشنبه یازدهم ماه ذی القعدة سنه خمس ازین بلاه مراجعت فرموده و درین سفر ملک جلال الدین مسعود شاه که منقطع قنوج بود و برادر سلطان به سعادت خدمت درگاه پیوست و دستبوس اعلیٰ اعلاء دربانست و باز گشت و لشکر اسلام و رایات همایون منزل بمنزل برست و از الملك جلال آمد *

السنة الثالثة سنة ست و اربعین و ستمائة

روز چهارشنبه بیست و چهارم ماه محرم سنه ست و اربعین و ستمائة بدار الملك جلال دهلي باز آمد ازین سفر و شهر را آئین بستند و بدولت و سلطنت بمقر پادشاهی بنهست و ملک جلال الدین چون خدمت سلطان دریافت اقطاع سنبل و بدان از او شد ناکاه خوفی و هراسی بدو راه یافت از سنبل و بدان بحضرت پیوست و سلطان معظم مدت هفت ماه در حضرت دهلي مقام فرمود تا ششم ماه شعبان سنه ست رایات اعلیٰ از دهلي بیرون آمد و بر سرست اطراف خیال و محاربی غزوها فرمود و امرا را باطراف نامزد کرد و بحضرت باز گشت و درین سفر دور تر اتفاق نیفتاد. روز چهارشنبه نهم ماه ذی القعدة بحضرت باز آمد بدولت و سلطنت و لشکرهای اسلام بر سمت کوه پایة رانہ رتنبور برست و درین لشکر و مقام حضرت

تمامت آنچه درین مفر رفت از غزوها بسخت و نهوب بر جاده قتل
 کفار متمرّد و گرفتن آن حصار و فتوحی که النخاع معظم را رخت دز
 قتل و اسر دلکی و ملکی بتمام و کمال در آن اجزا در نظم مشرح
 گفته شده است و باسم مبارک سلطان ناصر بنی نامه نام نهاده آمده
 است و در ازای آن از حضرت سلطان معظم خلد الله ملکه و
 سلطانہ انعامی مزید که هر سال برسد یافته و از دولت خان معظم
 النخاع اعظم خلد الله ملکه یکپاره دیده در حدود هانسی انعام
 رسید حق تعالی هر دو را در مسند سلطانی و متکلی جهابانی
 باقی و پاینده دارد بحمد و اله آمین - بسر غرض تاریخ باز آییم - روز
 پنجشنبه بیست و چهارم ماه شوال سنه خمس و اربعین و ستمانه آن قلعه
 بعد از جهاد و قتال بسیار فتح شد بعد ازان روز دوشنبه دوازدهم
 ماه ذی القعدة سنه خمس همین سال بخطه کرد وصول افتاد و
 پیش ازان بنه روز النخاع معظم باتمامت ملوک و امرای لشکر در
 موافقت او نامزد بودند و آن خان شیر دل رستم نهاد سهربان جنگ
 پیل تن دران نهضت چندان آتار جلالت و شہامت از غزوهایی
 شگرف و فتوح مواضع حصین و قلعه و جنگلها کشتن و قتل کفار
 متمرّد و تحصیل غنائم با برده و اسیر و اتباع رانگان بزرگ که در
 تحریر و تقریر محرران تفصیل آن نیاید و شمه ازان در کتاب
 ناصر بنی نامه بنظم پیوسته است اعز الله انصاره - و رانہ بود در آن
 جبال و نواحی که او را دلکی و ملکی گفتندی با اتباع بسیار
 و مردان جنگی بی شمار و ولایت و مال بی اندازه و مواضع حصین
 و شباب و مضائق در غایت حصانت جملة نهب کرد و تمامت

مراجعت نمود بسبب تنگی علوفه و ما یحتاج لشکر و چون با چنان
فتحی و اسم بزرگی بخدمت بارگاه اعلیٰ پیوست از لب آب سودره
روز پنجشنبه پنجم ذی القعدة همین سال را یات همایون بر سمت
دارالملک جلال دهلی عطف کرد و عید اضحیٰ را بکوه جالندر نماز
کذارده شد و از آنجا منزل بمنزل بحضرت وصول بود و درین روز
داعی دولت منهاج مزاج را که کاتب این مطور است تشریف جبه
و دستار و اسب و ساخت و ستام پادشاهانه فرمود تقبل الله منهم .

السنة الثانية سنة خمس و اربعین و ستمائة .

روز پنجشنبه دوم ماه محرم سنة خمس و اربعین و ستمائة
بدار الملک دهلی وصول بود و مدت ششماه بسبب کثرت امطار
و هجوم بشکل در حضرت مقام فرمود و در ماه جمادی الاخری
همین سال بلشکرگاه سراپرده بطرف پانی پنده^(۲) نصب فرمود و در
شعبان همین سال عطف کرد و طرف هندوستان میان دو آب رایات
اعلیٰ روان شد و در حدود قنوج موضعی بود حصین و قلعه متین
نام آن نندده^(۳) که از سد سکندر حکایت احکام می گفت جماعت
کفار هندو بدان مقام تحصن جستند و دست از جان بشتند و در روز
لشکر اسلام در خدمت رکب اعلیٰ بدان موضع قتال کردند تا
جمله آن متمردان بدوزخ رفتند فتح آن موضع میسر نشد و آن
غزو را داعی دولت در پنج یا شش تا کاغذ بلظم آورده است و

چون میبست دولت او در اطراف هندوستان بسبب آن غزوات و عسارت منتشر گشت و ملوک و امرای دولت چون از سلطان علاء الدین خائف گشتند در خفیه خدمت او عرضداشتی ارسال کردند و نهضت مبارک او بر صفت دارالملک جلال التماس نمودند ملکه جهان والدۀ او بتدبیر صواب ظاهر خلق را چنان نمود که بجهت تداریکی و معالجت عارضه بحضرت دهلی میرود و سلطان را در مهد نشاندۀ با خود و مبالغ مزد پایک و سوار از بهر ایج هر صفت دهلی روان شد و چون شب می شد روی مبارک سلطان را بتقاب مستور میگردانیدند و سوار میکردند و بر سبیل عجلت هرچه تمامتر بمدت قریب بدلهلی آمدند چنانچه از وصول مرکب همایون این پادشاه مبارک عهد هیچ آمریضه را خبر نداشت تا روزی که بر تخت پشیمت خلد الله سلطان - چون مریر سلطنت بذات او فرو بها و زیب و زینت گزنت در ماه رجب سنه اربع و اربعین و مئمانه وایات همایون را حرکت داد و لشکر بر عزیمت لب آب منده و ملتان و قمع کفار چین بیرون آورد و بر تواتر حرکت فرمود - روز یکشنبه غره ماه ذی القعدة سنه اربع و اربعین بر لب آب لوهور عبیره کرد و لشکر اسلام را بفرهنگ کوه جود و اطراف نندینه فرمان داد و الغخان اعظم خلعت سلطنته در مرتبت امیر حاجبی بود بر سر آن چشم نامزد شد و سلطان با بنده و فیلان بر لب آب سوده مقام فرمود و الغخان اعظم آن لشکر ببرد و بفضل و نصرت آمریدگار کوه جود را نهیب کرد و جیل و بکوهران و کفار متمردان را مبالغ بدورخ فرستاد و تا لب آب منده برانده و آن اطراف نهیب کرد و از آنجا

سلطان بن سلطان خلد الله ملكه و سلطانه بر تخت سلطنت از
 اوائل شهر سنه اربع و اربعين و ستمائه بود و تا هنگام اين تاريخ
 پانزده سال باشد هر سال را ازان مفصل کرده شد تا بفهم و خاطر
 سامع نزديگتر بود و الله اعلم بالصواب *

السنة الاولى سنة اربع و اربعين و ستمائه

سلطان معظم ناصر الدنيا و الدين بطالع سعد و بخت ميمون
 و وقت همايون و دولت روز آفرين روز يكشنبه بيست و خوم ماه
 محرم سنه اربع و اربعين و ستمائه در حضرت دهلي بقصر سبزي
 بر تخت سلطنت بنشست و ملوك و امراء و مندور و كبرا و سادات
 و علما بخدمت بارگاه اعلى بشتافتند و تعقيب و بوس مبارك
 اين شهنشاه مبارك قدم دريافتند و همگان هريكى لائق حال
 خود بوجه مبارك باد جلوس خدمتي گفتند - و روز سه شنبه
 بيست و پنجم همين ماه در قصر دولتخانه و بارگاه كوشك فيروزي
 باز عام فرمود همه خلق بسلطنت و امتثال او امر آن پادشاه كريم
 گزيده شيرت ملك صورت بيعت عام كردند و همگان بتجديد اين
 سلطنت مستبشر گشتند و اطراف ممالك هندوستان بدین عهد
 با انصاف مسرور شدند و اين دولت كه تا نهايت حد امكان باقي
 بلاد چون سلطان ناصر الدنيا و الدين از دهلي بر سمت بهرايج
 بقديم مبارك حركت فرموده و والده او ملكه جهان جلال الدنيا
 و الدين دام ملكها در موافقت او پرفت و دران بلاد و جبال غزوات
 يسار كرد ولايت بهرايج بمقدم مبارك او عمارت تمام پذيرفت و

الملك الكبير نصير الدين محمد طغري الب خان رحمهم الله •

اعلام و رايات او

لعل ميسره

مياه ميمنه

توقيع او

الكبرياء لله

مدت ملك او

بيست و دو سال بود

انچه حق تعالى از اوصاف اوليا و اخلاق انبياء در ذات معظم
پادشاه و پادشاهزاده و ديعةت نهاده است و در عنصر ميمونش تعبیه
کرده از تقوى و ديانت و زهدات و ميانيت و شفقت و مرحمت و
احسان و معدلت و انعام و مكرمت و حيا و صفا و ثبات و وقار و ميل
و قيام و تلاوت كلام و سخاوت و كم آزارى و انصاف و بردباري و
محبت علما و علم و مودت مشائخ و حلم با ديگر معاني گزیده و آثار
پسنديده كه از لوازم سلطنت و مواجب مملكت باشد از قوت و شوكت
و رجوليت و ضراحت و شدت و شهامت و عدل و احسان و بذل
و امتنان باتفاق اهل عصر در ذات هيچ پادشاه از سلاطين ايام
ماضي و ملوك قرون سالفة نور الله مراقدهم جمع نبوده طهارت
فيل و صفت ظاهر و باطن آن سلطان بن سلطان اعلى الله شأنه
و عظم برهانه چندان امت كه در تحرير و تقرير نيايد ملك تعالى
در تخت جهانداريش باقى و پابنده دارد - بدانكه جلوس اين

السلطان المعظم ناصر الدنيا والدين محمود بن السلطان يمين خليفة الله ناصر امير المؤمنين ملوك واقرباى او

ملك ركن الدين فيروز شاه - ملك شهاب الدين محمود شاه^(٢) -
ملك تاج الدين^(٣) - ملك معز الدين بهرام شاه •
الملك الكبير المعظم قطب الدين الحسين بن علي
الغوري - الملك الكبير عز الدين طغري طغانخان ملك لكهنوتي -
الملك الكبير عز الدين محمد سالاري مهدي - الملك الكبير
تمرخان قديران ملك اوده و لكهنوتي - الملك الكبير عز الدين
كشلوخان ملك السند و الهند - الملك الكبير والش خان ملك
لوهور - الملك الكبير الخان المعظم بهاء الحق و الدين بلبن
الغخان - الملك الكبير سيف الدين ايبك مبارك بارك
كشليخان - الملك الكبير تاج الدين سنجر ملك اوده - الملك الكبير
تاج الدين سنجر شيرخان ملك اوده - الملك الكبير جلال الدين
خلنج خان ملك خاني ملك لكهنوتي و كره - الملك نصرة الدين
شيرخان ملك السند و الهند - الملك الكبير سنجان ايبك خطائي
ملك كهرام - ملك اخديار الدين دوخان تكتمر - الملك الكبير
نصرة الدين ارسلان خان سنجر چغت - الملك الكبير سيف الدين
بلكا خان ساتي - الملك الكبير تمرخان سنقر عجمي ملك كهرام -

(٢) محمد (٣) تاج الدين بهرام

چون حسودش بعد بطالع از فلک محسوس درود
 طالع او در پناه ایزلی مسعود باد
 سفره ملک جهان را دود او شمع بس
 چهره اعدای او در دیدها چون دود باد
 اهل ایمان را ز چتر و رایتش امن و امان است
 سایه بان دین حقند ظل شان ممدود باد
 مقصودش بر فضل حق چون تکیه گه دارد مدام
 بی توقف شاه را حاصل همه مقصود باد
 خاتم مرش چون نقش عدل و احسان یافته است
 شاهد تخت جوان بر تاج او مشهور باد
 دولتش بر مدت احمد مبارک آمده است
 ملک محمودی بمیعونی معلم زود باد
 داعی این سلطنت منهاج را دره این دعا
 تا که باد و خاک و آب و آتش است مورد باد

حق تعالی بادشاه وقت سایه یزدان سلطان السلاطین ظل الله
 فی العالمین ناصر الدنیا و الدین علاء السلام و المسلمین ملاذ الملوک
 و السلاطین ابو المظفر محمود بن السلطان را بر تخت بادشاهی
 و مریر الامر و نواهی سالهای نا متناهی باقی و پاینده دارا
 آمین بحق محمد و آله اجمعین *

تا نولای بزم ملکش راست شد زیر اوتاد
 جاسد اندر چنگ غم چون زیر زان در تالش است
 کلاه گشت از انقلاب جور باد ایمن چو کوه
 در پناه عهد عدالتش چون که هر آرامش است
 ای شهفشاهی که ذیل عفو و دست بفل تو
 محرم و محتاج را هم پوشش و هم پاشش است
 بیست سل است تا که منهج سراج خسته را
 در دعا گوئی این حضرت فراز پاشش است
 از برای نصرت و تائید شاه و بندگانش
 دروغا در کوشش است و در دعا در خواهش است
 محور چرخ جلالت باد خاک در گهت
 تکه خاک و چرخ در آرامش و در جنبش است
 گردش اهل زمین بر وفق فرمان تو باد
 تا بروج آسمان گرد زمین در گردش است

ایضا المنهاج السراج

شاه را چون نام خویشش عاقبت محمود باد
 نصرت و تائید حق با عزم او مشدد باد
 دوستان را زی بقا و دشمنان را زی فنا
 نفع و ضرر در بخشش و در کوشش موجود باد
 در جهان باب آسان از عدل او مفتوح باد
 باب بیدادی به عهدش مغلق و مسدود باد

آن جهانداري که سقف چرخ از ايوان او
 در علو مرتبت گوئی فرودين پوشش است
 فرق فرقد صادر است و دست و پای دولتش
 فر تاج است و نگين و زيب تخت و بالش است
 مکه را ز القاب ميمونش چه^(۲) انداز است فخر
 خطبه را ز اسم همايونش چه مایه نازش است
 راجت دلها است روح عهد او با روح خلق
 بندگان دودمانش زانکه در آميزش است
 چاکر ايوان او هر جا که ترک و تازگي
 بدهد فرمان او هر جا که هند^(۳) و گبرش است
 وارث ملک بحق ديدش ز سلطان شمس الدين
 هر کرا ز انصاف در چشم بصيرت بينش است
 دولتش حساد را در هر زمان صد شومت است
 مولتش احباب را در هر مکان صد رامش است
 گرچه بشگفتش گل دولت واي از صد يکي
 چون نهال است او که باغ ملک را نو بالش است
 تبغ زنگاريش چون شنگرف ريز آمد مطيع
 شاخ و برگ نقش عمر دشمنان در ريزش است
 از نهيب زخم گرز گاو سارش بين که چون
 راکب شير فلک در لرزه و در تابش است

(۲) خریداريش فخر (۳) ترک و اکدش

تا آنجا در حجر دولت و اصطناع سلطنت پرورش داده بحمد الله
 که دایه آفریدگار او را چنان پرورد که بهمه اوصاف حمیده موصوف
 آمد و از پستان عدايت شیر رعایت چنان یافت که همه احوال
 و انعالش موجب بقای مملکت و بهای سلطنت شد هر معنی که
 سلاطین نامدار را در اکبر سن بتجارب و حوادث ایام مکشوف بود
 جمله معانی بلکه اضعاف آن در عنصر همایون و عرضه میمون آن
 شاه جوان بخت کیوان تخت مشتری بهجت مریخ هیبت
 خورشید طلعت زهره مباحث عطار د فطنت ماء مهابت در اوان
 جوانی و صبح زندگانی مدرج و مضمهر آمد و در سکون و وقار و ثبات
 بوقبیس و حرّی و در بذل و احسان رشک^(۱) بحر عمان گشت و
 تحفه بارگاه اعلیٰ او لازال اعلیٰ بمراتب مزید هریک از اناضل
 مملکت و امائل سلطنت دعائی و ثنائی آوردند و شمه ازان روائج
 در سلک تقریر و تحریر کشیده آمد و این ضعیف که داعی آن
 بارگاه جلال و قبله اقبال است چند نظم و نثر بموقف عرضه رسانیده
 است و از جمله اشعار دو صفحه یکی برسم قصیده و دوم برسم قطعه
 ملمعه درین صحائف ثبت کرده شد تا چون در نظر ناظران گذر
 یابد در دعای دولت این پادشاه آنزاید - لمنهاج السراج اصلح
 الله شانه *

آن شهنشاهی که حاتم بذل و رستم کوشش است
 ناصر دنیا و دین محمود بن التمش است

هفتاد و محرف می بودند چنانچه قتل و اخذ ملوک در طبیعت او
جا می یافت و بدان عزم مصمم می بود جمله طبیعت ستوده او از
من پسندیده بگشت و بطرف لهور عشرت و شکار باغراط میل کرد تا
هدی که فساد بملک سرایت کردن گرفت و مصالح مملکت مهمل
می ماند و ملوک و امرا اتفاق کردند که در خدمت سلطان
ناصر الدین خلد الله ملکه و سلطانه در خفیه مکتوبات ارسال کردند و
وصول رکب همایون التماس نموده چنانچه بعد ازین به تقریر انجامد
انشاء الله تعالی. روز یکشنبه بیست و سیم ماه محرم سنه اربع و اربعین
و متممات سلطان علاء الدین محبوس شد و همدزان حبس برحمت
حق تعالی پیوست. و مدت ملک او چهار سال و یک ماه بوده
حق تعالی بادشاه را بر تخت بادشاهی سالیهای بسیار باقی و
پاینده داراد امین رب العالمین *

السابع السلطان المعظم ناصر الدنيا والدين محمود بن السلطان

سلطان معظم ناصر الدنيا والدين محمود بن السلطان قسیم
امیر المؤمنین را ولادت بعد از نقل ملک ناصر الدنيا والدين محمود
طاب ثراه بود بدار الخلافة سلطان معید شمس الدنيا والدين
نور الله مرقد آن بادشاه را که در سلطنت باقی باد بلقب و نام پسر
مہتر مخصوص گردانیده و والد او را بقصر قصبه لونی^(۴) فرستاده

در غره ذي القعدة تمر خان قيران با چشم و اسرای بفرمان سلطان
 علاء الدين به لکنهوتي رسيد و میدان او و طغانخان و خشب ظاهر شد .
 و چهارشنبه 'ميووم' ماه ذي القعدة هجری سال صلح افتاد و لکنهوتي
 بملک قيران تسليم شد و طغانخان عزیمت حضرت دهلي مصمم
 کرد . و این داعي را در موافقت او روز دوشنبه چهاردهم ماه صفر
 سنه ثلث و اربعین و ستمائه بحضرت وصول بود و خدمت درگاه
 اعلی میسر گشت روز پنجشنبه هفدهم ماه صفر به تربیت الخ خان
 معظم مدرسه ناصریه با تولیت اوقات آن و قضای کالیوار و تذکیرات
 مسجد جامع جمله برین داعي برقرار قدیم منقر شد و این داعي
 را اصپ و ستام تشریفي فرموده که هیچ از ابنای جنس مثل آن
 نیافته بود . تقبل الله منهم . و در ماه رجب از طرف بالا خبر لشکر
 کفار مغل رسید که بطرف آچه آمده اند و سر آن جماعت منگوتنه
 لعین بود سلطان علاء الدين بر عزیمت دفع لشکر مغل لشکری
 اسلام از اطراف جمع کرد و چون بکناره آب بیاب رسید کفار از پای
 آچه برخاستند و آن فتح بر آمد و کاتب حروف در خدمت درگاه
 بود و دران سفر جمله عقال و ارباب بصیرت اتفاق کردند که مثل آن
 لشکر و جمعیت در سالهای گذشته هیچکس نشان ندان چون خبر
 کثرت لشکر اسلام و استعداد بلشکر کفار رسید منہزم بطرف خراسان
 باز رفتند و دران لشکری جماعت ناکسان در خفیه بخدمت سلطان
 علاء الدين راه یافته بودند چنانچه او را در حرکت و مکنات نامحمود

و فرزندان و اتباع همه در اوده بگذاشت و بعد ازان از لکهنوتي معتمدان فرستاده آمدند و اتباع را نقل کرده شد و از طغانخان لطف وافر و انعام بي شمار بدین داعي رسيد يقبل الله منه مدت دو سال دران بلاد مقام افتاد درين دو سال سلطان علاء الدين را در اطراف ممالک فتوح بسيار بود و وزارت بعد از شهادت خواجه معظم مذهب بصدر الملك نجم الدين ابوبکر رسيد و امير حاجبي دار الملك بالغ خان معظم خلد الله دولته مفوض گشت و اقطاع هانسی معين شد و درين مدت غزاهای بسنت کرد از هر طرف و عز الدين طغانخان چون از کره بر سمت لکهنوتي مراجعت کرد شرف الملك اشعري را بحضرت سلطان علاء الدين فرستاد و از حضرت قاضي جلال الدين کاشانی که قاضي ارده بود درين عهد با تشریف و چتر لعل نامزد لکهنوتي شد - روز یکشنبه يازدهم ماه ربيع الآخر سنه احدى و اربعين و ستمائه جماعت رسل لکهنوتي رسيد ملک طغانخان بدان تشریف مشرف گشت و درين وقت از اتفاقات خوب که دولت علاء الدين را انتاد آن بود که باتفاق ملوک و امرای حضرت هردو عم خود را اطلاق فرمود و روز عيد اضحی بيرون آمد و ملک جلال الدين را خطه قنوج داد و سلطان ناصر الدين را خطه بهرايج مفوض فرمود چنانچه ایشان هریک دران بلاد از غزوات بسنت و غارت رعیت آثار پسندیده بسيار نمودند و در شوال سنه اثنی و اربعين و ستمائه کفار چنگيز خان بدر لکهنوتي آمدند و

معنی اتفاق نیفتاد سلطان علاء الدین را بر تخت بنشانند و خلق را بیعت عام دادند و ملک قطب الدین حسین غوری نائب ملک شد و نظام الملک مذهب وزیر شد و ملک قراش امیر حاجب شد و بلاد ناگور و مندور و اجمیر بملک عز الدین بلبن مفوض گشت و خطبه بدان بملک تاج الدین سنجر قتلقت دادند و کاتب حروف چهارم روز از فتح دهلی از قضا استعفا طلبید و مدت بیست و شش روز قضا مهمل بود تا چهارم ماه ذی الحجه قضا بقاضی عماد الدین محمد شغورقانی^(۲) حواله شد و نظام الملک مذهب الدین بر مملکت استبداد تمام یافت کول بوجه اقطاع فرو گرفت و پیش ازان پیل و نویت بر در سرای خود قائم کرده بود و جمله کارها از دست امرای ترک بیرون برده تا خاطر امرای ترک از وی غبار تمام گرفت و امرای باتفاق یکدیگر در لشکر کلا پیش شهر بصحرای حوض^(۳) رانی روز چهارم شبیه دوم جمادی الاولی سنه اربعین و ستمائه او را شهید کردند و این کاتب را عزیمت سفر لکهنوتی درین وقت مصمم شد. روز جمعه نهم ماه رجب سنه اربعین از دهلی نقل کرده و در خطبه بدان تاج الدین قتلقت و در اوده قمر الدین قیران الطاف وافر نمودند حق تعالی هردو را غریق غفران گرداناد و درین وقت طغانخان عز الدین طغرل ملک لکهنوتی با لشکر و کشتیها بحدره کره آمد کاتب از اوده بدو پیوست و با او بلکهنوتی رفته شد. و روز یکشنبه هفتم^(۴) ماه ذی الحجه سنه اربعین و ستمائه بخطه لکهنوتی رسید

(۲) صفود قانی (۳ ن) رابی (۴ ن) هفدهم

ماه ذی القعدة جماعت سفها را متعلقان خواجه مهنذب سه هزار
چينيل بدادند و بعض از اينكه جنس داعي عفا الله عنهم اغرا کردند
در مسجد جامع بعد نماز خروج کردند و بر داعي شمشير کشیدند
بفضل آفرينگار تعالى اين داعي کزد و عصائي داشف بر کشيد
و چند نفر غلام با سلاح با اين داعي بودند از ميانه غوغا بيرون آسند
شد آن امراي اتراك حصار گرفتند - و ديگر روز شنبه هشتم ماه
ذی القعدة سنه تسع و ثلاثين شهر تمام در ضبط آوردند و سلطان را مقيد
کردند مبارک شاه فراش را كه در تهنيج فتنه می كوشيد مثله کردند
و شهيد گردانيدند - و در شب سه شنبه هزدهم ماه مذکور سلطان
معز الدين بهرام شاه شهيد شد طيب الله ثراه - مدت ملك او دو مال
و يك ماه و نيم بود و الله الباقى •

السادس السلطان علاء الدين مسعود شاه بن فيروز شاه

سلطان علاء الدين مسعود شاه پسر سلطان ركن الدين فيروز شاه
بود پادشاه زاده كريم و نيكو خلق بود و همه اوصاف حميده موصوف
روز شنبه هشتم ماه ذی القعدة سنه تسع و ثلاثين و متمائه بود
كه شهر دهلي از دست معز الدين بيرون شد و ملوك و امرا
باتفلق هر سه پادشاه زاده سلطان ناصر الدين و ملك جلال الدين و
سلطان علاء الدين را از حبس بيرون آوردند و از قصر سپيد بقصر
فيروز دولتيخانه بردند و بر سلطنت علاء الدين اتفاق كردند بعد از
آنچه ملك عز الدين بلبن در دولتيخانه به تخت نشسته بود بيرون
تصميمندى باسم فرماندهي او يك كرت در شهر طواف كرده بود در آن

بنوشته در خفیه که این امر و اتراک هرگز منقاد نخواهند شد
 منواب آن است که مثالی از حضرت نافذ شود تا من و قطب الدین
 حسین جمله امر و اتراک را هلاک کنیم بطریقی که دست دهه
 تا ملک صافی شود چون آن عرضداشت بخدمت سلطان رسید از
 راه عجلت و کودکی درین فرمان اندیشه و تدبیری نکرد و بغرمه
 تا بدین منوال مثالی بنوشتند و بغرستانند تا چون مثال بلشکر
 گاه رسید عین آن مثال را با امر و اتراک نمود که پادشاه در حق
 شما ازین بابت فرمان می نویسد جمله از سلطان برگشتند و
 باشارت خواجه مذهب بر اخراج و عزل سلطان بیعت کردند چون
 خبر مخالفت آن امر و لشکر بحضرت رسید شیخ الاسلام حضرت
 مید قطب الدین بود سلطان او را بجهت تسکین آن فتنه بنزدیک
 ملوک فرستاد او آنجا رفت و در اثارت آن فتنه مبالغت نمود و باز
 گشت و لشکر در عقب او بدر شهر آمد و جنگ قائم شد داعی
 دولت منهاج سراج و ائمه کبار شهر در اصلاح و تسکین آن فتنه
 بسیار جد و جهد نمودند بهیچ وجه قرار نگرفت - و آمدن لشکرها
 بدر شهر دهلی روز شنبه نوزدهم ماه شعبان سنه تسع و ثلثین
 و ستمائه بود تا ماه ذی القعدة این جنگ حصار بداشت و از
 طرفین خلق بسیار هلاک شدند و حوالی شهر همه خراب گشت
 و سبب تطویل آن فتنه آن بود که در خدمت سلطان مهتر فراس
 که او را فخر الدین مبارکشاه فرخی گفتند می فریادی یافتند بود و بر
 مزاج سلطان مستولی شده و هر چه با سلطان گفتی سلطان همان
 کردنی و این فراس بهیچ وجه بصلح رضا نمیدادی - روز آنینه هفتم

نمانده بود - روز دوشنبه شانزدهم ماه جمادی الاخری سنه تسع و ثلاثین و ستمائه کفار مغل بران شهر دامت یافتند و مسلمانان را شهید کردند و اتباع ایشان را اسیر کردند و چون خبر هائل این حادثه بحضرت دهلی رسید سلطان معز الدین خلیف شهر دهلی را در قصر مهید جمع کرد و این داعی را که کاتب این سطور است فرمان تذکیری داد تا خلق را با سلطان بیعت داده آمد درویشی ترکمان بود ایوب نام مردی زاهد و گلیم پوش مدتی در قصر حوض سلطان باعث تکلف نشسته و از اینجا او را بخدمت سلطان معز الدین تقرب افتاد و سلطان را بدو ارادت پیدا شد و آن درویش در کارهای ملکی شروع کردن گرفت و پیش ازین در تصبئه مهر پوره بود و از قاضی شمس الدین مهر گرفت گشته در بنوقت چون سخن او نزدیک سلطان معتبر شد سعی نمود تا قاضی شمس الدین مهر را در پای پیل انداختند چون این حادثه ظاهر شد خلق از سلطان کلی خائف شدند و سلطان بجهت دفع کفار مغل که بدر شهر لوهور بودند ملک قطب الدین حسین را با وزیر و امرا و ملوک و لشکرها بدانطرف نامزد فرمود تا سرحد ها را محافظت کنند و درین وقت سلطان معز الدین علیه الرحمة قضای حضرت و کل ممالک روز شنبه دهم ماه جمادی الاولی سنه تسع و ثلاثین و ستمائه بدین داعی مفوض فرمود و تشریف و عواطف فراوان بارزانی داشت و بعد از آن لشکرها نامزد کرد چون در انتقام سلطان لشکرها بلب آب بیا جمع شد خواجه مذهب الدین نظام الملک در انتقام سلطان بود تا بطریقی او را از تخت بیرون کند از لشکر گاه نزدیک سلطان عرضه داشتی

سلطان آمد و عرضه داشت سلطان در حال سوار شد و آن جمعیت
 پیریشان گشت و بدر الدین سنقر بخدمت سلطان پیوست و سلطان
 باز گشت و در بارگاه بار داد و بدر الدین سنقر را همان ساعت فرمان
 شد تا بطرف بداون رود و آن خطه اقطاع او باشد و قاضی جلال الدین
 کاشانی از قضا معزول گشت و قاضی کبیر الدین و شیخ محمد
 شامی خائف شدند و از شهر برفتند و بعد ازان بدر الدین سنقر
 بمدت چهار ماه باز آمد بحضرت چون مزاج سلطان با او متغیر
 بود اورا محبوس فرمود تا جلال الدین موسوی را مقید کرد و هر دو
 را شهید کرد و این حادثه سبب تغیر احوال امرا گشت از سلطان
 همگنان خائف گشتند و هیچ یگرا بر سلطان پیش اعتماد نماند
 وزیر نیز انتقام آنچه زخم خورده بود میخواست تا جمله امرا و
 ملوک و اتراک با سلطان خروج کنند سلطانرا از امرا و اتراک می
 ترسانید تا عاقبت اینمعنی سرایت کرد و سبب عزل سلطان و
 خروج خلق شد و از حوادثی که در عهد معز الدین افتاد واقعه
 شهر لوهور بود که لشکر کفار مغل از طرف خراسان و غزنین پیاپی
 شهر لوهور آمدند و مدتی جنگ کردند و مقطع لوهور ملک قراش
 بود و او در ذات خود بص مبارز و جلد و پر دل بود اما اهل لوهور
 چنانچه شرط موافقت باشد بجای نیاروند و در پاس شب و جنگ
 تقصیر کردند چون آن مزاج ملک قراش را معلوم شد و روشن
 گشت شب بر نشست و با حشم خود از شهر بیرون آمد و بر سمت
 حضرت دهلی روان شد کفار اورا تعاقب نمودند حق تعالی اورا
 نگهداشت و سلامت از انمیان بیرون آمد چون در شهر فرمانده

مصالح ملكي بي اجازت سلطان على بود و بر وزير نظام الملك
 مهذب الدين تفوق می جست و فرمان می داد و وزیر در سر مزاج
 سلطان را بر پدر الدين منقر متغیر می گردانید چنانچه مزاج سلطان
 با او تفاوت پذیرفت بدر الدين منقر چون این معنی دریانت
 از سلطان خائف شد می خواست تا سلطان را بوجهی دنع کند
 و یکی از برادران سلطان را بر تخت نشاند - روز دو شنبه هفدهم
 ماه صفر سنه تسع و ثلثین و همتائه در وثاق صدر الملك تاج الدين
 علي موهوي که مشرف ممالک بود بدر الدين منقر جماعت صدور
 و اکبر حضرت را جمع کرد چنانچه قاضي ممالک جلال الدين
 گلشاني و قاضي کبير الدين و شيخ محمد شامي و دیگر امرای چون
 جمع شدند و در کار انقلاب ملک تدبیری کردند و صدر الملك را بنزد
 وزیر نظام الملك مهذب الدين فرستادند تا حاضر شود و باتفاق او کار
 کلی بآخر رسانند یکی از مقربان و معتمدان سلطان به نزدیک وزیر بود
 که صدر الملك بوثاق وزیر آمد و حدیف آمدن صدر الملك چون
 وزیر بشنید آن معتمد سلطان را در موضعی که سخن ایشان بشنیدی
 مخفی گردانید تا صدر الملك در آمد و حدیف تغییر سلطنت و
 آمدن مهذب وزیر باز گفت خواه جواب داد که شما را باز باید
 گشت تا من تجدید وضو کنم و در عقب بخدمت اکبر شتابم چون
 صدر الملك مراجعت نمود معتمد سلطان را بیرون آورد و گفت
 آنچه صدر الملك گفت شنیدی زود برو و بخدمت سلطان عرض
 دار و بگو که صواب آن است که سلطان را سوار باید شد و بر سر آن
 جمعیت باید آمد تا ایشان متفرق شوند چون این معتمد بخدمت

بعهدت واستمچون نیز چنان گردید همه عالم

که جز در طرۃ پرچم نه بیند کس پریشانی

چون اختیار الدین اینکین نائب شد بحکم نیابت تمامت امور مملکت در ضبط آورد و حل و عقد ممالک بموافقت وزیر نظام الملک مهذب الدین محمد عوض مستوفی در تصرف آورد چون مدت يك دو ماه برآمد این معنی برخاطر سلطان معزالدین گران می آمد و همشیره سلطان که در حکم قاضی نصیر الدین بوده و خلع انداخته در حکم خود آورده و نوبت سه گانه و یک زنجیر پیل بر در سرائی خود نصب کرده و رونق گاه و نفاق امرا را بداشت تا محرم سه ثمان و ثلثین و ستمائة ناکله روز دوشنبه هشتم ماه محرم در قصر مچید نام سلطان تذکیری بود و بعد از تذکیر سلطان معزالدین دو نفر ترک مست را برسم فدائی قربالای قصر فرو فرستاد تا از پیشگاه صفة بار قصر مچید اختیار الدین اینکین را بزخم کارد شهید کردند و وزیر نظام الملک مهذب الدین را بر پهلوی و زخم زدند اما چون اجل او نیامده بود از پیش ایشان بیرون شد و ملک بدر الدین ملقر امیر حاجب شد و امور ممالک در ضبط آورد و چون رضیه و التونیه از تبرهنده عزیمت دهلی کرد و آن اندیشه باز نخواند و منهزم گشت و سلطان رضیه و التونیه بر دست هندوان شهادت یافتند چنانچه پیش ازین تحریر یافته است کار بدر الدین منقر طراوت کلی گرفت و هم بسبب آنچه در نفاق او امر خود و ضبط

بی باک و پردل و خونخوار اما چند اوصاف گزیده و اخلاق
پسندیده داشت و در ذات خود شرمگین و بی تکلف بود و هرگز از
حلی و حلی که آئین پادشاهان دنیا باشد با خود نداشتی
و در کمرو ساخت و علم باین زینتها رغبت نه نمودی چون
سلطان رضیه را بمحروم قلع تهرنده مقید کردند امراء و ملوک
باتفاق مکتوبات بحضرت دهلی فرستادند و سلطان معزالدین را
روز دوشنبه بیست و هفتم رمضان سنه سبع و ثلثین و ستمائه
بر تخت سلطنت نشاندند و چون ملوک و امراء و مائر حشم بشهر
باز آمدند روز یکشنبه یازدهم ماه شوال همین سال در دولخانه بر
سلطنت بیعت عام کردند بشرط نیابت اختیار الدین ایتگین و در
آن روز کتب این حروف بعد از بیعت بوجه تهذیب سلطنت در
فضل و دعا این قطعه عرض داشت *

زهی در شان تو منزل ز لوح آیات سلطانی
ببین در رایت شاهی علامات جهانبانی
معزالدین و الدنیا مغیث الخلق تا خلقی
سلیمان سادت در فرمانست هم انسی و هم جانی
اگر سلطانی هند است ارث دود شمس
بحمد الله ز فرزندان توثی التمش ثانی
چو دیدندت همه عالم که بر حق و ازت ملکی
دورت را قبله گه کردند هم قاصی و هم دانی
چو منهاج سراج این است خلقان را دعائی تو
که یارب بر سریر ملک دولت جاودان مانی

مسجد جامع بودند سنگ و خشت روان کردند و جمله ملاحده و قرامطه را بدوزخ فرستادند و آن فتنه ببارامید و الحمد لله علی نعمه الامان و عزة الایمان و چون سلطان رضیه را بمحروسة تبرهنده محبوس کردند ملک التونیه او را عقد کرد و در حبالت خود آورد و بطرف دهلی لشکر کشید تا کرت دیگر مملکت را ضبط کند و ملک عز الدین محمد سالاری و ملک قراقش از حضرت تخلف نموده بودند و بنزدیک ایشان رفته و سلطان معز الدین بتخت نشسته بود و اختیار الدین اینکین امیر حاجب شهید شده و بدر الدین منقر رومی امیر حاجب گشته و در ماه ربیع الاول^(۴) سنه ثمان و ثلاثین و ستمائة سلطان معز الدین لشکر دهلی بدفع ایشان بیرون برد و سلطان رضیه و التونیه منهزم شدند و چون بکیتل رسیدند لشکری که با ایشان بود همه تخلف نمودند سلطان رضیه و التونیه بدست هندوان گرفتار شدند و هر دو شهید گشتند و هزیمت ایشان بیست و چهارم ماه ربیع الاول بود و شهادت سلطان رضیه روز سه شنبه بیست و پنجم ماه ربیع الاخر سنه ثمان و ثلاثین و ستمائة بود - و مدت ملک او سه سال و شش روز^(۵) بود - حق تعالی بادشاه مسلمانان را تا قیام قیامت باقی دارد - امین رب العالمین *

الخامس معز الدین بهرامشاه

سلطان معز الدین بهرامشاه علیه الرحمة بادشاه قاهر بود و

و سلطان رضیه را بگرفتند و مقید کردند و بقلمه تبرهنه فرستادند و از حوادثی که در اوانل عهد سلطان رضیه افتاد بزرگتر آن بود که قرامطه و ملحدۀ هندوستان باغرای شخصی دانشمند گونه که ادوا نور ترک گفتندی از اطراف ممالک هندوستان چون بکجرات و ولایت سنده و اطراف دارالملک دهلی و سواحل جون و گنگ در دهلی جمع شدند و در سربا هم بیعت کردند و باغرای آن نور ترک قصد اهل اسلام کردند و این نور ترک تذکیر میگفت و او باش خلق بروی جمع می شد و علمای اهل سنت و جماعت را ناصبی میگفت و مرجی نام میکرد و خلق عوام را بر عدالت طوائف علمای مذهب ابوحنیفه و شافعی تحریر می نمود تا میعاد نهانند و تمام طوائف ملحدۀ و قرامطه روز جمعه ششم ماه رجب سنه اربع و ثلاثین و ستمائه بقدر یک هزار مرد با سلاح و شمشیر و سپر و غیره به نوج شده بمسجد جامع حضرت دهلی در آمدند و نوج بطرف حصار نور بدر مسجد جامع از طرف شمال در آمدند و نوج دوم از میان بلوان بزازان بدر مدرسه معزی بر ظن آنکه این مسجد جامع است در آمدند و از هر دو طرف تیغ در مسلمانان نهانند و خلق بسیار بعضی به تیغ آن ملحدۀ و بعضی بزرزبانی خلق شهید شدند چون نفیر از میان خلق بواسطۀ آن فتنه برآمد مبارزان حضرت چنانچه نصیر الدین ایتم بلارامی رحمه الله و امیر امام ناصر شاعر و دیگر مردان با سلاح از اطراف در مسجد جامع مملو با سلاح تمام از جوشن و برگستان و خود و نیزه و سپر مرتب در آمدند و تیغ در ملحدۀ و قرامطه گرفتند و مسلمانانی که بر بالای

یاقوت را که امیر آخور بود بخدشت سلطان قربتی افتاد چنانچه
 ملوک و امرای ترک را از آن قرب غیبت آمدن گرفت و چنان اتفاق
 افتاد که سلطان رضیه از لباسی عورت و پرده بیرون آمد و قبا بست
 و کلاه نهاد و در میان خلق ظاهر شد و بر پشت پیل در وقت بر نشستن
 همه خلق او را ظاهری دیدند و درین وقت لشکرها بطرف
 کالیور نازد فرمود و انعامات و انزه فرستاد و چون مجال مقاومت
 نبود داعی دولت قاهره منهاج مراج در موافقت مجد الامراء
 ضیاء الدین جنیدی که امیر داک کالیور بود با دیگر معلوف دوغوا
 شعبان مده خمس و ثلثین و ستمائه از قلعه محرومه کالیور بیرون
 آمد و بحضرت دهلی پیوست و در ماه شعبان همین سال سلطان
 رضیه مدرسه ناصریه در حضرت منضم یا قضای کالیور بدین داعی
 محفوف فرمود تقبل الله منها و در شهر مده سبع و ثلثین و ستمائه
 حاکم عزالدین کبیرخان که مقطع لوهور بود مخالفت آغاز نهاد و
 سلطان رضیه از دهلی لشکر بدان طرف برد و او را تعاقب نمود و تا آخر
 حلیج شد و خدمت کرد و خطه ملتان که ملک قراش داشت
 بملک عزالدین کبیرخان صفوی گشت و سلطان رضیه روز پنجشنبه
 نوزدهم ماه شعبان مده سبع و ثلثین و ستمائه بحضرت باز آمد
 و ملکو التونیه که مقطع تبرهنده بود مخالفت آغاز نهاد و در سر
 بوضی از امرای حضرت با او یار بودند سلطان رضیه روز چهارشنبه
 نهم ماه رمضان همین سال از حضرت با لشکرهای قتب روی بدفع
 فتنه التونیه نهاد بطرف تبرهنده چون بدان موضع رسید امرای ترک
 خروج کردند امیر جمال الدین یاقوت حبشی را شهید کردند

سرا پرده جمع گشتند بران قرار که ملک جانی و ملک کوچی و نظام الملك جنیدي را طلب کند و مخاطب و مقید گردانند تا فتنه تسکین پذیرد و آن ملوک را چون معلوم شد منہزم از لشکر گاه خود برقتند سواران سلطان تعاقب نمودند ملک کوچی و برادرش فخرالدین بدست آمدند بعد ازان در حبس شهید شدند و ملک جانی بحدود بابل و در ^(۸)نگوان^(۹) شهادت یافت سر او بحضرت آوردند و نظام الملك جنیدی در ^(۱۰)کوه^(۱۱) بردار رفت بعد از مدتی همانجا بر رحمت حق پیوست چون کار دولت سلطان رضیه منتظم شد وزارت بخواجه مہذب داد که نائب نظام الملك بود و لقب او هم نظام الملك شد و نیابت لشکر ملک سیف الدین ایبک بہتو داد و لقب او قتلغخان شد و ملک کبیرخان را اقطاع لوہور دادند و مملکت آرام گرفت و دولت را بسطت ظاهر شد و از ممالک لکهنوتی تا دیول همه ملوک و امرا انقیاد نمودند ناگاہ ملک ایبک بہتو بر رحمت حق تعالی پیوست نیابت بملک قطب الدین حسن غوری دادند و او را نامزد حصار رتنپور فرمود کہ ہندوان بعد از فوت سلطان سعید مدتی آن حصار و قلعه را محصر کرده بودند ملک قطب الدین لشکرها بدان طرف برد و امرای اسلام را از حصار بیرون آورد و حصار را ویران کرد و بحضرت باز آمد و درین وقت ملک اختیار الدین ایتکین امیر حاجب شد و امیر جمال الدین

(۸) موضع یکوان (۹) کوه مرمند برادر (۱۰) در فرشته -

مرمر - نوشته

باشند و هیچکدام تیمار مملکت نداشتند و از ایشان ضبط این ممالك
 نیاید شما را بعد از فوت من معلوم گردد که ولایت عهد را هیچ يك
 ازو لائق تر نباشد و حال هم بران جمله بود که آن پادشاه سعید دانا
 فرموده بود علیه الرحمة چون سلطان رضیه به تخت نشست همه
 کارها بقانون اصل باز آمد اما وزیر مملکت نظام الملک جفیدی
 علیه الرحمة موافقت نمود و ملک جانی و ملک کوچی و ملک
 کبیرخان و ملک عزالدین محمد سالاری و نظام الملک از اطراف
 بر در شهر دهلی جمع شدند و با سلطان رضیه مخالفت آغاز نهادند
 و آن مملکت بتطویل انجامید و درین وقت ملک نصیرالدین
 تاجپشی معزنی مقطع اوده بود ازان طرف با لشکر خود بر عزیمت
 مدد سلطان رضیه بحکم فرمان روی بحضرت دهلی نهاد چون از آب
 گنگ عبیره کرد و ملوک مخالف بر در شهر بودند مفاصه او را
 استقبال کردند و بدست آوردند رنجوری بروی غالب شد و او
 برحمت حق تعالی پیروست توقف ملوک مخالف بر در شهر
 دهلی دیر کشید و چون دولت سلطان رضیه و اقبال او روی برتزیاید
 داشت سلطان از شهر بیرون آمد و بموضع بر لب آب چون سرا پرده
 نصب فرمود و میان امرای ترک که در موافقت رکب سلطان
 بودند و میان ملوک مخالف بکرات مقاتله افتاد و بآخر ملج شده
 اما بطریق حیل و لطائف تدبیر ملک عزالدین سالاری و ملک
 عزالدین کبیرخان ایاز در خفیه بطرف سلطان شدند و شبی بر در

رعیت آسوده مانند احسان باید تا حشم آسوده مانند لهر و طرب و
مخالطت با ناجنسان و خصمیان موجب زوال مملکت گردد
عفا الله عنهم - سلطان ناصرالدین را در جهانداري بقا باد
آمین رب العالمین •

الرابع السلطان رضية الدنيا والدين بنت السلطان نور الله مرقد ها

سلطان رضية طاب مرقد ها بادشاه بزرگ و عاقل و عادل و کریم
و عالم نواز و عدل گستر و رعیت پرور و لشکر کش بود همه اوضاع
گزیده که پادشاهان را باید داشت اما چون از حساب مردان در خلقت
نصیب نیافته بود اینهمه صفات گزیده چه خودش کفد رحمة الله
علیها در عهد پدر خود سلطان سعید طاب مرقد ه فرمان ده بود
با عظمت بهیار بسبب آنکه مادر او بزرگتر حرمنهای اعلی بود
مقام او در قصر دولخانه بود در گوشه نیروزی چون سلطان در ناصیه
او آثار دولت و شهنشاه میدید اگرچه دختر بود و مستوره بعد آنکه
از فتح کالیبر مراجعت فرمود تاج الملك محمود دبیر را رحمه الله
که مشرف مملکت بود فرمان داد تا او را ولایت عهد بنوشت و
ولي عهد سلطنت کرد و در وقت پیشین این فرمان بندگان دولت
که بحضرت سلطنت او قربتی داشتند عرضداشت کردند که با وجود
پسران بزرگ که سلطنت را شایانند دختر را بادشاه اسلام ولي عهد
میگردانند چه حکمت است و نظر پادشاه بر چه معنی است این
اشکال از خاطر بندگان رفع فرمایند که بندگان را این معنی لائق
نمی نماید سلطان فرمود که پسران من بعشرت جوانی مشغول

لشکرکشت آغاز نهاد سلطان رکن الدین بضرورت جانب دهلې باز
 گشت مادر رکن الدین قصد سلطان رضیه کرد تا او را بگیرد و هراک
 کند خلق شهر خروج کردند او قصر دولتخانه را حصار گرفت و مادر
 رکن الدین را بگرفت و رکن الدین چون بشهر کیلوکهری رسید فتنه
 در شهر ظاهر شده بود و مادر رکن الدین گرفتار آمد و قلب وامرای
 ترک همه در شهر آمدند و بخدمت سلطان رضیه پیوستند و سلطان
 رضیه را ببغض کردند و بر تخت نشاندند چون بر تخت بنشست
 قومی را از بندگان ترک و امرا بکیلوکهری فرستاد و سلطان رکن الدین
 را بگرفتند و بشهر آوردند و مقید کرده محبوس گردانیدند و همدران
 محبس برحمت حق پیوست و این حالته و قید روز یکشنبه هزدهم
 ماه ربیع الاول سنه اربع و ثمانین و ستمائه بود - مدت ملک او شش ماه
 و بیست و هشت روز بود سلطان رکن الدین علیه الرحمة در عطا و
 سخا حاتم ثانی بود و آنچه از کرد از بذل اسوال و تشریفات و آثرو
 و کثرت عطایا در هیچ عهد هیچ پادشاه نکرد فاما علت آن بود که
 میل بکلی بطرف لهو و نشاط و طرب بود و در فساد و عشرت ایام
 تمام داشت و اکثر تشریفات و انعامات او بجماعت مطربان و مسخرگان
 و مخنثان بود و زر پاشی او تا حدی بود که مصنف بر پشت
 پیل نشسته میان بازار شهر میزد و تنگه های زر سرخ میفرستاد
 تا خلق برمی چیدند و نصیب میگرفتند و بر لعب و سواری پنهان
 حرص تمام داشت و جمیع پهلوانان را از دولت و احسان او نصیب
 تمام بود و در طبع و مزاج او ایذاء هیچ آورده نبود و همین معنی
 موجب زوال ملک او شد که پادشاهان را همه معنی جمع باید تا

از عهد ایشان غبار گرفت و با این حرکت پسر سلطان را که او را قطب الدین لقب بود و بس شایسته هر دو چشم او را بفرمود تا میل کشیدند و بعد آن بقتل رسانید مخالفت ملوک از اطراف بدین وسائل ظاهر شدن گرفت و ملک غیاث الدین محمد شاه بن سلطان که در سن کمتر از رکن الدین بود در اوده مخالفت نمود و خزائن لکنوتی را که بحضرت می آوردند تصرف کرد و بعضی از قصبات هندوستان را نهب و تاراج کرد و ملک عز الدین محمد سالاری که مقطع بداون بود عصیان ظاهر کرد و از طرف دیگر ملک عز الدین کبیر خان مقطع ملتان و ملک سیف الدین کوجی مقطع هانسی و ملک علاء الدین مقطع لوهور با هم جمع شدند و طریق مخالفت و تمرد آغاز نهادند سلطان رکن الدین بر عزیمت دفع ایشان از حضرت لشکر بیرون آورد و وزیر مملکت نظام الملک محمد جنیدی هراس خورد و از کیلو کهری بطرف کول رفت و از آنجا با عز الدین محمد سالاری پیوست و هر دو بملک جانی و کوچی پیوستند و سلطان رکن الدین بطرف کهرام لشکر برد و امرای ترک و بندگان خاص که در خدمت قلب بودند شیعه کردند و در حوالی منصور پور و تراین تاج الملک محمود دبیر و مشرف ممالک و بهاء الملک حسین اشعری و کریم الدین زاهد و ضیاء الملک پسر نظام الملک جنیدی و نظام الدین شرقانی و خواجۀ رشید الدین مالکنی و امیر فخر الدین و دیگر جماعت کار داران تازی را شهید کردند و در ربیع الاول سنه اربع و ثلثین و ستمائه در شهر سلطان رضیه که دختر بزرگ تر سلطان بود با مادر سلطان رکن الدین

الملك حسين اشعري که وزیر ملک ناصر الدین قباچه بود درین وقت وزیر سلطان رکن الدین شد و چون سلطان شمس الدین از کالیفور و فتح آن قلعه و بلاد بحضرت باز آمد ممالک لوهور که تختگاه خسرو ملک بود بسطان رکن الدین داد و چون سلطان در آخر لشکری از طرف آب سنده و بنیان باز آمد رکن الدین را با خود بحضرت آورد که خلق را نظربروی بود چون او بعد از ملک ناصر الدین محمود مهتر پسران سلطان بود علیه الرحمة چون سلطان شمس الدین از تخت دنیا بملك آخرت خرامید باتفاق ملوک و اکابر مملکت سلطان رکن الدین بتخت مملکت بنشست روز^(۳) سه شنبه بیست و نهم شعبان سنه ثلث و ثلثین و هتمائه تاج و تخت از فرو بهاء او زیب و زینت گرفت همگان بجلوس او شادمان شدند و تشریفات پوشیدند چون ملوک از حضرت مراجعت کردند سلطان رکن الدین در خزائن بکشاد و بعشرت مشغول شد و در بذل اموال بیت المال در غیر موضع انراط نمودن گرفت و از غایت حرص او بز عشرت و لهو کلو ملک و مصالح دولت و انتظام امور سلطنت مختل ماند و والده او شاه ترکان در حل و عقد ملک تصرف نمودن گرفت و فرمان می داد و چون در حیات سلطان شمس الدین از دیگر حرمها غیرت و رشک دیده بود بدان جماعت اهل حرم مضرت رسانید و بعضی را از ایشان بظلم و تعدی باطل و هلاک کرد و خاطر اهل مملکت

و پیلان بدست آورد و غیاث الدین را بقتل رسانید و خزائن او در ضبط آورد و از آنجا تمامت علما و سادات و اتقیا و اهل خیر دلهای ملک دهلی و سایر قصبات را بوجه تحف و انعامات فرستاد و چون تشریفات دار الخلافه بحضرت سلطان شمس الدین طاب ثراه رسید از آنجمله یک تشریف گرانمایه با چتر لعل بطرف لکهنوتی فرستاد ملک ناصر الدین علیه الرحمة بدان چتر و تشریف و اکرام مشرف گشت و همگان را از ملوک و اکبر ممالک هند نظر بدو بود که وارث مملکت شمسی او باشد فاما تقدیر آسمانی بحکم العبد یدبر و الله یقدر با اندیشه خلق راست نباید بعد از یکسال و نیم زحمت و ضعف بذات عزیز او راه یافت و بر رحمت حق تعالی پیوست رحمة الله علیه چون خبر وفات او بحضرت دهلی رسید جمله خلائق بر فوت او اضطراب نمودند - حق تعالی سلطان اسلام ناصر الدین محمود را چنانچه وارث اسم و لقب او است ارشاد جمله ملوک و ملاطین و دولت گردانان بحق حقه *

الثالث السلطان رکن الدین فیروزشاه

سلطان رکن الدین فیروز شاه پادشاه کریم و خوب منظر بود و حلم و صروت بکمال داشت و در بذل و عطا حاتم ثانی بود و والد او خداوند جهان شاه ترکان کنیزک ترک بود و مهتر جمله خرمهای سلطان بود و آن ملکه را صدقات و احسان و خیرات در حق علما و سادات و زهاد بسیار بود و سلطان رکن الدین در شهر هندی خمس و عشرين و ستمائه اقطاع بداون و چتر سبز یافت و عین

الثاني الملك السعيد ناصر الدنيا

والدين محمود بن السلطان نور الله مرقدہ

ملک ناصر الدین محمود پسر بزرگ تر سلطان شمس الدین بود علیهما الرحمة و او بادشاه فرزانه و عالم و عاقل بود و در غایت جلالت و مبارزت و بذل و احسان و اول اقطاعی که سلطان او را فرمود خطه هانسی بود و بعد از مدت در شهر سنه ثلث و عشرين و ستمائة خطه اوده بدو مفوض شد و آن پادشاهزاده دران دیار آثار پهنانیده بسیار نمود و غزوات بسنت کرد چنانچه ذکر او برجولیت و شہامت در عرصه هندوستان منتشر گشت و برتوه (۹) لعین را که صد و بیست و اند هزار مسلمانان بر دسمت و تیغ او شہادت یافته بودند بر انداخت و بدو رخ فرستاد و کفار متمردان که در اطراف زمین اوده بودند بر انداخت و جماعتی را منقاد گردانید و از اوده عزیمت لکهنوتی کرد و لشکرهای هندوستان بفرمان اعلی نامزد او شد و ملوک نامدار چنانچه دولان و ملک علاء الدین جانی همه در خدمت او بطرف لکهنوتی رفتند و سلطان غیاث الدین عوض خلجی بر عزیمت دیار بنگ از لکهنوتی لشکرها برده بود و مرکز خالی گذاشته چون ملک سعید ناصر الدین با لشکرها بدان طرف رسید حصار بسنکوت و شهر لکهنوتی محکم شد چون خیر سلطان غیاث الدین عوض خلجی رسید از موضعی که بود روی بلکهنوتی نهاد ملک ناصر الدین با لشکرها پیش باز رفت و او را منہزم گردانید و غیاث الدین را با جمله اقربا و اسرای خلیج و خزان

وزرا

نظام الملك كمال الدين جنيدى

دار الملك او

حضرت دهلي

اعلام او

رايات ميسره لعل

رايات ميمنه سياه *

توقيع مبارك او

الكبرياء لله

مدت ملك او

بيست و شش سال

فتوح

فتح بداون و هزيمت راى مان - فتح جالپور و سنده - فتح
تاج الدين و گرفتار شدن - فتح رتنپور - فتح حصار مندور - فتح
لكهنوتى كرت ديگر - فتح بهار - فتح ملتان و آچه - فتح در بهنگه -
فتح حصار تهنكر - فتح اجين نكري - فتح جاجنكر - فتح لاهور
و امرای مخالف - فتح تبرهنده - فتح سرمتي - فتح كهرام - فتح
مصاف ناصر الدين قباچه و هزيمت او - فتح لكهنوتى - فتح ترهت
فتح بهيلسا - فتح بنارس - فتح خراج و سل - فتح ميومستان -
فتح ديول - فتح قنوج - فتح كالپور - فتح الهير - فتح نندنه -
فتح كوخاه و سيالكوت - فتح جهجههر - فتح مالوه *

و الدین - سلطان قطب الدین محمد - سلطان جلال الدین مسعود -
 ملک بهاء الدین محمد +

(+) این نامها فقط در یک نسخه بود بعینه نقل افتاد و در
 دیگر یک نسخه بعوض این نامهای دیگر است انهم بجنسه نقل
 می شود *

ناصر الدین محمد مردان شاه - محمد حارث - ملک نصیر الدین
 طغان مقطع بدوان - ملک عز الدین طغرل قطبی - ملک
 عز الدین بختیار غوری - ملک الامرا قره سنقر ناصری - ملک
 نصیر الدین ایتمر بهائی - ملک نصیر الدین ایتمر قطبی - ملک
 حسام الدین اغلبک - ملک عز الدین علی ناگوری - ملک
 فیروز شمس سالاری شاهزاده خوارزم - ملک علاء الدین جانی یعنی
 شاهزاده ترکستان - ملک قطب الدین ملک غورو جبال - ملک
 عز الدین - ملک عز الدین - ملک اختیار الدین حسین - ملک
 تاج الدین منجر کرلکخان - ملک اختیار الدین ایران شاه بلکا
 خلجی - ملک الامرا افتخار الدین امیر کوه - ملک رکن الدین حمزه
 عبد الجلیل - ملک بهاء الدین ناصری *

اسامی اولاد - السلطان ناصر الدین - سلطان رضی الدین -
 سلطان معز الدین بهرامشاه - سلطان قطب الدین محمد - ملک
 جلال الدین مسعود - ملک شهاب الدین محمد - سلطان علاء الدین
 مسعود شاه - سلطان ناصر الدین محمود - سلطان غیاث الدین
 محمد شاه - سلطان رکن الدین فیروز شاه - سلطان ناصر الدین
 محمود شاه *

السلطان المعظم شمس الدنيا و الدين ابوالمظفر
الشمس ناصر امير المؤمنين انار الله برهانه

قضاة

قاضي سعد الدين كروري - قاضي نصير الدين كلسايس -
قاضي جلال الدين - قاضي كبير الدين قاضي لشكر *

ملوك و اقرباي اور رحمهم الله

ملك فيروز شاه الشمس شاهزاده خوارزم - ملك جاني
شاهزاده تركستان - ملك قطب الدين ملك غور - ملك عز الدين
محمد سالار حربي مهدي - ملك عز الدين حمزه عبد الجليل -
ملك عز الدين كبير خان اياز - ملك تاج الدين هنجر - ملك
كزلخان دولت شاه خلجي - ملك لهنوتي ملك اختيار الدين
محمد برادر زاده - ملك الامراء افتخار الدين اميركوه - ملك
عز الدين علي ميالكوتي - ملك طغان - ملك شردان - ملك
نصير الدين ميران شاه پسر محمد چاوس خلجي - ملك عز الدين
بختیار - ملك نصير الدين محمد بيدار - محمد كولان ترك ناصري -
ملك عز الدين طغرل بهائي - ملك الامرا ده سنقر ناظري -
ملك ناصر الدين ايتمر - ملك ناصر الدين ماديئي ملك غور -
ملك ناصر الدين محمود عليه الرحمة - سلطان ركن الدين
فيروز شاه - سلطان غياث الدين محمد شاه - سلطان ناصر الدين
و الدنيا محمود - سلطان ناصر الدنيا و الدين - سلطان معز الدنيا

و چون بحضرت باز آمد در شهر سنه ^(۱۳) اثنی و ثلثین و ستمائه
 لشکرهاي اسلام را بطرف بلاد مالوه برد و حصن و شهر بهیلسا را
 بگرفت و بتخانه که سیصد سال بود تا آنرا عمارت می کردند و
 رفعت او بقدر صد و پنج گز بود خراب کرد و از آنجا بطرف اجین
 نگری رفت و بتخانه مهال دیو را خراب کرد و تمثال بکرماجیت
 که پادشاه اجین نگری بوده است و از عهد او تا بدین وقت یکم هزار
 و سیصد ^(۱۴) و شانزده سال است و تواریخ هندی از عهد وی می نویسند
 و چند تمثال دیگر از برنج ریخته بودند با سنگ مهال بحضرت دهلی
 آورد و در شهر سنه ثلث و ثلثین و ستمائه لشکرهاي هندوستان
 بطرف بدیان برد و در آن سفرضعف بر ذات مبارک او مستولی گشت
 و چون بسبب زحمت نفسانی از آنجا مراجعت کرد روز چهار شنبه
 چاشتگاه غره ماه شعبان با اختیار منجمان بحضرت دهلی که دار الملک
 جلالی بود در عمارتی نشسته در آمد بعد از نوزده روز چون مرض او
 قوی شد در روز دو شنبه بستم ماه شعبان سنه ثلث و ثلثین و ستمائه
 از دار فنا بسرای بقا نقل کرد - و مدت ملک او بیست و شش
 سال بود انار الله برهانه - ملک تعالی سلطان اسلام ناصر الدنیا
 و الدین محمود را که وارث آن سلطنت است تا نهایت حد امکان
 و تخت سلطنت باقی داراد آمین رب العالمین *

(۱۴) (احدى) (۱۵) بهیلسان - بیستان (۱۶) در یست

(۱۷) بدهیان - بیان (در تاریخ فرشته و بدائی و طبقات

اکبری ملتان نوشته است

لخدمت درگاه سلطنت آورد و آن دولت دریافت و این داعی را
بر در سرا پرد^۱ اعلیٰ نوبت تذکیر فرمود و در هر هفته سه نوبت
تذکیر معین شد و چون ماه رمضان در آمد هر روز تذکیر گفته آمد و
تمام عشر ذی الحجه و تمام عشر محرم گفته آمد و در دیگر ماهها همان
سه نوبت نگاهداشته شد چنانچه نود و پنج مجلس بر در سرا پرد^۱
اعلیٰ عقد شد و در هر دو روز عید فطر و اضحیٰ بسمه موضع لشکر اسلام نماز
عید گذاردند از آنجمله روز عید اضحیٰ در برابر قلعه کالیور که جانب
شمال آن طرف است داعی دولت را که منہاج سراج است خطبه
عید و نماز فرمود و بتشریف گرانمایه مشرف گردانید و در بند آن
بداشت تا روز سه شنبه^(۲) بیست و هشتم ماه صفر سنه ثلثین و منمائه
حصار فتح شد و میلکدیو، لعین در شب از قلعه بیرون آمد و بگریخت
و بقدر هشتصد کس را بر در سرا پرد^۱ سیاست فرمود و بعد ازان
امرا و اکابر را چون محمد ضیاء الدین محمد جنیدی و امیر دین
و سپهسالار رشید الدین علی علیه الرحمة را کوتوالی فرمود و منہاج
سراج را که داعی این دولت است قضا و خطابت و سیاست و
احتساب و کل امور شرعی فرموده تشریفات فاخره و انعامات و انزه
ارزانی داشت حق تعالی دستگیری روح مطهر و قالب معطر آن
بادشاه کریم غازی عالم پرور گرداناد و دوم ماه ربیع^(۳) الآخر همین سال
از پای قلعه مراجعت فرمود و بقدر یک فرسنگ از پای قلعه
بطرف حضرت لشکر گاه کرد و نوبت سلطنت دران مقام پنج شد

پای قلعۀ آنچه حرمها الله تعالی لشکرگاه نصب فرمود در یافته بود و منظور نظر مبارک او شده چون از پای آن قلعه انصراف فرمود در موافقت حشم منصور آن پادشاه غازی بحضرت دهلی اجلها الله آمده شد و در ماه رمضان سنه خمس و عشرين و ستمائه بحضرت اعلی وصول بود درین وقت رسل دار الخلافه با تشریفات وافره بحدود ماگور رسیده بودند و در روز دوشنبه^(۴) بیست و دوم ماه ربیع الاول سنه ست و عشرين و ستمائه بحضرت رسیدند و شهر را آئین بستند و این پادشاه و ملوک و فرزندان او طاب مرقدهم و دیگر ملوک و خدام و بندگان همه بخلعت دار الخلافه مشرف گشتند و بعد از چنان بزم و شاهی در ماه جمادی الاولی سنه ست و عشرين و ستمائه خبر فوت ملک سعید ناصر الدین محمود برسد^(۵) ملک خلجی در منالک لکنوتی عصیان آورد و سلطان شمس الدین طاب ثراه لشکرهای هندوستان بطرف لکنوتی برد و در شهر سنه سبع و عشرين و ستمائه آن طامغی را بدست آورد و تخت لکنوتی بملک علاء الدین جانی داد علیه الرحمۀ و در رجب همین سال بحضرت جلال دهلی باز آمد و در شهر سنه تسع و عشرين و ستمائه عزیمت فتح حصار کالبور منصم فرمود و چون پای آن قلعه سراپردۀ سلطنت او نصب شد میلکدیو لعین پسر بسیل^(۶) لعین جنگ آغاز نهاد و مدت یازده ماه در پای آن قلعه مقام کرد و کتب این حروف از دهلی در ماه شعبان همین سال روی

(۴ ن) دو شنبه دوم ماه (۵ ن) ماگ (۶ ن) میلکو

(۷ ن) سد - میل - بلبل

حسین اشعری را فرمان داد تا خزانه که در قلعه آنچه است بطرف قلعه بهکر برد و سلطان شمس الدین مقدمه لشکر خود دو ملک بزرگ را بر سر لشکر خود پیای آنچه فرستاد یکی ملک عزالدین محمد مالازی که امیر حاجب بود و دوم کز لکخان سنجر ملطانی که ملک تبرهنده بود و بعد از چهار روز سلطان طاب ثرا با باقی لشکر و پیلان و بنه پیای قلعه آنچه رسید و لشکرگاه نصب کرد و وزیر دولت خود نظام الملک محمد جنیدی و دیگر ملوک را در عقب ملک ناصر الدین بطرف قلعه بهکر فرستاد و مدت یکماه^(۲) در پای حصار آنچه جنگ فرمود روز سه شنبه بیست و هشتم ماه جمادی الاولی سنه خمس و عشرين و ستمائه قلعه آنچه بصلح فتح شد و در همین ماه ملک ناصر الدین قباچه از حصار بهکر خود را در آب سنده غرق کرد و پیش ازان بچند روز پسر خود ملک علاء الدین بهرامشاه را بخدمت سلطان شمس الدین طاب مرقده فرستاده بود بعد از چند روز خزائن و بقایای حشم ملک ناصر الدین بخدمت درگاه پیوستند و آن بلاد تا لب دریای محیط فتح شد و ملک سنان^(۳) الدین حبش که والی دیول و سنده بود بخدمت درگاه شمعی پیوست چون دل مبارک آن پادشاه از فتح آن بلاد نارغ شد روی بدار الملک جلال دهلی نهاد و این کتاب هر روز خدمت درگاه اعلی آن بادشاه اهل ایمان در روز اول که

(۲) سنه ماه (۳ ن) بیعت و هفتم ماه جمادی الاخری

(۴ ن) شهاب الدین حبش

عزیمت فتح قلعه رتنپور مصمم فرمود و آن قلعه در حصانت و متانت و استحکام در تمام ممالک هندوستان مذکور و مشهور است. و در توارینج اهل هند چنین آورده اند که هفتاد و اند بلاشاه پیاپی آن قلعه آمده بودند و هیچ یکی را فتح آن حصار میسر نشده بعد از مدت چند ماه در شهر ثلث و عشرين و ستمائه بردست بندگان او بفضل آفریدگار فتح شد و بعد ازان بیک سال در شهر سده اربع و عشرين و ستمائه عزیمت قلعه مندور کرد از حدود موالک حق تعالی آن فتح اوزا میسر گردانید و باز گشت و غنائم بسیار بدست بندگان او آمد و بعد ازان بیک سال در شهر سده خمس و عشرين و ستمائه از حضرت دهلی لشکر بلاد آچه و ملتان برد و بکاتب این حروف منهاج سراج در رجب سده اربع و عشرين و ستمائه از طرف غور و خراسان بلاد سنده و آچه و ملتان رسیده بود و در غره ربیع الاول سده خمس و عشرين و ستمائه سلطان سعید شمس الدین طاب ثراه پیاپی قلعه آچه رسید و ملک ناصر الدین قباچه بندر حصار امروت^(۲) لشکر گاه داشت و تمام بحر و کشتی ها با بانه و ابتاع لشکر دران آب بر کشتی ها پیش لشکر گاه بسته که روز آدینه بعد از نماز از طرف ملتان مصرعان رسیدند و خبر دادند که ملک ناصر الدین ایتمر^(۳) مقطع لوهور پیاپی حصار ملتان آمد و سلطان شمس الدین از راه تبرهنده روی بطرف آچه دارد ملک ناصر الدین قباچه منهزم در کشتی ها با تمام لشکر خود بطرف بهکر رفت و وزیر خود عین الملک

می ووزید مقهور میگشت چون مدت حفظ و نصرت ایزدی یاروگر آمد اطراف ممالک و مضائق حضرت دهلی و بداون و اوده و بنارس و سواکن تمام در ضبط آمد سلطان تاج الدین یلدرز منہزم از پیش لشکر خوارزم بطرف لوهور آمد و میان او و سلطان شمس الدین بجبهه سرحد ها مضایقتی رفت در ترابین میان هر دو لشکر مضائق شد و در شهر سنه اثنی عشر و ستمائے فتح سلطان شمس الدین را بود و تاج الدین یلدرز اسیر گشت و او را بحکم فرمان بدہلی آوردند و بطرف بداون فرستاد و همانجا مہنون شد و بعد از آن در شهر سنه اربع عشر و ستمائے با ملک ناصر الدین قباچہ مصاف شد ناصر الدین قباچہ منہزم گشت و چون حوادث خراسان بسبب ظهور چنگیز خان مثل در افتاد در شهر سنه ثمان^(۲) عشر و ستمائے جلال الدین خوارزمشاه از پیش لشکر کفار منہزم بطرف ہندوستان آمد و بسرحد های لوهور ننگہ خوارزمشاهیان برسید سلطان شمس الدین طاب ثراہ از دہلی لشکر بطرف لوهور برد جلال الدین خوارزمشاه از پیش حشم ہندوستان عطف کرد و بطرف ہندہ و ہندوستان رفت و سلطان شمس الدین غازی علیہ الرحمۃ بعد از آن در شهر سنه اثنی و عشرين و ستمائے بطرف بلاد لکنوتی لشکر کشید و غیاث الدین عوض خلجی رقبہ خدمت در رقبہ انقلاب آورد و سی زنجر پیل و ہشتاد لک مال بداد و خطبہ و سکہ بنام مباوک شمسپ کرد و در شهر سنه ثلث و عشرين و ستمائے

را فرمان داد که التمش را نیکو داری که از وی کاری خواهد آمد
و بفرمود تا خط عقد او در تحریر آورند و بنظر پادشاهانه او را
ملحوظ گردانید و بدولت احرارش رسانید و چون سلطان قطب الدین
در لوهور برحمت حق پیوست سپهسالار علی اسمعیل که امیر داد
حضرت دهلی بود با دیگر امراء و صدوز مکتوبات بطرف بداون
بخدمت سلطان شمس الدین در قلم آوردند و او را استدعا کردند
چون بیامد در شهر سنه سبع و ستمائه بر تخت دهلی نشست
و ضبط کرد و چون ترکان و امرای معزی از اطراف دهلی جمع
شدند و بعضی از اتراک و امرای معزی با ایشان جمعیت نکردند
و طریق مخالفت سپردند و از دهلی بیرون رفتند و در حوالی
جمع شدند و عصیان و خروج آغاز نهادند سلطان شمس الدین با
سوار قلب و خدم خاص خود از دهلی بیرون رفت و در پیش
محرای جون ایشان را منهزم گردانید و اغلب سران ایشان را بزمیر
تیغ آورد بعد ازان سلطان تاج الدین یلدر از لوهور و غزنین با او
عهد بست و او را چتر و دورباش فرستاد و میان او و ملک
ناصر الدین قباچه بکرات مخالفت میرفت بجهت لوهور و تبرهنده
و کهرام و در شهر سنه اربع عشر و ستمائه ناصر الدین قباچه را
منهزم گردانید و چند کرب دیگر در اطراف ممالک هند با امراء
و اتراک مخالفت افتادش اما چون عنایت ایزدی حامی و ناصر
او بود نصرتش می بخشید و هر که با او خروج میکرد و عصیان

سلطان تاج الدین یلدر که با قطب الدین بود شهادت یافت و سلطان التمش طاب ثراه سرجاندار شد و سلطان قطب الدین ایبک او را فرزند خواند و بخود نزدیک گردانید و هر روز جاه و شرف او زیادت می شد چون آثار رشد در حرکت و سکنت او ظاهر و باهرمی دید مرتبه او را بدانجا رسانید که امیر شکار شد بعد ازان چون کالیور فتح شد امیر کالیوار شد پس ازان قطع قصبه برون و مضامات آن یافت بعد ازان بچندگاه چون آثار جلالت و رجولیت و مبارزت و شهامت او ظهور کلی پذیرفت و سلطان قطب الدین این معنی مشاهده کرد ملک بداونش گردانید و چون سلطان معز الدین محمد سام از سفر خوارزم مراجعت کرد و در مصاب اندخود هزیمت با لشکر خطا افتاد قبائل کوکهران تهر و عصیان آغاز کرده بودند از غزنین عزیمت غزو آن جماعت کرد سلطان قطب الدین حشم هندوستان بحکم فرمان آنجا برد و سلطان شمس الدین با حشم بداون در خدمت او برفت و در وقت هیجا و هنگام غزا سلطان شمس الدین طاب ثراه با برگستوان درمیان آب جیلم که آن جماعت مخاذیل بدان پناه ساخته بودند در راند و مبارزت بسیار نمود و بزخم تیر کفار را منهزم گردانید و کار محاربت او اندران آب بجائی رسیده بود که کفار را از اوج موج بحضیف دوزخ می فرستاد که اَعْرِقُوا فَلَا خَلْوَاَنَارًا در اثنای آن جلالت و جهاد نظر سلطان معز الدین علیه الرحمة بران آثار شهامت و مبارزت افتاد از حال او استطلاع فرمود چون رای همایون او را روشن گشت که کیست او را طلب فرمود و به تشریف خاص مشرف گردانید و سلطان قطب الدین

گفتندی پس ازان بازرگانی دیگر بخريد که اوزا جمال الدين چست
 قبا گفتندي اوزا بخريد و بحضرت غزنين آورد و دران مدت ترکي
 اوزی بجمال و اوصاف حمیده و اخلاق مرضیه و آثار رشد و نربزرگی
 بدان حضرت نیاورده بودند ذکر او بخدمت سلطان معز الدين محمد
 سام طاب ثراه عرضداشتند فرمان شد تا او را قیمت کردند و او با
 ترکي دیگر در یک سلک بود ایبک نام هر دو را هزار دینار زر
 رکني قیمت معین شد جمال الدين چست قبا در فروختن او
 بدین مقدار بها مضایقت نمود سلطان فرمان داد که هیچ آفریده
 اوزا در بیع نیارد و موقوف باشد جمال الدين چست قبا بعد انکه
 يك سال بغزنين مقام نموده عزیمت بخارا کرد و سلطان را طاب
 ثراه بخارا برد و کُرت دیگر او را بغزنين باز آورد بعد از آنکه سه
 سال بخارا بود چون فرمان نبود که او را کسی بخرد يك سال در
 غزنين بماند تا سلطان قطب الدين از غزو نهر داله و فتح گجرات
 با ملک نصیر الدين حسین بغزنين رفت حدیث او بشنید از حضرت
 سلطان معز الدين اجازت طلبید بخريدن او سلطان فرمود که چون
 فرمان نفاذ یافته است که او را در غزنين نخرند او را بدھلي باید
 برد و آنجا بخردن نظام الدين محمد را سلطان قطب الدين بجهت
 اتمام مصالح خود در غزنين گذاشت و فرمان داد که جمال الدين
 چست قبا را با خود بهندومتان بیار تا آنجا سلطان شمس الدين
 را خریده شود بر حکم آن فرمان نظام الدين ایشان را بدھلي آورد
 سلطان قطب الدين هر دو را بیک لک چیتل بخريد آن ترک
 ایبک نام را طمعاج نام کرد و امیر تبرهنده شد و در مصاف

و اقربا و خیل بسیار بود و این پادشاه را در اول صبح از جمال و کیاست و حسن خلقت نصیب تمام بود چنانچه برادران او را از حسن و کیاست او حمد آمد او را بپهنه تماشای گله اسپان از پیش مادر و پدر بیرون آوردند یوسف گفت قَالُوا يَا بَنَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنُ عَلَى يَوْسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ أَرْسَلَهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعِ وَيَلْعَبُ وَ إِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ چون بسر گله اسپان آوردند بدست بازرگانی فروختند - بعضی گفته اند که آن طائفه فروخته پسران عم او بودند بازرگانان او را بطرف بخارا آوردند و بدست یکی از اقربای صدر جهان بخارا فروختند و چندگاه دران خانواده بزرگی و طهارت بود و کرائم آن دودمان او را در حجر اصطفا چون اولاد در رضاع می پروردند - یکی از ثقات روایت کرد که از لفظ مبارک آن پادشاه نور الله مضجعه شنیدم که وقتی ازان خاندان قراضه بمن دادند که بیازار رو و قدری انگور بخور و بیار چون بیازار رفتم در انسانی راه آن قراضه از من غائب شد بسبب صغرسن از خوف آن حال گریه بر من افتاد در میان آن تصرع و زاری درویشی بمن رسید و دست من بگرفت و بجهت من انگور بخرد و بمن داد و بر من عهد داد که چون بدولت و ملک رسی زنهار فقرا و اهل خیر را بتعظیم نگری و حق ایشان نگاهداری من با او عهد کردم و هر دولت و سلطنت که یافتم از نظر آن درویش یافتم رحمه الله غالب ظن آن امت که هرگز پادشاهی بحسن اعتقاد و آب دیده و تعظیم علماء و مشائخ مثل او از مادر خلقت در قضاوت سلطنت نیامده ازان خاندان امامت و تصدیر او را بازرگانی بخرد که او را حاجی بخاری

مملکت رسانید تا پشت دین محمدی بدولت او قوی و روی
ملت احمدی بصورت او بهی گشت و در شجاعت دوم علی کرار
و در سخاوت ثانی حاتم هائی آمد اگرچه سلطان کریم قطب الدین
علیه الرحمة بخشش لك در زمان خود ظاهر میکرد اما سلطان
سعید کریم شمس الدین طاب ثراه بعوض هریک لك صد لك
بخشید بجایگاه و حساب چنانچه هم در دنیا و هم در آخرت محبوب تواند
بود و در حق اصناف خلق از دستار بند و کلاه دار و دهاقین و تجار
و غریبای امصار انعام او عام بود و از اول عهد دولت و طلوع صبح
مملکت در اجتماع علمای با نام و سادات کرام و ملوک و امراء
و صدر و کبراء زیادت از هزار لك هرسال بذل فرمود و خلائق
اطراف گیتی را بحضرت دهلی كه دار الملك هندوستان است
و مركز داتره اسلام و محبط الامر و نواهی شریعت و حوزه دین
محمدی و بیضه ملت احمدی و قبة الاسلام مشارق گیتی مانها
الله عن الانات و احضرها السادات جمع آورد و این شهر بكمالت
انعامات و شمول کرامات آن بادشاه دین دلو محط رحال آفاق گشت
و هر كه از حباثل حوادث بلاد عجم و نكبات كفار مغل بفضل
ایزدی خلاص یافت ملاذ و ملجا و مهرب و مامن حضرت جهان پناه
آن بادشاه ساخت و الی یومنا هذا آن قواعد امن و امان مهد و
مستحکم است و تا باد چنین باد - از ثقات رواة چنین استماع افتاد
كه چون سلطان شمس الدین نور الله مرقدہ در مغرسن كه بحكم
ایزدی از بلاد تركستان و قبائل البری نامزد سلطنت اسلام و
ممالك هندوستان شد چنانكه پدر او را یلمخان نام بود و او را اتباع

راحت خلایق و عزت و ضیع و فائق شود اگر رقبه او را در رقبه رق کشد مالکش صاحب نعمت گردد و اگر قدمش در طرف قطع منازل و مراحل سر باز دهد و نقاش از اهل دولت گردند چنانچه مهتر یوسف را علیه السلام چون در عقد شرای مالک دُعر آورد بدعای او بیست در شاهوار اینا در سلک اصلش درج شد و اگر بخانه عزیز افتاد جفتش را با آخر کار ملکه مصر گردانید و اگر طفل در کاهواره بر طهارت ذیل او گواهی داد و شاهد شاهد من اهلها بعاقبت هم در خدمت او وزیر مملکت گشت مر عنایت ازلیه و کفایت ابدیه چنیدن ظاهر گردد والله اعلم *

الاول السلطان المعظم شمس الدنيا و الدين ابو المظفر التمش السلطان

چون حق تعالی و تقدس در ازل ازال تقدیر رانده بود که ممالک هندوستان در ظل حمایت سلطان معظم شهریار اعظم شمس الدنيا و الدين ظل الله في العالمين ابو المظفر التمش السلطان یمنین خلیفه الله ناصر امیر المؤمنین انار الله برهانه و ثقل بالثلث العدل و الاحسان میزانه و دولت شاهان فرزندان او رحم الله الماضین منهم و ادام دولة الفاصریة المحمودیة از فتن آخر الزمان و حوادث و قانع جهان در امان ماند آن سلطان عادل باذل منصف کریم غازی مجاهد مرابط عالم پرور عدل گستر فریدون فرقیان نهاد کلوس ناهوس مکندر دولت بهرام شوکت را از قبائل البری ترکستان یوسف و اردست تجار داد تا مرتبه مرتبه بتخت سلطنت و مسند

بنگ و کامرود لشکر برده بود و شهر لکهنوتی خالی گذاشته ملک ناصر الدین محمود طاب ثراه لکهنوتی ضبط کرد و غیاث الدین خلجی ازان لشکر بسبب آن حادثه باز گشت و با ملک ناصر الدین قتال کرد و غیاث الدین و جمله امرای او اسیر گشتند و غیاث الدین شهید شد - و مدت ملک او دوازده سال بود - حق تعالی بادشاه زمان ناصر الدنیا و الدین را بر تخت بادشاهی باقی و پاینده داراد امین رب العالمین *

الطبقة الحادي والعشرون في

ذكر السلاطين الشمسية بالهند

الحمد لله ذي الفضل و الاحسان * و الكرم و الامتنان * على ما انعم اهل الايمان * بالامن و الامان * في ظل دولة الشمسية و جناب آل التمش السلطان * و الصلوة على محمد صاحب السيف و البرهان * و السلام على آل و اصحابه سادة القبائل و قادة البلدان * اما بعد چنین گوید ضعیف ترین بندگان درگاه سبحانی * منهاج سراج جوزجانی * بلغه الله الى اعلى الاماني * که چون ارادت قدیم باری تعالی و تقدس در ناصیه بنده آثار دولت و انوار مملکت تعبیه کرده باشد چون مادر زمانه بحمل چنین جنینی بار در گردد پرتو آن محمول بر جبهه او ظاهر باشد و چون هنگام وضع آن حمل آید و آن صاحب دولت در قماط مسقط راس ملفوف گردد فرج نظاره سوی آن ولادت بر همه چهرها پیدا آید و از هنگام ولادت تا بایام نقل از مسکن عادت بمنزل سعادت همه حرکات و سکفات او سبب

ثراه و دنع غننه ملک لختیار الدین ^{۱۲} بُلگا خیرات غیاث الدین
 خلجی در نظر مبارک او آمد بهر وقت که ذکر غیاث الدین افتادی
 خطاب از سلطان غیاث الدین خلجی فرمودی و بر لفظ مبارک
 او رفتی که مردی با اینچنین خیرات را سلطان غیاث الدین
 خطاب کردن دروغ نباشد رحمة الله علیهم فی الجملة غیاث الدین
 خلجی مردی با خیر و عدل و نیکو سیرت پادشاهی بود اطراف
 ممالک لکنوتی چنانچه جاجنکر و بلاد بنگ و کمرود و ترهت
 جمله از را اسوال فرستادند و بلاد لکنهور او را صاف شد و پیلان
 و اموال و خزائن بسیار بدست آورد و امرای خود آنجا بنشاند
 و سلطان سعید شمس الدین از حضرت دهلی بطرف لکنوتی
 چند فرت لشکر فرستاد و بلاد بهار بدست آورد و امرای خود آنجا
 بنشاند و در شهر سنه اثنی و عشرين و ستمائه عزیمت لکنوتی
 کرد و غیاث الدین کشتیها بالا کشید و در میان ایشان بصلح قرار
 افتاد و سی و هشت زنجیر پیل و هشتاد یک مال بستند خطبه
 بیغام سلطان کرد و چون سلطان باز گشت بهار ملک علاء الدین
 جانی را داد غیاث الدین عوض از لکنوتی بهار آمد و بهار را ضبط
 کرد و تعدی نمود تا در شهر سنه اربع و عشرين و ستمائه ملک
 شهید ناصر الدین محمود بن سلطان سعید شمس الدین طاب ثراه
 از اوده با عز الملک جانی لشکر هندوستان جمع کرد و بطرف لکنوتی
 رفت و درین سال غیاث الدین عوض خلجی از لکنوتی بطرف

پرسیده شد تقریر کرد که چون بهندوستان آمده شد و از دهلی عزیمت لکنوتی مصمم گشت چون بدان حضرت رسیده شد حق تعالی میسر گردانید که در بارگاه غیاث الدین تذکیري گفته آمد آن بادشاه نیکو سیرت از خزانه خود یک طشت بزرگ پرتنگه زرد نقره انعام فرمود و بقدر ده هزار تنگه نقره ملوک و امراء و اعیان خود را فرمان داد تا هر یک در حق او انعام فرمودند و بقدر ده هزار تنگه نقره دیگر حاصل شد و در وقت مراجعت بقدر پنج هزار دیگر انعامات حاصل شد چنانچه هزده هزار عدد تنگه از حسن اعتقاد بادشاه لکنوتی غیاث الدین خلجی بدان امام زاده واصل شد و رحمه الله و تقبل منه و چون کاتب در منه شهر احدی داربعین و ستمائه بدیار لکنوتی رسید در اطراف بلاد لکنوتی خیرات آن بادشاه مشاهده کرد بلاد لکنوتی دو جناح دارد و هر دو طرف آب گنگ طرف غربی را 'ازال' گویند و شهر لکنوتی بدان جانب است و طرف شرقی را بر بنده^(۳۱) گویند و شهر دیوکوت بدان جانب است از لکنوتی تا بدر لکنور و از طرف دیگر تا بشهر دیوکوت پل بسته است بقدر ده روزه راه بسبب آنکه وقت برشکال تمام آن زمین آب گیرد و این پلها اگر نباشد مگر در گشتی بمقاصد و اطراف عمارت توان رسید در عهد او بسبب این پلها راه بر جمیع خلایق کشاده شد و چنین سماع افتاد که سلطان سعید شمس الدین چون بدیار لکنوتی رسید بعد از فوت ملک ناصر الدین محمود طلب

چون طعام بخوردند آب موجود داشت در رخت بردست گرفت و
 بخدمت ایشان بایستاد چون آن درویشان طعام و شراب ما حاضر
 بکار بردند با هم گفتند این شیرۀ مرد ما را خدمتی کرد ضائع نباید
 گذاشت روی بعوض خلجی کردند که سالار بطرف هندوستان رو
 تا آنجا که مسلمانی است ترا دادیم باشارت آن درویشان از آنجا
 باز گشت و عورت خود را بران دراز گوش نشاند و بطرف هندوستان
 آمد و با محمد بختیار پیوست و کار او تا آنجا رسید که خطبه و
 مکه بلاد لکنوتی بنام او شد و خطابش سلطان غیاث الدین کردند
 و شهر لکنوتی را دارالملک ساخت و حصار بسکوت^(۲) بنا کرد و
 خلائق از اطراف روی بدو آوردند و او مردی بغایت نیکو ظاهر و
 باطن بود و گزیده اخلاق و صافی میرت و جوانمرد و عادل و بخشنده
 در عهد او حشم و رعایای آن بلاد در رفاهیت و آسایش بودند و
 از بذل و عطای او همکنان نصیب تمام یافتند و نعمت بسیار گرفتند
 و از وی دران دیار آثار خیر بسیار ماند و مجامع و مساجد بنا کرد
 و اهل خیر را از علما و مشائخ و سادات ادرارات داد و دیگر اصناف
 خلق را از بذل و اموال و املاک بسیار بدست آمد چنانچه امام
 زاده بود از حضرت فیروز کوه اودا جلال الدین پسر جمال الدین
 غزنوی گفتندی از وطن خود با اتباع بزمین هندوستان آمد و در
 شهر سنه ثمان و ستمائه بعد از چند سال بحضرت فیروز کوه باز
 آمد و مال و نعمت وافر آورد و سبب حصول آن نعمت از وی

هیچکس را از غایت سیاست و بی باکی او مجال نبودى که گفتی صفاهان در تصرف ما نیست و هرچه ازین بابت مثال دادی اگر گفتندی در تصرف ما نیست جواب دادی که خواهم گرفت آن بازرگان را مثال صفاهان فرمود آن مسکین محتاج خرقه و لقمه بود اکبر و علاء آنجا بودند بجهت منفعت آن غریب عرض داشتند که مقطع صفاهان بخرچ راه و امتداد حشم محتاج است تا آن شهر را ضبط کند آن شخص را بجهت ما بحتاج مال خطیر فرمود حال تکبر و سیاست و همت کاذبه علی مردان تا بدین اندازه بود و با این همه قتال و ظالم بود و ضعفا و رعایا و حشم بدست تعدی و ظلم و قتل او در ماندند و هیچ وجهی نیانند خلاص را جز خروج کردن بر روی جماعت امرای خلیج همه اتفاق کردند و علی مردان را بکشتند و حسام الدین عوض خلجی را بتخت بنشانند - و مدت ملک او دو سال یا کم و بیش بود و الله اعلم *

الثامن الملك حسام الدين عوض حسين الخلجي

حسام الدین عوض مردی نیکو سیرت بود و از جمله خلیج گرمسیر غور بود و چنین روایت کرده اند که در حدود کوه پایه غور وقتی پدر او گوسفند را با موضوعی می برد از حدود زاولستان بر بالائی که آنرا پشه افروز گویند بر می رفت دو درویش خرقه پوش بوی رسیدند او را گفتند هیچ طعامی بر دراز گوش داری عوض خلجی گفت دارم و قمری با بان خورش سفریانه با خود داشت بار از دراز گوش فرود آورد و رخت بکشد و آن سفره پیش درویشان نهاد

گرفتار شد - از ثقات رواة چنین روایت کرده اند که روزی در شکار گاه با سلطان تاج الدین یلدرز بایکی از امرای خلیج که او را مالار ظفر گفتندی گفت که چه میگوئی اگر بیک تیر این تاج الدین یلدرز را هلاک کنم درین شکار گاه و ترا بادشاه گردانم طفر خلیج مردی عاقل بود او را ازان منع کرد چون ازان جا باز گشت او را دوسر اسپ داد و زدن کرد چون بهندوستان باز آمد بخدومت سلطان قطب الدین پیوست رتشریف و نواخت یافت و ممالک لکنوتی بدو مغوض شد و بطرف لکنوتی رفت چون از آب کوس بگذشت حسام الدین عوض خلجی از دیوکوت استقبال نمود و بدیوکوت آمد و بامارت بنشست و جمله ممالک لکنوتی ضبط کرد چون سلطان قطب الدین برحمت حق پیوست علی مردان چتر بر گرفت و خطبه باسم خود کرد و او را سلطان علاء الدین لقب شد و او مرد خون ریز و قتال بود و باطراف لشکرها فرستاد و بیشتر امرای خلیج را شهید کرد و رایان اطراف از وی اندیشه مند شدند و اموال و خراج بوی فرستادند و مثال اطراف ممالک هندوستان دادن گرفت و تصلف بی طائل بر زبان او رفتن گرفت بر هر جمع و بارگاه حدیف ملک خراسان و غزنین و غور میگفتی و ترهات بی فائده بر زبان او جاری شدی تا بحدی که از وی مثال غزنین و خراسان و عراق التماس نمودندی، فرمان دادی - چنین روایت کرده که بازوگانی دران ولایت تنگ دست شد و مال از وی تلف گشت از علی مردان احسانی التماس نمود فرمود که آن مرد از کجا است گفتند از صفهان فرمان داد تا مثال صفهان باقطاع او نویسند و

و تنها است سوار نامزد کردند تمامت آن پیلان نزد محمد بختیار آورد
 فی الجمله محمد شیران مردی جلد بود و بسامان و چون علی مردان را
 بند کردند و باز گشت و چون او مهتر امرای خلیج بود همگان او را
 خدمت می کردند و هر امیر بر مر اقطاع خود می بود تا علی
 مردان طریقی کرد و با کوتوال دمت راست گرفت و از قید بیرون
 آمد و بحضرت دهلی رفت و از سلطان قطب الدین التماس نمود
 قایماز رومی را از اوده فرمان شود که بلغهنوتی رود و بحکم فرمان
 امرای خلیج را ساکن گردانید حسام الدین عوض خاجی از محمد
 بختیار مقطع کنکور می بود قایماز رومی را استقبال کرد و با او بطرف
 دیوکوت رفت و با اشارت قایماز رومی مقطع دیوکوت شد و قایماز رومی
 باز گشت محمد شیران و دیگر امرای خلیج جمع شدند و قصد
 دیوکوت کردند قایماز رومی از اثنای راه باز گشت و با خلیج او را
 مصاف شد و محمد شیران و امرای خلیج منہزم گشتند و بعد ازان
 بطرف مکیده^(۱) و منطوس ایشان را باهم مخالفتی افتاد و محمد شیران
 شهادت یافت و تربت او همانجا است رحمهم الله اجمعین

السابع الملك علاء الدين علي مردان الخلیجی

علی مردان خلیجی بغایت جلد و دلیر و بی باک بود چون
 از قید نازکوتی خلاص یافت بخدمت سلطان قطب الدین آمد
 و با سلطان قطب الدین بطرف غزنین رفت و بدمت ترکان غزنین

(۲ ن) قانماز (۳ ن) کنکور می (۴ ن) مکنده

و حوادث در شهر سنة انبیین و ستمانه بود حق تعالی عفو گرداناند
بمحمد و آله الامجاد *

السادس منهم الملك عز الدين محمد شیران الخلیجی بلکهنوتی

چنین روایت کرده اند که محمد شیران و احمد ایران دو برادر
بودند از امرای خلیج در خدمت محمد بختیار و چون محمد
بختیار بطرف جبال کمزود و تبت لشکر کشید محمد شیران را با
برادر و نوچی از لشکر بطرف لکهنوتی و جاجنگر فرستاده بود و
چون خبر آن حوادث بدیشان رسید ازان مراجعت کردند و بطرف
دیوکوت باز آمدند و شرط عزا بجا آوردند و ازان جا بطرف نارکوتی
رفت که اقطاع علی مردان بود و علی مردان را بگرفت و بقتل مقام آن
حرکت که کرده بود قید کرد و بکوتوال آن موضع سفره که نام او بابا^(۲)
کوتوال صفاهانی بود و بطرف دیوکوت باز آمد و امرا را جمع کرد و این
محمد شیران مرعی بغایت جلد و نیکو اخلاق بود وقتی که محمد
بختیار شهر نودیه را نهب کرد و رای لکهن را منهنم گردانید و حشم
و خدم و پیلان او متفرق شدند و حشم اسلام در عقب غنیمت برفتند
این محمد شیران مدت سه روز از لشکر غائب بود چنانچه همه امرا
بجهت او دل نگران شدند بعد از سه روز خبر آوردند که محمد شیران
در فلان جنگل هزده پیل یا زیاده با پیلانان گرفته است و بداشته

هرکس بقدر امکان برای گذشتن حبله ساخت ناکه یکی از لشکریان
 اسب را در آب زد بقدر یک تیر پرتاب پایاب بود نریاد در میان لهر
 افتاد که پایاب یافتند جمله خود را در آب زدند و هندوان در عقب
 لب آب بگرفتند چون میان آب رسیدند غرقاب بود همه هلاک شدند
 محمد بختیار با سوار معدود بقدر صد سوار یا کم و بیش از آن آب
 عبور کرد بحیل بسیار و دیگران همه غرق شدند چون محمد بختیار
 از آب بیرون آمد جماعت کوچان و میچان را خبر شد علی
 میچ راهبر قراپتان خود را بر و گذر داشت پیش آمدند و استقبال
 کردند و خدمتی بسیار آوردند چون بدیو کوکوت رسید به غایت اندوه
 بیماری بر روی مسئولی شد و پیش از شرم عورات و فرزندان خلع
 که هلاک شده بودند سوار نشد و هرگاه که سوار می شد جمله خلق
 بر بام و کوچه ها از عورات و اطفال نریاد میکردند و دعای بد و دشنام
 میگفتند و دران حادثه بسیار بر زبان او رفت که مگر سلطان غازی
 معز الدینا و الدین محمد سام را حادثه افتاد که بخت ما برگشت
 و همچنان بود که سلطان غازی طاب ثراه دران وقت شهادت یافته
 بود محمد بختیار دران غصه رنجور شد و صاحب فراش گشت و
 برحمت حق پیوست - و بعضی روایت کرده اند که امیری بود ازان او
 علی مردان خلجی در غایت دلیری و بی باکی اقطاع دیار گونی
 بدو مفوض بود چون ازین حادثه خبر یافت بدیو کوکوت آمد و محمد
 بختیار صاحب فراش بود مدت سه روز شده بود که کسی را مجال
 دیدن او نبود علی مردان بطریقی بغزو یک او در آمد و چادر
 از روی او در کشید و او را بکارد شهید کرد طاب ثراه و این احوال

پل رسیدند طاق پل را خراب دیدند بسبب آنچه آن درامیر را با هم
 خصومت شده بود هر دو بخصوصیت یکدیگر ترک محافطت سر پل
 و راه گرفته بودند هندوان بلاد کمزور آمد و پل را خراب کرد چون
 محمد بختیار با لشکر بدان موضع رسید راه گذاشتن نیانت و کشتی
 موجود نبود متحیر بماند و سرگردان گشت اتفاق کردند که بموضعی
 مقام باید کرد و تدبیر مرزابه و کشتی باید کرد تا از آب عبور
 کرده شود و در جوار آن موضع بتخانه نشان دادند در غایت ارتفاع
 و حصانت و عمارت بغایت خوب و در انجا بدان زرین و سیمین
 بهیار موضوع و یک بت بزرگ چنانچه وزن او بتخمین زیادت
 از دویست هزار مثقال زرمات بود محمد بختیار و باقی حشم
 بدان بتخانه پناه جستند و تدبیر چوب و رهن بجهت عماد مرزابه
 گذاشتن آب آغاز کردند چنانچه رای کمزور را از نکبت و عجز لشکر
 اسلام آگاهی انتاد تمامت هندوی ولایت را فرمان داد تا فوج
 فوج می آمدند و در دور بتخانه نی نیزه بزمین فرو می بردند
 و در هم می بافتند چنانچه بشکل دیوار ها می شد چون لشکر اسلام
 آن حال مشاهده کردند با محمد بختیار گفتند که اگر چنین بمانیم
 حمله در دام و قید این کفار انتاده باشیم بطریقی خلاص باید
 جست باتفاق حمله کردند و از آن بتخانه بیکبار بیرون آمدند و بر
 يك موضع رفته خود را راه کردند و از آن تنگنای بصره رسیدند
 و هندوان در عقب ایشان چون بلب آب رسیدند منزل کردند و

که بر پنج فرسنگی آن موضع شهری است آنرا کرم^(۱۲) بن خوانند
 در آنجا بقدر سیصد و پنجاه هزار ترک شجاع تیر انداز باشند همان
 لحظه که سوار مسلمانان بر رسید قاصدان بفریاد رفته اند تا خبر کنند
 بامداد آن سوار بران برسند داعی وقتی که بطرف لکهنوتی بود
 ذکر آن شهر تغشیش کرده بود شهری است بس بزرگ تمام باز
 او از سنگ تراشیده و جماعت بر همان و نوینیان^(۱۳) اند و آن شهر در
 فرمان مهتر ایشان است و دین ترسانی دارند و هر روز بامداد در
 نخاس آن شهر بقدر یک هزار و پانصد اسپ فروخته شود و تمامت اسپ
 تنگ بسته که بدیار لکهنوتی میرسد ازان موضع می آرند راه ایشان
 بدره های باشد و این طریق دران بلاد معروف است چنانچه
 از بلاد کمروود تا بلاد تبست سی و پنج دره کوه است که ازان راه ایمان
 بزمین لکهنوتی آرند حاصل الامر چون محمد بختیار رحمة الله
 علیه را مزاج آن زمین معلوم شد و حشم اسلام ماند از راه و کوفته بودند
 و در اول روز مبالغی شهید و خسته شدند باصرای خود مشورت
 کرده اتفاق کردند که مراجعت باید کرد تا دیگر سال^(۱۴) بامتداد تمام
 بدین دیار آمده شود چون باز گشتند در تمام راه يك برگ کاه
 و يك شاخ هیزم نموده بود جمله آتش زده بودند و سوخته و جمله
 ساکنان آن شعاب و درها از راه برخاسته بودند و در مدت پانزده
 روز يك سیر علوفه و يك شاخ کاه علف ستور و اسپ حاصل نشد همه
 اسپ میکشند و میخورند تا چون از کوههای زمین کمروود بسران

(۳ ن) کرم بین - لرم بین (۴ ن) تونیان (۵ ن) بار

با تمامی حشم بران پل بگذشت چون رای کمرود را از گذشتن لشکر اسلام آگاهی شد معتمدان فرستاد و گفت که صواب نیست عزیمت بلاد تبست کردن درین وقت باز باید گشت و استعداد تمام باید کرد من که رای کمرودم قبول می کنم که سال آینده لشکر خود ساخته کنم و پیش لشکر اسلام شوم و آن بلاد را مسلم کنم محمد بختیار بهیچ وجه آن نصیحت قبول نکرد و روی بجبال تبست نهاد از معتمد الدولة مقابل رکابی محمد بختیار که در بلاد لکنوتی مکنونت ساخته بود بموضعی میان دیو کوٹ و بنکارن در سال سنه احدى و اربعین و ستمائه شبی بر مبیل مهمان در خانه او نزول شد از روی صماع افتاد که چون ازان پل گذشته شد پانزده روز میان شعاب جبال شاسحات بالا و نشیب قطع منازل و مراحل کردند شانزدهم روز بکن زمین تبست وصول نمود تمام آن زمین و قبائل معمور بود و دیهها ابادان اول بموضعی رسیدند که آنجا قلعه بود چون لشکر اسلام دست بذهب بردند اهل آن قلعه وحوالی برای دنع پیش باز آمدند و جنگ پیوستند و از بامداد تا نماز دیگر مقاتله صعب رفت و جمع بسیار از لشکر اسلام کشته و خسته گشتند و تمامت سلاح آن جماعت از پارهای نی نیزه بود چنانچه جوشن و برگهتوان و پیر و خود همه قطعه قطعه بر ریش خام برهم بخته و دوخته و جمله خلق تیر انداز و کمانهای بلند بودند چون شب لشکر گاه شد جمعی را که امیر کرده بودند پیش آوردند و تفحص نمودند چنان تقریر کردند

مشرق لکنوتی. معلوم کرد سودای ضبط ولایت تبت و ترکستان در
 دماغ او زحمت دادن گرفت و لشکر مستعد کرد و بتقدیر ده هزار
 سوار مرتب کرد و در اطراف آن کوهها که میان تبت و بلاد لکنوتی
 است سه جنس خلق اند یکی را کوچ گویند و دوم را میچ و سوم
 را تهارو همه ترک چهره اند و ایشان را زبانی دیگر است میان
 لغت هند و تبت و یکی از رؤسای قبائل کوچ و میچ که اورا علی
 میچ گفتندی بردست محمد بختیار اسلام آورده بود دلالت و
 راهبری آن کوه قبول کرد و محمد بختیار را بموضعی آورد که آنجا
 شهری است نام آن ^(۱)مردهن کوه گویند چنان تقریر می کنند که
 در قدیم العهد گرشاسپ شاه از زمین چین باز گشت و بطرف
 کلرود پیامد و آن شهر را بنا کرد و در پیش آن شهر آبی میرود
 در غایت عظمت نام آن آب ^(۲)بنگمتی گویند چون بدریای هندوستان
 در آید او را بلغت هندوی سمندر گویند و بزرگی و وسعت
 و عمق سه چند آب گدگ باشد محمد بختیار بر لب آن آب آمد
 و علی میچ در پیش لشکر اسلام شد و مدت ده روز لشکر را بطرف
 بالای آب روان کرده در میان کوهها ببرد تا بموضعی آورد که از قدیم
 العهد باز آنجا پلی بسته بودند از سدگ تراشیده با بدست و اند طاق
 چون لشکر او بر آن پل بگذشت دو امیر خو، را یکی بنده ترک
 و دوم خلجی بر سر آن پل نصب کرد با هشتم بسیار تاسخافط
 کند آن پل را تا هنگامی که مراجعت او باشد محمد بختیار

بیش نبود و دیگر لشکر متعاقب او می آمد چون محمد بختیار بدر شهر رسید هیچکس را زحمتی نداد بر سبیل سکونت و وقار چنانچه هیچکس را گمان نیفتاد که محمد بختیار است و اغلب آن خلق را گمان می افتاد که مگر بازرگانند و اسب بهای آورده اند تا بدر سرای رای لکهنیه رسید تیغ بر کشید و غزا آغاز نهاد درین حال رای بر مر مائد خود بود نشسته و طبقهای زرین و سیمین پر طعام برقرار معهود پیش نهاد که فریاد از در سرای رای و میان شهر بر آمد چون او را تحقیق شد که حال چیست محمد بختیار در میان سرای و حرم رای رانده بود و خلقی را بزر تیغ آورده رای به پای برهنه از پس پشت سرای خود بگریخت و جمله خزانه و حرم و خدم و خواص و زنان او بدست آمدند و پیلان بسیار بگرفتند و چندان غنائم حاصل شد مراهل اسلام را که در تحریر نگنجد چون لشکر او تمام برسد و شهر تمام در ضبط آورد همانجا مقام ساخت و رای لکهنیه بطرف سنگذات و بنگ افتاد و مدت عمر او در آن نزدیکی انقراض پذیرفت و فرزندان او تا بدین وقت در ممالک بنگ فرمان ده اند چون محمد بختیار آن مملکت را ضبط کرد شهر نودیه را خراب بگذاشت و بر موضعی که لکهنوتی است دار الملک ساخت و اطراف آن ممالک را در تصرف آورد و خطبه و سکه در هر خطه قائم کرد و مساجد و مدارس و خانقاهات در آن اطراف بسعی جمیل او و امرای او بنا شد و از آن غنائم و اموال بسیار بخدمت سلطان قطب الدین فرستاد چون مدت چند سال برآمد و احوال اطراف ممالک ترکستان و تبت از طرف

باز آیم رحمه الله چون محمد بختیار از خدمت سلطان قطب الدین باز گشت و بهار فتح کرد و ذکر او بسمع رای لکهنیه و اطراف ممالک او پرسید جماعتی منجمان و برهمنان و حکمای مملکت او بنزدیک رای آمدند و عرضداشت کردند که در کتب ما از قدما برهمنان چنان آورده اند که مملکت بدست ترکان خواهد افتاد و آن وعده نزدیک آمد و ترکان بهار بگرفتند و دیگر سال هرائنه بدین مملکت خواهند آمد صواب آن است که رای موافقت نماید تا با جمله خلق ازین مملکت نقل کرده شود تا از فتنه ترکان بسلامت مانیم رای چنین جواب داد که این مرد را که بر بلاد ما مستولی گردد هیچ علامتی هست در کتب شما برهمنان گفتند علامت او آنست که چون راست بایستد بر دو قدم و دستها فرود گذارد هر دو دست او از سرزانوی او در گذرد چنانچه انگشتان دست او بساق پای او برسند رای گفت صواب آن باشد که معتمدان فرستیم تا تفحص آن علامت بواجبی بجا آرند بفرمان رای معتمدان فرستادند و تفحص کردند و آن علامت در خلقت و قامت محمد بختیار رحمه الله باز یافتند و چون آن علامت ایشان را محقق شد اکثر برهمنان و ساهان آن موضع بدیار سنگنات و بلاد بنگ و کامرود رفتند و رای لکهنیه را ترک مملکت گرفتن موافق نیفتاد و دوم سال آن محمد بختیار لشکر مستعد گردانید و از بهار بکشید و ناله بدر شهر نودیه باز در آمد چنانکه هزده سوار با وی

موضع حکایتی از حالات آن رای اتماع افتاده است در قلم آمد
و آن آنست - که چون پدر آن رای از دنیا نقل کرد این رای لکهنیه
در شکم مادر بود تاج بر شکم مادر او نهادند و همگان پیش مادر
او کمر بستند و خاندان ایشان را رایان هند بزرگ داشتندی
و بمنزلت خلیفه هند شمرندندی چون ولادت لکهنیه نزدیک رسید
و مادرش را آثار وضع حمل ظاهر شد منجمان و برهمنان را جمع
کرد تا طالع وقت را نگاهدارند باتفاق گفتند که اگر این فرزند را
درین ساعت ولادت باشد نحوست هرچه تمامتر باشد و پادشاهی
نرسد و اگر بعد ازین بدو ساعت ولادت باشد مدت هشتاد سال
پادشاهی کند چون مادر او این حکم از منجمان بشنید بفرمود
تا او را هر دو پای برهم بستند و نگونسار در آویختند و منجمان را
بنشانند تا طالع می نگرستند و چون وقت شد اتفاق کردند که
وقت ولادت آمد بفرمود تا او را فرو گرفتند در حال لکهنیه و
ولادت بود چون بزمین آمد مادرش از شدت تحمل آن حالت
در گذشت لکهنیه را بر تخت نهادند و هشتاد سال پادشاهی کرد -
از ثقات رداة چنین است که هرگز بردست او از قلیل و کثیر هیچ
ظلمی نرفت و هر که از وی سوال کرد یک لک بخشید همچنانکه
ملطان کریم قطب الدین حاتم الزمان طاب ثراه چنان تقریر کردند
که دران بلاد کوده بعموض چیتل روان است عطائی که کمتر کردی
یک لک کوده بدادی خفف الله عنه العذاب - بهر ذکر محمد یختناو

(۲ ن) بدادی و ازین نوشته وقت (وقف) مصرف بالا تر خفف الله الخ

انداخت و قلعه را فتح کرد و غنائم بسیار بدست آورد بیشتر هائکان
 آن موضع برهمدان بودند سرها تراشیده داشتند همه کشته شدند
 و در آنجا کتب بسیار بود چون آن کتب بسیار در نظر اهل اسلام
 آمد جماعتی را طلب کردند که تا از معانی آن کتب اعلامی باز
 دهند جمله کشته شده بودند چون معلوم شد تمامت آن حصار
 و شهر مدرسه بود و بهار بلغت هندوی اسم مدرسه باشد چون آن
 فتح بر آمد با غنائم بسیار باز گشت و بخدمت سلطان قطب الدین
 آمد و اعزاز و اکرام و افریانت جماعت امرای حضرت را از انتشار
 ذکر او و اعزاز و انعامی که از سلطان قطب الدین طاب ثراه در حق
 او مشاهده کردند غیرت آمد در مجلس عشرت با محمد بختیار
 بر میل طعن و خوار داشت سخنان تمسخر صریح و مرموز گفتندی
 تا کار بجائی رسید که در قصر سپید او را با پیل جنگ فرمود بیک
 گرز که بر خرطوم پیل زد پیل از پیش او بهزیمت شد محمد بختیار
 تعاقب پیل کرد چون آن جلوه گری بیانت سلطان قطب الدین
 از خاص خود انعام فرمود و امرا را فرمان داد تا او را چندان انعام
 دهند که در تجربه نیاید محمد بختیار هم در آن مجلس تمام آن نعمت
 را بر پاشید و بخلق داد و با تشریف خاص سلطان باز گشت و
 بطرف بهار رفت وعب او در دل کفار اطراف بلاد لکهنوتی و بهار و بلاد
 بنگ و کامرود اثر تمام کرد - ثقات رواة رحمهم الله چنین روایت
 کرده اند که چون ذکر شجاعت و مبارزت و فتوح ملک محمد
 بختیار رحمه الله برای لکهنویه رسید که دار الملک او شهر نودیه بود
 و او رای بس بزرگ بود و مدت هشتاد سال در تخت بود و بدین

در نظر دیوان عرض جمالی نداد قبول نیافت از دهلی بطرف
 بداون رفت بخدمت مقطع بداون سپهسالار هزیر الدین ^(۴) حسن
 ارنب او را مواجبی قرار افتاد و بعد از چند گاه بطرف اوده رفت
 بخدمت ملك حسام الدین أغابك چون اسپ و سلاح نیکو حاصل کرده
 بود و بچند موضع جلالت و مبارزت نموده او را ^(۵) سهلست و سهلی اقطاع
 دادند چون مرد شجاع و دلیر بود بطرف زمین منیر و بهار می دوانید
 و غنائم بدست می آورد تا استعداد تمام از اسپ و سلاح و مرد
 بدست آورد و ذکر جلالت و غنائم او منتشر گشت و جماعت اخراج
 از اطراف هندوستان روی بدو آوردند و ذکر او بخدمت سلطان قطب
 الدین رسید او را تشریف فرستاد و اعزاز وافر فرمود چون بدان اکرام
 استظهار یافت لشکر بطرف بهار برد و آن ولایت را نهیب کرد يك
 دو سال برین منوال بدان حوالی و ولایت میدوانید تا استعداد
 حصار بهار کرد - ثقات رواة چنین روایت کردند که با دویست
 برگستوان بدر قلعه بهار رفت و مغانصه جنگ پیش برد دو برادر
 بودند دانشمندان فرغانی یکی نظام الدین و دوم مصمص الدین
 رحمهما الله در خدمت محمد بختیار مصمص الدین را کاتب این حروف
 دریافت در لکنوتی در شهر سنه احدی و اربعین و ستمائه و این
 نقل از وی است چون بدر حصار وصول افتاد جنگ پیش بردند
 و این دو برادر دانشمند در میان آن فوج غازیان جان باز بودند که
 چون محمد بختیار خود را بقوت و دلیری در تنوره دروازه آن حصار

ملوک خلیج که از جمله دولت سلطان کریم قطب الدین رحمه الله بودند در اعداد بندگان سلطان معزالدین محمد سام طالب مرقد هم درین طبقه آورده می شود تا خوانندگان را بر ذکر تمام ملوک و امرای هندوستان اطلاع افتد و نویسنده را بدعای خیر یار دارند و دوام دولت سلطان زمان و شهنشاه اهل ایمان ناصرالدین و الدین محمود السلطان قسیم امیر المؤمنین از حضرت واجب الوجود در خواهند ملک تعالی این دولت را تا قیام قیامت باقی داراد *

الخامس منهم الملك الغازي محمد بختيار الخلجي بديار لکهنوتی

ثقات تغمد هم الله برحمته چنین روایت کرده اند که این محمد بختیار از خلیج و غور و بلاد گرمسیر بود و مردی جلد و تازنده و دلیر و شجاع و فرزانه و کلادان و از قبائل خود بطرف غزنین و حضرت سلطان معزالدین آمد او را در دیوان عرض بسبب آنکه حال او در نظر صاحب دیوان عرض مختصر نمود قبول نکرد از غزنین بطرف هندوستان آمد چون بحضرت دهلی رسید^(۲۱) هم بسبب آنچه

(۲ ن) بر میدهم بسبب آنچه در نظر دیوان عرض در نیامد رد شد محمد محمود عم بختیار بود در غزنین چون مصاب شد کوله شکسته شد علی ناگزری بخدمت برادر ایستاد محمد محمود را طبل و علم داد چون مقطع قنوج شد کشتمندی او را داد و چون اوشهادت یافت محمد بختیار بجای او مقطع شد بعد از چندگاه بطرف اوده رفت الخ

نواز و بتواضع آراسته و او از بندگان قدیم عهد سلطان غازي معزالدین بود او را بتدریست بزرگ گردانیده بود و حصار^(۲) تهنکر که ولایت بهیانه بود بدان رای مضاف بوده است چون فتح کرد بدو تفویض فرمود و او آن بلاد را معمور گردانید و از اطراف هندوستان و خراسان تجار و معارف روی بدو نهادند جمله را خانه و اسباب می بخشید و ملک ایشان میگردانید تا بدین سبب بنزدیک او ساکن می شدند چون سکونت قلعه^(۳) تهنکر او را و حشم او را موافق نیامد در ولایت بهیانه شهر سلطان^(۴) کوت بنا کرد و اندر آنجا سکونت ساخت و بطرف کالیوان مدام سوار می فرستاد و بعد آنچه سلطان غازي از پای حصار^(۵) کالیور باز گشت او را فرمود که این قلعه ترا مسلم می باید کرد بدین اشارت بهاء الدین طغرل فوجی از حشم خود پدای قلعه^(۶) کالیور ساکن کرد و بنزدیک قلعه بر دو فرسنگی حصاری بنا کرد تا سوار مسلمانان شب آنجا باشند و هر روز پدای قلعه می تازند مدت یکسال بدین قرار بودند چون کار بر اهل کالیور تنگ شد بنزدیک سلطان قطب الدین رسل فرستادند و قلعه بسطان قطب الدین دادند و میان ملک بهاء الدین طغرل و سلطان قطب الدین اندک مایه غباری بود و ملک بهاء الدین طغرل به نیکو اعتقاد بود و از روی در دیار بهیانه آثار خیر بسیار ماند و در گذشت و برحمت حق پیوست رحمة الله علیهم - بعد ازین ذکر

(۲) شف صفحه ۱۲۱ اغلب که تهنکر صحیح است (۳) هیالکوت

(۴) کذاک در هر چهار نسخ

و خان خلیج گشته شد و ملک ناصر الدین بملتان و آنچه باز آمد
 همدرین سال کاتب این حروف منهاج سراج از طرف خراسان از
 راه غزنین^(۲) و متهان در کشتی روز سه شنبه بست و ششم ماه جمادی
 الاولی سده اربع و عشرين و ستمائه باچه رسید و در ماه ذی الحجه
 سده اربع مدرسه فیروزی آنچه حواله این داعی شد باقتضای لشکر
 علاء الدین بهرامشاه در ماه ربیع الاول سده اربع و عشرين و ستمائه
 سلطان سعید شمس الدین طاب ثراه بظاهر آنچه لشکرگاه فرمود و
 ملک ناصر الدین منهزم در کشتیها بطرف بکر رفت و لشکر سلطان
 در موافقت و زیر مملکت نظام الملک او را تعاقب نمودند و در
 قلعه تهنگر محصر کردند و سلطان بر در حصار آنچه دو ماه و بست
 و هفت روز مقام فرمود در روز شنبه بست و هفتم ماه
 جمادی الاولی قلعه آنچه فتح شد و چون خبر فتح آنچه بملک
 ناصر الدین رسید پسر خود علاء الدین بهرامشاه را بخدمت سلطان
 فرستاد چون بلشکرگاه رسید بست و دوم جمادی الخری خبر فتح بکر
 رسید ملک ناصر الدین خود را در آب سند غرق کرد مدت حیوة
 او منقرض گشت و مدت ملک او در زمین سند و آنچه و ملتان بست
 و در سال بود *

الرابع منهم الملك بهاء الدين طغرل المعزي

ملك بهاء الدين طغرل نیکو سیرت بود بغایت منصف و غریب

(۲ ن) غزنین و بهتان روز شنبه بست بهجم الخ (۳ ن) در روز سه شنبه

تبر هلدده و کهرام و سرمستی تصرف کرد و لوهو را چند کورت بگرفت
 و لشکر غزنین که از جهت سلطان تاج الدین یلدر می آمد با ایشان
 مصاف داد و از پیش خواجه مؤید الملک منجری که وزیر حضرت
 غزنین بود منهزم گشت و چون ممالک سند بروی قرار گرفت
 در حوادث کفار چین اکبر خراسان و غور و غزنین بسیار بخدمت
 او پیوستند و او در حق همگنان انعام و اکرام وافر فرمود و مدام میان
 او و سلطان سعید شمس الدین طاب مرقدۀ منازعت می بود تا چون
 مصاف لب آب شدند میان جلال الدین خوارزمشاه و چنگیز خان
 جلال الدین خوارزمشاه بزمین سند آمد و بر طرف دیول و مکران
 برفت لشکر کفار مغل بعد از فتح نندنه تری (تولی) نوین مغل بالشکر
 گران پدای شهر ملتان آمد و چهل روز آن حصن حصین را در بند
 آن داد و ملک ناصر الدین در آن مقاتله و حصار درخزانه بکهاد و با
 خلق احسان بسیار کرد و آثار شهامت و فرزادگی و جلالت و مردانگی
 چندین نمود که ذکر آن بر صحائف ایام تا روز قیامت باقی ماند
 و این حادثه حصار در شهر سنه احدى و عشرين و ستمائه بود بعد
 از یک سال و نیم ملوک غور از جلاء کفار بخدمت ناصر الدین
 پیوستند و در آخر شهر سنه ثلث و عشرين و ستمائه لشکر خلیج
 از جمله لشکر خوارزمی بر او افسی منصوره که از بلاد هندستان است
 استیلا آوردند و سرایشان ملکخان خلیج بود ملک ناصر الدین روی
 بدفع ایشان آورد و میان ایشان مصاف شد لشکر خلیج منهزم گشت

(۲ ن) نندنه بمدتى ترميتى نوین مغل الخ

ناصرالدین قباچه و گلهی سلطان شمس الدین بتفاوت احوال ضبط
میکردند چنانچه بعد ازین ذکر هریک تحریر یابد انشاء الله تعالی *

الثالث منهم ملک ناصرالدین قباچه المعزی

ملک ناصرالدین قباچه بادشاه بزرگ و بزرگوار سلطان غازی
معزالدین بود در نهایت عقل و کیناست و کار دانی و تمیز و
حذاقت و دانائی سلطان غازی معزالدین محمد سام را در هر مرتبه
از مراتب اشغال سالها خدمت کرده بود و بر غنای و سمین حضرت
و لشکر داری و ملک پروری و قوت تمام یافته و چون مقطع آنچه
و ملتان که ملک ناصرالدین ایتم بود در مصائب اندخود که سلطان
را با چشم خطا و ملوک ترکستان بود پیش رکب سلطان غازی
مبارزت بسیار نمود و غزاهای بسفت کرد و کافر بسیار بدوزخ فرستاد و
مبارزان لشکر خطا از کثرت مقاتلت او عاجز آمدند و بیکبار روی بدو
آوردند و او شهادت یافت و سلطان غازی از آن حادثه بحالمت
بتخت غزنین آمد حضرت آنچه بملک ناصرالدین قباچه مفوض
گشت و او بدو دختر داماد سلطان قطب الدین بود علیه الرحمة
و از دختر مهتر او را پسری بود ملک علاء الدین بهرامشاه خوب
منظر نیکو سیرت و بر عشرت مولع و از راه جوانی بر فساد حرص
تمام داشت حاصل الامر چون ملک ناصرالدین قباچه بعد از حادثه
سلطان قطب الدین بطرف آنچه رنت شهر ملتان را ضبط کرد و
هندوستان و دیول را تا لب دریا جمله در تصرف آورد و قلاع و قصبات
و شهرهای مملکت سند را فرو گرفت و چتر برگرفت و تا حدود

پیش کوهه زین بر سینه مبارک او آمد برحمت حق تعالی
 پیوست - و مدت ملک او از اول فتح دهلی تا بدین وقت بیست
 سال بود - و عهد سلطنت او با چتر و خطبه و سکه مدت چهار سال
 و کسری بود علیه الرحمة والغفران *

الثانی منهم آرامشاه بن سلطان قطب الدین علیه الرحمة

چون سلطان قطب الدین برحمت حق تعالی پیوست امراء
 و ملوک هندوستان صواب چنان دیدند که از برای تسکین فتنها و
 آرامش رعایا و اطمینان قلب لشکریان آرامشاه را بتخت نشانند و
 سلطان قطب الدین را علیه الرحمة سه دختر بود از ایشان دو دختر
 متعاقب در حباله ملک ناصر الدین قباچه بود و یک دختر در حباله
 سلطان شمس الدین آمد درین وقت چون قطب الدین در گذشت
 و آرامشاه را بتخت نشانند و ملک ناصر الدین قباچه بطرف آنچه
 و ملتان رفت و قطب الدین را نظر ملک داری بر سلطان
 شمس الدین التمش بود و او را پسر خوانده بود و بداد او را اقطاع
 داده ملوک باتفاق او را از بداد بیاوردند و بتخت دهلی بذهاندند
 و دختر سلطان قطب الدین در حباله او آمد آرامشاه را قضای اجل
 در رسید ممالک هندوستان چهار قسم شد - مملکت سند ناصر الدین
 قباچه در تصرف آورد و مملکت دهلی بسلطان سعید شمس الدین
 مضاف شد و مملکت لکنوتی ملوک و سلاطین خلیج در ضبط
 آوردند - و مملکت لوهور گاهی ملک تاج الدین و گاهی ملک

دهلی بگرفت - و در شهر سنه تسعین در موافقت رکاب
اعلی سلطان غازي با سالار عز الدین حسین خرمیل که هر دو
مقدمه لشکر بودند در حدود چندوال رای بنارس جیچند را بزد و
منهزم گردانید و بعد ازان در شهر سنه احدی و تسعین و خمسمائه
تهنکرتیج شد و در شهر سنه ثلث و تسعین و خمسمائه بطرف
نهرواله رفت و رای بهیدمیورا بزد و انتقام سلطان ازان طائفه بکشید
و دیگر بلاد هندوستان را هم فتح کرد تا باقصابی ممالک چین از
طرف شرق و ملک عز الدین محمد بختیار خلجی بلاد بهار و نودیبه
آن ممالک را چنانچه بعد ازین تحریر یابد در عهد او بدولت او
فتح کرد و چون سلطان غازي محمد سام طاب ثراه شهادت یافت
سلطان غیاث الدین محمود محمد سام که برادرزاده سلطان
معز الدین بود قطب الدین را چتر فرمود و لقب سلطانی داد و او
در شهر سنه اثنین و ستمائه از دهلی عزیمت لوهور کرد و در روز
سه شنبه هزدهم ماه ذي القعدة سنه اثنین و ستمائه بر تخت
سلطنت لوهور جلوس فرمود و بعد از چندگاه میان او و سلطان
تاج الدین یلدز مذاقشتی افتاد بجهت لوهور چنانچه آن مناقشت
بمصاف کشید و دران نصرت سلطان قطب الدین را بود و تاج الدین
منهزم از پیش او برفت و سلطان قطب الدین بر سمت دارالملک
غزنین برفت و آن را ضبط کرد و بعد از چهل روز که بر تخت غزنین
بود طرف هندوستان باز آمد چنانچه پیش ازین ذکر آن رفته
است چون قضای اجل او در رسید در شهر سنه سبع و ستمائه
در میدان گوی زدن از اسپ خطا کرد و اسپ بر زیر او آمد چنانچه

انعامی فرمود از نقود زر و سیم ساخته و نا ساخته آنچه از آن انعام
 بقطیب الدین رسید از مجلس عشرت بیرون آمد و تمامت آن مال
 بترکان و پرده داران و فراش و دیگر کار داران بخشید چنانچه از
 قلیل و کثیر با او هیچ باقی نماند و دیگر روز این معنی بسمع
 اعلی وسانیدند او را بنظر عنایت و قربت خود مخصوص گردانید
 و بر اشغال خطیر پیش تخت و بارگاه او را نصب فرمود و سرخیل و
 کار دار بزرگ شد و هر روز مرتبه او بر تزايد می گشت و در ظل
 حمایت ملطانی تضاعف می پذیرفت تا امیر آخور شد و در آن
 شغل چون سلطانان غور و غزنین و بامیان بطرف خراسان برفتند
 جلالت بسیار نمود بدفع قتل سلطان شاه و او بر سر اصحاب پایگاه
 علفچی بود بطلب علف برفت ناگاه سوار سلطان شاه بر ایشان زد
 میان ایشان قتل قائم شد قطب الدین جلالت بسیار نمود اما چون
 سوار اندک بود گرفتار شد و او را بنزدیک سلطان شاه بردند بفرمان او
 مقید گشت چون میان ملاطین غور و غزنین مصاف شد و سلطان شاه
 منهزم گشت قطب الدین را بندگان سلطان با تخته بند آهنی بر
 شتر نشاندند بخیمت سلطان غازي آوردند سلطان او را بنواخت و
 چون بدار الملک غزنین باز آمد اقطاع کهرام بدو موقوف فرمود و
 از آنجا بطرف میرت آمد در شهر سنه سبع و ثمانین و خمسمائه
 میرت را ضبط کرد و از میرت همدسال لشکر بخشید و

(۲ ن) هم در شهر سنه ثمان و ثمانین و خمسمائه دهلي برفت

و در شهر الخ

ظاهر گردانند بصفت شجاعت و کرم موصوف کند تا دوست
و دشمن را بنوازش سخا و گزروش و غنا مخصوص کرده‌اند چنانچه
این بادشاه کریم غازي بود تا از بخشش و کوشش او دیار هندوستان
از دوست و دشمن پر و تهی گشت بخشش او همه لك لك و کشتن
او همه لك لك چنانچه امام ملک الکلام بهاء الدین اوشي در مدح
این بادشاه کریم می فرماید *

ای بخشش تو لك بجهان آورده * کانرا كف تو كر بجان آورده
از رشك كف تو خون گرفته دل كن * بهس لعل بهانه در میان آورده
سلطان قطب الدین را در اول حال که از ترکستان بیاروندند بشهر
نشاپور افتاد قاضي القضاة فخر الدین عبد العزیز کوفي که از اولاد
امام اعظم ابو حنیفه کوفي بود رضي الله عنه و حاکم ممالک نشاپور
و مضافات آن او را بخريد و در خدمت و موافقت فرزندان او کلام
الله بخواند و سوازي و تیر اندازي تعلیم گرفت چنانچه در مدت
نزدیک بصفت رجولیت موصوف و مذکور شد و چون بادران شباب
رسید او را تجار بحضرت غزنین آوردند سلطان غازي معز الدین
محمد سام او را ازان تجار بخريد اگرچه بهمه اوصاف حمیده و آثار
گزیده موصوف بود اما بظاهر جمالي نداشت و انگشت ففصر او
از دست شکستگی داشت بدان سبب او را ایبگ شل گفتندی و
سلطان معز الدین دران وقت گاه گاه بطرب و عیش مشغول بودي
شعبی بزم نشاط فرمود و دران جشن هریک را از بندگان حضرت

الطبقة العشرون في ذكر سلاطين الهند من المعزیه

الحمد لله الذي جعل الممالیک ملوکا * وجوهر السلطنة في
قوالب العباد مسبوکا * والصلوة على من ختم طريق النبوة مسلوکا *
والسلام على آله واصحابه الذين بسیونهم دم الاعداء مسفوکا *
اما بعد چنین گوید بنده ضعیف ربای منهاج سراج جوز
جانی * عصمه الله عن الركون الى الفانی * این طبقه مخصوص
است بذکر سلاطین که بندگان حضرت و چاکران سلطان غازی
معزالدین محمد سام طاب ثراه بودند و در ممالک هندوستان
بنخت سلطنت نشستند و سریر مملکت آن بادشاه بدیشان رسید
همچنانکه بر لفظ مبارک او رفته بود و پیش ازین تحریر یافته است
میراث دار بادشاهی او گشتند و تارک مبارک ایشان بتاج ملک
داری آن بادشاه متوج گشت و آثار انوار دین محمدی بواسطه
دولت ایشان بر صحائف اطراف و اکناف مملکت هندوستان باقی
ماند و تا باد چنین باد اللهم ارحم السلاطین الماضین و ایدنا
بنصرة الباقرین *

الاول منهم السلطان قطب الدین المعزی

سلطان کریم قطب الدین ایبک حاتم ثانی طاب مرقده بادشاه
مردانه و بخشنده بود حق تعالی او را شجاعت و کرمی بخشیده بود
که در شرق و غرب عالم در عصر او بادشاهی را نبود و چون
حق تعالی خواهد که تا بنده را در دل خلق عظمتی و وقری

بود مغانصه بمنزین آمد سلطان قطب الدین را چون آگاهی شد از
 جانب غزنین بطرف هندوستان براه سنگ سوراخ باز آمد و چون
 هر دو در یک دیگر خسرو داماد بمنزلت پدر و پسر بودند المی
 بیک دیگر نرسانیدند و بعد ازین ملک غزنین در تصرف سلطان
 محمد خوارزمشاه آمد و در تصرف ملوک خوارزم چنانچه پیش
 ازین بتحریر پیوسته است این طبقه ختم شد از شنسبانیان و
 بندگان ایشان بعد ازین طبقه سلاطین هندوستان در قلم آریم و اول
 ایشان ذکر سلطان قطب الدین ایبک و مآثر او در هندوستان بمقدار
 آنچه این نسخه احتمال کند در قلم آید بمقه و کرمه اللهم ارحم
 کلمه آمین *

ملوک و اسرای غزنین اتفاق کردند خواجه مؤید الملک محمد
 عبد الله سنجری را که وزیر بود و ملک نصیرالدین امیر شکار را
 شهید کردند بعد از چهل روز سلطان محمد خوارزمشاه از طرف
 طخارستان لشکر کشید و بطرف غزنین آمد و لشکر او سرحد های
 راه هندوستان بطرف گردیز و دره کراسه بمغافصه بگرفت سلطان
 تاج الدین یلدر از راه سنک سوزاخ بجاذب هندوستان منهزم برفت
 و بلوهور آمد و او را با سلطان سعید شمس الدین التمش طاب ثراه
 در حدود ترابین مصاف شد و تاج الدین یلدر گرفتار آمد و او را
 بشهر بداون فرستاد و آنجا شهید شد و روضه او آنجا است مزار
 خلق متبرک صاحب حاجت گشته - و مدت ملک او نه سال بود
 رحمة الله علیه و الله اعلم *

الخامس الملك الكريم قطب الدين ايبك المعزى

سلطان کریم عادل قطب الدین ایبک که حاتم ثانی بود تخت
 غزنین بگرفت و از دست تاج الدین یلدر که خسر او بود بیرون
 کرد و مدت چهل روز بر تخت نشست و درین مدت بعشرت و
 بخشش بود و کار ملک بواسطه عشرت تمام مهمل و مختل
 می ماند و ترکان غزنین و ملوک معزیه بنزدیک سلطان تاج الدین
 یلدر در خفیه مکتوبات در قلم آوردند و او را امتدعا نمودند
 تاج الدین از کرمان عزیمت غزنین مصمم کرد و چون قرب مسافت

و حضرت فیروز کوه و ممالک غور اولی تر آن مملکت من شما را
فرمودم و سلطان تاج الدین را تشریف فرستاد و خط عتیق داد و
تخت غزنین بحواله او کرد بحکم آن فرمان ملک تاج الدین
بغزنین آمد و ملوک بامیان را بگرفت و بتخت غزنین بنشست و
ممالک غزنین را در ضبط آورد و کرت دوم او از غزنین جدا افتاد
و دیگر بار در غزنین آمد و در ضبط آورد و کرت دیگر هم همین
حکم داشت تا بعد از چند گاه با سلطان قطب الدین ایبک او را
بحدود پنجاب سند مصاف افتاد و منهزم شد و سلطان قطب الدین
بغزنین آمد و مدت چهل روز در غزنین بود و درین مدت بعشرت
مشغول شده بود کرت دیگر سلطان تاج الدین یلدز از کرمان بطرف
غزنین آمد و سلطان قطب الدین از راه سنگ سوراخ بجانب
هندوستان باز رفت و تاج الدین غزنین را بار دیگر ضبط کرد و چند
کرت بطرف غور و خراسان و سجستان لشکر فرستاد و ملوک نامزد
کرد یک کرت بمدد سلطان غیاث الدین لشکر فرستاد تا بدر هرات
بسبب مخالفت حسین خرمیل که ملک هرات بود با سلطان محمد
خوارزمشاه ساخته بود و از جمله او شده از پیش لشکر غور و غزنین
منهزم شد و کرت دوم سلطان تاج الدین بطرف سجستان لشکر برد
و مدتی دران سفر بماند تا بدر شهر سیستان برفت و بآخر با ملک
تاج الدین خرب که ملک سیستان بود صلح شد چون مراجعت کرد
در اثنای راه ملک نصیر الدین حسین امیر شکار با او خلاف کرد
و میان ایشان محاربت افتاد و ملک نصیر الدین منهزم گشت و
بطرف خوارزم رفت و بعد از مدتی باز آمد تا در سفر هندوستان

در باب جمله حشم انعام فرمودی و بفرمان سلطان غازي دختر او
 در حباله سلطان قطب الدين ايبك آمده بود و يك دختر ديگر
 در حباله ملك ناصرالدين قباچه بود ملك تاج الدين يلدز را
 دو پسر بود يكي را از ايشان پيش معلم بر نشانده بود و قتي آن
 معلم براي تاديب و تهذيب كوزه بر سر آن پسر بزد قضا را اجل
 در رميد آن كوزه بر مقل او آمد آن پسر فوت شد خبر به سلطان
 تاج الدين يلدز بردند در حال معلم را زاد داده از غایت حلم و
 حسن اعتقاد فرمود كه معلم را پيش از آنچه والدۀ پسر را از حال
 پسر خود معلوم شود متواري بايد شد و سفر اختيار بايد كرد نبايد
 كه المي بدو رسانند از سوز فرزند اين حكایت دليل است بر حسن
 سیرت و صفای عقیدت آن بادشاه حلیم رحمه الله عليه در مال
 آخر عهد سلطان معز الدين چون سلطان بكرمان منزل كرد
 تاج الدين يلدز آن يكهزار قبا و كلاه معهود هر سال بخدست سلطان
 آورد سلطان ازان جمله يك قبا و كلاه اختيار كرد و بكموت خاص خود
 مشرف گردانید و اوزا نشانۀ مياہ داد و در خاطرش آن بود كه ولي
 عهد غزنين بعد از سلطان او باشد چون سلطان غازي شهادت يافت
 ملوك و امرای ترك را خاطر و مزاج آن بود كه سلطان غياث الدين
 محمود سام از حدود گرمسير بطرف غزنين آید و بر تخت عم خود
 نشیند و همگنان بخدست او كمر بندند اين معني بحضرت فيروز
 كوه در قلم آردند و عرض داشت كردند كه سلاطين پاميان تعدي
 میکنند و ملك غزنين طلب می نمایند و ارث ملك توتی و ما
 پندگان تو سلطان غياث الدين محمود جواب فرمود كه مرا تخت پدر

بسیط ممالک اسلام بعلو شان هیچ پادشاهی نیست پسران
 بیستندی دولت ترا تا هر یک از ایشان وارث مملکتی بودند و
 ممالک گیتی و بعد از انقراض عهد این سلطنت ملک درین
 خاندان باقی ماندی بر لفظ مبارک آن پادشاه طاب ثراه رفت که
 دیگر سلاطین را یک فرزند یا دو فرزند باشد مرا چندین هزار فرزند
 است یعنی بندگان ترک من که مملکت من میراث ایشان
 خواهد بود و بعد از من خطبه ممالک باسم من نگاه خواهند داشت
 و همچنان شد که بر لفظ مبارک آن پادشاه غازی رفت که بعد از
 کل ممالک هندوستان را تا بغایت تحریر این سطور که سنه ۱۳۱۰
 و خمسین و ستمائه است محافظت نمودند و می نمایند رجا
 بفضل حق تعالی و ائق است که تا بغایت انقراض دور بنی آدم
 این ممالک برین قرار در ضبط ایشان خواهد بود انشاء الله تعالی -
 آمدیم بر سر حرف خود که ذکر سلطان تاج الدین یلدر است
 او پادشاه نیکو اعتقاد بود و حلیم و کریم و خوب خصال و انور
 جمال سلطان غازی معز الدین اورا خرد سال بود که بخیرد و هم
 از اول حال اورا خدمت فرمود و بس مرتبه اورا بزرگ گردانید
 و بر سر بندگان ترک^(۵) مرور کرد چون بزرگ شد امارت ولایت
 کرمان و منقران اورا داد باقطاع و هر سال که سلطان را در سفر
 هندوستان اتفاق شدی و بکرمان منزل بودی جمله امرا و خواص
 و ملوک را ضیافت کردی و یک هزار کلاه و قبا بتشریف بدادی و

و بخت مساعدت نمود بعد آنچه سلطان محمد خوارزمشاه
ملك باميان ضبط كرد علاء الدين برحمت ايزدی پیوست و او
دختر علاء الدين اتسر حسین داشت و ازان ملكه او را پسری بود
ذکتاب این حروف منهاج هراج را در شهر مکه احدى و عشرين
و ستمائة بوجه رسالت اتفاق سفر قهستان افتاد از ممالك غور
این ملكه و پسر از را در حدود طبعس بولایت خوشب^{۲۱} نشان دادند
که در حادثه ملاعین چین بدان طرف افتاده بودند رحم الله
الماضین منهم * پادشاه مسلمانان را در تخت مملکت باقی دارد *

الرابع السلطان تاج الدين يلدز المعزى

سلطان غازي معز الدين محمد سام طاب ثراه بادشاهی بود
بس عادل و غازي و شیردل و در دلاوری درم علي ابی طالب بود
رضي الله عنه و او را فرزند کمتر بود يك دختر بیش نداشت از
دختر عم خود ملك ناصر الدين محمد ماديني عليه الرحمة و بر
خریدن بندگان ترك ایلاع تمام داشت و بندگان ترك بسیار خرید
و هريك از بندگان او بجلافت و مبارزت و جان سپاری در تمام
ممالك مشارق شهرت یافتند و اسم بندگان او در جهان منتشر
گشت و در عهد حیات سلطان هریک نامدار گشته بودند - ثقات رواة
چنین زوایت کرده اند که یکی از مقربان حضرت سلطنت او
جرأتی نمود و عرضه داشت کرد که چون تو بادشاهی را که در

حشمهای ملک غور و بامیان و انواع لشکر جوار و خش و بدخشان جمع کرد و بیاورد و کورت دوم بغزنین آمد و ملک غزنین ضبط کرد و علاء الدین را بتخت بنشاند و جلال الدین بطرف بامیان باز رفت ملک تاج الدین یلدز کورت دوم بالشکر خود از طرف کرمان عزیمت غزنین کرد و علاء الدین ملوک و امرای غوری را از غزنین نامزد دفع ایشان گردانید و از جانب ملک تاج الدین یلدز اینکین^(۲) تزار نامزد استقبال ایشان شد بریاط منقران بدیشان رسید جمله را مست و لا یعقل فرو گرفت و امرای غوری و ملوک بزرگ آنجا شهید شدند و از آنجا ملک تاج الدین یلدز پهای غزنین آمد و علاء الدین در قلعه محصر شد و مدت چهار ماه در بند آن بماند تا جلال الدین از بلاد بامیان بمدد سلطان علاء الدین و دفع لشکر ترک بیامد چون بحوالی غزنین رسید امرای ترک پیش او بدفع و قتال باز رفتند جلال الدین منهزم شد و گرفتار آمد و او را پهای قلعه غزنین آوردند و قلعه فتح کردند چون هر دو برادر بدست آمدند بعد از مدتی ملک تاج الدین یلدز هر دو را عهد داد و بطرف بامیان فرستاد بعد از چند روز میان برادران تفاوت حالی ظاهر شد و جلال الدین بادشاه شیر دل و زاهد و ضابط بود با او علاء الدین موافقت نکرد و از آنجا بخدمت سلطان محمد خوارزمشاه رفت باتمداد آن معنی متمشی نشد و دولتش یاریگر نیامد

(۲. ن) حشمهای ملک بامیان و انواع حشمهای بیغو از بخش الخ

(۳. ن) اینکین - اینکین

رسید بعد از دو روز سلطان بامیان علاء الدین محمد و جلال الدین
 علی پسران سلطان بهاء الدین سام بامیانی با متحدان امرای غوری
 چنانچه سپهسالار سلیمان شیش و سپهسالار حروش و دیگر معارف
 دارالملک غزنین از طرف بامیان رسیدند و در شهر غزنین
 آمدند سلطان علاء الدین محمد سام بامیانی که پسر مهتر بود
 بتخت بدشست و امرای خاص از غور و ترک همه در بیعت
 لا آمدند و خزانة غزنین که از کثرت اموال و نفائس گنج قارون
 را ده یک محصول خود شمردی جمله بطریق مناصفه در قسمت
 آورد - ثقات چنین روایت کرده اند که قسمت سلطان جلال الدین
 علی بامیانی که برادر کهنتر بود دویست و پنجاه حمل شتر از زر عین
 و مرصعه و ظرافیه زرو و سیم برسید و بطرف بامیان برد و چون مدتی
 بگذشت مؤید الملک وزیر و امرای ترک که در حضرت غزنین
 بودند بخدمت ملک تاج الدین یلدز مکتوبات در قلم آوردند و
 بجانب کرمان فرستادند و استدعا نمودند و او از طرف کرمان عزیمت
 غزنین مصمم کرد چون بحوالی شهر رسید سلطان علاء الدین امتداد
 مصاف کرد و پیش باز رفت و جلال الدین هم از شهر بیرون آمد و
 بطرف بامیان روان شد چون مصاف علاء الدین با تاج الدین یلدز
 راست شد امرای ترک از طرفین با هم موافقت نمودند و علاء الدین
 منهنم گشت و او و جمله ملوک شنسبانی که در موافقت او
 بودند گرفتار آمدند و ملک تاج الدین یلدز چون بغزنین آمد جمله
 ملوک شنسبانی را اجازت داد تا بطرف بامیان باز رفتند بار دیگر
 سلطان جلال الدین بجهت مدد برادر خود علاء الدین

فتح کالیوان - فتح کالنجر - غزو توران - فتح کوکهران - فتح لکهنوتی -
 فتح اوند بهار - فتح ولایت اوده - فتح قنوج - فتح واکنور - فتح
 مروان - فتح مدانون منقر خوارزم - فتح شران * (۲)

الثالث السلطان علاء الدین محمد بن سام البامیانى

چون سلطان غازى معز الدین محمد سام بدمیک شهادت یافت و سلطان بهاء الدین محمد سام بن محمود طاب مرقدهما در راه برحمت حق پیوست چنانچه پیش ازین تحریر یافته امت خصمان ملک غور و غزنین و بامیان و هند از تخمه شمسبانیان در فریق ماندند یک فریق سلاطین غور و ددم فریق سلاطین بامیان چون مرقد سلطان معز الدین از منزل بدمیک بجانب غزنین روان کردند ملوک و امرای ترک که موالی سلطان غازى بودند مرقد سلطان را با خزانه فاخر از دست امرای و ملوک غور بقره بهتدند و در قبض آوردند چون بطرف کرمان رسیدند مؤید الملک وزیر محمد عبد الله سنجرى رحمه الله با چند تن از معارف امرای اترک بطرف غزنین با مرقد سلطان نامزد شدند باتفاق دیگر ملوک ترک و ملک تاج الدین یلدر که مهتر ملوک ترک و بزرگتر بندگان سلطانی بود بکرمان مقام کرد و چون مرقد بغزنین

(۲) لار بعضی نام ها بسبب نیافتن تحقیق ان همچنان که در نسخه بود نوشته شد *

دارالملک او

تابستان - حضرت غزنین و خراسان * زمستان - حضرت لوهور و هند *

اعلام او

میاه میمنه با ملوک و امرای غوره لعل میسره با ملوک و امرای ترک *

توقیع او - نصر من الله

مدت ملک او

سی و دو سال بود

فتوح و غزوات

فتح لوهور - فتح گردبز - فتح سونار - فتح ملتان و غزنین
 و قرامطه - فتح تبرهنده - فتح برشور - فتح آچه - فتح سانور - فتح
 مرهند - فتح اجمیر - فتح سیالکوٹ - فتح هانسی - فتح سرمئی -
 فتح کهرام - فتح میرنده - فتح دهلی - فتح کول - فتح
 بنارس - فتح بهنگر - فتح و غزنهر و اله - فتح بداون - فتح کوه جود -
 غزو خطا باند خود - فتح پنج ده - فتح خوارزم - فتح مرد
 الرود - فتح بهیدره - فتح ساراسمر - فتح سروان - فتح باورد - فتح
 نسا - فتح بنواری کفران - فتح جناباد - فتح طوس - فتح مرو - فتح
 نشابور - فتح جیچند بنارس - فتح بهترای - فتح تراین - فتح مالوه -

(۴) سفیران - شرفیاب (۳) بهیلکر (۴) شارسانه ساد میانه

(۵) میداباد

مسعود - ملک یوسف الدین مسعود - ملک ناصر الدین تمران -
 ملک حسام الدین علی کرماج - ملک مؤید الملک کرماج -
 ملک شهاب الدین مادینی - سلطان شمس الدین التمش - سلطان
 علی الدین محمود - سلطان ناصر الدین قباچه در ملتان و اچہ -
 سلطان تاج الدین یلدرز بغزنین - سلطان غیاث الدین عوض حسین
 خلیج لکھنوتی - سلطان قطب الدین ایبک لوهور - ملک
 رکن الدین سور کیدان - امیر حاجب حسین محمد علی غازی -
 امیر حاجب حسین محمد حبشی - امیر سلیمان شیش - امیر داد^(۲) -
 امیر حاجب حسین سرجی - امیر حاجب خان - ملک حسن الدین
 علی کرمانہ - ملک ظہیر الدین کرماج - ملک ظہیر الدین فتح
 کرماج - ملک حسین الدین - ملک عز الدین خرمل - ملک
 مبارز الدین بن محمد علی اتھر - ملک نصیر الدین حسین
 امیر شکار - ملک شمس الدین سور کیدان - ملک اخنزار الدین حرولی^(۲) -
 ملک احمد الدین شیر - ملک احمری *

ہندکان او کہ بسلطنت رسیدند

سلطان تاج الدین یلدرز - سلطان ناصر الدین قباچه - سلطان
 شمس الدین التمش - سلطان قطب الدین ایبک *

وزراء

ضیاء الملک در منشی - مؤید الملک محمد عبد اللہ منجری -
 شمس الملک عبد الجبار کیدانی *

بعدیکه خواجه اسمعیل خزافه دار علیه الرحمة در حضرت فیروز کوه
گفت هومت اردن تشریف نزدیک ملکه جلای دختر غیاث الدین
محمد سام که از جواهر در خزینة غزنین از یک جنس الماس که نفیس
ترین جوهرها است یک هزار پانصد من موجود است دیگر جواهر
و نقود را برین قیاس می باید کرد حق تعالی صد هزاران ثنا و
رحمت و بشری و کرامت بمرقد و مضجع آن بادشاه غازی واصل
گرداند - و سلطان ناصرالدین و الدین را بر تخت بادشاهی قایم
قیامت باقی و پاینده داراد بمحمد و آله الامجاد و صلی الله علی
محمد الی یوم التناد آمین رب العالمین *

السلطان المعظم معز الدین و الدین ابو المظفر محمد بن سام ناصر امیر المؤمنین انار الله برهانه فضاة

قاضي ممالک منذر شهید نظام الدین ابوبکر - قاضي لشکر
وکیل ممالک شمش الدین بلخی - بعده پسر او *

سلاطین و ملوک و اقربای اورحمهم الله

ملک ضیاء الدین درغور - سلطان بهاء الدین سام در بامیان -
سلطان غیاث الدین محمود بغیرزہ کوه - ملک بدر الدین
کیدانی - ملک قطب الدین تمران - ملک تاج الدین حرب
مجستان - ملک تاج الدین مکران - ملک علاء الدین -
ملک شاه و خش - ملک ناصر الدین غازی - ملک تاج الدین زندگی
بامیان - ملک ناصر الدین مادی - ملک مسعود - مؤید الدین

بهندوستان آمد و آن طائفه متمردان را بدوزخ فرستاد و غزو بسند
بفرمود و جوی خون ازان جماعت براند چون مراجعت بغزنین
کرد بدست فدائی ملاحظه در منزل دمیک در شهر سنه اثنین و
ستمائه شهادت یافت رحمة الله علیه رحمة واسعة - و یکی از فضلی
آن وقت درین معنی نظمی کرده است تحریر افتاد تا در نظر
پادشاه مسلمانان آید •

شهادت ملک بحرو بر معز الدین * کز ابتدای جهان شعچو ادنیامدیک
سوم ز غره شعبان بسال ششصد و دو * فتاد در ره غزنین بمنزل دمیک
حق تعالی سلطان زمان و شهریار گیهان ناصر الدنیا و الدین ظل
الله فی العالمین محرز ممالک الدنیا مظهر کلمة الله العلیا وارث
ملک سلیمان ابو المظفر محمود بن السلطان را بر سر بر جهانداري و
متکلی شهریاري باقی و پاینده داراد بحق محمد و آله اجمعین -
ذکر آنچه از عدل آن پادشاه بود در دنیا در حوصله تحریر ننگه
و آنچه نگاهداشت سنت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم و
محافظت ترتیب غزوات بر جاده مسلمانان هم بران پادشاه ختم
شد و آنچه از مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده اند
که از قیامتش پرسیدند فرمود که بعد از من ششصد و اند سال
باشد و شهادت آن پادشاه در تاریخ ششصد و دو بود همدین سال
اول علامت قیامت ظاهر شد و آن خروج چنگیز خان مغل بود و
خروج ترک پس معلوم شد که آن پادشاه در دنیا دریند محکم اسلام بود
چون او شهادت یافت در قیامت باز شد و آنچه از اموال غزو در
خزانة غزنین جمع شد در خزانه هیچ پادشاهی نشان ندادند تا

ببرون آمد با تمامت حشم خود بقدر پنج هزار سوار در شب بطرف
 کزروان رفت و اکثر حشم که اسب لاغر داشتند همه رفتند بامداد
 با سلطان اندک سوار قلب و بندگان خاص مانده بودند مصاف بر
 کشیدند و جنگ پیوستند و لشکر کفار گرد بر گرد لشکر اسلام حلقه
 کرده در آمدند و سلطان را هر چند بندگان میگفتند که حشم اسلام
 تنی چند معدود مانده اند نباید رنت سلطان جایگاه نگاه میداشت
 تا با سلطان از سوار و بندگان او بقدر صد سوار ماند و چند زنجیر
 پیل معدود و بندگان ترک و سرخیلان غوری که خواص سلطان
 بودند در پیش سر اسب او جان سپاری میکردند و کفر می
 انداختند و شهادت می یافتند - ثقات چنین روایت کرده اند که
 سلطان غازی چندان ایستادگی کرد که چتر مبارکش از تیر کفار مغل
 چنان شده بود که خار پشت و بهیچ مایل روی نمیگردانید تا بنده
 ترکی از بندگانش که نام او ^(۱) ایبه جوکی بود بیامد و عنان مبارکش
 بگرفت و بجانب حصار اندخود بکشید و ببرد و بقلعه اندخود
 در آورد دیگر روز ملک عذمن ^(۲) سمرقندی که یوسف ثانی بود و
 ملوک ترکستان افراسیابی را که مسلمان بودند در میان آوردند و
 ملج کردند لشکر کفار باز گشت و سلطان بطرف غزنین باز آمد و
 فرمان داد تا سه سال استعداد لشکر ترکستان کنند و بطرف خطا
 عزیمت مضمم فرمود و در آن وقت جماعت متمدنان از ^(۳) گوکهران و
 قبائل کوه ^(۴) جود عصیان آورده بودند و سلطان در آن زمستان

(۲ ن) ایبه - (۳ ن) گوکهران - گوکهران (۴ ن) جون

جنگ فرمود آبی که از جیحون برطرف شرقی خوارزم خلجی کرده اند و نام آن قرامو است اهل خوارزم بران لب آب جنگ آغاز نهادند و از امرای غور چند تن در مقاتلت شهید و اسیر گشتند و چون فتح خوارزم بواسطه قلت امتداد لشکر غزنین و امتداد مدت لشکری و کم علفی دست نه داد از خوارزم و شط جیحون بطرف بلخ مراجعت فرمود و لشکر خطا و ملوک ترکستان بکفار جیحون آمده بودند و راه لشکر اسلام گرفته چون سلطان غازی باند خود رسید یزک لشکر کفار ترکستان روزه شنبه نماز دیگر بلشکرگاه سلطان رسیدند و جنگ پیومهند و مقدمه لشکر اسلام سالار حسین خرمیل بود کفار را منهزم گردانید و او ملک کزردان بود در حال بخدمت سلطان غازی عرض داشت که حال نصرت اسلامیل و انهزام لشکر کفار برین جمله بود صواب آنست که بادشاه اسلام فرمان دهد تا همین ساعت لشکر اسلام بر نشیند و کفار منهزم را تعاقب نماید و مغایره برایشان زند تا فتحی بزرگ براید سلطان غازی فرمود که سالها شد تا من چنین غزوی طلب میکردم از من عذر نیاید بامداد بتوفیق آفریدگار تعالی مصاف رویارو کنم تا خدای تعالی نصرت کرا بخشد من باری ثواب جهاد بسنت یافته باشم چون ملک عزالدین حسین خرمیل مزاج سلطان معزالدین غازی برین منوال مشاهده کرد دانست که سلطان این سخن از غایت قوت اسلام و حمیت دین داری میگوید و الا لشکر کفار بی عدد آمده اند و جمله آسوده و لشکر اسلام کوفته سفر خوارزم پ لاغر شده طاقت مقاومت ایشان را نباشد از خدمت سلطان

طاب ثراه بنده؛ او ملک قطب الدین ایبک را نصرت بخشید تا
 ولایت اطراف ممالک هند را فتح میکرد چنانچه بلاد نهر داله
 و بهنگر و قلعه کالیوان^(۳) و بداون جمله فتح کرد و تاریخ هریک بعد
 ازین در فتوح قطبی تقریر یابد انشاء الله تعالی - و چون سلطان
 سعید غیاث الدین محمد سام در شهر هرات برحمت حق پیوست
 سلطان غازي معز الدین طاب ثراه بخدود طوس و سرخس و
 خراسان بود بر عزیمت عزای برادر بطرف بادغیس هرات آمد
 و چون شرط عزا بجای آورد اقطاع ممالک غور را نامزد ملوک
 فرموده شهر بست و ولایت فرة و اسفرار به برادر زاده خود
 سلطان غیاث الدین محمود پسر سلطان غیاث الدین محمد سام
 داد و ملک ضیاء الدین در غور (؟) را که پسر عم هردو سلطانان بود
 و داماد سلطان غیاث الدین محمد سام بود ملک غور و گرمسیر
 چنانچه تخت فیروز کوه و شهر رود و زمین داور داد و او را دو
 زنجیر پیل فرمود و ملک ناصر الدین الپ غازي بن قرة ارسلان
 سلجوقی را که خواهر زاده هردو سلطانان بود شهر هرات داد و بعد
 از آن سلطان معز الدین بطرف غزنین مراجعت فرمود و بعضی
 از ملوک و امرای غور را در خدمت خود بغزنین برد و استعداد
 مفر خوارزم آغاز نهاد و در شهر سمنه احدی و ستمائه بر سمت
 بلاد خوارزم لشکر کشید و محمد خوارزمشاه از پیش لشکر غزنین
 منہزم بخوارزم رفت و چون سلطان غازي بدر خوارزم آمد و چند روز

(۲ ن) هنگیر - هنگیر - نهنگر (۳ ن) کالیون - کالیور

و بنده و رایات و علامات و چتر و پیلان در عقب بتقدیر چند گروه بگذاشت
صف راست کرده آهسته می آمد و سوار برهنه و جریده را چهار
فوج فرموده بود از طرف کفار نامزد کرد و فرمانداد می باید که
از چهار طرف میانه و میستره و خلف و فدام لشکر بهر طرف ده
هزار سوار تیر انداز دست بر لشکر کفار میدارند و چون پیلان و سوار
و پیاده ملاعین حمله میکنند شما پشت میدهید و بتنگ اسب از
پیش ایشان دور میشوید لشکر اسلامیان همبران منوال کفار را عاجز
کردند حق تعالی اسلام را نصرت بخشید و لشکر کفار منهزم گشت
و پنهون بر پشت پیل بود فرود آمد و بر اسب نشست و بهریمت
برفت تا حدود سرسی^(۲۱) گرفتار آمد و او را بدوزخ فرستادند
و گویند رای دهلی در مصاب گشته شد و سر او را سلطان بشناخت
بدان دو دندان شکسته و دارالملک اجمیر و تمام سواک چون
هانسی و سرسی و دیگر دیار فتح شد و این حال و نصرت در شهر
سنه ثمان و ثمانین و خمسمائه بود ملک قطب الدین ایبک را بقلعه
کهرام نصب فرمود و مراجعت کرد و قطب الدین از کهرام بطرف مبرت
آمد و فتح کرد و حضرت دهلی را بکشاد و همدین سال قلعه کول
را در شهر سنه تسع و ثمانین و خمسمائه فتح کرد و سلطان در
شهر سنه تسعین از غزنین بطرف بنارس و قنوج آمد و در حدود
چندوال رای جیچندر را منهزم گردانید و درین فتح سیصد و اند
زنجیر پیل بدست آمد و در ظل حمایت آن سلطان غازی عادل

سلطان سر اسب باز گردانید و عطف فرمود و از شدت آن زخم بیش طاقت بودن بر پشت اسب نماند هزیمت بر لشکر اسلام افتاد چنانچه پیش هیچکس بهم نرسید و نزدیک بود که سلطان از پشت اسب در افتد خلجی بچه عیاری مبارزی سلطان را بشناخت ردیف سلطان شد و او را در پشت اسب در کنار گرفت و بانگ بر اسب زد و از میان مصاف بیرون آورد و اهل اسلام چون سلطان را ندیدند بغیر از خلق بخاست تا بمنزلی که لشکر شکسته آنجا از تعاقب کفار ایمن شدند ناکاه سلطان بر رسید جماعت امرا و غوری بچکان و معارف سلطان را با آن خلجی شیر مرد دیده بودند و بشناخته جمع شده و نیزه را شکسته و محفه و مرقد ساخته و بر سر دیده نهاده بدان منزل برسانیدند خلق آرام گرفت و دیگر یار دین محمدی بحیات او قوت گرفت و لشکر متفرق بقوت حیات آن بادشاه غازی جمع شد و باز گشت و روی بدیار اسلام نهاد و فاضی تولک را در قلعه سرهنده بگذاشت و رای پتهورا بپای قلعه آمد و جنگ پیوست و مدت سیزده ماه و چیززی جنگ بداد سلطان غازی دیگر سال لشکر اسلام جمع کرد و با تقام سال گذشته روی به هندوستان نهاد این داعی از ثقه شنید که از معارف جبال بلاد تولک بود لقب او معین الدین او می گفت که من دران لشکر با سلطان غازی بودم عدد سوار لشکر اسلام دران وقت صد و بیست هزار بر گستوان بود رحمهم الله چون سلطان غازی طاب ثراه با چنین استعدادی و لشکری بنزدیک رای کوله رسید و او قلعه سرهنده بصلح بکشاده بود و در حدود تراین لشکر گاه کرده سلطان تعبیه لشکر بساخت و قلب

حضرت غزنین بخدمت درگاه سلطان اعظم غیاث الدین و الدین طاب ثراه بحضرت فیروز کوه فرستاده و او را از آنجا بفرستاد بقلعه بلروان حبس کردند و پسرش بهرامشاه را بقلعه^(۲) سیغورد غور باز داشت چون در شهر سده سبع و ثمانین و خمسّمائه عصیان و فتنه سلطان شاه خوارزمی ظاهر شد خسرو ملک و پسرش را شهید کردند رحمة الله علیهم اجمعین بعد ازان سلطان غازي لشکر اسلام را مستعد گردانید و بطرف قلعه سرهنده آمد و آن قلعه را فتح کرد و بملک ضیاء الدین قاضي تولک محمد عبد السلام نسائی تولکي داد و آن قاضي ضیاء الدین کاتب این ذکر را پسر عم جد مادری بود قاضي مجد الدین تولکي رحمة الله علیه از لشکر هندوستان و غزنین بالتماس او یک هزار و دویست مرد تولکي اختیار کرد و جمله را در خیل او فرمود و دران قلعه نصب کرد بران شرط که مدت هشت ماه قلعه نگاهدارد تا سلطان غازي از غزنین باز آید اما رای کوله پنهورا نزدیک آمده بود سلطان پیش او بتراین باز آمد و جمله رایگان هندوستان با رای کوله بودند چون مصاب راست شد سلطان غازي بنیز بستند و بر پیلې حمله کرد که رای دهلي^(۳) گویند رای بران پیل بود و در روی مصاب همان پیل حرکت میکرد سلطان غازي که حیدر زمانی و رستم ثانی بود بنیزه بران حمله کرد و گویند رای را که بر پشت آن پیل بود بر دهان نیزه زد چنانچه دو دندان آن ملعون در دهان او افتاد و او بر سلطان سیلی زد و بر بازو زخم محکم آمد

معین و خمسمائه بود و دیگر سال که هند نمان بود سلطان غازی
 لشکر بطرف دبیول برد و تمام آن بلاد کناره بحر را ضبط کرد و احوال
 بمند و مراجعت فرمود و در شهر سده ثمانین و خمسمائه لشکر
 بطرف لوهور آورد و جمله ولایت آن ملک را نهب کرد و بوقت
 مراجعت حصار میاوت را عمارت فرمود و حصین خرمیل را
 آنجا نصب کرد و باز گشت چون سلطان غازی مراجعت کرد خسرو
 منک لشکر های هندوستان و حشر قبائل کوکهران جمع کرد و
 بدر میاوت آمد و مدتها بنشست و بی مراد مراجعت کرد بعد
 از آن سلطان غازی در شهر سده اثنی و ثمانین و خمسمائه بدر شهر
 لوهور آمد چون دولت محمودی بآخر انجامیده بود و آفتاب
 دولت و سلطنت سبکتگین بغروب رسیده و دبیر قضا پروانه عزل
 خسرو ملک در قلم تقدیر آورده خسرو ملک طاقت مقاومت
 نداشت بوجه صلح پیش آمد تا با سلطان ملاقات کند بیرون آمد
 ماخوذ و محبوس گشت و لوهور سلطان غازی را مسلم شد و
 ممالک هندوستان در ضبط آمد مپهسالار علی کرمان را که والی
 ملتان بود بلوهور نصب فرموده و پدر این کاتب مولانا عجبوة
 الزمان انصح العجم سراج الدین منهاج علیه الرحمة قاضی لشکر
 هندوستان گشت و تشریف سلطان معزالدین پوشیده در بارگاه
 لشکر مجلس علم عقد کرد و دوازده شتر بجهت نقل کردن
 کرسی او نامزد شد رحمة الله علیه و علی السلاطین الماضین
 المتقدمین و الملوك المسلمين الباقین بعد ازان سلطان غازی
 مراجعت فرمود بطرف غزنین و خسرو ملک را با خود برد و از

ازین تحریر یافته امت چون سلطان معزالدین اطراف غزنین در ضبط آورد دوم سال این در شهر سنه سبعین و خمسائه^(۲) گردیز فتح کرد و سوم سال بر سمت ملتان لشکر کشید و از دست قرامطه ملتان را مستخلص کرد و همدین سال سنه احدی و سبعین و خمسائه اهل سنقران^(۳) عصیان آوردند و نساد بسیار کردند تا در شهر سنه اثنی و سبعین لشکر بطرف سنقران^(۳) برد و بیشتر را از ایشان بقتل رسانید و چنان تقریر کرده اند که اکثر طائفه سنقرانیان ظاهر آیت قرآن خوان بوده اند که شهادت یافتند اما چون فتنه و عصیان انگیزته بودند بضرورت سیاست ملکی کشته شدند و بعد ازان فتح مال دیگر سلطان معز لدین از راه اجه و ملتان بطرف نهراله^(۴) لشکر کشید و رای نهراله بهسودیو^(۴) بسال خرد بود اما حشم و پیل بسیار داشت چون مصاف شد لشکر اسلام منهزم گشت و سلطان غازي بی مراد مراجعت کرد و این حادثه در شهر سنه اربع و سبعین و خمسائه بود و در شهر سنه خمس و سبعین و خمسائه بجانب فرشور لشکر کشید و فتح کرد و بعد زان بدو سال دیگر بر طرف لوهور لشکر برد چون کار دولت محمودیان بآخر رسیده بود و قواعد دولت آن دودمان واهی شده خسرو ملک بر طریق صلح پسر را و یک زنچیر نیل بخدمت سلطان غازي فرستاد و آن حال در شهر سنه سبع و

(۳ ن) سنقران

(۲ ن) مقام کرد

(۴ ن) بهمیدیو (بهمیدیو ؟)

از بارگاه بیرون آمد و بطرف حضرت فیروز کوه هم از آنجا که بود روان شد چون بخدمت غیاث الدین رسید سر جاندار شد و پس بخدمت بایستاد چنانچه پیش ازین تحریر یافته است یکسال خدمت برادر کرد مگر بچیزی خاطر مبارکش منقسم شد و بطرف سجستان رفت بنزدیک ملک شمس الدین سجستانی و یک زمستان آنجا بود سلطان غیاث الدین معارف فرستاد و او را باز آورد و ولایت قصر کجوران و استیة بدو مفوض کرد و چون بلاد گرمسیر تمام در ضبط آورد شهر تکینا باد که از اعظم بلاد گرمسیر بود حواله او فرمود و این تکینا باد موضعی است که سبب برافتادن آل محمود سبکتگین بمنازعت و ضبط آن شهر بوده است بدست سلاطین غور رحمهم الله و سلطان غازي علاء الدین رباعي گفته بود بنزدیک خسرو شاه بن بهرامشاه فرستاد *

اول پدرت نهاد کین را بنیاد * تا خلق جهان جمله ببیداد افتاد هان تاندهی زهر یک تکینا باد * سر تا سر ملک آل محمود بباد رحمهم الله السلاطین من الطرفين - چون سلطان معز الدین ملک تکینا باد شد لشکر غز و امرای آن جماعت از پیش لشکر خطاهزیمت شده بطرف غزنین آمده بودند و مملکت غزنین مدت دوازده سال از دست خسرو شاه و خسرو ملک بیرون کرده و در ضبط آورده سلطان معز الدین از تکینا باد بطرف غزنین مدام می تاخت و بر غزمیز و آن بلاد را زحمت میداد تا در شهر سمنه تسع و ستین و خمسمائه غزنین را سلطان غیاث الدین فتح کرد و سلطان معز الدین را بتخت غزنین بنشانند و بغور باز گشت چنانچه پیش

را و گرد شهر غزنین تشهیر کردند و از بالا خانها خاکستر و خاک و نجاست در سر مبارک ایشان میریختند تا بسر پل یک طاق غزنین چون آنجا رسیدند سلطان سوری و وزیر او سید مجد الدین موسوی هر دو را صلب کردند و از پل پیاویختند چنین ظلمي و فضیحتي بران بادشاه خویروي ستوده میرت عادل و شجاع بگردند حق تعالی سلطان علاء الدین جهانسوز را که برادر سلطان سوری بود نصرت بخشید تا آن حرکت و فضیحت را انتقام کرد چنانچه پیش ازین تحریر یافته است رحمة الله علیهم اجمعین *

الثانی السلطان الغازی معزالدین ابوالمظفر محمد بن سام فسیم امیر المؤمنین انار الله برهانه

ثقات رواة چنین روایت کرده اند که چون سلطان علاء الدین جهانسوز از دار فنا نقل کرد و سلطان سیف الدین پسرش بتخت غور بدشست هر دو سلطانان غیاث الدین و معز الدین را که در قلعه و حیرستان محبوس بودند مخلص فرمود، چنانچه در ذکر سلطان غیاث الدین تقریر یافته است سلطان غیاث الدین در حضرت فیروز کوه آرام گرفت بخدمت سلطان سیف الدین و سلطان معز الدین بطرف بامیان رفت بخدمت عم خود ملک فخر الدین مسعود بامیان چون سلطان غیاث الدین بملک غور بدشست بعد از حادثه سیف الدین و آن خبر بامیان رسید ملک فخر الدین روی بجانب معز الدین کرد که برادرت کاری کرد تو چون خواهی کرد بر خود خواهی جنبید معز الدین روی پیش عم بر زمین نهاد

چون فصل زمستان در آمد حشمهای غور را اجازت فرسود تا بطرف دیار خود مراجعت کردند و حاشیه و حشم و کار داران بهرامشاهی را با خود نگاهداشت و بر ایشان اعتماد کلی نمود و سلطان و وزیر او سید مجد الدین موسوی و تنی چند معدود از خدم قدیم عهد با او بماندند و باقی بر درگاه و در ولایت جمله خدم غزنین بود چون شدت برف و سرما کفرت پذیرفت و راه های غور از بسیاری برف مسدود گشت و اهل غزنین را وقوفی افتاد که از جانب غور وصول حشم و مدد بطرف غزنین ممکن نگردد در خفیه بخدمت بهرامشاه اهل غزنین مکتوبات ارسال کردند که در همه شهر و اطراف از لشکر غور با سلطان سوری تنی چند معدود پیش نمانده اند باقی جمله خدم آل محمودی اند فرصت از دست نباید داد و عزیمت غزنین مصمم باید کرد سلطان بهرامشاه بر حکم آن مکتوبات و استدعا مغایضه از طرف هندوستان بغرنین آمد و بر سلطان سوری زد و سوری با خواص خود که از غور بودند با وزیر سید مجد الدین موسوی بیرون شد و راه غور گرفت سواران بهرامشاه او را تعاذب نمودند تا در حدود سنک سوراخ او را در یافتند سلطان سوری با تنی چند معدود که بود با سواران بهرامشاهی بجنگ پیوست تا ممکن بود سوار قتال میکرد چون پیاده شد پناه بکوه برد و وزیر و خواص او تا در ترکش تیر بود هیچکس را مجال آن نبود که پیروان او گشتی چون در ترکش او تیر نماند او را بعهده و دست راست بگیرفتند و بدست آوردند چون بدر شهر غزنین رسید دو اشتر بیاوردند بر یکی سلطان سوری را بر نشاندند و بر یکی وزیر سید مجد الدین موسوی

چنین گوید داعی ضعیف محتاج مہاج سراج عصمه اللہ عن
 الاعوجاج کہ این طبقہ مقصور است بر ذکر سلاطین شہسبانی کہ
 تخت حضرت غزنین بشکوه ایشان زیب و زینت گرفت و ممالک
 ہند و خراسان متغایر بدولت ایشان شد و اول ایشان از دودمان
 شہسبی سلطان سیف الدین سوری بود و بعد ازان سلطان علاء الدین
 حسین غزنین بگرفت اما ملکہاری نکرد و بعد ازان سلطان معز الدین
 محمد سام بگرفت چون شہادت یافت آن تخت بہ بندہ خود
 سلطان تاج الدین یلدرز سپرد و بروی ختم شد رحمۃ اللہ علیہم اجمعین •

الاول سلطان سیف الدین سوری

سلطان سیف الدین سوری بادشاہ بزرگ بود و از شجاعت
 و جلالت و صروت و عدل و احسان و منظر بھی و فرشی نصیب
 تمام داشت و اول کسی کہ ازین دودمان اسم سلطانی برو اطلاق
 کردند او بود چون خبر حادثہ برادر بزرگ تر او ملک الجبال بسمع
 او رسانیدند روی بانقیام سلطان بہرامشاہ آورد و از ممالک غور لشکر
 بہیار مستعد گردانید و روی بغزنین نہاد و بہرامشاہ را بشکست
 و غزنین بگرفت و بہرامشاہ از پیش او منہزم بطرف ہندوستان
 رفت و سلطان سوری بتخت غزنین بنشست و ممالک غور را بہ
 برادر خود سلطان بہاء الدین سام کہ پدر غیاث الدین و معز الدین
 بود سپرد و چون غزنین در ضبط آورد جملہ امرای حشم و معارف
 غزنین و اطراف او را انقیاد نمودند و او در حق آن طوائف انعام وافر
 فرمود چنانچہ حشم و رعایای بہرامشاہ مستغرق ایادی او گشتند

حصار کارنگ یکی از علمای ربانی بود صاحب کرامات اورا امام شمس الدین ارشد گفتندی جلال الدین برای تغافل و تبرک بزیارت او آمد و او عالمی بود ربانی بعد از تحصیل کل علوم شرعی از دنیا اعراض کرده بود و بعبادت حق مشغول گشته و روی بدرگاه خدای عزوجل آورده و صاحب کشف و کرامات شده چون جلال الدین اورا زیارت کرد و از باطن مبارک او استمداد نمود فرمود که علاء تخت بامیان بگیر ولیکن زنهار تا عم خود را نکشی که بازت کشند سلطان جلال الدین زیارت او کرد و باز گشت چند آنچه پشت بگردانید بر زبان آن امام ربانی رفت که بیچاره جلال الدین عم را بکشد و اورا هم بکشد و عاقبت همچنان شد که بر لفظ مبارک آن یگانه جهان رفته بود جلال الدین از آنجا که بود سحرگاهی بر عم زده و اورا بگرفت و بکشت و صاحب را پوست کشید چنانچه پیش ازین تحریر یافته است *

الطبقة التاسعة عشر في ذكر السلاطين الغزنوية من الشنسانية

الحمد لله الذي نصر الدين * و قهر المشركين * و جعل حضرة غزنة دار السلطين * و ايدهم بالظفر و النصرة على المشركين * و على كسرا صنام الهند و قهر العنائة و المتمردين * و الصلوة على محمد خاتم النبيين * و السلام على آله و اصحابه اجمعين * اما بعد

جلال الدین را شهید کرد و باز گشت و جلال الدین بادشاه بزرگ بود و زاهد و در غایت شجاعت و جلالت و مبارزت چنانچه در مدت عمر او هیچ مسکری در دهان مبارک او نرسیده بود و بند جامه او بهیچ حرام نگشاده بود و در رجولیت بعدی بود که هیچ بادشاهزاده از شنسبانیان بقوت و دلوری و سلاح او نبود و دو تیر بیک شمت میان جنگ انداختی و هر دو تیر خطا نگشتی و هیچ مید و خصم از زخم تیر او نجستی و در وندیکه ترکن غزنین او را تعاقب کردند در هزار درخت غزنین یک تیر بر تنه درختی زده بود و ترازو کرده و هر ترک مبارز که بدان درخت رسید خدمت کرد و بازگشت و آن تیر زیارت گاهی گشت و با این همه جلالت حلیم و کریم و غریب نواز و علما دوست و فقیر پرور بود اما رجولیت با تقدیر بسنده نباشد چون وقت درآمد درگذشت. حق تعالی بادشاه مسلمانان ناصر الدنیه والدین را پائنده دارد بمحمد و آله اجمعین و الله اعلم بالصواب *

الخامس السلطان علاء الدین مسعود

بن شمس الدین محمد رحمة الله علیه

علاء الدین مسعود در وقتی که پسران سلطان بهاء الدین سام چنانچه علاء الدین و جلال الدین هر دو بغزنین گرفتار شدند و او بتخت بامیان بنشست و دختر ملک شاه و خش را که در حکم برادر او سلطان بهاء الدین سام بوده در حکم خود آورد و وزارت بصاحب بامیان ارزانی داشت و ممالک طخارستان در ضبط او آمد چون جلال الدین از غزنین مخلص شد روی بطورف بامیان آورد و در

سلطان بهاء الدین بود و امرای ترک را میل بطرف سلطان
غیاث الدین محمود بن محمد سام بود که برادر زاده سلطان معز الدین
بود و امرای غوری آنکه در غزنین بودند چون سپهسالار ^(۲) هر وشتی
و سلیمان شیش و جزایشان بخدمت علاء الدین و جلال الدین
مکتوبات نوشتند و ایشان را استدعا کردند و ایشان بغزنین آمدند
چنانچه بعد ازین بتحریر پیوندد در طبقه سلاطین غزنین انشاء الله
تعالی و جلال الدین چون برادر را بتخت غزنین بدشاند خود باز
گشت و بتخت بامیان به نشست راوی ثقة چذبن روایت کرده که
خزانة غزنین قسمت کردند قسم جلال الدین دویست و پنجاه حمل
شتر از عین مرصع و زر و سیم رسید با خود ببامیان برد و کرت دیگر
لشکر کشید بطرف غزنین و لشکرهای غوری و غزو یغوز اطراف
ممالک خود جمع کرد و بغزنین آمد و گرفتار شد و باز مخلص
گشت و ببامیان رفت و عم او سلطان علاء الدین مسعود در غیبت
ایشان تخت بامیان گرفته بود و جلال الدین باز گشت با اندک
مردی بمغانضه سحرگاهی بر عم زد و عم را بگرفت و شهید کرد و
صاحب را که وزیر پدرش بود پوست کشید و ملک را ضبط کرد
و مدت هفت سال ملک راند تا سلطان محمد خوارزمشاه از لب آب
غراز کشش کرد و ناگاه بروی زد و او را بدست آورد و تمام آن خزائن
که از غزنین آورده بود و خزائن بامیان با آن بر گرفت و

(۲) ن - خروش (۳) ن - سقرار اطراف الخ (۴) ن -

حورکس عبره کرد الخ

عليهم اجمعين اين معني بجهت حكايبت از حسن اعتقاد
آن بادشاه دين دار در قلم آمد في الجملة بزرگ پادشاهي بود
مملكت او عرض و بسط گرفت تمام ممالك طخارستان و مضافات
آن با ممالك ديگر چنانچه از شرق تا حد كشمير و غربي تا حد
ترمذ و بلخ و شمالي تا حد كاشغر و جنوبي تا حد غور و ^(۴)عزمتان
جمله خطبه و سكه باسم او شد و جمله ملوك و امراي غزنين از
غوري و ترك هر سه مملكت را چنانچه غور و غزنين و باميان
بعد از هردو سلطانان نظر بروی بود چون سلطان غازي معز الدين
محمد سام شهادت يافت ملوك و امراي غزنين از غوري و ترك
باتفاق او را طلب كردند سلطان بهاء الدين محمد سام از باميان
عزيمت غزنين كرد و بران سمت با لشكر روان شد چون بخطة
كيدان زميد عارضه شك او را ظاهر شد بعد از شهادت سلطان غازي
معز الدين بنورده روز برحمت حق پيوست - و مدت ملك او
چهار ده سال بود عليه الرحمة والله اعلم بالصواب *

الرابع سلطان جلال الدين علي بن سام

چون سلطان غازي معز الدين شهادت يافت و سلطان بهاء الدين
در راه برحمت حق پيوست و ارثان ملك دو فريق ماندند از تخمه
شعبانديان يك فريق سلاطين باميان و فريق دوم سلاطين فيروز كوه
چون مرقد سلطان غازي از دميك روان كردند تركان و امراي بزرگ
مرقد و خزانه وافر و كار خاها از دست امراي غور بيرون كردند
و امراي غوري را كه در لشكر هندوستان بودند ميل بجاناب پسران

کرد و کاتب این ذکر منهاج هراج اصلح الله حاله درین وقت در سن
سه سالگی بود و مولانا رحمه الله را چون استدعای سلطان بهاء الدین
سام طاب ثراه متواتر و متعاقب گشت و سبب آن بود که مولانا
طاب مرقده در عهد ملک شمس الدین از غزنین بطرف بامیان
رنت و دران وقت بهاء الدین سام ولایت ^(۲) یلوان داشت خدمت
مولانا را دریافت و امکان نگاه داشت و اعزاز مولانا بنمود و کلمات روح
افزا و مذاکره دلگشای او دیده و شنیده بود و ذوق آن در طبیعت
آن پادشاه باقی مانده میخواست تا از مابده نعمت کلام مولانا
نور الله مرقده نصیب تمام گیرد چون بتخت سلطنت بامیان رسید
بکرات و مرات مولانا را طلب فرمود و تفویض جمله مناصب شرعی
را تکفل فرمود و انگشتترین خاص بفرستاد و مولانا رحمه الله از
حضرت فیروز کوه بی اجازت سلطان غیاث الدین بحضرت بامیان
رنت چون بدان جناب رسید اعزاز بسیار یافت و کل مناصب آن
مملکت چون قضای ممالک و انقطاع دعاوی حشم منصور و خطابت
ممالک و احتساب با کل امور شرعی و دو مدرسه باقطاع و انعام وافر
بمولانا مفوض فرمود و مثال آن جمله مناصب بخط صاحب که وزیر
مملکت بامیان بود تا بدین تاریخ که این طبقات باسم همایون
سلطان معظم ناصرالدینا والدین ابوالمظفر محمود بن سلطان
ایلتمش قسیم امیر المؤمنین خلد الله سلطانه در قلم آمد در خریطه
امثله این داعی است و علم و دستار تشریف هم موجود رحمه الله

الثالث سلطان بهاء الدین سام بن محمد رحمه الله

سلطان بهاء الدین پادشاه بس بزرگ بود و عادل و عالم پرور و عدل گستر و در عصر او اتفاق علمای عالم بود که هیچ پادشاه در مسلمانی ازو عالم پرور تر نبود بدان سبب که مجالست و مکالمت و مذاکره او همه با علمای فرق بود و او از هر دو طرف شنسبانی بود و مادر او حرة جلالي دختر سلطان بهاء الدین خواهر مهتر هر دو سلطانان بود و از هر دو طرف مهتر بود رحمهم الله قاضي تاج الدین روزني که ملک الکلام عصر خود بود در میان سرای او عقدی تذکیر می کرد در اثناء دعای سلطان گفت چه جلوه گری کنم عروس ملکی را که بر روی سلطنتش چنین دو خال باشد یکی غیاث الدین و دوم معزالدین رحمه الله علیهما فی الجمله حسن عاطفت آن پادشاه در حق علمای اسلام زیادت ازان بود که در دائره تحریر بگنجد علامه الدینا فخر الدین محمد زازي رحمه الله علیه رساله بهائیه باسم او تالیف کرد و مدتها در ظل رافت و حمایت او بود و شیخ الاسلام ملک العلماء جلال الدین و رسل رحمه الله در عهد او بمنصب شیخ الاسلامی خطه بلخ رسید و مولانا انصیح العجم اعجوبة الزمان سراج الدین منهاج رحمه الله علیه را از حضرت فیروز کوه در سر طلب کرد و انگشتین فیروز نقش سام بران ثبت کرده بنزدیک مولانا فرستاد و مولانا را باعزاز تمام طلب

بخت بامیان بوسیلت پدر و اتفاق امرا بفشست سلطان غیاث الدین
 اورا تشریف فرستاد و اعزاز وافر واجب داشت و ممالک
 طخارستان تمام در ضبط آورد و بعد ازان شهر بلخ و چغانیان و خوش
 و خروم و بدخشان و جبال و شغنان در تصرف او آمد و بهر طرف
 لشکر کشید و بر جمله آن بلاد نافذ امر شد و در سالی که سلاطین
 غور و غزنین بدفع سلطان شاه خوارزمی بولایت رودبار مرو لشکر
 کشیدند سلطان شمس الدین محمد بفرمان سلطانان لشکر بامیان
 و طخارستان بخدمت ایشان آورد و چون سلطان شاه منهزم شد ملک
 بهاء الدین طغرل هرات که بنده سنجری بود و از هرات منهزم بسطان شاه
 پیوسته بود درین مصاف بدست لشکر بامیان افتاد اورا بکشتند
 و سر اورا بخدمت بندگان غیاث الدین آوردند سلطان را عظیم
 موافق افتاد دفع او و درین روز لقب شمس الدین سلطان شد
 و چتر سیاه یانمت و پیش ازان ملک فخر الدین و او چتر نداشتند
 و خطاب او ملک شمس الدین بود چون چتر یانمت خطاب او
 سلطان شد و از غیاث الدین و معز الدین که پسران عم او بودند
 اعزاز بسیار یانمت و حق تعالی اورا فرزندان شایسته داد و شش
 پسرش کرامت کرد و مدتها ملک طخارستان در ضبط بندگان او بماند
 و علمای بزرگ را تربیت کرد و در ممالک او سکونت ساختند و
 با رعایا عدل و احسان ورزید و در نیکو نامی برحمت حق تعالی
 پیروست و بعد از او ملک بسطان بهاء الدین سام رسید رحمة الله
 علیه رحمة واسعة *

میکنید لفظش این بود که شما روی پی بجگان بر من می خندید
رحمة الله عليهم اجمعين این لفظ بجهت آن آورده شد تا ناظران
و خوانندگان را صفات حمیدۀ آن بادشاهان معلوم شود که رحمت
و شفقت و حرمت و تعظیم عم خود تا چه اندازه محافظت
میفرمودند و جفاى او را تا چه حد تحمل میکردند هر دو سلطانان
چون از بار فارغ شدند استعداد مراجعت عم خود تمام مهیا
گردانیدند و جمله امرا و بندگان او را تشریف دادند و باز گردانیدند
و ملك فخر الدين بطرف بامیان بازگشت و آنجا قوت تمام گرفت
و مدام ملوک غور و سلاطین او را خدمت می کردند و حالش
در بادشاهی بآخر رسید و مدتها ملك راند و در گذشت و او را چند
پسر شایسته بود - سلطان شمس الدین مهتر بود - و ملك تاج الدین
زنگی - و ملك حسام الدین علي حق تعالی بر همه رحمت کند
و همه را غریق مغفرت خود گرداند آمین رب العالمین بحق
محمد و آله اجمعین *

الثانی السلطان شمس الدین محمد

بن مسعود بن الحسین الشنسبانی

چون ملك فخر الدين مسعود بامیان برحمت حق تعالی
پیوست پسر مهتر او سلطان شمس الدین محمد بود او را بتخت
بامیان بنشاندند و خواهر سلطان غیاث الدین و معز الدین در حباله
او بود که لقب او حره جلالی بود و از هر دو سلطان مهتر بود و مادر
سلطان بهاء الدین سام بن محمد بود چون سلطان شمس الدین

مهیا کرد و بطرف بلاد طخارستان رفت و در فتح آن بلاد و قلاع جلالت بسیار نمود و امرای شور دران لشکر چندان شجاعت و مبارزت نمودند که اگر رستم دستان حاضر بودی دامتان مردی ایشان خواندی چون آن بلاد معلّم شد ملک فخرالدین مسعود را بتخت بامیان بنشانند و بدو سپردند چون ملک فخرالدین بران تخت بنهشت اطراف بلاد ممالک جبال شغنان و طخارستان تا بدر کوفه^(۱) و بلور و اطراف ترکستان تا حد^(۲) سرخس و بدخشان همه در ضبط آمد و ملک فخرالدین را فرزندان شایسته در وحیدند و چون قماچ از بلخ و یلدز از هرات که بندگان منجری بودند قصد ازعاج سلطان غیاث الدین کردند تا فیروز کوه را ضبط کنند و دولت غیاثیه هنوز در اول طلوع بود ملک فخرالدین ایشان را مدد کرد بران شرط که هرچه از خراسان باشد ایشان را و هرچه از غور باشد ملک فخرالدین را چون سلطان غیاث الدین را حق تعالی نصرت بخشید و یلدز کشته شد و سر یلدز را بنزدیک عم خود ملک فخرالدین فرستادند و لشکر او نزدیک رسیده بود سلطان غیاث الدین در عقب او بیامد ملک فخرالدین منهزم شد سلطان غیاث الدین او را دریافت و باز گردانید و بلشکر گاه خود برد و بر تخت بنشانند و غیاث الدین و معزالدین هر دو در پیش تخت او کمر بستند و بخدمت بایستادند - راویان چنان تقریر کرده اند که ملک فخرالدین در غضب شد و ایشان هر دو را جفا گفت که شما بر من تمسخر

بود که بهمه اوقات از قدیم الدهر باز ملوک آن زمین بعظمت مکن
و کثرت اموال و خزائن و وفور معادن و دفائن معروف و موصوف
بوده اند و در بعضی از اوقات ملوک عجم را چنانچه قباد و فیروز
را مقهور کرده اند و آن دیار بمعادن زر و نقره و لعل و بلور و
لحمجاده و غیر آن در اقصای ممالک دنیا معروف است و چون
آفتاب دولت ملوک و سلاطین غور از مشارق اعلا طالع شد و سلطان
علاء الدین حسین جهانسوز از انتقام اهل غزنین فارغ گشت روی بفتح
آن دیار آورد و برادر مهتر خود را ملک فخر الدین مسعود علیه الرحمة
بعده از فتح دران مملکت نصب کرد و از وی اولاد کبار و ملوک
کرام در رسیدند که آثار عدل و احسان و صیت بذل و امتنان ایشان
در تمام ربع مسکون نشر شد رحمة الله علیهم اجمعین *

الاول الملک فخر الدین

مسعود بن الحسین الشنشی

ملک فخر الدین مسعود بن حسین از شش برادر دیگر مهتر
بود و مادر او ترکیه بود و او پادشاه بس بزرگ بود و چون از مادر
سلاطین نبود او را بتخت ممالک غور جای ندادند بهسبب آنکه پنج
برادر هم از پدر و هم از مادر شنسبانی بودند و ملک الجبال محمد
که بغزنین شهادت یافت از زن دیگر بود که خادمه مادر سلاطین
بود و ملک فخر الدین مسعود از کدیزک ترک بود چنانچه تقریر
یافت چون سلطان علاء الدین حسین از انتقام اهل غزنین و خراب
کردن قصرهای بهست که مقام آل محمود بود فارغ شد از غور لشکر

بایزید بسطامی علیه الرحمة موقعی حاصل کرده و مرقد خود را معین گردانیده و چون برحمت حق تعالی پیومت وصیت کرد تا او را از خوارزم ببسطام نقل کنند چون بوصیت او را بطرف بسطام آوردند خادم خانقاه بسطام دو شب شیخ بایزید را بخواب دید که فرمود فردا مسافر و مهمانی می‌رسد باید که شرط استقبال بجای آری خادم خانقاه بامداد از بسطام بیرون آمد بقدر یکپاس از روز از طرف خوارزم محقق سلطان علاء الدین محمد رسید باعزاز او را در بسطام آوردند و دفن کردند و ملوک غور و سلاطین شنسبی بر انقراض ملک او ختم شدند رحمة الله علیهم اجمعین - ملک تعالی سلطان اسلام ناصرالدینا و الدین ابوالمظفر محمود را بر تخت جهاندارى پاینده داراد بمحمد و آله اجمعین آمین رب العالمین *

الطبقة الثامنة عشر فی ذکر

السلاطین الشنسية بطخارستان

الحمد لله الذی اعز عباده بالاحسان * و عمر بلادہ بالفضل و الامتنان *
و شرف بملوک الدین دیار طخارستان * و الصلوة علی محمد المبعوث
من اشرف بطن عدنان * و الصلوة و السلام علی آله و اصحابه سادة
اهل الایمان * و سلم تسلیما کثیرا * اما بعد چنین گوید کمترین
بندگان درگاه ربانی منهاج هراج جوزجانی که چون حق تعالی از
دودمان شنسبانیان که ملوک جبال غور بودند سلاطین بزرگ در
زمانید و چندگاه مملکت را از دیار عجم و هند در قبضه تصرف
و فرمان ایشان آورد یکی ازان مملکت طخارستان و جبال بامیان

ملك ضياء الدين در غور گفتندى و چون بعد از سلطان غياث الدين
 محمد مام بتخت فيروز كوه بنشست لقب او ملك علاء الدين شد
 و چون درين وقت ملك نصير الدين حسين سلطان علاء الدين اتسر
 را شهيد كرد و فيروز كوه و ممالك غور در ضبط امرا و لشكر غور و
 غزنين آمد باتفاق ملك حسام الدين حسين عبد الملك سرزاد را
 بغيروز كوه بنشانديد و قلعه فيروز كوه را عمارت كردند و در ميان
 شهر و كوه حصار بزرگوشك را در آهن نهادند و باره كشيدند و مقاتله
 در ميان نهادند و ملك علاء الدين را از حصار اشيار بيرون آوردند
 و بطرف غزنين بردند و اين حوادث در شهر مده عشرة و يا احدى عشر
 و ستمائه بود چون ملك علاء الدين بغزنين رهيد سلطان تاج الدين يلدز
 عليه الرحمة او را اعزاز وافر كرد و فرمان داد تا چتر سلطان معزالدين
 از سر روضه او برگرفتند و بر سر او نهادند و او را اسم سلطاني داد و
 بحضرت فيروز كوه فرستاد چون بغور باز آمد و مدت يكسال و چيزى
 ملك راند و خطبه و سكه باسم او شد و لقب سلطان در خطبه اطلاق
 كردند سلطان محمد خوارزمشاه عهد نامه كه در نساپور از وي سنده
 بود كه هرگز بر روى او تيغ نكشد بنزد يك او فرستاد و در شهر مده
 اثنى عشر و ستمائه سلطان علاء الدين محمد شهر فيروز كوه را
 بمعتمد از سلطان محمد خوارزمشاه تسليم كرد و او را بخوارزم بردند
 و اعزاز و اكرام بسيار فرمود و بنزد يك ملكه جلالى كه در حباله او بود
 دختر سلطان غياث الدين محمد مام منزل كرد و مدتي در خوارزم
 با هم بودند قضاي اجل در رسيد برحمت حق تعالى پيوست و در
 عهد امارت و مملكت خود معتمدان فرستاده بود و در جوار شيخ

حرماس بر میمند سلطان علاء الدین ملک قطب الدین حسین
 علی بود جمله کرده میسر ملک نصیر الدین حسین و لشکر غزنین
 را بشکست و هزیمتی را تعاقب کرد و ملک نصیر الدین حسین
 بر قلب سلطان حمله کرد و سلطان را نیزه زد و ترکی از جمله لشکر
 غزنین سلطان را بر سرگرزی زد چنانچه هر دو چشم مبارکش از جا
 بخاست و از این در افتاد ملک نصیر الدین حسین بر زیر مر
 سلطان سوار بایستاد ملک قطب الدین از عقب هزیمتی باز آمد
 و بر ملک نصیر الدین حمله کرد و سلطان را باز بستند و بطرف
 خطه منگه برد و در راه سلطان برحمت حق پیوست و او را در جوار
 اسلاف ملوک خاندان شهنشاهان دفن کردند علیه الرحمة - و مدت
 ملک او چهار سال بود و کسری و چون او در گذشت پسرانش
 متفرق شدند ملک فخر الدین مسعود بغرجستان آمد بقلعه متاخانه
 و مدتی آنجا بود و ملک نصیر الدین محمد بقلعه بندار غزنستان
 بالافت و مدتی آنجا بود و پسر کتر او جمشید نام در حادثه کفار
 مغل بولایت هریو ورود در دره خشت آب شهادت یافت و آن
 دو پسر بزرگتر و ملکان هرات بر دمت بنندگان سلطان محمد
 خوارزمشاه شهادت یافتند و بسیار کوشیدند چون تقدیر نبود هیچ
 کدام بپادشاهی نرسیدند - حق تعالی پادشاه مسلمانان را سالهای
 بسیار باقی و پاینده دارد و الله الباقی و الدائم

الثانی والعشرون السلطان علاء الدین

محمد بن ابی علی ختم الملوک

پیش ازین بچند موضع ذکر او رفته است که او را در اول عهد

برحمت حق پیوسته و علاء الدین اتسرا از حضرت بامیان بجهت
 ملک غور و تخت فیروز کوه بحضرت سلطان محمد خوارزمشاه رفت
 آنجا اعزاز بسیار یافت و در باب او انعام بادشاهانه مبذول فرمود و
 امرای خراسان را چون الفغان ای محمد و ملک شمس الدین اتسر
 و هجید الملک وزیر مرز باهتنام لشکر خراسان بالا بمده او نامزد فرمود
 و روی بضبط ممالک غور آوردند سلطان محمود از فیروز کوه روی
 بدیشان آورد و مصاف ایشان بشکست چنانچه پیش ازین در قلم
 آمده است باز گشت و بخدمت سلطان محمد خوارزمشاه پیوست تا بعد
 از شهادت سلطان محمود ملکخان هرات امیر حاجب و لشکرهاى
 خراسان بطرف فیروز کوه بیامدند و علاء الدین اتسرا را بتخت غور
 نصب کردند و باز گشتند ملوک غور و امرا در او ملقاع شدند اما
 مخالفت میان او و امرای ترک غزنین و ملک تاج الدین یلدر
 ظاهر شد مؤید الملک محمد عبد الله هیستانی که وزیر غزنین بود
 و بادشاه نشان با او بحدود کیدان و مرغ نوله مصاف داد لشکر غزنین
 منهزم شد و سلطان علاء الدین اتسرا بادشاه عادل عالم پرور بود و
 کتاب مسعودی در نقه محفوظ او بوده و در تقویت علما و تربیت
 خانواده اهل علم جهد بلیغ میفرمود و هرکرا از ابنای علما مجتهد
 می یافت بنظر عاطفت خودش مخصوص میگردانید چون بتخت
 فشت ملک علاء الدین محمد را از حصار اشیار غرجستان مخلص
 فرمود و بسبب قتل عمر سلیمان باز بقلعه بلردانش باز داشت
 و مدت چهار سال ملک راند تا ملک نصیر الدین حمین امیر
 شکار از غزنین لشکر آورد و در میان غور با او مصاف کرد در حدود

الحادي والعشرون السلطان

علاء الدين اتسر بن الحسين

سلطان علاء الدين اتسر پسر سلطان علاء الدين حسين جهانموز بود و از پدر خرد مانده و در خدمت هر دو سلطان غياث الدين و معز الدين بزرگ شده بود و بيشتر ملازمت او بحضرت غزنين بود بخدمت معز الدين - راوی چنين روايت كند كه وقتی معز الدين را عارضه قولنج افتاد چنانچه اميد خلق از حيات او منقطع گشت و امرای غور با هم در سر اتفاق كردند كه اگر سلطان را واقعاً فوت باشد سلطان علاء الدين اتسر را بتخت غزنين بگذارند حق تعالى از دار خانه *وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ* شربت صحتی بسطان معز الدين فرستاد صحت يافت منهدمان ازين حال و تدبير امرا بخدمت سلطان آنها كردند سلطان فرمود كه علاء الدين را از حضرت غزنين نقل بايد كرد كه نبايد كه مكره‌ی بواسطه غضب انسانيت بدو واصل شود. علاء الدين بحضرت باميان رفت بنزديك بنوايعام خود و تخت باميان بسطان بهاء الدين سام بن سلطان شمس الدين بن ملك فخر الدين مسعود رعيده بود چون آنجا رفت او را اعزاز كردند و ولايتی از باميان بدو مفوض فرمود و بعد از چند گاه دختر او را به پسر مهتر خود علاء الدين محمد داد چنانچه بعد ازين در طبقه ات ملوك باميان تحرير يابد انشاء الله تعالى چون حوادث ايام بساط مملكت غياث الدين و معز الدين در نوشت و سلطان بهاء الدين سام

شدند و دیگر امرا چون محمد عبد الله غوری^(۲) سلیمان و عمر
 سلیمان نامزد دروازه زار من شدند و روز پنجشنبه تمام روز بر اطراف
 شهر و کوهها جنگ قائم شد روز جمعه منتصف ماه جمادی الاولی
 سنه سبع و ستمائه شهر را بگرفتند و دولت خاندان محمد سام
 منقضي شد و امرائی که نامزد مرهائی کوه بودند تمامت بسلامت
 برفتند و هریک بطرفی عزیمت کردند- حسام الدین بکالیوان رفت-
 و علیشاه بغزنین رفت - و هریک بطرفی عزیمت کردند - و سلطان
 علاء الدین اتسر را بتخت بنشانند- و ملکخان بهرات مراجعت کرد -
 و سلطان بهاء الدین سام و برادر و همشیرگان و والدۀ او با خزانن که
 موجود بود و عمۀ ایشان که ملکه جلالی دختر سلطان غیاث الدین
 محمد سام که در حبالۀ ملک علاء الدین بود جمله را با تابوت
 سلطان غیاث الدین محمود بطرف خراسان بردند و تابوت محمود را
 بهرات درگاه را بپهادند و اتباع و عورت و مخدرات و ملکت را
 بخوارزم نقل کردند تا بعد حادثۀ کفار چین در خوارزم بودند در
 نیکو داشت و اعزاز - و رواۀ چنین نقل کرده اند که چون حادثۀ
 مغل ظاهر شد مادر محمد خوارزمشاه آن هر دو شاهزاده را در جلیحون
 خوارزم غرق کرد رحمهما الله و عفا عنهما و دو دختر غیاث الدین
 محمود تا بتاریخ این طبقات یکی در بخارا است و یکی در بلخ
 در حبالۀ ملک زاده بلخ پسر الماس حاجب و الله الباقی و الدائم *

محبوس ماند فتنه دیگر را تدبیر کردند و مرد بسیار در صندوقها نشانند باسم آنکه خزانه از بیرون در شهر می آرند تا در شهر فتنه دیگر کنند یکی از میان ایشان که این اندیشه و حرکت فاسد کرده بودند پیامد و باز گفت صندوقها را بر در شهر بگرفتند بقدر چهل و پنج مرد از ایشان بدست آمد و سه تن آن بودند که کشندگان سلطان علیه الرحمة بودند هر سه تن را مثله کردند و بکشتند و دو تن را از کوه در انداختند و چهل کس را در پامی پیل انداختند و بغوغا بکشتند عفا الله عن الجميع - و بعد ازان ملک حسام الدین محمد ابی علی جهان پهلوان از فیوار و کالیوان بخدمت آمد و چون مدت سه ماه از ملک بهاء الدین سام بگذشت سلطان علاء الدین اتسر حسین که بخدمت سلطان محمد خوارزمشاه بود از خدمت او بجهت ضبط ممالک غور مدد طلبید ملکخان هرات که او را در اول عهد دولت خوارزمشاه امیر حاجب لقب بود و او ترک شجاع بود و قاتل محمد حرنک از خراسان نامزد مدد علاء الدین اتسر شد ملکخان با حشم خراسان بمدد سلطان علاء الدین اتسر عزیمت ضبط فیروز کوه کردند چون بحوالی فیروز کوه رسیدند ملوک و امرای غور تدبیر کردند که ملک علیشاه را از حبس بیرون باید آورد و اعزاز تمام واجب داشت تا باسم او بعضی از لشکر خوارزم بموانقت این حضرت رغبت نمایند و او نیز چون خصم برادر است در موافقت این دولت با لشکر خراسان کارزار کند علیشاه را مخلص کردند و امر را نامزد اطراف شهر کردند ملک قطب الدین حسین بن علی بن ابی علی و امیر عثمان حرنش و دیگر امرای حشم نامزد سرکوه ازاد

و فریاد کردند که ای خصمان ملک ما سلطان را کشتیم بر خیزید
و ملک طلب کنید و چون روز شد شهر درهم شد و سلطان را دفن
کردند هم در قصر و بعد ازان بهرات نقل کردند و در گازگاه
هرات دفن کردند و پسر بزرگتر سلطان را که بهاء الدین نام بود
بتخت بنشانند رحمة الله عليهم و الله اعلم بالصواب *

العشرون السلطان بهاء الدین سام بن محمود بن محمد سام

سلطان بهاء الدین سام بن سلطان غیاث الدین محمود بن
سلطان غیاث الدین محمد سام بقدر چهارده ساله بود و برادرش
ملک شمس الدین محمد بقدر ده ساله بود و مادر ایشان دختر
ملک تاج الدین تمران بود و دو دختر بودند در حرم هم ازین ملکه
چون سلطان محمود طاب ثراه شهادت یافت بامداد جمله امرای
غور و ترک جمع شدند و بهاء الدین سام را تخت ملک فیروز کوه
بنشانند و ملکه معزیه که مادر بهاء الدین و دیگر فرزندان غیاث
الدین محمود بود بندگان ترک را بر کشتن خصمان ملک اغرا
کرد و ازان طائفه یکی ملک رکن الدین محمود ایران شاه پسر ملک
علاء الدین محمد ابی علی بود او را شهید کردند چنانچه پیش
ازین تحریر یافته است و ملک قطب الدین تمرانی را قید کردند
و ملک شهاب الدین علی مادیانی را که پسر عم سلاطین بود هم قید
کردند و امرای غوری و ترک باتفاق پیش تخت کمر بستند و بعد
از پنج روز چون متابعان علیشه دیدند که شهر آرام گرفت و علیشه

و بارکش و کاسه و هر جنس همه زرین و نقره‌گین چنانچه دران بخشش زیادت هزار برده از غلام و کنیزک خود را از خواجگان خود باز خریدند و تمام شهر ازان بخشش پرور شد و این پادشاه را اخلاق گزیده بسیار بود و صدقات و تشریفات او باصناف خلق بسیار واصل شد و چون قضای اجل در رسید اسباب ظهور آن حادثه پیدا شدن گرفت چون بحکم التماس سلطان محمود خوارزمشاه برادر او علিশاه را بگزینست و محبوس کرد چاکران و اتباع علিশاه از عراقیان و خراسانیان و خوارزمیان و ترکان بسیار بودند و مادر و پسر و حرم با او بود جمله با او بیعت کردند و چند کرت در خفیه هر کس را از معارف بخدمت سلطان محمود پیغام فرستاد که توقع از خدمت پادشاه آن است که ما جمله در خدمت علিশاه به پناه پادشاه آمده ایم و خود را در مایه دولت و حمایت او انداخته ما را بدست خصم باید که باز ندهد که زینهارى را ما خود و امیر کردن مبارک نباشد و الا ما خود را فدا خواهیم کرد نباید که سلطان را از ما خوف جان باشد چون قضای اجل رسیده بود این سخن را که بخدمت سلطان عرضه می داشتند هیچ مفید نمی بود و جمعی از ایشان در شبها بر کوه ازاد که برابر قصر خوابگاه سلطان بود بر آمده بودند و مخفی نهشته و قصر خواب گاه را و راه آن موضع تمام در نظر آورده تا شب سه شنبه هفتم ماه صفر سنه سبع و ستمائه ازین جماعت چهار تن بر بام قصر سلطان بر آمدند و سلطان را شهید کردند و هم از راهی که بر آمده بودند باز رفتند و از آب فیروز کوه که درینجس قصر می رود عبور کردند و همبران کوه بلند بر آمدند

وجوه عمارت کردند تقبل الله منهم - سلطان غیاث الدین محمود پادشاه بس کریم و حلیم و باذل و عادل بود چون بتخت نشست در خزانه پدر بکشاکش و آن خزانه همچنان بوقرار بود و سلطان معزالدین بدان خزانه هیچ تعلق نکرده بود چنان تقریر کرده اند که زر عین چهار صد شتر دار بود که هشت صد صندوق باشد و الله اعلم و جامه های ثقال و ظرائف و مرصعیه برین قیاس و اجناس دیگر از هر بابت جمله را در خرچ آورد و در عهد دولت او زر و جامه و ادیم و اجناس دیگر بواسطه بذل و انعام او ارزان شد و بندگان ترک بسیار خریده و همه را عزیز داشت و با ثروت و نعمت گردانید و مدام انعام و اکرام و عطای او بخلق واصل می شد تا روزی از روزها در سال دوم از ملک او پسر عمه او که خواهرزاده سلطان بود ملک تاج الدین چون برحمت حق تعالی پیوست و از وی دارائی نماند اموال و خزائن او از نقود و زرینه و سیمینه مالی وافر بخدمت سلطان آوردند سلطان فرمود تا بر قصر بزرگوشک که در میان فیروز کوه بود جشنی و مجلسی و بزمی مهیا کردند و نشاط و عشرت فرمود از نماز پیشین تا نماز شام تمامت آن نقود را از دراهم و دنانیر چه در بدرها و چه در همیانها بود جمله بدر بچه های قصر بیرون ریختند و از هر صنف از اصناف خلق حضرت چو بزم غام و انعام خاص و عام بود خیل خیل پیاپی قصر می آمدند و خود را در نظر او میداشتند هر صنف را نصیب کامل میفرموده و از طباق و صراحی و شمعدان و طشت و آفتابه و نقلدان و حوضک

تکش خوارزمشاه از خدمت برادر خود بسطان محمود پناه جغت
چون سلطان تکش خوارزمشاه را معلوم شد معارف بغیروز کوه فرستاد
و در عهد حیات سلطان غازي معز الدین میان محمود بن محمد
سام و میان محمد تکش خوارزمشاه عهدی بود که میان جانبین
الفت و موافقت باشد و با خصم یکدیگر خصم باشند درین وقت
نسخت آن عهد نامه بفرستاد و التماس نمود که علیشاه چون
خصم ملک من است او را ببايد گرفت سلطان محمود بحکم آن
عهد نامه او را بگرفت و در قصری که آنرا بزکوشک سلطان
گویند بغیروز کوه محبوس کرد و آن قصر عمارتی است که
در هیچ ملک و حضرت مثل آن قصر بارتفاع و تدویر و اوزان و
منظرها و رواقات و شرفات هیچ مهندسی نشان نداده است بر بالای
آن قصر پنج کنکرة زرین مرصع نهاده اند هریک در ارتفاع سه گز
و چیزی و در عرض دو گز و دو همای زرین هریک بمقدار شتر
بزرگ نهاده آن شرفات زرین و هما سلطان غازي معز الدین از فتح
اجمیر بوجه خدمتی و تحفه بحضرت سلطان غیاث الدین محمد
سام فرستاده بود با بسیار تحف دیگر چنانچه حلقه زرین با زنجیر
زرین و جریرة که دائره او پنج گز در پنج گز بود و دو کوس زرین که
بر گردون آوردند و سلطان غیاث الدین آن حلقه و زنجیر و جریرة^(۴۱)
در پیش طاق مسجد جامع نیروز کوه بفرمود تا بیاویختند و چون
مسجد جامع را میل خراب کرد آن کوس و حلقه و زنجیر و جریرة را
بشهر هرات فرستاد تا مسجد هرات را بعد از آنچه بسوخته بود ازان

ملک غزنین و هندوستان التماس نمودند و سلطان تاج الدین یلدر را مثال و چتر فرستاد بممالک غزنین و چون سلطان قطب الدین بغزنین آمد نظام الدین محمد را بفیروز کوه فرستاد و در سال سنه خمس و متمائه او را چتر و مثال فرستاد بملک هندوستان و جمله ممالک غورو غزنین و هندوستان خطبه و مکه بنام او کردند و چون وارث ملک پدر و عم او بود جمله ملوک و ملاطین آن ممالک حضرت او را تعظیم کردند و مطاوعت نمودند و چون یکسال از ملک او بگذشت ملک رکن الدین ایران شاه محمود پسر ملک علاء الدین از غزنین بطرف غور آمد چنانچه پیش ازین تحریر یافته است سلطان غیاث الدین محمود از فیروز کوه بیرون آمد و او را منہزم گردانید و بقدر پنج هزار مرد غوری را بر زمین زدند و بعد از مدت دو و نیم سال سلطان علاء الدین اتسر بن حسین که پسر عم پدرش بود از بلاد بامیان بخوارزم رفت و از خدمت سلطان محمد خوارزمشاه استمداد نمود بجهت ضبط ممالک غور ملک الجبال الفغان ای محمد و ملک شمس الدین اتسر حاجب که از ملوک بزرگ ترکان خوارزمشاهی بودند با لشکرهای بلخ و مرو و سرخس و رود بار نامزد مدد او شدند و از راه طالقان عزیمت غور کرد سلطان غیاث الدین محمود از فیروز کوه لشکر بیرون آورد و بحدود میمند و ناریاب بموضعی که آنرا اسلور گویند میان ایشان مضاف شد حق تعالی سلطان محمود را نصرت بخشید و علاء الدین اتسر و ملوک خوارزمشاهی و لشکر خراسان منہزم شدند و چون از ملک او چهار سال بگذشت ملک علاء الدین علیشاه پسر سلطان

غالب بود چون سلطان غیاث الدین محمد امام پدرش بر محمد
حق تعالی پیوسته او را ظمع آن بود که عمش سلطان غازي
معز الدین تخت پدر بدو سپارد فاما آن توقع او یونان پیوست
و تخت فیروز کوه بملک علاء الدین در غورداد که دختر سلطان
غیاث الدین طاب مرقد هما در حبالة او بود و بلاد بست و فرة
و امفرار بسلطان غیاث الدین محمود داد و در سالی که سلطان
غازي لشکر بخوارزم برد غیاث الدین محمود لشکر بست و فرة
و امفرار بطرف خراسان برد و بدر مرو شاهجان رفت و دران سفر
آثار بسیار نمود و چون سلطان غازي معز الدین شهادت یافت
غیاث الدین محمود از بست عزیمت فیروز کوه کرد و چون
بزمین داور رسید امرای خلیج گرمسیر با حشم بسیار بخدمت او
پیوستند و امرای غور جمله استقبال نمودند و در شهر سنه اثنین
و ستمائه بغیروز کوه آمد و تخت غور او را مسلم شد و ممالک پدر
در تصرف آورد و ملک علاء الدین از فیروز کوه بطرف غزستان^(۲)
رفت و آنجا گرفتار شد و بقلعه اشیار محبوس گشت چنانچه پیش
ازین تحریر یافته است و چون اطراف ممالک غور بتمام غزستان^(۲)
و طالقان و کرزوان و بلاد قادم و گرمسیر در ضبط و تصرف بندگان
او آمد چنانچه سلطان تاج الدین یلدر و سلطان قطب الدین ایبک
و دیگر ملوک و امرا که بندگان سلطان معز الدین بودند هر یک
معروفی بخدمت درگاه او فرستادند و از وی خطوط عتق و مثال

عیف الدین تمرانی اوزا بگرفت و بخدمت سلطان محمود آرد
 و سلطان محمود اوزا در وثاق امیر حاجب عمر سلیمان محبوس
 فرمود روزی که سلطان محمود شهادت یافت بندگان ترک محمود
 غوغا کردند و یکی را که نام امیر منکورس زرد بود بفرستادند تا ملک
 رکن الدین محمود را شهید کرد - کاتب این حروف چنین میگوید
 که من در سن هزده سالگی بودم در شهر سنه سبع و ستمائه بر در
 سرای سلطان در حضرت فیروز کوه چنانچه کار جوانان باشد بنظاره
 ایستاده بودم که این امیر منکورس زرد سوار بیامد و توبه خون
 چکان در دست آویخته سر ملک رکن الدین محمود طاب ثراه دران
 توبه نهاده بسرای سلطان درون رفت عفا الله عنهم - بسر غرض
 باز آیم در عهد سلطان علاء الدین اتسر حسین چون ملک علاء الدین
 محمد فرصتی یافت امیر عمر سلیمان را بگرفت که در خون
 پسر من تو سعی نموده و اوزا شهید کرد در شب بامداد چون
 علاء الدین اتسر را معلوم شد امرای غور مستغاث کردند علاء الدین
 اتسر فرمان داد تا ملک علاء الدین محمد را کورت دوم بقلعه بلروان
 غزستان حبس کردند علیه الرحمة باقی خبر او در آخر این طبقه
 گفته شود که چون کورت دوم بتخت فیروز کوه آمد حال او بکجا
 رسید والله اعلم بالصواب *

النامع عشر السلطان غیاث الدین محمود

بن محمد سام شنسبی تغمده الله برحمته

سلطان غیاث الدین محمود بن سلطان غیاث الدین محمد سام
 طاب ثراه بادشاه نیکو اخلاق و معاشرت و طیب و عیش بر طبع او

و بغور باز آمد و چون سلطان غازی معزالدین شهادت یافت سلطان
غیاث الدین محمود بن محمد سام از یست که اقطاع او بود بزمین داور
آمد و ملوک و امرای غور بخدمت سلطان محمود طاب ثراه پیوستند
و روی بحضرت فیروز کوه نهاد ملک علاء الدین از فیروز کوه
بغزستان آمد و چون بسر پل مرغاب رسید سیده سالار حسن
عبد الملک در عقب او رسید و او را باز گردانید و بفرمان محمود او را
در حصار اشیار غزستان محبوس گردانید چون محمود شهادت
یافت و ملک غور بسطاط علاء الدین اتسر حسین رسید ملک
علاء الدین را از قلعه اشیار مخلص کرد و بفیروز کوه آورد و او را
اعزاز فرمود تا او سیده سالار عمر سلیمان را بجهت خون پسر خود
ملک رکن الدین محمود بکشت - و سبب آن بود که چون ملک
علاء الدین در عهد محمود سام گرفتار شد پسرش ملک رکن الدین
ایران شاه محمود علیه الرحمة بطرف غزنین رفت و او بادشاه زاده
بسن بزرگ بود و فضل بسیار و علم و عقل بکمال داشت و بشهامت
و جلالت موصوف بود از غزنین بطرف گرمسیر شد و از آنجا بغور
آمد و خلق کشتی که متمردان غور ایشان بودند بقدر پنجاه هزار
مرد با او جمع شدند و غیاث الدین محمود از فیروز کوه با مقدار
پانصد سوار قلب و پیاده دوهزار بیرون آمد و میان ایشان مصاف
شد و هزیمت بر غوریان و ملک رکن الدین افتاد و رکن الدین
بهزیمت بغزنین رفت و باز بطرف گرمسیر آمد و خداوند زاده

عواطف او در ذمه این ضعیف بسیار است جزاها الله عنا و
 عن المسلمین خیرا و آخر شهادت و فوت او در حادثه کفاز ببلاد
 عراق بود رحمه الله علیها رحمه واسعة * و در عهد حیات سلطان
 غیاث الدین از خطه غور و خطه بخت و بلاد گرمسیر و درمشان و
 اورکن غزنین اقطاع ملک علاء الدین بود و در مصافی که سلطان غازی
 غیاث الدین معز الدین با پتهوزای اجمیر حرب کرد و شکسته شد او در
 خدمت سلطان غازی بود و دران سفر خدمتهای پسندیده بجای
 آورده بود و چون سلطانان غور بخراسان رفتند و نساپور فتح شد او را
 بملک نساپور نصب کردند و مدتی بشهر نساپور بیود و با خلق
 طریق عدل و احسان مسلوک داشت و چون سلطان محمد
 خوارزمشاه از خوارزم بدر نساپور آمد مدتی نساپور را نگاه داشت
 و بآخر صلح کرد و نساپور بسلطان محمد خوارزمشاه تسلیم کرد و
 بطرف غور باز آمد و چون سلطان غیاث الدین برحمت حق تعالی
 پیوست سلطان غازی معز الدین تخت فیروز کوه و ممالک غور و
 غزمتان و زمین داوز او را داد و خطاب او در خطبه ملک علاء الدین
 شد و پیش ازین او را ملک ضیاء الدین در غور گفتندی و مدت
 چهار سال ملک فیروز کوه و ممالک غور و غزستان او داشت و
 در سال سنه احدی و متمائنه که سلطان غازی معز الدین لشکر
 بطرف خوارزم برد ملک علاء الدین از غور لشکر بطرف ملحدستان
 و تهستان برد و بدر شهر قائن رفت و بطرف جناباد تهستان کشیده
 و قلعه کلخ جناباد فتح کرد و غور بسیار و جهاد بیشمار بجای آورد

طالقان - خزران - خروم - تکینا باد - کابل - عراق - غزنین - فوشنج -
 مچستان - نیمروز - میمند - فاریاب - سجده - مروالرو - سلطان شاه ؟ -
 لوهور - مرو ملکه ؟ - نشاپور - ونسی *

الثامن عشر الملك الحاجي علاء الدين محمد بن ابي علي بن الحسين الشنمبي

ملک علاء الدین پسر ملک شجاع الدین علی^(۴۱) بود پسر
 عم هردو سلطانان غیاث الدین و معز الدین و از هر دو برادر بزرگتر
 بود و هم حاجی بود و هم غازی و هردو سلطانان او را در مخاطبه
 بلفظ خداوند یاد فرمودند و دختر سلطان غیاث الدین که ماه
 ملک نام بود و بلقب جلال الدنیا والدین و از دختر سلطان علاء الدین
 جهان موز بود و آن دختر در حبالة او بود و آن دختر بادشاه زاده بهس
 بزرگ بود و قرآن مجید محفوظ داشت و اخبار شهادت یاد داشت و
 خطش چون در شاهوار بود و دز هر سال یک کثرت دوزکعت نماز
 گزاردی و تمام قرآن در دوزکعت ختم کردی و از دنیا همچنان
 بکرم رفت بسبب آنچه پیش از وی ملک ضیاء الدین کنیزکی ترکی
 داشت که مادر پسر او بود مگر او را عقد کرده بود بدین ملکه قادر
 نشد و این ملکه در جمال و عفت و زهدات در همه دنیا خود را
 مثل نداشت و والدۀ این کاتب با او هم شیر و هم مکتب بود و این
 داعی را این ملکه در حجر عنایت و حرم عصمت خود پرورده بود
 و تا اوان بلوغ بخدمت بارگاه و حرم او بود و اخوان این داعی و اجداد
 مادری هم بخدمت او و در بارگاه پدر او مخصوص بودند و آثار

قضاة

قاضي القضاة معز الدين الهروي^(۲۱) - قاضي شهاب الدين حرداري^(۲۲) رحمه الله
مدت ملک ميمون او چهل و يكسال بود *

ملوك و ملاطين كه از دست او بوده اند
سلطان شمس الدين مسعود^(۲۳) باميانى - سلطان شهاب الدين محمد سام
اخوه بغزئين - سلطان بهاء الدين باميانى - ملك تاج الدين حرب محمد
هيستاني بن ارسلان - ملك ناصر الدين غازي - ملك قطب الدين
يوسف تمراني - ملك تاج الدين زنگي مسعود باميانى - ملك
ضياء الدين غوري - ملك تاج الدين تمراني - ملك بدر الدين علي
گيلاني - ملك ناصر الدين هوري مادياني - ملك ناصر الدين
تمراني - ملكشاه وخشي - ملك تاج الدين مكران - ملك مويده الدين
مسعود تمراني *

فتوحات (۶)

بلاد هراة - قماج - داور - فارس - كالبيوان - بنوار - سيفرود - غزستان -

(۲۰) يزدي (۳) حرما بلخي (۴) سه سال (۵) شمس الدين
محمد مسعود باميانى - مبارز الدين سام محمد باميانى ملك
بهاء الدين حرب محمد سيستاني - ملك تاج الدين تمران - ملك تاج
الدين غور - سلطان بهاء الدين محمد سام - ملك نصر الدين غازي پهر
ارسلان - ملك تاج الدين زنگي مسعود باميانى - ملك قطب الدين
يوسف نهراني - ملك ناصر الدين هور مادياني - ملك شاه وخشي - ملك
ملك تاج الدين مكران - مويده الدين مسعود تمران (۶) در يك نسخه فقط

و انرو تشریفات گرانمایه مخصوص گردانید و جمله ملوک او را
 بنواختند حق تعالی بر ایشان رحمت گناذ و همه را غریق مغفرت
 گرداناد - و سلطان اسلام و بادشاه هفت اقلیم شاهنشاه معظم - مولی
 ملوک التترک و العرب و العجم - ناصر الدنیا و الدین - علاء الاسلام و المسلمین -
 مغیث الملوک و السلاطین - الحامی لبلاد الله - الراعی لعباد الله -
 المؤید من السماء - المظفر علی ملوک الاعلاء - ذی الامان لاهل
 الایمان - وارث ملک سلیمان - ابو المظفر محمود بن السلطان
 (التمش) قسیم امیر المؤمنین را در بادشاهی و جهان پناهی
 سالهای بسیار و قرنهای بیشمار باقی و پاینده داراد بحق محمد
 و آله اجمعین و سلم تسلیما کثیرا کثیرا *

السلطان المعظم غیاث الدنیا و الدین محمد بن سام

اولاد او

ملکه معظمه جلال الدین طاب ثراها *

وزرا که دست سلطان بوده اند

شمس الملک عبد الجبار کیدانی - فخر الملک شرف الشرف

موریانی - مجد الملک دیوشاهی داری - عین الملک - ظهیر

الملک عبد الله سنجری - جلال الدین *

دار الملک او

قاپستان - حضرت فیروز کوه زمستان - بلاد داور *

اعلام او

لعل - میسره

سیاه - میمنه

توقیع میمون او - حسبی الله وحده

سلطان فرستاد و ملتسمات نمود سلطان فرمود که بجهت آن رسول جشنی ساختند و مجلس عشرت مهینا کردند و ملوک و اصرای غور را شراب دادند و رسول را اعزازی فرمود و شراب داد تا در حالت مستی مزاج سلطان‌شاه از فرستاده او معلوم شود و بجهت خاصه سلطان غیاث الدین آب انار شیرین در صراحی کردند و چون دور معهود بسطان میرسید از آن آب انار در جام خاصی میریختند و بسطان میدادند و چون رسول سلطان‌شاه را قوت حرارت شراب دریانت بر سرزانو شد و از مطرب این رباعی در خواست رسول سلطان‌شاه گوید *

آن شیر که باش^(۲۱) او دهانه است مقیم * شیران جهان ازو هزارند عظیم
ای شیر تو از دهانه دندان بنمایی * کین ها همه در دهان شیرند زبیم
چون رسول این بیت باز خواست و مطرب در نوا آورد و برود یزد
لون سلطان غیاث الدین طاب ثراه متغیر گشت و ملوک غور از
جای بشدند خواجه صفی الدین محمود که از سران وزرای درگاه
بود و در لطافت و ظرافت آیتی و طبع نظم داشت و شعر نیکو
گفتی بر پای خاست و روی بر زمین نهاد و در جواب رسول این
رباعی از مطرب باز خواست *

ان روز که ما رایت کین افرایم * و از دشمن مملکت جهان پردازیم
شیری ز دهانه گر نماید دندان * دندانش بگرز در دهان اندازیم
سلطان غیاث الدین طاب ثراه بغایت خوش طبع گشت و او را بانعام

تا در جوار آن باغ میدانی ساخته بودند طول و عرض آن میدان مثل طول و عرض آن باغ بود و هر سال یک کرت فرمان دادی تا زیادت از پنجاه و شصت فرسنگ از شکاریان^(۲) بیره کھیدندی و مدت یکماه بایستی تا هر دوسر بیره نرگ شکار بهم پیوستی زیادت از ده هزار شکاری از وحوش و بهائم و سباع از همه اجناس دران میدان آوردندی در روز شکار سلطان بر قصر باغ برآمدی و مجلس بزم مهیا فرمودی و بندگان و ملوک یگان یگان حوار دران میدان برفتندی و شکار میکردندی در نظر مبارک اوطاب ثراه - وقتی خواست تا دران صحرا بشکار رود فخرالدین مبارکشاه بر پای خاست و این رباعی بگفت سلطان عزیمت شکار فحج کرد و بعشرت مشغول شد و آن رباعی این است *

اندر می و معشوق و نگار آویزی * به زان باشد که در شکار آویزی
آهوی بهشتی چو بدم تود راست * اندر بزکوهی بچه کلر آویزی
حق تعالی از ایشان عفو کند و رحمت خود نثار روح ایشان گرداند -
و سلطان اسلام ناصرالدین و الدین را در مسند سلطنت باقی و پاینده دارد - ثقات چنان روایت کرده اند که چون سلطان غیاث الدین طاب ثراه از شراب توبه کرد و بصفت و احسان مشغول شد در عهدی که سلطان شاه خوارزمشاه لشکر خطا بخراسان آورد و بمر و تختگاه ساخت و سرحد هلی ممالک غور را زحمت دادن گرفت لشکر خود را بدهانه شیر سرخس آورد و رسولی بخدمت

ز صولت فلک پیر و دولت اجداد
 ز خسروان جهان در جهان توثی که تراست
 ز جد و عم و پدر سلطنت بحق میراث
 ز عالمان جهان پیر هم منم که مراست
 دعا بارت ز اجداد خفته در اجداد
 چو بر منابر اسلام خوانده ایم ترا
 هزار بار فزون کلی بفضل و عدل غیاث
 ایا غیاث لدنیا و دیننا فاعث
 یغثک من هو غوث العباد یوم یغاث
 همیشه خانه دنیا و سقف گردون را
 ز فضل و عدل تو بادا شها اساس و اثاث
 دعای دولت تو فرض بر قوی و ضعیف
 ثنای حضرت تو فرض بر ذکور و اناث

ثقات چنین روایت کرده اند که سلطان غیاث الدین در اول
 جوانی معاشر عظیم بود و شکار دوست و از حضرت فیروز کوه که
 دارالملک او بود تا بشهر و زمین داور که دارالملک زمستانی بود
 هیچ آفریده را مجال نبود که شکار کرده و میان آن دو شهر چهل
 فرسنگ بود هر فرسنگی را میلی فرموده بود تا برآورده بودند
 در زمین داور باغی ساخته بود انرا باغ ارم نام نهاده و الحق
 در میان دنیا مثل نزهت و طراوت آن باغ هیچ بادشاهی را نبود
 و طول او بقدر دو میدان دار زیادت بود و جمله چشمهای آن باغ
 بدرختان صنوبر و ابله و انواع ریاحین آراخته و سلطان فرموده بودند

مذهب عباس را اندر خلافت بی خلاف
 حاجتی نبود مخالف ذکر این معنی بدان^(۱)
 زو خلاف آخر چو در لبس میه صورت نبست
 در شعار صبغة الله این تصور کی توان
 کی کند هرگز خلیفه جز بعباس اقتدا
 کی نزد هرگز خلاف جد و عم زان خاندان
 پس تو باری چون پدر را خواستی کردن خلاف
 چون نرفتی بر شعار و راه دیگر خسروان
 ورنه این کردی و نی آن این جهان خود بگذرد
 هجتی باری طلب کن بهر مذر آن جهان
 تا چو هرکس با امام اصل خیزد روز حشر
 تو درین تقلید خود تنها بمازی جادان
 شافعی و بو حنیفه و الله این خواهند گفت
 خوب نبود بی سبب زان در بدین زین دریدان

امام صدر الدین بدین سبب از ممالک غور نقل کرد و بنشاپور رفت و
 مدت یک سال آنجا بماند بعد ازان قطعه بحضرت سلطان فرستاد تا او را
 باز طلبید و تشریف فرستاد و از نشاپور بحضرت باز آمد * قطعه *

جلال حضرتکم غوثنا وانت غیاث
 بیمن عهدک یتیسر امرنا الملائک (۱)
 غیاث خلق توئی پس کجا برند نغیر

(۲ ن) حاجتی نبود مخالف هرگز این معنی بدان (۳ ن) المکذات

رحمة الله در آمدی و در محراب رفتی و تحریم نماز پیوستی و سلطان غیاث الدین و قاضی وحید الدین هر دو بامام شافعی رحمه الله اقتدا کردند و چون از خواب در آمد سلطان فرمان داد تا بامداد قاضی وحید الدین را تذکیر فرمودند چون بر بالای کرسی رفت در اثنای سخن گفت که ای بادشاه اسلام این داعی دوش خوابی دیده است و عین خوابی که سلطان دیده بود باز گفت او هم مثل آن دیده بود که سلطان چنانچه از کرسی فرود آمد و بخدمت سلطان بالا رفت سلطان طاب مرقدہ دست مبارک قاضی وحید الدین علیه الرحمة بگرفت و مذهب امام شافعی رحمه الله علیه قبول کرد چون نقل مذهب سلطان در اصحاب حدیث شائع شد بر دل علمای مذهب محمد کرام رحمه الله علیه حمل آمد و ازان طائفه علماء بزرگ بسیار بودند اما دران عصر افسح ایشان امام صدر الدین علی هیضمشاپوری بود که ساکن و مدرس مدرسه شهر انشین غرجستان بود قطعه بگفت و سلطان را دران نقل اعتراض کرد و آن قطعه چون بسطان رسید خاطر مبارکش از وی غبار گرفت رحمه الله امام صدر الدین را مجال مقام نماند در ممالک غور * قطعه *

در خراسان خواجه گونه شافعی بسیار بود
 بر در هر خسروی ای خسرو صاحب نشان
 لیکن اندر هفت کشور بادشاه شافعی
 بهترک معلوم کن تا هیچکس دارد نشان
 در کسی گوید خلیفه شافعی مذهب بود
 حاش الله هیچ زیرک را نباشد این گمان

بغروب و عجم و عرب و ترکستان و هند بر اهل خیر و اصحاب علم و زهد و صفوت و اصل گشت و اسم جمله ارباب استحقاق صدقات آن ممالک مذکوره در دواوین او بردناتر ثبت بود و مدت عمر او شصت و سه سال بود و نقل او از دنیا بدار الخلد در شهر هرات شد روز چهار شنبه بیست و هفتم ماه جمادی الاولی سنه تسع و تسعین و خمسمائه بود و روضه او در جوار مسجد جامع هرات شد رحمه الله علیه حق تعالی ذات سلطان غیاث الدین محمد سام را بانواع عنایت ظاهر و باطن مزین گردانیده بود و حضرت او را از افاضل علما و اکابر فضلا و جماهیر حکما و مشاهیر بلغا آراسته کرده و درگاه با جاه او جهان پناه شده بود و مرجع افراد مذکوران دنیا گشته از کل مذاهب مقتدایان هر فریق جمع بودند و شعرای بی نظیر حاضر و ملوک کلام نظم و نثر در ملک خدمت بارگاه اعلی او منتظم و در اول حال آن هر دو برادر نور الله مرقد هما بر طریق مذهب کرامیان بودند بحکم اسلاف و بلاد خود اما سلطان معز الدین چون بتخت غزنین نشست و اهل آن شهر و مملکت بر مذهب امام اعظم ابو حنیفه کوفی رحمه الله بودند او بموافقت ایشان مذهب ابی حنیفه رحمه الله اختیار کرد اما سلطان غیاث الدین نور الله مرقد شیبی در خواب دید که او با قاضی سعید وحید الدین محمد مروزی^(۶۱) طاب ثراه که بر مذهب اصحاب حدیث بود و مقتدای شغوبیان در یک مسجد بودندی ناگاه امام شافعی

و مودت موافقت مستحکم بود بنده میخواست تا بران قرار در ملک
دیگر بندگان باشد اگر ای عالی صواب بیند مادر او را سلطان غازی
معز الدین در حباله خود آورد و بنده را فرزند خواند و از حضرت
غیاثیه بنده را تشریف و مثال خراسان و خوارزم باشد بنده تمام
عراق و ماوراء النهر از دست مخالفان مستخلص گرداند چون آن
رسالت ادا کردند سلطان معز الدین را آن اتصال موافق نیفتاد
و مکارحت ظاهر شد چون حق تعالی خواسته بود که ممالک
ایران تمام در ضبط محمد خوارزمشاه آید بآخر روزگار چند کورت از
پیش لشکر غور و غزنین منهزم شد و بعاقبت آن سلاطین پیش
ازو نقل کردند و چند کورت از حضرت دار الخلافه از امیر المؤمنین
المعتضی بامر الله و از امیر المؤمنین الناصر لدین الله خلعت
فاخره بحضرت سلطان غیاث الدین طاب ثراه واصل شد کورت اول ابن
الربیع آمد و قاضی مسجد الدین قدوه با او بدار الخلافه رفت و کورت دوم
ابن الخطیب آمد و پدر این داعی مولانا سراج الدین منهج
طاب ثراه را با او نامزد دار الخلافه کردند چون از حضرت
الناصر الدین الله خلعت رسید نوبت شاهی او پنجم شد
و سلطنتش عرض و بسط گرفت و از شرق هندوستان از مرحد چین
و ماچین تا در عراق و از اب جیحون و خراسان تا کنار دریای هرمز
خطبه بنام مبارک این بادشاه تزیین یافت و مدت ^{۱۵۱}چهل و سه سال
مملکت راند و ادرار و انعام او باطراف ممالک اسلام از شرق تا

تغمد هم الله بر حمته از جمله کرامات سلطان غازي غياث الدين طاب ثراه که روزی بجهت تفحص جنگ جای شهر سوار شد و بر لب خندق طواف فرمود بموضعی رسید که رای مبارک او بران موضع بجهت جنگ قرار گرفت تا فتح آن شهر ازان موضع باشد یتاویانه اشارت کرد که ازین برج تا بدان برج منجلیق می باید فهاد تا رخنه شود و جنگ ملطانی پیش برند تا این شهر بتوان سدد و این نتیج میسر گردد در زمان که این اشارت فرموده بود باره شهر و برجاها تمام در شکست و بیفتاد و خراب شد چنانچه خشتی بزخشتی نماند و نشاپور فتح شد و ملک علیشاه پسر تکش خوارزمشاه با ملوک خوارزم که آنجا بودند چنانچه سرتاش و گز لکخان و دیگران بدست آمدند و ملک ضیاء الدین محمد ابی علی شغیبی را که پسر عم هردو سلطان و داماد سلطان غیاث الدین بود ایالت و تخت نشاپور دادند و دران سال مراجعت فرمودند و دیگر سال بجانب مرو شاهجان رفتند و فتح کردند و ملک نصیر الدین محمد حرنک را در مرو نصب فرمودند و ایالت سرخس پسر عم خود ملک تاج الدین زنگی مسعود بامیانی را که پسر ملک فخر الدین مسعود بود فرمودند و تمامت خراسان در ضبط آمد و صاف شد علاء الدین محمد خوارزمشاه بسیار کوشید تا مگر بطریق خدمت او را قبول کنند و خراسان بدو باز گذارند مسلم نشد - ثقات رواة چنین نقل کرده اند که چون تکش خوارزمشاه نقل کرد محمد خوارزمشاه بخدمت سلطان غیاث الدین طاب ثراه رسل فرستاد - مضمون رسالت آنکه میان سلاطین و میان پدر من عهد

و مرو بگرفت و اطراف ممالك غور را زحمت دادن گرفت و فساد و تاراج آغاز نهاد تا در سنده ثمان و ثمانین و خمسمائه سلطان غیاث الدین فرمان داد تا سلطان معز الدین از غزنین و ملک شمس الدین از بامیان و ملک تاج الدین حرب از سیستان بالشکرهاى خود برود بار مرو جمع شدند و سلطان شاه از مرو با لشکر خود بالا آمد و در مقابله سلاطین ترک تاز میکرد و علفچی لشکر را زحمت میداد چنانچه مدت شش ماه این فتنه بداشت و هر دو لشکر نزدیک یکدیگر بماندند تا سلطان معز الدین گذرگاه آب مرغاب را طلب فرمود و از آب بگذشت و دیگر لشکرها در عقب او بگذشت و سلطان شاه منہزم شد و این فتح در شهر سنده ثمان و ثمانین و خمسمائه بود و بهاء الدین طغرل منجری در آن مضایب بدست لشکر بامیان افتاد و سر او بخدومت سلطان غیاث الدین آوردند و در آن روز ملک شمس الدین بامیان که پسر ملک فخر الدین عم سلطان بود چتریانت و بلقب سلطانی خطابش کردند و همدران حال پیش از آنکه لشکرهاى غور و غزنین و بامیان برود بار مرو برای دفع سلطان شاه جمع شدی بشهادت سلطان حلیم خسرو ملک علیه الرحمة فرمان شده بود و هر سال تحیی نو باطراف ممالک غور میشد تا در شهر سنده ست و تسعین و خمسمائه علاء الدین تکش خوارزمشاه برحمت حق پیوست سلطان غیاث الدین و معز الدین با لشکرهاى غور و غزنین بطرف خراسان حرکت فرمودند و بدر نساپور رفتند و چون لشکر در حوالی نساپور مقام ساختند و جنگ قائم شد ثقات چنین روایت کرده اند

حمله کردند و طراق غز را بشکستند و بگرفتند و لشکر غز منهزم شد و خبر بسلطان غیاث الدین رسید بازگشت و حشم غور تیغ در غزان نهادند و خلقي را از ایشان بر زمین زدند و مملکت غزنین مسلم شد و این فتح در شهر سغه تسع و متین و خمسمائه بود و چون غزنین فتح شد سلطان غیاث الدین برادر خود سلطان معز الدین را بتخت محمودی به نشاند و بطرف فیروز کوه مراجعت فرمود و بعد از دو سال لشکرها استدعا کرد و لشکر غور و غزنین را مستعد گردانید و بدز شهر هرات رفت و اهل هرات آثار خدمت و هوا داری ظاهر میکردند چون بهاء الدین طغرل این معنی در یامت شهر هرات را بگذاشت و خود بطرف خوارزمشاهیان رفت و در شهر سغه احدى و سبعین و خمسمائه هرات فتح شد و بعد از آن بدو سال قوشنچ فتح شد و بعد ازین فتوح ملوک نیمروز و سجستان رحل فرستادند و خود را در ملک موافقت خدمت آن بادشاه کشیدند و بعد ازین ملوک غز که در کرمان بودند انقیاد نمودند و اطراف ممالک خراسان که تعلق بهرات و بلخ داشت چنانچه طالقان و اندخود و میمند و فاریاب و پنجدریه و مرد الرود و حلم و دزق و کیلف و جمله آن قصبات در تصرف بندگان غیاثی آمد و خطبه و مکه بنام مبارک او مزین گشت و بعد از چندگاه سلطان شاه جلال الدین محمود بن ایل ارسلان خوارزمشاه از برادر خود علاء الدین تکش خوارزمشاه مستزید گشت و بخدمت درگاه غیاث الدین پیوست و بعد از مدتی عصیان آورد چنانچه پیش ازین تحریر افتاده است بنزدیک خطا رفت و از آنجا مدد آورد.

غیاث الدین مکتوبات استدعا ارسال کردند و آن فتح هم برآمد
 بعد از چند سال قلدس و ولایات کالیون^(۲) و فیوار^(۳) و سیفرد^(۴) در ضبط
 آمد چون آن بلاد در تصرف آمد دختر عم خود ملک تاج الدین
 جوهر ملک بنت السلطان علاء الدین الحسین را در حباله خود
 آورد و تمام بلاد غرجستان و طالقان و خزرزان^(۵) مسلم شد و از بلاد
 حررم تا تکیذاباد به سلطان معزالدین مغوض فرمود و بعد ازان که
 از مجستان باز آمده بود بطرف غزنین و ولایت زاول و حررم و
 حوالی آن سوار فرستادن گرفت و بلاد کابل و زاول و غزنین
 بدست قبائل غزان بود و از دست خسرو شاه بسته بودند و عهد
 خسرو شاه منقرض گشته بود و پسر او خسرو ملک تختگاه خود
 بلوهر ساخته بود سلطان غیاث الدین فرمان داد تا حشمهای جبال غور
 و آن قدر که از خراشان در تصرف او آمده بود جمله جمع شدند
 و روی بغزنین نهادند و امیران غز که در غزنین بودند چون
 طاقت مقاومت لشکر غور نداشتند طراق بستند و از غایت ثبات
 غزان نزدیک بود که هزیمت بر لشکر غور افتد سلطان غیاث الدین
 باز گشت و از غوریان جمعی را بمدد سلطان معزالدین فرستاد
 ناگاه فوجی از مبارزان غز حمله کردند و شاه علم غوریان بستند
 و در اندرون طراق خود بردند لشکر غوریان از میمنه و میسره گمان
 بردند که شاه علم مگر با قلب درون طراق رفته است از اطراف

(۲) کالیون - کالیور (۳) نیوار - فیوار (۴) ن

بغشور (۵) خزرزان - حروران

و معزالدين را ظل رحمت خود گردانیده بود چنين فتح و نصرت گرامت شان کرد و ديگر روز چند هزار سوار جرار خونخوار نامزد کردند تا پيش لشکر قماچ بلخ باز رفتند و منافعه بر لشکر آوردند و منهنم گردانيدند و علم او بخدمت ايشان آوردند پس فرمان دادند تا هر يلدز در جائي کردند و بسواري دادند و بخدمت عم خود ملک فخرالدين مسعود باميان باستقبال بفرستادند و ملک فخرالدين مسعود نزديک رسیده بود و چون هر يلدز و علم قماچ بلخ بدید ملک فخرالدين عزيمت مراجعت کرد و لشکر بر نشاند چون سوار شد لشکر غور رسیده بود و اطراف او فرو گرفته چون سلطان غياث الدين و معزالدين در رسيدند در حال بخدمت عم از مرکب پياده شدند و عم خود را خدمت کردند و فرمودند که خداوند را باز بايد گشت و او را بلشکر گاه خود آوردند و بر تخت نشاندند و هر دو برادر پيش او دست در کمر زده بایستادند و بدین مبيب حیا و ندامت بر ملک فخرالدين غالب شد از شرمساری ايشان را جفاي چند بگفت و برخاست و گفت که بر من ميخندید ايشان بخدمت عم عذر بسيار تمهيد کردند و در خدمت او یک منزل برفتند و او را بطرف باميان باز گردانيدند و ملک غور سلطان غياث الدين را صاف شد و بعد ازان بجانب گرمسير و زمين داور آمد آن ديار را مستخلص گردانيد و ملک غور او را مسلم شد و چون تاج الدين يلدز هرات گشته شد و لشکر هرات منهنم گشت و بازرنت بهاءالدين طغرل که يکي از بندگان سلطان سنجر بود هرات را در ضبط خود آورد و مدتی نگاهداشت تا اهل هرات بخدمت

بامیان چون عم ایشان بود وامرای غور در خدمت او بسیار بودند
 و میراث طلب ملک بود پیشتر روان شد و علاء الدین قماچ بلخ
 بالشکر خود در عقب او بچند فرسنگ از راه غزستان بالا آمدن
 گرفت و تاج الدین یلدز از هرات چون نزدیک تر بود بحضرت فیروز کوه
 بالشکر خود آمد از راه هریو ورود و سلطان غیاث الدین و معز الدین
 از فیروز کوه بیرون آمدند بموضعی که انرا راغ رز گویند و لشکر غور
 با ایشان جمع شد ملک تاج الدین یلدز هرات تعجیل نمود بر طمع
 آنکه مگر فتح فیروز کوه و قمع لشکر غور بردست او باشد چون
 بنزدیک لشکر غور رسید هردو لشکر با هم مقابل گشتند و مستعد
 مصاف شدند چنانچه میان هردو لشکر مقدار نصف فرسنگ ماند
 و هردو صف در نظر یکدیگر آمدند دو مبارز غوری از میان لشکر
 با هم عهدی بستند و در روی مصاف بخدمت سلطان آمدند و
 پیاده شدند و روی بر زمین نهادند که مادوبنده لشکر هرات را
 کفایت می کنیم پس بفرمان سوار شدند و هردو مرکبان برانگیختند
 و شمشیرها بر کشیدند چون باد پران و ابر دمان سوی صف ترکن
 هرات آمدند و آواز میدادند که ملک یلدز کجا است که ملک یلدز
 را میطلبیم و یلدز در زیر چتر ایستاده بود لشکرش اشارت بملک
 کردند چنانچه آن دو مبارز غوری را معلوم شد که یلدز کدام است
 هردو نفر چون شیران گرین گرهنه و پیلان مست در یلدز افتادند
 و بزخم شمشیر یلدز را از پشت اسب بر زمین انداختند چون لشکر
 هرات آن مبارزت و جرأت و دلوری و عیاری مشاهده کردند در هم
 شکستند و منهزم گشتند چون حق تعالی آن دو سلطان غیاث الدین

بعد از مدتی که بر تخت بود لقب او سلطان غیاث الدین شد و برادرش ملک شهاب الدین بعد از فتوح خراسان سلطان معز الدین شد رحمة الله علیهما چون برادرش را در بامیان حال غیاث الدین معلوم شد از خدمت عم خود باجارت بغیروز کوه آمد و سر جاندار از غیاث الدین شد و ولایت استبداد و کجوران حواله او گشت و چون سرپرده از شهر فیروز کوه بطرف غور بیرون آوردند متمرمان غور خلاف آغاز نهادند و مدپسالار ابو العباس شیش که او را بتخت نشانده بود در غایت تمکین بود و متمرمان غور التجا بدو میکردند و هر دو سلطان را کین کشته شدن پسر عم خود که سلطان سیف الدین بود در باطن می بود و هر دو باهم تدبیر فرمودند و بران قرار افتاد که بایکی از ترکان خاص خود مقرر کردند که چون ابو العباس در بارگاه آید و در میان بارگاه بخدمت بایستد هرگاه که سلطان معز الدین دست بکلاه خود برد آن ترک سر ابو العباس بپندازد همچنان کردند چون ابو العباس کشته شد غیاث الدین قوت گرفت و رونق ملک زیادت شد عم ایشان ملک فخر الدین مسعود بامیان چون برادر مهتر سلطانان هفتگانه بود و ازان برادران هیچ یک باقی نماند طمع ملک غور و تخت فیروز کوه کرد و ملک علاء الدین قماچ سنجری را که ملک بلخ بود مدد طلبید و رسولان بنزدیک تاج الدین یلدر بهرات فرستاد و مدد طلبید و از اطراف لشکر بامیان و لشکر بلخ و هرات از جوانب روی بحضرت فیروز کوه نهادند ملک فخر الدین

تا بقلعه و حیرستان محبوس کردند و اندک وظیفه بجهت
 ما یحتاج ایشان تعیین کرد چون علاء الدین از دنیا نقل کرد سلطان
 سیف الدین ازان قلعه ایشان را مخلص فرمود و مطلق العنان کرد
 غیاث الدین بموافقت سلطان سیف الدین بحضرت فیروز کوه مقام
 ساخت و معز الدین بطرف بامیان بخدمت عم خود ملک
 فخر الدین مسعود علیه الرحمة رفت و غیاث الدین بخدمت
 سیف الدین در لشکر دفع غز رفت و اندک استعدادی داشت
 بسبب قلت مال و منال و هر کس از خدم پدر و مادر ایشان
 در سر اندک خدمتی میکردند و غیاث الدین مدام بخدمت سلطان
 سیف الدین می بود تا چور، قضای آسمانی در رسید و سیف الدین
 از تخت حیات سلطانی بتخته ممات فانی نقل کرد و لشکر غور
 منہزم از ولایت رود بارو اطراف دزق بطرف غرجستان از راه اسیر
 دره ولو بر آمد و در شهر افشین که دار الملک شاران غزستان بود
 بگذشت چون بقصبه رآورد آمدند سپهسالار ابو العباس که سلطان
 سیف الدین را بذیزه انداخته بود آنجا بخدمت غیاث الدین
 پیوست و آنچه از اکابر و اسرا و اشراف لشکر غور و غرجستان
 حاضر بودند جمع کرد و جمله را فراهم آورد و بسلطنت غیاث الدین
 همگنان را بیعت داد و غیاث الدین را بتخت بنشانند و مبارکباد
 گفتند و آنجا فرمود تا قلعه بنا کردند و تا بدین عهد که حادثه
 کفار مغل بود آن قصبه معمور بود و از آنجا بحضرت فیروز کوه آوردند
 چون بشهر رسیدند و غیاث الدین را بر تخت سلطنت نشانند و پیش
 ازین لقب او ملک شمس الدین بود و لقب برادرش شهاب الدین

بر روی آماج نکشند چنانچه برادر مرا کشتی چنین جای کشند
 چون سلطان بیفتاد لشکر غور منهزم شد و سلطان را هم بران جای
 بگذاشتند غزی بسر او رسید و او هنوز زنده بود چون جامه و کمر
 پادشاهانه دید خوابیت تا جامه و کمر او باز کند بند کمر او زود
 کشاده نمی شد کاردی بر بند کمر او نهاد و بند را ببرید و بقوت
 سر آن کرد در شکم سلطان میف الدین آمد و بدان زخم شهادت
 یافت علیه الرحمة والمغفرة - حق تعالی پادشاه جهان و سلطان
 زمان ناصر الدین و الدین و اظل الله فی العالمین را در تخت پادشاهی
 سالهای بسیار باقی دارد آمین *

السابع عشر السلطان الأعظم غیاث الدین والدین ابوالفتح محمد سام قسیم امیر المؤمنین

ثقات تغمدهم الله برحمته چنین روایت کرده اند که سلطان
 غیاث الدین و سلطان معز الدین طاب مرقد هما هر دو از یک مادر بودند
 و غیاث الدین بسه سال و کسری از معز الدین بزرگتر بود و مادر
 ایشان دختر ملک بدر الدین کیدانی بود هم از اصل بنجی نهاران
 و تخمه شنسبانیان و ملکه مادر ایشان نور الله مرقد ها غیاث الدین
 را حبشی خواندی و معز الدین را زنگی گفتمی و در اصل اسم
 مبارک غیاث الدین محمد بود و اسم معز الدین هم محمد بر لغت
 غور محمد را حمد گویند و چون سلطان بهاء الدین سام علیه الرحمة
 در کیدان برحمت حق تعالی پیوست سلطان علاء الدین بتخت
 نشست هر دو برادر زاده خود غیاث الدین و معز الدین را فرمان داد

هرگز شریف دادندی او را دستوانه زرین مرصع بجواهر دادندی
چنانچه درین روزگار کمر می دهند و بر دست این سپهسالار و همیشه
بن شیش دو دستوانه مرصع بود که او را ملک ناصر الدین حسین
محمد مادینی شریف داده بود و آن هر دو دستوانه از خزانه حرم
سلطان سیف الدین بود چون سلطان سیف الدین آن دو دستوانه حرم
خود بر دست او بدید غیرت رجولیت و حمیت سلطنت در باطن او
شعله زدن گرفت و نائرة آتش غضب بر آمد و گفت که و همیشه
برو و تیر من از آماج باز آر درمیش چون بفرمان روی بآماج آورد و
پشت او بجانب سلطان شد سلطان سیف الدین یکی تیر بر کمان نهاده
و تا بنا گوش بکشید و بر پشت درمیش چنان زد که براه سینۀ او
بیرون رفت و بر جای هلاک شد و چون دور درامت سنجری بآخر
شده بود امرای غزنو استیلا آورده بودند و اطراف ممالک خراسان
در ضبط کرده و فساد و تاراج ایشان باطراف رسیده و زحمت آن
فسدها و تاراج ایشان بحوالی ممالک غور و حواشی جبال غزنین
و غزستان واصل می شد سلطان سیف الدین چون مملکت پدر خود را
ضبط کرد و لشکرها را جمع آورد و روی بدفع فساد غز نهاده و بحدود
غرجستان و ولایت مادیین آمد و از اینجا روی بروند بار مرو نهاده و از
دزق که شهر بزرگ است در گذشت با غز مصاف داد و سپهسالار
ابو العباس شیش که پهلوان غور و از خاندان شیشانیان بود و کینه
برادر خود درمیش بن شیش در دل داشت فرصت میطلبید در روز
مصاف غز از پس پشت سلطان سیف الدین در آمد و نیزه بر
پهلوی سلطان زد و از امپش در انداخت و بر لفظ راند که مردان را

که پدرش کرده بود باز طلب فرمود و بر قاعده انصاف و جاده معدلت باآخر رسانید و آن رمل که از ملاحده الموت آمده بودند و در سر هر کس را ببطلان و بدعت و ضلال دعوت می کردند باز طلب فرمود و جمله را فرمان داد تا بزییر تیغ آوردند و هلاک کردند و بهر موضعی که از روائج فتنه ایشان بوئی یافت فرمان داد تا در کل بلاد ملحد کشتی کردند و همه را بدرزخ فرمئاد و ساحت ممالک غور را که معدن دینداری و شریعت پروری بود از لوث خبیث قرامطه بتیغ طهارت داد و بدین غزوبسنت محمد محبت او ادر دل اهل غور و ممالک جبال راسخ گشت و همگنان نطاق عبودیت و بر میان بستند و طوق طواعیت او برگردن اخلاص نهادند - و یکی از آثار معدلت و خیر مملکت او آن بود که هر دو پسر عم خود سلطان غیاث الدین محمد سام و معزالدین محمد سام را طاب نراهما از قلعه و حیرستان مخلص فرمود و بنواخت و مطلق العنان گردانید و خلق را در عهد او خصب و فراغ و امن بیشمار روی داد اما آن بادشاه جوان خوب سیرت کوتاه عمر افتاد و مدت یکسال و چیدزی بیش دور سلطنت بنمود رحمه الله - و سبب انقراض عمر او آن بود که روزی در سرا پرده خود بر آماج تیر می انداخت و امرای غور را فرموده بود تا در خدمت او موافقت می نمودند سده سالار درمیش بن شیش که برادر ابو العباس و برادر سلیمان شیش بود در خدمت او بود و رسم امرای غور و ملوک جبال آن بود که دران عصر

علاء الدین و خزانن پسر او سلطان سیف الدین را در تصرف آورد و جمله نفائس و اموال و خزائن و ذخائر چه بضرورت و چه بلحتیار باسرا و اکبر و ارذل داد و ممالک غور در ضبط کرد و قوت و مدد او از متمردان ولایت کشی بود و این ملک ناصر الدین بر زنان و جواری ایلاع تمام داشت و بعضی از جواری و سراری حرم سلطان علاء الدین را در خدمت خود آورده بود و تعلق میکرد چون سلطان علاء الدین از خدمت سنجر باعزاز و اکرام روی بر سمت ممالک غور نهاد و بولایت جبال هرات رسید و خبر وصول را بابت بعضرت فیروز کوه آوردند رعب و سیامت او همه دلها را در ورطه خوف انداخت جمعی که باخلاص دولت علایی مخصوص بودند در خفیه آن کذیرگان علاء الدین را که در حرم ملک ناصر الدین بودند اغرا کردند و تحریض نمودند تا فرصت جستند و بوقتی که ملک ناصر الدین بر بستر خفته بود بالشت مسند بر روی او نهادند و هر چهار طرف بالشت را بقوت فرو گرفتند تا هلاک شد و الله الباقی الدائم *

السادس عشر السلطان سیف الدین محمد

بن سلطان علاء الدین حسین

چون سلطان علاء الدین از دنیا نقل کرد پسر او سلطان سیف الدین محمد باتفاق جمله ملوک و اکبر و امرای غور بتخت فیروز کوه بنشست و او پادشاه جوان و صاحب جمال بود و کریم طبع و عادل و رعیت پرور و چاکر نواز و بخشنده و زر پاش و دریا دل و متواضع و رضا طلب و دین دار و سنی و در اسلام مایل بود چون بتخت نشست اول رد مظالم کرد و هر تعدی و ظلم و جور

و حره نور ملک را که دختر شاه ابراهیم بن اردشیر شاپور بود از ملوک غرجستان در حبالة خود آورد و سخن رود بار مرغاب و قلاع در تصرف او آمد اما در قلعه سنکھی مدت شش سال جنگ کرد و ازین مدت سه سال مدام بنشست تا مسلم شد و بآخر عمر رمل ملاحده الموت بنزدیک سلطان علاء الدین آمدند و ایشان را اعزاز کرد و بهزجا از مواضع غور در سر دعوت کردند و ملاحده الموت طمع بضبط و انقیاد اهل غور در بستند و این معنی غبار بد ناسی شد بر ذیل دولت علاء الدین و از عمر او اندکی بیش نمانده بود برحمت حق تعالی پیوست و در جوار احوال و برادران دفتش کردند بخطه سنکه غور عفا الله عنه و عفا برحمته *

الخامس عشر الملك ناصر الدين الحسين بن محمد المادینی

چون سلطان علاء الدین حسین در مصاف سنجر گرفتار شد مملکت غور و جبال مهمل ماند گردن کشان و متمردان غور تهره آغاز نهادند و هر کس جبال و شعابی که مسکن ایشان بود حصار گرفتند و با یکدیگر مکاوحت و خصومت در آغازیدند جمعی از امرای کبار که باقی مانده بودند ملک ناصر الدین حسین بن محمد را از مادین بیاروردند و بتخت فیروز کوه بنشانند و خزائن سلطان

(۹۴ ن) حره حور ملک را که دختر شاه شار بن ابراهیم شار بن اردشیر شار بود النج (۵ ن) سبیکخی - سبکی

محمد مادی‌ن را که برادر زاده علاء الدین بود آورده و بتخت فیروز کوه نشانده و جماعت متمردان ولایت کشی که از دیگر خلق غور باستکبار و استبداد از همه راجع بودند فساد بسیار کرده بودند و خزائن و اموال سلطانی را بغوغا از ملک ناصرالدین در لباس انعام و صدقات و تشریفات در تصرف آورده سلطان علاء الدین چون با آن خزائن و مواشی و ثروت از خراسان بطرف غور آمد اول بر سمت ولایت کشی رفت و جمله کوشکهای ایشان را که زیادت از هزار قصر بود همه خراب کرد که هریک در حصانت و رفعت چنان بودند که در فضای وهم تصور آن نقش نپذیرد و بعد از انتقام متمردان ولایت کشی و دیگر جبال بحضرت فیروز کوه باز آمد و پیش از آمدن او ملک ناصرالدین حسین را هلاک کرده بودند چنانچه بعد ازین تقریر یابد و چون سلطان علاء الدین بفیروز کوه آمد و بتخت نشست روی بغتوح دیگر نهاد و بلاد بامیان و تخارستان در ضبط آورد و بلاد داور و حزم و بدست نیز بگرفت و از خراسان قلعه تولک را که در حوالی جبال بنزدیک هرات است بعد از مدت شش سال بگرفت و شاعری بود در حصار تولک که او را عمر سراج گفتندی در وقتی که جنگ بآخر می شد و قلعه تولک را بصلح نتج میکرد این بیت بگفت لائق بود آورده شد *

بر امپ نهشته درلک فولک

مقصود تو تولک است ایذک تولک

و بزبان ایشان بالا دو اندیدن و نشیب دو اندیدن امپ را درلک فولک گویند رحمهم الله و از اینجا روی بغتوح غرجستان آورد

بعلاء الدین بخشید علاء الدین خدمت کرد و این بیت بداهة گفت *

بگرفت و نکشت شه مرا در صف کین

هر چند بدم کشتنی از روی یقین

بخشید مرا یک طبق در نمین

بخشایش و بخشش چنان بود و چنین

سلطان سنجر اورا حریف و ندیم خود گردانید و هیچ مجلس

عشرت بی حضور او نبود تا روزی در بزم نظر علاء الدین بر کف پای

مبارک سلطان سنجر افتاد علاء الدین بر خامت و بر کف پای

سلطان سنجر خالی بود بزرگ آرا بوسه داد و این بیت بگفت *

ای خاک سم مرکب تو انسز من * و ای حلقه بندگی تو زیور من

چون خال کف پای ترا بوسه زدم * اقبال همی بوسه زند بر سرم

و این حکایت در ذکر سنجری تقریر یافته است سلطان سنجر

تخت غور اورا باز فرمود و ذخیره و خزانه و تمامت گله اسب

و رمه گوسفندان خاص و گله شتران فرمود تا بعلاء الدین سپردند

و فرمود که علاء الدین تو مرا بمنزلت برادری این جمله مواشی

و خزائن با خود ببر و ولایت غور نقل کن اگر تقدیر آسمانی آن

باشد که این جماعت غور را حق تعالی منکوب گرداند و ما را نصرت

باشد چون طلب فرموده شود بنزدیک ما باز فرست و الا که اگر دولت

ما منتهی شده باشد و ملک ملک از انتظام تفرقه یابد بنزدیک

تو بماند نیکو تر از آن باشد که بدست غزان افتد و درین مدت که

فقیست سلطان علاء الدین بود از تخت غور جماعت امرا و اکابر

جهال ولایت غور اتفاق کرده بودند و ملک ناصر الدین حسین

مصاف بیک روز فرموده بود تا زمینهایی که پس پشت لشکر غور بود تمام آن آب داده بودند و منادی کرده که پس پشت زمین ها پر آب شده است هر که باز پس خواهد گریخت در گل خواهد ماند چون مصاف راست شد و هر دو لشکر مقابل شدند بر دست راست لشکر غور بقدر شش هزار موار غزو ترکان و خلج بود تمام بگشتند و بسطان سنجر پیوستند و خدمت کردند و هزیمت بر لشکر غور افتاد و جمله امرا و مبارزان و معارفان لشکر غور دران زمینهای خلأ^(۲) بماندند و بعضی شهادت یافتند و بعضی اسیر گشتند و سلطان علاء الدین گرفتار شد از سلطان سنجر فرمان شد تا او را قید کردند و تخته بند آهن آوردند تا بر پای او نهند فرمود که بخدست سلطان عرضه باید داشت که با من آن کن که من با تو اندیشیده بودم و تخته بند زرین مهیا گردانیده بودم تا مقدار حرمت سلطنت تو موفور باشد چون عرضه افتاد آن تخته بند را طلب کردند چون حاصل شد همان تخته بند بر پای او نهادند و او را بر شتر نشاندند و سلطان مراجعت فرمود و چون ذکر لطافت طبع و شهامت عقل علاء الدین دران عصر مذکور بود و مشهور گشته و این معنی بسمع مبارک سلطان سنجر بسیار رسیده بود علاء الدین را دیگر روز یا بعد از چند روز طلب فرمود و اعزاز کرد و مخلص گردانید و يك طبق گوهر ثمین پیش مسند نهاده بود آن را

(۲) خلأ و برزی (۳ ن) - تا بدین مقدار حرمت

سلطنت غور باشد الخ

بفرمود تا در عمل مزامیر آوردند و بساختند و بگفتند *

آنم که هست فخرز عدلم زمانه را * آنم که هست جورز بدلم خزانه را

انگشت دمت خویش بدندان کند عدو * چون برز کمان نهم انکشتوانه را

چون جغت خازخانه کمیتم میان صف * دشمن زکوی بازندانست خانه را

بهرامشه بکینه من چون کمان کشید * کندم بکینه از کمر او کدانه را

پشتی خصم گرچه همه رای و رانه بود * کردم بگورز خورد مر رای و رانه را

کین توختن به تیغ در آموختم کنون * شاهان روزگار و ملوک زمانه را

ای مطرب بدیع چو نارغ شدم زجنگ * بر گوی قول را و بیاز آن ترانه را

دولت چو بر کشیدنشاید فرو گذاشت * قول مغنی و می صاف مغانه را

عفا الله عنه و عتاً - ثقات چنین روایت کرده اند که سلطان علاء الدین

بخت فیروز کوه بندشمت هرد و برادرزاده خود غیاث الدین محمد سام و

معز الدین محمد سام پسران سلطان بهاء الدین سام را بقلعه

وجیرستان مجبوس فرمود و وظیفه ایشان معین کرد و با سلطان

سنجر طریق استبداد آغاز نهاد و مکاوحت پیش گرفت و آنچه

معهود ملوک غور بود از جنس سلاح و تحف که هر سال بخدمت

درگاه سنجری آمدی باز گرفت تا کار بدانجا رسید که سلطان سنجر

لشکر خراسان را جمع کرد و عزیمت بلاد غور مصمم گردانید سلطان

علاء الدین لشکر غور را جمع کرد و پیش سلطان سنجر باز رفت تا

حدود قصبه ناب^(۴) میان فیروز کوه و هرات در محن هربو الورد آنجا

محرابی است لطیف و وسیع که آنرا سه گوشه^(۵) ناب^(۴) گویند دژان

مواقع میان هرد و لشکر مصاف شد سلطان علاء الدین پیش را

بران بودم که از ادبایش غزنین * چو زود نیل جوی خون برانم
 و لیکن گنده پیرانند و طفلان * شفاعت میکند بخت جوانم
 به بخشیدم بدیشان جان ایشان * که بادا جان شان پیوند جام
 و فرمود که بقینه اهل غزنین را بخشیدم و از مجلس برخاست
 و بحمام رفت و روز هشتم بامداد برخاست با تمام حشم غرور و ملوک
 بر سر روضه برادران خود آمد و جامه عزا پوشید با جمله لشکر
 و هفت شبانروز دیگر بر سر آن روضه تعزیت داشت و ختمات
 قرآن کرد و صدقات داد و صندوقهای برادران در مهذهای نهاد و از
 غزنین بر سمت بلاد داور و بست کوچ کرد چون بشهر بست رسید
 قصور و عمارات محمودی را که در آنجا مژل آن نبود تمام خراب
 کرد و کل ولایت که بمحمودیان مضاف بود جمله را خراب کرد و
 بغور باز آمد و مراقب برادران را در جوار اسلاف خود دفن کرد
 و از غزنین فرموده بود تا چند تن را از سادات بقصاص سید
 مسجد الدین موسوی که وزیر سلطان سوری بود و او را با سلطان
 سوری از یک طاق غزنین آویخته بودند بخدمت سلطان آوردند و
 جوالها از خاک غزنین پر کرد و برگردن ایشان نهاد و با خود بحضرت
 فیروز کوه آورد و چون بغیر روز کوه رسید آن سادات را بکشت و خون
 ایشان با آن خاک غزنین که آورده بود بر آمیخت و از آن خاک
 بر کوههایی، فیروز کوه چند برج ساخت چنانچه تا بدین عهد آن
 برجها باقی بود عفا الله عنه چون اینچنین انتقامی بکرد و بحضرت
 باز آمد خواست تا بعشرت و نشاط مشغول گردد و مطربان و ندیمان
 را جمع فرمود و روی بذشاط آورد و این قطعه بگفت و مطربان را

کرد و طاقع معقوله نپلورد و شکسته شد و علاء الدین بقهر شهر غزنین
بگرفت و هفت شبان روز غزنین را آتش زد و بسوخت و مکابره
فرمود - راوی چنین می گوید که درین هفت شبان روز از کثرت سواد
دود چنان هوا مظلّم بود که شب را مانستی و شب از شعلهای
آتش که شهر غزنین می سوخت هوا چنان روشن می بود که بر روز
مانستی و درین هفت شبان روز دست کشاد و غارت و کشتن
و مکابره بود و هر کرا از مردمان یانند بکشتند و عورات و اطفال را
اسیر کردند و فرمان داد تا کل سلاطین محمودی را از خاک
بر آورند و بسوختند مگر سلطان محمود و سلطان مسعود و سلطان
ابراهیم را و بر قصر سلطنت غزنین تمام هفته علاء الدین بشراب و
عشرت مشغول بود و درین مدت فرموده بود تا تربت میف الدین
موری و روضه ملک الجبال طلب کرده بودند و هر دو را صندوق
ساخته و بجهت تمام لشکر استعداد عزا مهیا گردانیده چون هفت
روز درگذشت شب هشتم شد و شهر تمام خراب و سوخته و خلق کشته
و جدا گشت سلطان علاء الدین دران شب چند بیت در مدح خود
بگفت و مطربان را داد و بفرمود تا در پیش او در چنگ و چغانه
بزدند و آن نظم این است *

جهان داند که من شاه جهانم * چراغ دود عبا میانم
علاء الدین حسین بن حسینم * که دایم بان ملک خاندانم
چو بر گلگون دولت بر نشینم * یکی باشد زمین و آسمانم
اصل مقرر زن گرد سپاهم * اجل بازی گرنوک سنانم
همه عالم بگردم چون سکندر * بهر شهری شهی دیگر نشانه

قبای اطلس لعل معدنی بیاوردند و بر زیر تمام سلاح پوشید.
خواص و مقربان سوال کردند که حکمت بادشاه درین که سلاح را
بقبای لعل می پوشاند چیست فرمود که برای آنکه اگر رخم تیر
یا نیزه اندام را مجروح گرداند لعلی خون بر علاج می بواسطه قبای
لعل ظاهر نباشد تا دل حشم من نشکند رحمة الله - لشکر غور را
ترتیبی امت در امتداد جنگ پیاده که چیزی میسازند از یک
تا خام کو و بر هر دو روی دی پنبه بسیار و کرباس منقش در کشته
بشکل تخته نام آن سلاح کاروه باشد و چون پیادگان غور آنها بر
گدغ نهند از مرتا پای ایشان تمام پوشیده شود و چون صف
زنند مانند دیواری باشد و هیچ سلاح از بسیاری پیاده بر آن کار نکند
چون آن مصاف راست شد دولت شاه پسر بهرامشاه با پیل و فوجی
سوار حمله کرد سلطان علاء الدین فرمود که پیادگان صف کاروه بکشایند
تا دولت شاه پسر بهرامشاه بجمله فوج در آید صف بکشادند چون
دولت شاه با فوج سوار و پیل در آمد پیادگان رخنه صف را به بستند
و اطراف بهرامشاهیان را فرو گرفتند و دولت شاه با جمله آن فوج
شهید شد و پیل بیفتاد چون لشکر بهرامشاه آن حادثه و قتل
مشاهده کردند بهزیمت افتادند و بشکستند و سلطان علاء الدین تعاقب
نمود منزل بمنزل تا بموضعی که آنرا جوش آب گرم گویند نزدیک
تکین اباد سلطان بهرامشاه عطف کرد و کرت دوم مصاف را
ساخته شد و آنچه از لشکر با او جمع شده بود کرت دوم مصاف
داد و شکسته شد و علاء الدین بقهر تعاقب نمود تا بهرامشاه حشم
غزنین و خلق شهر و پیاده حشری جمع کرد و کرت سوم مصاف

خود قرار گیر که ترا طاقت مقاومت حشم من نباشد که من پیل
می آرم چون رمل بخدمت علاء الدین امانت رساله ادا کردند
سلطان علاء الدین جواب فرمود اگر تو پیل می آری من خرمیل
می آرم مگر ترا غلط می افتد که برادران مرا هلاک کرده و من
هیچ کس ترا هلاک نکرده ام مگر نشنیده که حق تعالی میفرماید
* وَ مَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ
إِنَّهُ كَانَ مَنصُورًا * چون رمل مزاجعت کردند هردو لشکر امتداد
قتال و مصاف مهیا گردانیدند سلطان علاء الدین دو پهلوان خود
را بخواند که سران لشکر و مبارزان نامدار ممالک غور بودند و هردو
خرمیل نام - یکی خرمیل سام حسین پدر ملک ناصر الدین حسین -
خرمیل دوم خرمیل سام بنجی و هردو تن در شجاعت داستان عصر
خویش بودند ایشان را فرمود که بهرامشاه پیغام کرده است که من
پیل می آرم من جواب گفته ام که من خرمیل می آرم امروز
شما هریک را یک پیل می باید که بر زمین زنید هردو زمین بوم
دادند و باز گشتند و بموضعی که آن را کوته باز باب گویند هردو لشکر
را مصاف شد در وقت مصاف هردو پهلوانان پیاده شدند و دامن های
زره باز زدند و بمصاف درآمدند چون پیلان بهرامشاهی حمله آوردند
هریک ازان پهلوانان بریک پیل درآمدند و در زیر برگستوان پیل رفتند
و بدشنه شکم پیل بدریدند خرمیل سام بنجی در زیر پای پیل بماند
پیل بروی افتاد او با پیل هلاک شد و خرمیل سام حسین پیل را
ببنداخت و بسلامت بیرون آمد و سوار شد و چون مصاف راحت
شد سلطان علاء الدین بعد آنچه تمام سلاح پوشیده بود بفرمود تا

و نشاپور بسفر قبله رفت و دران عهد سلطان تکش خوارزمشاه در نشاپور بود ملک ضیاء الدین در لباس میادت دو گیسو بانفته در بارگاه او رفت و سعادت دست بوس سلطان تکش دریافت و حج اسلام با شرائط و ادب تمام اورا میسر شد و در مکه خانقاهی بنا فرمود و وجه آن عمارت تمام مهینا و مرتب کرد و معتمدان نصب فرمود و هم در خدمت والدۀ خود بممالک غور باز آمد و نام والدۀ او ملکه حاجی شد و در ممالک غور بسیار مساجد و مدارس بنا فرمود حق تعالی از ایشان قبول گرداناد - و سلطان ناصر الدنیا والدین را در جهانداري باقی و پاینده داراد آمین *

الرابع عشر السلطان علاء الدین الحسین بن الحسین بن سام

چون سلطان بهاء الدین سام بن الحسین که لشکر بطرف غزنین می برد تا انتقام سلطان سوری و ملک الجبال طاب ثراهما باز خواهد در کیدان برحمت حق پیوست سلطان علاء الدین بتخت غور و حضرت فیروز کوه بنشست و لشکرهای غور و غرجستان جمع کرد و عزیمت غزنین مصمم کرد و چون سلطان یمین الدوله بهرام شاه طاب ثراه را ازان حال و عزیمت معلوم شد لشکر غزنین و هندوستان مهیا و مرتب گردانید و ببلاد گرمسیر از رخج و تکیان آباد روی بطرف زمین داور آورد و چون سلطان علاء الدین با لشکرهای خود بزمین داور رسیدۀ بود سلطان بهرامشاه رسولان بفرد یک علاء الدین فرستاد که باز گرد بجانب غور و بمملکت اسلاف

داعی دولت را اسپه زرده سه ماله فرستاد تنگ بسته حق تعالی
 از وی قبول گرداناد و آن ملک زاده بعد از حوادث غزنین و غور
 بحضرت دهلی افتاد و بخدمت درگاه سلطان سعید شمس الدین طاب
 ثراه پیوست و اکرام و عواطف یافت و در حضرت دهلی برحمت حق
 پیوست - در شهر سنه عشرین و ستمائه رحمة الله علیه - حق تعالی
 سلطان اسلام را در مملکت پاینده دارد آمین رب العالمین •

الثالث عشر الملك شجاع الدين علي بن الحسين

ملک شجاع الدین 'علی' بن الحسین در ازل جوانی از دنیا
 نقل کرد و در عنفوان شباب حیات او انقراض پذیرفت و از وی
 پسری ماند علاء الدین ابو علی و برادران باتفاق در وقت قسمت
 بلاد غور ولایت حرماس بدر مفوض کرده بودند چون او در گذشت
 ولایت حرماس بر پسر او علاء الدین ابو علی ارزانی داشتند و از
 ملک الجبال قطب الدین محمد که بغزنین شهادت یافته بود
 دختری مانده بود بوی دادند چون آن حرة طاب ثراها در حباله
 او آمد حق تعالی ایشان را پسری بخشید که هم حاجی و هم غازی
 گشت ملک ضیاء الدین محمد ابو علی و آن چنان بود که چون ملک
 علاء الدین ابو علی در گذشت و آن پسر بزرگ شد مادر
 او را حق تعالی توفیق بخشید تا عزیمت سفر قبله کرد و از
 ملوک غور دران عصر هیچ یک را آن سعادت دهت نداده بود
 ملک ضیاء الدین در خدمت والد خود بر راه خرامان و هرات

ذکر او بعد ازین بتحریر انجامد - و دوم پسر ملک سیف الدین
 سوری بود که بعد از وفات پدر بجای پدر بنشست بولایت مادین
 و این سیف الدین سوری را سه فرزند بود یکی دختر و دو پسر و آن
 دختر از برادران مهتر بود و او در حکم سلطان شهید غازی معز الدین
 محمد مام انار الله برهانه بود و سلطان غازی را هم از دختری بود که
 در طفولیت برحمت ایزدی پیوست و تربیت او بحضرت غزنین است
 از آن دو پسر ملک سیف الدین سوری - یکی ملک شهاب الدین علی
 مادینی بود که بر دست ترکان خوارزم در عهد استیلای ایشان
 شهادت یافت - و دوم پسر ملک ناصر الدین ابو بکر بود و این کاتب
 در شهر سنه ثمان^(۲۱) و عשר و مئمانه خدمت او را بولایت کزبو و تمران^(۲۲)
 در یافت و از وی بسیار آثار مروت مشاهده کرد و در آن عهد این
 داعی یکی را از بذات اکبر اترپای خود در حبالة خود آورده بود
 و آن اول حال جوانی بود هم در آن سالی که جنکیز خان ملعون از
 آب جیحون عبور کرد بطرف خراسان و عزیمت غزنین داشت
 القصه از خدمت ملک ناصر الدین ابو بکر علیه الرحمة داعی امپی
 التماس کرد و حال تزییع یکی از اترپای خود بنظم بر رای او عرضه
 داشت در جواب آن قصه و نظم این رباعی بگفت و بقلم خود
 ثبت کرد بر پشت قصه و بدست داعی داد * * رباعی *
 انشاء الله غم زدلت رفته شود * و آن در گرانمایه بتو مفته شود
 اسپه که زمن خواسته عذری نیست * یا اسپ عذر دگر گرفته شود

(۴ ن) ثمان عشرین - و عشر و مئمانه (۳ ن) کبید - لسیو

هشم بسیار در خدمت رایت او روان شد و چون بخطه کیدان برמיד
از غایت فکر و غم برادران و قوت حمیت مرضی حادثش گشت و
همانجا برحمت حق تعالی پیوست و در وقت نقل از دار دنیا
چنانچه سلطان سوری بوقت رفتن و گرفتن غزنین تختگاه و ممالک
غور بسطان بهاء الدین سام سپرده بود و فرمان دهی آن ممالک
بدو مفوض کرده درین وقت سلطان بهاء الدین سام علیه الرحمة
چون لشکر بطرف غزنین می برد تختگاه ممالک غور و فرماندهی
جبال بسطان علاء الدین حسین جهانسوز سپرد و اتباع و فرزندان
و امرا و اشیاع را بدو باز گذاشت چون او در کیدان برحمت حق
پیوست و آن حال بجمع سلطان علاء الدین رسید او نیز بتعزیت
مشغول نشد و بر سیدل تعجیل لشکر هافراهم آورد و عزیمت غزنین
کرد رحمة الله علیهم اجمعین والله اعلم *

الثانی عشر الملک شهاب الدین محمد بن الحسین مالک مادین غور

ملک شهاب الدین محمد برادر ملاطین بود و ولایت مادین که
خطه و ولایتی از اطراف غور است باتفاق برادران بعد از وفات پدر
رحمة الله بدو داده بودند و او را دو پسر بود - یکی ملک ناصر الدین
حسین که او را در غیبت سلطان علاء الدین حسین بخراسان در
خدمت درگاه منجری بحضرت فیروز کوه بتخت نشانند چنانچه

و قلعه بندار بجبال غرجستان و قلعه فیوار^(۲) میان غزستان و پارس^(۳) - سلطان بهاء الدین سام بعد از شهادت سلطان سوری چون از برادران پنجگانه مهتر بود فرماندهی ملک غور^(۴) او را مسلم شد ملکه کیدانی^(۵) که هم از نسبت شنسبانیان بود و دختر ملک بدر الدین کیدان در حکم او بود حق تعالی او را ازان ملکه بزرگ نسبت دو پسر و سه دختر کرامت کرد پسران چون سلطان غیاث الدین محمد سام و سلطان معز الدین محمد سام انارالله براهینهما که بسطت ملک ایشان ربع شرقی دنیا را حاری بود و آثار غزو و جهاد و ضبط و عدل و احسان ایشان تا نهایت احوال آخر الزمان در بسط جهان باقی خواهد بود و بعضی ازان آثار و تواریخ در ذکر هریک بر سبیل نمودار در قلم آید انشاء الله تعالی - و دختران یکی ملکه جبال مادر ملک تاج الدین زنگی - و دیگر حرة جلالی مادر سلطان بهاء الدین سام بن سلطان شمس الدین محمد بن ملک فخر الدین مسعود بامیانی - سوم ملکه خرامان مادر الب غازي بن ملک قزل ارسلان سلجوقی برادر زاده سلطان سنجر چون نکبت و حادثه که سلطان سوری را افتاد در غزنین بجهت مخالفت و غدر خدام آل محمودی عفا الله عنهم بسمع سلطان بهاء الدین سام رسید عزیمت انتقام اهل غزنین مصمم گردانید و بتعزیت برادران مشغول نگشت و لشکرهاى اطراف غور و کناف جبال خروم و غزستان جمع کرد و مرتب گردانید و روی بغزنین آورد تا آن مهم را بکفایت رساند و با استعداد تمام نهضت فرمود و

دوستان گشتند جماعت عهدها بر روی بیرون آمدند و از وی بسمع
 بهرامشاهی رسانیدند که بنظر خیانت بحرم بادشاهی می نگرد و
 احوال بذل میکند تا بز بادشاهی خروج کند بهرامشاه فرمان داد تا
 او را در خفیه شربت مهلك دادند برحمت حق پیوست و او را هم
 بغزنین دفن کردند و خصومت و مکر و محبت بدین سبب میان
 خاندان محمودی و دودمان شنسبی و آل ضحاک ظاهر شد چون
 حقیقت حادثه او بسمع سلطان سوری رسید بغزنین لشکر آورد و
 غزنین را بگرفت چنانچه بعد ازین بتحریر آمد و جای تحریر ذکر
 و احوال سلطان سوری بدین موضع بود ناما چون اول کسی که
 ازین خاندان اسم سلطنت گرفت سلطان سوری بود و او بتخت
 غزنین نشست ذکر او در طبقه دیگر در ابتدای ذکر سلاطین غزنین
 کرده آید انشاء الله تعالی *

الحادی عشر السلطان بهاء الدین هام بن الحسین

چون ملك الجبال بغزنین رفت و عمارت شهر فیروز کوه مهمل
 گذاشت سلطان بهاء الدین هام از سنکه بغیروز کوه آمد و شهر و قلعه
 را عمارت کرد و آن بناها و قصور سلطنت را باتمام رسانید و قلاع
 غور بنا فرمود و با اشاران غزستان اتصال و پیوند کرد و جلوس او
 بغیروز کوه در شهر سنه اربع و اربعین و خمسمائه بود چون
 حضرت فیروز کوه بدولت او عمارت پذیرفت چهار قلعه حصین
 در اطراف ممالک غور و گرمسیر و غرجستان و جبال هرات بنا فرمود
 و قصر کجوران ببلاد گرمسیر و غور و قلعه شور سنک بجبال هرات

علاء الدین حصین و امیر محمد و امیر ابوعلی و حمیم الله چون ملک غزنویان حسین که پدر سلاطین بود رحمة الله علیه در گذشت سلطان سوری بجای پدر بنشست و ولایت میان برادران قسمت کرد و ذکر سلطان سوری در طبقه سلاطین غزنین آورده خواهد شد انشاء الله تعالی درین قسمت ولایت و رشاد بملک الجبال داد و دارالملک خود ملک الجبال آنجا کرد و بعد ازان از اچنان اتفاق افتاد که موضعی طلب کرد تا قلعه حصین و موضع شگرفی بنا کند که آنحضرت را شاید باطراف معتمدان فرستاد تا رای او بر موضع فیروز کوه قرار گرفت قلعه و شهر فیروز کوه را بنا فرمود و سلطان سوری حصار و شهر آسمینه را دارالملک خود ساخت و ملک ناصرالدین محمد را مادیان داد و بهاء الدین سام را خطه سنکه که دارالملک مندیش بود معین شد و قلعه و خطه وجیه بسطان علاء الدین مغوض شد و ملک فخرالدین را غالب ظن آوست که ولایت کش معین گشت از تقدیر آسمانی میان ملک الجبال که بغیروز کوه بود و میان دیگر برادران مناشستی افتاد ملک الجبال از برادران خشم گرد و بطرف غزنین آمد و عهد دولت بهرامشاهی بود و این ملک الجبال از حسن و جمال نصاب تمام داشت و مروت بکمال چون بغزنین رحیم دست بذل و مروت برکشاد و صحبت او در دل خلق بحکم الانسان عبید الاحسان بیج زدن گرفت و مستحکم گشت خلق غزنین او را

گشت و از ایشان چهار پسر بسلطنت و تخت جهاندازی برتیدند و از ایشان فرزندان نامدار در جهان شهریار گشتند چنانچه بعد ازین بتقریر انجامد و بتحریر رسد و این عزالدین حسین را با دولت سنجری و سلطنت سلجوقی اتصال و محبتی مستحکم بود هر سال از جنس سلاح و جوشن و زر و خود و آنچه معهود و مقرر گشته بود بخدمت درگاه سنجری فرستادی و در غور سگان شگرف باشند چنانچه در جده و قوت هریک با شیرین کنند ازان سگان چند باقلاهای قیمتی بخدمت سلطان فرستادی و از خدمت سلطان او را تشریفات و تحف بسیار رسیدی و با سلاطین غور و غزنین هم طریق مودت سپردی چندگاه امارت بلاد غور در ضبط او بود تا برحمت حق تعالی پیوست و او را هفت پسر بود مهتر از همه ملک فخرالدین مسعود بود فاما ذکر او در طبقه دیگر که ذکر سلاطین بامیان است کرده خواهد شد و این طبقه مبني بر ذکر او خواهد بود و آنجا نوشته آید *

العاشر ملک الجبال قطب الدین محمد بن حسین

ملک عزالدین را هفت پسر بود مهتر همه ملک فخرالدین مسعود بامیان بود چنانچه ذکر او دران طبقه آورده شد و اصل آن طبقه ملوک بامیان بر طلوع دولت او باشد و مادر او کنیزک ترکی بود و بعد از او ملک الجبال قطب الدین محمد بود و مادر او زنی بود که نسبت بزرگ نداشت و حاجبه و خادمه مادر سلاطین دیگر بود چنانچه سلطان سوری و سلطان بهاء الدین سام و سلطان

و جمله آن عصاة را بقتل رسانیدند و آن موضع را خراب کردند و تا
 بآخر عهد سلاطین غور و انقراض دولت شنسبانیان هیچ پادشاهی
 بعمارت آن کوشک و اسباب و حوالی آن موضع اجازت نداد مگر
 کوشک امیر حرنک را که دران حوالی آب تذک بود و آن حدود اود را
 منقاد بودند چون ملک قطب الدین حسن برحمت حق پیوست
 پسر او عز الدین حسین بجای او بنشست و الله اعلم *

التاسع ملك عز الدين الحسين بن الحسن ابوالسلاطين (۲)

ملك عز الدين حسين بادشاه نيكو عهد و خوب روی و نيكو
 اعتقاد بود و بهمه اوصاف گزیده موصوف و بهمه اخلاق پسندیده
 معروف ممالك غور و بلاد جبال در عهد امارت او معمور بود و خلایق
 و ساكنان آن دیار آسوده و در ظل امن و حمایت امان و علماء و زهاد
 و سائر رعایا هر يك را فرا خور حال او مقاصد بحصول پیوسته
 موصول بود و حق تعالی ببرکت اعتقاد و حسن سیرت اود هفت
 پسر داد که ذکر سلطنت و مملکت ایشان در هفت اقلیم منتشر

(۲) اولاد ملك عز الدين - ملك شجاع الدين علي امير حرماس
 (خراسان) و غور - ملك شهاب الدين محمد حرنك ملك
 مادین و غور - سلطان علاء الدين حسين سلطان غور و غزنین و
 بامیان - سلطان بهاء الدين امام بادشاه غور - سلطان سيف الدين
 سوزی بادشاه غور و غزنین - ملك الجبال قطب الدين محمد امیر
 غور و فیروز کوه - ملك فخر الدين مسعود امیر بامیان و طخارستان *

الثامن الملك قطب الدين الحسن بن محمد بن عباس
 ملك قطب الدين حسن جد سلاطين بزرگ غور بود امير عدل
 و نيكو عهد و خويبري و آثار خير و عدل و مرحمت و احسان و شفقت
 او بر اهل بلاد غور ظاهر بود و جماعتی که تمر و نمودند بقمع و قهر
 ایشان مشغول گشتی و تعريك مفسدان از لوازم شمردی و در
 بلاد غور چون اصل ایشان از قبائل عرب بود و پرورش و نشو
 و نما در گوه پایها یافته بودند استبداد و غلظت و تمر و گردن کشي
 در طبيعت و مزاج تمامت قبائل غوریان مرکب بود و مدام هر
 قبيله را با قبيله خصوصت افتادي و قتال بودي و هر سال طرفي
 از اطراف ممالك غور خلاف ظاهر کردندي و از ادای واجبات اموال
 قانون امتناع نمودندی و تا بدین عهد که آخر دولت سلاطين بود
 حال آن طوائف همبرين جمله مشاهده مي افتاد وقتي از اوقات
 در عهد ملك قطب الدين که جد سلاطين بود جماعتی از ساکنان
 تکاب^۱ که از ولایت و حیرستان بودند عصیان آوردند ملك قطب الدين
 با حشم و امرای غور پدای کوشک و حصار آن جماعت آمد و ایشان
 را بطاعت خواند انقياد نمودند و بقتال مشغول گشتند ناگاه از
 قضای آسماني از طرف آن عصاة تیری از کمان تقدیر بر چشم ملك
 قطب الدين آمد و هم ازان زخم چون بر مقتل بود برحمت حق
 پیوست و دران ساعت که حشم و خدام او آن زخم تیر مشاهده کردند
 جان سپاری کردند و جلالت نمودند و آن کوشک و حصار را بگرفتند

(۲ ن) تکاب زاد از ولایت و جیه بودند (ن) ولایت و فرستان

سلطان پیوستند و امیر عباس را بدست سلطان باز دادند و سلطان
ابراهیم بن مسعود علیه الرحمة امیر عباس را قید کرد و بغزنین
برد و ممالک غور به پسر او امیر محمد داد و الله اعلم *

السابع الامیر محمد بن عباس

چون سلطان ابراهیم بن مسعود امیر عباس را بگرفت و بغزنین
فرستاد ممالک غور بالتماس اشرف و اکبر غور بامیر محمد
عباس پیرو او در غایت حسن خلق و نهایت لطف مزاج بود
و پس عادل و گزیده اخلاق و نیکو سیرت و منصف و رحیم دل
و عالم نواز و عدل گستر و ضعیف پرور و هر غلظت و ظلم که در
پدرش بود بعدد هر صفت فا پسندیدند هزار معنی گزیده در
طبیعت امیر محمد مرکب بود چون ممالک غور با هم او شد جمله
اشرف و اکبر و ولایه غور او را منقاد شدند او بقدر امکان در احیای
مراهم خیر و بذل و عدل و احسان جد و جهد نمودن گرفت و
سلطان غزنین را بطوع و رغبت خدمت میکرد و امتثال و انقیاد
بمی نمود و مال معهود می فرستاد و در عهد او ابواب راحت بر
خلق غور مفتوح گشت و همگان در آسایش و امن روزگار می
گذرانیدند و نعمت و خصیب ظاهر گشت تا نهایت امتداد ملک
او رعایا و حشم در فراغت بودند تا در گذشت و برحمت حق
پیوست علیه الرحمة و الغفران و الله اعلم *

کس را از خواص او مجال نبودى که با او حدیث کردى اما باین همه ظلم و تعدی از علم نجوم نصیب کامل داشت و دران نوع رنج بسیار برده بود و در تحصیل آن علم جد و جهد وافر نموده بود و حظ کامل حاصل کرده و در ولایت مندیث بخطه سنکه آن قلعه اصل را که بسطام ضحاک بنا کرده بود بتجدید آن عمارت فرمان داد و او استادان کامل از اطراف حاصل کرد و دیوارها برسم دایره ازان قلعه بر دو طرف شخ کوه زار مرغ بر کشید و در پای آن کوه بر بالای تلی قصری بلند بنا فرمود بدوازده برج و در هر برجی بصورت برجی از فلک می در پیچه نهاده شش برج شرقی و شمالی و شش برج غربی و جنوبی و هر برجی بر صورت برجی از فلک بنکاشت و وضع آن چنان کرد که هر روز خورشید از یک در پیچه بنسبت آن در پیچه که مطلع آن بودی در تانتهی چنانچه او را معلوم گشتی که آن روز آفتاب در کدام درجه از کدام برج است و آن وضع دلیل است بر حذات و استادی امیر عباس در علم نجوم و در عهد او قصرهای غور مبنی شد و کثرت پذیرفت اما چون خلق از غایت ظلم و تعدی و جور از وی مرتد گشته بودند و عهد دولت غزنین و تخت ملطنت بسطان رضی ابراهیم علیه الرحمة رسیده بود جماعت اکبر و اشراف و امرای غور مکتوبات استعانت بجانب غزنین ارمال کردند بنابران التماس سلطان ابرهیم از غزنین با لشکر بسیار کشش کرد و چون بغور رسید تمامت لشکر غور بخدمت

و ممالک غور در ضبط و الله اعلم بالصواب *

السادس الامیر عباس بن شیش بن محمد بن صوري

امیر عباس مردی شجاع بود و بی باک و دلیر و بی رحم بود و در غایت رجولیت و جلالت و شهامت و چون بعد جوانی و نهایت قوت برآمد جماعتی از احداث و جوانان را در سر عهد داد و با خود در ملک عصیان کشید و ناگاه خروج کرد و امیر ابوعلی را که عم او بود و ملک غور بگرفت و قید کرد و حبس فرمود و تمامت اموال و خزائن و ذخائر او در تصرف آورد و ممالک غور را ضبط کرد و بغایت ضابط و سائنس و ظالم بود و جور و بیدادی در طبیعت او مرکب بود با خلق بدشمار بی رسمی آغاز نهاد و با ملاک و اموال خلایق تعلق کردن گرفت چنانچه رعایا و حشم بدست او در ماندند و عاجز گشتند چنانچه مدت هفت سال در عهد او هیچ حیوانی از اسب و شتر و گاو و گوسفند قذاج نداد و از آسمان باران باز ایستاد - و بروایتی هیچ آدمی هم فرزند نیاورد از شومی ظلم او - راوی چنین گوید که او را دو سگ شگرف بود مدام در زنجیر گران و قلاهای آهنین بودند یکی را ابراهیم غزنین نام کرده بود و دیگری را عباس غور مدام هر دو سگ را پیش او آوردندی و زنجیر از ایشان برگرفت و هر دو را با هم در جنگ انداختی گاهی که سگ همنام او غالب آمدی آن روز شادی ها کردی و بخشش بسیار فرمودی و روزیکه سگ دیگر غالب آمدی آن روز در غضب بودی و خلق را بر فغانیدی و هیچ

ازین تحریر یابد انشاء الله العزیز والسلام *

الخامس الامير ابو علي بن محمد بن هوري

امير ابو علي مردی نیکو سیرت و گزیده اخلاق بود و بحسن اعتقاد موهوب و در عهدی که پدرش امارت غور و جبال مقدیش داشت همه خلق را نظر بروی بود و محبت او در مزاجها مرکب و هر چند پدرش با امیر سبکتگین و سلطان محمود رحمتها الله عصیان و تمرد می کرد امیر ابو علي مدام بخداست سلطان محمود اخاص و طواعیت خود ظاهر میکردانید و مکتوبات مشتمل بر اظهار فرمان برداری و محبت در قلم می آورد و بحضرت غزنین میفرستاد چون تمرد پدرش از حد اعتدال تجاوز کرد سلطان از غزنین لشکر آورد و بعد از کوشش بسیار امیر محمد هوری را بدست آورد و او را با خود بطرف غزنین برد و امیر ابو علي را امارت غور داه چون امیر ابو علي بغور نصب شد بجائی خلق نیکوئی کرد و بناهایی خیر فرمود و در بلاد غور مساجد جامع و مدارس بر آورد و اوقاف بسیار تعیین فرمود و ائمه و علما را عزیز داشت و تعظیم زهاد و عباد از لوازم احوال خود شمرد و خلق ممالک غور در عهد او بر ناهیت روزگار گذاشتند و برادر او شیش بن محمد در ظل حمایت او روزگار میگذرانید چون مدت عهد دوات او بر آمد و مملکت غزنین از محمود بمسعود رسید امیر شیش را پسر عیسی نام در غایت قوت و شوکت در رسید خروج کرد و عم خود امیر ابو علي را بگرفت

الرابع ملك محمد - سوري

صاحب تاريخ ابوالحسن الهیضم بن محمد الانابي چنین مي آرد که چون امارت خراسان و زاولستان از سامانیان و صفاریان بامیر سبکتگین رسید و او چند کرت از بُست بطرف جبال غور لشکر کشیده بود و قتال بسیار کرده چون تخت بامیر محمود سبکتگین رسیده امارت غور بامیر محمد سوري رسیده بود و ممالک غور را ضبط کرد تا گاه سلطان محمود را اطاعت نمودی و گاه طریق عصیان سپردی و تمرود ظاهر کردی و آنچه از خراج و سلاح مقرر بود باز داشتی و با اعتماد قلاع متین و شوکت و عدت وافر مخالفت برزیدی و دل سلطان مدام بدان سبب نگران می بود و بسبب فوت و حدت و شوکت و جبال و حصانت و رفعت جبال غور ملتفت خاطر می بود تا با لشکر گران بجانب غور آمد و او در قلعه آهنگران محصور شد و مدت ها آن قلعه نگهداشت و قتال بسیار کرد و بعد از مدت ها بطریق صلح از قلعه فرود آمد و بخدمت سلطان محمود پیوست و سلطان او را با پسر کهتر او که شیش نام بود بجانب غزنین برد بدان سبب که امیر محمد سوري پسر کهتر خود شیش را دوست داشتی چون بحدود گیلان رسیدند امیر محمد سوري برحمت حق پیوست - بعضی چنان روایت کنند که او چون اسیر شد از غایت حمیت که داشت طافت مذلت نیاورد خاتمی داشت در زیر نگین زهر تعبیه کرده بودند آنرا بکار برد و در گذشت سلطان محمود پسر او شیش را بغور باز فرستاد و امارت غور به پسر مهتر او داده بود امیر ابو علی بن محمد بن سوري چنانچه بعد

مدام با هم خصوصیت می بود اهل اسلام و اهل شرک را چنانچه
 کوشک با کوشک جنگ داشتی و مدام منازعت کردند و بسبب
 جصانت جبال راسیات که در غور است هیچ غیری را بدیشان
 استیلا نمی بود و سر جمله مندیشیان شنسبانی امیر سوری بود و
 در غور پنج باره کوه بزرگ عالی است که اهل غور اتفاق دازند که
 از راسیات جبال عالم است - یکی از آن زار مرغ مندیش است که
 قصر و دارالملک شنسبانیان در دامن آن کوه است و چنین تقریر کنند
 که سیمرغ زال زر را که پدر رستم بود در آن کوه پرورده است و بعضی از
 ساکنان دامن آن کوه چنین تقریر کنند که در سنین که میلان خمسمائه
 و همتائه بود آزان کوه آواز ناله و تعزیت آمد که زال زر درگذشت -
 کوه دوم سرخضر نام دارد هم در ولایت مندیش است بحدود
 تخبر - کوه سوم اشک است ببلاد تمران که عظمت و رفعت آن
 زیادت از همه بلاد غور است و بلاد تمران در شعاب و اطراف آن
 کوه است - و چهارم کوه وزنی است که بلاد داور و والشت و قصر
 کحوران در شعاب و اطراف او است - و پنجم کوه روین است در میان بلاد
 غور با جصانت و رفعت تمام - و گفته اند که پنجم کوه نم حنیدسار^(۲)
 است که طول و امتداد و رفعت او از حد هم و درک فهم و ذهن
 بیرون است و در شهر سنه تسعین و خمسمائه بر بالای او یک قصر از
 تنه درخت آبنوس یافتند زیادت در هزار من و کیفیت وضع و رقع
 آن هیچ کس درک نکرد و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب *

امیر المؤمنین هارون الرشید قسیم امیر المؤمنین گشت رحمهم الله
اجمعین چون هردو تن بغور باز آمدند امارت شنسبانیان را و
پهلوانی شیشانیان را تا بدین عهد هم بران قرار بود و سلاطین
انار الله براهینهم همه شنسبانی بودند و پهلوانان چنانچه مؤید الدین
فتح کرماخ و ابو العباس شیش و سلیمان شیش همه شیشانیان
بودند رحمة الله علیهم اجمعین *

الثالث امیر سوری بن محمد رحمه الله

از عهد امیر بنجی تا بدین عهد حال امارت غور در تواریخ
یافته نشد که مفصلاً آورده شدی چون اتساق این طبقات در حضرت
اعلیٰ دهلی لزال اعلیٰ بود و ممالک اسلام را بواسطه فتنه کفار
مغل خدّاهم الله تفرقه دیار و اختلاف اطراف پیدا آمد که امکان نقل
کردن ازان تاریخ که در بلاد غور در نظر آمده بود نبود بضرورت آنچه
از تاریخ ناصری و تاریخ هیضم ثابّی و بعضی سماعی که از مشائخ
غور حاصل شده بود در قلم آمد از ناظران رجاء عفو می باشد - چنین
می آرند که امیر سوری ملک بزرگ بود و ممالک غور بیشتر در
ضبط او بود و چون بعضی از غور چنانچه و الشیان علیا و سفلی بشرف
اسلام مشرف نبودند دران وقت ایشان را با هم خصوصت می بود
و صفاریان چون از بلاد نیمروز بطرف بّست و بلاد داور آمدند و یعقوب
لیث لک امیر لاتکین آباد را که بلاد رخج است بزد طائفه
غوریان بّسرها سنگت نحسن جستند و بسلامت بماندند اما ایشانرا

عهد مستحکم شد آن تاجر بنی اسرائیل اورا آداب ملوک و خدمت درگاه خلافت و سلاطین و شرائط تعظیم دارالخلافه تعلیم دادند گرفت و بجهت او لباس قبا و کلاه و موزه و زین و استعداد مواری و کار بستن اسلحه بتلقین و تفهیم مهیا و مرتب میکرد چنانچه مذازع او شیث بن بهرام را ازان جمله هیچ معلوم نشد تا چون بدارالخلافه رسیدند شیث بن بهرام همچنان با لباس مختصر غوریانه که درخانه معهود او بود در رفت و امیر بنجی نهاران با لباس امیرانه و زنی مهترانه و استعداد و آداب تمام بحضرت خلافت آمد بعد از یانت خدمت درگاه خلافت بوقت فرصت هر دو آنچه مقصود ایشان بود با شرائط خدمت بموقف عرض رسانیدند و حال منازعت با یکدیگر بخدمت وزیر و استاد دارالخلافه باز گفتند و مقصود و مطلوب کلی در میان آوردند امیر المؤمنین هارون الرشید بعد از آنچه قصه ایشان را مطالعه فرموده بود و نظر مبارک او بحال ایشان ملحق شده در حق امیر بنجی نهاران تربیت فرمود چون امیر بنجی نهاران از جمال نصیب شامل و نصاب کامل داشت و بحسن طینت و طراوت زینت آراسته بود بر لفظ مبارک امیر المؤمنین رفت که هذا قسیم امیر المؤمنین یعنی این بنجی نیکو روئی است و آداب امارت و اسباب فرماندهی و ایالت و حسن صورت و صفائی میرت جمع دارد امارت غور حواله او باید فرمود و پهلوانی لشکر ممالک غور حواله شیث بن بهرام باید کرد و بتشریف دارالخلافه هر دو بدین دو اسم مشرف شدند و بجانب غور بحکم فرمان خلافت مراجعت کردند و ازان عهد لقب سلاطین شهنشاهی از لفظ مبارک

گویند و چون ایشان اسلام آوردند نام ایشان حمدی گفتند یعنی محمدی و در عهد امیر بنجی از قبیلۀ شیشانیان امیری بود نام او شیث بن بهرام و بلفظ غوریان شیث را شیش گویند و این قبیلۀ را شیشانیان بدین امر باز خوانند میان امیر شیش و میان امیر بنجی بجهت امارت غور منازعت رفت و فتنه در میان خلق غور ظاهر شد از طرفین جمله اتفاق کردند که هر دو امیر بنجی و شیش بحضرت خلافت روند هر که از دار الخلافۀ عهد و لوا آورد امیر او باشد هر دو تن استعداد سفر کردند و روی بدار الخلافۀ نهادند راوی چنین گوید که بازرگانی بود دران دیار یهودی بر دین مهتر موسی علیه السلام آن بازرگان را با امیر بنجی محبتی بود و او سفر بسیار کرده و در کارها تجارب یافته و حضرت ملوک اطراف دیده و آداب درگاه خلافت و ملوک و سلاطین شناخته بود با امیر بنجی همراه شد و مقصود و مطلوب معلوم داشت امیر بنجی را گفت که اگر من ترا آدابی تعلیم کنم و حرکت و سکنت درآموزم و معرفت مراتب درگاه خلافت و حضرت سلاطین تلقین واجب دارم تا بدان سبب امارت و ایالت ممالک غور حوالۀ تو شود با من عهد کن که در کل ممالک تو بهر موضع که بخواهم جمعی را از بنی اسرائیل و متابعان دین مهتر موسی علیه السلام جا دهی و ساکن گردانی تا در پناه تو و ظل حمایت ملوک و فرزندان تو آرامیده باشند بنجی نهاران با آن تاجر بنی اسرائیل عهد کرد چون تو شرط نصیحت و تعلیم آداب ملوک و خدمت درگاه خلافت مرا تعلیم کنی جمله ملتسمات تو بونا رسانم و مفرحات تو در کنار تو نهم چون از جانبین

الثانی امیر بنجی بن نهاران شنسبی

امیر بنجی نهاران امیر بزرگ بود و در غور ذکر او سائراست
و او را از کبار ملوک غور دارند و جمله سلاطین از فرزندان او بودند
و نسبت او چنین یافته شد که در قلم آمد امیر بنجی بن نهاران
بن درمیش بن درت بن (۳) ورمیشان بن تروتین بن بروثر بن شنسب
بن حرنک بن بین بن منشی بن وژن بن (۴) هین بن بهرام بن حجش
بن ابراهیم بن معد بن اسد بن شداد بن ضحاک - امیر بنجی
بس خوب روی و گزیده اخلاق بود و بهمه اوصاف ستوده و آثار
پسندیده موصوف و چون دولت آل عباس استقامت گرفت و ممالک
اسلام در ضبط خلفاء بنی عباس آمد اول کسی که ازین دودمان
بدار الخلافه رفت و عهد و لوا آورد امیر بنجی نهاران بود - و سبب
رفتن او بحضرت امیر المؤمنین هارون الرشید آن بود که در غور
قبیله بود که ایشان را شبانیان گویند و ایشان دعوی آن کنند که
اول پدر ایشان اسلام آورده آنگاه شنسبیان و محمد را بلفظ غور حمد

(۲) بنجی بن نهادان بن درمیش بن درمنشان بن پرویز

بن منب - در تاریخ فرشته نوشته است

(۳) - در یک نسخه فقط النج

(۴) شنسب بن حریق بن نهیق بن میسی بن دزن بن حسین

بن بهرام بن حجش بن همن بن ابراهیم بن سعد بن اسد بن

شداد بن ضحاک - در تاریخ فرشته نوشته است

دودمان شنسبی را بر چهار طبقه نهاده اند - اول این طبقه که ذکر آن در تحریر می آید و دارالملک آن سلاطین حضرت فیروز کوه بود - و دوم طبقه سلاطین بامیان که شعبه بودند ازین درجه شاهي - و سوم طبقه سلاطین غزنین که دارالملک سلطان معز الدین محمد سام غازی بود و بندگان خاص او که بعد از او به تخت نشستند - و چهارم طبقه سلاطین هندوستان که ارث آن مملکت و خلافت آن دولت بدیشان رسید و ازان دود شنسبی به مسند جهانبانی آن دولت نصب شدند طاب مرقد الماضین و خلد دولة الباقین منهم الی یوم القیامة و آن قدر که معلوم شد از تواریخ آن دودمان در قلم آمد اگرچه ترتیب بر ولا نبود و الله اعلم *

الاول منهم امیر فولاد غوری شنسبی علیه الرحمة

امیر فولاد غوری یکی از فرزندان ملک شنسب بن حرنگ بود و اطراف جبال غور در تصرف او آمد و نام پدران خود را احیا کرد و چون صاحب الدعوة العباسیة ابو مسلم مروزی خروج کرد و امرای بنو امیه را از ممالک خراسان ازعاج و اخراج واجب داشت امیر فولاد حشم غور را بمدد ابو مسلم برد و در نصرت آل عباس و اهل بیت نبی آثار بسیار نمود و مدتها عمارت مندیش و فرماندهی بلاد جبال و غور مضاف بدو بود در گذشت و امارت بفرزندان برادر او بماند و بعد ازان احوال ایشان معلوم نشد تا عهد امیر بنجی^(۲) نهاران و الله اعلم *

(۲) در تاریخ فرشته بجای حرنگ - حریق - و بجای نهاران -

نهادان - نوشته *

و آنجا مقام ساختند و گفتند زو مندیش آن موضع را بمندیش نام
 شد و کار ایشان آنجا امتقامت یافت - و برایت اول چون امیر بسطام
 و اتباع او بدار، موضع مقام ساختند خبر بانریدون بردند خواست تا
 سیوم کرت لشکر نامزد قمع و قلع بسطام و اتباع او کند و او را بدست
 آورد پسران انریدون تور و سلم برادر خود ایرج را که بر تخت ایران
 بود بندر بگشتند و شاه انریدون را بدان سبب دل نگرانی و تفرقه
 ظاهر شد بانتقام بسطام نرسید چون بسطام فرصت یافت روی
 بعمارت جبال و اطراف غور آورد و معتمدان بخدومت شاه انریدون
 فرستاد و صلح طلبید انریدون اجابت کرد بسطام چون امان یافت
 اتباع و اشیاع و قبائل عرب که متصلان فحاک بودند از اطراف
 روی لجبال غور نهادند و دران مملکت سکونت ساختند و عدد آن
 قبائل بسیار شد و چون حق تعالی خواسته بود که ازان اصل
 پادشاهان دین دار و ملوک کامگار در رسند بران قبائل برکت کرد تا
 عهد اسلام در یافتند و از معدن صلب ایشان جواهر سلطنت در
 ملک جهانداوری انتظام یافت و اند هزار منبر و محراب بعوض
 بتکدهای قدیم وضع شد و شعار اسلام تا نهایت بلاد هندوستان
 که بدیار چین متصل است ظاهر گشت رحمة الله علیهم اجمعین -
 و این سلاطین را بندگان رسیدند که هر یک در بسیط جهان بساط
 عدل بگسترند و تصور احسان و بذل مرفوع کردند و الی یومنا هذا
 وارث آن سلطنت و قائم بامور آن مملکت در مدف بخدایتی سلطان
 معظم ناصر الدنیا و الدین ابوالمظفر محمود بن السلطان قسیم امیر
 المؤمنین خلد الله سلطانه است که در بادشاهی مخلص باد - و سلاطین

شد بسطام از جبال شفتان و طخارستان بر وجه شکار و طوف
 بجبال غوز چند کرت آمده بود و آن موضع را از کثرت چشمه
 سارها هزار چشمه نام بود بسطام درین وقت بسبب لشکر افریدون
 بنور آمد و در پای کوه زار^(۳) مرغ سکونت ساخت و اینجا از اصحاب
 تواریخ دو روایت است يك روایت این است که در قلم آمد و
 روایت دوم از منتخب تاریخ ناصری که یکی از اکابر غزنین در عهد
 سلطان غازی معزالدین محمد سام نورالله ضریحه پرداخته
 است چنین روایت کند که چون افریدون بر ضحاک غالب شد
 و مملکت بگرفت دو برادر از فرزندان او بنهاوند افتادند برادر مهتر
 را که سور نام بود امیر شد برادر کهتر که سام نام بود سده سالار شد و امیر
 مور را دختری بود و سده سالار سام را پسری و هر دو عم زادگان
 از خردگی نامزد یکدیگر بودند و ایشان دل برهم نهاده سده سالار
 سام وفات کرد پس او نیک و شجاع و مبارز رسیده بود چنانچه دران
 عهد بمردی و جلالت نظیر نداشت بعد از فوت پدر او را حاسدان
 پیدا آمدند و او را پیش امیر سور سعایتها کردند عم را دل بر وی
 گران شد و عزم کرد تا دختر را بملکی دهد از ملوک اطراف چون
 آن دختر را خبر شد عم زاده را اعلام داد تا شبی بیامد و در قلعه
 بکشد و ده سزاسپ گزیده از آخر امیر سور باز کرد و دختر را و
 اتباع او را بر نشانند و چندانکه امکان داشت از نقود بر گرفتند و
 زودان شدند و خود را بر سبیل تعجیل بکوه پای های غوز انداختند

و جلیسر شیطان او را از راه ببرد تا بر راه گذر پند چاهی حفر کرد
 پندرش پیر شده بود در آنجا افتاد و هلاک شد و ضحاک پادشاه
 عرب گشت و همه دنیا بعد از جمعی که گرفت و بکشت و
 ظلم تمام دنیا در ضبط آورد - صاحب تاریخ مقدسی چنین می آورد
 که او را نانی یوده از زر ساخته و آن نانی را هفت منفذ یوده هر منفذی
 بنام اقلیمی از ربع مسکون اهل هر اقلیم که در وی عصبان آوردندی
 در منفذی که بنام آن اقلیم بود سحری بکردی و بدیندی قحط
 و وبا و بلا در آن اقلیم ظاهر شدی چون یک هزار سال از ملک او
 بگذشت حق تعالی خلق دنیا را از دست تعدی او خلاص
 بخشید و ملک او را بفریدون رسید و ضحاک را بگرفت و در چاه
 دماوند عراق حبس کرد یفعل الله ما یشاء *

ذکر بسطام ملک الهند و الغور

این بسطام از دست ضحاک مملکت هندوستان داشت و او
 یکی از فرزندان ضحاک بود و هو بسطام بن مهشاد بن فدیمان بن
 افریدون بن سامند بن سید اسب بن ضحاک بن مهراب بن
 شید اسب بن سید ملک بن مرنباس بن ضحاک الملک - چون ضحاک
 گرفتار شد افریدون بجهت ضبط هندوستان لشکر فرستاد بسطام را
 طاقت مقاومت لشکر افریدون نبود بچانب جبال شفتان و بنامیان
 برفت و آنجا ساکن شد دیگر بار لشکر افریدون در عقب او نامزد

(۲ ن) تریمان شید اسب سفید اسب - این نسب نامه اگرچه
 ظاهر غلط است اما باندک تغیر نامها در هر چهار نسخه یکسان است *

ذکر الاولاد منهم و نسبتهم و آبائهم الی الضحاک يعرف بتازي

ذکر او در طبقات ملوک اوائل رفته است و مدت ملک او یکمیزار سال کم یک روز و نیم بود و علماء تواریخ را در نسبت او و آباء او تا به مهتر نوح علیهما السلام بسبب طول مدت اختلاف بسیار است و آن جماعت که او را از فرزندان مهتر نوح دانند علیه السلام چنین آرند که ضحاک بن علوان بن عملاق بن عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوح علیه السلام - و بعضی گویند اسم او بیوراسب بن ارونداسب بن طوخ بن کلبه بن نوح علیه السلام - و بعضی گفته اند بیوراسب بن ارونداسب بن زنبکا بن تازیونرسد^(۲) (!) بن قراول بن میامک بن مبشی بن کیومرث بن آدم علیه السلام - و بعضی گفته اند کیومرث بن لارد بن سام بن نوح علیه السلام - اصحاب تواریخ چنین روایت کنند که ارونداسب پدر ضحاک بود پسر پسر تازیونرسد و باتفاق اهل تواریخ این تازیونرسد پدر همه عرب بود و برادر هوشنگ ملک بود و عرب را تازی بنسبت او باز خوانند و سیادت و امارت عرب او را و اتباع او را بود و ازو به پسر او رسید زنبکا و ازو به پسر او ارونداسب و ارونداسب مردی عادل و عاقل و خدای ترس بود و او را پهری رسید ضحاک نام کرد پس فتنان و ظالم و قتال

(۲) در چهار نسخه این نسبها چنان غلط اند که اصلاح آن غیر ممکن است و بعضی نام بالکل خوانده نمیشود *

پیوم آنکه اخبار شهادت تمامت در حفظ داشت - چهارم آنکه در سالی یکبار قیام آوردی و تمام قرآن در دو رکعت نماز ختم کردی - و پنجم آنکه چون پدرش سلطان غیاث الدین محمد سام بر حمت حق پیوست در مدت هفت سال روشنی آفتاب روزی بروی ثنانت که درین مدت بر سر مصلی معتکف و منزوی بود رحمة الله علیها رحمة واسعة و ارزقنا شفاعتها - حاصل الامر ملک الکلام فخر الدین مبارکشاه آن نسبت نامه را باسم سلطان علاء الدین حسین جهان سوز بنظم کرده است و در ابتدا این روایت از لفظ آن زبیده زمان و خدیجه دوران ملکه جلالی طاب مرقدها شنیدم که چون بعضی از کتاب و تاریخ در نظم آمد مگر بسبب تغذیر مزاجی که فخر الدین مبارکشاه را ظاهر شد آن نظم را مهمل بگذاشت تا چون تخت مملکت بشکوه و فرمایون سلطان غیاث الدین و الدین محمد سام زیب و جمال گرفت آن تاریخ بالقلب مبارک او مزین گشت و تمام شد - راوی چنین روایت کند و الله اعلم بالحققة که ایشان را شنسبازیان خوانند به نسبت پدری که بعد از نقل فرزندان ضحاک در بلاد غور بزرگ شد و شهم وقوی رسید و نام گرفت و غالب ظن آنست که او در عهد خلافت امیر المؤمنین علی رضی الله عنه بر دست علی کرم الله وجهه ایمان آورد و از وی عهدی و لوائی پستد و هر که از خاندان او به تخت نشستنی آن عهد را که امیر المؤمنین علی نوشته بود بدو دادندی و او قبول کردی آن گاه بادشاه شدی و ایشان از جمله موالی علی بودند کرم الله وجهه و محبت ائمه و اهل بیت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم در اعتقاد ایشان راسخ بودی رحمهم الله و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب *

ملوک جبال و غور - طیب الله ثراهم و جعل الجنان مثنواهم بر سبیل نمودار از اول صبح دولت و ضحوة اشراق سلطنت و سلسله نسبت عالیه ایشان تا انتهای فرماندهی آن خاندان شهر یاری و ختم ملوک آن دودمان جهانداري رحم الله الماضین منهم چنانچه استنادان ما تقدم در تواریخ ذکر کرده اند تا کسوت این مجموع بذکر فائج ایشان معلوم و مطرز گردد و بعضی از حقوق ایادی آن سلاطین با نام نور الله مراقدهم از ذمه این ضعیف و خاندان امانت او گزارده گردد و ناظران را فائده باشد انشاء الله تعالی - بدانکه ملک الکلام مولانا فخر الدین مبارک شاه مرورونی طاب هرقده نسبت نامه این سلاطین نامدار را در ملک نظم کشیده است و آن جواهر را در سمط صحت انتظام داده و سر ملک لالی را بصدف شرف بادشاهی ضحاک تازی باز بسته و از عهد آن سلاطین تا باول دولت ضحاک تازی جمله ملوک را پدر به پدر ذکر کرده و این داعی که منهاج سراج است آن کتاب را در حرم محترم خداوند ملکه جهان زبیده العصر و الزمان جلال الدنیا و الدین سلطان الملکات فی العالمین ماه ملک بنت السلطان السعید غیاث الدنیا و الدین ابی الفتح محمد بن سام قیم امیر المؤمنین انار الله براهینهما در شهر سنة الثنین و ستمائه در پیش تخت معظم او در نظر آورده است و آن ملکه جهان این ضعیف را در حجره بادشاهی خود چون فرزندان در پرورش بادشاهانه داشتی و شب و روز در صغر من در حرم او بودی و در نظر مبارک او تربیت یابستی و آن بادشاه را مناقب بسیار است - اول آنکه در تنق بکارت از دوازده نفا بدار بقانقل کرد - و دوم آنکه حافظ کلام الله بود -

خرجستان محبوس کردند و چون حادثه سلطان شاه در خراسان ظاهر شد و سلاطین غور نور الله ضریحهم روی بدان مهم آوردند سلطان خسرو ملک را شهید کردند در شهر سنده ثمان و تسعین و خمسائه و پسر ابهرام شاه را که در قلعه سیفورد غور محبوس بوده هم شهید کردند و خاندان آل ناصر الدین سبکتگین مندرس گشت و بادشاهی ایران و تخت هندوستان و ممالک خراسان بملوک و سلاطین شنسبانیان رسید انار الله براهینهم - ملک تعالی سلطان اعلام ناصر الدنیا و الدین را تا انقراض عالم باقی و پاینده دارا * (۵)

الطبقة السابعة عشر السلاطین الشنسبانیة و ملوک الغور انار الله براهینهم

الحمد لله مكن الظل والنور - مقدر الكمون والظهور - والصلوة على نبيه محمد صاحب الكتاب المسطور - والسلام على آله واصحابه هداة القرى وقادة الجمهور - اما بعد فهذا ذكر السلاطین الشنسبانیة و ملوک الغور - چنین گوید بنده امیدوار برحمت سبحانی منهای سراج جوزجانی عصمه الله عن الغفلة والفتور - که این صحائف لایع است از خورشید دود سلاطین منصور - و باکوره از شجره طیبه

(۴۰ ن) سیفورد (۵) از اینجا پنج طبقه مفصله ذیل را که تعلق به هندوستان ندارد و مصنف از کتب پیشینیان نقل کرده بود ترک نموده شد - طبقه دوازدهم در ذکر سلجوقیان - طبقه سیزدهم در ذکر متجربان - طبقه چهاردهم در ذکر ملوک نیمروز و سجستان - طبقه پانزدهم در ذکر ملوک کرد - طبقه شانزدهم در ذکر ملوک خوارزمشاهیه *

الخامس عشر ختم الملوك المحموديه
 خسرو ملك بن خسرو شاه بن بهرام شاه
 تاج الدوله سلطان جهان شاه حليم (۴)

خسرو ملك نور الله سرقده بلوهور به تخت نشست و او پادشاه در غایت
 بخلم و محرم و حیایود و عشرت دوست و صفات صمیمه بسیار داشت اما
 چون بر ساقه دولت خاندان خود افتاده بود از وی ذکری جمیل نمانه
 و دولت آن دودمان بعد منتهی شد و غمورد در کار سلطنت او با خرد ظهور
 پذیرفت و بمصله امر او کار دایران ملک او از اترک و اعرار از وی ستزاید^(۵)
 گشته و خاندان و خوران امارت ولایت و فرماندهی ملک بردست گرفته
 و اودانما در عشرت بانراط مشغول بود سلطان سعید معتز الدین
 محمد سام طایب سرقده هر سال از غزنین می آمد و ولایت هند
 و بسند ضبط میکرد تا در شهر سنه سبع و سبعین و خمسائه بدر
 لوهور آمد و پیل و پسر از خسرو ملک بستند و باز گشت تا در شهر
 سنه ثلثه ثمانین لشکر بدر لوهور آورد و لوهور فتح کرد و خسرو ملک
 را بجهنم پیروان آورد و بطرف غزنین فرستاد و از آنجا بحضرت فیروز
 کوه که دایز الملک سلطان بزرگ غیاث الدین محمد سام بود روان
 کرد و غیاث الدین فرمان داد تا خسرو ملک را بقلعه بلروان از

(۴) اسماء اولاد خسرو ملک - جهان شاه - محمود شاه -

بهرام شاه - خسرو شاه - مسعود شاه - ملک شاه

(۵ ن) مسترید - مسرید

الرابع عشر خسرو شاه بن بهرام شاه (۳)

سلطان یمن الدولة والدین و بر دایتی تاج الدولة والدین خسرو شاه در سنه اثنین و خمیسین و خمسّمائه بتخت نشست و چون ملوک و سلاطین غور انار الله براهینهم قواعد مملکت آل محمود را در تزلزل انداخته بودند و غزنین را و بست و زمین داور و تکین اباد از دست ایشان بیرون کرد و خراب گردانید و وهن بدان دولت راه یافته بود و رونق ملک برفته خسرو شاه چون بتخت نشست ضعیف بود و ملک را ضبط نتوانست کرد و جماعت غزان بر خراسان استیلا آورده بودند عهد سلطان سعید سنجر گذشته بود فوجی بطرف غزنین آمد و خسرو شاه با ایشان مقاومت نتوانست کرد و بطرف هندوستان آمد و غزنین از دست او بیرون شد و بدست غزان افتاد و ملک دوازده سال ایشان داشتند تا سلطان سعید غیاث الدین محمد سام انار الله برهانه لشکر از غور بطرف غزنین آورد و ترانف غزرا بکشت و غزنین بگرفت و سلطان سعید معز الدین محمد سام را بتخت غزنین بنشانند و خسرو شاه بلهور هندوستان آمده بود - و مدت ملک او هفت سال بود بر حمت حق پیوست و الله اعلم بالصواب - حق تعالی بادشاه مسلمانان ناصر الدنیا والدین را باقی و پاینده داراد آمین رب العالمین *

(۳) اعمامی اولاد خسرو شاه - خسرو ملک - محمود شاه - گنخسرو (این نام ها فقط در دو نسخه است)

سَنَجَرِ عَلِيهَما الرَّحْمَةُ يَكُ بَيْتِ آوَرْدَه شَد * * شَعَر *
 مَنادِي بَرَامِد زَهْفَتِ آسْمَان * كِه بَهْرَام شَاهِ اِسْتِ شَاهِ جِهَان
 سَنَجَرِ بُخْرَاسَانِ بَاز رَفْت وَ بَهْرَام شَاهِ مَمْلَكَتِ دَر ضَبْطِ آوَرْد وَ بَطْرَفِ
 هِنْدُوسْتَانِ غَزُوها كَرْد وَ مُحَمَّدِ اَهْلِيمِ رَا دَر بَسْت وَ هَفْتَمِ مَاهِ رَمْضَانِ
 هِنْدَه اِثْنِي عَشَرَ وَ خَمْسَمِائِه بَكْرِفْت وَ بَنَد كَرْد وَ بَعَاثَبَتَش بَكْدَاشْتِ
 وَ وِلَايَتِ هِنْدُوسْتَانِ تَمَامِ او را دَادِ او بَاز دِيكَرِ عاصِي شَد وَ قَلْعَه
 نَاگُورِ دَر وِلَايَتِ سِوَالِكِ بَحْدِ ^(۲) بِيَرَه بَنَا كَرْد وَ او را فَرْزَنْدَانِ وَ اِتِّبَاعِ
 بَسِيار بَوَدَنْدِ بَهْرَام شَاهِ بَرِ عَزِيْمَتِ قَلْعَه او بَهَنْدِوسْتَانِ آمَدِ وَ مُحَمَّدِ
 باهَلِيمِ بَحْدُودِ مِلْتَانِ پِيَشِ رَفْتِ وَ با بَهْرَام شَاهِ مِصافِ كَرْدِ حَقِ
 سَبْحَانَه وَ تَعَالَى كُفْرَانِ نَعْمَتِ بَوِي رِسانِيدِ مُحَمَّدِ باهَلِيمِ با دُو پَسَرِ
 وَ اِسپِ وَ سِلَاحِ دَر رُوزِ جَنگِ دَر زَمِينِ بُرَبْنِي نَوَزِي فَرُو رَفْتِ
 چنانچَه پِيَشِ اَز دِي نِشانِ نَمَانْدِ بَهْرَام شَاهِ بَغْزَنْينِ بَاز آمَدِ وَ او را
 با مِلوكِ غُورِ قِتالِ وَ مِصافِ اِنْتادِ پَسَرَشِ دَوْلَتِ شَاهِ كُشْتَه شَدِ وَ
 دَرانِ يَكِ سَفَرِ سَه كَرْتِ اَز پِيَشِ سُلطانِ علاءِ الدِّينِ غُوزِي مَنهَزِمِ
 گُشتِ وَ غَزَنْينِ بَدَهْتِ غُورِيانِ اِنْتادِ وَ جَمَلَه را بَسُوختَنْدِ وَ خَرابِ
 كَرْدَنْدِ وَ بَهْرَام شَاهِ بَه هِنْدُوسْتَانِ رَفْتِ چُونِ لَشْكِرِ غُورِيانِ بَاز گُشتِ
 بَغْزَنْينِ بَاز آمَدِ وَ فَوْتِ شَدِ - وَ مَدَتِ مَلِكِ او چَهْلِ وَ يَكِ سَالِ بُوْدِ *

(۲ ن) سَبْرَه (۳ ن) بُرَبْنِي نَوَزِي - دَر زَمِينِ نَوْرَبْنِي - وَ دَر
 فَرَشْتَه ” بَر زَمِينِ جَمجمَه اِنْتادَه چنان فَرُو رَفْتِ كِه اِثْرِي اَز رَاكِبِ
 وَ مَرْكُوبِ پَيْدَا نَشَد ” نَوِشْتَه اِسْتِ *

آتش و ماعقه آمد چنانچه بدان آتش بازارهای غزنین بسوخت و دیگر حوادث و اتفاقات بد در عهد او ظاهر شد چنانچه خلق از دولت او نفرت گرفتند و او بغایت شهامت و جلالت و شجاعت و مبارزت موصوف بود چون بپادشاهی نشست با مادر سببی که مهد عراق بود استخفاف کرد بدان سبب سنجر خصم او شد و بهرام شاه را مدد کرد و بغزنین آمد و ملک ارسلان با او مصاف کرد و شکسته شد و بطرف هندوستان رفت و منکوب گشت - و در منه احدى عشر و خمسمائه فوت شد - و مدت ملک او دو سال بود - و مدت عمر او سی و پنج سال بود والله اعلم *

الثالث عشر بهرام شاه (۲)

بهرام شاه خوب روی و مردانه و باذل و علال و رعیت پرور بود و در اول حال که ملک ارسلان بعد از فوت پدر خود سلطان مسعود کزیم بتخت نشست بهرام شاه بخراسان رفت و تخت خراسان بعز و بهاء سلطان سعید منجر انار الله برهانه مزین بود بهرام شاه مدتی بر درگاه او بود سلطان منجر لشکر را بجانب غزنین کشید و ملک ارسلان بعد از مصاف منهزم شد و بهرام شاه بتخت نشست و منجر او را اعزاز کرد و سید حسن علیه الرحمة این قصیده بر خواند در بارگاه بحضور سلطان

(۲) معز الدولة بهرام شاه را نه پسر بود بدین اسمی - خسرو شاه - منصور شاه - نرغ شاه - زارلشاه - دولت شاه - شهنشاه - مسعود شاه - محمد شاه - علی شاه (بن نامها در سه نسخه بانداک تغییر است)

بنامراط داشت و رسوم ظلم را که پیش از وضع شده بود جمله بر انداخت و عوارض قلمی که زوائد بود در تمامت سر بند محمود و زاولستان همه محو کرد و باج و باز کل نواحی ممالک به بخشید و کل ملوک و امرا و اکابر ممالک را بر قراری که در عهد سلطان ابراهیم بوده گذاشت و رسوم پادشاهی هرچه نیکو تر پیش گرفت و امیر خدایه الدوله را امارت هندوستان مسلم داشت و در ایام دولت او حاجب بزرگ فوت شد و حاجب طفانگین از آب گنگ عبیره کرد بجهت غزو هندوستان و بجائی رسید که جز سلطان محمود هیچ لشکر آنجا نرسیده بود و همه امور ملک در عهد او منتظم بود و هیچ دل مشغولی از هیچ طرف نشد - و ولادت او بنزنین بود در سنه ثلث و خمسين و اربعمائه - و مدت ملك او هفده سال بود - و مدت عمر او پنجاه و هفت سال بود - و در منه تسع و خمسمائه برحمت حق تعالی پیوست و خواهر سلطان سفیر سلجوقي که او را مهد عراق گفتندي در حبالة او بود *

الثاني عشر ملك ارملان بن سلطان مسعود

ملك ارملان ابو اللوك در منه تسع و خمسمائه بملك زهست و گرمسير^(۲) و ممالك غزنين در تصرف خود آورد و بهرام شاه^(۳) که عم او بود از پیش او در خراسان رنت بنزدیک سلطان سنجر رحمه الله و در عهد ملك ارملان حوادث شگرف زاد یکی آن بود که از آسمان

سراج بوده است و سبب نقل اجداد کاتب از جوزجان بدین سبب بود که امام عبد الخالق جوزجانی که بالایی ظاهرآباد غزنین خفته است در جوزجان بخواب دید که هاتقی او را گفت که برخیز بغزنین رو و زن خواه چون بیدار شد ظنش افتاد که مگر این خواب شیطانی است تا سه روز سه کرت متواتر این خواب بدید بر حکم این خواب بغزنین آمد و یکی ازان دختران در حکم او آمد و او را ازان ملکه پسری آمد ابراهیم نام کرد و این ابراهیم پدر مولانا منهاج الدین عثمان بن ابراهیم بود رحمة الله علیهم اجمعین و مولانا منهاج الدین پدر مولانا سراج الدین اعحویة الزمان پدر منهاج السراج بود و سلطان ابراهیم رحمة الله علیه بادشاه مبارک عهد بود - و مدت ملک او چهل و دو سال بود - و مدت عمر او شصت سال - و وفات او سنه اثنین و تسعین و اربعمائیه بود و السلام *

الحادی عشر علاء الدین مسعود الکریم بن ابراهیم (۲)

سلطان مسعود کریم بادشاه نیکو اخلاق و مبارک عهد و گزیده اوصاف و با داد و عدل و انصاف و در عهد خلافت المستظهر بالله امیر المؤمنین احمد بن المقدر ببادشاهی نشست و حیا و کرم

(۲) اسماء اولاد سلطان علاء الدین - محمود - خورشید - توران - خورسند ملک - بزرگ - الحسنین - ارسلان ملک - خطران - بهاء الدین - سرداد - ملک ارسلان علی - ابرار ملک - شراد - نرخراد - بهرام شاه - ملک چهر - ملک زان - (این نام ها فقط در یک نسخه است)

علیه الرحمة بادشاه بزرگ و عالم و عادل و فاضل و خدایي ترس و مهربان و عالم دوست و دین پرور و دین دار بود چون فرخزاد بتخت نشسته بود ابراهیم را از قلعه بزغند بقعه نای آورده بودند چون امیر فرخزاد فوت شد همه باطنها بر سلطنت ابراهیم قرار گرفت سرهنگ حسن بخدمت او رفت باتفاق اهل مملکت او را از قلعه نای بیرون آوردند روز دو شنبه بر طالع میمون در صفت یمینی بر تخت سلطنت بنشست و روز دوم شرط ماتم امیر حمید فرخزاد بجای آورد و تربت او و آباء و اجداد خود زیارت کرد و همه اعیان و امثال در خدمت او پیاده رفتند بهیچ کس التفات نکرد و بدین سبب هیبتی از سلطنت او در دل خلق متمکن شد و چون خبر جلوس او بداد سلجوقی رسید در خراسان معارف فرستاد و با او صلح کرد و بعد از داد پسرش الپ ارسلان بران عهد ثابت بود و ممالک اجداد خود در ضبط آورد و خللی که در مملکت افتاده بود بسبب حوادث ایام و وقائع عجیب جمله در عهد او بقرار باز آمد و کار مملکت محمودی از مرتازه شد و خرابی های ولایت عمارت پذیرفت و چند باره و قصبه بنا فرمود چون خیراباد و ایمن آباد و دیگر اطراف و در عهد او عجائب و نوادر بسیار ظاهر شد و داد سلجوقی که برق جهنده را مانست در تاخت و باخت و جدال و قتال و ملک گیری در عهد او برحمت حق پیوست - و ولادت ابراهیم در سال فتح گرگان سنه اربع و عشرين و اربعمائه بود بولایت هراة و آن بادشاه را چهل دختر بود و سی و شش پسر جمله دختران را بسادات کرام و علمای با نام داد و یکی ازان مملکت در حباله جد سوم منهاج

اربعمائه و سلطان فرخزاد مردی حایم و عادل بود چون به تخت نشست ولایت زاولهستان که بسبب عوارض و موتان خراب شده بود خراج آن به بخشید تا آبادان شد و اطراف ممالک در ضبط آورد و با خلق نیکوئی کرد - و هفت سال ملک راند - ناگاه بزرگمست قولنج برحمت حق پیوست در سنه احدى و خمسين و اربعمائه - و مدت عمر او سی و چهار سال بود رحمة الله علیه - حق تعالى سلطان ملاطین روی زمین - ناصرالدنیا و الدین - ظل الله فی العالمین - شهاب مملک الخلفه - ناصر العدل و الرافه - محرز ممالک الدنیا - مظهر کلمة الله العلیا - ذی الامن و الامان - لاهل الایمان - ارث ملک سایمان - ابوالمظفر محمود بن التمش السلطان را سال های بسیار بر سریر ملک داری با توفیق عدل گسترى و احسان باقی داراد و الحمد لله العلی الكبير *

العاشر سلطان ابراهیم سید السلاطین رحمة الله علیه (۳)

سلطان ظهیر الدوله و نصیرالملک رضي الدین ابراهیم بن مسعود

(۳) اسماء اولاد سلطان ابراهیم - محمود - اسحاق - یوسف - نصر - علی - شهزاده - شهرداد - چهر ملک - خوب چهر - آزاد چهر - ملک چهر - آزاد مهر - شاه فیروز - توزان ملک - ملک زاد - شمس الملک - شهر ملک - مسعود - ایران ملک - کیهان شاه - جهان شاه - فیروز شاه - میران شاه - تغان شاه - ارسلان شاه - ظفرل شاه - قتلغ شاه - مؤید شاه - سلطان شاه - ملک شاه - خسرو شاه - فرخ شاه - بهرام شاه - دولت شاه - طغان شاه - ملک داد (این نامها باندک اختلاف در سه نسخه است)

استخوانهای او بسمع من میرهید دانستم که ازین مرد بد دل هرگز کاری و بادشاهی نیاید مرا طمع ملک افتاد چون چهل روز از ملک او بگذشت ترکی بود نوشتگین نام سلاح دار بود پس پشت طغرل ایستاده بود و او با یار دیگر بیعت کرد و طغرل را در تخت بگشت و هر او را بیرون آوردند و بر چوبی کردند و گرد شهر بگردانیدند تا خلق ایمن شدند و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب *

التاسع فرخزاد بن مسعود

چون خدایتعالی بد کرداری های طغرل بوی رسانید و خلق را از وی و از ظلم بی نهایت او خلاص بخشید از شاهزادگان مسعودی دو کس در قلعه بزغند باقی بودند یکی ابراهیم و دوم فرخزاد و طغرل ملعون بجهت کشتن ایشان جماعتی را به قلعه بزغند فرستاده بود تا ایشان را هلاک کنند کوتوالی که دران قلعه بود یک روز دران باب تاملی کرده بود و آن جماعت را بر در قلعه نداشته برقرار آنکه دیگر روز بقلعه آیند و آن فرمان بد را بامضا رسانند که ناگاه مصرعان در رسیدند و خبر کشتن طغرل ملعون بیاروند و چون آن ملعون در غزنین بر دست نوشتگین کشته شد آنگاه اکابر مملکت و ملوک و حجاب طلب بادشاهی کردند معلوم شد که دو تن در قلعه بزغند باقی اند جمله روی بقلعه بزغند نهادند و خواستند که ابراهیم را به تخت نشانند اما ضعفی بر تن مبارک او استیلا یافته بود و توقف را مجال نبود فرخزاد را بیرون آوردند و مبارک باد سلطنت گفتند روز شنبه^(۲) نهم ماه ذی القعدة سنه ثلث و اربعین و

طخارستان با لشکر انبوه در آمد و پدرش داود از راه سیستان به بست آمد سلطان عبد الرشید لشکر مستعد گردانید و طغرل را که یکی از بندگان محمود بود و در غایت جلالت بر ایشان مایل کرد و بطرف الپ ارسلان فرستاد در پیش دره خمار الپ ارسلان را بشکست و از آنجا بجانب بست آمد بر سبیل تعجیل چون با داود مقابل شد داود از پیش او برفت و او در عقب او به سیستان رفت و بیغورم داود را بشکست و چون چنین دوسه فتح او را بر آمد بغزنین باز آمد و سلطان عبد الرشید را بگرفت و بکشت و خود بر تخت نشست و مدت ملک او دو^۱ و نیم سال بود و عمر او سی سال بود والله اعلم *

الثامن طغرل الملعون

طغرل بنده محمود بود و در غایت جلالت و شجاعت و در عهد سلطان مودود از غزنین بخراسان رفته بود و بخدمت سلجوقیان پیوسته مدتی آنجا بود و مزاج جنگهای ایشان دریافته و در وقت عبد الرشید بغزنین باز آمد و عبد الرشید را بگرفت و با یازده پادشاه زاده دیگر بکشت و بر تخت غزنین به نشست و چهل روز ملک راند و بی رسمی و ظلم بسیار کرد او را گفتندی که ترا طمع ملک از کجا افتاد گفت و قتیکه عبد الرشید مرا به جنگ الپ ارسلان و داود می فرستاد با من عهد میکرد و دست در دست من داده بود خوف جان بروی چنان غالب شده بود که آواز لرزه از

مودود و محمد عم او مضاف شد حق تعالی مودود را نصرت بخشید
در حدود تکه‌ها رود و محمد گرفتار شد با جمله فرزندان و اتباع
و سلطان مودود کین پدر را ازو بخواست و کشندگان پدر را از ترک و
تازی یک بقتل رسانید و اورا صیتی و نامی ازان حاصل شد و هرکه
بخون پدر او متهم بود جمله را بکشت و بغزنین باز آمد و اطراف
ممالک پدر را ضبط کرد - و مدت نه سال ملک راند - و دز سنه احدی
و اربعین و اربعمائه برحمت حق پیوست - و مدت عمر او سی
و نه سال بود والله اعلم *

السادس علی بن مسعود و محمد بن مودود

باشرکت هردو شاهزاده عم و برادرزاده را ترکن و اکبر مملکت
بتخت بنشانند و هرکس کاری بردست گرفت و چون ایشانرا رای
و تدبیر و ضبطی نبود خلل بحال لشکر و رعایا راه یافت و بعد از دو
ماه سلطان عبد الرشید را بتخت نشاندند و ایشان را بقلعه باز
فرستادند والله اعلم بالصواب *

السابع عبد الرشید بن محمود

سلطان بهاء الدوله عبد الرشید بن محمود بتخت به نشست در سنه
احدی و اربعین و اربعمائه و او مردی فاضل و عاقل بود و اخبار سماع
داشت و روایت کردی اما قوت دل و شجاعت چندان نداشت چون
بتبدیل و تحویل سلطنت متعاقب شد و سلجوقیان را از خراسان طمع
تخت غزنین افتاد و تخت خراسان بدو در رسید و الپ ارسلان پهرش
لشکر کش و بدرة شده عزیمت غزنین کردند الپ ارسلان از طرف

مصاف کرد نه روز متواتر قتال و جدال کرد و روز میوم که جمعه بود سلطان منهنم شد و از راه غرجستان بغزنین آمد و از غایت خوف که بروی مستولی شده بود خزائن بگرفت و بطرف هندوستان آمد و در ماریکله بندگان ترك و هند برو خروج کردند و او را بگرفتند و محمد را بر تخت نشاندند و او را بحصار کیری فرستاد - و در شهر سنه اثنین و ثلثین و اربعمائه شهادت یافت - و مدت عمر او چهل و پنج سال بود - و مدت ملک او نه سال بود و چیزی رحمة الله علیه و السلام علی من اتبع الهدی *

الخاص من مودود بن مسعود بن محمود (۲)

شهاب الدوله ابو سعد مودود بن ناصرالدین الله مسعود چون خبر شهادت پدر شنید بر تخت پدر بپادشاهی نشست و سلطان مسعود و قتیکه بطرف هندوستان می رفت او را در ممالک غزنین و مضافات آن بنیابت خود نصب کرده بود و او در سنه اثنین و ثلثین و اربعمائه بتخت نشست و بجهت انتقام پدر لشکر جمع کرد و روی بطرف هندوستان نهاد و با سلطان محمد بن محمود که عم او بود و او را حشمهای مخالف از حبس بیرون آورده بودند و بر تخت نشاند و پیش او کمر بسته و امرای هندوستان او را منقاد گشته و ترکان محمودی و مسعودی که با سلطان مسعود غدر و خلاف کرده بودند جمله او جمع شده بودند و مدت چهار ماه او را فرمان ده گردانیده و میان

(۲) اسماء اولاد سلطان مودود - منصور - محمد - سلیمان - محمود *

سلطان مسعود فرمود که هیچ غمناک مباش شنود؛ که الهیاف
اصدق انباء من الکتب مرا فرمود که باز گرد چون باز گشتم در حال
و ساعت مذهیان ازان متابعت من مرسلطان را خبر کرده بودند
مرا طلب فرمود بخدمت محمود رفتن فرمود که در عقب مسعود
چرا میرفتی و چه میگفتی تمام ما جرای حال بی نقصان باز گفتم
که از مخفی داشتن خوف جان بودی سلطان فرمود که من
میدانم که در همه ابواب مسعود بر محمد ترجیح دارد و بعد از
نوبت من ملک بمسعود خواهد رسید این تکلف برای آن میکنم
تا این محمد بلیچاره در عهد من اندک مایه حرمتی و تمتعی بیند
که بعد از من مسلمش نخواهد شد رحمة الله علیهم خواجه ابو نصر
مشکان میگوید که درین حدیث از دو چیز عجب داشتم یکی از
جواب مسعود که مرا بوجه فضل و علم گفت و دوم از شهامت
و ضبط محمود که بدان قدر مشایعت بروی مخفی نماند سلطان
محمود چون عراق بگرفت تخت آن ممالک بمسعود داد و پیش
ازان شهر هراة و خراسان باسم او بود و چون او بتخت سپاهان
بنشست ولایت ری و قزوین و همدان و ولایت طارم جمله بگرفت
و دیلمان را مقهور کرد و چند کورت تشریف دار الخلافه بپوشید و
بعد از فوت محمود بغزنین آمد و ممالک پدر را در ضبط آورد و چند
کورت بهندوستان لشکر آورد و غزوها بسنت کرد و کورت دوم بطبرستان
و مازندران رفت و در آخر عهد او سلجوقیان خروج کردند و سه کورت
مصاف ایشان بشکست در حدود مرو و سرخس و بعاقبت چون
تقدیر آن بود که ملک خراسان بآل سلجوق رسید در طالقان با ایشان

الرابع الناصر الدين الله مسعود الشهيد (۲)

سلطان مسعود شهید را ناصر الدین لقب بود و کنیت او ابو مسعود (ابوسعبد) و ولادت او و برادر او سلطان محمد ازار الله برهانها در یک روز بود و سلطان مسعود شهید نور الله مضجعه در سنه اثنین و عشرين و اربعمائة ببادشاهی نشست و او در سخاوت تا حدی بود که او را ثانی امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفتندی و در شجاعت ثانی رستم گرز او را هیچ مردی بیکدمت از زمین بر نتوانستی گرفت و تیر او بر هیچ بیل آهنی ایستاد نکردی پیوسته پدرش سلطان را از وی رشک آمدی و او را سرکوفته می داشتی و محمد را عزیز میداشتی تا حدی که از دار الخانة التماس نمود که اسم محمد را و لقب او را بر لقب و اسم مسعود در مخاطبه از مسعود مقدم داشتند - خواجه ابو نصر مشکان روایت میکند که چون آن مثال در بارگاه محمودی بخواندند بر دل ما و جمله ملوک و اکابر حمل آمد چون آثار سلطنت و شهاست بر ناصیه مسعود زیادت بود چون سلطان مسعود از پیش پدر بیرون آمد من که ابو نصر مشکانم در عقب مسعود برفتم و گفتم ای بادشاه زاده بجهت این تاخیر لقب مبارک در مثال خلافت بر دل ما بندگان عظیم حمل آمد

(۲) اسماء اولاد سلطان مسعود - محمد - موجود - مودود -

ابراهیم - ایزدیار - فرخزاد - شجاع - مراد شاه - علی (این نامها

فقط در یک نسخه امت)

غریبه بسیار روایت کند و چون سلطان محمود رحمه الله پدرش از دار فنا بدار بقا رحلت کرد سلطان مسعود رحمه الله برادرش بعراق بود ملوک و اکابر دولت محمودی باتفاق سلطان محمد را به تخت غزنین نشانند در سنه احدی و عشرين و اربعمائه اما او مردی نرم مزاج بود و قوت دل و ضبط ممالک نداشت جماعتیکه دوستداران مسعود بودند بنزدیک او مکتوب فرستادند بعراق و سلطان مسعود از عراق بر عزیمت غزنین لشکر عراق و خراسان جمع کرد و روی بغزنین نهاد چون خبر وصول و عزیمت او بغزنین رسید محمد لشکر را مستعد گردانید و پیش برادر باز شد و علی قریب حاجب بزرگ بود و سر لشکر چون به تکیه آباد رسیدند خبر آمدن مسعود بلشکرگاه سلطان محمد رسید محمد را بگرفتند و میل کشیدند و محبوس کردند و علی قریب لشکر را بطرف هراة باستقبال سلطان مسعود برد چون بیک منزل برسید بخدمت سلطان رفت مسعود فرمان داد تا او را بگرفتند و جمله لشکر او را غارت کردند و درین کورت مدت ملک او هفت ماه بود و چون سلطان مسعود در ماروکله صاحب واقعه شد سلطان محمد را کورت دیگر اگرچه مکغوف البصر بود بیرون آوردند و بر تخت نشانند و لشکر را از آنجا بطرف غزنین آورد سلطان مودود بن مسعود از غزنین بر عزیمت انتقام پدر پیش عم باز آمد و مصاف کرد و او را بشکست و او را و فرزندانش را شهید کرد و در کورت دوم چهار ماه بادشاه بود و در گذشت رحمه الله علیه - و مدت عمر او چهل و پنج سال بود - و شهادت او در سنه اثنین و ثلاثین و ربعمائه بود و الله اعلم بالصواب *

و دو هزار غلام با کلاه دو پیر با گرزهای سیمین بر چپای او ایستادندی
 آن پادشاه بمردی و شجاعت و عقل و تدبیر و راهبای صواب ممالک
 اسلام را که بر طرف مشارق بود بگرفت و تمامت عجم از خراسان
 و خوارزم و طبرستان و عراق و بلاد ندیم روز و پارس و جبال و غور و
 طخارستان همه در ضبط بندگان او آمد و ملوک ترکستان او را مغفاد
 گشتند و پل بر جیحون بهست و لشکر را بر زمین توران برد و قدر
 خان با او دیدار کرد و خانان ترک با او دیدار کردند و او را
 خدمت کردند و در بیعت او آمدند و بالتماس ایشان پسر
 سلجوق را که همه خانان ترک بجلادت او درمانده بودند با اتباع
 ایشان از جیحون بطرف خراسان بگذرانید و عقلای آن عصر این
 معنی را از وی خطا دیدند که ملوک فرزندان او در سر ایشان شد
 و بزمین عراق رفت و آن بلاد را فتح کرد و عزیمت خدمت دار
 الخلافه کرد و هم بفرمان امیر المؤمنین باز گشت و بغزنین آمد و
 در گذشت - و مدت عمر او شصت و یک سال بود - و عهد ملک او
 سی و شش سال بود - و وفات او در سنه احدی و عشرين و اربعمائه
 بود رضی الله عنه * حق تعالی سلطان معظم ناصر الدنیا و الدین
 ابو المظفر محمود بن التمش السلطان را بر تخت سلطنت باقی و
 پاینده دارد آمین رب العالمین *

الثالث محمد بن محمود جلال الدوله (۲)

جلال الدوله محمد مردی فاضل و نیکو سیرت بود و از وی اشعار

(۲) اسماء اولاد سلطان محمد - مؤید الدوله احمد - عبد الرحمن -

عبد الرحیم (این نامها فقط در دو نسخه است)

تا شاه خهروان مفر سومنات کرد * آثار غزو را علم معجزات کرد
 شطرنج ملک باخت ملک با هزار شاه * هر شاه را بلعب دگر شاه مات کرد
 و درین سفر آنچه از کرامات او ظاهر شد - یکی آن بود که چون از
 سومنات باز گشت بزمین سند و منصوره خواست تا براه بیابان
 لشکر اسلام را ازان دیار بیرون آورد فرمود تا راهبران را حاصل کردند
 هندوئی پیش آمد و دلالت راه قبول کرد شاه با لشکر اسلام روی
 براه آورد چون یکشب روز راه قطع کردند و وقت منزل کردن لشکر آمد
 چند انکه آب طلب کردند بهیچ طرف نیافتند سلطان فرمود تا دلیل را
 پیش آوردند و تفحص کردند آن هندو که دلیل بود گفت من خود را
 فدای بت سومنات کردم و ترا و لشکر ترا درین بیابان آوردم که
 هیچ طرف آب نیست تا هلاک گردند سلطان فرمان داد تا آن هندو
 را بدوزخ فرستادند و لشکر را منزل فرمود و صبر کرد تا شب درآمد
 از لشکر بیک طرف رفت و روی بر زمین نهاد و از حضرت ذوالجلال
 والاکرام بتضرع خلاص طلبید چون شب پامی بگذشت بر طرف
 شمال از لشکر روشنائی ظاهر شد سلطان فرمود تا لشکر در عقب او
 بدان طرف روان شدند چون روز شد حق تعالی لشکر اسلام را بمنزلی
 رسانید که آب بود و همه مسلمانان بسلامت ازان بلا خلاص یافتند
 رحمه الله - حق تعالی آن بادشاه را کرامات و علامات بسیار داده بود
 و از آیت و عُدّت و تجمل آنچه او را بود بعد ازو هیچ پادشاهی را جمع
 نشد و دو هزار و پانصد پیل بود بر درگاه او و چهار هزار غلام ترک و شاق
 که در روز بار بر میمنه و میسرّه تخت بایستادندی و دو هزار ازان
 غلامان با کلاه چهار پر با گرزهای زرین براستای او بودند

از پادشاهان بلقب سلطانی خطاب کردند از دار الخلافه محمود بود
ولادت او در شب عاشوراء شب پنجشنبه سنه احدى و مبعين و ثلثمائه
بود در هفتم حال از زمان امير ملکتکين و پيش از ولادت او بيگ
ماعت امير سبکتکين بخواب ديده بود که درميان خانه او از آتش دادن
درختي برآمدي و چنان بلند شدي که همه جهان در سايه او
پوشيده گشتي از نزع آن خواب چون بيدار شد دران انديشه بود
که تعبير چه باشد که مبشري در آمد و بشارت داد که حق تعالي
ترا بصري داد مکتکين شادمانه گشت و گفت پسر را محمود نام
کردم و هم دران شب که ولادت او بود بتخانه بهند که در حدود پرشاور
بود بر لب آب مند بشکست و او را مناقب بهيار است و مشهور
وطالع او با طالع صاحب ملت اسلام موافق بود - و در سنه سبع و ثمانين
و ثلثمائه ببلخ رفت بر تخت بادشاهی نشست و تشریف دار الخلافه
پوشيد و درين عهد معند خلافت بامير المؤمنين القادر بالله مزين
بود چون ببادشاهی نشست اثر او در اسلام بر جهانيان ظاهر گشت
که چندين هزار بتخانه را مسجد گردانيد و شهرهای هندوستان را
بکشد و رايان هند را مقهور گردانيد و جديال را که بزرگترين رايان
هند بود بگرفت و در من يزد بخراسان بداشت و بفرمود تا بهشتاد
دوم او را بخريدند و لشکر بجانب نهراله و گجرات برد و منات را از
سومنات بياورد و چهار قسمت کرد يک قسم بر در مسجد جامع غزنين
نهاد و يک قسم بر در کوشک سلطنت و يک قسم بمکه و يک قسم
بمدینه فرستاد و درين فتح عنصري قصيده مطول گفته است اين
دو بيت آورده شد *

* شعر *

طخارستان و غور در ضبط آورد و از جانب هند جدپال را با فیلان بهیار و حشم انبوه بشکست و بغراخان کاشغر را از خاندان سامانیان دفع کرد و به بلخ آمد و امیر بخارا را به تخت باز فرستاد و در عهد او کارهای بزرگ برآمد و ماده فساد باطنیه از خراسان قلع کرد - و درشوال سنه اربع و ثمانین و ثلثمائة امیر محمود را سپهسالاری خراسان دادند و سیف الدوله لقب شد و امیر سبکتگین را ناصرالدین لقب شد و ابوالحسن سیمجور را دفع کرد و خراسان صاف گشت از خصمان ایشان امیر سبکتگین مردی عاقل و عادل و شجاع و دین دار و نیکو عهد و صادق القول و بی طمع از مال مردمان و مشفق بر رعیت و منصف بود و هرچه ولایه و امرا و ملوک را از اوصاف حمیده ببايد حق تعالی آن جمله او را کرامت کرده بود - و مدت ملک او بیست سال بود - و عمر او پنجاه و شش سال - و وفات او بحدود بلخ بدیه برمحل مدروی بود در سنه سبع و ثمانین و ثلثمائة و الله اعلم بالصواب *

الثانی السلطان المعظم یمین الدوله نظام الدین ابوالقاسم
محمود بن سبکتگین الغازی انار الله برهانهما (۳)
سلطان غازی محمود بادشاه بزرگ بود و اول کسی را که در اسلام

(۲) - ن سیمجور

(۳) اسماء اولاد سلطان محمود - محمد - نصر - مسعود - محمود -

اسمعیل - ابراهیم - عبد الرشید

در عهد امارت عبد الملک نوح سامانی مہکتگین را بخیرید و به بخارا برد
چون آثار کیاست و جلالت در ناصیه او ظاهر بود او را اپتگین امیر
حاجب بخیرید و در خدمت اپتگین بطخارستان رفت و قتیکه ایالت
طخارستان حواله از شد امیر مہکتگین در خدمت او بود چون
اپتگین بعد از حوادث ایام بغزنین آمد و ممالک زاولستان فتح کرد
وغزنین از دست امیر انوک بیرون کرد و امیر اپتگین بعد از هشت سال
بر حمت حق پیوست پسر او اسحاق بجای پدر بنشست و با انوک
مصاف کرد و هزیمت افتاد و به بخارا رفت بخدمت امیر منصور نوح تا
ایشان را مدد فرمود تا باز آمد وغزنین بگرفت و بعد از یک سال اسحاق
در گذشت ملکاتگین را که مہتر ترکان بود بامارت به نشانند و او مردی
عادل و متقی بود و از مبارزان جهان دو سال در امارت بود و در گذشت
و امیر مہکتگین بخدمت او بود و بعد از ملکاتگین امیر پری (؟)
بامارت به نشست و او مردی مفسد عظیم بود جماعتی از غزنین
به نزدیک ابوعلی انوک چیزی بنوشند و او را استدعاء کردند ابوعلی
انوک پسر شاه گایل را بمدد آورد چون در حد چرخ رسیدند امیر
مہکتگین با پانصد ترک بر ایشان زد و ایشان را بشکست و خلق بهیار
را بکشت و اسیر کرد و ده پیل بگرفت و بغزنین آورد چون چنین فتحی
بر دست او بر آمد همگنان از فساد پری (؟) سیر آمده بودند باتفاق
امیر مہکتگین را بامارت غزنین به نشانند در بخت و هفتم ماه شعبان
منه ست و ستین و ثلثمائة روز جمعه از بالای قلعه با چتر لعل و علمها
بجمعه آمد و آن امارت و بادشاهی بروی قرار گرفت و از غزنین
لشکر باطراف برد پس زمین داور و زمین قصدار و بامیان و جمله

مکرم باشد - امام ابو الفضل الحسن بیهقی رحمه الله در تاریخ ناصری از سلطان سعید محمود طیب الله سراه چنین روایت میکند که او از پدر خود امیر سبکتگین شنید که پدر سبکتگین را قرا بحکم گفتندی و نامش جوق بود و غوغا را بترکی بحکم خوانند و معنی قرا بحکم سیاه غوغا باشد هرجا که ترکان در ترکستان نام او بشنیدندی از پیش او هزیمت شدند از جلادت و شجاعت او - و امام محمد علی ابو القاسم حمادی در تاریخ مجدول چنین می آرد که امیر سبکتگین از فرزندان یزدجرد شهریار بود و دران وقت یزدجرد در بلاد مرو در آسیائی کشته شد در عهد خلافت امیر المؤمنین عثمان رضي الله عنه و اتباع و اشیاع یزدجرد به ترکستان افتادند و با ایشان قرابتی کردند و چون بطنی دوسه بگذشت ترک شدند و قصرهای ایشان دران دیار هنوز برقرار است و ذکر نسبت ایشان برین مفعول بود که در قلم آمد تا در نظر بادشاه عالم خلد الله ملکه و سلطانه و ناظران آید انشاء الله العزیز * سبکتگین بن جوق قرا بحکم بن قرا ارسلان بن قرا مات بن قرا نعمان بن فیروز بن یزدجرد شهریار الفارس والله اعلم بالصواب *

الاول امیر الغازی ناصر الدین

سبکتگین علیه الرحمة والغفران (۳)

امام ابو الفضل بیهقی می آرد که نصر حاجی مردی بازرگان بود

(۲) - ن - الحسین

(۳) اسمای اولاد امیر سبکتگین - اسمعیل - نصر - محمود -

حسین - حسن - فیروز *

الطبقة الحادي عشر السبكتگينية اليمينية المحمودية

نور الله مضجعهما

أحمد لله المحمود بكل لسان - المقصود بكل جنان - المعبود بكل مكان - المسجد في كل آوان - و الصلوة على محمد المصطفى المبعوث في آخر الزمان - صلى الله عليه وعلى آله واصحابه خير آل و اخوان - اما بعد چنین می گوید داعی مسلمانان منهاج سراج جوزجانی اصلح الله حاله و حقق آماله که این اوراق مقصود است بر ذکر ملوک و سلاطین آل ذاصر الدین هبکتگین و سلطان یمین الدولة نظام الدین ابو القاسم محمود غازي انار الله برهانها و کیفیت احوال ایشان و بیان نسب و آثار و معدلت و اخبار سلطنت و انقلاب دولت و اعلاء مکتب ملوک آن دودمان از اول حال امیر غازي هبکتگین تا آخر عهد خسرو ملک که ختم ملوک آن خاندان بود بر سبیل ابجاز و اختصار تا این طبقات ملوک و امراء از انساب و القاب ایشان منور گردد و صفحات این تاریخ با سماء و احوال آن ملوک اسلام انار الله براهینهم مشرف و

و مصنف از کتب پیشینیان نقل کرده بود ترک نموده شد .
 طبقه اول در ذکر انبیا علیهم السلام — طبقه دوم در ذکر خلفاء راشدین رضی الله عنهم — طبقه سوم در ذکر خلفاء بنی امیه —
 طبقه چهارم در ذکر خلفاء بنی عباس — طبقه پنجم در ذکر ملوک عجم تا ظهور اسلام — طبقه ششم در ذکر ملوک یمن — طبقه هفتم در ذکر طاهریان — طبقه هشتم در ذکر صفاریان — طبقه نهم در ذکر سامانیان — طبقه دهم در ذکر دیلمیان *

فی العالمین ابوالمظفر محمود بن السلطان یمین خلیفه الله قیم
امیر المؤمنین خلد الله سلطانه است نوشته شد و این تاریخ
در قلم آمد و بالقاب همایون و اسم میمون او موشچ گشت
و نام این "طبقات ناصری" نهاده شد رجایی واثق است بکرم عمیم
آفریدگار تعالی و تقدس که چون این نسخه بنظر مبارک این بادشاه
جهان پناه اهل ایمان اعلی الله جلاله مشرف گردد سعادت قبول یابد
و پرتو عواطف خسروانه از اوج فلک انعام و اعلی چرخ اکرام برین
ضعیف تابد و بعد از نقل ازین منزل معتار از خوانندگان دعای
خیر باقی ماند و اگر بر سهوی و غلطی اطلاع یابند بذیل عفو مستور
فرمایند که آنچه از تواریخ در کتب معتبره یافته شد در قلم آمد
و این چند بیت لائق وقت بود ثبت افتاد برجای عفو از حاضران
درین صحائف *

هرچه کردم سماع بنوشتیم * اصل نقل و سماع گوش بود
در گذارد خطا چو دید کریم * زانکه با عز و عقل و هوش بود
هرکه او ذوق مهتری دریافت * نزد صبرش صبر چو نوش بود
دامن عفو پرورش مدام * در ره حلم عیب پوش بود
بدعا یاد داردش منهاج * گرچه اندر قفس خموش بود
ملک تعالی این سلطنت را باقی دارد و متاملان و ناظران این
تواریخ را در کنف عصمت خود محروس و محفوظ بحق محمد
و آله اجمعین و سلم تسلیم کثیرا کثیرا * (§)

(§) ازینجا ده طبقه مفصله ذیل را که تعلق بهندوستان ندارد

این مملکت که جاوید باد چون مسند قضای ممالک هندوستان بدین مخلص داعی دعا و ناشر ثنا مقفوض گشت وقتی از اوقات در دیوان مظالم و مقام فصل خصومات و قطع دعاوی کتابی در نظر آمد که افاضل سلف برای تذکره امثال خلف از تواریخ انبیاء و خلفاء علیهم السلام و انساب ایشان و اخبار ملوک گذشته نور الله مراقدهم جمع کرده بوند و آنرا در حواصل جداول ثبت گردانیده در عهد سلاطین آل ناصر الدین سبکتگین برد الله مضاجعهم بر مهیدل ایجاز و نهج اختصار از هر بستانی گلی و از هر بحری قطره جمع آورده و بعد از ذکر انبیاء و انساب طاهر ایشان و خلفای بنی امیه و بنی العباس و ملوک عجم و اکسره بر ذکر خاندان سلطان سعید محمود سبکتگین غازی رحمه الله بسنده نمود و از ذکر دیگر ملوک و اکبر و دودمانهای سلاطین ما تقدم و ما تاخر اعراض کرده این ضعیف خواست تا آن تاریخ مجداول بذکر کل ملوک و سلاطین احلام عرب و عجم از اوائل و اواخر مشحون گردد و از هر دودمان شمعی دران جمع افروخته شود و هر هر نمبی را از بیان حال و آثار ایشان کلاهی دوخته گردد چنانچه ذکر تبایعه یمن و ملوک حمیر و بعد از ذکر خلفاء ذکر آل بویه و طاهریان و صفاریان و سامانیان و سلجوقیان و رومیان و شمسبیان که سلاطین غور و غزنین و هند بودند و خوارزم شاهیان و ملوک کرد که سلاطین شام اند و ملوک و سلاطین مغریه که بر تخت غزنین و هند بادشاه شدند تا عهد مبارک این دودمان سلطنت و خاندان مملکت ایلتمش که وارث آن تاج و تخت سلطان معظم ناصر الدین و الدین سلطان السلاطین

اعلی الله سلطانه - و خلد برهانه - و عظم شانه - و ادام لحرز الاسلام
امانه - آراسته و مزین گردانید - و خطبه و مکه بحلیه اسم و لقب
همایون آن پادشاه ژوب و زینت یافت - و ایوان شاهي و میدان
پادشاهي بشعاع طلعت خورشید لقاش نور و بها گرفت - و پرتو
آفتاب سلطنتش از مطالع بختیاری بر اطراف گیتی مستظهر
گشت - و نسیم صباي عهد مبارکش ریاحین امن و امان در چمن
بساتین جهان بشگفانید - و سران و سززان جهان گوش جان را
بقطر طواعیت درگاه گردون پناهش مقرب گردانیدند - و گردن کشان
گیهان رقبه عبودیت را در رقبه استقلال اوامر و نواهي حکمش
کشیدند - و زبان زمان و بیان جهان بلبل آسا بر شاخچه ثنا این نوا
سرائیدن گرفت *

الدین فی غبطه و الملك فی جزل
و التاج و التخت فی حلی و فی حلل
و کم اقیم بحمد العصر من صغر
و کم امد بصرف الدهر من خلل
* شعر *

دعای دولت او گوی و آنکه بی کوشش
جهان بدولت او آنچنان شد آبادان
که ینخ سوسن میمین همی کشد خنجر
که شاخ گلبن زرین همی زند پیکان
ملک تعالی آن ظل سلطنت را تا نهایت حد امکان بقا بر بسیط
ربع مسکون ممدود دارد * در اثنای صفای این دولت و ادوار قرار

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الاول الذي لا ابتداء لوجوده - الآخر الذي لا انتهاء
لجوده - الملك الذي ليس لملكه زوال - الدائم الذي لا يكون
لسلطانه انتقال - والصلوة على من ختمت برسالته مصارع باب
النبوة - وتحت بجلالته مشارع كتاب الفتوة - والسلام على آله الناصرين
الدين الاسلام - واصحابه الكسرين للاصنام - وسلم تسليما كثيرا كثيرا *
اما بعد چنين گوید بندق دعا گوئی مسلمانان الناصر لاهل
السنة والجماعة الداعي الى الله تعالى ابو عمر عثمان بن محمد
المنهاج سراج الجوزجاني - عصمه الله تعالى عن الزلل والتواني -
که چون فیض فضل آفریدگار تعالی و تقدس تاج و تخت سلطنت
ممالک هندوستان و بالش مسند اقبالیم اسلام را بغر تارک مبارک و
یمن پای گردون های خدایگان عالم - سلطان سلاطین ترک و عجم -
مالک رقاب ملوک امم - فرمان فرمای ابناء آدم - ناصر الدنیا
و الدین - غیاث الاسلام و المسلمین - صاحب الخاتم - فی ملک
العالم - ذو الامان لاهل الايمان - وارث ملک سلیمان - ابو المظفر
محمود بن الساطان التمش یمین خلیفة الله قید امیر المؤمنین

۴۴۳		حدیث حادثہ دار الخلافہ
۴۴۰		حدیث شہادت امیر المؤمنین المستعصم بالله
۴۳۳		حدیث حادثہ دار الخلافہ
۴۳۶		حدیث کرامت مسلمانان میا فاروقین
۴۳۸		حدیث دیگر کرامت مسلمانان میا فاروقین
۴۳۹		حدیث دو تقریر برائے کفار مغل
ایضا		قصیدہ امام یحییٰ اعقب رض
۴۴۶		۱۰ — یلکا خان بن توشی
۴۴۸		حکایت دین مسلمانان یلکا خان
ایضا		حدیث اول
۴۵۰		حدیث دوم

- حدیث وقایع بلاد خرامان کرت دوم ۳۵۵
- حدیث فتح قلعه کالیون و فیوار از لشکر مغل ۳۵۷
- حدیث واقعات غور و غرجستان و فیروز کوه ۳۶۰
- ذکر وقایع قلعه سیفرود ۳۶۴
- حدیث اشیار غرجستان و دیگر قلاع ۳۷۱
- حدیث مراجعت چنگیز خان بجانب ترکستان و رفتن او بهوزخ ۳۷۴
- ۳ — توشی بن چنگیز خان ۳۷۸
- ۴ — اکنای بن چنگیز خان ۳۸۰
- حدیث نامزد کردن لشکرها بطرف عراق و ترکستان .. ۳۸۷
- حدیث نامزد کردن لشکرهاى مغل بطرف غزنین و لاهور .. ۳۹۱
- حدیث فوت شدن اکنای ۳۹۵
- ۵ — چغتای بن چنگیز خان ۳۹۷
- حکایت درویشی ۳۹۸
- ۶ — کیک بن اکنای ۳۹۹
- حدیث کرامت مسلمانی ۴۰۱
- حدیث فوت شدن کیک ۴۰۳
- ۷ — یا تو بن توشی بن چنگیز خان ۴۰۶
- حکایت عجیب ۴۰۷
- ۸ — منکو خان بن تولی خان بن چنگیز خان ۴۱۰
- حدیث بر افتادن ملاده ۴۱۲
- حدیث حادثه که شمس الدین محتشم را افتاد ۴۱۹
- ۹ — هلاوین تولی بن چنگیز ۴۲۲

- ۱۵ — تاج الدین منجر کرتخان ۲۵۸
- ۱۶ — ملک سیف الدین بنخان ایدک خطائی ۲۵۹
- ۱۷ — ملک تاج الدین منجر تبرخان ۲۶۰
- ۱۸ — ملک اختیار الدین یوزبک طغرل خان ۲۶۱
- ۱۹ — ملک تاج الدین ارملان خان منجر خوارزمی ۲۶۵
- ۲۰ — ملک عز الدین بلبن کشلو خان ۲۶۸
- ۲۱ — ملک نصرت خان مهدو الدین سقبر صوفی رومی ۲۷۳
- ۲۲ — ملک ارکلی دادبک سیف الدین شمس عجمی ۲۷۴
- ۲۳ — ملک نصره الدین شیرخان منقر ۲۷۶
- ۲۴ — ملک کشلیخان سیف الدین ایدک ۲۷۸
- ۲۵ — الخاقان المعظم بهاء الدین الغخان بلبن ۲۸۱

الطبقة ۲۳ — فی وقایع الاسلام و خرج الکفار ۳۲۴

- ۱ — قره خطا ۳۲۷
- ۲ — چنگیز خان ۳۳۰
- حدیث وقایع اسلام ۳۳۷
- حدیث گذشتن لشکر چنگیز خان برجیحون بطرف خراسان ۳۴۲
- حدیث عبور کردن چنگیز خان از اب جیحون ۳۴۵
- حدیث آمدن سلطان جلال الدین خوارزم شاه بغزنین و وقایعی که
اورا انجا روی داد ۳۴۷
- حدیث گشاد شدن دلخ و طخارستان و قلعه های بامیان ۳۴۹
- حدیث کشاده شدن شهرهای خراسان و شهادت اهل آن ۳۵۰

٢١٩	..	..	..	١٠ يعني سنة ٩٥٣
٢٢١	..	..	..	١١ يعني سنة ٩٥٤
٢٢٢	..	..	..	١٢ يعني سنة ٩٥٥
٢٢٥	..	..	..	١٣ يعني سنة ٩٥٦
٢٢٦	..	..	..	١٤ يعني سنة ٩٥٧
٢٢٧	..	..	..	١٥ يعني سنة ٩٥٨

الطبقة ٢٢ - في ذكر ملوك الشمشيه

٢٣١	..	..	..	١ - تاج الدين منجر كز لكخان
٢٣٣	..	..	..	٢ - ملك كبير خان ابا ز المغزي هرا مرز
٢٣٦	..	..	..	٣ - ملك نصير الدين ايتمر البهائي
٢٣٧	..	..	..	٤ - ملك سيف الدين ايبك
٢٣٨	..	..	..	٥ - ملك سيف الدين ايبك يغان تمت
٢٣٩	..	..	..	٦ - ملك نصرة الدين تابسي المعزي
٢٤٢	..	..	..	٧ - ملك عز الدين طغرل طغان خان
٢٤٧	..	..	..	٨ - ملك قمر الدين قيران تمر خان
٢٤٨	..	..	..	٩ - ملك هندو خان مبارك الخازن
٢٤٩	..	..	..	١٠ - ملك اختيار الدين قراش خان ايتكين
٢٥١	..	..	..	١١ - ملك اختيار الدين التونيه تبرهنده
٢٥٢	..	..	..	١٢ - ملك اختيار الدين ايتكين
٢٥٤	..	..	..	١٣ - بدر الدين منقرزومي
٢٥٦	..	..	..	١٤ - ملك تلج الدين منجر قتلوق

- ١٤٣ - ملك بهاء الدين طغرل المعزي
- ١٤٤ - ملك محمد بختديار الخلجي
- ١٥٧ - ملك عز الدين محمد شيران الخلجي
- ١٥٨ - ملك علاء الدين على مردان الخلجي
- ١٩٠ - ملك حسام الدين عوض حميد الخلجي
- ١٩١٥ - الطبقة ٢١ - في ذكر السلاطين الشمسية بالهند
- ١٤٥ - ١ - سلطان شمس الدين ابو المظفر التمش
- ١٨٠ - ٢ - ملك ناصر الدين محمود بن سلطان شمس الدين
- ١٨١ - ٣ - السلطان ركن الدين فيروز شاه
- ١٨٥ - ٤ - السلطان رضية الدنيا و الدين بنت السلطان
- ١٩٠ - ٥ - معز الدين بهرام شاه
- ١٩٧ - ٦ - السلطان علاء الدين مسعود شاه بن فيروز شاه
- ٢٠١ - ٧ - السلطان ناصر الدين محمود الثاني
- ٢٠٨ - احوال سنة - ١ يعني سنة ١٤٤
- ٢١٠ - احوال سنة - ٢ يعني سنة ١٤٥
- ٢١٢ - احوال سنة - ٣ يعني سنة ١٤٦
- ٢١٣ - احوال سنة - ٤ يعني سنة ١٤٧
- ٢١٤ - احوال سنة - ٥ يعني سنة ١٤٨
- ٢١٥ - احوال سنة - ٦ يعني سنة ١٤٩
- ٢١٦ - احوال سنة - ٧ يعني سنة ١٥٠
- ٢١٧ - احوال سنة - ٨ يعني سنة ١٥١
- ٢١٨ - احوال سنة - ٩ يعني سنة ١٥٢

- ١٨ - الملك الحاجي علاء الدين محمد ٨٥
 ١٩ - غياث الدين محمود ٨٨
 ٢٠ - السلطان بهاء الدين سام بن محمود ٩٤
 ٢١ - علاء الدين اتسر ٩٧
 ٢٢ - علاء الدين محمد ٩٩

الطبقة ١٨ - السلاطين الشنيدانية بطخارستان ١٠١

- ١ - ملك فخر الدين مسعود ١٠٢
 ٢ - سلطان شمس الدين محمد ١٠٣
 ٣ - سلطان بهاء الدين سام ١٠٤
 ٤ - سلطان جلال الدين علي ١٠٨
 ٥ - سلطان علاء الدين مسعود ١١٠

الطبقة ١٩ - في ذكر السلاطين الغزنوية ١١١

- ١ - سلطان سيف الدين هوري ١١٢
 ٢ - سلطان معز الدين ابو المظفر محمد بن سام ١١٤
 ٣ - سلطان علاء الدين محمد بن سام باميانى ١٢٨
 ٤ - سلطان تاج الدين بلدز المعزى ١٣١
 ٥ - ملك قطب الدين ايديك المعزى ١٣٥

الطبقة ٢٠ - في ذكر سلاطين الهند من المعزوية ١٣٧

- ١ - سلطان قطب الدين المعزى ١٣٧
 ٢ - آراмышاه بن قطب الدين ١٤١
 ٣ - ملك ناصر الدين قباچه المعزى ١٤٢

- ٢٥ - ١٤ - خسرو شاه بن بهرام شاه
- ٢٦ - ١٥ - خسرو ملك بن خسرو شاه
- ٢٧ - الطبقة ١٧ - السلاطين الشنسية و ملوك الغور
- ٣٠ ذكر الاوائل منهم و نسبتهم و آبائهم الى الضحاك التازي
- ٣١ - ١ - ذكر بسطام ملك الهند و الغور
- ٣٢ - ١ - امير فولاد غوري
- ٣٥ - ٢ - امير بنجي بن نهانان
- ٣٨ - ٣ - امير سوزي بن محمد
- ٤٠ - ٤ - امير محمد سوزي
- ٤١ - ٥ - امير ابو علي بن محمد
- ٤٢ - ٦ - امير عباس بن شيش
- ٤٤ - ٧ - امير محمد بن عباس
- ٤٥ - ٨ - الملك قطب الدين حسن
- ٤٦ - ٩ - ملك عز الدين الحسين
- ٤٧ - ١٠ - ملك الجبال قطب الدين محمد
- ٤٩ - ١١ - بهاء الدين سام
- ٥١ - ١٢ - ملك شهاب الدين محمد
- ٥٣ - ١٣ - ملك شجاع الدين علي
- ٥٤ - ١٤ - سلطان علاء الدين حسين
- ٥٥ - ١٥ - ناصر الدين حسين
- ٥٦ - ١٦ - سلطان سيف الدين محمد
- ٥٧ - ١٧ - سلطان غياث الدين ابو الفتح محمد سلم

فهرست

دیباجه		صفحه	۱
الطبقة ۱.۱ - السبکتکينية الیهینة المحمودية			۵
۱ - ناصر الدین سبکتکین			۶
۲ - محمود بن سبکتکین			۸
۳ - محمد بن محمود			۱۱
۴ - ناصر الدین مسعود			۱۳
۵ - مودود بن مسعود			۱۵
۶ - علی بن مسعود و محمد بن مودود			۱۶
۷ - عبد الرشید بن محمود			۱۶
۸ - طغرل			۱۷
۹ - فرخ زاد بن مسعود			۱۸
۱۰ - سلطان ابراهیم			۱۹
۱۱ - علاء الدین مسعود بن ابراهیم			۲۱
۱۲ - ملک ارسلان بن مسعود			۲۲
۱۳ - بهرام شاه			۲۳

طبقات ناصري

تصنيف

ابو عمر منهاج الدين عثمان بن سراج الدين الجوزجاني

که انرا اشيا تک موسیقي بنگاه

بتصحیح

کپتان ولیہ ناسو لیس صاحب

و

مولوي خادم، حسين و مولوي عبد الحی صاحبان

و

اهتمام

کپتان لیس صاحب موصوف

در کالج پریس طبع کرد

کلکتہ سنہ ۱۸۶۴ع